

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ

שלשלת האור

שער
ארבעה עשר

הוצאת והכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

היכל
שלישי

מאמרי אדמו"ר הזקן

תקס"ד

מכ"ק אדמו"ר הזקן
הרב רבי שניאור זלמן מליאדי
(בעל התניא והשו"ט)
וצוקלדה"ה נבג"מ זי"ע

יצא לאור בפעם הראשונה מכת"י

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ. י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ואחת לבריאה

MAAMOREI ADMUR HAZOKEN

VOL. VII

Library of Congress Catalog Card Number: A59-1948

ISBN: 0-8266-5564-5

Published and Copyrighted 1980 by

"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway

Brooklyn, New York 11213

Tel.: HYacinth 3 - 9250 - 1

Printed in U.S.A.

גרסת ברפוס "עורא"

ע"י ארגוני בני רחל וזלזו דובגרי בני אסתר הגרסה

480 SUTTER AVENUE

BROOKLYN, N.Y. 11207

קובץ
שלשלת האור

היכל
שלישי

שער
ארבעה עשר

מאמרי אדמו"ר הזקן

תקס"ד

o

והוא ליקוט אמרים, מאמרים יקרים, מעוררים הלכות לעבודת ה'

מפי קדוש עליון אדונינו ומורינו ורבינו הרב הגאון הגדול

החסיד והעניו אור עולם מופת הדור איש אלקים

קדוש וטהור כ"ק שם תפארתו

מוהר"ר שניאור זלמן נבג"מ

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"י

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ. י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ואחת לבריאה

פ ת ח ד ב ר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה בפעם הראשונה מכתבי-יד כרך שביעי¹ ממאמרי כ"ק אדמו"ר הזקן — מאמרים משנת "תקס"ד"².

שני מאמרים געתקו מגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר האמצעי³. והשאר מביכלאך כת"י מעתיקים. ואחד מהם — בוך מס' 1146 — הוא עם הגהות ותקונים בגוכי"ק אדמו"ר הצ"צ⁴.

ההגהות ותקונים מכ"ק אדמו"ר הצ"צ נדפסו כאן באותיות איטלקיות.

מכיון שהמאמרים נדפסים כאן ברובם עפ"י כת"י מעתיקים, לכן אין לתמוה גם אם לאחר ההגהה שהשתדלנו בה, ימצאו עדין טעויות, כולל — בלשונות הפסוקים ומארז"ל וכיו"ב.

* * *

בפרטיות יותר אודות הכתבי-יד ראה בסוף הספר ברשימה קצרה ע"ד הכת"י.

* * *

המאמרים ברובם הם הנחות מכ"ק אדמו"ר האמצעי⁵.

* * *

-
- 1) בהמשך להנדפס מכבר: ספה"מ "הנחות הר"פ ז"ל", ספה"מ "אתהלך לאוניא" — בשנת התשתי"י. ספה"מ "תקס"ב" — בשנת ה'תשכ"ד. ספה"מ "תקס"ח" — בשנת ה'תשל"ג. ספה"מ "תקס"ו" — בשנת ה'תשל"ט. ספה"מ "תקס"ז" — בשנת ה'תשמ"א.
 - 2) ראה בפתח דבר לספה"מ תקס"ב הערה 2.
 - 3) ד"ה ששת ימים — נדפס בע' פת. וד"ה לסותי ברכי פרעה — נדפס בהוספות ע' רמט.
 - 4) כן נמצאים הגהות וביאורים מכ"ק אדמו"ר הצ"צ בבוך גוכי"ק (מס' 1014), על ד"ה ולא ידע איש את קבורתו שבביכל זה, ונדפסו להלן בע' כז.
 - 5) כן רשום באוה"ת כשמציין להמאמרים שבבוך 1146, ראה אוה"ת יתרו

בהמאמרים שנמצאים בהכתבי־יד בכמה נוסחאות, נדפסו כאן אלו שהם הנחות מכ"ק אדמו"ר האמצעי.

לא נכנסו המאמרים שכבר נדפסו במקום אחר, כמו: סידור עם דא"ת, תו"א לקו"ת, ובאוה"ת עם הגהות.

אלו שנדפסו במקום אחר, ונמצאים בהכתבי־יד בנוסח שונה, נדפסו כאן רק אלה שמצאנו הנחות מכ"ק אדמו"ר האמצעי.

מאמרים שנדפסו במקום אחר, ובהכתבי־יד יש הוספה או ביאור שלא נדפסו שם, נדפסו כאן — לשלימות הענין — המאמר והביאור.

* * *

בסוף הספר הוספנו: א) ד"ה לסוסי ברכי פריעה — מגוכי"ק אדמו"ר האמצעי. ב) ביאור על ד"ה ענה דודי מכ"ק אדמו"ר האמצעי. ג) קיצורים והגהות לד"ה כמים הפנים מגוכי"ק אדמו"ר הצ"צ. ד) קטע משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א משנת תשח"י לד"ה ליהודים*. ה) פאקסימיליות: 1) מגוכי"ק אדמו"ר האמצעי. 2) מכת"י מעתיק עם הגהות בגוכי"ק הצ"צ. ו) מראי מקומות וצייונים. ז) רשימה קצרה ע"ד הכת"י. ח) רשימת המאמרים דשנת תקס"ד — ומ"מ הכת"י (נערכו ע"י הרב התמים ר' אלי' שי' מטוסוב).

מערכת „אוצר החסידים"

שלהי תשרי, ה'תשמ"א ברוקלין נ. י.

ע' תשסו וז"ל: ביצעל פערטיל תקס"ד של כבוד דו"ח ד"ה להבין תוס' ביאור שורש ענין כמים הפנים לפנים דקמ"א ע"א. ונמצא בכיל זה דף קמ"א ע"א. ועד"ו נמצא בעוד כמה מקומות.

6) נדפסו בלקו"ש ח"א ע' 324.

מפתח

V	פתח דבר
VII	מפתח

מאמרי אדמו"ר הזקן — תקם"ד

א	הרחיבי מקום אהלך
ג	לסוסתי ברכבי פרעה
ז	נאו לחייך בתורים
יא	אם לא תדעי לך
יד	וישכם לבן בבוקר
יז	חמרא וחיי
יז	קול ה' יחולל אילות
יח	כפירים רשו ורעבו
כא	נכנס יין יצא סוד
כג	לסוסתי ברכבי פרעה
כה	להבין שרשי הדברים
כו	ולא ידע איש את קבורתו
לב	להבין בתוספת ביאור ענין לסוסתי
לה	הודו לה' כי טוב כל"ח
מב	להבין שרשי הדברים
מג	ענה דודי ואמר לי
מח	להבין שרשי הדברים
מט	גן נעול אחותי כלה
נז	להבין שרשי הדברים
נט	מהר קח את הלבוש
סא	קיימו וקבלו
סב	ליהודים היתה אורה
סד	אין מוסרין רזי תורה
סה	ראו קרא ה' בשם בצלאל
עב	להבין שרשי הדברים
עח	להבין מארז"ל למה נסמכה פ' שבת
פא	ולהבין שרשן של דברים
פו	שרש ענין המלח
פח	ששת ימים תאכל מצות
צא	כמים הפנים לפנים
צה	להבין שרשי הדברים
צז	להבין בתוספת ביאור
קא	ענין ט"ו ויין
קא	להבין ענין הילולא דרשב"י
קד	להבין בתוספת ביאור
קו	להבין מה שאמרו בזהר כו' מאן פני האדון
קו	בשרש התפילה
קז	אם בחוקתי תלכו

להבין שרשי הדברים	קיד
וידעת היום	קכ
והר סיני עשן	קכה
להבין שרשי הדברים	קכו
הגך יפה רעיתי	קלד
להבין שרשי הדברים	קלט
כי כאשר השמים החדשים	קמד
להבין שרשי הדברים	קמט
אני ישינה	קנה
להבין שרשי הדברים	קנט
אז ישיר ישראל	קסד
להבין שרשי הדברים	קע
לא הבית און ביעקב	קעד
להבין שרשי הדברים	קפ
ולהבין בתוספת ביאור	קפב
ולהבין דבר זה בתוספת ביאור	קפד
ולהבין בתוספת ביאור	קפה
וידבר משה אל ראשי המטות	קפז
להבין שרשי הדברים	קצא
ואתחנן אל ה'	קצו
להבין שרשי הדברים	רג
להבין שרש ענין ראייה ושמיעה	רו
כי ההרים ימוש	רח
להבין שרשי הדברים	רטז
בחכמה יבנה בית	ריז
כנשר יעיר קנו	ריט
להבין שרשי הדברים	רכג
אל ה' ויאר לנו	רכו
ה' לי בעוזרי	רכט
להבין שרשי הדברים	רלד
טוב לחסות בה'	רלז
כל גוים סבבוני	רמ
ואני אראה בשונאי	רמא
להבין שרשי הדברים	רמה

הוספות :

לסוסתי ברכבי פרעה — מגוכתי"ק אדמו"ר האמצעי	רמט
ביאור מכ"ק אדמו"ר האמצעי לד"ה ענה דודי	ער
קיצורים והגהות מכ"ק אדמו"ר הצ"צ לד"ה כמים הפנים	ערב
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א — שייך לד"ה ליהודים	רעד
מראי מקומות וציונים	רעז
רשימה קצרה ע"ד הכת"י	רשמא
רשימת המאמרים דשנת תקס"ד ומ"מ הכת"י	רשמג
פקסימיליות	רשמז

מאמרי אדמו"ר הזקן

ספר תקס"ד

9' תולדות

הרחיבי מקום אהלך ויריעות משכנותיך יטו אל תחשוכי האריכי מיתריך ויתדתיך חזקי. הנה ידוע שכללות נש"י נק' משכן וכמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, וידוע שהוא ענין נודע בשערים בעלה בכ"ח לפום מה דמשער בליבי' ענין אחדות ה' וע"י התקשרות הלב של כאו"א מישראל באחדות ה' אז כנ"י נק' בשם שכינה שהקב"ה שוכן בתוך לבב כאו"א כו'. וצ"ל איך ישרה אלקות שהוא בחי' א"ס בתוך הלב המוגבל של אדם הלא כתיב השמים ושמי השמים לא יכלכלוך פי' שמי השמים אפי' אמיתי' מקור כל מקוריים הבעלי גבול דהיינו אמיתי' האין של היש של אותיות וכלי מדותיו ית' הנקראים שמים כו' גם הם לא יכלכלוך אפי' להיות בחי' כלי בתוך כלי, כי אין ערוך לאורות דאצילות עם הכלים עד שגם האורות שבתוך הכלים אין להם ערך לגבי האורות עצמיות הגנוזות במאצילן כו', כמשל אורות ושפע אברי הנפש בתוך כלי הגוף שגם כח הראי' שכלי' השופע לעין הגשמי אשר מתצמצם לפי אופן הכלי גם הוא אין לו ערוך לגבי עצמיות הראי' שכלי' כשלא היתה צריכה להשפיע אורה לכלי העין כו' וד"ל, נמצא דהאין והיש שוין קמ"י עצמיות האצילות וד"ל.

אך הענין דכתיב קודש ישראל לה' ראשית תבואתה כל אוכליו יאשמו כו' הנה להבין מה שנמשלה כנ"י לתבואה, להיות כי מל' דאצילות נק' ארץ העליונה כידוע, וכמו שבארץ הגשמי אין הולדת הצומח מן עפר הארץ עצמה כי אין בו כלל אפי' מעין מדוגמת העשבים וכ"ש כמו פירות שיש בהם טעם רוחני המענג לנפש אין בעפר הדומם כלל אפי' מעין זה רק הכח המצמיח שיש בעפר הארץ הוא המוציא את העשב ומגדלו וכן הפירות כו' והוא כח רוחני בעל גבול נברא מע"מ והיינו מאמר תדשא הארץ כו' כידוע, הנה בוודאי כל המתיקות הגשמי שבפירות וכן גשמי' כל עשבים היו הכל תחלה ברוחני' כח המצמיח ומגדלן והיו באופן רוחני מאוד כו', אך אח"כ ביציאתם לגילוי נתגשמו והוא כמו הולדת הולד כו', כמו"כ מובן למשכיל בארץ העליונה כשאולידת ועבידת פרי דבריאה ואילנא דיצי' וכו' הוא מבחי' יסוד שבמלכות והוא מאמר תדשא שבה כו' בחי' כח המוליד מן מ"נ שבה להיות מצטייר מהות בע"ג, וכן תוצא הארץ העליונה נפש חי' וכל חלקי דצמ"ח דבי"ע הכל מכה המוליד שבנוק' כו', ואמנם שיהי' לה כח הולדה זו הוא שאמר אלקים עלאה בינה שבמלכות דאצי' הנק' אומנא כו' תוצא הארץ העליונה ותדשא הארץ כו' וד"ל, אבל בחי' מל'

שבמל' נק' עפר הארץ העליונה ואין בה מעין מדוגמת כל הבעלי נבול רק שדרך העפר מתגדלים וכמ"ש הכל הי' מן העפר וד"ל, וזהו ארץ חטה ושעורה וגו', ארץ זית שמן ודבש כל הקודם לארץ קודם לברכה, פי' כי ארץ ממנה יצא לחם הוא החיטה כמו שהיתה זרוע תחלה טמונה בעפר הארץ ונתלבש בהחיטה הכח המצמיח הרוחני ע"י הרקבון שלה בעפר כו' זהו ארץ הקודם לברכה שהוא בחי' כח המוליד הרוחני שבארץ קודם שיגדיל החיטה ויגשמה מחדש כו' והיתה הרוחני' שבחטה כלולה ברוחני' הכח המצמיח והיו לאחדים ולכן הוא קודם לברכה שמשם עיקר שפע הברכה של החיטים שתתוסף בכפלי כפליים כו' אבל ארץ הפסיק הענין היינו ארץ זית שמן ודבש דהיינו כשנתגשם החטה מחדש והיא כבר נולדת מן האי"ן אלא שעפר הארץ יכסנה עד שתצא לגילוי גמור כמשל זית שמן שאינו מתחדש לגמרי רק שיהי' מיניקה מאוכל וכמ"ש זבת חלב וכו' זהו ארץ שני שאינו קודם לברכה כ"כ לפי שאינו מדרגה הקודמת שבארץ דהיינו ענין כח המוליד עצמו קודם שימשיך דבר פרטיי' שהוא עצם הברכה כו' והוא בחי' בינה שבמל' שממנה נמשכים מ"ג שבה להוליד הולד כו', וזהו ארצות החיים ב' ארצות ארץ חטה וארץ זבת כו' וד"ל, וזהו ראשית תבואתו ותבואתה שמצד הולדת החטים מחדש ע"י כח המצמיח נק' תבואת הארץ ארץ חטה כו' אבל הרי היתה תחילה ג"כ בשלימותה אלא שנורעת בארץ ונרקבה כו' לכן הזריעה נק' בשם תבואתו והוא שכללות כני"י היו תחלה כלולים בגופא דמלכא בני בכורי כו' ואור זרוע לצדיק ח"י עלמין בתוך בחי' בינה שבמל' דאצי' שהוציאם מן ההעלם כו' וכמ"ש זרעתי לי בארץ זרעתי את בית ישראל כו' ונק' ראשית תבואתו לגבי כל חלקי ההולדה מן בינה שבמל' כמו ערך הפירות לגבי הדומם והצומח עשבים כו', לכן נק' ראשית ומובחר תבואת הארץ העליונה מפני שגם באורות דאצי' הזריעה הנק' תבואתו הם ג"כ בחי' ראשית שחלק ה' עמו ממש כמ"ש במ"א כמשל ההפרש שבין קבלת התלמיד שכל הרב להמשכת טפת מוח האב בהולדת הבן שהוא מבחי' עצמיות שבו כידוע וד"ל.

והנה כאשר יהי' עילוי למדת מל' דאצי' או הבחי' מקיפים שכעת לא יהי' רק בחי' או"פ כמו שמקיפים דעשי' אינם אלא פנימי' כשהיא • העולם חוזר למקומו וד"ל, וזהו ענין הרחיבי מקום אהלך שמל' דאצי' נק' אוהל ע"ש מקור כל המקבלים כידוע, ומקום אהלך הוא בחי' ההולדה מאין ליש לכל בעלי גבול מבחי' נה"י שבה כנ"ל וכשיהי' עלי' יוגבהו בחי' נה"י שבה למדרגת בינה שבמל' שעתה הוא בחי' מקיף כח המוליד עצמו כו' וזהו הרחיבי וד"ל, וכמו"כ בינה שבניצוץ אלקות המשגת אחדות ה' היא המקבלת אור זריעה צדיק ח"י עלמין נודע בשערים בעלה כידוע והלב שנתפעל מחמת ההשגה אלקית הוא הולדת בינה וכאשר האהבה שבלב נפרדת מן ההשגה יוכל הלב להכיל ההתפעלות בהשגתו דהיינו כשמתבונן דכולא קמי' כלא כו' כשאינו מעמיק

(י) כ"ה בכת"י א. ובכת"י ב': כשהי'. ואוצ"ל: כשהי'.

בוה כמו שהוא באמת אף שיתפעל לבו באמת באהבה ותשוקה זו מ"מ נפרד הוא כמו הולד אחר שנולד מן האם כו' אבל כשמעמיק בזה יהי' גודל ההתפעלות במוח שא"כ ראוי לצאת מנרתקה חושך הגוף וכו' וכדומה ולא יכול להביא ההתפעלות זו שבמוח בגילוי בלב כו' כי אין הלב מחמת קוטנו וצמצומו לגבי הערך ההשגה יוכל לסובלו ונשארה בבחי' מקיף על הלב * והוא בחי' בינה שבנפש הכח המוליד עצמו שתוליד המדה וכו' והוא בהתרחבות גדול בהתפעלות שבה כו', וזהו הרחיבי מקום אהלך שכללות כנ"י יוגבהו בחי' נה"י שבהם שיהי' במדרגת בינה שבמל' דאצי' דהיינו שיהי' בעלה סוכ"ע ישוער בלבבם כו' בחי' רוחב הבינה שכעת וד"ל, וזהו בכל לבבך ובכל נפשך אהבת בכל לבבך הוא למטה מן הדעת שמסתלק הדעת ומתקצרת ואז יהי' הלב במעמדו וקיומו אבל אהבת בכל נפשך הוא האהבה שבשכל וכמ"ש במ"א שנק' היכל אהבה בחי' אל דמי בינה לבא כו' שלא יוכל הלב להכילה ועז' כתיב ופחד ורחב לבבך שלבבות בניי יתרחבו לקבל אא"ס ב"ה כמו ערך רוחב קבלת בינה שעתה כי מקיפים שעתה יהי' לע"ל פנימים לבד כנ"ל ד"ל, ואהבת ובכל מאודך הוא למעלה מן השכל שאין השגה סובלתו והוא בחי' חי' יחידה שבנפש שאין לה כלים כלל והוא בחי' רצון המאיר בלב בנקודתו לבד כו' שגר"ן יש להם אורות וכלים היינו השגה במוח אבל כשתגדל התפעלות המוח עד למעלה מההשגה הוא מקיף האמיתי וד"ל.

לסוסתי * ברכבי פרעה דימיתך רעייתי כו' ידוע דרעייתי נק' כנ"י כלומר פרנסתי מפני שישראל מפרנסין לאביהם שבשמים כו', ויש להבין הדמיון מפני מה כך מדמה אותן לסוסתי ברכבי כו', מהו השייכות זה לזה כו'. כתי' והוא כחתן יוצא מחופתו כו' וקאי אדסמין לי' לשמש שם אהל בהם שהוא תושב"כ שנק' שמש ותושבע"פ נק' ירח וכמו שהירח מקבל מהשמש כן תושבע"פ מקבלת מתושב"כ שהרי כל דבר הלכה הם למדין מן המקרא דוקא ואם לא ימצא במקרא אינו הלכה כידוע בכל הגמרא דאמרינן מגלן דכתי' כו' ה"ז כדוגמת משפיע ומקבל עו"ע ממש כו' או כשמש וירח כן קבלת השפע בתושבע"פ מתושב"כ הוא וד"ל, ובאמת עיקר הדמיון לתושב"כ ושבע"פ הוא כענין כלל ופרט שאין הפרט דבר נוסף על הכלל שהרי אין בכלל אלא מה שבפרט כו' ושניהם דבר א' ממש רק שהפרט פי' שמפרש ומגלה את הכלל שהי' בהעלם כו' כמ"ש במ"א, וכמו"כ תושבע"פ מפרשת

(*) בכתי' ב' נוסף כאן במוסגר: [ו]ו נק' האם רובצת כו'.
 (*) מאמר זה (בשניונים ובהרחב הביאור) נדפס להלן בהוספות.

ומגלה את בחי' ההעלם שבתושב"כ כי הי' בדרך כלל תרי"ג מצות ולא נודע איך לעשות אותם כו' כידוע וד"ל, והנה כתי' כי אמרתי עולם חסד יבנה, ויש להבין למה נא' יבנה לשון הוה ולא נאמר נבנה, אך הענין הוא דמחדש בכ"י מע"ב כלומר שהחכ' הנק' ראשית כידוע מתחדשת בכל יום מלמעלה מן החכ' הוא אוא"ס ב"ה דלית מחשבה כו' וכידוע המאמר אנת חכים ולא בחכ' ידיעא כו' עד לאו דאית לך צדק ידיעא כו', ומשפט ידיעא כו' ולא מכא"מ כלל כו', לפי שאוא"ס ב"ה מובדל בערך גם מבחי' חכ' ומדות אפי' מבחי' האצי' כידוע הי"ס הנאצלים מאתו אינם אלא לאחזאה כו', וירידה הי' באמת שיאצל מאתו החכמה והמדות ואין זה אלא מפני שהוא ית' חפץ חסד כו' פי' ולא החסד שכבר נאצל אלא מה שחפץ ברצונו להאציל כל הי"ס הוא לפי שהוא חפץ בחסד שהוא בחי' רב חסד שברצונו הפשוט דהיינו שיחפץ וירצה בירידה זו מן עצמותו הנק' חסד עליון כדי לאחזאה כו' וד"ל, וזהו יבנה ולא נבנה לפי שענין הוה הוא מה שמתחדש בכ"י החכמה והחסד ושאר המדות כנ"ל, ופי' עולם הוא הי"ס כידוע וע"י בחי' רב חסד דהיינו שהוא חפץ בחסד כנ"ל, יבנה העולם תמיד בכל יום מאין ליש וד"ל, ופי' כי אמרתי עולם כו' שע"י אמירה הוא חפץ בחסד זה כו' היינו כידוע ע"פ את ה' האמרת היום כו' עשוני חטיבה אחת כו' פי' עד"מ באדם ששכלו גדול מדותיו גדולים ותינוק ששכלו קטן מדותיו קטנים, כי לפי שכלו יהולל איש כידוע, דהתפשטות המדה מן השכל הוא לפ"ע הגדלת השכל כן ערך תולדותיו שהן המדות אם בהתפשטות או בצמצום כו', וכמו"כ יובן למעלה במדות עליונות דאצי' שהן לפעמים בהגדלה אם החכמה ובינה השרשיים שלהם בהגדלה והרחבה ואם הם בקטנות גם תולדותיהם כיוצא בהם בבחי' מוחין דקטנות כידוע, והנה משכן החו"ב שבמות מתפשט עד החוה שהרי מה שיחשוב האדם במוח מגיע עד החוה שבלב והו"ע אמירה שבלב שהוא מחשבה שבלב כו' כמ"ש במ"א, והן מקור המוחין למדות שבלב אם בהרחבה או בצמצום כנ"ל, וזהו משל להבין ג"כ למעלה במ"ש את ה' האמרת כו' כלומר ע"י אומר שבלב העליון דאצי' נמשך הוי' שבמדות כי מצד עצמיות המאציל לאו דאית לי' צדק ידיעא כו' וכמ"ש לך הוי' הגדולה כו' שמדת הגדולה בטל לגבי עצמיות המאציל אך ע"י האמירה שהוא המשכות מוחין נולדי' המדות ומתפשטים להיות חסד דרועא ימינא שהוא הגדולה וכו' כמ"ש במ"א, וישראל המה הגורמי' למעלה סיבת האמירה של הוי', וזהו שאמר את ה' האמרת כו' מפני שע"י אתעדל"ת באמירה שבלב כנס"י בבחי' רעו"ד שהוא בחי' מחשבה וכוונת הלב כו' מתעוררת ג"כ למעלה אמירה שבלב העליון כו' וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה פי' ע"י אמירת שנמשך אמירה עליונה בלב העליון נבנה העולם העליון ע"י החסד העליון כנ"ל וד"ל.

וזהו כי כל בשמים ובארץ פי' כל הן ג' שערי בינה שהוא בינה ליבא הני' שנפתחו ממנה שערים בלב דהיינו אמירה שבלב הני' דשמים הוא החסד הכלול מגבורות דהיינו המים שבשמים כו' נמשך ממנה וזהו כי כל בשמים שכל הוא דאחיד בשמיא כו' להמשיך המדות אם בהתפשטות או בצמצום כנ"ל וד"ל,

וסיבת המשכת בחי' כל הוזה הוא ע"י ישראל כנ"ל ע"פ את ה' האמרת היום כו' וזהו שנקראים כנ"י בשם כלה כל ה' הוא ע"ש שהמה הגורמים המשכות הכל הוזה מפני שמעורות אותן באתעדל"ת מלמטלמ"ע ברעו"ד בבחי' כלות הנפש לה' אחד כמ"ש כלתה נפשי כו' עי"ז יש בחי' התקשרות השכל במדות מלמעלה למטה להיות התהוות המדות ממנה כמ"ש כי כל בשמים כו' כנ"ל וד"ל, וזהו לעולם ה' דברך נצב בשמים פי' דברך הוא בחי' דבור העליון דכנ"י בתורה ותפלה בחי' כלות הנפש כנ"ל נצב בשמים לשון נצב מלך כו' שמוזה נעשה שרש וראש להמשכת המוחי' למדות הנק' מלך כו' וזהו לפי שאשת חיל עט"ב כידוע וד"ל, והנה עיקר הכח הוזה שיש לישראל לעורר האמירה בלב העליון שהוא בחי' כל הנ"ל, הוא ע"י המצות בהיות ידוע דרמ"ח פקודין הם רמ"ח אברים דמלכא כו' ועד"מ אברי אדם התחתון הנה עיקר גדולם הוא מן הגידין שבמוח לפי שבגידי המוח שורה בחי' התענוג שבבחי' יחידה שבנפש וכשהתענוג מתפשט בהם יצא שפע המוח בהתרחבות להרחיב ולהגדיל כל האברים ובהיפוך כאשר יצטער האדם ולא יתפשט התענוג בגידי המוח אדרבה יתכווצו ויתקצר השפע באברים ויתקטנו, (והוא הרו"ן שמסתעף מזה כו' כמבואר בספרי רפואות) ונמצא סיבת ההתפשטות או הכיוון במוח תלוי בהתפשטות התענוג או כיוצא כו' וד"ל, ועד"ז יובן למעלה באדם העליון בהיות שאור א"ס ב"ה הוא מקור התענוגים הנק' שעשוע העצמי כמ"ש במ"א עד שהענוג העליון הנמשך בג"ע אינו רק המשכה אחד מצומצמת ממנו בלבד כדמיון המשכת העונג במוח שבאדם כו', וזהו ביו"ד נברא העוה"ב שאינו אלא כנקודת יו"ד אחד ממקור התענוגים, ונק' נקודא בהיכלא כו' וכמ"ש כי עמך מקו"ח כו' ואמנם רמ"ח מ"ע הם רמ"ח המשכות ממקור כל התענוגים שהרי הן פנימיות רצונו כידוע וזהו מצותי כידוע שהקב"ה מגיח תפילין ומתעטף בציצית כו', וא"כ ע"י המצות דוקא מתרחבים שפע המשכות העונג ממקור כל התענוגים עד שממילא מתגדלים בחי' האברים דאדם העליון בגדלות המוחין כנ"ל במשל וד"ל, וז"ש ביושב ועוסק בתורה שהקב"ה שונה כנגדו פי' ע"י מצות הלימוד בתורה מעורר למעלה שהקב"ה הוא אור א"ס ב"ה יעסוק בתורה ג"כ כלומר שימשיך בחי' חכמה עליונה מלמעלה מן החכ' ממהותו ועצמותו כו' כי מצד עצמותו הוא למעלה מן החכ' והמדות כנ"ל רק ע"י המשכה ממקור התענוג שבבחי' העצמיות נמשך במצות ת"ת החכמה ובמצות הצדקה מדת החסד וכדומה לזה בכל האברים הן י"ס העליונים בכל פרטיהם אם בהגדלה אם בצמצום הכל תלוי במעשה המצות אם מעוררים ריבוי תענוג ממקור התענוג או בצמצום כפי מעשה התחתונים כו' וכמ"ש במ"א וד"ל.

וזהו כחתן יוצא מחופתו פי' חתן לשון חות דרגא שהוא יורד מעצמותו להיות משתעשע בתרי"ג מצות בשביל המשכת שפע לי"ס הנקראים אברים כו' עד המדרגה התחתונה שהוא בחי' מל' דאצי' כדי שתתן טרף לביתה ג' עולמות ב"ע כו' וכידוע, וזהו ישיש כגבור לרוץ אורח פי' אורח הוא המל' כו' ורחל עקרת הבית. שאמרה ללבן כי דרך נשים לי

הכוונה הוא שיורדת המל' בעוצם הירידה בבי"ע עד שנמשך גם הפסולת מדם גדות להחיות הע' שרים כו' כידוע, והיינו אורח כנשים כו' כי מלכותו בכל משלה עד שרגליה יורדות כו' וד"ל, אבל באברהם ושרה נאמר שהיו זקנים כו' חדל להיות לשרה אורח כנשים לפי שלא נמשך ממנה בחי' פסולת כלל מפני הזקנה שהוא בחי' מוחין דגדלות כידוע כו' וד"ל, והנה כתי' יום ליום יביע אמר ר"ת של אמר אש מים רוח שהם ג' קוין תורה ועבודה וגמ"ח שכל המצות נחלקו דרך כלל לג' דברים הללו והעבודה הן הקרבנות כידוע, שהוא אש שלמעלה ושלמטה שאוכל הקרבן כו' ועיקר הקטרה הוא החלב של הבהמה ועלה לריח ניחוח לה' כו' מפני שהתהוות החלב באדם הוא מן התענוג כנ"ל במשל שהרחבת גידול האברים מן התענוג הוא כמ"ש שמנת עבית כו' וכשמקריבו לה' ע"ג המזבח מעורר בחי' התענוג העליון עד שיהי' נמשך בחי' ריח ניחוח לה' כו'. שיעלה למעלה במקור כל התענוגים כו' וד"ל, ועתה התפילה ברעותא דליבא במקום קרבן דהיינו כלתה נפשי כו' להתענג, על ה' בבחי' מקור כל התענוג והתענוג של נפש הבהמי' מקריבה לה' אחד במס"נ כו', וזהו קו השמאל אש שע"י התפלה מלמטלמ"ע מעורר שפע עונג עליון, במקור כל התענוגים כו' וקו הימין הוא גמ"ח מלמעלה למטה בחי' מים שיורדים ממקום גבוה לנמוך כו' והוא ע"י הצדקה והחסד להחיות רוח שפלים דלית לי' מג"כ כמ"כ למעלה הוא משכיל אל דל שהוא המל' דלית לה מג"כ כדי להחיות רוח שפלים דבי"ע או ליתן טרף כו', זהו שגא' בצדקה אשריכם זורעי על כל מים כו' וד"ל, וקו האמצעי הוא התורה שהוא כלול מאש ומים והוא הרוח בדבור והבל פיו בד"ת במאן דלעי באורייתא שעולה דיבורו למעלה כו' וד"ל וג'. קוים הללו הם מעוררים למעלה כל רמ"ח המשכות של מקור כל התענוגים מלמעלה למטה כנ"ל בג' קוין שהם י"ס הנאצלים חסד דרועא ימינא כו' וזהו יום ליום יביע אמר פי' יביע ימשיך את אש ומים ורוח הללו מלמעלמ"ט וכמ"ש את ה' האמרת כו' כי אמרת עולם כו' כנ"ל וד"ל.

וזהו לסוסתי ברכבי פרעה כו' עד"מ הסוס הגשמי איננו מרגיש ומכיר כלל התפארות לבושים נאים שהלבישהו בצורות שונים באבנים טובות ומרגליות כו' רק הרוכב עליו הוא שמכיר ומרגיש התפארות הלבושים כו' והוא המלך הרוכב עליו שצייר הלבושים באבנים טובות לכבוד ולתפארת כו', וכמ"כ הנה כתי' כי תרכב על סוסיך מרכבותיך ישועה, פי' על כל העולמות עליונים ותחתונים הן מעשה מרכבה לבד כמו פני ארץ אל הימין כו' וגק' מרכבה עד"מ הסוס שהוא טפל לגבי הרוכבו כו' וכמ"כ כל המלאכים אינם משיגים כלל בבחי' מקור כל התענוגים הוא הרוכב עליהם כי ביו"ד נברא העוה"ב רק נקודא חדא כנ"ל וגם רמ"ח המשכת העונג ממנו ברמ"ח מ"ע שהן כמשל ציורי האבנים טובות על הסוסים כו' לא יכול להכיר ולקבל כלל כי רק הרוכב מכירם כו', אבל ישראל שמפרנסין כו' במעשה המצות שמקבלים עליהם רמ"ח המשכות העונג בבחי' מקיף המה נדמו לסוסים כו', וזהו דימיתך רעייתי פרנסתי במעשה המצות לרכבי פרעה כו' וכנ"ל וד"ל, לפי שהם גורמים להמשיך ברמ"ח מ"ע רמ"ח

המשכות ממקור כל התענוגים בבחי' אמ"ר ג' קוין הנ"ל, כמו עד"מ המאכל שמחזק המוח ומוסיף בו תענוג כו' אמנם גם על ישראל המצות הם בחי' מקיפים לבד כי המה אינם משיגים כל הכח הגדול שעושים למעלה במצות כו', וזהו כחנן יוצא מחופתו פי' חופה כמו הצל המיצל הרי נעשה בצל דוגמת תנועת הדבר ואיננו מהות הדבר כלל וכלל כו' וכמו"כ כתי' ה' צלך כו' כי רק ע"י אתעדל"ת הוא שמיצל מאצ"י העליון בבחי' צל דוגמת ההעלאת מ"ן להיות נאצל החכ' והמדות כנ"ל, והיינו שמחופתו הוא יורד כענין חות דרגא ונסיב אתתא כו' וכמ"ש ישת חשך סתרו בבחי' ההעלם של עצמותו והי"ם הנאצלים נק' אורות כו', וזהו כי על כל כבוד חופה כמ"ש לכבודי בראתיו כו', פי' לכבודי בחי' חופה וצל בחי' המקיפים שסובב ב"ע בבחי' עיגול למעלה ולמטה בהשוואה כו', והיינו שבשביל הכבוד נבראו ונוצרו כו' פי' כדי לעורר מלמעלמ"ט ההשפעה בתמידיות כי בתחלת האצ"י ה' חסד חנם כו', ואח"כ תלוי במעשה התחוננים כמ"ש במ"א וד"ל.

חחונה הנ"ל

נאון לחייך בתורים צוארך בחרוזים וארז"ל לחייך הם ב' לוחות בתורים ב' תורות תושב"כ ותושבע"פ כו'. ויש להבין מהו בתורים הל"ל בתורות. אך מתחילה יש להבין המשל כפשוטו, דהנה מנהגם ה' להשים בלחיים תכשיט משולש כעין ראש תור, וע"ז אמרו נאון לחייך בתורים כו'. והנמשל מזה היינו מה שישראל נק' עם סגולה וכמ"ש והייתם לי סגולה וכן ישראל לסגולתו כו'. ופי' הפשוט הוא לפי שישראל עבמ"ח כו' למעלה מעלה מכל סדר ההשתל' אבי"ע כידוע לכן מעשה המצות בג' קוין הנ"ל הנק' אמ"ר הרי הם כסגולה לנשמתם ולא כרפואה, שהרפואה היא בדרך הטבע במוג הרכבת ד' יסודות כו' והסגולה איננה לפי דרך הטבע כלל, וכן מעשה המצות לנש"י באמרינו אשר קדשנו במצותיו כו'. והפי' אמיתי בלשון סגולה שהוא כענין ראש תור הנ"ל ג' נקודות בבחי' משולש דוקא ונקודה האמצעי תחת ב' הנקודות, והיינו בחי' אמ"ר הנ"ל * הן תורה עבודה וגמ"ח. כי העבודה שבלב זו תפלה במקום קרבן הוא ההתלהבות ברשפי אש התשוקה מלמטה למעלה מעלה עולה בעילוי אחר עילוי בבחי' הסתלקות וכלות הנפש כו' והמים הוא המשכות אלקות מלמעלה למטה ע"י חסד וצדקה להחיות רוח שפלים כנ"ל. ונקודה

(*) בכתי' ב' : הנ"ל ב' הנקודות הן עבודה וג"ת

האמצעי הוא התורה, והיינו בחי' הרוח והדבור דהכל סליק לעילא בהרכבת אש זמים כו' להיות כי דברי תורה הם בענינים גשמי' זרעים ומועד כו', לאסור ולהתיר כו', ולכן היא תחת ב' הנקודות והיא למעלה מהם באמת בהיות שב' הנקודות הנ"ל הם בבחי' יש ודבר רק מה שנוגע ושייך אל הנפש לתקנה כו', דהיינו ע"י ההתלהבות תתעלה כו', וע"י ההמשכה תאיר כו'. אבל בדבר ה' זו הלכה עיקר המעלה הוא מצד עצמיות דבר ה' כמ"ש ואשים דברי בפיך כו', וכשלומד הוא בבחי' ביטול העצמיות מכל וכל לא לתקן עצמו כו', רק שמדבר דבר ה' לבד ומתכוין שיהי' רק בחי' כלי לדבר ה' המדבר בפיו כו' וכמ"ש במ"א ע"פ ולא תחללו כו', שלא לעשות חלל והפסק לאו"ס ב"ה שיהי' למטה כמו למעלה בהשוואה א' כו'. ולהיות כי בחי' הביטול הזה גבוה הרבה מאש ומים אהוי"ר הנ"ל לכך הי' באמצעי כו'. אבל בתחלה צריך להגיע לאהוי"ר ואח"כ לתורה, אם אין יראה אין חכמה כו'. וזהו דוקא בסגול התחתון שבכנ"י שהוא מלמטה למעלה כו', אבל בסגול העליון שבא וירד מלמעלה למטה הוא בהיפך שנקודה האמצעי למעלה מב' הנקודות בהיות שאהוי"ר שבכנ"י הן עולין מלמטה למעלה צ"ל הם תחלה ואח"כ הביטול כו'. אבל בחי' אש ומים שמן המאציל א"ס ב"ה לנאצלים ונבראים כו' האהבה דמים וגם האש כו' הכל בבחי' ירידה מן העצמיות הוא להיות ראש ומוחין לנבראים מאין ליש כו' כידוע, ע"כ בחי' נקודה האמצעי שהוא בחי' הביטול אצל המאציל ג"כ בהיפך שהוא מקדים לצאת בראשונה, ואח"כ ב' הנקודות. הו"ע היו"ד דש' הוי' בחי' ביטול עצמותו כו' כמ"ש במ"א, ואח"כ מתפשטים חו"ג אש ומים כו' וד"ל. וזהו ענין זרקא מקף שופר הילך סגולתא, כי ב' מיני סגול הם כנ"ל, ובטעמים שהם בבחי' כתר הוא הנק' סגולתא שע"ג התיבה דהיינו נקודה האמצעי למעלה וע"ג ב' הנקודות. אבל בנקודות שבתוך האותיות הוא הנק' סגול התחתון. ואמנם סגול התחתון הוא המעורר סגול העליון שירד מלמעלה למטה כו'. והיינו ע"י זרקא כו'. פי' ע"י הדבור בתורה בחי' הכל דסליק לעילא מלמטה כו', שיש בו מב' הנקודות כו' חו"ג כו' מעורר למעלה בחי' סגולתא כו'. וזהו זרקא שוורק כלפי הדבור למעלה עד שהולך את הסגולתא מלמעלה למטה כנ"ל וד"ל.

והנה בהמשולש כעין ראש תור אינו כמו הסגול הנ"ל שהרי הנקודות מפורדות זמ"ז בסגול ובמשולש כעין ראש תור בבחי' המשכות קוין מדובקים הן זה בזה ונתאחדו יחד כו'. והנמשל מזה יובן ג"כ שבחי' אמ"ר הנ"ל הרי אין בהאבה שום תערובות מיראה וביראה אין מבחי' האהבה כמו כאשר עוסק במלאכה זו איך יעשה מלאכה אחרת ההיפוכית שלה אליה כו'. וכן כשהוא בבחי' הביטול אין אהבה בשלימות כו'. ונמצאים מפורדים זמ"ז כדוגמת נקודת הסגול. וכענין זה הן בחי' עגולים דתהו זה תחת זה כו' ענפים מתפרדין כו'. אבל כשהאדם בתגבורת ההתלהבות בתפלה או מתערבים

ומתכללים בו כל הג' מדריגות הנ"ל בתנועה וסקירה א', דהיינו אהוי"ר וביטול כא' ממש מבלתי יפרידו כלל כו', והיינו כדוגמת משולש כעין ראש תור שמתאחדי' ג' קוין כו'. והגם שיש בו ג"כ חו"ג מלמעלה למטה ומלמטלמ"ע ובחי' הממוצע כדוגמת הסגול אבל הן כלוליי' ומתאחדי' כאחד כו' וד"ל. וזהו והחוט המשולש לא במהרה ינתק כו'. פי' שע"י ראש תור שמלמטה למעלה יתעורר ג"כ מלמעלמ"ט בבחי' ראש תור ולא בנקודת דסגולתא והוא בחי' התיקון כו'. וזהו והחוט המשולש כו' שיהי' משולש בבחי' היחוד והקשר זה בזה דוקא כעין ראש תור או לא ינתק, כי זהו בחי' התיקון דש' מ"ה כל א' כלול מחבירו שהוא רחוק מן השבירה והנפילה כו' משא"כ בעגוליי' דתהו כתי' וימלוך וימת כו', מפני שהיו ענפים מתפרדין אנא אמלוך כו' כמ"ש במ"א וד"ל. וזהו שרמזו לאברהם בכרית בין הבתרים שציוהו ליקח עגלה וגוול ותור משולש כו' והוא עבר בין הבתרים כו' להורות על ב' מיני משולשים הנ"ל מלמטה למעלה ומלמעלמ"ט, וברית כרותה שיתעורר סגול העליון ע"י אתעדלית בבחי' סגול התחתון כמ"ש והייתם לי סגולה כו' וד"ל. וזהו נאוו לחייך בתורים, פי' לחייך הן ב' לוחות שבכתב כו', והוא בחי' נקודת האמצעי שע"י הדיבור בד"ת שיוצא מן הפה שהוא בין לחי העליון ובין לחי התחתון כו'. וזהו לחייך בתורים שהן נאים כשהם בתכשיטים המשולשים כעין ראש תור בבחי' יחוד וקשר הג' מדריגות תורה ועבודה וגמ"ח כנ"ל וד"ל. ולכך אמר בתורים ב' תורים לרמוז על ב' מיני ראש תור מלמעלמ"ט ומלמטלמ"ע כנ"ל. וזהו תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף, פי' כשעדיין אין האהבה בתפלה ברשפי אש תגבורת התשוקה אלא בבחי' קרירות קצת אז הג' מדריגות הנ"ל הם מפורדים זמ"ו בבחי' נקודות הסגול כנ"ל. אך כאשר תגבר אש התשוקה בהתלהבות רשפי אש יתכללו ויתאחדו זכ"ו כו' כנ"ל. וזהו תורי זהב דוקא בבחי' היחוד וקשר כעין ראש תור א"א כ"א ע"י הוזהב דרשפי אש שהוא העושה קוין לקשר ולייחד נקודות הכסף דע"י הכסף שהוא האהבה שנמשך כמים בבחי' קרירות נתפרדו זמ"ו כו'. וזהו נעשה לך פי' נעשה ונתקן נקודות הכסף שיהי' תורי זהב וד"ל. והוא בחי' ש' מ"ה החדש דמלך השמיני כו' דשם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב וכמשי"ת בעז"ה וד"ל.

צווארך בחרוזים. הנה פי' הפשוט של חרוזים היינו אבנים טובות ומרגליות מפורדים שנוקבין אותם ותולין אותם כלשון מחרוזת של דגים כו'. בנקביהם והחוט מחברם ומייחדם, ונק' חרוזים כלשון מחרוזת של דגים כו'. והנמשל מזה הוא להיות כי קדם לומר לחייך בתורים שהוא הבל הדיבור דסליק מלמטה למעלה כו', ועתה אומר בבחי' הירידה מלמעלמ"ט והוא צוארך כי בצואר הוא מקור מוצא קול הפשוט והדבור בה' מוצאות הוא שנמשך מקול הגרון כו'. ועד"ז יובן ג"כ שהקול קול יעקב הוא כדוגמת החוט המחבר האבנים המפורדים והוא קול המשכה מלמעלמ"ט להיות כל צירופי אותיות שנפרדו בעלמא דפרודא בדברים זרים כו' מתחברים ומתייחדים ליחוד אור א"ס ב"ה, והיינו מדתו של יעקב יו"ד עקב שהוא הבריוח התיכון

המבריה מן הקצה לקצה. פי' אפי' בקצה האחרון שהוא עולם הנפרד כו' קצה כל ההשתל' הגרוע מכולם כו'. יו"ד דיעקב מבריה בו לקשרו ולייחדו לאור א"ס ב"ה מפני שקול יעקב הוא בריח התיכון שמבריה מקצה העליון עד קצה התחתון כמשל החוט שבחרוים שנכנס בנקבי כולם מראש לטוף ומחבר את כולם יחד וד"ל. וזהו ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו, פי' המקום כי הוא ית' מקומו של עולם אצי' כמאמר ברוך המקום כו', ומחמת זה שומר הבטחתו כו'. ואבני המקום הם בחי' אותיות דאצי' שנפלו בשביה"כ למטה בכי"ע שהם גבוהים בשרשם לפני בחי' התיקון וכמ"ש לפני מלוך מלך כו', ויעקב הוא שהביאם והעלם למעלה מעלה ע"י החוט שמחברם כנ"ל, עד שהשימם מראשותיו למעלה מבחי' ראש ומוחין כו', דהיינו במקום דלית מח' תב"ב אפי' מח' דא"ק כו' וד"ל. והנה ענין נקבי האבנים דהיינו לעשות בהם חלול שצ"ל קודם שירצה להכניס בהם החוט לחברם כו', היינו שצריך תחלה להיות לבו חלל בקרבו בחי' כלי ריקן כו' בביטול עצמותו מכל וכל קודם שימשיך בקול יעקב לחבר האבנים כו', מפני שאור א"ס ב"ה אינו שורה ומתגלה במי שהוא יש ודבר כו', רק במי שהוא בבחי' ביטול בלתי תפיסת מקום לגמרי כו' כידוע, וכדי שיוכל להיות בחי' הביטול והחלל הזה כו' אינו אלא ע"י המשכה מלמעלמ"ט, והוא בחי' ארי' שאג שיתבאר בעזרה"ש. שקול ה' יחולל אילות כו', בהיות שידוע שבקול יעקב יש ב' קולות כמ"ש הקול קול יעקב כו', קול הא' הוא ענין קול שמעורר הכוונה, וביאור הדבר כי הנה פי' כוונה הוא לשון נתכוין כו' כמו המורה לחבירו כו', וכמו"כ כדי שיהי' באדם כוונת הלב בבחי' הביטול הזה רק לאור א"ס ב"ה לבדו כו' הוא ע"י קול ההמשכה מלמעלמ"ט כו'. וקול הב' הו"ע החוט שמבריה יעקב מן הקצה אל הקצה כו'. והיינו בחי' גילוי אור א"ס בצואר כו' המחבר כל נפרד כנ"ל אחר שנעשה בהם חללים ונקבים ע"י קול הראשון כו' וד"ל. וזהו כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו כו', פי' מלך ישראל היינו מדת מלכותו ית' שמחי' כל העולמות כידוע, וכשהוא נגאל מיניקת החיצונים הנפרדים כו', היינו כשהחוט דיעקב מבריה מן הקצה אל הקצה כו', וזהו אני ראשון ואני אחרון כי ראשון לכל ההשתל' למעלה מן המקום הנ"ל, והאחרון שהוא עולם הנפרד קצה כל ההשתל' שוין לקמי' כו', מפני שבריה התיכון מבריה ראש וסוף יחד כנ"ל וד"ל. ועד"ז יובן ג"כ בתו' ומצות שנקראי' ג"כ אבני המקום כמ"ש במ"א שהתו' נובלות חכ' שלמעלה היא. והיינו וישכב כו' יש כ"ב אתון דאורייתא כו' שנפלו בבריאה כו' בעניני' גשמי' דורעים ונייקין כו', וכדי שיאיר אוא"ס בחכ' שבאותיות התו' צ"ל תחלה קול מעורר לזה. והוא ע"י ישראל שעושים המצות כמ"ש זעשיתם אותם כו' אשר יעשה אותם האדם כו' כמ"ש לקמ* . וזהו קולו של יעקב הנ"ל רוח אייתי רוח לעורר הכוונה כו'. ואח"כ קול הב' להמשיך רוח הוא בחי' גילוי אוא"ס ב"ה ששורה ומתגלה בתומצ' וכענין אני ראשון כו' וזהו החוט המחברם ונק' החוט השני כמ"ש

(*) בהביאור על מאמר זה נדפס באוה"ת שה"ש ע' קמת.

במ"א וד"ל. וזהו צוארך בחרוזים, פי' צוארך הוא קול השני שמברית את
החרוזים כנ"ל במ"א ע"י סיבת החרוזים עצמם כשנעשים חלולים ונקבים
בבחי' קול הא' המעורר הכוונה כנ"ל וד"ל.

חתונה הנ"ל

אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן כו', כתי' ורחל היתה
יפ"ת זיפ"מ, פי' יפת תואר בציור ותמונה נאה בשלימות התכונה והמדה
כו', אבל פי' יפת מראה אינו על הציור ותמונה אלא על הויו והוד קלסתר
פנים המאירים שהוא בא מפנימיות הגוף כמו צהבו פניו כו' וכמשי"ת, ועדי"מ
זה יובן ברחל העליונה כנ"י המכונה בשם רחל וכמ"ש ברחל לפני גוזזיה
נאלמה כו', והנה רחל עקרת הבית בחי' מל' דאצי' כידוע כתי' בה נעשה
אדם בצלמינו כו' שהיא מקבלת השפע מעולם הנאצלים בבחי' צלם ודמות
כלומר מפני שאוא"ס ב"ה בעצמו הוא למעלה מבחי' צורה בהשתל' שכל ודמות
ומחשבה דבור ומעשה הנק' אדם אך הוא ית' מתמצמם בעצמו להיות כמראה אדם
בבחי' האצי' חסד דרועא ימינא כו' אבל באמת לאו דאית לי' צדק ידיעא
כו' גם לית מח' תפיסא בי' כידוע וכמ"ש לך הויו הגדולה והגבו' כו' וכשבחי'
מל' דאצי' מקבלת הציור של ההשתל' דאצי' כדי להתיות רוח שפלים של
הנבראים מאין ליש בדוגמא עליונה דאצי' מח' ממח' ושכל משכל כו'
נקראת אז יפת תואר וזהו כמשל ציור ותמונה במדה נאה במשקל יפה כו'
וד"ל, ולהיות כי אין ערך כלל בין האצי' לבריאה כידוע ע"כ כאשר צריכה
המל' לקבל הציור אדם דאצי' נשפלת תחלה בתכלית השפלות להיות בבחי'
עפר כמ"ש ומן העפר אשר בקרקע כו' ונפשי כעפר כו', בבחי' דומם לבד
וזהו רחל לפני גוזזיה נאלמה בבחי' אלם כמו קטנות התינוק שאינו יכול לדבר
כו', והטעם הוא כדי שתוכל להגיע לתכלית העלי' משפלות זו שהרי
תקבל מבחי' אדם דאצי' שעל הכסא כנ"ל, וה"ז כמשל העיגול הסובב שיכולים
להשיגו למטה בתחתיתו מתחת לארץ כמ"ש ומתחת זרועות עולם כמו
בעליונים שהרי אין בו מעלה ומטה כלל כמשי"ת, וזהו הטעם שכל
המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו כו' כמ"ש במ"א וד"ל, והנה כ"ז בחי' חיצוני'
המל' להיות כי יופי התמונה והציור אינו מעיקר המהות כו' וכמו"כ סדר
ההשתל' משכל למדות ומדות למח' דבור ומעשה כו' אינה אלא ציור ותמונה
לבד הנק' רחל יפ"ת, אבל בחי' יפת מראה הוא זיו והוד של הפנים המאירים
כו', שהוא מבחי' פנימיות הלב כו' היינו מ"ש יאר ה' פניו אליך מבחי'
פנימי' דאדם דאצי' דלית מח' תפיסא בי' כו' דהיינו מבחי' מהות ועצמות

אוא"ס ב"ה דהנה עד"מ צהבו פניו של פלוני הכוונה הוא שנתגלה בפנים מבחי' ההעלם העצמי שלו מפני שזה יתרון המעלה בפנים מכל האברים שאין גילוי ההעלם בשום אבר זולת הפנים כנראה בחוש שבבוא לאדם איזה בשורה טובה פתאום יאירו פניו ויצהיבו כו', אבל היד והרגל הן כמו שהיו כו' לפי שיעקר התגלות הפנימיות הוא רק בפנים מאיזה טעם שיש לזה שהפנים הוא בחי' כלי לגילוי הפנימי' דוקא אמנם אעפ"י שהפנים הוא בחי' כלי לגילוי ההעלם אין מעלה זו מתיחסת להפנים עצמו אלא להגילוי של ההעלם שיאיר שאינו בגדר ציור ותמונה אלא מבחי' יחידה שבנפש בחי' מקיף כו' וד"ל, ועד"מ זה יובן פי' יפת מראה דהיינו מ"ש יאר ה' פניו מבחי' פנימי' הקו והחוט של אוא"ס שמאיר בפנים דז"א כו' ומשם מקבלת המל' ג"כ הארות פנים ונק' יפת מראה וד"ל, וגם יובן מאחר שהארות פנים הוא מבחי' עצמיות אוא"ס ב"ה דלית מח' תפיסא בי' כו' הרי זה בחי' מקיפים האמיתי' כמו עד"מ העיגול הסובב מכל צד שאין בו מעלה ומטה ולא ראש תוך סוף כסדר ההשתל' וכו' והיינו בחי' עצמיות אור א"ס שהוא בהשוואה לכל צד כו' וכמ"ש ומתחת זרועות עולם כידוע, וכשמקבלת המל' יופי המראה צריכה להיות נשפל בתכלית השפלות יותר וכשנשפלת לגבי יופי התואר כנ"ל לפי שיופי המראה נמשך מפנימיות העצמות יותר כנ"ל וד"ל, ועד"ז ממש יובן בכנס"י המכונה בשם רחל כידוע שיש בה בי' מדריגות הנ"ל יפת תואר כשנתפעל האדם באהוי"ר מחמת התכוונות שכל כו', שזהו בדרך ציור ותמונה נאה כו' עד שכל מעשיו מסודרות לפ"ע האהבה ויראה כו' אבל כשנתפעל בבחי' פנימיות הלב למעלה מן השכל כו' כידוע נקראת אז יפת מראה מטעם הנ"ל וד"ל.

וזהו אם לא תדעי לך היפה בנשים כו' אם אינך יודע מהכח הגדול שיש לכאור"א מישראל מן היופי מראה מבחי' התגלות הפנימי' ההעלם באתעדל"ת כו' מפני קוטני הדעת כו' או מפני שאינם רואים כו' צאי לך בעקבי הצאן. פי' צאן ל' יציאה כמו צאינה וראינה כו', כי הנה ידוע דיעקב הרועה צאן לבן דכתי' בי' ויפרוץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות כו' הכוונה הוא, על ענין אורות עליונים שיוצאים מבחי' לובן העליון בחי' תענוג העליון כו' בבחי' פרט עוללות כאשר ירבה שפע העונג כו' עד"מ כאשר יהי' האדם בעונג הנפלא יצא ממנו גם מותרות שפע גם מבלתי סדר והדרגה כו' מפני עוז תגבורות העונג שהוא בלתי גבול כו', ועד"ז יובן פי' צאן לבן העליון שיוצא ממנו אורות מפני תגבורת גדולת האור כי רב בבחי' הא"ס כו' וד"ל, והאיש יעקב שהוא בעל עולם האצ"י הוא הרועה אותם להוציאם מבחי' לובן העליון בתחבולות שונות ביחודי' מופלגים כמו בעובדא דמקלות ובארות כו', וזהו ויפרוץ האיש מאד מאד ב"פ מאד הכוונה, על מאד הפנימי דבחי' לובן העליון שהוא מהארת אור א"ס שהרי הוא בחי' תחתונה שבמאציל כו' ביעקב הביאם לידי יציאה וגילוי ההעלם באצ"י, וזהו ויהי לו צאן רבות ואלה הצאן הם היו בשרשם בבחי' העלם הלבן העליון למעלה מכל ההשתל' דאבי"ע לכך המה העיקר ומקור להיותם

יוצאים למעלה מן ההשתל' וע"ש זה נק' צאן כנ"ל עד שהעבדים ושפחות הגם שהם בחי' מדבר כו' מקבלים מן הצאן כו', שהרי נזכרו אחר הצאן כאמרו ושפחות ועבדים דהיינו שממילא נתהווה גם העבדים כו' כמ"ש במ"א, והנה לע"ל כתי' או תעבורנה הצאן ע"י מונה פי' כמ"ש מונה מספר לכוכבים שיש לניצוצי אורות עליונים הללו שנבקעים ויוצאים מלובן העליון למעלה מסדר ההשתל' הקדום כו' איש ממונה למנות אותם במספר כדי הצורך לבירורי דרפ"ח ניצוצין כו', ונק' מונה מספר כו' וכאשר יתבררו כל העולמות ויהי' בהם בחי' גילוי אלקות מעצמיות אור א"ס ב"ה כנודע אז יהי' ביטול היש באין כידוע עד שגם הצאן הנ"ל יחזרו למקורן בהעלם העצמות ויעברו ע"י מונה שמנאם במספר מקידם יציאתם כו' שיהיו נמצאים במספר הקדום מבלתי ידח ממנו כו' וד"ל, וזהו צאי לך בעקבי הצאן פי' עקבי סוף כל דרגין של אלה הצאן כו' דהיינו מה שאורות עליונים הנ"ל שיצאו מעונג העליון ירדו ונתלבשו במצות התורה בעניינים גשמיים ורעים נזיקין כו' שית סדרי משנה כו' שם תמצא מנוח לנפשה בבחי' עונג העליון שהי' בא לה הארות פנים ממנו כו', ועתה אם לא תדעי לך כו' וד"ל, ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים פי' גדיותיך גדי מלשון מזל כמו גד גדי כו' לגודא דהר כו', והוא בחי' הע' שרים הנקראים מזלות שהם שרשי הדצ"מ כידוע ובהיות שכל המצות נתלבשו בעניינים גשמי' דנוגה דמזלות עליונים כו', הרי המזלות מתבררים בזה ועולים לשרשם קודם שנפל בשבירה כו', ולהיות כי הן מלפני מלוך מלך כו', כידוע ע"כ בירורי המזלות תגיע ותעלה למעלה ממשכנות הרועים כי פי' משכנות הרועים הוא כלים מכלים שונים חסד דרועא ימינא כו' בחי' אברהם רועה א' שע"י החסד הוא הולך ונוסע ממדריגה למדריגה כו' עד שהוא ממשיך מעונג העליון כו', ולכך נק' רועה ועד"ו יצחק במדת היראה כו' ומטעם זה נקראים האבות רועים כו', וכתי' ויין מלכות רב כו', שאין קץ ושיעור לריבוי המשכות הרועים הללו שממשיכים העונג העליון בריבוי הכלים מכלים שונים ונק' משכנות הרועים כו', ואמנם במעשה המצות שנלקחים מן המזלות כנ"ל מגיעים למעלה ממשכנות הרועים מטעם הנ"ל ששרש המזלות מש' ס"ג דעקודים כו' ושרש הכלים של הרועים הוא מבחי' ש' מ"ה דאדם כו' וידוע דב"ן לאחר הבירור שנעשה ס"ג הוא למעלה מהמברר כו' כמ"ש במ"א וד"ל, וזהו ורעי את גדיותיך שהם שרשי הע' שרים שנמשכו בהשתל' מצאן העליון מבחי' העקביים כו' על משכנות הרועים כי מה שע"י המצות מתבררים בירורי נוגה הוא יותר נעלה מן הבירור שמבררים הרועים כו' הנק' איש כמ"ש במ"א בענין האיש דרכו לכבוש כו' מטעם שהמצות שנתלבשו בעניינים גשמיים ששרשם מלפני מלוך מלך כו' כנ"ל וד"ל.

ש"פ ויצא

וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אתהם כו', כתי' לך הוי' הגדולה כו' גדולה בה' לשון נקבה הטעם הוא מפני שענין גדולה ידוע שהוא בחי' התפשטות החסד והשפע וכל ענין ההתפשטות הוא רק מבחי' חיצוני' המשפיע והוא בחי' מקבל ממנו כדוגמת זיו השמש שמתפשט מן השמש שהזיו בחי' מקבל הוא מעצם המאור כו', וכידוע, ועד"מ זה יובן בבחי' התפשטות מדת הגדולה למעלה שאינה אלא בחי' זיו יהוד כו' וכמ"ש כי עמך מקו"ח כו' וכידוע לכך נאמר גדולה בה' בחי' מקבל וד"ל, ואמנם אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו כו' פי' כשמתדל' דאצי' מתפשטת להחיות רוח שפלים דבי"ע שהוא בחי' עיר אלקים שהעיר היא מבתיים הרבה והבתיים הן הן צירופי אותיות שנבראו בהן שמים וארץ כמ"ש בסי' שתי אבנים בונות שתי בתיים כו' וכידוע, אבל בעצמיות האצי' לא שייך לשון גדולה והתפשטות וזהו לך הוי' הגדולה כו' כידוע רק סיבת צמצום ירידת הגדולה וההתפשטות הוא לפי שבמקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כו' וד"ל, והנה מדת אברהם אוהבי כו' הוי' במדת האהבה והחסד הנק' גדולה וכמ"ש ואגדלה שמך כו', זהו שאומרים אלקי אברהם כו', וכת' בו הלוך ונסוע כו', שהי' בחי' מרכבה לחדס עליון כו' וכן ביצחק כתי' ופחד יצחק שהי' מרכבה למדת גבורה דאצי' כו' ויעקב למדת הרחמים כו' כידוע והאבות נק' רועים רועה ישראל כו' שממשיכים משרש נשמתן לכללות נש"י ממדות או"ס ב"ה גדולה וגבורה כו' אך באמת אין לנו כח לקבל מהאבות עצמן מפני שאור א"ס אינו שורה ומתגלה כ"א על מי שהוא בבחי' ביטול כו' והאבות היו מרכבה למדות דאור א"ס בבחי' ביטול דאיהו וגרמוהי חד כו', אבל כנס"י הגם שכל ישראל מאמינים ויודעים כו' אין זה אלא במח' בעלמא בחי' הודאה במוח לבד אבל באברהם אמרו הכיר את בוראו וענין ההכרה שהוא מכיר אינו במוח אלא בלב דוקא שהלב מבין ומכיר ומשער כאלו רואה בעיניו כו' כמ"ש במ"א (על ענין בעין השכל דבלבא אתחזי כולא), וכדי שיהי' אחדות ה' ניכר ונקבע בלב כנ"י לא יוכלו לקבל מהאבות בעצמם שיהי' מרכבה בבחי' ביטול כו' אלא ע"י אמצעות השבטים שהם למטה במדרגה מן האבות לכך נק' שבטים מלשון שבט וענף וכמו שבטי האילן הגדול שעיקר האילן וגופו נמשך ונכפף כשכופפים השבטים כמ"כ בענין י"ב שבטים שהם הארת הענפים מהאבות הנק' מרכבה תתאה די"ב בקר כו' פני אד"י פני שור כו' וכ"א כלול מג' כו' הן הנכפפים מלמעלה למטה להאיר ולהמשיך בכללות נש"י אחדות ה' בבחי' הכרה בלב וממילא נמשך גם מהאבות עצמם שהם גופא דאילנא כו' חהו למה תתעניו ה' מדרכיך תקשיח ליבנו מיראתיך פי' תקשיח שאינה בלב בבחי' הכרה כו' ודרך הוי' היינו ממדריגות האהבה דאברהם כו', ויראתך דפחד יצחק כו' שוב למען שבטי כו', פי' אע"פ שמדריגת האבות רמו ונשגבה מאתנו עד שלא יוכל לקבל השפע מהם עצמם כו', שוב עכ"פ

למען עבדיך הקטנים מהם והם שבטי נחלתיך הענפים המסתעפים מהם כנ"ל וד"ל. הנה מה שיש כח להשבטים להמשיך גם מגופי דאילנא כו' הגם שאין ערוך ביניהם שהאבות הם בבחי' אצ"י ממש דאיהו וגרמוהי חד כו', והשבטים מאירים בעולם הבריאה כו' הנפרד כו' הוא ע"י התעוררות רחמים העליונים מקור הרחמים פי' בהיות שכשכבר נאצלו ונבראו הנבראים והיצורים והנעשטים כו' בסדר ההשתל' דאביע' כו' המה אינם יודעים ומכירים מגודל הרחמנות אשר עליהם דהיינו מעוצם הצמצום והיחידה שירדו מאור פניו ית' מאחר שהן כבר נבראו כו' אך בעל ההמשכה והצמצום הוא אור א"ס ב"ה המאציל הוא יודע ומכיר את גודל הרחמנות אשר עליהם כו', וד"ל, וזהו שאומרים ברחמיך הרבים ברחמיך דוקא לפי שאנחנו אין אנו משיגים הרחמנות מאחר שאנו נתונים ומסודרים בסדר ההשתל' איך נשיג הרחמנות אשר עלינו שהוא למעלה מן ההשתל' כו' וד"ל, ועד"ו נסדרו כל הפסוקי דתפלה לספר בשבחו של מקום ואח"כ הרחמנות כו' מפני שלפי ערך השבח כן ערך הרחמנות כו', וד"ל, וזהו אבינו אב הרחמן כו', ותן בלבינו בינה פי' בינה ליבא מה שהלב מבין ומכיר בבחי' ראי' וכנ"ל, נק' מבין דבר מתוך דבר מפני שאין ההתבוננות ההתהוות יש מאין מבין ההיפוך איך שהיש הוא אין וכלא חשיב וכמ"ש במ"א וד"ל, וכדי שיהי' בלבינו בינה • דוקא ולא במח' בעלמא כו' אנו מעוררים רחמים ממקור הרחמים באמרינו אבינו אב הרחמן כו' ותן בלבינו כו' ושרש התעוררות הרחמים הללו הוא מבחי' אהבה עליונה אהבה רבה ואהבת עולם אהבתנו כו', [ובהיפוך כתי' כי לא עם בינות הוא ע"כ לא ירחמנו כו', כמו שהדעת הנ"ל נמשך מן הרחמים העליונים כן בהיפך מן הדעת נמשך הרחמים שהרי שכל מי שאין בו דיעה אסור לרחם עליו כו', מפני שהדעת והרחמים ענין אחד הם כמ"ש במ"א וד"ל].

ב) וזוהו וישכם לבן בבוקר וינשק כו' כי הנה ידוע ענין לבן וקדושה הוא בחי' לובן עליון בחי' עצמיות אור א"ס ב"ה עדי"מ מראה הלבון שהוא מראה עצמיות ולא צבע, משא"כ כל הגוונים אדום ירוק כו' הן צבועין שאצבע הוא דבר נוסף על העצמיות של הדבר הנצבע ולא עצמות הדבר אבל הלבן הוא עצמי מעצמות הדבר ובכל חלקי חלקיו הוא נמצא כו' וכמ"ש במ"א, כך עדי"מ אוא"ס ב"ה הוא אחד פשוט בתה"פ אין בו גונית כלל אפי' גוון דחכמה כו' שהרי לית מח' ת"ב אפי' מח' דא"ק כו' כידוע, ומה שנאצל מאתו החכ' דאצ"י הוא בחי' צמצום כציור הגוון על השטח הלבן כו' כמ"ש במ"א ע"פ אפריון כו' ולכן נק' האור א"ס בשם בחי' לובן העליון ועליו נאמר והחליף את משכורת עשרת מונים כו' ופי' כי י"ס הנאצלים נק' יו"ד מונים בדרך כלל וההחלפה והשינוי מזה לזה אינה תלויה אלא בבעל ההמשכה והציור והוא בחי' לובן העליון הנ"ל, שמתליף ומשנה את היו"ד מונים בהיות שהוא פשוט בתכלית והוא למעלה מיו"ד מונים שהרי מה

דאפיק יו"ד תיקונים יו"ד ספירות הוא רק לאנהגא בהון עלמין כו' ויכול להאציל ספי' עד אין קץ כו', ולכך ביכולתו ג"כ לשנות בהם עצמם כמו שיאיר אור החסד בכלי הגבורה כו' כמ"ש בע"ח וכדומה, וזהו והחליף משכורתי הן האורות שיתחלפו בכלים הנק' מונים פעמים כך ופעמים כך לפי הרצון הפשוט מבחי' לובן העליון ואם כה יאמר עקודים כו' פי' לפי שעקודים נקודים וברודים דאצי' הנה ידוע שנשתלשלו מקדמות המאציל בדרך ציור והמשכה כו', וזהו אם כה יאמר המאציל כו' עקודים כו' ואם כה יאמר כו' מפני שאין שינוי כלל בעצמות הלובן העליון בין עקודים לנקודים כו', ויכול לשנות כמו שירצה כנ"ל וכל מה שמשתלשל ממנו להיות עקודים נקודים כו' אינו אלא בבחי' האמירה והציור ואם כה יאמר כו' ואינו בבחי' עצמותו כלל כו' וד"ל, וזהו מ"ש כי ראיתי את אשר לבן עושה לך כו', כי יעקב בעל עולם האצי' הוא כידוע, ובחי' לובן העליון הוא שמחליף את משכורתו לפעמים יאמר עקודים וילדו כל הצאן כו' וד"ל, והנה בזמן תפלת שחרית כאור הבקר יאיר אור החסד דאברהם כמ"ש וישכם אברהם בבקר כידוע, ומקור אור זה האמיתי הוא מאור חסד עליון דבחי' לובן העליון כידוע, וזהו וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו, פי' מה שיהי' סבה להתעוררות מקור הרחמים העליונים הנ"ל מפנימיות אור א"ס, על כל ההשתל' דאבי"ע כנ"ל הוא מפני המשכות לובן העליון בבוקר דאברהם בחסד עליון חפץ חסד כנ"ל, ומשם יומשך בחי' נשיקין אתדבקות רוחא ברוחא כו' לבניו ולבנותיו דהיינו כל המשפיעים וכל המקבלים שבכל פרצופי האצי' שיהי' בהם כח להתדבק יחד ולעורר האהבה וחסד מזה לזה והוא מפני שבחי' לובן העליון הוה בעצמו ומהותו רם ונשגב מכל ההשתל' בחי' משפיע ומקבל ע"כ יש בכחו ע"י בחי' נשיקה לחברם וליחדם ויהי' אופן יחדם כפי אופן נשיקתו. בהכנסת אהבה כו' וד"ל.

וּפ"י לבניו היינו השבטים כי בני בנים הרי הן כבנים כו' ופרצופי לאה ורחל בנותיו בחי' מקבלים גם אותם נשק להכניס בהם כח התעוררות הקבלה מעלמא דדכורא כו', או שיקבלו זה מזה עלמא דאתגלי' מעלמא דאתכסי' כו' וד"ל וכל פרטי אופני ההשפעה מן המשפיע בבחי' דכורא וכל פרטי אופני הקבלה בבחי' המקבלים דנוק' כו' הכל תלוי בבחי' נשיקין דלובן העליון בכל בקר מטעם הנ"ל וד"ל.

וְזוהו ויברך אתהם, פי' אתהם את הוא בחי' טפל כידוע והיינו שבירך את כל בניו ובנותיו איך שיהיו בבחי' האצי' תחלה ואח"כ הוסיף לברר גם את הטפל להם שיקבלו גם הם מברכתם והוא ע' שרים דנוגה דבי"ע שיקבלו גם הם ברכה ושפע מיחוד בניו ובנותיו כו' ולא יקבלו שום שפע בלעדס כו' וכמ"ש ונברכו בך כל משפחות האדמה וה"ו כענין ויברך אותם אלקים ויאמר מלאו את הארץ וכבשוה שהענין הוא שיכבשו את זולתם ויוכללו בהן וגם כאן הוא אומר ויברך אתהם שיכללו גם הזרים בהם שלא יקבלו שום ברכה ושפע רק מברכתם וכמ"ש ונברכו בך דוקא וד"ל, ובכ"ז יובן שגם סיבת התעוררות רחמים רבים במקור

הרחמים כו' הוא מבחי' נשיקין דלובן העליון באהבה רבה כו' וזהו אבינו אב הרחמן כו', עד שגם מה שיש כח להשבטים להאיר בכנ"י הוא ג"כ מסיבת נשיקין הללו שנערץ תחב"ס והרי בני בנים כבנים ובנשקו את השבטים אז יוכל לעורר את האהבה כו' וד"ל, וכל זאת קודם זמן התפלה בא ונמשך בחי' נשיקין דלבן בשביל שיהי' להם כח להתייחד כנ"ל, אבל לאחר התפלה והיחודים עליונים כו' כתי' וילך וישב לבן למקומו שהולך הארות העונג העליון הנ"ל מעצמות אוא"ס למקומו למהו"ע בעצמיות השעשועים כו' ובכל יום וישכם לבן בבקר אור וחתור אחר זמן היחוד למקומו, וזהו הטעם שצריך להתפלל בכל יום כי הרי בכל יום מחדש מע"ב כידוע וצריך להמשיך בכל בוקר בחי' לובן העליון שינשק לבניו ולבנותיו מטעם הנ"ל וד"ל.

חמרא וחי' לפום רבנן כו', היין אינו לתועלת הגוף כשאר משקין שמעכלים המאכל כו', אך היין הוא לתועלת הנפש שפועל יציאת ההעלם של הנפש לידי גילוי שהרי נכנס יין יצא סוד כו', והטעם הוא לפי שהיין הי' בלוע תחלה בענבים בהעלם ויצא לידי גילוי כו', וזהו חמרא וחי' שהחיים תלוי בחמרא כו' (וע"כ אומרים לחיים כו'), ולמעלה הוא בחי' גילוי אלקות ע"י היין המשמח אלקים דאצי' ואנשים דבריאה ויצי' הוא בבחי' מט"ט וסנדל כו', וכשהיו גדולי החכמים ממשיכים אלקים ע"י היין המשמח אלקים כו' היו אומרים לשון זה חמרא וחי' לפום רבנן כלומר יוקדם ראשית הגילוי לרבנן גדולי חכמים עיני העדה ואח"כ לתלמידיהן כו' וד"ל.

קול ה' יחולל אילות כו', פי' כי הנה ידוע מארז"ל אילה זו רחמה צר וחביבה על בעלה כל שעה ושעה כו' ביאור הדבר יובן עפ"י הקדמה בתחלה מענין הידוע ע"פ מן המיצר קראתי כו', ע"ד דוגמת השופר שמצדו הא' הוא קצר, ומצדו השני הוא רחב ומסבת זה יוצא הקול במרחב ובהתפשטות מצד הרחב ואם לא הי' הדוחק והצמצום בצדו הקצר לא הי' התרחבות הקול כ"כ בצדו הרחב כו', ועד"ז יובן בעבודה שבלב זו תפלה שמן המיצר והדוחק שצועק במרירות ושפלות מריחוקו מה' כו' יעננו ה' במרחב הוא בחי' עונג אלקי' בבחי' התגלות אלקית כו' ולפ"ע המיצר הדוחק כן ערך המרחב י"ה כו', חהו מן המיצר קראתי כו' ומשם יעננו במרחב י"ה כו' וד"ל, ומהו הטעם גדולים בע"ת מצדיקים כו' שמפני גודל צערם ודוחקם וצעקתם שיצעקו אל ה' במרירות

עצום כו', ובאו לידי מרחב י"ה דהיינו שיגרמו למעלה בחי' גילוי העונג כו' יותר משיתגלה בצדיקים כו', וזהו ענין המאמר אילה זו רחמה צר כו' בא לרמוז על כנ"י כשהיא בשעבוד הגליות בחומר ובלבנים כו' וצועקים במר נפשם מן העבודה הקשה בחומריות גופם כמו הבע"ת כנ"ל, והיינו שרחמה צר כלומר כלי קבלת גופם קטן מהכיל אור אלקות כמו הצדיקים אך מפני הריחוק הן צועקין כו' אך חביבין על בעלה כו' שמתוך המיצר בא לידי עונג במרחב י"ה כנ"ל וד"ל, והנה כל זאת אצל בע"ת שיתרון האור בא להם מתוך החשך דוקא כנ"ל, אבל קול ה' יחולל אילות פי' קול של תורה שבא ונמשך מלמעלה למטה בבחי' גילוי מן ההעלם יחולל יעשה חלל רחב בכלי המקבלים ולא יהי להם מיצר ודוחק כלל. שעד שלא יצטרכו לצעוק כו' כענין מארז"ל הרחב פיך ואמלאהו בד"ת הוא דכתי' בד"ת דוקא לפי שהתו' קדמה אלפיים שנה כו' וגם מתשובה קדמה וזהו הרחב פיך כענין רחב פי על כו' שהכלי מתרחב לקבל כו' וד"ל. וטעם הדבר מובן בהיות שכאשר ה' מרחוק נראה בבחי' טובב כו', לזאת תכלה כל נפש כענין תשוקה של אשה כמ"ש ואל אישך תשוקתך כו', אך כאשר נגלה כבוד ה' בבחי' גילוי למטה ממש או אין ה' מרחוק שתתכן התשוקה אלא רק רוחב כלי הקבלה לקבל האור הנגלה כו' וכענין תשוקת האשה שמתבטלת לאחר שמקבלת השפע כו', וכמ"ש במ"א בענין אתבסמת נוקבא כו' ובהגלות נגלות כבוד ה' הגנוז בתורה ממילא יתרחב בו הכלים כי צמצום הכלי בא מחמת מיעוט האור, אבל בהרחבת האור יתרחב הכלי ממילא ומאליו ושרש טעם הדבר מבואר במ"א, לפי ששרש הכלים מהמקיפים דאור ישר ואו"ח בבחי' מטי ולא מטי כו', ע"כ בהתגלות המקיפים דקול תורה ממילא יתרחב הכלים כו' וד"ל. וזהו קול ה' דוקא של תורה יחולל פי' מרחיב וימתיק גבורות התשוקה של האילות דרחמה הי' צר בתחלה כנ"ל וע"י אור התורה נתרחה ולא יבא לה עוד המרחב מחמת המיצר כו', וכענין המבואר במ"א ע"פ צדקתך כהררי אל כאיננו טורין עילאין כו' בעילוי אחר עילוי כו' ולע"ל שנגלה כבוד ה' בבחי' טובב בגילוי ממש או יהי' בהיפוך שמשפטיך תהום רבה בירידת כל אורות עליונים למטה כו' וד"ל.

חתונה חורף

כפירים רשו ורעבו ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב, כתי' אחרי ה' ילכו כארי' ישאג כו', להבין מהו לשון אחרי ה' וגם מי הוא הארי' כו', הנה פני ארי' שבמרכבה כמ"ש פני ארי' אל הימין כו' שאג ישאג בתמידות קדוש קדוש כו' כמ"ש וקרא זא"ז ואמר קדוש כו', וביאור ענין שאגה זו הוא בהיות שהצעקה והשאגה הוא לדבר שהוא נבדל ונרחק ממנו כו', כמו"כ המלאכים

דמרכבה שואגים קדוש כלומר שהוא ית' מובדל בערך מהשגתם מפני שכל מה שנשתלשל ממנו להאיר על הנבראים בבחי' ממלא וסובב אינו רק בחי' זיו והארה ממנו כהתפשטות הזיו מהשמש וכהתפשטות שמו של אדם מעצמותו שאין שינוי בעצמותו אם יקראוהו בשם זה או בשם אחר רק מה שיפנה לקוראו בשמו הוא קצת התפשטות זיו לבד כידוע ומבואר במ"א. ובאמת בחי' ממלא וסובב מעצמותו ית' אינו אלא בחי' זיו והוד משמו ית' ולא עצמות השם כמ"ש הודו על ארץ כו', ולהיות כן מכירים ומשיגים המלאכים עוצם הבדלת הריחוק איך שאור אלקי נבדל בערך מאור שפע חיותם כו', שואגים לומר קדוש לומר שהוא קדוש ומובדל כו', וחפצם להתקרב ולהתכלל בעצמותו ית' [ולפי אופן שאגתם למטה מבריאה לאצ' כן הוא עד רום המעלות מבחי' אצ' למעלה מאצ' כמו שארז"ל הקב"ה שואג כארי כו' כמ"ש במ"א וד"ל], הנה יש ב' מיני מלאכים הא' עומדים משימ"ב והם פני ארי' כו', מחנה מיכאל כו', והב' המתחדשים בכל יום מבירורי הרפ"ח ניצוצים דש' ב"ן מכבר * כו' וכמ"ש נותן לבהמה לחמה בהמה רבה דרביעא על אלף טורין כו' כידוע והו"ע יוצר משרתים ואשר משרתיו כו' ואותן שמתחדשים מבירורי הרפ"ח ניצוצים ה"ז כדוגמת ישראל למטה שאומרים ג"כ קדוש כו' והם בגופים גשמי' במוזן ומלבוש ודירה כו' שמתוך זה מתרחב הדעת דנפש האלקי' ומתפלל בכוונה באחדות ה' ואומרים קדוש כו' שקדושה זו נתהווה מבירורי הרפ"ח ניצוצים דנוגה דאם לא הי' אוכל לא הי' מכוון כ"כ ונמצא ממהות המאכל הוא שנתהווה קדושות אלקות כעולה וכקרבו ע"ג מזבח כו', והיינו הבירור דרפ"ח כו', וידוע הטעם לזה מפני ששרש הרפ"ח שנפלו בנוגה הוא מלמעלה מעלה גם מבחי' האצ' דהיינו מו' מלכין קדמאין לפני מלוך מלך כו' וע"כ יש בכחם להעלות הנה"א ולחזקה לומר קדוש כו' וד"ל. וזהו הכפירים שואגים לטרף פי' כפירים הן אריות קטנות ונערים ששאגתם חזקה מאד מפני צוק הרעב מן העדר הטרף משא"כ הארי' הגדול שישאג מצד כחו העצמי כו', כמו"כ עד"מ המלאכים העומדים משימ"ב שלא נתהוו מבירור רפ"ח כו' נק' ארי' גדול ששאגתו מצד כח עצמו לומר קדוש כנ"ל, וזהו בתמידות בלתי הפסק לעולם כו' אבל הכפירים הם המלאכים ונשמות שבגופים ששאגתם לומר קדוש כו' בא מבירורי רפ"ח ניצוצים כו' וזהו שואגים לטרף שהוא רפ"ח ע"ה בגימט' טרף כשנתברר מהם הטוב צעקתם חזקה מאד לומר קדוש כו', ושאגתם לעומת שאגת ארי' הגדול אך שהארי' שואג בתמידות והכפירים שואגים לפרקים כו' בעת חפצם לטרף בבירור הרפ"ח כו', ומפני ששרש הרפ"ח גבוה יותר כנ"ל ע"כ שאגת הכפיר חזקה ביותר וד"ל, ונמצא מוכן שהקב"ה נתקדש בקדושתו מן האריות ומן הכפירים מבחי' טוב וממלא כו' שהוא מלמעלה למטה ומן הכפירים מלמטה למעלה מבירורי רפ"ח שנפלו כו' כנ"ל וד"ל, וזהו ענין נקדישך כו', לא כאותו נועם ממש שהרי שאגת הארי' דמרכבה מצד הבריאה בתמידות נועם העליון שורה עליו ואומר קדוש תמיד

לאותו נועם ה' כו', אבל קדושה שאנו אומרים לפרקים הי' בכל עת מצוא ההתעוררות לברר הטוב כו' דהנה העיקר הוא מבחי' חידוש שמחדש בכ"י מע"ב מאין ליש בירידות המדריגות בכל בוקר אור הכפירים שואגים כו' וכנ"ל בענין המלאכים המתחדשים כו' וד"ל, וזה אחרי הוי' ילכו אחרי פי' אחוריים דנוגה כשנתבררו ושואגים לטרף כו' נק' הליכתם בקדש אחרי ה' מתוך שבא ממקום נמוך מאד כו' ובהיות שגם התעוררות שאגת הכפירים בא מסיבת שאגת האר' כמארז"ל ג' משמורות הקב"ה שואג כארי כו' וכמ"ש במ"א וזוה נתעורר שאגת אר' דבריאה עד שלעומתם ישאגו הכפירים ג"כ לטרף כו' לכך הוא אומר כאר' ישאג כמו האר' ולא כמוהו ממש אלא בבחי' אחורים וטפל אליו כמו האדם העושה מה שחבירו עושה כו', וכענין נקדישך כנועם כו' וד"ל, וזהו טרף נתן ליריאו פי' המלאכים המתחדשים בכ"י נק' יריאו וכן גשמות שבגוף כו' ונותן להם הטרף מרפ"ח ניצוצין שיתבררו ע"י ובזאת יזכור לעולם בריתו דהיינו שגם בתחתיות המדריגה בעולם השפל הזה יוכל להיות הקריאה והשאגה לה' באמת כמו שהאר' ישאג כו' והיינו מ"ש תתן אמת ליעקב כו' פי' יו"ד עקב בעקבות משיחא הארץ הדום רגלי כו' יהי' הקריאה ג"כ באמת כמ"ש קרוב ה' כו' לכל אשר יקראוהו באמת, וענין האמת שיהי' בהם גילוי קדושה העליונה כמו בשאגת האר' כו' וד"ל וזהו כפירים רשו ורעבו כו' הכפירים הנ"ל ששאגתם מבירורי הרפ"ח כו' רשים ודלים הם מצד ירידת גפילתם ברפ"ח כ"כ כנ"ל ורעבון שלהם מתוך החסרון והדלות הנה היא באה כו' דאינו דומה ארי נוהם מתוך קופה של תבן כו' כמור"כ הכפירים רשו ורעבו לא כרעבון שמתוך העונג והרחבה אלא מתוך הדחוק והעניות כו' וכמ"ש במ"א וד"ל, וזהו כענין צמאה נפשי כו' מתי אבא ואראה כו' לפי שעדיין לא בא צעקתו חזקה מאד וכענין מ"ת בוכין אנן בעינן למיהוי קדם מלכא כו' כמור"כ הרפ"ח ניצוצין שנפלו בתחתית המדריגות כשעולין למעלה הן בבחי' הצמאון והתשוקה מתי אבא ואראה כו', כי עדיין לא בא כו', וזהו היתה לי דמעתי לחם כו' שהדמעה הוא הבירור עצמו והוא לחם חיותם שבו הן מתבררים באמרם אלי איה כו', הן המלאכים שאומרים איה מקום כו' וד"ל.

אבל דורשי הוי' לא יחסרו כו' פי' לא יחסרו שלא יהי' צמאון שלהם מחמת חסרון ח"ו כי הרי המה ממשיכים אלקות בבחי' הוי' סובב וממלא כו' מלמעלה למטה בבחי' גילוי אור א"ס למטה כמו למעלה בשוה כמו ע"י התורה גמשך החכ' והוא יו"ד כו' כידוע, וכמ"ש ויעש דוד שם פי' שעשה ש' הוי' כו' ומה שאמר מתי אבא ואראה כו', היינו בתחלה אבל אח"כ אומרים מכה"כ ברוך כבוד ה' ממקומו פי' ממקומו כי הנה כתי' ויפגע במקום כו', והענין הוא דבחי' ו"ק דאצי' נק' מקום מזרח ומערב כו' כמ"ש הנה מקום אתי כידוע, וע"ז אומרים ברוך המקום פי' שיהי' התגלות בחי' ו"ק דאצי' בחי' סוכ"ע למטה בענין הידוע בפיו' ברוך אתה הוי' אלקינו שיהי' התגלות הוי' באלקינו כו' והיינו שומר הבטחתו לישראל שיהי' התגלות הוי' בישראל באמרם אלקינו דוקא כו' כידוע, וזהו ממקומו דוקא כי הוא ית' מקומו ש"ע להיות ממכ"ע בבחי' מקום ממש

ואין העולם מקומו בבחי' טובב כו' כידוע וע"ז אומרים שיתברך ממקומו העצמי דוקא והיינו ברוך המקום כו', והוא ענין דורשי הוי' כו', פי' דורשים ומבקשים את הוי' בחי' טובב דוקא עד שיהי' בבחי' גילוי למטה כמו למעלה וכמ"ש ברוך כבוד הוי' ממקומו כו' וה"ז כמשל הדורש בתורה שהוא מפרש ומגלה את הסתום ונעלם כו' וד"ל, לא יחסרו כל טוב, פי' כל טוב דהנה יש ב' מיני טוב הא' טוב סתם והוא אשר הנשמות נהנין מזיו השכינה שהוא בבחי' הארת עונג העליון כו' וכמ"ש טוב ה' לכל שהוא רק זכר של רב טובך כו' אבל רב טוב הצפון וגנוז הנק' כל טוב הוא עצמות השעשועים עין לא ראתה כו' וכמ"ש ורב טוב לבית כו', והיינו כל טוב כל הוא הכולל כל מיני שפע ועונג הנשפעים שהוא בחי' יסוד דע"י כידוע והיינו מה שאמרו מכל חיי העוה"ב וכמ"ש במ"א וד"ל.

ועכ"ז יובן היטיב פי' שוש תשיש ותגל העקרה כו' כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך כו' דיש להבין שהרי החתן גבוה במדריגה מן הכלה ואיך אומרים שעיקר שמחתו תהי' מן הכלה דוקא כו', אך הענין הוא דהנה מבואר למעלה דבחי' כל טוב הנ"ל הוא בישראל דוקא שעוסקים בתומ"צ והן דורשים הוי' למטה כמו למעלה כו', וא"כ אע"פ שהקב"ה הוא חתן שוש ישיש רק מחמת שמחת הכלה דהיינו כני"י ע"י התומ"צ שלהן, וזהו ישיש עליך שממך תהי' השמחה לפי שהן גורמים גילוי כל טוב כו', וזהו שוש תשיש ענין פועל יוצא שתשיש ותשמח את בעלה בחי' סוכ"ע בקיבוץ בניה לתוכה בשמחה ע"י קיבוץ הבנים במעשה המצות שדרשו את הוי' כו' וד"ל, וגם למטה הענין כן שאע"פ שהחתן הוא זכר ומדריגתו גבוה מן הנקבה עכ"ז שמחתו באה מן שמחת הכלה דוקא כי א"ח עט"ב כו' וכמ"ש במ"א וד"ל, ומטעם שהאיש מזריע תחלה יולדת נקבה כמשל השפופרת כו' וד"ל, ובוזה יובן יותר ענין יין המשמח אלקים פי' אלקים שבבחי' אצ"י שמסתיר האור וכמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים ישמח אלקים דוקא ע"י יינה של תורה כשדורשים את ה' כנ"ל, ואח"כ לאנשים בבי"ע בחי' זיו השכינה שמאיר למלאכים ונשמות כו' כי שכר מצוה מצוה וד"ל.

נכנס יין יצא סוד, הנה ענין היין שהיו מנסכים ע"ג המזבח במדה ובמשקל דוקא, רביעית ההין לכבש ושלישית ההין לאיל וחצי ההין לפר, הטעם הוא לפי שאין הדינים נמתקים אלא בשרשם כמו לעולם ירגיז אדם כו', מפני שהיצה"ר בחי' גבורות דנוגה בחמימות התאוה כו', צריך למתקו בבחי' גבו'

וכעס ג"כ והוא מה שאמרו לעולם ירגיזו אדם דוקא וד"ל, ועד"ו יובן ג"כ למעלה בהיות ידוע דבחי' אלקים הו"ע הדין והצמצום דהיינו להסתיר ולהעלים אורות דאצי' כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים כמו מגן השמש כו' כן ש' אלקים מסתיר ומעלים כו', ואין מיתוק צמצום זה דש' אלקים אלא בבחי' גבורות ג"כ והוא היין לניסוך ע"ג המזבח מטעם שיתבאר בעז"ה, ואמנם ענין המדה לניסוך היין רביעית היין לכבש כו', מפני שג' אלו כבש ואיל ופר הן ג' מיני גבורות דבהמות שהבהמות מיסוד האש כידוע, וכל א' קשה מחבירו כי הנה גבורות דכבש אינם קשים כ"כ להיות שהכבש יש בו בחי' התמימות ובחי' הביטול כו', והרחמנות שורה עליו כו', אין הרע שלו כ"כ קשה כו', וגבורות דאיל קשה יותר לפי שמנגח ומוזיק ע"י התגברות כעס והתנשאות ביותר מן הכבש כו' וגבורות דפר קשה משניהם להיות שהשור מרובה בחמימות דמים וגבורות קשות וחזקות בכל מיני רע כו' וד"ל, וערך ניסוך היין למתק הגבורות צריך להיות במדה לפי ערך הגבורות לכבש די ברביעית היין ולאיל צריך יותר והוא שלישיית היין ולפר צריך חצי היין כו', וידוע דק"ך צירופי אלקי' הם שנמשכו מאלקים עליון כו' בג' עולמות דבי"ע ולנגד אלקים דנוגה דבי"ע הם בחי' גבורות הקשות דכבש ואיל ופר כדי למתקם מנסכי' היין ע"ג המזבח בג' מדות הללו להעביר ולסלק הצמצום והחשך כו', ומה שמנסכים יין דוקא הוא מפני שהדין והגבורות צ"ל ע"י גבורות דוקא כענין לעולם ירגיזו הנ"ל וד"ל, והנה אם אין היין לנסך במדה ומשורה לא הי' מנצח הגבורות הקשות כלל שהרי באדם התחתון אנו רואים אם יהי' בו ההתגברות של היין יותר מן המדה הראוי יאבד הדעת לגמרי והוא יין המשכר שאובד דעתו ויפול הנופל ברע יותר מכמו שהי' כו', אך אם שותה במדה ישמח לבו ויכוין הדעת ואז יתגבר על הרע דכבש שבו ואם ישתה קצת יותר יוכל להתגבר גם כנגד גבורות דאיל ופר שבנה"ב שלו כי נה"ב כלול מג' אלה כידוע, ואמנם אם לא הי' במדה אדרבה יפול הנופל מפני שאבד דעתו כו', ועד"ו בניסוך היין ע"ג המזבח דכתי' ב' יין המשמח אלקים, פ"י אלקים הוא בחי' גבורות וצמצום דש' אלקים הנ"ל שבבחי' האצי' שהיין משמחו וממתיקו כמ"ש שירו לאלקים להעביר ממנו הגבורות קשות כו' ואין אומרים שירה אלא על היין כו' צ"ל במדה דוקא מטעם . הנ"ל וד"ל.

וזהו נכנס יין יצא סוד, פ"י כי זה הוא הטעם שהי' מנסכים יין דוקא ולא משקה אחרת לפי שמטבע היין להוציא את ההעלם לידי גילוי כידוע, מפני שמחה שמשמח כו' וכמו"כ למעלה ע"י ניסוך היין ע"ג המזבח בא ההעלם דש' הוי' לידי גילוי ואין ש' אלקים מעלים ומסתיר כלל כו', והגם שזה כנגד כוונת ש' אלקים עכ"ז שמחה הי' לו כמ"ש יין המשמח אלקים, אלקים דוקא, והטעם הוא לפי שבאמת אין כוונת הצמצום אמיתי מצד עצמו כי אור חסד עליון מטבע הטוב להטיב כו' ואין קץ להתפשטותו כו' כמ"ש במ"א, אך עיקר הכוונה בצמצום זה כדי שירחקו מאור פני ה' ויהי' יש ודבר בפ"ע ואו יהי' להם ענין העבודה והעלאות מ"ן ויקבלו שכר כו', וא"כ לחסד גדול עיקר כוונת

המצמצם עד"מ הרב שמעלים עיקר הסברא כדי שהתלמיד ישכילנה כו' כידוע, ובהגלות נגלות החסד עליון מן ההעלם ע"י היין המשמח כו' עיקר השמחה לאלקים המסתיר הוא לפי שזאת היתה עיקר. כוונתו בתחלת הצמצום שע"י העלאת מ"ן יעברו ויסלקו את המסך ופרגוד המסתיר כו', וכענין בן המלך והזונה הנז' בזהר וד"ל, וזהו נכנס יין יצא סוד המעלים ומצמצם שבש' אלקים והלך לו ועוד שנתגלה סוד הו"י ועיקר הכוונה שהי' לו בתחלת הצמצום כנ"ל וד"ל.

לסוסי ברכבי פרעה כו'. הנה יש להבין מה שיחזקאל ראה המרכבה בחיות פני אר"י כו', וזכר"י ראה המרכבה בסוסים כמ"ש המרכבה הראשונה סוסים שחורים * כו', הנה כתי' על הכסא דמות כמראה אדם וידוע דבחי' אדם העליון דאצי' שהן רמ"ח אברים דמלכא הן רמ"ח פקודין ושס"ה ל"ת הן שס"ה גידי' וכמ"ש זה שמי כו' שמי עם י"ה בגימט' שס"ה וזה זכרי עם ו"ה בגי' רמ"ח כו', וביאור הדברים הנה עד"מ אדם התחתון שיש בו רמ"ח אברים כל אבר הוא רק בחי' כלי לאור ושפע החיות של הנפש אשר בו כמו היד מזג הרכבתו מבשר ועצם הוא בחי' כלי ומכוון לשבת בו אור החיות של הנפש בפעולת הכתיבה וכדומה והנה הגידים שביד בהם משכן האור והחיות של הדם הוא הנפש לפי אופן מזג הרכבת כלי היד כו', ונמצא הגידין הן האור והיד הוא בחי' כלי לגבי החיות שבגידים ועד"ז בכל אבר ואבר המה כלים מכלים שונים לאור שפע החיות שבגידים ההולכים בהם כו', ועד"מ זה יובן למשכיל למעלה בכל מצוה ומצוה מרמ"ח פקודי' שהן אברים דמלכא דהיינו בחי' הכלים לבד והן בחי' ו"ה שבש' הו"י שהוא בחי' גופא דמלכא כו', ובחי' האור והחיות הן שס"ה ל"ת בחי' י"ה שבש' הו"י וטעם הדברים מבואר במ"א ובכללות המצות נק' אדם וזהו מ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם, פי' אשר מהם יעשה בחי' האדם אשר על הכסא כו' וד"ל. והנה אדם זה הוא הרוכב על הכסא. ותחת מהכסא הן המרכבה דחיות פני אר"י פני שור כו', מחנה מיכאל כו', והחיות נושאות ומנושאות כו', פי' הגם שהן נושאות את הכסא ג"כ הם מנושאות כי הכסא נושאם מכח האדם הרוכב על הכסא כו', כענין ארון נושאו נשא כו'

(*) כ"ה בהכתיב. וראה זכר"י ה, ט. ואוצ"ל כאן: המרכבה הראשונה כו' סוסים שחורים כו'.

כמ"ש במ"א, והטעם הוא לפי שיש קצת ההשגה אלקות לחיות שבמרכבה למי הן נושאים והוא לבחי' מל' דאצי' הנק' כסא הוי' כו', ועי' בחי' הביטול במציאות שבהם יומשך הארה אלקי' מן האדם כו' לנשאות אותם ולהוסיף להם מוחין כו' עד שיהי' בהם תוס' כח להתעלות בהעלאת מ"ן כו' וכי' בזמן ביהמ"ק שהי' יחוד פב"פ הי' נמשך ומשתלשל מן האדם לכסא היא השכינה להיות מנושאות כו', אבל בזמן החורבן גלו לאדם שכינה עמהם כו' ירדה המל' בירידות המדריגות ע"כ ראה זכרי' המרכבה בבחי' סוסים לבד כמו עד"מ הסוס שאינו מכיר למי הוא נושא ולמי הוא בטל כו', כמו"כ מרכבה דשכינה בגלות הוא המלאכים המכונים בשם סוסים לבד שאינם מנושאות כו' מפני שאין להם השגה אלקות בבחי' ביטול דבחכמה כפני ארי' כו' וד"ל, ואמנם עכ"ז הגם שבגלות כתי' והארץ היום רגלי שסוסים הם בחי' מרכבה הנה אנו רואים בזאת יתרון מעלת הסוסים שמרוצתם יותר מכל החיות ויכול להוליך את האדם למקום מרחוק בשעה אחת מה שלא הי' ביכולתו בכמה ימים להגיע ברגליו כו', ועד"ז יובן למעלה דבזמן הגלות כתי' גפשי אויתך בלילה כו' שבליילה ובחושך האהבה לה' בבחי' סוסים שהן אותיות בלתי השגה אך מוליכים את הנפש אלקית הנק' אדם עד למרחק גדול מה שלא הי' ביכולתו להגיע כו', וכמו"כ למעלה באדם העליון הנה מרכבה דסוסים מביאים אותו עד לבחי' הרחוקה מאד מבחי' אדם והוא בחי' כתר עליון שנאמר עליו כי לא אדם הוא להנחם כו', כי מה שנק' אורות וכלים דז"א בשם אדם הוא ע"ש הדמיון לבד כמו אדמה לעליון שהוא דומה בצלמו כו', אבל עליון עצמו בבחי' אור א"ס ב"ה עצמו אין לו דמיון אדם כציור אור וכלי כמ"ש כי לא אדם הוא כו' וכמאמר לאו דאית לך צדק ידיעא כו' כמ"ש במ"א, אך כאשר נצרך למלחמה לברר בירורי' דרפ"ח ניצוצי' או רוכב על המרכבה בסוסים כו' ואז כתי' ה' איש מלחמה כו' שנק' איש, אבל מצד עצמיות א"ס לא נק' איש ולא אדם כידוע, וזהו כענין הידוע לאהבה את הוי' בפועל יוצא אהבה חסד עליון להיות חפץ חסד כמ"ש במ"א וד"ל, וזהו לסוסתי ברכבי פרעה כו' כמו מרכבת סוסים שמנשאים את האדם כו' כן רעייתי פרנסתי ברמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת כו' ממשיכים מבחי' חפץ חסד לעשות את האדם כנ"ל ברמ"ח פקודין כו' עד שמקבל ג"כ שפע מוחי' חדשים מבחי' כתר עליון שלמעלה מבחי' אדם כו' ואע"פ שהעושה המצוה לא ירגיש בזה הרי זה כמשל הסוס שאינו מכיר את הרוכב כו' כמ"ש למעלה וד"ל, ובזה יובן מ"ש עד מהרה ירוץ דברו פי' דיבור הוא אותיות שנמשלו לסוסים כידוע ובהם ירוץ במהירות עצום להוליכו למקום שלמעלה מבחי' אדם כנ"ל וד"ל.

להבין שרשי הדברים הנ"ל. הנה כתי' ששת ימים תעשה מלאכה כו', וידוע דששת ימים הללו הם בחי' ששת יומין עילאין דאדם דאצי' שנק' איש מלחמה כו' ובכל יום ויום יוצא הארה ממנו בבי"ע כדי לברר בירורי דרפ"ח ניצוצין כמ"ש בלק"ת על ענין י"ב אלפי צבא שיוצאים על מדין כו' ע"ש. וזהו האיש דרכו לכבוש ואין האשה כו' כי ש' מ"ה הוא המברר ולא ש' ב"ן וכמ"ש במ"א באריכות וד"ל, והנה כתי' סוס מוכן למלחמה ולה' הישועה וכמ"כ כתי' לא בגבורת הסוס יחפץ כו' רוצה ה' כו' את המייחלים לחסדו וכן שקר הסוס לתשועה כו', ויש להבין דמשמעות הענין שיש כח רב בסוס להושיע לרוכב אך שעכ"ז לה' הישועה ושקר הסוס לתשועה כו', בלתי עין ה' אל יריאיו למייחלים לחסדו כו' ואנו רואים שבמלחמה גשמי' עיקר הישועה מן הסוס וכו' אך כ"ז יובן בהקדם ענין א' והוא מה שמבואר למעלה הטעם שראה זכרי' את המרכבה בבחי' סוסים לפי שבזמן הגלות ירדה המל' כו', ושרש הדברים הוא לפי שזה הכלל גדול דכל עלי' וירידה לפ"ע הירידה כן ערך העלי' אם מעט הי' הירידה תמעט מדריגות העלי' כמו עד"מ הזורק חץ כלפי מעלה כל שישפיל ידו ביותר בכלי הקלע שבידו למטה או למשוך בכלי הקשת להלאה ביותר כן יוגבה החץ כלפי מעלה ביותר ושיעור הפלגת העלי' וההגבהה תהי' לפ"ע שיעור הירידה וההמשכה כלפי מטה כו' או עד"מ אחר כל שיהי' עוצם ירידות השכל בבחי' ביטול ההשגה מכל וכל יגיע ויעלה השכל לעומק המושג בעוצם העילוי כו' וכידוע בכמה משלים ענין זה, ולהיות כן יובן ע"ד דוגמא ג"כ בבחי' ירידת המל' בששת יומין עילאין שלה דאצי' בכי"ע כל ששת ימי החול לברר בירורין דרפ"ח כנ"ל, כל שהירידה הי' ביותר תהי' העלי' בשבת בעילוי יותר מופלג לפ"ע הירידה כו', וא"כ כאשר ירדה המל' בזמן הגלות להתלבש במרכבה דסוסים כו' שהי' בחי' אותיות בלבד כמ"ש וישכב יש כ"ב כו' תהי' עלייתה בשבת בעילוי יותר מופלג והיינו כח הרב שבסוסים שיגביהו את הרוכב עליהם יותר מכפי יכולתו בעצמו כנ"ל וד"ל, וא"כ מובן ששבתות השנה שבזמן הגלות יותר נעלים הרבה משבתות שבזמן ביהמ"ק לפי שבזמן ביהמ"ק לא היתה בחי' ירידה למל' דאצי' כ"כ בחול בבי"ע שהרי מרכבה דפני ארי' כו' המה מנושאות כו', ויש להם בחי' ביטול והשגה אלקי' כנ"ל, והעלי' לפי ערך הירידה הי' כנ"ל, א"כ אין קצה הירידה רחוקה כ"כ מקצה העלי' מחול לשבת כמו שהוא רחוק בזמן הגלות שהמרכבה דמל' היא בבחי' סוסים כמ"ש הנה ה' רוכב על עב קל כו' וכמ"ש בר"מ דמלאכים דעשי' הם עננים למרכב כו', ולפי עוצם הירידה כן עוצם העלי' בשבת עד שקצה הירידה עם קצה העלי' הם במרחק גדול מאד מאד וד"ל, ועד"ז יובן ג"כ במרכבה דאדם דאצי' הנק' איש מלחמה כשיורד בששת יומין שלו בבחי' דכר דש' מ"ה כענין האיש דרכו לכבוש כו' דהיינו מ"ש סוס מוכן למלחמה כו', שכל ששת ימי המעשה הוא יורד בבחי' אותיות דמל' דאצי' הנקראים סוסים כענין רוכב על כרוב קל שלו כו', וזהו ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך כו' ויום השביעי שבת להוי' דוקא כי בימי

החול הי' מלאכת הוי' בכל ו' יומין שלו לברר בש' מ"ה דחכ' כו' כמ"ש במ"א וכל שהי' הירידה ביותר יותר הי' בחי' עליתו למעלה מבחי' אדם כנ"ל וד"ל.

ב) **ואמנם** לא בגבורת הסוס יחפץ ולא בשוקי האיש כו', פי' גבורות הסוס הן אתון רברבין דמל' ואתון זעירין דמרכבה שלה כו', בכולם לא יחפץ חפץ ורצה"ע דכתר עליון כו' וגם לא בשוקי האיש למלחמה הנ"ל הרוכב עליהם לינשא ע"י כו' כי באמת שקר הסוס לתשועה כו' הגם שאנו רואים במלחמה עיקר הישועה מן הסוס הרץ בכח גדול ובמהירות עצום כו', הנה אין כח זה מצד עצמו כלל אלא לה' הישועה ליתן לו כח ועוז זה בשעת מלחמה דוקא וזהו חסד עליון שיוורד ונמשך ליתן כח גדול בסוס להביא את הרוכב לכח וגבורה היותר גדולה מערכו כו' והנמשל מזה יובן בבחי' סוסים עליונים מה שיש להם כח בהעלאות מ"ן גדול כזה להגביה את אדם העליון כו', היינו מפני אור חסד עליון שיוורד ליתן להם כח זה, וזהו המיחילים לחסדו פי' חסד דעתיק שהוא רב חסד להרשיע ולא תקצר ידו גם בריבוי ההשתל' בירידת המדריגות כמו הסוסים שהוא מרכבה דעשי' כו' וד"ל ויובן ענין זה ביותר בבחי' עלי' העולמות בשבת ע"י הסוסים שבימי החול כו', והנה בג' סעודות דשבת מאחר שכבר נתבררו בימי החול הרע מן הטוב כו' ענין האכילה בשבת אינו בירור כלל כידוע רק כמשל האוכל בסעודה שהמלך עושה לאחר שכבש מלחמתו כו' כמ"ש במ"א וזהו ענין הארת עתיקא שבכל סעודה מסעודות השבת דהיינו מבחי' עולם התענוג העליון לאחר שאיש מלחמה הנ"ל כבש מלחמתו בו' ימי המעשה כו' וד"ל. והנה שבת הוא נקודה האמצעית בין ו' ימי החול שקדמו לו' ימי החול שאחריה, כי הארת השבת יש בה בחי' עילוי וירידה עלי' מימי החול שעבר וירידה לימי החול שאחרי כידוע, וערך הירידה של העונג בסעודת השבת לפ"ע העילוי דשבת כו' נמצא כל העלויות וירידות דחול ושבת אינם אלא מבחי' הארת עתיקא מבחי' טלא דנטיף כו' דכמו שנותן כח ועוז בירידתו לימי החול שיוכלו לירד במרכבה דסוסים כו' כמו"כ בשבת הוא נותן כח ועוז לסוסים שנתבררו כבר בחול שיוכלו לעלות בשבת, והיינו העונג דבחי' עלי' וכמ"ש עולת שבת כו', וזהו סוס מוכן למלחמה לירד ולברר בחול כענין מארז"ל כל מה שהסוס רץ ומיצל יהי' קדש לה' כו', ולה' הישועה כו' שיוכל לעלות בשבת כו' וד"ל.

ג) **ועכ"ז** יובן שרש ענין לסוסתי ברכבי פרעה כו' כי הנה פי' פרעה הוא לשון התגלות דאתפריעו כל נהורין בחי' עלמא דאתגליי' שהוא בחי' מל' דאצי' כידוע ומרכבה שלה בימי הגלות הן בחי' סוסים במרכבה שראה זכרי' כו', וזהו שאמר לסוסתי ברכבי פרעה כמרכבה דמל' דאצי' בזמן הגלות שעלייתה לפי ערך הירידה הוא בתכלית העילוי כנ"ל, כמו"כ דימיתוך רעייתי לע"ל שיהי' הארת הכתר במל' ע"י רמ"ח מ"ע כו' ואז ג"כ יוגבה ויתעלה הכתר ע"י המל' הנק' רעייתי פרנסתי ברמ"ח מ"ע כו' למעלה מעלה מבחי' אדם הרבה דהיינו בבחי' עצמיות אור א"ס ב"ה כמ"ש בתיקונים אור

א"ס מלגאז כתרא עלאה מלבר דהכתר הוא בא מבחי' מל' א"ס בלבד כו' כמ"ש במ"א וד"ל.

ולא * ידע איש את קבורתו כו'. לעליונים נדמה להם למטה ולהתחתונים נדמה להם למעלה כו' כמשארז"ל ספ"ק דטוטה דף י"ד ע"א. הנה כתיב לך הוי' הגדולה והגבורה כו' כי כל בשמים ובארץ אותיות לך הן אותיות כל אלא שכל הוא מלמעלה למטה ולך הוא מלמטה למעלה. וביאור הדברים הנה מבואר בלק"ת בשנה"ש בד"ה לסוסתי ברכבי, דרוש השני פ"א ע"פ כי כל בשמים כו' למעלה שהן ג' שערי בינה בנימטריא כל, וחרגס ינותן דאחיד בשמי' וארעא דהיינו שהשמים מקבלים מן כל זה כו', והיינו כי אמרתי עולם כו' אמירה בלב כו', ע"ש באריכות. ושרש הדברים יש להבין תחלה מה הן נש"ב ולמה נק' בשם שער ולמה הן נר"ן דוקא. הנה מבשרי אחזה כו' בהיות ידוע דהמדות שבלב הן נולדים מן השכל שכשמתבונן בשכל איזה דבר מיד תוליד בלבו האהבה לאותו דבר כו'. והנה אנו רואים שאין השכל מוליד בכל פעם כשמתבונן אלא לפרקים כו' וגם אנו רואים שיש שכל אחד מתפעל בריבוי אופנים התפעלות היום כך ולמחר באופן אחר והשכל א' הוא כו'. מכל זה מובן שיש בשכל ב' מדרגות הא' גופו ומהותו של השכל עצמו, והב' מה שישתעף ממנו כח המוליד בדומה לו, והוא התפעלות השכל בשביל איזה מדה כו', ונק' מקור התפעלות השכל זה בשם יסוד דבינה כח המוליד את המדות והרי זה בחי' חיצוניות לבד (זה צ"ע שיסוד יהיה חיצוניות ואפשר משום שהוא לבר מגופא רק בשביל ההשפעה ועי' בדרוש הוד שבהוד וג"ז צ"ע דהרי יסוד דנוק' הוא המקבל וקולט ההשפעה, אבל עיקר המכוון כאן על ההשפעה הנמשך מיסוד דבינה אל המדות) מן העצמיות הבינה ולכך נמשל לשער עד"מ השער לבית והיכל שאינו נחשב מגופו של היכל כלל אלא בחי' ממוצעת בין האויר שחוץ להיכל ובין אויר ההיכל, שהרי דרך בו יכנס העומד בחוץ לפנימית ההיכל ואין השער אלא בחי' מעביר לנכנסים ויוצאים בלבד (ועד"ז ש' אדני נק' תרעא לאעלאה כי בחי' מל' זהו השער, בזאת יבא אהרן כו') ואמנם פתיחות השער שהוא * פתיחות ההיכל ליכנס בו כל מי שירצה, או שיצא ממנו כל מי שירצה כו'. ועד"ז ממש מובן בחי' שערים דבינה שפנימיות בינה הוא ההיכל דבינה עצמה ומהותה בהשגה וטעם כו' (עי' סד"ה כי אתה נרי בת"א פ' מקץ פ' היכל הי כל היינו ה' דבינה עהיא מקור נש"ב הנק' כל,

(*) בביכעל גוכתי"ק אדמו"ר הצ"צ נמצא הנהגות על מאמר זה ונדפסים כאן באותיות איטלקיות.

(*) בכתי"ב : השער זהו.

והוא בזהר"פ לך צד"ב וכ"כ במא"א אתה סעיף י"א היכל נקי יסוד דנוקבא בין דאימא בין דנוקי תתאה אלא שבבינה הוא בסוד ה' עילאה כל שכוללת כל האצילות בה ולמטה היא היכל גימט' אד', היכל נקי בינה שבכל פרצוף ה"י כל גימטריא נ' שערי בינה, ובפרדס ערך היכל, נקי המל' כי היא היכל אל התפארת כו' ומשי"ש שכתר נקרא היכל ע"ש שכולל כל האצילות, א"כ מה שכולל זהו למטה ממנו לא כמו מל' ש' אד' היכל לשם הוי'. ואפ"ל כענין ההיכלות שרשם מן העגולים כך המ' שרשה בכתר וכמש"ר בד"ה מחמור שיר חנוכת הבית אשר בית מקיף עליון בחי' עתיק יומין, ובמא"א היכל רב נקי מלכות דא"ק כוללת בה' כל העולמות עכ"ל ואפ"ל ששער החמשים נקי היכל שכולל כל המ"ט שערים) אך מה שיתפעל השכל הוא פתיחות השכל להוציא תולדה כיוצא בו והן המדות כו'. ונמצא מקוריות של המדות בשכל נקרא שערי בינה וכללותן נקי יסוד דאימא והוא בחי' כל בגימט' נו"ן. אך בפרטיות הן רק מ"ט שערים כי כל מדה כלולה מזו' מדות זו' פעמים זו' הוא מ"ט והיינו מ"ט שכליים לז' המדות כו' (והו ענין שבעה ושבעה מוצקות לנרות דפרש"י שבעה פעמים שבעה שהן מ"ט מוצקות שבעה לכל נר והיינו מ"ט שערי בינה, הממשיכים השמן הטוב דחכמה לז' המדות כו' והוא ע"ד שא"ב דאל אדון כו' יש בכל אות ד' או ה' או ו' תיבות משא"כ בא"ב דאל ברוך ועד"ז בבינה נקי' אתוון רברבן, וכן ע' רבתי דשמע ז"ת דבינה משא"כ מדות דז"א נקי' זעיר כו' כי כל מה שעולה למעלה מתרבה יותר וכנוודע מענין חיי שרה מאה שנה ועשרים כו', והמוצקות ממשיכים השמן מן הגולה אשר על ראשה היינו כי הגולה ז"הו שער החמשים, ההו מנורת זהב כולה, פ"י כולה ע"ד כל ה' כו') שנפתח השכל להוציא להם מקור כו' ואמנם שער זה החמשים הנקי' כל אינו מכלל המ"ט להיות מקור מוצא שכל למדה כלל אלא הוא כולל כל המ"ט שערים עד שע"י יפתחו וע"י יסגרו כו' לכך נקי' כל וכמשי"ת צנינו בעזה"ש (ועמ"ש בלק"ת גבי שבועות בביאור מעט ע"פ תספרו חמשים יום, ובהרמ"ז פ' אמור בדף צ"ו ע"ב כפ"י ועשית חג שבועות ה"ס שער החמשים כו' כולל כל המ"ט שערים שה"ס זו' השבועות ובעילוי רב מאד כו' והיינו ועשית חג שבועות שאינם השבועות הנזכר שספרנו אלא אחרים יותר מעולים לאין קץ ולפע"ד אפ"ל שאשבעה שבועות דספירות העומר הן ע"ד לך ה' הגדולה כו' ואח"כ חג שבועות זהו ענין כי כל בשמים ובארץ שהן תשב"כ ותשבע"פ עיין בד"ה כי עמך מקור חיים.

קיצור לך אותיות כל אלא שלך מלמלמ"ע כל מלמעלמ"ט, כל נש"ב. פ"י שערי בינה היינו מה שנפתח מהשכל שפע במדות ומקורם יסוד דבינה. השער פתח להיכל, היא הבינה עצמה, וכללות השערים נקי' כל. וכשנמשכים בפרט הן מ"ט שערים. ובהג"ה ענין היכל נקי' מל' ובינה ומל' דא"ק וענין שבעה מוצקות שהן זפ"ז מ"ט שע"ב. וענין ז' ספירות העומר ג"כ מ"ט שע"ב וחג שבועות שער החמשים הכוללת. ואפ"ל פ"י היכל ה' כל היינו ה' זהו עצם הבינה, כל הוא שער החמשים).

והנה עד"מ זה יובן מ"ש זה השער להוי' וכן מ"ש שאו שערים ראשיכם כו' (עי' זוהר פנחס דרנ"ג). הענין הוא על נ' שערי בינה שהן שערים להוי' להיות מוחין למדות דאצ"י הנק' הוי' [וגם הטעם שנק' שער הוא מלשון שערות כי הן רק ביקות * יסוד אימא מה שנבקע ויוצא בחי' מותרות כו' כמשי"ת בסמוך]. וזהו המשך דברי הפסוק לך הוי' הגדולה כו' פי' לך הן גו"ן שערי בינה וכשהן עולין למעלה בבחי' העלאות מ"ן כתיב לך כלומר שהן בטילין לגבי עצמיות הוי' שבחור"ב תרין רעין כו' (הג"ה אפ"ל ע"ד הנד' בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בניי בענין הקדוש הראשון שת"ת עולה למ"ן להיות יחוד או"א והיינו מש"כ שהן בטלים לגבי כו' תרין רעין כו' ועמ"ש בביאור ע"פ שימני כחותם. עו"ל ע"פ מ"ש בת"א פ' יתרו בביאור ע"פ זכור ושמוד בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה שחג"ת דאצילות הן מרכבה להעלות חו"ב באור א"ס ממש ועי"ז נמשך האור בבחי' אדם כו' ע"ש, וזהו ענין לך הוי' הגדולה והגבורה, ועי"ז אח"כ ההמשכה כי כל בשמים ובארץ כו' עכ"ה). וזהו לך הוי' הגדולה והגבורה כי * כל מרשי המוחין של הוי' מדות דו"ג דאצ"י כנ"ל עם כללותן הנק' כל ולכן נאמר בהיפוך אתויון לך הלמד קודם מאחר שהן עולים מלמטה למעלה והיינו שמסיים כי כל בשמים ובארץ נתינת טעם הוא לבחי' הביטול שלהם לפי שאין שמים וארץ שהן זו"ג מדות ומלכות מקבלים הארות שפע מוחין שלהם אלא מבחי' כל דאחיד בשמיא כו' כלומר הנו"ן שערים המסתיימין בהבל הלב בחזה דו"א כמשי"ת בעוה"ש. והכל הזה שנמשך מלמעלה מפנימי' בינה הוא ירידה גדולה כנ"ל, עד"מ השערים של ההיכל כשנפתחו כו' וא"כ כשהן עולים מלמטה למעלה להכלל בבחי' פנימית ההיכל דבינה עלי' גדולה להן וזהו לך הוי' הגדולה כו' מלמטה למעלה בבחי' עליה אל העצמות, וכשירד מן העצמות ונפתח השער נק' כל בהיפוך אתויון, חוה ענין כי כל בשמים ובארץ דאחיד כו' (הגה"ה וזהו שארז"ל ספ"ק דב"ב ד"ז ע"א שלשה הטעמן הקב"ה בעוה"ז מעין עוה"ב והיינו אברהם יצחק ויעקב שנאמר בהם בכל מכל כל, ולכאורה מה ענין כל לעוה"ב. ורש"י פי' כל שלא חסרו שום טובה. ולפי הנ"ל א"ש כי כל הוא שער החמשים דבינה וזהו הבחינה שיתגלה לע"ל כמ"ש הרמ"ז פ' תצא דרע"ו ע"פ כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות נ' פלאות. ומ"מ נק' רק מעין עוה"ב, כי לע"ל יתגלה ע"י שער החמשים פנימית עתיק וזהו שיהי' שבעתיים כאור שבעת הימים, שבעה פעמים מ"ט שע"ב כו'. א"נ י"ל כי הנה פי' כי כל היינו יסוד דאימא וכמ"כ יסוד ז"א נק' כל שבו נמשכים נש"ב והוא משפיעים במ' הנק' כלה. ועוה"ב ממש זהו בחי' גילוי יסוד דבינה פנימית בינה. ומעין עוה"ב זהו כי כל דיסוד ז"א כו' וזהו שהטעמן בעוה"ז שהוא מ' מעין עוה"ב שהוא בינה והיינו ע"י כי כל כו'. ופי' זה נראה יותר עכ"ה).

(*) כ"ה בבי' הכתי"י, ובכתי"י ג': בקרקעות, ולכאורה צ"ל: בקיעת.

(*) בכתי"י ב': הגבורה כו'.

ובכל זה יובן ענין אל עליון גומל חסדים טובים וקונה הכל ופי' הרד"א קונה הכל ע"ש קונה שמים וארץ. והענין כי פי' קונה הכל היינו פתיחת שער החמשים הנק' כל שיופתח ויומשכו גילוי מ"ט שערי בינה בזו"ג והו' כי כל בשמים ובארץ כנ"ל והוא עצמו ענין קונה שמים וארץ דהקנין י"ל מה שממשיך בהם בחי' כי כל להיות מלאים כל שפע וטוב ע"ד אני אענה את ראשמים והם יענו את הארץ כו' ע' זהר פ' יתרו מזה דף פ"ה. כי הגה סיבת פתיחת השער לצאת מפנים לחוץ בא מחמת ריבוי העונג כי כשהמלך יורד ויושב בפתחי ההיכל להתגלות לכל בני החוץ אין זה אלא כשהוא בחדה וריבוי העונג לפרקים כו' כענין הנזכר בזהר פ' אמור בההוא יומא מלכא בתרעא יתיב, ועמ"ש בלק"ת בד"ה ואני אראה בשונאי בענין יו"ט שני של גלויות כו', והיינו כי דרך המלך מצד עצמו להיות מובדל ומרומם מן האנשים חדר לפניו מחדר וכשיורד ומתגלה זהו ע"י איזו שמחה גדולה הגורם זה הגילוי ע"ד מ"ש מה נכבד היום כו' אשר נגלה היום כו' בש"ב ס"ו. ועד"ז גם בענין ההשפעה של השכל עצמו הנק' יסוד כנ"ל אין זה אלא כאשר יהי' בו תגבורת שפע בעצמו ומהותו או יצא מן העצמות ויפתח שכל להוליד המדות כו' ואם היה מצומצם בעצמו ומהותו לא הי' מוליד, זהו סיבת מה שאין השכל מתפעל בכל פעם כנ"ל. ויובן זה עדי"מ כשהחכיות מלאה במילואה או תצא ממנה מותרות מה שלא תוכל להחזיק כו' וכן אנו רואים כאשר האדם בשמחה ידבר דברים לרוב מפני שלבו מלאה שמחה ולא יוכל להחזיק מפני הריבוי ע"כ יצא ממנו מותרות וכאשר הוא עצב ישתוק לגמרי כו'. ועד"ז בלב חכם שהוא מלא חכמה בתגבורת מאד עד שלא יוכל הכלי להחזיק או ידבר וישפיע שכל לתלמידיו וכשאינו מלא חכמה יותר מכפי הכלי שלו ולא ישפיע להם כו'. וכמ"ש במ"א ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית בפ"י ארומתך הוי' כי דלתני ר"ל ע"י גלוי רוממות הכתר בחכמה מזה נמשך כי דלתני גלוי הדבור שזהו דוד שנמשך מאדה"ר חכמה עילאה ע"י ארומתך כו'. וכן עדי"מ העשיר כאשר ירבה להתעשר כן ירבה שפעו לדלים כידוע. ועדי"מ זה יובן ג"כ למעלה ענין וגומל חסדים טובים כו', פי' גומל הוא ריבוי השפע יותר מדאי כו' והיינו ריבוי אורות של חסדים הטובים דא"א וע"י שמתכנסים בבחי' יסוד אימא מהיחוד דא"א כו' ומחמת הריבוי נבקע היסוד להוציא מותרות השפע מן החסדים הטובים כנ"ל, (ועמ"ש בטידור שער הסוכות ע"פ מאמר הזהר פ' אמור יעקב אמר או יבקע כשחר אורך כו'), שמחמת הריבוי יותר מדאי יצא ההשפעה בבחי' מותרות כו' וזהו וקונה הכל שע"י ריבוי החסדים הטובים קונה את הכל להיות נפתחים נש"ב הנק' כל בדרך כלל כנ"ל. (וזהו נמשך ע"י ההעלאה לך הוי' הגדולה כו' בבחי' ביטול לאור אי"ס ב"ה ממש בחי' והנורא אל עליון כו' ועי"ז נמשך אח"כ בחי' אל עליון כו' וקונה הכל וה"ע כי כל בשמים ובארץ והוא מ"ש אל עליון קונה שמים וארץ). ומטעם זה יובן ג"כ מה שנק' שער מלשון שערות, כמו עדי"מ שבקיעות השערות מהגוף הוא מחמת ריבוי השפע של המוח או הדם שיצא מותרות כו' כמ"ש במ"א. ועד"ז יובן ג"כ איך שמחמת ריבוי האורות דא"א בז"א הם מתכנסים

בהליכתם ביחד בלב נקי לב מטעם זה (כמ"ש) בחמ"א אות ל' טעוף ג' לב נקי גילוי היסודות דא"א בחזה דז"א כו' כי שם בחזה דז"א נגלה יסוד אימא עכ"ל, ועי' בהרמ"ז פ' אמור דף צ"ג ב' ע"פ לך אמר לבי בקשו פני כו' עזהו ענין הלב מבין כי בינה ליבא ובה הלב מבין כו' ע"ש, וזהו ענין המשכת נש"ב בהלב מבחי' כי כל כו'), והוא מפני ל"ב אורות ל"ב שבילין כו', והרשפי אש שבו מסיבת הריבוי הוא כמ"ש בע"ח בענין הלב"ב ע"ש, והוא מפני שיסוד אימא מסתיים בחזה דז"א כידוע, והיינו כי כל בשמים כו' וד"ל. והטעם שמסתיים בחזה דוקא לפי שבחי' ת"ת הוא בחזה כידוע ות"ת היא נקודה האמצעית של כל המדות כו'. ועד"מ כמו מנקודת המרכז יסבבו העיגול כפי האורך הרחב שרצו כו' כן נקודת ת"ת האמצעי שמקבל מיסוד אימא ממנו יסתעפו המדות בפרטי פרטיהם כו' וד"ל.

וזהו ולא ידע איש את קבורתו כו', לעליונים נדמה להם שהוא למטה כו'. כי הנה כתי' במשה איש האלקים ותחסרהו מעט מאלקים, וידוע דרשת רז"ל מ"ט שע"ב נמסרו לו חוץ מאחד, וזהו ותחסרהו כו'. ומבואר הוא בכהאר"י ג"כ דאלקי' הוא בינה ונחסר מעלת משה מעט מאלקי' דבינה במדריגת שער החמשים דבינה שלא נמסר לו כו'. ואמנם מה שלא זכה בחייו זכה במותו, כי גדולים צדיקים במיתתן יותר כידוע. וזהו ולא ידע איש את קבורתו כו'. וזהו שער החמשים דבינה שנעלם וסתום מעין כל העליונים נדמה להם שהוא למטה התחתונים נדמה להם שהוא למעלה כו' וד"ל. וביאור הדברים הנה נו' בוזהר בכמה דוכתי בענין יחוד א"א כו' שיש שביל דקיק סתום דלא ידיע כו' דבי' עייל כו', והוא בחי' שער החמשים דבינה, להיות מבואר למעלה דמה שיש שרש ומקור שכלי להתהוות מדות הן מ"ט השערים דבינה ואמנם השער הנו"ן הוא הכוללם יחד כו', וכשהוא כוללם ופותח או סוגר בהם כו' אז מכוונה בשם בינה ע"ש אם הבנים כו'. אבל כשמתייחדים חו"ב בבחי' פנימיותם דהיינו ענין ב' דבראשית נקודא בהיכלא כו' זהו ענין האי שביל דקיק סתים דבינה דבי' עייל הנקודה דחכ' כו' להיות דפנימי' החכ' הוא הגבה למעלה מהיות שרש ומקור למציאות הבנת שכל והשגת דבר מ"ה הנק' בינה כידוע וצ"ל בחי' ממוצעת ביניהם שע"י יתאחדו זכ"ו וזהו האי שביל דקיק וסתים שער הנו"ן שיש בו מבחי' ומדריגת שניהם לפעמים הוא מבחי' חכמה כח מ"ה דלא ידיעא כו' ולפעמים בבחי' בינה בהשגת דבר כו'. כדרך כל ממוצע שצריך להיות בו ממדריגת של שני ההפכים של המשפיע והמקבל הן חו"ב שזה אין זה יש כו' כידוע, ולכך בו דוקא היחוד דא"א כו' וד"ל. וזהו שלגבי עליונים העומדים בבחי' חכמה כח מ"ה הנקרא אין כו' נדמה להם שזה שער החמשים השביל דקיק הוא למטה בבחי' בינה הנק' יש כו', ולגבי התחתונים שעומדים בבחי' בינה הנק' יש כו' נדמה להם ששער זה למעלה בבחי' חכמה כח מ"ה כו'. והיינו מפני ששביל זה הדקיק וסתום ולא ידיע אם מחכמה אם מבינה להיותו בחי' ממוצע יש בו משניהם וד"ל. וזהו ולא ידע איש את קבורתו, פי' משה ע"ה. זכה לאחר מותו לשער החמשים דבינה כנ"ל, ע"כ לא ידע איש

קבורתו, כלומר היכן שרש נשמתו באצי' אם בחכמה אם בבינה כי נעלם הוא מן העליונים והתחתונים כנ"ל וד"ל. ועכ"ז יובן יותר ענין כי כל בשמים ובארץ ותרגומו דאחיד בשמיא וארעא כו' להיות כי מבואר למעלה דת"ת בכל מקום נקודה האמצעית הכוללת ומקבלת מכולם, עד"מ נקודת המרכז כו'. ועד"ז יובן שבבחי' ת"ת דאימא דוקא הוא בחי' שער הנו"ן הכולל ולכך נק' כל, וזהו ענין שביל דיק ה"ל שנעלם מן העליונים ותחתונים וכו', ולכך הוא אחיד בשמיא וארעא יחדיו, כלומר כידוע שת"ת דאימא הוא כתר לזו"ג הנק' שמים וארץ וחצי הכתר לזה והחצי לזה כו'. והגם ששמים וארץ הן משפיע ומקבל ב' היפוכים אעפ"כ בכתר א' הן בת"ת דאימא מפני ששער הנו"ן שורה בת"ת דאימא דוקא והוא נעלם מן העליון ותחתון כו' וד"ל. וזהו כי כל בשמים ובארץ בחי' ת"ת דאימא שנעשה כתר לזו"ג יחדיו ואין הפרש בין עליון ותחתון כו' וד"ל.

להבין בתוספת ביאור ענין לסוסתי ברכבי פרעה כו' הנ"ל, הגה כתי' לחמי לאשי ריח ניחוחי כו' שהקרבות הם לחם ה' עד שנק' אשי כו', ויש להבין מהו ענין אכילה למעלה וכן מ"ש אכלתי יערי עם דבשי כו' זו ק"ש ותפלה מהו לשון אכלתי כו', אך הענין יובן עפ"י הקדמה הידוע בענין דבר ה' שמחי' כל העולמות ביו"ד מאמרות כו' וכל התחלקות הצירופי אותיות שבידבור שמהם בא סיבת התחלקות כמה מיני נבראים שונים כו' הי' תחלה כמחשבה בבחי' העלם בכל אופני התחלקות הללו והוא נק' עלמא דאתכסי' כידוע ועליו נאמר יהי רקיע ועל עלמא דאתגלי' הוא הדבור נאמר יהי אור כו', עד"מ מה שבא לכלל השגה במוח הוא בחי' גילוי מן ההעלם נק' אור והיינו עולם הדבור, אבל מה שלא בא לכלל השגה מפני עומק המושג והוא נשאר על המוח והשכל בבחי' מקיף והעלם נק' רקיע כמו הרקיע שהוא סובב כו', ולכך נאמר על המחשבה שבבחי' העלם יהי רקיע בתוך המים כו' וד"ל, והנה מקור המוח והדיבור הוא נמשך מן המדות שבלב שהרי אנו רואים שכל מה שיחפוץ בלבו יהי' באותו אופן במחשבה לחשוב ולהרהר באותו הדבר כו' שהוא חפץ כו', וגם המדות שבלב המה נולדים מן השכל והשכל נולד מן הרצון כו' כידוע, ואמנם ע"ז אמר אליהו אנת חכים ולא בחכ' ידיעא כו' עד לאו דאית לך צדק ידיעא ולאו מכל אינון מדות כלל כלומר שאין לערוך ולדמות בחי' המדות עליונות והחכ' והרצון כו' לגבי מהותו ועצמותו ית' כי אור א"ס בעצמו מובדל ומרומם גם מבחי' חכ' ורצון כו' ומה שנאצל מאתו הרצון והחכ' הי' בבחי' עשי' גשמיות כמ"ש כולם בחכ' עשית וכמו שאין ערך לדומם עם השכל כו' ולכך נקראים מדות ע"ש המדידה עד"מ כלי קטן הנמדד מכלי גדול כו',

כמו"כ כתי' מי מדד בשעלו מים שהוא החכ' שגם היא באה ע"י צמצום ומדידה ומעצמות אור א"ס ב"ה שהוא חכים ולא בחכ' ידיעא במדה כו', ולזה הטעם גם י"ג מדה"ר נקראים בשם מדות ע"ש שהמה מקוריים ושרשים של המדידה כו' כמ"ש במ"א וד"ל, וזהו אלא כפום עובדיהון דבני נשא כו' פי' שמצד עצמות אור א"ס אין בו מכא"מ כלל כנ"ל, אך כפום עובדיהון דבני נשא במעשה המצות המה ממשיכים ומעוררים מעצמות אור א"ס להיות יורד ומתמצם במדות וחכ' להקראות בשם אדם כו' וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה, שהחסד עליון שמתמצם בבחי' חכ' ומדות כו' נבנה ע"י אמ"ר ג' קוין דתורה ועבודה וגמ"ח כמ"ש במ"א, והן כללות רמ"ח מ"ע רמ"ח אברין דמלכא שנק' בשם אדם כו', העבודה הן הקרבנות להעלות אש הגבורות דבהמה להכלל באש שלמעלה כו', כמו"כ בתפלה שבמקום קרבן הוא רעותא דלכא ברשפי אש להוי' הוא אש שלמעלה שאוכל אש דנפשו הבהמית בתאוות עוה"ז כו', וג"ח בצדקה וכדומה לזה בשאר המצות שהן בחי' המשכות מלמעלה למטה כו' וכמ"ש במ"א, וקו האמצעי הוא התורה בבחי' קול ודיבור והו' כמ"ש את ה' האמרת היום, היינו אמ"ר דג' קוים הללו אש ומים רוח לעורר ג"כ למעלה להיות המדידה בג' קוין ימין ושמאל ואמצע, אורות בכלים כו' חח"ן מימין בג"ה משמאל כו', ואמנם מ"ש וה' האמירך היום היינו מלמטה למעלה שהוי' עושה לכנ"י אמירה כמ"ש האמירך פועל יוצא כו' והיינו הדיבור בד"ת דכתי' בה ואשים דברי בפוך כו' שאין הדיבור מצד עצמו רק דבר ה' הוא כו', וכמו שאמרו הקב"ה יושב ושונה כנגדו, ושניהם אמת שאת ה' האמרת היינו אמ"ר ומה שיושב ושונה כו', ואמנם מה שדבר ה' בפי הלומד ע"ז נאמר האמירך כו' וד"ל, וזהו אכלתי יערי עם דבשי כו', וכן מ"ש לחמי לאשי כו', כי עד"מ המאכל שמחי' את האדם אינו מוסיף התחדשות דבר מה בנפש מכמו שהיתה תחלה אך שגורם התחברות הנפש וירידתה למוח ולב כו' כי הגה המאכל מתברר תחלה בכבד ונעשה בו דם והמובחר שמן הדם הוא בא ללב והלב מעלה את המתברר מן הדם והוא כח רוחני ולא דם ועולה לגידי המוח ומחזקם ובמוח משכן רוח החיים עצמו ובכח זה שנתחזקו גידי המוח גורם ירידת הרוח חיים להתיישב במוח ולהתפשט אח"כ בלב כל האברים כו' וד"ל, ועד"ז יובן בעובדיהון דבני נשא כו' במעשה המצות רמ"ח פקודין שנעשים למעלה רמ"ח אברים כו', היינו עד"מ המאכל שמוסיף חיות הנפש באברים כנ"ל, כן ע"י הקרבנות שנק' לחם ה' מוסיף חיות ושפע אור א"ס בבחי' קו שמאל וע"י גמ"ח כו' ניתוסף חיות ושפע אור א"ס בקו הימין וע"י התורה בקו האמצעי כו', והיינו אכלתי יערי כו', לפי שמצד עצמות אור א"ס אין בו מכא"מ כלל כנ"ל וד"ל, ומ"ש שתיתי ייני כו' כי יש מצות שהן דוגמת המים להבליע המאכל באברים כו' ויש שהן כדוגמת היין וחלב כו' כמ"ש במ"א וד"ל.

וזהו לסוסתי ברכבי פרעה כו', כי הגה כתי' בעדן עין לא ראתה כו' מפני מקור כל התענוגים הוא בחי' הארה מעצמות ית' ומה שהגשמות נהנין מזיו כו' בג"ע אינו אלא קצת הארה דהארה מאותו העדן כו' כידוע דביר"ד

נברא העוה"ב שאינו אלא יו"ד נקודה אחת מברקת מעונג העצמי הנק' עדן כמ"ש ויצא כברק כו', וע"כ נא' בעדן עין לא ראתה בג"ע כ"א גנוו וצפון לצדיקים לע"ל כו' וד"ל, והנה הרצון מתפשט מן התענוג העצמי ובלתי ההמשכה מתענוג העצמי לא ה' רצון כלל כו', ואלה הם המצות שהן רמ"ח המשכות מעדן זה להיות רצונותיו ית' מתפשטים באורות וכלים מכלים שונים חח"ן מימין כו', וזהו ענין שמחה של מצוה שגדולה מן המצוה עצמה כידוע בענין תחת אשר לא עבדת בשמחה וטוב לבב מרוב כל, פי' ע"י השמחה שלמטה מן המצוה מעורר שמחה ועונג מעדן העליון במצוה עליונה שהקב"ה מקיים כל המצות מניח תפילין ומתעטף בציצית ומתפלל ואומר יה"ר מלפניך * כו' וזהו מרוב כל שזו השמחה עליונה של המאציל בבחי' עדן העצמי יותר טוב מרוב כל שהוא חיי עוה"ב כו' וכמ"ש במ"א וד"ל, ואמנם התעוררות העדן הזה באה מסיבת ג' דברים הנ"ל אש ומים רוח אש הוא עבודה שבלב שבו יסוד האש ומים ההמשכה מלמעלה למטה כו' מן המוח ללב כי יסוד המים במוח והנה הקנה הוא המחבר את המוח ללב ובאמת לא ידוע בהכמות הרפואות מי הוא המשפיע המקבל אם המוח משפיע חיות ללב למה יתחלש בלעדי העלאות החיות מן הלב כנ"ל, ואם הלב משפיע למה צריך לקבל מן המוח כו', ומוכרח לומר ששניהם אמת שהלב מקבל מן המוח והמוח מן הלב כו', והקנה הוא אמצעי ויש בו משניהם והוא הריאה שהקול יוצא ממנה הממוצע מיסוד האש והמים כנראה בחוש שבכל קול מורכב מאש ומים ורוח כו', ולזה הטעם אין גידי ההרגשה שבמוח מתפשטים בריאה כלל ובוה מובדל טבע הריאה מכל האברים כו' כידוע בספרי הרפואה וד"ל, ולהיות כן הקנה קנה חכמה וקנה בינה הן בחי' ממוצעים להביא שפע המוח ללב ושפע הלב למוח והיינו קול דתורה את ה' האמרת וכנ"ל, והוי' האמירך ג"כ כו' וד"ל, ומה שבזמן התפלה אסור ללמוד הוא מפני שתורה ותפלה ב' היפוכים הם שהתפלה היא מלמטה למעלה והוא יסוד האש שבלב שנושרף באש שלמעלה וכדוגמת הקרבן ע"ג המזבח [וענין תרומת הדשן היינו מה שנושאר מן הגבו' קשות שנושרפו נעשו אפר והוא בחי' השפלות העצומה להיות כענין עפר ואפר אחר כלות נפשו בבחי' רשפי אש התשוקה כו', ומ"ש ושמו אצל המזבח לפי שמצות ה' להרים מן האפר הזה תרומה להוי' וישמיהו אצל המזבח דהיינו כדוגמא עליונה שמפרה עליונה נשאר מה שנתברר מגבורות שלה ובחי' חומר הראשון הפשוט שלה היינו תרומת הדשן כמ"ש במ"א בענין תרומות אפר פרה אדומה כו' וד"ל] ויסוד המים נמשך מן המוח ללב הוא קול התורה בקנה הלב כו', והמה הפכיים שלה שזה עולה וזה יורד כו', לכך אסור וד"ל, וזהו לסוסי כו', שהרי ענין האמירך הוא מלמעלה למטה מן המוח ללב כו', הוא לפי שאת ה' האמרת שהוא מלמטה למעלה כו' וה"ן כענין ב' משולשים וב' סגולות סגל עליון וסגל התחתון כנ"ל הנו' ע"פ נאוו לחייך בתורים כו' וצוארך בחרוזים הוא הקול המחבר ומביא מזה לזה כו'

וד"ל, ולהיות כן נדמו המצות שכנ"י עושים לסוסתי ברכבי פרעה כו', כי הנה הסוס אינו מכיר את הרוכבו ולא את התכשיטים מאבנים טובות שעליו רק הרוכב מכיר כו', וגם הנה אופני מרוצתו להיכן יהי' אינו יודע כ"א הרוכב כו', וגם הנה הרוכב יטהו לכל צד שירצה ונותן עליו התכשיטין כפי אופן הנסיעה שלו למקום מחוז חפצו כו', ובכ"ז יובן הנמשל למעלה שבחי' אמ"ר הנ"ל שיש בו ג' אופנים מלמעלמ"ט ומלמטלמ"ע והאמצעי ביניהם כו', הכל נמשך מעדן העליון שיחפוץ באופנים כאלו כו' והסוסים הן מעשה המצות בעניני' גשמי' שלא נודע סגולות מעשיהם מהו כו', וע"י הסוסים ירכב הרוכב לכל צד שירצה אם מלמטה למעלה כו' וגם כפי האופן של התכשיטין כפי מחוז חפצו כו' כך הן אופן מעשה המצות כו' וההו' לסוסתי ברכבי פרעה כו' דימיתך רעייתי פרנסתי שמפרנסים לאביהם שבשמים להיות את הוי' האמרת כו' ועד"מ הסוס שנושא את הרוכב למקום שאין ביכולתו להגיע מעצמו כו' כמ"ש למעלה וד"ל.

שבת חנוכה

הודו לה' כי טוב כל"ח יאמר נא ישראל כו', אין טוב אלא תורה והן תרי"ג מצות דאורייתא וג' פסוקים שאח"ז יאמר נא ישראל כו' ויאמרו נא בית אהרן ויאמרו נא יראי ה' הם ז' מצות דרבנן שכלולים מג' מדריגות כעין מצות דאורייתא שהן תורה ועבודה וגמ"ח כמשי"ת בעד"ה וכללות ענין הודאות הללו על המצות הוא מפני הטעם שמסיים בכל א' מהם כי לעולם חסדו, פי' כדי שיהי' נמשך לעולם חסד ה' כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה כמ"ש במ"א. ולהבין כ"ז יש להקדים בפסוק ואברהם זקן בא בימים כו' ימים הללו הן בחי' לבושים של הנשמה האלקי' כמ"ש בווהר בכמה דוכתי שא"א לה להכנס בג"ע בלתי לבוש ובג"ע התחתון לבושיה הן מעשה המצות ולמוד התו' שבכל יום ויום מכל ימי חייו בעוה"ז בגוף גשמי כו', ובג"ע העליון לבושיה יותר פנימים והוא מבחי' כוונה ורעו"ד שהי' לה בתומ"צ בכל יום כו' כמ"ש בפע"ת, וביאור ענין לבושים הללו, הנה כתי' כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא, פי' המשל לאש דוקא הנה אנו רואים שבד' היסודות הגשמי' אש ומים רוח ועפר יסוד האש הוא הנעלה במדריגה מכולם כידוע, עד שאינו בגדר תפיסא כלל כאויר כו', ומבואר הוא בספרי הטבע שהוא עצם חשוך ולא ספירי שאם הי' אור מאיר הי' כל הלילה מאיר על הארץ ולא הי' החשך כלל בלילה אך לפי שיסוד האש העליון הוא רוחני מאד ולא מסוג וגדר האש הגשמי המאיר כלל לכך הוא חשך ולא מאיר אור חיו ממנו רק כשנמשך ויורד למטה ודוקא

אם יש כלי אחיזה שיתאחו בו כמו הפתילה והקיסם וכיוצא או יאיר ע"י כלי זה מפני שהוא מסתיר האור כו', ואם אין כלי שתאחו בו לא נמשך כלל מיסוד האש העליון הנעלם בחי' אור וזיו הוא אש הגשמי הנתפס כו' וד"ל. והנמשל מזה יובן למעלה בהיות שבי"ע הן דוגמת ג' היסודות רוח מים עפר אבל בחי' אלקות שמחי' כל הנבראים נמשל לאש הנגלה מאש היסודי מפני שאינו מאיר כ"א ע"י כלי כו', והיינו דכתי' הוי' אלקיך אש אוכלה הוא, פי' שמצד עצמות אור א"ס לית מח' ת"ב, והוא בחי' ההעלם של העצמות שאין נתפס גם בחכמה כו' וכמ"ש ישת חשך סתרו וכענין מעמד הר סיני דכתי' כשמעכם את הקול מתוך החשך כו' כמשל אש היסודי שהוא עצם החשך כו' אבל ע"י כלי נגלה דהיינו ע"י צמצום והסתר האור של העצמות בתחלה ואח"כ ירד ויאיר כו', והוא ש' אלקי' צמצום הראשון כמ"ש בראשית ברא אלקים שע"י מדה"ד דש' אלקים נמשך אור א"ס בראשית שהוא מאמר הראשון דהתהוות החכמה כידוע ועד"ז בכל המאמרות גא' ש' אלקים דוקא כמו ויאמר אלקים יהי אור תדשא הארץ כו' וד"ל. וביאור הדברים ידוע בהיות שכשעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא כו' רצון זה בירידה זו מן העצמיות חסד גדול הוא והיינו חפץ חסד כמ"ש במ"א. ומן הרצון נתפשט במחשבתו העצמיות והיתה רק מח' אחת לבד והיתה כוללת כל מה שישתלשל ממנה אח"כ לפרטי דברים הרבה ביו"ד מאמרות דאבי"ע בבחי' ממלא וסובב כו', וגם מה שיהי' לעיל ותחא"מ ומה שאחר השמיטה הזו כו', הכל בסקירה אי צופה ומביט כו', במח' זו שעלה ברצונו הפשוט כו', ואח"כ נתחלקה המח' למאמרות בירידה אחר ירידה כו', וזהו ויאמר יהי אור יהי רקיע כו' והיינו חסד ה' שבעצמות רצונו שירד כ"כ וכמ"ש וחסד ה' מעולם ועד עולם פי' מעולם הא"ס לעולם הנאצלים והנבראים כו' ואמנם ירידות וצמצומים הללו הן ע"י בחי' אלקות המצמצם העצמות כידוע, וזהו הטעם שנוכר בכל מאמר ש' אלקים דוקא לפי שחסד זה שבמאמר ע"י כלי המסתיר דש' אלקי' הוא מאיר ובלעדי זה לא הי' יורד כמשל הנ"ל באש היסודי וד"ל, וזהו ויאמר אלקים יהי אור ושאלו במדרש מהיכן נבראת האורה והשיבו מלמד שנתעטף הקב"ה בשלמה וברא את האור דכתי' עוטה אור כשלמה (במד"ר פ' בראשית פרשה ג' ועיין עוד במד"ר פ' ויקהל פ"ן ולפמט"ש בפ' ויקהל שנתעטף הקב"ה בשלמה איש יותר מש"כ וכן באחת העתיק כאן כמ"ש במד"ר פ' ויקהל), ויש להבין תחלת השאלה מה הי' הלא כתי' ויאמר אלקי' יהי אור כו', אך כוונת השאלה כך הי' בהיות מבורא למעלה שנמשל אור א"ס ב"ה לאש היסודי העליון שירידות האור ממנו צמצום גדול הוא מאד, ולזה שאל מהיכן נבראת כלומר וכי אפשר שיתצמצם ההעלם של עצמיות כ"כ להיות מאיר בבחי' אור נגלה והגם שנא' יהי אור זאת גופא שאלתנו מהיכן באפשרי להיות כך והשיבו שנתעטף כו' פי' שבאמת א"א להיות כך כ"א ע"י לבוש וכלי כמו בשלמה וכיוצא שיש לו כלי אחיזה להתאחו בו דוקא כמשל הנ"ל, וזהו מ"ש עוטה אור כשלמה שמעטה האור להיות נגלה מן ההעלם ולהיות כי ה' אש אוכלה ע"כ כדי להחיות רוח שפלים כו' נתעטף ע"י השלמה שהם בחי' לבושים והעלמות דש' אלקים כנ"ל וד"ל, וזהו ברוך אברם לאל

עליון קונה שמים וארץ, פי' אל עליון היינו בחי' חסד הוי' הנק' אל שנמשך מעליון בחי' מהות ועצמות ההעלם של אור א"ס שהוא לבדו הוא כמו עד שלא נאצל ונברא כו' שהי' הוא ושמו בלבד כו' כידוע, אך בחי' אל עליון הוא אשר עלה במחשבה שברצונו הפשוט כנ"ל, קונה שמים וארץ כל סדרי ההשתל' דאבי"ע בחי' ממלא וסובב כו' וד"ל. ובוזה יובן ג"כ מה שאומרים בסדר התפלה בברכה ראשונה דשמו"ע הגדול הגבור והנורא ולמה נו' אל עליון סמוך להנורא ועוד מהו שבנורא יש וא"ו מפסיק ובגדול וגבור לא נא' וא"ו כו', אך הענין הוא זנורא הוא בחי' ביטול הנאצלים והנבראים קמי' העצמות דא"ס כמ"ש בוהר כל נהורין מתחשכאן קמי' אפי' אור צח אור מצוחצח אוכם הוא קמי' עילת העילות כו', ואמנם מה שימצא בחי' הביטול בנאצל מאור א"ס הוא מפני בחי' גילוי אור א"ס דוקא, כמשל העומד לפני המלך וראה אותו דוקא אז מתבטל ממציאיותו משא"כ כשנעלם ממנו חדר לפניו מחדר כו', וא"כ מה שנק' אור א"ס נורא מפני בחי' הגיזוי שלו הוא, אבל כשהוא בבחי' ההעלם העצמות גם נורא לא יתכן עליו מאחר דלית מח' תב"כ כו' וזהו וא"ו דהנורא כלומר כמו הוא"ו שראשו יו"ד ונמשך קו המשכתו והולך ממנו ומתקצר למטה מטה כו' כן מה שיהי' אור א"ס בבחי' גילוי עד שיקרא נורא לגבי הנאצלים כו' הוא ע"י צמצום היו"ד ואח"כ יומשך הקו ממנו בבחי' המשכה מצומצמת למטה מטה עד שיהי' בבחי' השגה קצת לנאצלים ואז יהי' להם בחי' הביטול במציאות כו' ולכך לא נזכר וא"ו אלא בנורא דוקא וסמוך לו אומר אל עליון כלומר אבל מצד עצמות אור א"ס הוא עליון לבדו נבדל ומרום מבחי' גילוי אור כנ"ל, רק שגומל חסדים ואח"כ קונה כו' כנ"ל ע"פ ברוך אברם לאל עליון קונה כו' וד"ל.

והנה עתה יש להבין מהו לשון אש אוכלה דוקא שהוא אש המכלה ומפסיד דבר שנאחו בו כו' הנה אנו רואים טבע האש שמכלה ומפסיד דבר שנאחו בו כמו העץ וכדומה עד שמהפכו למהות אש והוא כמו הגחלת שהעץ נשרף ונעשה מהות אש ממש ובדבר שאין בכחו לשורפו ולהפכו לאש כמו האבנים וכיוצא לא יתאחו בו זמן מה אלא מיד יסתלק וישוב לאש היסודי כו' ונמצא כל עיקר סיבת וקיום האש זמן מה הוא לפ"ע מעשה הכליון וההפסד שיש לו בדבר שנאחו בו אם יש ריבוי עצים או שמן לכלות ולהפך לאש יתקיים זמן רב ואם יכלו בזמן מועט מיד יסתלק למקורו כו' והטעם הוא לפי ששרש האש ביסודו הרוחני הוא בבחי' העלם וחשך דהיינו בחי' ההסתלקות בעצמות כידוע לכך גם האש שירד ממנו ע"י כלי האחיהו טבעו ג"כ לכלות הדבר ולסלקו ולהביאו בבחי' העצמיות וזהו כל עיקר ירידתו מן ההעלם וכשיש לו מה לכלות ולהפך יתקיים זמן מה ביותר כו' והנמשל מכ"ז יובן למעלה בהיות שבחי' גילוי אור א"ס לנאצלים ונבראים הי' מהראוי להקראות בשם אור לבד מטעם הנ"ל, אך מה שנק' בשם אש אוכלת היינו לפי שאין אותו אור הנגלה מן ההעלם של עצמיות דא"ס מתקיים זמן מה להאציל ולברוא כו' בהארתו והשפעתו כ"א כאשר יש לו דבר להפוך ממהות יש לבחי' אין והוא להפכא חשוכא לנהורא

ומרירו למתיקו שהן בחי' בירורי דעה"ד טו"ר כענין הסנה שראה משה שהוא
 בוער באש ה' כו' וד"ל, ובעבודת ה' יובן זה דהיינו שאין גילוי אלקות בנפשו
 אלקית כ"א כאשר תוכל הנה"ב לעשות כלה ונפסדת בבחי' ביטול עצמותה
 ורצונות שלה הזרים כדמיון הקרבת הבהמה הגשמי' ע"ג המזבח דנעשו גחלי
 אש של הוי' אח"כ כמ"ש גחלי אש מעל המזבח מלפני הוי' כו' ע"י שנהפך
 הרע לטוב כו' וגם בנפש אלקי' עצמה לא ישכון אור א"ס בבחי' גילוי אור
 כ"א כאשר תהי' בבחי' דעת והרגשה בלב כאלו רואה ממש כו' א"ס ב"ה ולא
 במחשבה בעלמא ואז יפול הפחד מבחי' הביטול מפני אור א"ס בבחי' גילוי
 אור כו' וכל שבמחשבה הוא בבחי' יש ודבר מה לא ישכון בה אור א"ס בבחי'
 גילוי אור כו' ועד"ז ג"כ בסוד מרע שבנה"ב תכלה ותפסד לגמרי בביטול כל
 הרצונות הזרים או ישכון בה אור האלקי ותהי' כמשל כדוגמת הגחלת של אש
 שהעץ נהפך לאש כו' ובמעשה המצות כל היום ג"כ עד"ז דוקא דהיינו שיהפך
 הרצון הטבעי כמו אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים למאה פעמים ואחד שאז
 דוקא נק' עובד אלקים פי' שעובד ומתקן ש' אלקים המצמצם האור בתחלה כדי
 שיהי' כלי ומכון לשבתו ית' בבחי' גילוי אור כמ"ש כי ה' אלקיך אש אוכלה
 כנ"ל ואין גילוי זה כ"א כאשר יהי' מה לכלות והוא רצון הטבעי המורגל למאה
 פעמים ולא יותר כאשר ישנה ק"א פעמים יותר מן הרגילות שנתהפך הרע
 לטוב כו' וזוהי יהי' גילוי אור א"ס ב"ה למטה כמו למעלה כו' וד"ל, ועד"ז
 בהתהפכות הוי' מדות רעות יהי' עי"ז גילוי אור אלקי ביותר מטעם הנ"ל, וזוהי
 יובן ג"כ מה שהמצות עצמן הם נקראים לבושים שע"י יהי' גילוי אור א"ס
 כמ"ש עוטה אור כשלמה כו' כנ"ל, וזהו ימים יוצרו כו' בהיות שכל המצות
 מעשיות נתלבשו בדברים גשמיים דד' יסודות ארמ"ע כמו מצות הצדקה להחיות
 רוח שפלים כו' הוא בכסף הדומם וכן הציצית בצמר הצומח וכיוצא בזה האתרוג
 והלולב וקלף של תפילין דעור בהמה כו' וידוע דשרש הד' יסודות דע' שרים
 הם מצירופי אלקים האחרונים דעשי' ויצי' שמעורבים טו"ר כו' וכאשר נעשה
 בהם מצוה נהפך ונתברר הרע שבהן ועולים לה' כעולה כקרבן כו' ונקראים
 מצות הוי' שהרי אור אלקי שורה בפ' קדש כו' וה"ז כמשל גחלי האש שעל
 מזבח הוי' ג"כ שאור ה' מאיר בעצים כו' וד"ל. וזהו ואברהם זקן בא בימים
 היינו לבושי' של הנה"א שביררה מעה"ד טו"ר בסוד מרע ועש"ט בכל ימי
 חי' כנ"ל, בתפלה שבלב ובמעשה המצות כל היום אז תהי' כלי ולבדש שלה
 מכון לגילוי אור אלקי' בנשמה זו בג"ע העליון ותחתון ובלתי הלבושים לא
 יאיר האור בה כמשל האש היסודי שיש ב' תנאים לגילוי הא' כלי אחיזה כו',
 והב' שיהי' נאכל ונכלה כו' וכמ"ש כי ה' אלקיך אש אוכלה כנ"ל וד"ל, וזהו
 ימים יוצרו כו' כלומר שנוצר ונמשך ימים במדה וקצבה לזמן הנגבל מלמעלה
 מן הזמן לפי אופן הרצה"ע בבחי' גילוי אור אלקי שיהי' ע"י אותה הנשמה
 בגוף בכל ימי חייו כו' אם מעט אם רב כו' וד"ל ולכך נקראים כנ"י בשם
 ניצוצות כמו ענין ניצוץ האלקי כו' לפי שבחי' גילוי אור א"ס נעשה ע"י כנ"ל
 וד"ל.

והנה זלערו? עשה אלקים דכמו שע"י כלי אחיזה נמשך ההעלם לידי גילוי אור בקדושה עד שנק' גחלי אש מלפני הוי' כו' כמו"ב יש בקליפה אש זרה שנמשך מן ההעלם כו' (וע' מזה בלק"ת פ' אחרי בדי' כי ביום הזה יכפר דרוש הראשוו), כי הנה ידוע דיש ב' מיני רע, הא' בהעלם העצמות והב' התפשטות והמשכתו כו' וזהו ונשמרת מכל דבר רע מכל דבור רע שנא' כי יהי' בך איש כו' לפי שברית המעור תלוי בברית הלשון וכשמדבר דברים בטלים ודברי הוללות ביותר יבא לידי קרי בפגם ברית המעור וזה פלא מה שייכות וקשר יש להם זה בזה כו', אך הענין הוא דע"י הדיבור בדברים בטלים יבא ההעלם של הרע לידי גילוי בהבל הפה כו' ונמשך מזה תאוות רעות ממש הנק' אש זרה בפגם הברית בקרי כו', וזהו שנא' ודברת בם ולא בדברים בטלים כו' וד"ל. ולהבין זה בתוס' ביאור, הנה יש להבין תחלה הטעם שת"ת כנגד כולם כו', וגם שרש ענין מצות ת"ת מה היא, והלא כל דברי התורה כבר נאמרו ונשנו וגם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש כו' הכל נאמר למשה באותן ארבעים יום כו' ואיך יתכן שיהי' מצות ה' לחזור הדברים שכבר נאמרו דהיינו ללמוד ההלכה או לקרות המקרא שכבר נאמר שאין זה אלא כאדם שאומר מה שחבירו אומר כו', אך הענין הוא דמבואר למעלה בענין המצות מעשיות שהן כמשל גחלי אש שעל המזבח לפני הוי' כו' מפני שאור א"ס שורה בהם אחר שנהפכו מרע לטוב כו', והנה אנו רואים שגחלת של אש הגם שתהי' שלהבת האש בכולה מתלהב עכ"ז במשך זמן מה תכבה עד שתוכל להכבות לגמרי כו', אם לא שיפיחו בה במפוח שילהיב אותה בתמידיות וע"י המפוח שנופחים ברוח והבל הנה אדרבה תוסיף להתלהב בשלהבת נוספת באורך ורוחב בהתפשטות גדול כו', אמנם בלתי מפוח תכבה במשך זמן קצר כו' והנמשל מכ"ז יובן ג"כ במעשה המצות הגם שהן גחלי אש מלפני ה' בבחי' אור וכלי כנ"ל עכ"ז במהרה יוכלו להכבות ולהסתלק מהן האור אלקי עד שישארו ככלי בלא אור ח"ו כמו התלהבות הנפש בתפלה ולא תעמוד ימים רבים כו', וכן במעשה המצות לא יעמוד האור האלקי בהן מבלתי בחי' המפוח של הבל שיעוררו ויוסיפו בהם שלהבת י"ה בתמידות כו', והוא ע"י מצות ת"ת דוקא בהיות שע"י הדבור בד"ת הנה ההבל המוציא לידי גילוי בפה דברי ההלכה ואופן מעשה המצוה כו' בזאת יתלהב במצוה אור האלקי שכבר נמשך בה בתוס' מרובה ובקיום תמידי מפני שבחי' הרוח וההבל שבדיבור בד"ת נמשל למפוח חזק שמעורר גילוי מן ההעלם בתוס' שלהבת כו' וד"ל (עיי' מזה בלק"ת פ' תזריע בדרוש אם בהרת ושם פ"ב ועמ"ש בדי' אתם נצבים מענין כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא), וזהו ענין הנז' בזהר על לימוד התורה לשון רוחא דלען באורייתא דהעיקר הוא ההבל והדיבור שבד"ת והוא רוחא דלען כו', ולכן הגם שכבר נאמר למשה גם מה שכל תלמיד ותיק עתיד לחדש כו' מצוה לחזור הדברים בפה כו' מפני שדבר ה' זו הלכה כתי' בי' ואשים דברי בפיך כו' כלומר שהוא אותו דבר ה' שכבר נאמר אך צריך הוא לבא לידי הבל הדבור כדי להיות כדוגמת משל המפוח כו', וזהו ואשים דברי בפיך כדי שפיך יהי' המלהיב האור בכל המצות כו', וזהו הטעם שת"ת כנגד כולם כי כל המשכות האור מאור א"ס

במצות כולן תלוי במצות ת"ת מטעם הנ"ל וד"ל. ועם הקדמה זו יובן ג"כ בחי' המנגד לזה בקליפה הוא הדיבור בדברים בטלים שהוא ג"כ כמשל המפוח להוסיף המשכה מהעלם של הרע לידי גילוי עד שיהי' מקרה לילה מסיבת פגם ברית הלשון כו', וזהו ודברת בם ולא בדברים בטלים לפי שאת זלעזו' עשה אלקים וכמו שת"ת כנגד כולם כן עוצם האזהרה על דברים בטלים שקשה כנגד הז' מדות רעות כו' לפי שממשכת מהעלם לגילוי כנ"ל וד"ל (וע' בד"ה אלה מסעי בענין המסעות במדבר להכניע המדבר ל' דיבור וע' בענין ד' כתות שאין מקבלין פני שכינה ובכוסם הפגם בהדבור). ועם הנ"ל בת"ת כנגד כולם יובן ג"כ מ"ש (סוטה כ"א) מצוה מגינה לפי שעה ותורה מגינה לעולם שנא' כי נר מצוה כו' ואין עבירה מכבה תורה כו' עד דמסיק מצוה בעידנא דעסיק בה מגינה ולא מצלא ותו' כו' מגינא ומצלא כו' מטעם הנ"ל שאור תורה לא יכבה לעולם ואור המצוה יכול להכבות כו' וד"ל.

זוה"ק * הודו לה' כי טוב אין טוב אלא אור כמ"ש וירא אלקים את האור כי טוב ואין טוב אלא תורה שנא' ותורה אור כו', והן תרי"ג מצות דאורייתא שהן בחי' אורות בכלים מכלים שונים כדוגמת גחלי אש כו' אך ז' מצות דרבנן נתוספו בזמן בית שני שתקנו חכמי ישראל בראותם שאין גילוי אלקות בכנ"י כ"כ ע"י המצות דאורייתא מפני הנפילה שנפלו ממדריגתם ולא יוכלו להאיר האור בכלי בתומ"צ כו' לזאת הוסיפו מצות דרבנן לפי העת והזמן דהיינו כמו מצות נר חנוכה בימי חשמונאי כו' ומגילה בימי מרדכי ונטילת ידים תיקן שלמה כו', וע"ז אנו אומרים ואנחנו נברך י"ה מעתה ועד עולם פי' ואנחנו מה שאנו כנ"י הוסיפו * על עצמינו על פי חכמי ישראל ז' מצות דרבנן בהם נברך י"ה שבמצות אלקות כו', מעתה ועד עולם כלומר ב"ה צור עולמים עוה"ב ועוה"ז מלמעלה מן הזמן לבתי' זמן כו', וזהו מעתה שרש התהוות הזמן ועד עולם בג' מיני עולמות עד עוה"ז השפל כו' וד"ל. והנה שרש ענין ז' מצות דרבנן הוא כדי שיהי' אור האלקי נמשך גם במקום נמוך מאד מאד, גם באישון לילה ואפילה דהיינו גם לפי אופן ירידות מדריגות כנ"י בכל מקום שהן וכמו ענין הדלקת נר חנוכה שמצותה בפתח השער אצל מזוזה הפתח ולהדליק האור בלילה דוקא. הנה הטעם לכ"ז יובן בהיות שהרי"ג מצות דאורייתא נמשך אור א"ס בחכמה דאורייתא כו', ובאמת החכ' בחי' עשי' לגבי עצמותו ית' כידוע, וזהו הטעם שמדליקין אצל הפתח כמ"ש זה השער להוי' כו', פתחו לי שערי צדק כו', עד"מ השער שהוא דרך כניסה ויציאה מגופו של היכל לאויר החוץ כו' כמו"כ מה שנמשך מאור א"ס החכמה הוא כמו היציאה מפתח ושער לחוץ

(* בשולי העמוד רשום בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר הצ"צ: נע' ב"הרמ"ז פ' תצא דרעו' ב' ד"ה ואיהו הוה שפי" פסוק זה דהודו כו' כל"ח) וע' בפ' פקודי דר"ך ע"ב ר"פ צו מענין כל"ח של"ה ק"ע ע"ב, ד"פ נגד ארמי"ע תורה רוח וכו'.

(י' הלי צריך תיקון.)

כידוע דפתח בחכמה כו', וגופה של הדלקה באור ובלילה דוקא הטעם הוא לפי שגם בחי' הארה מאור א"ס בחכמה הוא בחי' אלקות ממש וכמו שאנו אומרים אתה קדוש שגם בחי' אתה שבגילוי הארה כו' ג"כ קדוש ומובדל מאתנו כו' וכמ"כ את חכים כו' הארה זו שבחכמה עד שנקרא חכים כו' הוא קדוש ומובדל כו' ואמנם כשנמשכה החכ' בגוף גשמי של האדם כמו ענין אתה חונן לאדם דעת כו' הנה יכולה החכמה להתגשם מאד עד שיוכל ללמוד כדי לקנטר וכדומה כו' היפך הביטול כו', ולזאת כשראו חכמי ישראל שהתורה נתגשמה בכנ"י ציוו להדליק האור בשמן בפתח השער כדי שע"י האור יאיר אור א"ס בחכמה שבשמן כו', ויהי' בהם בחי' הביטול כשהם בפתח השער ג"כ, וזהו אבא בם אודה י"ה, פי' כשאבוא בשער העליון זה השער להוי' כו' ע"י הדלקת נר חנוכה אודה בבחי' ביטול במציאות ולא תתגשם החכמה להיות יש ודבר כו' והיינו אודה י"ה דוקא כי יר"ד הוא החכמה כו' וד"ל. אמנם מה שהוצרכו לכך הוא מפני עוצם הירידה שירדו כנ"י בזמן ההוא בימי חשמונאי שהרי טמאו כל השמנים כו' ובקשו להשכיחם כל התורה כו' מפני שלא הי' ראיון אליה מצד התגשמות התורה אצלם כו' ועד"ז בכל מצות דרבנן הי' לפי עת הזמן שהשיגו חכמי ישראל ירידת כנ"י באיזה מדריגה מן המדריגות כו' וד"ל. והנה ז' מצות דרבנן נחלקו לג' מדריגות שנחלק התו' בג' קוים ימין ושמאל ואמצע שהן תו' ועבודה וגמ"ח כמ"ש כי אמרתי אמ"ר אש מים רוח כו', ואמנם סדר הג' מדריגות במצות דרבנן אינן בימין ושמאל כו' אלא קו האמצעי קדם לכולן, והוא בפסוק יאמר נא ישראל שהוא כנגד התו' כו', ויאמרו נא בית אהרן כו' הוא נגד גמ"ח, ויאמרו נא יראי ה' כו' נגד העבודה כו' וביאור הדברים הנה יאמר נא ישראל הכוונה שגם כנ"י יאמר להמשיך המשכות אור א"ס ע"י ז' מצות דרבנן שהוסיפו חכמי ישראל כו' כדי שיהי' לעולם חסדו פי' כדי שיהי' חסד ה' העליון מאיר גם למטה מטה באישון לילה כו', ויאמרו נא בית אהרן הוא התלהבות הלב בתפלה שמתעורר מחמת חסד עליון דאהרן כה"ג שממשיך אהבה כרשפי אש בלב כנ"י והר"ע הדלקת המנורה שנא' בהעלותך את הנרות כו', והיינו שניצוצי אלקות שבנפשות ישראל יתלהבו בתמידות ולא יכבו לעולם כו', ויאמרו נא יראי ה' כו' היינו הלויים שהיו משוררים בשיר על הקרבן בבחי' העלאה מלמטה למעלה כו' ע"י המשיכו אור התלהבות בכנ"י וזהו ג' מדריגות לאופני ההמשכות חסד עליון בכנ"י, והיינו כל"ח הנוכר בכל א' מהג' וד"ל, ואמנם בפסוק ראשון אינו מזכיר כ"א השם לבדו ולא ישראל כו' כי המשכות האור ע"י ג' קוים שבתומ"צ תרי"ג הרי איהו וגרמוהי חד כו' הגם שהאורות בכלים כו' אבל מה שמצד כנ"י עצמה ניתוסף ההמשכה בג' קוים ג"כ כעין של תורה הוא מה שאומר אח"כ יאמר נא ישראל ג"כ כו' וד"ל, והטעם שבו' מצות דרבנן התורה קדמה כי היא בבחי' סגולתא כו' כמ"ש במ"א ע"פ נאו לחייך בתורים תושב"כ ותושבע"פ כו' וד"ל.

להבין שרשי הדברים הנ"ל, הנה מבואר בע"ה בכמה דוכתי שסיבת ירידת האור הוא רק בשביל הכלי ואם אין כלי מסתלק האור, וראי' לזה שכאשר הי' מיעוט הכלים מזה הי' סיבת השבירה כידוע ובריבוי הכלים יתרבה האור כידוע, וטעם הדבר הוא (לפי ששרש הכלים מן אורות המקיפים לכך כמו שהאור חושק לעלות אל המקיף כך חושק לירד ולהתאחד בכלי כו') לפי שהאור מצד עצמו בטבעו אין לו רק בחי' ההסתלקות והעלי' כו' וכשיש דבר מה שיאיר בו ירד להאירו וגם זאת כאשר הדבר הוא מנגדו דהיינו בחי' הכלי שמשתיר את האור או דוקא יאיר בו כו' וד"ל, והנה ידוע דרמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת הן רמ"ח אברים דמלכא אורות בכלים מכלים שונים כנ"ל, ואמנם כדי שיאיר האור בכלי צריך דבר שיעורר את ההעלם של האור שיביא אותו לידי גילוי כו', והיינו בחי' בוצינא דקרדוניתא כלומר אור חשך בעצם בבחי' העלם העצמות ולהיות מביא את האור לידי גילוי מן ההעלם גק' בוצינא דקרדוניתא כו' והיינו קו המדה כמ"ש במ"א, וזהו ישת חשך סתרו כו' והתורה היא המקור להוציא את האור מן ההעלם כמ"ש כשמעכם את הקול מתוך החשך כו' שזהו משל האש היסודי כו', וכמו מפוח שנופח ההבל שבו את האור לפי שיש בכח ההבל להביא את ההעלם האור ולהגדיל את השלהבת כו', וכמו"כ יש כח זה בהבל הדבור שבד"ת להוציא את ההעלם בחי' חשך העליון לידי גילוי אור בתוס' מרובה כו' וד"ל.

ושרש ענין אש אוכלה כו', הנה באמת גם לטעם המבואר שנמשל להעלם וגילוי כו' הי' ראוי לקרותו אור ולא אש אוכלה, אך הענין הוא דבאצי' עצמו דאיהו וגרמוהי חד כו' גם הכלים בחי' אלקות המה ממש אך שנתצמצמו בשביל השפעה והמשכה מאין ליש כו', אבל כולם מבחי' הקדושה האלקית שכולו טוב ואין רע יורד מהם כלל כו', אך כשיורדי' עוד לבי"ע שם המה בעלמות הנפרדים ועה"ד מעורב טו"ר הוא כידוע וע"כ בהיותם שמה גק' אש אוכלה להפך חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא כו', לפי שמעורב טו"ר ולא יגור במגורו רע ח"ו וכו' וכשאוכלת האש דאלקות את חלק הרע דנוגה שבהם ישכון האור בתוספת גילוי והו"ע בירורי' דרפ"ח ניצוצין כו', ואם אין מה לברר ולהפוך כ"כ אין האור האלקי בגילוי כ"כ כמשל האש הנגלה כו', אבל באצי' עצמו שאין שם גם שמץ מן הרע דנוגה אין מה לברר ולהפוך ולא גק' אש אוכלה אלא בשם אור יקרא כמהות האור העצמי מבלתי שמן ועצים וכדומה וד"ל. ואמנם מבואר למעלה שאין ירידות האור גם באצי' מבלתי כלי שמשתירו כו', והיינו לפי שגילוי האור צמצום גדול הוא זאינו מתגלה כ"א כאשר יש היפוכו ומנגדו המסתירו והיינו דכתי' עוטה אור כשלמה דוקא אבל בלא לבוש וכלי איננו שורה ומתגלה והוא בחי' הכלים שבאצי' עצמו שאינן רק בחי' לבושי' והעלמות להסתירי האור ולא שיהי' בהם שמץ מן הפסולת דנוגה ח"ו עד שצריך בירור כו' וע"כ לא גק' אש אוכלה אלא בבי"ע כמ"ש בסנה דמשה שהוא בוער באש כו' רמו לרוח מים עפר דבי"ע שנאחו בהם אש ה' לכלותם ולבררם כו' וד"ל.

ושרש ענין ז' מצות דרבנן כו', הנה כתי' סומך ה' לכל הנופלים הוא סוכת דוד הנופלת כו' שנפלה בזמן בית שני בירידות המדריגות ולא יכלו לקבל התורה להיות אור ה' מתגלה ע"י ונהפוך הוא ע"י שלמדו שלא לשמה כו', ולזאת תיקנו אנשי כנה"ג כמה דברים להוסיף על התורה וכללותן מזו מצות והוא כדי לסמוך בהן שלא תפול עוד והוא כמו ענין גר חנוכה להדליק גר חנוכה ר"ת נחל כלומר להנחיל את האור העליון למל' דאצי' עד שיאיר נרה גם בלילה וחשך כו', ושרש הדברים הוא, שרמ"ח מ"ע דאורייתא הן בבחי' האצי' עצמו באורות וכלים והיינו הדרו לה' כי טוב שכולו טוב כו', אבל שרש ענין ז' מצות דרבנן הוא כדי להמשיך את האור לעולמות הנפרדים ג"כ והם בי"ע הנק' לילה וחשך כו' והן ג' פסוקים הללו יאמר נא ישראל ויאמרו נא בית אהרן כו', ולפי שעולם הבריאה קודם ליצי' הקדים פסוק יאמר נא ישראל כו' ואח"כ יאמרו נא בית אהרן בעולם היצי' בבחי' אהבה ברשפי אש כו' ואח"כ יאמרו נא יראי ה' דעולם העשי' כו'.

ושרש ענין המדרש מהיכן נבראת האורה כו' יש לפרש בענין אחר בשם הה"מ או באלשיך והוא בכתובים בשם הה"מ כו' דאורה קאמר בלשון נקבה לפי שאור של תולדה המאיר בבי"ע כמ"ש במ"א הוקשה לו מהיכן נברא והשיבו שעוטה אור כשלמה דרך לבוש ומכסה הפרגוד המפסיק בין אצי' לבריאה כו' וד"ל (פ"י זה א"ש לפי לשון המד"ר ב"פ בראשית פ"ג שנחנעטף בה וצ"ע).

בנח"ש ליל שבת פ' משפטים תקס"ד בשקלאוו

ענה דודי ואמר לי קומי לך רעייתי יפתי ולכי לך, הנה עניי זו היא תשובה על צעקת בני"י כמ"ש ותעל שועתם אל האלקים כו', ובתחילה יש להבין פ"י הפסוק הקודם לזה דומה דודי לצבי כו' וידוע מה שנא' בדרז"ל ב' משלים ע"ז הא' מה צבי ישן בעינו א' וניעור בעינו א' כו' והב' מה צבי כשהוא בורח מחזיר ראשו לאחוריו כו'.

והנה שורש נשי' גבוהים מאד בבחי' עצמות אא"ס ב"ה עד שאמרו ישראל עלה במחשבה ופי' עלה היינו למעלה ממדריגת המחשבה עליונה הנק' מח"ס בזה"ק כי קדמו ישראל בבחי' העצמות למחשבה דאא"ס, וביאור הדברים הנה ענין המחשבה בהיות ידוע ד"י מא' שהן בבחי' התחלקות לחלקים רבים כו' הנה במחשבה המקפת את הדיבור אין שם התחלקות כלל ומתחילה היה מאמר א' לבד והוא מא' דבראשית שהוא המח' שמקפת כל מה

שיאמר בדיבור בהתחלקות ואח"כ נתחלקה המחשבה בי' מא' וגם לאחר שנתחלקו הי"ד מא' הנה עדיין המח' מקפת את כולם וכוללם יחד בבחי' מקיף ועיגול מבלי שימצא ראש וסוף כו' וכמ"ש במ"א, וזה נק' סובב כ"ע ועד"ו גם באצי' הנאצלים מן המאציל הי' תחילה מא' א' בלבד כולל כל מה שיאציל בהתחלקות הי"ס כו' ומקיף את כולם גם לאחר שנאצלו ונק' מחשבה דא"ק כו' וכענין מאמרם ז"ל כך עלה במחשבה לפני וכמ"ש במ"א וד"ל, והנה אמרו רז"ל במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים כו' ופי' נמלך היינו עד"מ האדם שמתיישב בדעתו תחילה בינו לבין עצמו איך ומה לעשות קודם שיגלה את מחשבתו לזולתו ונמצא המלכה זו היא עם עצמות שכלו ומה שיגלה מחשבתו אח"כ הוא כאשר כבר נתיישב בעצמותו להיות גילוי מחשבתו כך וכך כו' ועדמ"ז ג"כ למעלה דנמלך המאציל בבחי' עצמותו תחילה איך יהי' סדר אופן הי"ס דאבי"ע כו' ואח"כ גילה מחשבתו להיות מקפת ולהיות מתחלק אח"כ כנ"ל, והמלכה זו שהיא עם עצמותו ממש הרי היא למעלה וקודם להתפשטות המחשבה המקפת בין באצי' בין בבריאה כו' ובמי נמלך בנשמתן של צדיקים לפי שנשמות ישראל קשורים בבחי' העצמות ממש כי חלק ה' המה ובהם נמלך איך יהי' גילוי המחשבה המקפת אם באופן זה או באופן אחר כו' וזהו פי' עלה במחשבה דהיינו למעלה וקודם אליה וד"ל.

והנה יש להבין מאחר ששורש נשמות ישראל נעלה כ"כ במקום גבוה למה ירדו כ"כ בגופים גשמיים כ"כ כו' הענין יובן עפ"י הקדמה להבין המאמר י' ספ"י תקינת לון לאנהגא בהון עלמין סתימין כו' דהנה באמת לית לי' צדק ידיע' כו' ולא מכל אליו מדות כלל רק לאחזאה כו' ביאור הדברים להיות כי בא' פשוט הלא הוא המדע והוא הידוע כו' עד שלא יתכן כלל לומר בו התחלקות י"ס רצון ושכל כו' כי הוא יתברך למעלה מן הרצון והשכל כו' וכמ"ש ישת חושך סתרו פי' בחושך והעלם העצמות בלתי הגלות נגלות אורות י"ס עדיין ליש דובר בפ"ע אלא הוא המדע כו' בתכלית היחוד אך מאחר שאנו רואים שנתגלו י"ס באבי"ע מוכרח לומר שיש להם שורש ומקור בהעלם העצמות ע"ד התחלקות שלהם ממש כו', אך שם אין נמשכים • ליש ודבר מה להקרות בשם ידיעה מפני תכלית היחוד באא"ס ולכך אמר לית לך צדק ידיע' כו' דווקא וכן חכים ולא בחכ' ידיע' דווקא וד"ל. והנה מה שאמר לאנהגא בהון עלמין סתימין ועלמין דאתגליין משמעו דגם שהמה בהעלם גדול נק' עלמין אלא שהם סתימין כו' הענין הוא דמבשרי אחזה אלוה דגם בנפש האלקי' יש העלם וגילוי וכמ"ש הנסתרות לה' אלקינו והנגלות כו' פי' דגם אהוי"ר שבלב ומוח נק' נסתרות כמ"ש בזוהר לפי שנפש הבהמי' מכסה ומסתיר אותם במאד בחומר וחושך עב וגשמי דמעשי עוה"ז כו' והנגלות היינו של כחות מעשה בהמה דנפש הבהמי' הנגלות באדם כידוע וד"ל, וכתוב אם

תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה' כו' ויש להבין מה ההתחברות ענין זה לזה אך להיות כי כאשר יוציא האדם ההעלם שבמוחו ולב לידי גילוי בנפש הבהמית ע"י יגיעה רבה כאשר יחפור האדם אוצר שא"צ אלא לחפש אחריו אבל לא ימנע מפני ספק העדר המציאה כי בוודאי ימצא כו' כמ"ש בלק"א, כמו"כ כל איש ישראל א"צ רק לחפש ולחפור חומר מחשך הגשמי של נפש הבהמית בכדי שיגולה מצפון האהוי"ר שבמוחו ולבא הנק' נסתרות לה' אלקינו כנ"ל והוא ע"י יגיעה בלבד כו' ואז ממילא תבין יראת ה' פי' י"ס דאצ"י הנגלות מן העלם העצמות הן נק' בשם יראה ע"ש בחי' הגילוי כלשון ירא' כו' כי ע"י אתעדל"ת אתעדל"ע להיות ע"י גילוי ההעלם למטה בנפש האדם גילוי ההעלם למעלה מעלה עד רום המעלות דהיינו שמתגלה בחי' סתימו דכל סתימין שלפני' ההעלם בגילוי מאחר שהוא העלם דכל העלם כו' וכמ"ש במ"א ע"פ הים ראה ויבס כו' והוא דווקא ע"י התהפכות המדות הבהמיות באדם שהוטבע בהם מיום הולדו ולאכפייא לסט"א כו' שנק' עיר פרא אדם יולד כו' להיות בבחי' אדם שנק' עיר אלקינו וכמ"ש במ"א בארוכה. וכמו"כ יתעורר למעלה התהפכות ההשתלשלות בהעלם וגילוי להיות מתגלה ההעלם כמו מחכי' ולא בחכ' ידיעא שתהי' ידיע' כו' וזהו שאמר עלמין סתימין דגם שהן סתימין כבר הן באו בסדר ההשתלשלות העלם לגילוי כו' ולכך נק' עלמין אמנם בגילוי סתימו דכל סתימין כנ"ל יהיו גם הם בבחי' גילוי מטעם הנ"ל וד"ל.

ובכל זה יובנו ב' המשלים הנ"ל מה צבי ישן בעינו א' וניעור בעינו א' כו' הענין הוא דעד"מ השינה הגשמיות באדם התחתון הנה יסתלקו כל חושי' שבגילוי ויהי' חיותו בלב בבחי' העלם גדול הרי נעשה מן הגילוי העלם שהרי השכל שהי' בגילוי בהקיץ יהי' בהעלם בשינה וגם המדות שבלב ואפי' החושי' ראי' ושמיעה כו' יבאו לבחי' העלם עד שגם התנועה תבא לידי העלם באברים שהרי לא יניע בשום אבר, ועדמ"ו יובן למעלה בבחי' אדם העליון דאצ"י שכשהוא בבחי' קטנות המוחין מאד הרי הוא בבחי' שינה דהיינו בהסתלקות כל האורות ומוחין עליונים שבכלים ואברים כו' אל בחי' העצמות והצמצומים רבים מאד גם בכלים של המדות עליונות עד שגם בחי' התנוע' וההמשכה מחסד דרועא ימינא כו' וכדומה היא ע"י צמצום גדול כו' ולכך כתי' אותותינו לא ראינו פי' שגילוי אלקות בבי"ע לא ניכר ונגלה בבחי' גילוי ההעלם שהוא האות בבחי' גילוי של פנימי' אחדות ה' אלא הוא בבחי' ההעלם כמו עד"מ בעת השינה שהתנועה בהעלם וכן המדות והמוחין כו' כי הגם שאין לך דבר שחוץ ממנו ח"ו וכל פרטי ההשגחה אלקי' דאצ"י הוא בבי"ע כו' אך הוא בהעלם והסתר גדול כמו שהי' הנס בימי אחשורוש בסיבת הטבע מלובש ולא בהתגלות שלמעלה מן הטבע כו' וכמ"ש במ"א וד"ל, וזהו מה צבי ישן בעינו א' צבי הוא ו"ק דאצ"י שנק' דודי כידוע ודומה לצבי שישן בבחי' שינה והסתלקות הגילוי אל ההעלם בזמן הגלות עד שאותותינו לא ראינו כנ"ל אך הוא ניעור ג"כ בעינו א' פי' דבאמת לאו דאית לי' צדק

ידיעא כו' כנ"ל והוא ית' למעלה מהשתלשלות חכמ' ומדות כו' ואו לא שייך בחי' שינה והסתלקות כי ההעלם וגילוי שוין לפניו כנ"ל ולכך נאמר או הנה לא יגום ולא יישן שומר ישראל בחי' עינא פקחא דלא ניים כו' וזהו כי הנה עין ה' אל יריאיו כו' וד"ל.

וענין משל השני מה צבי מחזיר ראשו לאחוריו כו' בהיות ידוע דחכמתו ורצונו ית' המלוכשים בתורה ומצות נק' ראשו בחי' ג"ר כח"ב כו' וז"ש דגם הצבי הנ"ל כשהוא בורח בבחי' הסתלקות ושינה כו' הוא מחזיר את ראשו ע"י בחי' רצונו וחכמתו שבתורה והגם שכנס"י מוטבעי' בבחי' אחוריים דקדושה שהן י' כתרין דמסאבותא בחומר תאוות עוה"ז וכדומה עכ"ז הוא מחזיר את ראשו כו' דהיינו שיוכל האדם להמשיך רצונו וחכמתו ית' בלימוד התורה ומעשה המצות הגם שעדיין לא יצא מחומר מחושך גופו הבהמית להפוך חשוכא לנהורא כו' והוא בבחי' אחוריים דקדושה עדיין אעפ"כ ההלכה שאו' דבר ה' וחכמתו הוא ומתגלה ומתלבש בעוה"ז בדיבור שאדם מדבר בה' מוצאות הפה הגשמי' כו' וכמ"ש במ"א וכן במעשה המצות גם פושעי ישראל ממשיכים רצונו ית' כשעושין מצות לפעמים כו' וד"ל. וזהו הנה הוא עומד אחר כתלינו פי' כותל מחיצה המפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים היינו כל מחשבותיהם ומעשיהם אשר לא לה' המה מבחי' קליפת נוגה שהם כמו מסך מבדיל ממש וכמ"ש עונותיכם מבדילי' כו', וגם אחר כתלינו שגרמנו בעונותינו אעפ"כ הנה הוא ית' עומד כו' בהיות שהוא מחזיר ראשו ע"י רצונו וחכמתו שבתומצ"ז שהן עושים גם כשהן בבחי' אחוריים דאלקים אחרים כנ"ל. ומשגיח מן החלונות מציץ מן החרכים פי' הגם שלא נהפכו המדות הרעות לגמרי רק שאפס קצוהו של כל מדה רעה נהפכה אוי אור אלקי מאיר בהרחבה גדולה בנפש האדם עד"מ מי שמשגיח ומציץ דרך נקב צר וסדק קטן שיוכל להביט עי"ז במרחב גדול כו' וכמ"ש מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה דווקא ע"י המיצר ענני במרחב דהיינו בחי' המקיפי' דחויב הנק' י"ה כו' וזהו משגיח מן החלונות והחרכים דווקא מטעם הנ"ל וד"ל.

וזהו קומי לך רעייתי יפתי כו' פי' קומי לך שההקמה והעלי' שלך אינו ענין חדש אלא רק שתקומי אל מדריגת עצמותך כמו שהיתה קודם במחצב שרשך כי הנה מבואר למעלה דישראל עלה במחשבה ונמלך בנשמתן של צדיקים דווקא רק שירדו למטה מטה להתלבש בגופים גשמי' וירידה זו צורך עלי' היא שתחזור ותעלה למקום מחצב שרשה בתחילה כשעלה במחשבה כו' וזהו קומי אל עצמותך בחי' לך וד"ל. וטעם הירידה בתחילה ושתחזור ותעלה הוא כדי שתהא ממשכת עי"ז ב' מדריגות הללו רעייתי יפתי כו' וביאור ענין רעייתי לשון רועה ישראל כו' כלומר פרנסתי שהרי ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים כידוע והנה פרנסה כולל ב' דברים מזונו' ומלבושים כידוע בגמרא ושניהם ענין התחברות הנפש וקיומה בגוף דהיינו שיתפרנס הגוף מחיות הנפש כו' וכמו שנראה בחוש שבהעדר המזון כמה ימים יסתלק הנפש מן הגוף וע"י המזון מתפרנס הגוף מן

הנפש מפני שע"י המזון תחזור הנפש ותתישב בגוף כמו ותשב רוחו אליו כו' והרי אין לנפש גרעון או תוס' בהעדר ממנו המאכל רק הגרעון או התוס' הוא לגוף כו' ואמנם הרי גם לגוף בלא נפש לא יועיל המזון א"כ אינו אלא המחבר והממשיך התחברות הנפש בגוף כידוע ומבואר במ"א ועדמ"ו יובן למעלה דע"י המצות מבירורי רפ"ח כו' כמו עליי' הקרבנות באש שע"ג המזבח הנה נחשב לה' כמו המאכל עד שנא' עליהם את קרבני לחמי כו' לחם אלהיך כו' ועכשיו התפילה במקום קרבן כידוע נק' ג"כ לחם ה' עד שבהעדר התפילה יהי ח"ו בחי' הסתלקות אלקות שהוא מקור כל החיים נפש כל חי כו' מעולמות שנק' גופים כמו שאמר גופא תקינת לון כו' וגם לא יאירו האורות דאצי' בכלים רק בבחי' שינה כו' אבל ע"י התפלה ותומ"צ מפרנס' ישראל לאביהם שבשמים כלומר שיגרמו תוס' אורות דאצי' בכלים כמשל המאכל המחבר את הנפש בגוף כן יגרמו התחברות אא"ס בנאצלים ונבראים כו' וד"ל וזהו רעייתי. וענין יפתי הם המלבושים שנק' ג"כ פרנסה אך לא בדוגמת המזון שמחבר הנפש שתהא משתתפת עם הגוף להחיותו אבל עדיין יש בחי' העלם וגילוי בנפש וגוף כו' אך ע"י המלבושים יתפאר האדם ויהי' בחי' גילוי ההעלם כמו שאנו רואים כאשר ישכיל האדם איזה שכל ועדיין לא גילהו לשום אדם בדיבור הנה השכל אצלו בהעלם ולא יתעדן וישתעשע בו כ"כ אבל כאשר יגלם בדיבור לזולתו ויתגלה מתוך העלמו הנה אז ישתעשע בו מאד ויתפאר בו ע"ד שנגלה בפניו הארת הפנים כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו כו' וזהו דווקא ע"י הדיבור ועד"ז גם במדות עיקר ההתפארות והיופי היינו רק כאשר נגלו בדיבור ולא כשהן בהעלם בלבבו כו' והטעם הוא לפי שבגילוי ההעלם יהי' דווקא מדות התפארות התפארת כו' ועד"ז יובן עוד שבלבושים יהי' יותר מדות ההתפארות שהרי הן מיפי' את האדם גם כשאינו יפה בגופו כו' מפני שהלבושים הם יותר בהתגלות ועוד מכמה טעמים אחרים המבוארים במ"א וד"ל. וע"ד כל זה יובן למשכיל למעלה בענין התגלות חכמתו ורצונו ית' בלבושים דבי"ע המסתירים כו' שהרי בהן נגלית חכמתו ית' שבבחי' אצי' הרי יהי' עי"ז למעלה ג"כ בחי' גילוי ההעלם ביותר עד שנק' יפתי. וזהו ענין ישראל אשר בך אתפאר שהוא ע"י בחי' לבושים דאורייתא שנק' ישראל כי מתפאר המאציל אור החכ' כו' ע"י לבוש יותר מתפארת שבגופו שהן הכלים כו' וזהו אתפאר בך דווקא וכן יפתי שבתושבע"פ תייפה אותי בענין פועל יוצא כו' וכמשל הנ"ל שאין התפעלות האדם בחכמתו כשעדיין לא גילה אותם בדיבור כו' וד"ל וזהו שנק' התורה שעשועים כמ"ש ושעשועי את בני אדם וד"ל.

ולכ"י לך פי' אחר שע"י קומי לך בשרשה במחשבה נעשית רעייתי יפתי לחבר אא"ס בנאצלים ונבראים כו' אמר לכי לך להיות מלך העולם בבחי' עול מלכות כי אין מלך בלא עם לשון עוממות כמו גחלים עוממות דהיינו בחי' ביטול הרצון בע"כ דווקא אז ממשיך עליו מדת מלכות כמ"ש שום תשים עליך מלך בקבלת עול דווקא וכאשר מתעורר למטה בחי' מל' כן עד רום המעלות יתעורר בחי' מל' כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים עד רום המעלות כי מל' שבעליון כתר לתחתון כו' עד

שבאת המל' לשרשה כשעלה ברצונו ומחשבתו כו' שנמלך בנשמתן של צדיקים וזהו לכו לך בשביל עצמותך תהי' מלך העולם דווקא כדי להיות נעוץ סופן בתחילתן כו' וכן להיפך מה שירדה מרום המעלות להיות ראש לשועלים כו' כי נעוץ תחילתן בסופן. וזהו ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות פי' מלפני המלך כשנמלך בנשמתן כו' בלבוש מלכות בלבושים דבי"ע בעול תומ"צ מטעם הנ"ל. וזהו ג"כ ענין יעקב מבריא מן הקצה לקצה כי נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן פי' כי יעקב עלה במחשבה בקצה הראשון ומבריא לקצה האחרון מלכות כל עולמים כו' וד"ל. וזהו וחסד ה' מעולם ועד עולם על יריאיו פי' מה שחסד ה' מאא"ס נמשך ויצא מן ההעלם לגילוי אורות וכלים להקרנות חכים כו' כנ"ל וזהו מעולם הא"ס לעולם הנאצלים ונבראים כו' הוא ע"י יריאיו ע"י בחי' המל' שאין מלך בלא עם בביטול רצון בע"כ דווקא שהוא יראה תתאה כו' שמעורר בזה להיות מלכותך מלכות כ"ע בחי' מל' דא"ס שיתגלה במחשבה דא"ק כו' וד"ל. וזהו המשך הפסוק קומי לך מלמטה למעלה בבחי' מל' דא"ס בחי' לך כדי שתהא רעייתי יפתי לחבר אא"ס בנאצלים כו' ולכי לך להיות מלך העולם כענין הברכה ברוך אתה כו' מברוך לאתה עד שנק' מלך העולם ממש כמ"ש במ"א וד"ל. וסמיכו' פסוק זה לפסוק הקודם דומה דודי לצבי כו' יובן עפ"י כל הנ"ל שע"י ב' המשלים מה צבי נעור כו' ומחזיר ראשו עד שמשגיח מן החלונות ואז ענה דודי כו' וד"ל.

להבין * שרשי הדברים הנ"ל, הנה להבין שרש ענין נמלך בנשמתן של צדיקים כו' ישראל עלה במחשבה כו' יש להקדים תחלה להבין שרש ענין עלה ברצונו כו' שנזכר בכמה מקומות בספרי הקבלה ובוהר כד סליק ברעותי כו' מהו לשון עלי' זו כו'. כתי' קורא הדורות מראש, פי' כמו עד"מ שיקראו לראובן שיצא מחדרו לחוץ שאין זה התחדשות בגופו של ראובן רק יציאתו מן ההעלם לגילוי, כי הרי הי' בחדרו כמו שהוא עתה ולא נחסר לו רק בחי' הגילוי בלבד כו', כמ"כ מה שהי' אוא"ס צופה ומביט עד סוף כל הדורות, הרי בהבטה זו נעשה כח ומקור שיהי' נאצלים ונבראים כו', דהיינו שיצאו מן ההעלם לגילוי במחשבה והבטה זו הכללי, וענין ההעלם שלהם היינו כמו שהיו בבחי' מחשבה הקדומה, פי' עד"מ כאדם שנגמר ברצונו לעשות דבר שעלה עש"י הדבר ברצונו והי' עדיין בבחי' העצמות בלבד כשאר עצמות הנפש, וכשבא אח"כ להוציא מכח אל הפועל אז ימשיך רצונו לאותו המעשה בבחי'

(* ביאור מכ"ק אדמו"ר האמצעי [קיצור או ראשי פרקים] נדפס להלן בהוספות.

גילוי ומן הרצון יאיר לשכל ומשכל למדות עד סוף מעשה ממש כו' אבל מה שסוף מעשה זו עלה תחלה במחשבתו בעצמות הנפש בהתבוננותו בינו לבין עצמו כו' נק' מחשבה הקדומה מקדם לגילוי הרצון והשכל אלא רצון פשוט כו', וזהו משל להבין ענין על"ה ברצונו הפשוט כו' שהוא כאשר בבחי' מחשבה הקדומה באור א"ס נגמר איכות אופן ההשתלשלות דבי"ע בכל פרטיהם בעליות וירידות כו', וכענין שתוק כך עלה במחשבה לפני כו', פי' במחשבה הקדומה שאין לה טעם גלוי בחכמה וגם בחכמה דא"א הנעלם נמשך בה הרצון בבחי' גילוי ונק' מחשבה סתימאה וגם נק' תעלומות חכמה כו', ולגבי מחשבה הקדומה אין לה ערך כלל כו' ואמנם ע"י קריאה והמשכה יוכל להיות התגלות המחשבה הקדומה ולהקרות בשם חכמה נעלמה בא"א וחכמה גלוי' באבא כו' עד"מ הקורא לראובן כו' לפי שכבר הי' הכל במחשבה הקדומה וא"צ רק להוציאם לגילוי הנ"ל במשל וד"ל, וזהו קורא הדורות מראש, פי' ראש הוא בחי' מחשבה הקדומה וכדי להוציא הי"ס הנק' דורות מן בחי' העלם העצמות גילוי הרצון בא"א וע"י כו' הוא ע"י קריאה בלבד כמשל הקורא לראובן כו' וד"ל, אך במה הוא קורא אותם היינו בחי' מחשבה הכללי' שצופה ומביט עד סוף כל הדורות מעוררת גילוי הרצון שכבר קדם כו'.

וביאור הדברים היינו פי' על"ה ברצונו שעלייה זו ענינה היא בחי' העלאת מ"ן של הבטה שצופה ומביט כדי לעורר הרצון הקדום הנק' מחשבה קדומה והוא הנק' רצון פשוט כו' וד"ל, והטעם לזה הוא לפי מה שעלה במחשבה הקדומה סוף מעשה כו' היינו שהשיג וראה א"ס ב"ה בחי' התענוג העצמות שיגיע מסוף מעשה מנשמות הצדיקים וכדומה ה"ז הי' סיבה לעורר הרצון הקדום בבחי' העלאת מ"ן כו' עד"מ אדם שנגמר בדעתו לעשות דבר ושכח מפני הטרדא בעצמותו הנה ע"י העלאת מ"ן כשיזכור על התענוג שיגיע לו מהדבר ההוא יגרום לו התעוררות*.

ש"פ תרומה שקלאב

גן * נעול אחותי כלה, גל נעול מעיין חתום כתי' זיבן ה' אלקים את הצלע כו' והנה ארוז"ל בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש כו', ויש להבין

(*) ע"כ נמצא בהכתי"י, וחסר הסיום.

(*) בראש העמוד רשום בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר הצ"צ: ע' ושאתם מים בסידור וענין מנהג ותפלת ערבית רשות.

מה היא הבינה היתירה ולמה באשה דוקא כו' הנה ידוע דבחי' דבור נק' אשה
 והקול נק' איש לפי שהדבור הוא בחי' מקבל מקול הכל הלב הפשוט כו' וגם
 יראה נק' אשה כמ"ש אשה יראת ה' היא תתהלל כו', וגם תושבע"פ נק' אשה
 כי מאיש לוקחה זאת כו' דהיינו מתושב"כ שנק' איש כידוע בס' הקבלה, והנה
 כשאמרו ז"ל בינה יתירה ניתנה באשה כו' הכוונה ג' דברים הנ"ל שנמשל האשה
 בהם דבור ויראה ותושבע"פ כו' וביאור הדברים הנה בדיבור ויראה אנו רואים
 שיש בינה יתירה כו' בהיות שנראה בחוש שע"י הדבור בלמדו איזה הלכה
 משכיל בה שכל עמוק מה שלא יוכל להשיגו כלל במחשבת עיון בלבד הרי
 נולד ונמשך שכל חדש ומקור השכל ע"י הדיבור דוקא ונמצא הדבור שמוליד שכל
 מוכרח לומר שיש בינה יתירה בכח הדיבור שלמעלה מן השכל וכן אנו רואים
 בקול הדבור שהוא מעורר כוונת הלב בהתפעלות גדולה יותר מכפי ערך
 התפעלות המדה עצמה מכמו שנולדה מן השכל ע"י מח' וההתבוננות שהרי
 אנו רואים כשיחשוב האדם ויתבונן בתפלה זיולד אוי"ר כו' אינו מתפעל כ"כ
 כמו שמתפעל כאשר הקול שבדיבור מעורר הכוונה שבלב כו' ומזה מוכרח לומר
 שבינה יתירה יש בדיבור שמעורר מה שבנקודת הלב שלמעלה מן השכל
 המוליד את המדות כו' זד"ל, ועד"ז אנו רואים במדת היראה שיש בה בינה
 יותר מבמדות האהבה כו' דהנה כתי' בזאת יבא אהרן אל הקדש, פי' בואת
 במדת היראה שנק' זאת כידוע, שזה השער לה' לבא לידי מדריגת קדש העליון,
 ופי' קדש ידוע שהוא למעלה מן החכמה הנגלית בהשגה שנק' קדוש בוי"ו ע"ש
 ההמשכה וההתפשטות גילוי החכ' * בבינה כו' אבל קדש עילאה היינו פנימי'
 החכ' כח מ"ה כלומר מה פשפשת כו', וע"י היראה דוקא בא הוא לידי מדריגת
 קדש עילאה בחי' ביטול במציאות כו', ולא ע"י האהבה שהרי היראה נקראת
 זאת והאהבה נק' זה בחי' דכר כו', וכתי' זה אלי ואנוהו, פי' אנוהו אני והוא
 כלומר שכבר נמשך אוא"ס ב"ה הנק' הוא בלשון נסתר ונעלם כי קדוש ומוכרל
 הוא בערך גם מהנאצלים כו' כידוע, ועתה נמשך בבחי' התחברות וגילוי אור
 בנאצלים והיינו אני והוא אני בחי' גילוי אור המאציל והוא בחי' הנסתר
 מתחברים יחד והוא בבחי' ת"ת דו"א דוקא שעליו אומר זה אלי ואנוהו בבחי'
 ת"ת כידוע וד"ל, וזה הוא בחי' גילוי אור ממש עד שיוכלו להורות עליו ולומר
 זה כו', כמ"ש בווהר ע"פ זה הדבר כו', ואין לו ערוך עם עצמות אור א"ס ב"ה
 שלמעלה מבחי' התפשטות וגילוי אור הנק' קדש עילאה כנ"ל, ולכך בואת דווקא
 ביראה בא לידי מדריגת קדש עילאה לפי שהוא בבחי' ביטול והכנעת העצמות,
 אבל באהבה שהוא בחי' יש ודבר מה שיש מי שמתפעל כו' לא יגיע רק לבחי'
 גילוי אור א"ס בלבד ג"כ שהו"ע זה אלי כו' לפי שהאהבה ג"כ בבחי' זה בבחי'
 התגלות יש ודבר מה כו' וכמ"ש במ"א ד"ל.

והנה גם בתושבע"פ שנקראת אשה כו' אנו רואים ג"כ שיש בה בינה
 יתירה יותר מתושב"כ כו' דהנה ידוע שס"ה ל"ת הם ביי"ה דש'

(*) בכתי' ב : וההתפשטות גילוי בבינה.

הו' ורמ"ח מ"ע בו"ה לפי ששס"ה ל"ת הן להרחיק ולהבדיל הרע בלבד כמו לא תאכל חלב ולא תלבש כלאים שהוא רק מגיעת המעשה אשר לא יוכשר בעיני הו' ולא המשכות אך במ"ע שהם מע"ט לעורר המשכת אלקות כידוע, והנה ז' מצות דרבנן כללות ענינם הוא כענין שס"ה ל"ת רק להרחיק הרע ביותר גדרים וסייגים כו' כמו מצות נטילת ידים שמבואר במ"א ענינה בפרטיות וכללותה הוא בהיות ידוע הטעם שנק' הסעודה בשם לחם כמו לאכל לחם לפני אלקים כו' וכן לחם לבב אנוש יסעד כו' שהוא מלשון מלחמה כמו כי תשב ללחום את מושל כו' או כמו אז ירדו לחם שערים כו' לפי שהאכילה היא כמו מלחמה ממש שפעמים מנצח זה ופעמים מנצח זה, כמו"כ המאכל שנפל בשבירה מעורב מעה"ד טו"ר יש בכחו להגביר כח הנפש אלקי' כו' כשאוכלו בכוונה מפני ששרשו גבוה מנפש האדם כמ"ש לפני מלך לבנ"י כו' כמ"ש במ"א, וכשאוכלו לתאוות הגופני מעורר כח הרע שבמאכל ומגביר את כח נפש הבהמית ביותר עד שיפול הנופל כו', וה"ו כמו מלחמה ממש בשעה שאוכל המאכל שלפעמים ינצח הנפש האלקית ולפעמים וכו', וזהו לחם לבב אנוש כו', ב' לבבות דנה"א ונה"ב הוא סועד כי מעורב הוא טו"ר כו' וכדי להרחיק ולהבדיל חלקי הרע המעורב במאכל שלא יפול הנופל כו' כשראו חכמי ישראל סוכת דוד הנופלת בזמן הגלות עד שיש הרבה יניקה לחיצונים מסעודת השולחן אשר לפני הו' למעלה תיקנו מצות נט"י שהו"ע הכנה ועצה טובה שלא יוכלו החיצונים לגשת אל המזון כו' וטעם נט"י דוקא לפי שהלחם נלקח מחסד עליון דאצי' דרועא ימינא שבבחי' עשי' דוקא דאור הזרוע בו' ימי המעשה מז"א דאצי' היינו ל"ט מלאכות חורש וזורע ובונה כמ"ש כי ששת ימים עשה ה' כו' וכמ"ש במ"א וד"ל, והנה ביד יש ה' אצבעות לפי שהחסד שביד כללי הוא לפעול כל המעשה חסד וכשבא לידי גילוי מתחלק לכמה מדריגות חסד שבחסד גבורה שבחסד כו' והן ה' אצבעות ה' חסדים כידוע ובסופי האצבעות יש ציפרניים שבהם נמשך מותרי השפע והפסולת בצפורן שהוא מובדל בערך מן גופו של אצבע כו', כמו"כ למעלה אברהם יצא ממנו ישמעאל ממותרי שפע החסדים חסד דרועא ימינא בבחי' צפורן כו' (ולכך נאמר בזמן הגלות דיונקים החיצונים מטופרהא כו', ועיין בד"ה ועשתה את צפרניה כמשי"ת בעו"ה), ובזמן הגלות ניתוסף עוד יניקת מותרי שפע החסדים להחיות לע' שרים דנוגה כו' וע"י המים שרוחצין את היד נבדל יניקת המותרות דציפרניים כו', לפי שהמים אינן בחי' צורה רק כמו חומר היולי שבא לידי צורה כפי צורת הדבר שמניחים בו אם כלי זכוכית אדומה או ירוקה כו' אבל המים מצד עצמן אין להם גוון כלל כו', ולמעלה יובן זה שיש מפני טעם זה לכח החכמה שנק' ים החכמה להפשיט מצורה לצורה כמו ממתד הדין האודם למדת הרחמים והחסד הלוכח כו' לפי שהמדות הן בבחי' צורה כבר לבן ואדום כו' אבל החכמה שאין לה גוון מצד עצמה דלכך משתנית כפי אופן מראה כלי הצורה כו', יש בכחה להפשיט מצורה לצורה ג"כ וזהו ענין נט"י במים דוקא להבדיל יניקת מותרי השפע חסדים מצורת לובן חסד עליון ע"י כח ים החכמה לפי שהוא למעלה מבחי' גוון כו', וזהו הטעם

ענין המקוה במים חיים שמטהר טמאים כו' וכמ"ש במ"א בארוכה וד"ל וע"ז נא' אם רחץ ה' את צואת בנות ציון כו', וכן רחצו הזכו כו', שהוא ע"י מים טהורים דחכ' עילאה שמרחיצים ומטהרים כל פסולת כו', ולכך יש ביכולת המים שבנט"י לעשות הכנה טובה לחסד עליון שלא יוכלו החיצונים לגשת לקבל מותרות בזמן הסעודה בלחם כו' וד"ל, והנה מתחלה תקנו מצות נט"י לתרומה בלבד מפני שעדיין לא ירדה ונפלה כנ"י כ"כ עד שראו חכמי ישראל שסוכת דוד הנופלת ירדה יותר תקנו גם לחולין ועד הפרק כו', כי עיקר ענין מצות דרבנן הוא להבדיל ולהרחיק הרע בתכלית וכל שנפלה יותר יותר יש לחוש ליניקת החיצונים ממותרות כו' וד"ל, והרי מובן ממצות נט"י שעיקר ענין מצות דרבנן להבדיל הרע ולהרחיקו כמו בשס"ה ל"ת וגם הנה מצות ערובין עד"ז נתקן בהיות שידוע דשליטת החיצונים הוא ברה"ר דוקא ואין להם מקום ברה"י המוקף מחיצות כי מרשות היחיד בוקע ועולה עד לרקיע כו' כמ"ש במ"א, וכשיש ב' רה"י סמוכים זל"ז הרי קצת פירוד ימצא כאן מפני הבדל רשויות שני בני אדם לכך תיקנו להניח פת לערב החצירות ולחברם יחד וע"י יחוד זה לא יבא עוד זר לקבל יניקה כו', הרי פת זה דעירובי חצירות ה' המשכה והתפשטות כמו מ"ע אך עיקר ענינו הוא להבריח שליטת החיצונים כמו שנט"י ההמשכה דמים דחכמה עיקר הכוונה בשביל הבדלת הרע מן הציפריניים כו' וד"ל, ועד"ז ג"כ מצות גר חנוכה הגם שהי' נעשית כמו בחי' מ"ע בחי' המשכה והתפשטות כמו להדליק שמן כו', המשכה זו בשביל להאיר את החשך ויבדל הרע שנדבק בשמנים שבהיכל כמ"ש במ"א בארוכה וד"ל, וא"כ הרי מובן שכל ענין עיקר המצות דרבנן הוא כמו ענין שס"ה ל"ת ממש אך שנתלבשו בבחי' מעשה דהיינו בבחי' המשכות אלקות מלמעלמ"ט כענין מ"ע אבל שרשם הוא בבחי' ל"ת כנ"ל וד"ל, וזהו שגם בתושבע"פ שנק' אשה כו' כמו בוי' מצות דרבנן יש בינה יתירה למעלה ממדריגת תושב"כ כו' שהרי הם מרחיקים את הרע יותר משס"ה ל"ת ורמ"ח מ"ע והיינו עריבים עלי ד"ס כו' וזהו בינה יתירה דמה שיכול להיות הרחקת הרע ע"י החסדים כו' זהו הוראה לעוצם מעלת שרש הוי' מצות דרבנן שהם גבוהים מכל המצות שבתושב"כ כו' וד"ל, והיינו כשתהי' עט"ב לע"ל לפי שנועץ תחלתן בסופן כו' כנ"ל במשל הדיבור והיראה כו' (י"ל לקרב אל השכל הוא ע"ד חכס עדיף מנביא כי הנבואה התגלות המהות ולכן רק וראית את אחורי כו' נובלות חש"מ תורה, אבל החכמים עיני העדה יוכלו להשיג ידיעת המציאות ממדריגות שלא נתגלו בנבואה, ועד"ז ג"כ מצד א' יש מעלה בשפיגעל אספקלרי' שאינה מאירה ק"ש יחוד או"א בבריאה ע' צאינה וראינה, וזהו חנו כ"ה מל', אך צ"ע דכל הנביאים בטלים ונתנבאו בכ"ה י"ל חכס עדיף כנ"ל) (ע' בשל"ה דברים שלא נתגלו למשה נתגלו לר' עקיבא נבואה וחכמה ולמשה לא נתגלה זה בנבואה).

וכד' להבין זה, הנה תחלה יש להקדים פי' הפסוק גן נעול אחותי כלה כו' פי' נעול שנבדל ונפרד ממנה יניקת החיצונים כמו הגן הנעול במנעל שלא יבאו זרים ויאכלו פריו כו' כמו"כ בכלה העליונה דאצ"י נעול פתחה מלינוק

ממנה חיצונים דנוגה דבי"ע כו', וזה יהי' לע"ל דכתי' ועשתה את צפרניה כו' שיובדלו יניקת החיצונים שיונקים מן המותרות שבצפרניים כנ"ל והסירה את שמלת שביה מה שנאחזים החיצונים בלבושי' דנוקבא ואו נקראים שמלת שביה כמ"ש אלביש שמים קדרות כו' (נלע"ד דכך צ"ל דזה הי' ביצ"מ ומ"ת ומעט בבית ראשון שלא נצטרכו אז למצות דרבנן והי' גן ע"י רמ"ח מ"ע נעול ע"י ל"ת לבד) ואז א"צ לו' מצות דרבנן כי א"צ שמירה כלל מקודש העליון דאורות מקיפים כמו ים החכמה כו', מאחר שהגן נעול במנעל כו' דהיינו שכבר עשתה את צפרניה והסירה את שמלת שביה כו' ונתפרדו כל פועלי און כו' ואו נקראים אחותי כו' כלומר תאומתי כמו האח ואחותו שמבטן אחד יצאו ושרש א' להן כמו"כ לא תקרא עוד בשם כלה כאשה לבעלה אלא כאח ואחותה שא"צ לקבל זה מזה כו', והוה אחותי כלה מה שהיתה בתחלה נקראת כלה בלבד לע"ל תקרא אחותי כלה וד"ל, משא"כ בזמן הגלות דהיא ראש לשועלים בסתר המדריות עד שנתרבה יניקת החיצונים צריכה שמירה ביותר ע"י ז' מצות דרבנן כנ"ל, וזהו לא זו מחבבה עד שקראה בת כשהוא בבחי' דיבור ברתא דמלכא דהיינו כשהיא ראש לשועלים כו' ואח"כ יקראנה אחותי כלה כמ"ש תמתי תאומתי שוין בקומתם כו' וד"ל.

גל' נעול מעין חתום, פי' גל מלשון טרוקו גלי כו', שהו"ע חומה גבוה כגובה ורוממות הגל שעל הים וכל דבר המרום ומוגבה מאד נעלה להפסיק בין הדבקים נק' גל כמו עד הגל הזה כו' והכוונה הוא להיות כי לא זו מחבבה בתחלה עד שקראה בת והוסיף לחבבה עד שקראה אחותי כמ"ש אחותי כלה ואח"כ הוסיף עוד לחבבה עד שקראה אמי כו' הוא הענין גל נעול כו'. וביאור הדברים הגה גם כשהכלה העליונה בבחי' אחותי תאומתי כנ"ל עכ"ז נקראת גן כמ"ש באתי לגני כו', לפי שמשל הגן הוא כשכבר נזרע בו פירות רבים באילנות שונים ועשבים רבים בכמה מינים שונים להתעדרן בהם כו', והנה ידוע מארז"ל אל תאמר זהו גן זהו עדן כו' אלא כמ"ש ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם כו' על העדן נאמר עין לא ראתה כו', והגן להיות שיש בו עונג נגלה בפירות ואילנות ועשבים להשתעשע בהם אין בו העונג הנסתר והנעלם לומר עליו עין לא ראתה כו' והיינו לפי שכבר באתה השפע בגן בבחי' אור זרוע ביש ודבר מה להיות ליניקות רבות פירות ועשבים וגם נגדלים ויוצאים בהתגלות ע"י המים דנהר שיצא מעדן להשקות את הגן ולהגדיל הפירות כו' אבל החומה המקפת גבולי הגן היינו עדיין למעלה מהבאת השפע אור זרוע לגן כו' ולהיות יניקה לפירות ועשבים כו', והוא המפסיק בין העלם לגילוי השפע כמשל הגל המרום כו', והוא הנק' גל נעול ופי' נעילת הגל אינו דומה לנעילת הגן שנעילת הגן הוא ההפסק בין חיצוני' הגן מן יניקת זרים שמכלין הכרם כו' לפנימיות הגן כנ"ל, אבל נעילת הגל והחומה שהוא בכללות הגבולים של הגן הוא להפסיק בין העדן שלמעלה מאור הזרוע לגן בין פנימי' הגן כו', והפסקה זו נעשית בחי' אור מקיף וסובב לגן כו' וד"ל, וע"ד כ"ז יובן למעלה דגם כשהכלה עליונה שבבחי' אצי' שזה בקומתה בבחי' פכ"פ כנ"ל, עכ"ז נקראת גן לעדן עליון דחור"ב דאצי' שנזרע

בה אורות ומוחין עליונים ואולידת פירין כו', עד שיהי' בה רבבות מיני עונג בריבוי מיני יניקות שונות כו', והגדלת מוחין שלהם הוא ע"י הנהר דיוצא מעדן כו' עד שבחי' גילוי עונג עליון דאצי' להשתעשע בפרדס זה הוא בבחי' גילוי יש ודבר מה כו' משא"כ פנימיות אבא שהוא פנימי' עתיק יומין הנק' עדן עילאה כידוע עליו נאמר עין לא ראתה כו' שהוא עונג הנעלם בבחי' עצמות השעשועים שלא בא עדיין לידי אור הזרוע בבחי' גילוי בגן כו', החומה המקפת כו' היינו בחי' אור מקיף דעדן זה שמקיף את גילוי העונג הנורע כו', והיינו גל נעול כמ"ש אשת חיל עטרת בעלה שנעשית עטרת בבחי' מקיף וד"ל, חזהו לא זו מחבבה עד שקראה אמי וכמ"ש בעטרה שעטרה לו אמו כו' וד"ל.

מעייין חתום, פי' עד"מ המעין הגשמי הנובע מן התהום יש בו ג' מדריגות, הא' התהום שמתחת לארץ שממנה התחילה הנביעה של מעין, והב' הנביעה עצמה שנובעת עד שמתגלית שנק' מעין סתום להיות כי הגם שכבר נובע בגילוי והתהום עדיין למעלה מגדר גילוי נביעה כו' עכ"ז סתום ונעלם הוא נביעת המעיין לגבי הגילוי הגמור כשמתגלה נביעתו בנהר בהתפשטות והמשכה ממש לעין כל שהרי טמון ונעלם הוא נביעתו בחללי הארץ כו', והג' התגלות הנביעה בהתפשטות והמשכה ממש עד שנק' רחובות הנהר כו' וד"ל, ועד"כ כ"ז יובן למעלה דכתי' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כו' נהר זה שמשקה להגדיל היניקות של הפרדס כו' הוא מדריגה השלישית דרחובות הנהר בחי' גילוי ממש כשיוצא כבר מעדן כו', אך כשעדיין לא נגלה הנביעה אלא סתום ונעלם הוא בעצמות השעשועים הנק' עדן רק שנובע כבר כו' נק' מעיין חתום וסתום, ובוה יובן מ"ש ועץ החיים בתוך הגן, פי' עץ החיים עץ הצומח ביניקה והגדלה בגן זהו רק מבחי' חיים עליונים דבינה עילאה דאצי' שנק' נהר שיוצא מעדן להשקות כו', אבל למעלה מהשגה ושכל באור א"ס נק' חיי החיים כו', ואין עץ צומח שם כו', לפי שהוא בבחי' מעין סתום וחתום כשעדיין נובע בעצמות כו', והוא בחי' סוכ"ע דלית מח' תפיסא בי' בבחי' גילוי השגה כו', והמדריגה הג' שלמעלה מחיי החיים כו' היינו למעלה ממעין הנובע כו', והוא בחי' עצמות אור א"ס ב"ה דגם בחי' סובב לא יתכן לומר עליו כי לגדולתו אין חקר כלל והוא כמשל התהום שאיננו בגדר נביעה כלל אפי' בדרך סתום כו' וד"ל, והנה כשנעשית עטרת בעלה ולא זו מחבבה עד שקראה אמי כו' היינו שנתעלתה לבחי' מעין סתום וחתום שלמעלה מבחי' נהר דבינה עילאה דהיינו קודם שיתגלה בבחי' השגה ותפיסא כנ"ל, ולכך היא עטרת מקפת למעלה מן השגה כו', וזהו גל נעול מעין חתום פי' הכל ענין א' הוא, דכשהי' גל נעול בבחי' חומה גבוהה מקפת הגן כנ"ל או נקראת ג"כ מעין חתום בחי' סוכ"ע כו' וד"ל, ובוה יובן מ"ש גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך כו' לפי שכשהכלה העליונה תושבע"פ מל' קרינן לה כשהיא בבחי' התגלות באצי' נק' גן דהיינו ג"ן סדרי דאורייתא כמ"ש בתיקונים (תיקון כ"ח כ"ט ע"ש דפי' גן נעול תושבע"כ גל נעול תושבע"פ, ועפי"ז יתבאר הפסוק למ"ש כאן כי בפנים לא נתי' המכוון של הפסוק היטיב וא"ש איך ע"י גל יהי' מעיין חתום ע"ד יין המשומר כי מצות

דרבנן לדחות החיצונים ע"ש, וי"ל מעיין (חכמה) חתום גבוה מיינה של תורה המשומר וכן חכמה שמן חתום בחותמו כו', ועי' מענין חותם בברכת יוצר האדם חומת אש חומת בת ציון, ובתיקונים שם ס סתומה דלמרבה המשרה), אבל כשהיא בבחי' העלם באורח סתים כמו רזין סתימין דאורייתא שהרי אורייתא סתים וגליא כו' או נאמר גל עיני ואביטה נפלאות, כי פי' נפלאות הוא בחי' סתום דאורייתא כנ"ל שטמון ונעלם במעיין סתום הנ"ל הוא כשנקראת גל נעול כנ"ל, ולזה אומר גל עיני ואביטה הנפלאות שבבחי' הגל הזה דהיינו כשיפתח נעילת הגל הזה כנ"ל במשל הנ"ל וד"ל. (ועוד גל חומה עד הגל שמירה ע"י מצות דרבנן דוחה חיצוני' בת גלים ב' פעמים גל א' בין אצי' לבי"ע מסך א' בין מאציל לאצי' אבני גיש טהור כו' ולפי כי מד"ר להרחיק מרע לבד כמו ל"ת ממש רק ההרחקה ע"י קום ועשה והיינו ממש כמו חומה היינו הנקי' חזקת שהוא כדי שלא יקרב השונא לבד הרי מרחיקים אותו ע"י קום ועשה, וזהו גל משא"כ גן לעבדה ע"י רמ"ח מ"ע, ולשמרה נעול ע"י ל"ת לא, עוד חומה ע"י לא יבא להשונא כלל כי זה משמרת למשמרת).

והנה אחר שנתבאר פי' הפסוק הזה גן נעול כו' גל נעול כו', יובן ענין הנ"ל שניתן בינה יתירה בתושבע"פ שנק' אשה כו' בז' מצות דרבנן דוקא, להיות כי מבואר למעלה דשס"ה ל"ת הם בי"ה כו', וכמ"ש זה שמי וזה זכרי שמי עם י"ה שס"ה זכרי עם ר"ה בגימט' רמ"ח כו', והטעם הוא לפי שכדי להבריח החיצונים אינו אלא מבחי' אורות המקיפים דוקא כמו שהי' ענני הכבוד כו', ועד"מ כל שמירה מן הנזק צ"ל ממקום גבוה מאד נעלה שמתלבש בענין הגשמי לשמרו כמו ענין שמירת הגוף מן הקור והגשמים הוא ע"י הלבושים כמ"ש במ"א וד"ל, ולזה הטעם השס"ה ל"ת שהן להרחיק הרע דנוגה כנ"ל הם בי"ה דש' הוי' מפני שאורות המקיפים הם בי"ה דוקא מפני שחוב"ב עדיין למעלה מהתפשטות והמשכה ממש כמו המדות כידוע, וזהו כי יד על כס י"ה מלחמה בעמלק, פי' לעשות מלחמה בעמלק להבריחו ולהרחיקו אין זה אלא מבחי' י"ה שבהם אורות המקיפים דיד הגדולה שבכתר עליה, וזהו כי יד על כס י"ה, ופי' כס הן התלבשות המקיפים בעננים גשמי' כמו ענני הכבוד וכדומה ודוקא בשביל מלחמה הוא מי"ה דש' הוי' מטעם הנ"ל וד"ל, משא"כ רמ"ח מ"ע הן בהיפך מענין מלחמה להבריח השונא כו', אלא אדרבה הן בחי' התפשטות חסדים וקרבת לבב באהבה וחסד עליון כמו בחי' גילוי המשכת אלקות שע"י צדקה שהוא בגילוי אור חסד עליון כו', וע"י תפילין גילוי אור החכמה בפ' קדש כו', וכדומה ע"כ הם כולם בבחי' אורות פנימי' דוקא ולא באורות מקיפים ולכך זכרי עם ו"ה רמ"ח כו', כי ו"ה הם בחי' המשכות התפשטות המדות בג' גוויין חג"ת כו' כידוע וד"ל, והנה ז' מצות דרבנן יש בהם (י"ל ב') מיני התכללות הא' ע"ד עקיד' באברהם חסד גילוי וגבורה בהעלם וזהו מ"ע וביצחק ול"ת להפך הגבו' בגילוי שחורו' כעורב לדחו' רק חסד בהעלם שהתכלי' טוב ויש עוד בחי' התכללות חו"ג שניהם בגילוי וזור גבוה מסגול תשבע"פ תור מי זהב גבו' כענין זכור ושומר בדבור א' אנכי ולא יהי' כו' וכך מצות דרבנן המשכה חסד

ועי"ז גבו' דחי' זהו ע"י בינה יתירה) ב' הפכים הנ"ל בל"ת ומ"ע יחד שהרי הן עיקרן אינו אלא כדי להרחיק הרע כנ"ל בבחי' מלחמה וגם הם בבחי' המשכות חסדים בבחי' אור פנימי וגילוי כו', וא"כ מוכרח לומר שיש בהם כח רב יותר מב' המדריגות דמ"ע ול"ת מאחר שכוללם יחד לעשות ההמשכה בבחי' חסד וגילוי אור ובזאת יברח וירחק הרע כו' אין זה כ"א שבינה יתירה גיתנה באשה דוקא בו' מצות דרבנן לפי שגעוץ סוב"ת כו' והיינו לפי שנעשית עטרת בעלה בבחי' מעיין חתום הנ"ל כשנקראת גל נעול שנק' חיי החיים דלית מח' תפיסא בי' כו' והוא העדן דעין לא ראתה כו' כנ"ל שמשם יצאו מים חיים מוחין חדשים מתהומא עילאה דלגדולתו אין חקר כו' עד שיבריה ניקות החיצונים גם במעשה המשכות אור פנימי כו' לפי שהוא למעלה מסדר ההשתל' דאבי"ע כו' כנ"ל בענין ים החכ' שאין לה גוון כו' שמטהר טומאת יניקת החיצונים בציפרניים ע"י גט"י דרבנן וכדומה וד"ל. ועכ"ז יובן ענין א' הנזכר בזוהר ע"פ אז תתענג על הוי' דא צלותא דמעלי שבתא כו', וזה פלאי ולמה לא יהי' בצלותא דיום השבת בבחי' עונג העליון יותר כו', אך הענין הוא מטעם הנ"ל דניתן בינה יתירה באשה יותר כו', ע"כ צלותא דמעלי שבתא שהי' בחי' עליות המל' שנק' אשה כידוע אז תתענג על הוי' פ"י על ש' הוי' ולמעלה מן עץ החיים שבתוך הגן כו' כי שרשה נעוץ במעיין חתום הנק' חיי החיים כנ"ל וד"ל, וכנראה בחוש בנש"י למטה שיכולין להתענג על הוי' בתפלה בעונג האלקי בתפלה דליל שבת יותר מבתפלה שביום השבת כו'. ובכ"ז יובן ג"כ פ"י הפסוק שלאחר זה שלחייך פרדס רמונים כו' ע' פרד"ס עה"כ ערך גלים, פ"י שלחייך כמו שדה בית השלחין שנקראת בית השלחין ע"ש שצריך שילוח מים להשקותה מפני שהיא גרועה בעצם כו', ואמנם בשבחים דכנ"י הוא משבח דגם בחי' שלחייך הוא חשוב כמו פרדס רמונים כו', וביאור הדברים הנה מבואר למעלה בו' מצות דרבנן שנתקנו בשביל הרחקת הרע דוקא והיינו דוקא כשראו עוצם הנפילה כו' וזה דומה לשדה גרוע בעצם שצריכה לשמירה מעולה בהשקאות מים תדיר (כי רביס בני שוממה) כו', וזהו דגם שלחייך שאתה משלח ממך בבחי' שמירה בשביל שילוח והברחת חיצונים כו' נעשה פרדס רימונים פ"י בריבוי המשכות אורות מקיפים דוקא כנ"ל, עד שנק' פרדס רמונים כי נעוץ סופן בתחלתן כו' וכנ"ל וד"ל, ולע"ל שתתעלה המל' ותהי' עטרת בעלה כנ"ל, הנה יהי' נמשך בה הארת י"ג ת"ד שהן יג"מ רחמים שמאירים מפנימיות ע"י כו', וזהו נרד וכרכום וקנמון כו' הנז' בפסוק שלאחריו והן י"ג מיני שיר שנזכר בנוסח ברכת ישתבח שיר ושבחה הלל וזמרה כו', לפי שגם במל' יש י"ג הארות דמדה"ר מפני שעליונים למטה כו', כי כל הנחלים הולכים אל הים כו' והוא מטעם שנעוץ סוב"ת ותחב"ס דוקא וכמשל הנ"ל בדבור ויראה כו' וד"ל.

ז"ה * אלי — גן נעול פרק א'.

מארז"ל בינה יתירה ניתנה באשה.

ענין מצות דרבנן נט"י עירובין נ"ח — פ"ב.

לא זו מחבבה כו' — פרק ג'.

ועץ החיים בתוך הגן.

גל עיני ואביטה כו' — פרק ד'.

להבין שרשי הדברים הנ"ל, הנה כל עיקר שרש הענין הנ"ל ב' מצות דרבנן יובן ע"פ הקדמה מתחלה להבין ההפרש בין שס"ה ל"ת לרמ"ח מ"ע למה י"ה בל"ת כו', הנה מבואר בע"ח בכמה דוכתי דבנין מל' מהגבורות דהיינו מנורת זהב כו', ושרש בנינה מהגבורות דאימא דוקא דאזיפת מאנהא לברתא כו' אך הגדלתה הוא ע"י החסדים דו"א כו' ועיין בלק"ת פ' בהעלותך, וביאור הדברים הנה ידוע דמעלת הזהב על הכסף בכמה מדריגות הא' שהשפע העיקרית באה ונמשכת מן הגבורות דזהב דוקא ולא מחסדים דכסף כענין שולחן בצפון דוקא, ומצפון זהב יאתה כו', והטעם יובן עד"מ מגבורות חמימות הדם שמחי' את הגוף עד שנאמר כי הדם הוא הנפש דוקא, לפי שהוא עיקר החיות בגופו של אדם והוא מבחי' גבורות חמימות כו' והגם שידוע שמעורב בדם מחלקי יסוד המים והלחלוחית שבגופו של אדם שמיסוד המים ג"כ משפיע חיות באברים אין כל זה חיות עיקרי כמו הדם אלא שע"י יסוד המים והלחלוחית נגדלים האברים בתוספת מעט מעט עד שיגדיל בריבוי אורך ורוחב ועובי כו', כמו האילן הגם שיגדיל ע"י סיבת המים כו' עכ"ז עיקר יניקתו מהארץ מתחת לשרשיו כו', אבל עיקר מקור המחי' הוא הדם אך שאיננו מתפשט ונמשך ממש ממהותו במהות האבר ממש כמו יסוד המים שמגדלין אותו לפי שמתפשטי' בו ממש ממהות הלחלוחית כו', ונמצא המים שלוחי השפע בלבד לגבי הדם שהוא המקור האמיתי שממנו נובע עיקר החיות כו', ועד"מ זה יובן למשכיל למעלה דסס"ה ל"ת הן שס"ה גידי הדם הוא הנפש כו' שהמה מקורי' האמיתי' בבחי' אדם דאצי' והוא י"ה ורמ"ח מ"ע הן רמ"ח חסדים רמ"ח המשכות אלקות ברמ"ח אברים שהם כלים מכלים שונים שבבחי' אצי' והוא רק הגדלת האברים שנגדלים ע"י החסדים דרמ"ח מ"ע כמבואר במשל, אך אינם עיקר המקור כמו שס"ה גידים דסס"ה ל"ת שהם בחי' גבורות שהוא הנפש כו' ומה שהן בל"ת דוקא ולא מ"ע היינו לפי שמעוצם מעלת הגבורות לא יוכלו להתמשך למטה בבחי' השגה ותפיסא ממש להיות המשכות אלקות נגלות כמו במ"ע כו' רק בדרך שלילה והעדר לבד יושג מהם למקבלים דהיינו במניעות המעשה בלבד

כמו לא תאכל חלב וכדומה וכמ"ש במ"א ע"פ בארץ לא זרועה שהלא דלית זרוע בארץ העליונה בחי' מל' כו', לפי שכל דבר גבוה מאד נעלה לא יושג בהשגה בבחי' החסדים שלו כ"א מבחי' גבורות והסתלקות שלו לבד דהיינו בל"א שבו ולא בה"ן שבו כו' וד"ל, משא"כ הנמוך במדריגה יושג גם בבחי' החסדים וההתפשטות שלו בבחי' הן כמו חלקי יסוד המים שנגדלים האברים ע"י ממש ולא ע"י הדם מטעם זה ג"כ וד"ל, ואע"פ שידוע שאבא יסד ברתא עכ"ז ענין הבנין דמל' מגבורות דאימא הוא כו' דפי' יסד הוא לשון יסוד ומקור שמשם יצא מקור חוצבה בתחלה, אבל יניקתו משם הוא ע"י גידי הדם דוקא והגדלתו ע"י המים כנ"ל במשל האילן שמקור שרשיו בארץ מתחת ויניקתו ממנו כו', וגי' מדריגות יש כאן כמ"כ למעלה מאבא יצא מהות שרש הנוק' לפי שאיש מזריע תחלה יולדת נקבה כו' וע"י שס"ה גידים עיקר יניקת שפעה היינו מבחי' גבו' דאימא שהרי האודם ממנו בשר וגידים כו', והגדלת בנין המל' באורך ורוחב כו' הוא ע"י חסדים דז"א כו' וד"ל, וזהו בארץ לא זרועה בארץ במל' דוקא זרועה בשרשה בחי' לא דשס"ה ל"ת דוקא שהן מבחי' גבורות דאימא דאזויפת מאנהא לברתא כו' והגדלתה ע"י החסדים דרמ"ח מ"ע שבכלים ואברים דז"א כפי המבואר במשל הנ"ל וד"ל, וזהו שרמ"ח מ"ע בו"ה דוקא בחי' המשכת והגדלת אברים דזו"נ כו', ושס"ה ל"ת בי"ה בבחי' גבורות דאימא בלתי הגלות נגלות בחסדים והתפשטות מפני שלא יוכלו לקבל כו' וד"ל.

והנה להבין כ"ז בבחי' ההשתל' דאבי"ע כו' הנה ידוע דמל' דאצילות כשהיא מסתרת בבי"ע להחיות רוח שפלים כו' נקראת ברתא דמלכא והוא בחי' דבור כידוע, וזהו לא זו מחבבה עד שקראה בתי דהיינו כשהיא במדריגה הנמוכה להיות ראש לשועלים בבי"ע כו', אבל כשמתעלית למקור חוצבה מאז"א כמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע כו' ה' שוה במדריגה לבחי' ז"א עד שנקראים תאומים כמ"ש תמתי תאומתי כו' והיינו כשהן בבחי' פב"פ שוין בקומתן כו', משא"כ כשאין הנוק' מלבשת רק עד החזה דז"א היא נקראת כלה או בת כו', וזהו לא זו מחבבה עד שקראה אחותי והיינו גן נעול אחותי כלה וד"ל, וכאשר תתעלה המל' לע"ל בעלי' שלישית הנה תהי' גבוה במדריגה מז"א בעלה ותקרא בשם אמי כי מפני ששרש בנין המל' מגבורות דאימא הוא כנ"ל, וזהו לא זו מחבבה עד שקראה אמי והיינו גל נעול כו' וד"ל, והוא מפני בינה יתירה שניתן בדבור כנ"ל, עד שמוליד שכל חדש לפי שנעוץ תחב"ס כו' ולכך נעשית עט"ב כמ"ש בעטרה שעטרה לו אמו כו' וד"ל, וכ"ז העילוי הוא מסיבות ז' מצות דרבנן, שהרי ז' מצות דרבנן הוא בבחי' מל' דאצי' שהרי חכמי ישראל עיני העדה הוא בחי' חכמה שבמל' דאצי' כידוע, והנה מבואר למעלה דשס"ה ל"ת הוא מהגבורות די"ה והגדלתן בקומה שלימה הוא רמ"ח מ"ע החסדים כו' וא"כ כשחכמי ישראל גזרו מצות עירובין ונט"י וכדומה הנה שרשם הוא מבחי' הגבורות דשס"ה ל"ת בודאי מאחר ששרש בנין המל' הוא מהגבורות דאימא דאזויפת כנ"ל, אך מה שלא יכלו השס"ה גידים לבא לידי גילוי מפני עוצם מעלתם כ"א בבחי' צמצום והסתלקות שהוא הלא

כו', אבל במצות דרבנן ירדו ונתגלו בבחי' התפשטות חסדים ממש כו', והטעם הוא לפי שבבחי' מל' דאצ"י שהיא סוף כל דרגין להיותה מסתרת בריבוי הצמצומים כ"כ עד שמהוה בריאות בע"ג בבחי' גשמיות כו' כבר נתגשמה השפע עד שיוכל להתגלות בה מה שלא יוכל להתגלות למעלה בבחי' אצ"י כ"א בדרך שלילה כו' j * והטעם ידוע כמו שכל דבר שכל הנעלה בעוצם המעלה שלא יוכלו להשיגו כלל יוכלו להשיגו ע"י משל וחידה דוקא או כמו אור המאיר בחושך דוקא כו' לפי שמסיבות הגשמות המשלים דוקא יאיר אור השכל ביותר כו' וד"ל, ומזה הטעם יובן מה שמבואר למעלה דכל מה שראו חכמי ישראל נפילת כנ"י ביותר יותר גדרו ועשו סייגים וחדשו מצות כו' להרחיק הרע כו', כי מקיפים דוחים חיצונים ויוכלו יותר להביאם לידי גילי אור מתוך החשך דוקא כו' וד"ל, ואמנם לע"ל דכתי' ועשתה את צפרניה כו' א"צ לשמירת המקיפים כו', אך עכ"ז מפני שכבר נתגלה אור המקיף בסוף כל דרגין לפי שנערץ תחלתן בסופן כנ"ל ע"י ז' מצות דרבנן הנה מסיבת זה יהי' ענין עלי' השלישית למל' דאצ"י עד שתהי' עטרת בעלה כנ"ל וד"ל. ועפ"י ז' יובן בענין הנ"ל ע"פ בארץ לא זרועה הלא הזרוע בה יצמח לע"ל מארץ העליונה כו' וז' מצות דרבנן יהי' במדריגת מ"ע דאורייתא ויותר נעלים ממ"ע דאורייתא מצד שהן בעצמם מבחי' הגבורות דס"ה ל"ת ומעלת הזהב על הכסף כנ"ל, אך שבזמן הגלות נתלבשו בענינים גשמיים בהתפשטות חסדים ממש כו', אבל לע"ל שיופשו מלבושים שלהם ויהיו בבחי' אצ"י כמ"ע דאורייתא כו' הנה יהי' יותר גבוהים ממ"ע דרמ"ח אברים דו"א מטעם הנ"ל וד"ל.

 פורים

מהר" קח את הלבוש ואת הסוס כו', יש להבין מהו שאמר מהר במהירות דוקא כו', הנה בראשי תיבות הללו דאת הלבוש ואת הסוס הוא שם היוצא מפסוק את השמים ואת הארץ דהיינו שם אה"ו כו' כמ"ש בכהאר"ז, וביאור הדברים השמים המה בחי' לבוש לארץ שהרי מקפת אותה מכל צד כמ"ש נוטה שמים כיריעה כו' וכן הסוס הוא בחי' ארץ כידוע דסוסים הוא בחי' אותיות כו' וע"י המן שהוא בשרשו למעלה בחי' לבוש המסתיר כנ"ל אך כשנתהפך חשוכא לנהורא כו' נעשה לבוש תפארת דקדושה להלביש את מרדכי כו', כי הנה עיקר התפארת הוא בלבושים דוקא כידוע, וזהו אשר ניתן כתר מל' בראשו, פי' שמן הברורים דרפ"ח כו' שנפלו בלבושי נוגה ונתעלו כו' מהם נעשה בחי' כתר מל' למעלה כו', עד"מ כתר מלכות הגשמי שנעשית מאבנים טובות כו' ואבנים

(*) בהכתי' חסר סיום המוסגר, ולכא"ו צ"ל אחר תיבת כו' וד"ל. בכתי' ב אין כאן התחלת מוסגר.

הם בחי' דומם בלבד אך עכ"ז כשהן מאירים הם לתפארת בראש המלך כו', כמו"כ כשנתהפך חשוכא לנהורא כו' דוקא מבירורי רפ"ח כו' מהם נעשה עטרת תפארת בחי' כתר מלכות עליון כו' והיינו אשר ניתן כתר מל' בראשו כו' וד"ל, וזהו מהר קח את הלבוש ואת הסוס כו' כי הלבוש והסוס דנוגה כאשר נתהפך לטוב נעשה ממנו לבושי תפארת למרדכי כו', וענין המהירות שאמר מהר קח כו' הנה כתי' קץ שם לחשך וכמארו"ל זכו אחישנה לא זכו בעתה כו', בהיות שיש קצבה וגבול שיעור זמן ליניקת החיצונים מפסולת הקדושה עליונה מבחי' המותרות ואחוריים כו' וזהו קץ שם לחשך דקליפות וכשיגיע כלות שפעם ממילא לא יהי' מהם כלום כמ"ש בלע המות לנצח כו' כי הנה אויביך ה' יאבדו כו' אך אם זכו ישראל לבכם לה' בתורה ותפלה ויתבררו ע"י בירורי נוגה אחישנה פי' יכלה שיעור יניקת החיצונים קודם זמנם מאחר שנתהפכו מחשוכא לנהורא כו' לא זכו לברר הבירורים דנוגה כו' יהי' נמשך יניקת החיצונים עד עת בא קיצם כמ"ש קץ שם לחשך כו' וזהו בעתה וד"ל, וזהו שאמר לו מהר כלומר מהר במהירות להתברר ואז לא תאבד כי יש לך תקוה עדיין עתה אחישנה קודם בא זמנך כו' אבל אם לא תתברר במהירות הרי אין לך תקוה כלל כי בבא עת קיצך תאבד ממילא כו' וד"ל, וזהו ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד כי ראה בלעם קצם שיכלו ממילא והנה ענין הכליון שלהם הוא מפני שאין להם בעצם שום ממשות כלל אלא חוצפא והתנשאות בעלמא בלתי טעם כאדם המתנשא ואין לו כלל במה להתנשאות בשום מעלה כו' רק שמתנשא בחוצפא בלבד כענין חוצפא אפי' כלפי שמיא מהני דזהו קליפת עמלק ראשית גוים הנק' מלכותא בלא תגא כמ"ש במ"א, ויובן זה עד"מ גלי ים שמתנשאים בעוצם ההגבהה והרי אין התנשאות שלהם מצד עצמם רק מחמת הרוח שמגביה אותם ולפי ערך חוזק הרוח כן יהי' ערך ההגבהה וכשינחו הרוח ינוח הגל וישתווה לארץ כי מצד טבעו אין לו התנשאות כלל אדרבה ליפול למטה כו', כמו"כ קליפת עמלק נק' גסי רוח שהתנשאותם ע"י הרוח ולא התנשאות שמצד עצמם כו' וכשילך הרוח יפלו ממילא והי' כלא הי' כו', וז"ש בו' מלכין קדמאין וימלוך וימת פי' מיד אחר התנשאותו מת וירד למטה כו' והי' כמשל השלי' של הולד שבהיותו בבטן אמו הי' לבוש מכסה לולד ומקיפו מכל צד כו', ובהולדת הולד תפול השלי' ותאבד כו' וזהו ענין בחי' לבוש וסוס דהמן כו' וכמ"ש במ"א וד"ל, ובוזה יובן מה שבכל דור ודור עומדים באה"ע שונאי ישראל כמו גלי הים יתנשאו ויתרוממו וכשאון מים כבירים ישאון כו', ונופלים פתאום כי ע"י הרוח באו וע"י הרוח ינוחו כו' וכמ"ש במ"א וד"ל, וזהו ואחריתו עדי אובד, פי' אחרית שלו הוא רק בחי' כליון ואבדון כי אין בו מצד עצמו כלום כנ"ל במשל השליא כו', והנה כתי' חול גבול לים חק עולם לא יעברנו, ופי' החול נעשה לגדר ומחיצה לגלי הים שבבוא הגל אל החול תיכף יחזור לאחוריו ויפול למטה כו', וזהו מפני שגם למעלה בשם עליון בחי' החול הסובבו חק עולם הוא מאת ה' להיות כל גלי הים מתבטלים בבואם אליו וכו' וד"ל.

קימו וקבלו היהודים כו' קימו מה שכבר קבלו בסיני כו', הנה באמת יש להבין פי' לשון קיום כמו המקיים את התורה וכן קיים זה מה שכתוב בזה כו', הענין הוא דידוע דרמ"ח פקודין הן רמ"ח אברים דמלכא כו' וביאור הדברים ידוע דעד"מ האברים בגוף האדם התחתון הם בחי' גילוי החיות בכלים מכלים שונים לפי מזג האברים ותכונתם כו' כמ"כ באדם העליון שעל הכסא כו' רמ"ח פקודין הם כלים מכלים שונים לבחי' המשכה וגילוי אור א"ס בנאצלים כו' כמו שע"י הצדקה וחסד נמשך אור א"ס באור חסד דאצי' דרועא ימינא כו', וע"י מצות לימוד התורה הרי נמשך מוחין עליונים למדות כענין הקב"ה קורא ושונה כנגדו כו' ועד"ן בכל הרמ"ח מ"ע הן בבחי' רמ"ח אברים באדם העליון כידוע ומבואר במ"א, ואמנם ידוע דשס"ה ל"ת הן בחי' שס"ה גידים, והנה הדם הוא הנפש הענין הוא שבדם הוא שורה עצמיות מהות הנפש בהעלם כידוע ובגידי הדם נובע בחי' העלם חיות הנפש והיינו המשכת ההעלם דוקא כי הרי אין מהות הדם באבר בגילוי כמ"ש במ"א, שגידול האבר הוא מיסוד המים שבדם שמתפשט בכל האבר להחיותו ולהגדילו כו', אבל גידי הדם אינם מתפשטי' ככולו רק שהמה מקורים עומדים שמהם יומשך ע"י יסוד המים לפעמים בצמצום ולפעמים בהרחבה והמשכה זו מיסוד המים הוא, אבל מצד עצם מהות יסוד הדם אדרבה אינו בגדר שפע והמשכה כלל לאברים אלא הוא בבחי' העלם הנפש העדר הגילוי כו' וד"ל, ועד"מ זה יובן ההפרש בין שס"ה ל"ת לרמ"ח מ"ע דרמ"ח מ"ע הן בחי' החסדים המתפשטים מאור המאציל בכלים מכלים שונים כנ"ל, אבל שס"ה ל"ת הן בחי' גידי הדם שבהם ישכון בחי' העלם והסתר אור המאציל כמו שהוא בעצמותו מבלתי יתפשט בגילוי שפע עדיין ולכך יובן דשס"ה ל"ת הן גבוהים מרמ"ח מ"ע אע"פ שהן רק בחי' מניעות המעשה בלבד כו' להיות שכמו"כ למעלה הוא בחי' העלם וכח המסתיר לירד ולהתמשך למטה באברים שהוא בבחי' העצמות יותר וד"ל. והנה רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת שניהם נקראים עלמין אלא ששס"ה ל"ת נקראים עלמין סתימין ורמ"ח מ"ע נקראים עלמין דאתגליין שזה בי"ה וזה בו"ה כנ"ל, ופי' סתימין מובן שהם בבחי' העלם העצמות אך עכ"ז עלמין הם שהרי גידי הדם אינו אלא בחי' כלים בלבד להשראת ההעלם כו', ולא שהן עצמן ממהות ההעלם כו' וד"ל, וידוע דעלמין סתימין ועלמין דאתגליין בין באצי' בין בבי"ע כבר נאצלו ונבראו מאין ליש ואין להם ערוך לגבי עצמות אור א"ס המאצילן כו', שאיננו בגדר עלמין לא בבחי' העלם ולא בבחי' גילוי כו', וע"י מס"ג שהי' בזמן מרדכי ואסתר בכללות נש"י בדברי הצומות וזעקתם כו', וכן ע"י תשובה עילאה ביוהכ"פ כנ"ל נתעלו שרש נשמתן לבחי' עצמות אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מבחי' עלמין אפי' מעלמין סתימין כו' וזהו קימו וקבלו כו' מכאן מודעא רבא לאורייתא, כי פי' מקיים את התורה היינו שמהוה את התורה ממקור חוצבה כו' לפי שהגיעו אז למקור התומצ' שממנו נתהווה התורה והמצות בבחי' עלמין סתימין ואתגליין כו', והוא בחי' עצמות אור א"ס ב"ה והיינו מודעא רבא לאורייתא כשקבלו אז ברצון ע"י מס"ג כו', וכן עד"ז יתפרש קיים זה מה שכתוב בזה כלומר שהתורה והמצות כבר

ישנם במציאות בהשתל' עלמין כו', וזהו המקיים ומהוה אותם משרש ומקור
חוצבם בתחלת המשכתם מעצמות אור א"ס ב"ה וד"ל.

רבוזה יובן מאמר הזהר אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא.
פי' התורה והמצות כאשר המה במקורן ושרשן בחי' אכילה הן
כענין ישראל מפרנסים כו' כמשל גידי הדם וגילוי חיות האברים שמתחזקים
ע"י המאכל שנהפך לדם כו' כמ"ש במ"א. והו אכלו רעים לעילא דלעילא
המה כבר במציאות בהשתל' עלמין כנ"ל, והוא בחו"ב תרין רעין כו'
בחי' י"ה דש' הוי', אבל שיתקיימו ויתהוו ממקור הראשון שלהם בבחי'
עצמות אור א"ס ב"ה היינו ע"י שתו ושכרו דודים לתתא פי' כמו
שבפורים חייב איניש לבסומי כו' כנ"ל, הטעם לפי שבזמן הגלות נתלבש
באכילה ושתי', משא"כ ביוהכ"פ שאין בו אכו"ש כו', כמו"כ ע"י בחי' השתי'
מיין המשכר מהדודים זו"ג ישתו כו', יעוררו מה שלמעלה מן הדעת והשכל
שנמשך כבר בעלמין כו', ויתהוו התומ"צ ממקורם בהתחדשות ונמצאו הם
מקיימים את התורה כנ"ל וד"ל. וזהו קימו וקבלו היהודים את אשר החלו לעשות
כו', פי' החלו בזמן מ"ת שכפה עליהם הר כגיגית כו' פי' שנשתלשלה * התורה
או מאין ליש בבחי' עלמין כנ"ל, אך לא נתקיימה בהתהוות והתחדשות ממקור
התורה כנ"ל, עד שבפורים ע"י מס"נ קיימו את התורה מה שקיבלו בהר סיני
וד"ל. וזהו מכאן מודעא רבא לאורייתא, פי' דוקא בפורים הי' מודעא רבא
לאורייתא שכבר קבלו כו' לפי שבזמן מ"ת קבלו באונס ובפורים ברצון ע"י
מס"נ שנתהווה התורה עי"ז כנ"ל וד"ל.

ליהודים * היתה אורה וכו', יש להבין מהו לשון אורה בלשון נקבה ולא אמר
אור, אך הענין הוא דפי' אורה הוא מלשון מאירה שממנו נמצא
מציאות האור והוא לשון מפעיל כמו מאכיל משכיל כו', וביאור הדברים הנה
תחלה יש להקדים ענין אחד הוא אשר יש ב' מדריגות באתעדל"ע, האי הבא
מסיבת אתעדל"ת, והב' הבא מצד עצמה בלא אתעדל"ת כמ"ש במ"א, ויש להבין
לכאן מה הצורך באתעדל"ת מה שיכול להיות אתעדל"ע מצד עצמה כו' אך הענין
הוא דע"י אתעדל"ת גורם מדריגה היותר גבוה באתעדל"ע בבחי' העצמות

(י) בכתי' ב : שנשתלשלה להם.

(י) קטע משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א — ובו גם ביאור על מאמר זה — נדפס

מתעדל"ע שמעוררת מצד עצמה בלבד כו', והטעם הוא לפי שנועץ תחב"ס וסוב"ת כידוע ע"פ א"ח עט"ב נקבה תסובב גבר כו' דבינה יתירה ניתן לאשה כו', עד שמחמת העלאת מ"ן שלה יעורר בבחי' עצמות אור א"ס במדריגה היותר נעלה משהי' מתעורר מצד עצמות אור א"ס ב"ה וד"ל, וראי' לזה שהרי ע"י אתעדל"ע שמצד עצמו יומשך למטה בעולמות ע"י ריבוי צמצומים והלבשות שונות לפ"ע המקבלים כו', משא"כ מה שע"י אתעדל"ת יתעורר אתעדל"ע הנה יומשך למטה מלמעלה מסדר ההשתל' בצמצומים והלבשות כו', שהרי הנסים והנפלאות שהיו בימי מרדכי ואסתר וכדומה להם המה למעלה מן ההשתל' ולא לפ"ע המקבלים כלל כו', וזהו רק מפני שהי' אתעדל"ע שע"י אתעדל"ת דוקא מטעם הנ"ל וד"ל, וזהו הטעם ג"כ שבפורים קיימו מה שקיבלו בסיני כנ"ל לפי שבמ"ת כפה עליהם הר כנגיית, הענין הוא שהי' אז אתעדל"ע שמצד עצמו כו', וזהו כפה עליהם הר כמו ענין לא כאברהם שקראו הר כו', דהיינו מדת האהבה שנמשלה להר ע"ש העילוי וקרבת הנפש כו', וכמו"כ בשעת מ"ת נתעורר אה"ר העליונה של המאציל מצד עצמו בלתי התעוררות מלמטה וזהו כפה עליהם בבחי' כפי' בע"כ שלא היתה לפ"ע המקבלים שהרי לא הי' להם מס"נ בשעת מ"ת מצד עצמם רק שפרחה נשמתם על כל דבור מצד הארה והמשכה די"ד הדברות בלבד, וזהו כפה עליהם בבחי' מקיף כגיגית המקפת מכל צד כו' וד"ל, ולכך לא נתקיימה התורה אצלם רק ההלו לעשות כו'. אך בפורים ע"י מס"נ עיי' ישראל עלה במח' פי' בבחי' עצמיות אור א"ס ב"ה שלמעלה ממחשבה כנ"ל, וכמ"ש במ"א בענין בחי' נמלך בנשמתן של צדיקים כו', ולפי שנועץ סוב"ת כו' כנ"ל אתעדל"ע שהי' אז ע"י העלאת מ"ן דנשי' הי' יותר נעלה במדריגה משהי' מתעורר מצד עצמו כו', עד שקיימו מה שקבלו כנ"ל וד"ל.

וזהו ליהודים היתה אורה פי' כי התורה נקראת אור כמ"ש ותורה אור, והענין הוא דלשון תורה הוא ההוראה והלימוד שיש כבר בחכמות והשכלות שנקראים אור, ואמנם ידוע דאאלפך. חכ' אאלפך בינה הוא מקור התורה דהיינו מקור החרי"ב שמשם נמצא מציאות החכ' מאין ליש והוא אותיות פלא כנ"ל, והוא הרצון הפשוט כנ"ל ועי' ארו"ל שחתו' קדמה אלפיים שנה לעולם, וע"י מס"נ דוקא שהי' בפורים ישראל עלה כו' הגיעו למקור התו' הנק' אורה בלשון מפעיל שעושה וממשיך את האור לתורה להיות מציאות חכמה כו', ולזה הטעם קיימו את התורה כנ"ל, וזהו ליהודים היתה אורה בלשון נקבה לפי שנועץ תחב"ס כו' וא"ח עט"ב כו' וד"ל, והוא לפי שהי' אז אתעדל"ע שמחמת אתעדל"ת דוקא הי' עולה בבחי' העצמות ביותר מטעם הנ"ל וד"ל, ושמחה וששון ויקר, הנה כתיב אדם ביקר בל יליו, פי' גם אדה"ר כשהי' בג"ע קודם שחטא בעה"ד לא הי' יכול לעמוד בבחי' יקר העליון שבג"ע כו', וביאור הדברים הנה פי' יקר הוא מדריגה הגבוה מאד עד שהוא בבחי' עונג ושעשועים גדולים כמו שמשתעשע האדם בדבר היוקר מאד נעלה כאבן טוב היקר מאד כו' ולמעלה הוא הארת אור א"ס ב"ה כשמאיר בחכ' נק' יקר והוא בחי' שעשועי' של הנשמות בג"ע כשנהנין מזיו כו', ולא הי' יכול אדה"ר לקבלו בג"ע וכמ"ש יקר בעיני ה'

המותה לחסידיו פי' כשהגיע האדם לקבל מדריגות יקר בחי' הארת אור א"ס ב"ה לא יוכל הכלי לקבל ומתבטל ממציא אותה לגמרי עד שימות, זהו המותה לחסידיו מחמת בחי' הביטול המופלג וזהו כענין הנו' בכן עזאי הציץ ומת עליו נא' יקר בעיני ה' כו', וזהו ביקר בל ילין כי לא יוכל לעמוד בו כו' וד"ל, והנה יקר בגימט' ש"י והן ענין ש"י עולמות שעתידי הקב"ה להנחיל לצדיקים כו', פי' כי כתר הוא תר"ך ונחלק לחצאין והוא ש"י שמגיע לגשמות הצדיקים וכשנלבש בהשגות הנשמות בג"ע עד שיוכלו לקבל אפס קצהו ע"י מסך כו' נק' יש בהיפוך אתון כמ"ש להנחיל אוהבי יש שהוא השגות אלקות שגהנין מזיו השכינה אך לע"ל יתגלה בחי' הפנימיות שבהם מבלתי מכסה הוא היקר כו' וד"ל, וזהו וששון ויקר כי ע"י מס"ג נכללו בעצמות אור א"ס ב"ה ויוכלו לקבל היקר כמו שיהי' לע"ל דכתי' ולא יכנף עוד כו' וכמ"ש במ"א וד"ל.

ליל ש"פ ויקהל

אין מוסרין רזי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבו, הנה עיקר המכוון האמיתי בענין התפלה הוא בחי' חולת אהבה דוקא, והענין הוא כאשר יתפעל בשכלו בהשגת האלקות בהתבוננות כו' ולא יכיל כלי שכלו ולבבו להשיג אמיתיות מהות אור א"ס אוי יתמרמר נפשו מאד על העדר השגתו ולא מצד מיעוט ערכו ושפלותו רק מפני אהבת ההשגה להשיג באור א"ס והוא אינו משיג האמיתיות אור א"ס כמו שהוא באמת מזה יחלה לבבו וימאס בחייו ממש כמשל החכם המתייגע להשיג איזה שכל עמוק שכל שהוא יותר חכם יותר יחלה לבבו מהעדר האמיתיות השגתו אותו השכל העמוק כו', ועד"ז כל הקרוב קרוב אל ההשגה האלקות באור א"ס יותר יותר יחלה לבבו מהעדר האמיתיות השגה וד"ל, וכ"ז עיקר התפלה בשפיכות נפש והוא בחי' רצוא כו' כידוע, ואח"כ זאת תהי' נחמתו על מר נפשו בבחי' שוב היינו שמחה של מצוה בהיות שכל ענין עיקר המצות הוא להמשיך אור א"ס בכלים מכלים שונים כידוע כמו ע"י לימוד התורה ימשיך אור א"ס בחכמה וידוע דעיקר בחי' מוחין דגדלות בפרצופים דאצי' הוא הארות אור אבא דוקא מצד שעיקר התלבשות אור א"ס אינו אלא בחכ' דוקא לפי שהיא ראשית הגילוי כמ"ש באריכות במ"א ע"פ כי אתה אבינו כו', ולהיות כן תגדל השמחה בזה על אשר נשלמה תאוות נפשו בתפלה להשיג באור א"ס ממש והרי בדבורו בהלכות התורה משיג הוא ממש כמ"ש ודברי אשר שמתי כו' וכמ"ש במ"א, והיינו ענין הנו' במ"א ע"פ כי אתך אני כלומר לא כמו שבעליות הנשמה בתפלה תדבק הנפש האלקית באור א"ס ולא יכלה לאדבקה

באמת כנ"ל, אבל בתורה יומשך אור א"ס למטה בהתגלות בחכמה דאורייתא כו', וזהו כי אתך אני אני ארד למטה להיות אתך לפי מדריגתך בעוה"ז שזה יותר געלה מכם שהיתה הנשמה עולה למעלה מטעם הנ"ל וד"ל, וזהו אין מוסרין כו' כלומר דמי שלבו דואג בקרבו בבחי' חולת אהבה ביותר כנ"ל יותר ימשיך אור א"ס בתורה ומצות מפני ריבוי הכלים שהכין כו' ולזה מוסרין לו רזי תורה דהיינו בהשגות אור א"ס ממש הגנוז ברזין דאורייתא מה שאינו מושג בהשתל' כלל וד"ל.

ש"פ ויקהל

ראו * קרא ה' בשם בצלאל בן אורי כו' ידוע מארז"ל בצלאל ע"ש חכמתו גק' כו' כשאמר לו משה לעשות כלים וארון תחילה ואח"כ משכן כמו שכתוב בפרשה תרומה בציווי המעשה כו' השיב לו בצלאל מנהגו של עולם אדם בונה בית כו' וכדאי' בברכות דנ"ה אלא משכן תחילה ואח"כ כלים כמ"ש בפ' ויקהל בסדר המעשה ויעש בצלאל כו' אמר לו משה בצ"ל א"ל הית וידעת כו'. ויש להבין ענין עיקר טעם הדברים למה בציווי המעשה בפ' תרומה ציוה לעשות הכלים תחילה ובסידור המעשה עשה המשכן תחילה כו' ואעפ"י שבצלאל יפה עשה אבל הציווי דמשה משמע שג"כ אמת הוא ואיך יהי' שניהם אמת כו'. כתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כו' ולמה לא נאמר בתוכו דהא במקדש קאי, אך הענין הוא דיש ב' לבבות בכל אור"א מישראל כמשי"ת בסמוך בעוה"ש והוא ית' שוכן בלב כאור"א מישראל לכך נאמר בתוכם לשון רבים כו'. וביאור הדברים הנה כתיב וידעת היום והשבות אל לבבך כו', יש כאן ב' דברים הידיעה בתחילה וההשבה אל הלב אח"כ כו' וענין הידיעה הוא מצות היחוד ליחוד ית' כמ"ש הרמב"ם וזה הפסוק מדבר במצות היחוד ועיקר ענין היחוד הוא מה שמפרש ואומר כי הוי' הוא אלקים כו' ויש להבין איזה יחוד יש בידיעה זו שהוי' הוא אלקים כו', הנה ידוע דשם אלקים הוא בחי' הצמצום המסתיר ומעלים אור א"ס ב"ה להיות כי שני הפכים הם פעולה מוגבלת עם כח הפועל אלקי הבלתי מוגבל כידיע יצטרך להיות ממוצע ביניהם והוא המסך ופרגוד המפסיק בין אצ"י לבריאה כדוגמת מגן ונרתק השמש כדי שיוכלו לקבל האור כו' וזהו שמש ומגן הוי' אלקים ששם אלקים כמו מגן להוי' להסתיר ולהעלים האור עד שהאור והשפע אלקי הפועל בנבראים מוגבלים אינו אלא בחי' הארה דהארה

(*) המאמר נדפס גם באוה"ת ויקהל ע' ב'קפג וע' ב'ירג בשניונים ותוספת הגהות.

ונק' אור של תולדה כמ"ש במ"א בארוכה וזהו בראשית ברא אלקים פי' שלהיות בחי' בריאה מוגבלת מאין ליש הוא ע"י שם אלקים דווקא המצמצם ומסתיר כו' ומסיבת זה נראה לנו העולם השפל הזה ליש ודבר בפ"ע מפני גדול הצמצום אחר צמצום דשם אלקים כידוע, והנה עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד פי' שמו הוא שם הוי' ב"ה שלא הי' עדיין בהעלם והסתר להיות מציאות יש ודבר זולתו רק שמו לבדו הי' כמו שהוא לבדו כו' וע"י שם אלקים הוא שנמשך מציאות הנבראים ונק' עוד כמו כיהודא ועוד כו' ואמנם יובן למשכיל דלגבי עצמותו ית' אין בחי' מגן המבדיל דשם אלקים הבדלה והעלם אמתי מאחר שהוא עצמו המעלים ומבדיל כו' ועיקר ענין ההבדלה וההעלמה הוא רק לנבראים בלבד כדי שיתקיימו במציאות יש ודבר כנ"ל אבל לא לגבי עצמותו ית' וז"ש דקמי' כחשכה כאורה כו' וכמ"ש במ"א. וזהו כי הוי' הוא אלקים דהבדלה דשם אלקים מתיחד בעצמותו ית' בתכלית היחוד ולזאת אין עוד שאין הנבראי' תופסי' מקוטס כלל אפי' בדרך בחי' עוד ודבר טפל וכמ"ש בלק"א ח"ב וזהו מצות היחוד הנאמר בפסוק זה וידעת היום כו' וד"ל. והנה אנו רואים שבכל הנבראים עד שלא נברא האדם לא נאמר רק שם אלקים בלבד כמו ויאמר אלקים יהי אור כו' וביצירת האדם נאמר ויצר ה' אלקים את האדם עפר כו' וע' זח"ג נשא קמא"ב, ומה שמקודם לזה אומר אלה תולדות השמים כו' ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים הוא לפי שמפרש אח"כ ואדם אין לעבוד כו' לכך לא המטיר ה' אלקים עד שיצר את האדם כו' וד"ל. וביאור הדבר הוא לפי שעיקר האדם הוא הלב שבו המדות אבל השכל שבמוחו אינו אלא בשביל המדות להחיותם כו' כמ"ש במ"א והרי בידיעה שבמוחו שהוי' הוא אלקים עדיין אינו אלא מחשבה בעלמא בחי' לבוש ולא בעיקר האדם אך בציוי השני דוהשבות אל לבבך ידיעה זו או הוא ית' שוכן בלב כל או"א כמ"ש ושכנתי כו' לכך נאמר ה' אלקים ביחוד הנ"ל באדם דווקא שבלבבו תלוי היחוד דבצלם אדם העליון נעשה כמ"ש בצלמינו וכשבלבבו * מתיחדים מתיחד הוי' אלקים כמ"כ האדם מתיחדים בו ב' השמות עד שנאמר ביום עשות הוי' אלקים כו' וד"ל ועמ"ש מזה בדר"ה וידעת היום, וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בלב של כאו"א מישראל דווקא מטעם הנ"ל.

ב) והנה יש ב' לבבות כמ"ש ללבבתי אחותי כלה כו' וכן לשון לבבך משמע ב' לבבות והן בחי' פנימיות הלב ובחי' חיצונית הלב כידוע, וזה הי' ענין מזבח הפנימי ומזבח החיצון, כי הנה ענין מזבח החיצון היה להקריב עליו קרבנות פרים וכבשים כו' בשריפה דווקא דהיינו שיערכו בני אהרן עצים כו' וישרפו את הבשר הבהמה והי' לגחלת ממש ע"י אש שלמעלה שהי' יורד ע"ג המזבח והוא ענין ארי' דאכיל קרבנין כו' וכדוגמת זה עכשיו שהתפילה במקום קרבן היינו לשרוף חמימות התאוה דנפש הבהמית ותהי' לגחלת אש בוערת

(*) ככת"י ב: וכשבלבבו מתיחד הוי' אלקים כמ"כ אדם העליון מתיחדים בו ב' השמות.

בהתלהבות אלקי שמחמת ההתבוננות והוא ע"י אש שלמעלה שפועל בלבבו
ההתלהבות כמ"ש במ"א וה"ז כמו הכבש והפר הגשמי שהוא מבחי' גבורות
קשות כמעט בערך אחד עם גפש המתאווה באדם והנה ע"יז היה ריח ניחוח
להוי' פי' ניחוח לשון חות דרגא שהי' ריח הקרבן הנשרף בשלהבת י"ה מברר
בירורים וגורם המשכה מלמעלה למטה להיות הוא ית' נחי"ת דרגא מעצמותו
ולהיות שוכן בבחי' גילוי למטה בהיכל ק"ק ובלב כל או"א מישראל ולא יסתירו
ולא יעלימו שם אלקים כמ"כ עכשיו נעשה זה ע"י התפילה והיינו בבחי'
התלהבות דווקא שהוא בחיצוניות בשר הלב כמ"ש לבי ובשרי ירננו כו'. וענין
מזבח הפנימי הי' רק להקטיר עליו קטורת בלבד ולא שריפות קרבנות כי האש
שלמעלה לא הי' יורד במזבח הפנימי כלל רק שמצוה להביא גחלי אש ממזבח
החיצון למזבח הפנימי בשביל הקטורת והטעם הוא לפי שענין מזבח הפנימי
הוא בחי' פנימיות הלב שהוא למעלה מהתלהבות רק בחי' קלא פנימאה כו'
והוא בחי' העלאות מ"ן בבחי' התקשרות גדולה ולכך נק' קטורת כמ"ש בזוהר
קשורא דכולא כו' וענין ענן הקטורת היה מעלה הריח בעילוי אחר עילוי עד
רום המעלות ובזאת נתעלתה הנשמה ונתדבקה בקשר אחר קשר בעצמות אור
א"ס ב"ה לפי שע"י הריח הערוב אנו רואים שיערב לנפש עד שיחזק את
השכל בתוספת חיזוק מכמו שהיה כמ"כ עד"מ בהעלאות מ"ן דקטורת כתיב
שמן וקטורת ישמח לב פי' שיפק"ח את לב העליון עד שיתחזקו בו המוחין מפני
הריח הערב של הבשמים דקטורת כו' והוא ענין מיכאל מקריב נשמות ע"ג
מזבח שהוא על מזבח הפנימי שלמעלה דווקא ולא על מזבח החיצון שלמעלה
כי במזבח החיצון שעמד בתוך חצר האוהל מועד עיקר ענינו הוא לברר
בירורים לבד דהיינו להפך חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא והוא ע"י שריפה
לבשר הבהמה באש שלמעלה ובעבודת ה' היינו להפוך טבעיות הרעות דנפש
הבהמית בבחי' ביטול רצון מרע לטוב כו' וגם בועשה טוב יהי' בחי' ביטול
הרצון לעשות נגד טבעו דווקא כידוע אבל במזבח הפנימי לא הי' צריך לאש
שלמעלה כדי לברר כו' מאחר שכבר הוברר אך להעלות את הנשמה שתתקשר
בעצמותו ית' ולאשתאבא בגופא דמלכא הי' מצוה להביא מעט מבחי' גחלי אש
של ה' ממזבח החיצון ולהניח עליהם בשמים כדי שתתעלה ריח ערב כו' והענן
מוליכה עד רום המעלות כו' כמו שהנשמה הייתה במקור חוצבה כידוע שישראל
עלה במחשבה וד"ל, וזהו ויחד לבבינו ב' הלבבות דמזבח הפנימי והחיצון
יתיחדו ע"י הבאות גחלי אש ממזבח החיצון לפנימי בשביל מצות הקטורת
וכמ"כ למעלה במזבח העליון. וענין וערכו בני אהרן עצים כו' ונתנו אש
כו' דמצוה להביא מן ההדיוט לפי שידוע שאהרן הוא שושבינא דמטרוניתא
להולין את הכלה לגבי החתן כמ"ש במ"א וגם כאן בני אהרן המה המסעדים
ועוזרים לכנ"י שתוכל לעלות בבחי' מזבח הפנימי ע"י הרשפי אש שממשיכים
במזבח החיצון כו'. וזמ"ש ואני תפילה כלומר מה שיש יכולת לכנ"י להתעורר
בתפילה ברשפי אש ההתלהבות הוא מבחי' אני דהיינו מדת מלכות שנק' אני
כמ"ש ואני בתוך הגולה כו' דגם כשגלו לאדום שכינה עמהם כו' שוכן אתם
בתוך טומאתם כו' וד"ל.

ג) והנה * ביריעות המשכן הי' ד' מינים תכלת וארגמן תולעת שני ושש משור כו' וכנגד זה היה ג"כ במשכן ד' כלים ארון ומנורה ושולחן ומזבח כו' ומבואר בזהר דתכלת הוא כנגד מדת מלכות כו' כי הנה ידוע דתכלת דומה לים וים לרקיע כו' שהוא ענין היראה שהיא מבחי' מקיפים דרקיע שהרי אנו רואים התפעלות האדם ביראה הוא מפני שמעוצם הרוממות וההתנשאות של מדת מלכותו ית' דכולא קמי' כלא כו' לא יכיל כלי מוחו ולבבו להשיג ויתפעל במדות היראה מרחוק כמ"ש במ"א ע"פ שום תשים עליך מלך עליך בבחי' מקיף כו' הרי זה שנתפעל ביראה אינו אלא מבחי' מקיפים דמדת מלכות דהיינו בחי' סוכ"ע וזהו כמראה תכלת שדומה לרקיע המקיף דווקא וגם המראה נורא הוא בעצם והיינו מ"ש בזהר אשא תכלא כו' וכמ"כ למעלה נק' מדת מלכותו ית' בשם יראה והוא כמו רקיע לפי שהוא ית' מתנשא במדת המלכות וכמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים, וזהו היריעה של תכלת לאוהל על המשכן בבחי' מקיף עליו כמו שלמעלה מדת מלכות דאצי' הוא בבחי' מקיף על הנבראים פ"י שאינן יכולים לקבל האור מפני ההתנשאות והרוממות. וענין תולע"ת שני' הוא מבחי' הגבורות דמראה אודם כו' והוא ענין רשפי אש התשוקה כמ"ש והחיות רצוא כו' וענין הארגמן הוא בחי' תפארת שהוא מדת הרחמים הכוללת כל המדות אהוי"ר כו' והיינו מראה הארגמן שכולל כל הגוונים כו'. וענין שש משור הנה פ"י שש הוא הפשתן כידוע וידוע שנק' ג"כ בד וכמ"ש וכתונת בד קודש כו' ולפי שהפשתן עולה יחידי בקנה א' לכך נק' בד כמו בד בבד, והנמשל מזה הוא האהבה הטבעית המורשת בכאו"א מישראל בבחי' עצמיות מצד שורש נשמתם שישראל עלה במחשבה כו' שהי' פשוטה בתכלית הפשיטות מבילתי הרכבה בשכל וטעם אלא למעלה מן השכל והטעם כידוע וע"כ נק' בד שעולה בבחי' יחידית והרי ידוע ששרש הנשמו' היה ביחידו של עולם בבחי' אחדות פשוט בתכלית כו' שהוא בחי' עצמות אור א"ס ב"ה ע"כ עליית הנשמה מצד טבעה להתמשך ולהכלל ביחידו של עולם כו' והרי זה כמשל צמיחת הפשתן שעולה בד בבד וד"ל. וזהו כתונת בד קודש ילבש להיות כי בגדי לבן דכה"ג ביה"כ ידוע הטעם שהי' של מראה לובן דווקא לפי שמראה הלובן משונה משאר המראות במה שהוא מראה עצמיות ובלתי מורכבת כלל שהרי כל המראות הן ע"י צביעה דווקא ומראה הלובן איננה צבועה כלל אלא הוא בעצם בדבר הלובן כמו בפשתן

* על צד הגליון רשום בנוכתי"ק אדמו"ר הצ"צ: (הגה, אולי י"ל כיון שענין המשכן הוא בחי' וידעת כו' והשבות כו' כי הוי' הוא האלקים וכנ"ל ע"כ יש בו ד' מינים כנגד ד' אותיות הוי' תכלת הי' אחרונה ארגמן ת"ת ו' דשם תולעת שני הי' עילאה בינה נוקוד הגבורה ושש יוד דשם וצ"ע בזהר תרומה דקל"ה א' ודקל"ט א' אך בפרדס ערך תולעת ובמא"א תא"ו טעיף י"ב פירשו במ' או ת"ת *.

וכדומה כו' כמ"ש במ"א וזהו הנראה על שהוא נעלה במדרגה מכל הגוונים אדום וירוק כו' ולכך נתלבש כה"ג בבגדי לבן ביוה"כ להורות על בחי' עצמיות של האהבה הטבעית שבנשמות ישראל ויהי' עולה יחיד ביחידו של עולם כו' והיינו כתונת בד דווקא בד דפשתן שעולה יחידי כנ"ל וד"ל, וזהו שש דפשתן שהי' מבחי' החסדים וענין משור היינו שיהי' כל הד' בחי' שזורים יחד בבחי' התכללות זה בזה והי' לאחדים ולא יפרדו זה מזה כו' וכמו שיתבאר בסמוך בעזה"ש וד"ל.

ד) וכנגד כל אלה הד' בחי' שביריעות הנ"ל הי' במשכן ד' כלים ארון ושולחן ומנורה ומזבח, השולחן שבצפון שהוא מבחי' קו השמאל כי מצפון זהב יאתה כו' כנגד התכלת שביריעות שהוא מדת מלכות דעיקר בנינה מן הגבורות ע"כ נתפרש בכתוב בכלי השולחן קערותיו וכפותיו וכו' הכל של זהב דווקא ושרש הדברים ידוע לפי שעיקר ההשפעה בא מבחי' הגבורות דווקא וזהו ענין על שולחן המלך תמיד הוא אוכל כו' ומבואר בזוהר שהוא שולחן העליון שלפני מלך עליון שניתן בו כל ההשפעות כי מצפון דווקא יהי' השפע וע"כ כל כלי השולחן הי' של זהב דווקא וביריעות היינו התכלת אשא תכלא כו' בחי' המלכות שבנינה מן הגבורות דקו השמאל כו' כי גותנת טרף לביתה להחיות רוח שפלים שאין זה אלא מבחי' הגבורות דווקא כמ"ש כי הדם הוא הנפש וכמ"ש במ"א וד"ל אלא שביריעות הוא בבחי' מקיף כמו רקיע פרושה כו' ובכלי השולחן הוא בבחי' אור פנימי ממש להחיות מאין ליש כו' וד"ל, והמנורה שבדרום בבחי' קו הימין כו' אבל הי' מדליקין בה ברשפי אש שלהבת ע"י שמן זית ופתילה כו' והוא ענין נר מצוה ותורה אור כו' כמו שהפתילה הוא כלי לאור כן המצות הם כלים מכלים שונים והאור התורה מאיר בהם והוא ע"י השמן כשידליקוהו אהרן כה"ג כמ"ש בהעלותך את הנרות כו' והיינו החכמה הגנוזה בתורה שנמשלה לשמן וע"י האהבה בהתלהבות דאהרן איש החסד תאיר בבחי' גילוי אור בפתילה בכלי המצות וכמאמר הינוקא זח"ג פ' בלק דף קפ"ז על פסוק ושמן על ראשך אל יחסר כמ"ש בסע"ב פל"ד * ופנ"ג וד"ל ומה שהי' ענין תולעת שני בבחי' המקיפים הי' זה בבחי' גילוי אור התלהבות במנורה ע"י בחי' האהבה ברשפי אש כו' וד"ל והארון הוא כנגד בד שביריעות כי בארון הי' הלוחות שכתוב בהם יו"ד הדברות אנכי מי שאנכי כו' דהיינו בחי' עצמות אור א"ס שהוא בבחי' בד הוא ושמו בלבד פשוט בתכלית כנ"ל ועד"מ שעולה הבד יחידי כו' וכנ"ל וע"כ כה"ג בבוא לשם הי' לבוש בגדי לבן דווקא כנ"ל והפרוכת הסתירו כי לית מחשבא תפיסא בי' כו' וד"ל ומזבח הפנימי הוא כנגד ארגמן כי הי' ממוצע בבחי' קו האמצעי דתפארת שעולה עד כתר כו' והיינו בחי' ארגמן שבמקיפים דיריעות שהי' כלול מכל הגוונים כו' והי' המזבח מכוון כנגד הארון דווקא מטעם זה וד"ל.

ה) והנה כתיב לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים כו' ויש להבין מהו שאומר תחת השמים דווקא יש עת לכל חפץ כו' הנה אנו רואים שהתורה נדרשת בכלל ופרט כו' כמ"כ באדם יש כלל ופרט פי' מה שאינו מעיקר האדם יחשב בו כלל והוא המוחין שבראשו כנ"ל שאינן באין באדם כ"א בשביל המדות שבלב בלבד כו' והתפעלות המדות שבלב שהוא עיקר מהות האדם הוא בחי' הפרט שבו והרי אנו רואים בחוש שכאשר יתפעל בשכלו בלבד ולא נגע לבבו עדיין יכול להיות התכללות כמה מיני התפעלות היפוכים יחדיו בתנועה וסקירה אחת מבלתי ניכר התחלקות כלל ביניהם אך כאשר נגע הדבר לבבו יתפרדו ההתפעלות שכאשר יתפעל באהבה אין באותה רגע ההתפעלות יראה בלבבו וכדומה אם נתפעל בבחי' רצוא בלב לא יהי' באותה רגע בחי' שוב כו' לפי שבמוחין שבראש כל מיני התפעלות בבחי' מקיפים וידוע דבמקיף אין התחלקות גמור מפני שאין בו כלים מכלים שונים כו' משא"כ באור פנימי שבלב שיש לו כלים מכלים שונים לכך יפרידנו ההתפעלות להיות יש לכל אחד מדור בפ"ע כו', וזהו עת לכל חפץ תחת השמים המקיפים דהיינו בלב או יש עת מיוחד לכל חפץ בפ"ע מבלתי התכללות זה בזה משא"כ במוחין שבראש שהם בחי' מקיפים באדם כנ"ל אין עת לכל חפץ מיוחד אלא כלולים יחד זה בזה גם שיהי' הפכים כנ"ל וד"ל ועכ"ז יובן דוגמת זה במשכן דמה שהי' ביריעות המשכן הד' בחי' תכלת וארגמן כו' שזורים בבחי' התכללות זה בזה הי' בכלים שבמשכן שולחן ומנורה כו' בבחי' התחלקות ניכר זה בצפון וזה בדרום כו' מפני שהם בבחי' או"פ בכלים כו' וד"ל. ועכ"ז יובן שורש הדברים הנ"ל דבאדם דווקא שהוא בחי' לב כתיב ה' הוא האלקים והיינו והשבות אל לבבך דווקא כו' משא"כ בידיעה המקפת כו' דהנה באמת כתיב וידעת היום ואח"כ והשבות אל לבבך כו' צריך להקדים הידיעה שבבחי' מקיפים בבחי' התכללות והתפעלות כדוגמת היריעות כו' ואח"כ והשבות אל לבבך בדרך פרט להיות עת לכל חפץ כו' כדוגמת הכלים שבמשכן כו' ואמנם עיקר הגילוי דהוי' באלקים הוא בלב דווקא להיות כי הרי האור נגלה בכלי מיוחד משא"כ במקיפים אין שם הוי' בבחי' גילוי אור אלא בהעלם והסתר מפני העדר הכלים כו' וד"ל.

ו) והנה אנו אומרים ויחד לבבינו כו' שיש ב' לבבות חיצוניות הלב ופנימיות הלב כנ"ל והיינו בחי' מזבח החיצון ומזבח הפנימי כנ"ל, ויובן זה בעבודת ה' בסדר התפילה להיות ידוע בכתבי האריו"ל די ש ג' מדריגות הכללים בסדר התפילה מברוך שאמר עד אמת ויציב ומאמת ויציב עד שמ"ע ובשמ"ע עצמה כו', וביאור הדברים הוא דעד אמת ויציב צריך להיות בקול רם בבחי' רשפי אש התלהבות הנרגשת דווקא כמ"ש לבי וברשי ירננו אל כו' כדי לברר בירורי נוגה דנפש המתאוית כנ"ל לפי שבאמת הנשמה שירדה לגוף ירידה גדולה הי' כידוע דישראל עלה במחשבה כו' והיא עצמה אין צריך בירור כי חלק ה' עמו כו' ולא ירדה כ"א לתקן ולברר הגוף דנוגה וזהו כדוגמת אש שלמעלה שירד במזבח החיצון לברר ולהפוך חשוכא לנהורא כו' וכנ"ל והוא בחי' חיצונית הלב הנק' עבודה שבלב כי הוא ענין עבודה וטרהה כמו החורש

והזרע כו' וע"ז נאמר כי לי בני ישראל עבדים כו' פי' שנפש האלקית ירדה כשביל עבודת הבריורים להפוך חשוכא לנהורא כו' ולאחר שירדה כ"כ צריכה להיות באופן מדריגות המתברר דווקא והוא בחי' הרעש דרשפי אש התלהבות כי אין מיתוק הגבורות קשות דנוגה אלא בשרשם בבחי' גבורות דקדושה כו' וד"ל, אבל מאמת ויציב ואילך הוא לצורך עצמה ולא לצורך הגוף בלבד בהיות שירידה זו צורך עליה שיהי' עילוי לעצמה ואין העילוי שלה אלא לפי ערך מעשה עבודתו כו' כעבד המקבל שכר כו' והוא מצות הבאת גחלי אש ממזבח החיצון למזבח פנימי דהיינו מבחי' עבודתה שעבדה ותקנה את הגוף ועי"ז יהי' לה עלי' במזבח הפנימי כנ"ל וזהו ענין ט"ו ווי"ן דאמת ויציב שהם ט"ו המשכות מבחי' צדיק ח"י עלמין להעלות את הנשמה כו' וד"ל, ומדריגה השלישית שבשמ"ע בח"י ברכאן כו' הוא ענין עלי' של הנשמה בבריאתה כו' להכלל ממש בעצמות אור א"ס ב"ה באמרו ברוך אתה הוי' כו', והיינו כענין מיכאל מקריב נשמות ע"ג המזבח כו' לאשתאבא בגופא דמלכא כנ"ל והוא ענין הקטורת שעלה הריח הנערב ותיזק את המוחין כנ"ל וד"ל וזהו עיקר הירידה של הנשמה להעלות א"ע בתוספת עילוי ע"י הקטורת במזבח הפנימי בשכר עבודתה בעוה"ז השפל כי שכר מצוה מצוה וד"ל וזהו ויחד לבבינו פי' שיתיחד חיצוניות הלב בחי' העבודה דנפש אלקית עם שכר עבודתה בפנימיות הלב דמזבח הפנימי לעלות עד הכתר בקו האמצעי כנ"ל, וזהו סדר הקרבנות בתחילה לברר הרע ע"ג מזבח החיצון ואח"כ יעלה הפנימיות במזבח הפנימי ויקטר בריח הניחוח להתעלות עד הכתר כנ"ל וד"ל.

ז) ואחר כל זה יובן שרש ענין מחלוקת משה ובצלאל ג"כ ואיך ששניהם אמת כו' בהיות ידוע דלפי סדר ההשתלשלות דאבי"ע באורות וכלים כו' הרי אורות המקיפים קדמו ואח"כ נשתלשלו האור בכלים כו' וזהו כענין וידעת היום תחילה ואח"כ והשבות אל לבבך כו' זהו הי' דעת בצלאל בסדר המעשה כמ"ש בפ' ויקהל ולכך אמר למשה אדם בונה בית תחלה ואח"כ מכניס לתוכה כלים כו' ואמנם גם דעת משה אמת לצוות לעשות הכלים תחילה כמ"ש בפ' תרומה לפי שע"י העלאות מ"ן של הבריורים מלמטה למעלה ממזבח החיצון לפנימי כנ"ל יהי' סיבת המשכות אורות המקיפים אח"כ מלמעלה למטה כענין סדר התפילה כנ"ל וזהו שאמר לו משה בצ"ל א"ל היית פי' בבחי' המקיפים עליונים הנק' צ"ל וכמ"ש ה' צילך כו' כמו שהי' בתחילה בבחי' חפץ חסד בלתי התעוררות מלמטה כו' ולכך וידעת בתחילה כו' אבל כדי לעורר המקיפים צריך לצוות לעשות הכלים תחילה כו' וד"ל. וזה שבציווי המעשה בפ' תרומה נאמר לשון ועשית פי' שבשביל העשי' דבחי' כלים שהם בחי' העלאות מ"ן יהי' נעשה אח"כ ע"י בצלאל מלמטה למעלה * שהוא לשון ויעש שנאמר בפ' ויקהל וד"ל. ועכ"ז יובן פי' הפסוק שש וארגמן לבושה כו' הנה ע"י הבריורים

דעה"ד טו"ר שבלבושי דנוגה כשמתבררים ונעשה למלכות דאצי' מהם בחי' העלאות מ"ן כנ"ל במזבח הפנימי כו' מזה יהי' סיבת המשכת המקיפים עליונים דיריעות של שש וארגמן הנ"ל ויהי' לה לבושים כו' כמ"ש בלק"א דמשכר המצות נעשה לבושים לנשמות בג"ע כו' וד"ל, ומחמת זה יהי' נודע בשערים בעלה פי' באינון תרעין עילאין דבינה יהי' נגלה כבוד הוי' בבחי' גילוי אור וכמ"ש והשכות אל לבבך כנ"ל וד"ל.

להבין שורש הדברים הנ"ל. הנה שורש ענין המזבח החיצון ומזבח הפנימי כו' ושורש ענין הקטורת כו' יש להקדים תחילה דאזהל מועד הוא בחי' עולם האצילות וחצר אוהל מועד ששם מזבח החיצון כו' הוא בחי' בי"ע והמזבח החיצון שבחצר אוהל מועד היינו בשביל הברורים דרפ"ח כו' שנפלו בנוגה דבי"ע שמתבררים מן הרע לטוב על מזבח החיצון ע"י האש שע"ג המזבח ששרף את הבהמה ונעשה מהם גחלים לוחשות כו'. והענין הוא דהרי שורש הבהמה דנוגה הוא מו' מלכים קדמאין דלפני מלוך מלך כו' שהי' מבחי' גבורות דב"ן שלפני האצילות כידוע ומשיורי המלכים שלא נתבררו באצי' נפלו למטה בבי"ע ונתבררו ע"י האש שע"ג המזבח החיצון שבבי"ע ע"י שנהפך מרירו למיתקא כו' דהיינו מגבורות קשות דנוגה להיות בבחי' גבורות דקדושה האלקי דהיינו אש שלמעלה ארי' דאכיל קרבנין כו' והגחלים הללו דקדושה שנעשו מסיבות הברורים מהם מצוה להביא ע"ג המזבח הפנימי שלפני אוהל מועד פנימה בהיות שמזבח הפנימי עצמו להיותו בבחי' התיקון דאצי' עצמו לא הי' עליו גחלי אש כלל, כי עדיין הוא למעלה מבחי' נפילה ושבירה להיות בבחי' אש אוכלת כו' לפי שהוא מפנימיות מלכים שלא נפלו מהם בשבירה כו' אבל בחצר אוהל מועד ששם נפל מהם החיצונים שלא נתבררו ונעשה מהם גחלי אש לאכול הקרבנות ולהפוך מרירו למיתקא כו' וד"ל. והנה ידוע דכל העלאות מ"ן באה מסיבות הברורים בתחילה דהיינו שאחר שיהי' הברור בתחילה מרע לטוב אז יעלה הטוב ההוא הנברר בבחי' העלאות מ"ן ואין העלאה זו נקי' ברור מאחר שכבר נברר כו' אלא הוא בבחי' עלי' והתכללות המקבל במהות המשפיע והי' לאחדים ממש כו' (ע"ד חול ושב) וזהו ענין הקטורת שע"ג המזבח הפנימי שנק' קטורת ע"ש ההתקשרות קשורא דכולא כמ"ש בזוהר והיינו בחי' העלאות מ"ן דנשמות כשעולין ונכללין כמו שהי' במקור חוצבם ישראל עלה במחשבה כו' וזהו ג"כ ענין מיכאל מקריב הנשמות ע"ג מזבח פ"ב דחגיגה שהוא ע"ג מזבח הפנימי דווקא להיות בבחי' העלאות מ"ן אחרי שכבר נהנה מזיו כו' והוא מפני שהשגתם אלקות בג"ע בכל חודש ושבת

הוא רק בחי' הברור שלהם להתפשט מגשמיות לבד כי בכל ליל שבת הוא עליות העולמות בבחי' ברור בלבד וכענין אפשיטת מלבושהא כו' אבל מ"ש יבוא כל בשר להשתחות לפני ה' כו' היינו בחי' התכללות שלהם שיוכללו באור א"ס ממש כענין לאשתאבא בגופא דמלכא כו' שהוא ענין העלאות מ"ן של הנשמות ע"י מיכאל כהנא רבא המקריבן ע"ג בחי' מזבח הפנימי דאצי' דווקא וזה נק' בלשון המקובלים עליות הנשמות כו' דהיינו ישראל עלה כו' וד"ל, וזהו ענין ההפרש בין מזבח החיצון למזבח הפנימי דמזבח החיצון הוא המכרר ואחר שנברר יובא במזבח הפנימי להיות בבחי' העלאות מ"ן ולכך נק' קטורת וכמ"ש שמן וקטורת ישמח לב כו' כי ע"י ענן הקטורת מסיבות הבשמים ע"ג האש דמזבח החיצון שהובא לשם יעלה ריח ערב מאד שהוא נחוח להוי' פי' שיתקשר ויתאחד עם הנשמה העולה באש זה ע"י הריח הערב והי' לאחדים וכו' וד"ל, וביאור דבר זה יובן עפ"י המשל מריח הערב שיערב לנפש האדם התחתון עד שאנו רואים שיהי' סיבה לחיזוק השכל שבמוח דהיינו שיחזקנו יותר מבראשונה [הנק' בל"א עש קוויקט דעם מוח] וכמ"ש במ"א באריכות וכן עד"ז יובן למשכיל למעלה שהוא בחי' חוטמא דא"א כו' * שיריח רי"ח נחוח להוי' להתקשר ולהתאחד עם העלאות מ"ן דנשמות באש זה שע"ג המזבח מהבשמים כו' ע"י הריח הערב שהוא מחזק וגורם תוספות המשכות מוחין לאו"א כו' וד"ל, ויובן ג"כ ענין ונתנו בני אהרן אש וכו' שהוא כדי לעורר מלמעלה למטה שיוכל להיות הברור והיפוך מרירו למיתקא כו' להיות שהם בחי' שושבינא דמטרוניתא שיוכלו להמשיך את האהבה שלמעלה לעורר את המקבלים שיופשטו מגשמיותם כו' וכמ"ש במ"א * וזהו אש שלמטה שמצוה להביא מן ההדיוט דהיינו לעורר את האהבה דכנ"י ע"י תפילת הצדיקים הנקראים בני אהרן כו' אבל מה שנאכל הקרבן באש שלמעלה דארי' כו' זהו עיקר הברור כו' כנ"ל להיות נק' גחלי אש שלפני הוי' כו' עד שיהי' מהם העלאות מ"ן ממש במזבח הפנימי כנ"ל וד"ל וזהו ענין ב' הלבבות וכענין ויחד לבבינו כו' וכמ"ש לבבתי אחותי כלה כו' דהיינו חיצוניות הלב ברשפי אש התלהבות הוא במזבח החיצון להפוך חשוכא לנהורא כו' ופנימיות הלב דכנ"י הוא ע"י הקטורת במזבח הפנימי וד"ל שהוא בשמו"ע דווקא בחשאי דכל המשמיע קולו כו' לפי שהוא בחי' קלא פנימאה כו' וד"ל.

(ב) ושו"ש ענין הכלים ארון ושולחן ומנורה כו' הנה כתיב טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת וידוע הפי' בכתבי האריז"ל דבחי' חסדים מכוסים וסתומים דאבא שביסוד אימא נק' אהבה מסותרת כו' ותוכחת מגולה

(* על צד הגליון רשום בגוכתי"ק אדמו"ר הצ"צ: לבעל החוטם אני מתפלל זח"ג ק"ל עתו"ש פ"ד דברכות אע"ג דאמרין תפילה כנגד תמידים ריה"ו ט"ל כנגד קטורת.

(*) בכת"י א: וכמ"ש בלק"א. והוא טעות דמוכה.

היינו מה שנבקע מיסוד אימא ונתגלה לחוץ כו' אעפ"י שהם בבחי' צמצומים ונק' תוכחת עכ"ז טובה תוכחת מגולה זו מאהבה המסותרת כו'. וביאור הדברים הנה פי' אהבה מסותרת הוא אהבה רבה שלמעלה מן השכל בבחי' יחידה שבנפש שאיננה מורכבת כלל מאיזה סיבה כו' רק פשוטה מפני שהוא בבחי' עצמיות של נפש כמו אהבה טבעית שבלב האדם מיום הולדו שהי' פשוטה ולא מורכבת כו' לכך לא תשתנה לעולם משא"כ אהבה הנולדה מאין ליש ע"י השכל לפעמים נולדה כך ולפעמים כך כו' והי' כמשל הלבן שהוא פשוט יותר מכל הגוונין שהרי הלבן הוא בחי' עצמיות כפשוטו כי מהגיהוץ שמגהצין ומכבסין אותו ביותר אינו אלא להוציא השחרוריות והעכרויות כו' ולא שהגיהוץ יתוסף לבנונית כי הלבנונית בו בעצם ואין צריך הוספה כלל רק הגיהוץ מעביר המנגד ללבון כו' [ובל"א נק' בלייכין כלומר להוציא הלבון לידי גילוי] וזהו בפשתן דווקא ולכך עולה ב"ד בב"ד כו' לפי שבוה נבדל הפשתן שהוא פשוט במראה הלבנונית כו' ולכך עולה יחידי להורות על העצמיות בלתי הרכבה כו' ועד"ז יובן למעלה בבחי' לובן העליון הנק' כתר עליון דבחי' ר"ב חס"ד שבו שמוציא ענף החכמה נק' ב"ד קודש כלומר שעולה יחידי בבחי' פשוטה דפשיטות אור א"ס כו' וזה הי' בארון ולוחות שנאמר בו אנכי מי שאנכי כו' [ואמנם יש פשתן הנמוך במדרגה והוא פשתן שהביא קין מעורב בפסולתו כו' ונק' גבעולי פשתן כו'] וד"ל והנה אהבה מסותרת הי' נקראת כשנסתרה ונעלמה ע"ש השכל והחכמה ונק' אז חסדים דאבא הפנימים המכוסים כו' והפרוכת שהוא המסך המעלים היינו בחי' יסוד אימא שמכוסים ונעלמים בה כו' ואמנם כשעדיין הן לפני הפרוכת היינו ענין הכפורת כו', והנה המזבח הפנימי והמנורה והשולחן הן ג' קווים שנמשכים מכתר עליון חח"ן מימין כו' הוא המנורה אשר בדרום ובג"ה משמאל כו' הוא השולחן בצפון ומזבח הפנימי שבאמצע הוא קו האמצעי כו' וזהו בריח התיכון שמבריח מן הקצה לקצה כו' וכללותם הן בחי' גילוי אור א"ס שאחרי הפרוכת המבדיל ומעלים הלבון העליון כו' ונק' תוכחת מגולה כו' ואינם פשוטים אלא מורכבים בג' גוונין חג"ת כו' וד"ל. וענין המנורה אשר בדרום הוא בחי' גילוי אור אהבה המסותרת העצמיות הנ"ל ע"י הדלקת הנרות שמן שהוא חכמה כו' כידוע והי' ממש אותה האהבה הרבה העצמיות שלפני הפרוכת אך ע"י שמן נתגלה לחוץ בבחי' גילוי אור כו' וכן עד"ז השולחן בצפון בקו שמאל כו' ורשפי אש מזבח התיצון שהוא בחי' מלכות עולה בהעלאות מ"ן ע"ג המזבח העליון הפנימי שהוא בחי' ת"ת המכוון כנגד הארון כו' וע"י הקטורת מבריח הוא מן הקצה לקצה מכתר עליון דאנכי מי שאנכי כו' לפי שע"י קו האמצעי דווקא יתחבר כתר במלכות כי נעוץ תחילתן בסופן כו' ות"ת עולה עד הכתר כידוע וד"ל. והנה כל ג' מדרגות האלה כבר הם נמשכים בבחי' ציור קווין ואין להם ערך לגבי עצמיות הכתר הפשוט כו' שהוא בבדי הארון כו' שעולה יחידי לבחי' יחידה דעצמות אור א"ס ב"ה שהוא פשוט בתכלית הפשיטות כנ"ל במשל מראה הלבון כו' אך שהוא נעלם בבחי' מסך מבדיל שהוא הפרוכת דאימא כו' והוא הפרסא הידוע במ"א ע"פ עד הגל הזה כו' ואח"כ נבקע ומאיר ממנו ג' קווים דמזבח ומנורה ושולחן כו' ונקראים חג"ת ומזבח

החיצון הוא מלכות וסדר היחודים וההעלאות של הקרבנות כו' עד שיהי' נעוץ סופן בתחילתן תחילה הוא בירורים דנוגה שבמזבח החיצון בתמיד של שחר כו' והפנימיות שלהם הוא ענין הקטורת כי הוא מבריא כו' וכנ"ל וד"ל.

ג) וְשׁוֹרֵשׁ עֲנִיִן שֶׁשׁ מִשׁוֹר תְּכַלֵּת וְאֲרַגְמָן כו' הנה פי' שש הוא מדת החסד דפשתן כנ"ל כאשר הוא נמשך בכל המדות ונקרא עננא דאהרן דאזיל עם כולהו יומין כו' וזהו שש דכליל משש המדות ועד"מ הידוע דכל השפעה הנק' חסד גם שיהי' מבחי' הגבורות כו' ע"כ לא יושפע שפע כל מדה בלתי כח החסד כו' וכשהוא עולה יחידי היינו כשהוא עדין למעלה מן השכל כנ"ל וד"ל וגם פי' שש הוא בחי' יסוד ונק' בוזהר בוקר דיוסף הבוקר אור כו' וכלול מכל המדות ג"כ לפי שמכל הנשפע מן המדות יתאספו בכלי היסוד המשפיע ומגלה אותם לחוץ ונק' כנישו דכל נהורין כו' ונק' טוב כמ"ש בוזהר ע"פ טוב וחסד מה בין טוב לחסד כו' וזהו שש וארגמן לבושה כו' וד"ל. ואמנם פי' שש משור שחוטין שזורין דווקא כו' אינו אלא בבחי' מקיפים דיריעות ובתחילה יש להבין שורש ענין של המקיפים דיריעות וגם שורש ענין עת לכל חפץ תחת השמים כו' הנה כתיב וידעת היום והשבות אל לבבך כו' וידוע דהידיעה בשכל והתבוננות הוא בחי' מקיף כו', והנה אנו רואים שאעפ"י שכל שינויי ההתפעלות במדות אהבה ויראה והתפארות וכדומה הוא רק מסיבות שינויי ההתפעלות של השכל וההתבוננות שנק' מ"ט שערי בינה שנמשכים לו' המדות כמ"ש במ"א עכ"ו יש הפרש בין התפעלות השכל להתפעלות המדות בדבר הזה דהיינו שבשכל ודעת המוליד ההתפעלות יהי' מעורב כל מיני התפעלות שונות יחד בסקירה אחת ממש בלתי ניכר כלל שום פירוד והתחלקות ביניהם הגם שיהי' ב' היפוכים באמת כמו שאנו רואים ענין התפעלות השכל בחדה ובשורה טובה וכדומה כאשר יש בה ג"כ התפעלות מרירות מצד אחר כו' הנה יהי' במוח התפעלות כלולה מב' הפכים הללו יחדיו ישכנו בסקירה ותנועה אחת ממש כו' משא"כ בבוא ירידות שפע התפעלות המוח ללב בהתגלות הנה אדרבה נהפוך הוא שא"א שיהי' ב' היפוכים הללו ביחד בלב כי לא יכיל כלי הלב רק דבר א' אם מחדה או ממרירות ולא שיהי' מעורבים בתכלית העירוב כמו במוח כו' שהרי אנו רואים בחוש שבשעת התפעלות הלב מחדה או אהבה בתענוגים לא יקבל אז שום מרירות או יראה ופחד כו' אלא צריך המשכה חדשה מן המוח ללב שיהי' כלי הלב מלא יראה ומרירות כדומה וד"ל, ועיקר הטעם הוא לפי שכבר נתצמצמו האורות והמוחין בכלי הלב ויש בלב כלי מיוחד לכאור"א מדור בפ"ע עד שלא ישתנה ממדה למדה היפוכיית בלתי המשכות מוחין חדשים בתוכה היפוך הראשונים כו' וזהו מפני ענין החיות רצוא ושוב שבלב שבשעת הרצוא והתשוקה לא יהי' אז השוב היפוכו כו' וזה שורש סיבות התהוות כלים וחדרים בלב כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. וזהו עת לכל חפץ תחת השמים פי' עת הם בחי' הכלים מכלים שונים ולכל חפץ ורצון מדור בפ"ע בלב הוא דווקא תחת השמים פי' כשכבר נתצמצמו האורות בכלים ונק' בשם אור פנימי כו' אבל כמו שהם בבחי' המקיפים במוח אעפ"י שגם שם יש שורש

התחלקות הללו כנ"ל אבל עכ"ז כלולים יחד בסקירה אחת כנ"ל ואין עת מיוחד לכל חפץ בפ"ע כו' וזהו תחת השמים המקיפים שבנוגה * הוא שיש עת לכל חפץ ולא בשמים עצמם כו' וד"ל וכל זה יובן בנמשל למעלה במקיפים ופנימים דאצי' שבמקיפים דבינה עילאה כלולים בה כל מ"ט מיני המשכות המוחין למדות עליונים דז"א כו' וזהו שש משור פי' עד"מ החוטין השזורים שאעפ"י שיש התחלקות ביניהם אבל מפני השזירה מתאחדין כאילו הן אחד ממש והוא משל להבין שבמקיפים דאוהל מועד הי' הכל תחילה בהעלם כל מה שנמשך אחר כך בכלים מכלים שונים שולחן ומנורה כו' אך שהי' שזורים בתכלית התכללות והיחוד זה בזה כו' וד"ל. והנה כל פרטי ההתחלקות שיש בגילוי הכלים וכללותם ארבעה חג"ת ומלכות והן שולחן ומנורה מזבח הפנימי ומזבח החיצון כנ"ל הי' תחילה בהעלם המקיפים דיריעות אוהל מועד והן שש משור תכלת וארגמן ותולעת שני כו' תולעת שני כנגד שולחן וארגמן הוא ת"ת כנגד מזבח הפנימי כו' ושש שהוא כתנא וכלול מכל המדות ושזור מכולם יחד כו' הוא כנגד המנורה שבדרום וגם הוא בחי' יסוד ג"כ ותכלת הוא מדת מלכות כמבואר בזהר וד"ל.

ד) והנה להבין שורש ענין מחלוקת משה עם בצלאל עד שאמר לו בצ"ל א"ל הי"ת וידע"ת כו' יש להקדים ענין א' הידוע בכתבי האריו"ל דבסדר השתלשלות ודאי קדמו אורות המקיפים לאורות פנימי' וכו' שהרי אור הפנימי הוא המתמצם להיות משכנו בכלי כו' ואור המקיף בלתי יכול להתמצם עדיין כו' אך כאשר האור פנימי מאיר כבר בכלי הנה המקיפים סובבים לכלי ועד חציו מזככו לכך מחיצוניות הכלי נעשה אורות מקיפים לעולם למטה הימנה כי שורש הכלים הם מהמקיפים כמ"ש במ"א וכמו שיתבאר בעז"ה, וזה הי' מחלוקתם שרעת משה ע"ה בציוי לעשות הכלים תחילה ארון ושולחן בפ' תרומה כו' הוא כדי שבאתערותא דלתתא כו' היינו שע"י סיבות הכלים יומשכו אורות המקיפים ממילא ויומשך ג"כ מקיפים לעולם שלמטה כו' אך לפי סדר ההשתלשלות מלמעלה למטה המקיפים קודמים לבוא כענין הידיעה שבמות כנ"ל וכו' וד"ל, וזהו שבפ' תרומה אומר וגזור ועשו ארון כו' כלומר שיומשך ע"י אתערותא דלתתא כו' אך לאחר שכבר נתעורר וא"צ אלא לירד למטה המקיפים קודמים כנ"ל והיינו מעשה היריעות שקדמו בעשי' בפ' זיקהל ע"י בצלאל וזהו בצ"ל א"ל הית"ה במקיפי' דחכמה הנק' א"ל כפי סדר ההשתלשלות מלמעלה למטה וד"ל.

ה) והנה שורש ענין שש וארגמן לבושה כו' הנה במקיפים דיריעות המשכן הי' ד' מדריגות הא' מקיפים דאוהל מועד עצמו שהן תכלת וארגמן כו' והמקיפים החיצונים שהן כנגד חצר אוהל מועד הי' ג' מדריגות בהם יריעות עיזים ועורות אילים מאדמים ועורות תחשים כו', וביאור הדברים הנה תחילה יש להקדים דהלבושים שרשם מבחי' המקיפים דווקא שהרי מזה הטעם

הלוּבֵשׁ ב' מַלְבוּשִׁים כֹּא' קֶשֶׁה לִשְׁכַּחַה כִּמ"ש בְּכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל וּמְבוֹאֵר בִּמ"א בְּאֲרִיכוֹת. וְהֵנָּה ג"כ יָדוּעַ דְּשׁוֹרֵשׁ אַחִיזוֹת יִנְיֶקֶת הַחִיצוֹנִים אִינּוּ אֵלֶּא בְּבַחֵי הַלְבוּשִׁים דְּוּקָא כְּעִנְיָן הֵנִי מֵאִנִּי דְּרַבְנָן דְּבִלּוּ כו' לְפִי שְׁבַסְדֵּר הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת דְּבִי"ע * בְּאוֹרוֹת וְכִלִּים וְלְבוּשִׁים כו' הֵנָּה לֹא יֵשׁ תְּעִרּוּבוֹת טו"ר כִּלְל בְּכִלִּים גַּם בְּכִלִּים דִּי"ס דְּבִי"ע עַד שֶׁגַּם בְּכִלִּים דִּי"ס דְּעֵשִׂי הַחִיצוֹנִיּוֹת נֹאמֵר אֲנִי ה' וְכּוּבְדֵי אַחֲרַי לֹא אֲתֵן כו' רַק בְּלְבוּשִׁים דְּכִלִּים דִּי"ס דְּבִי"ע יֵשׁ תְּעִרּוּבוֹת טו"ר וּמִשָּׁם שׁוֹרֵשׁ יִנְיֶקֶת אֲבָל בְּעוֹלָם הָאֲצִי' גַּם בְּלְבוּשִׁים אֵין שְׁמֵץ תְּעִרּוּבוֹת טו"ר כִּלְל שֶׁהֲרִי מ"ש בְּעִ"ח דְּבִבְרִיאָה רַבּוּ טוֹב וּמִיַּעוּטוֹ רַע כו' אִינּוּ אֵלֶּא בְּבַחֵי הַלְבוּשִׁים דְּוּקָא כִּידוּעַ וְד"ל וְזֶהוּ הַהֲפָרֵשׁ בְּדֶרֶךְ כִּלְל בֵּין הַמְּקִיפִים דְּאוּהֵל מוּעֵד עֲצָמוֹ שֶׁהוּא בַחֵי הָאֲצִי' עֲצָמוֹ שְׁאִין שֵׁם תְּעִרּוּבוֹת טו"ר כִּלְל וְזֶהוּ תְּכַלֵּת וְאַרְגָּמָן כו' אֲבָל מְקִיפִים דְּבִי"ע הֵן ג' מְדִרְיָגוֹת דִּירִיעוֹת עִזִּים וְעוֹרוֹת אֵילִים מְאֲדָמִים וְעוֹרוֹת תְּחָשִׁים שֶׁהֵן מְקִיפִים הַיּוֹתֵר גָּסִים שֶׁנַּעֲשׂוּ מִבִּירוּרֵי לְבוּשׁ נּוּגָה דְּבִי"ע בַּהֲפֹךְ הֲרַע לְטוֹב כִּנ"ל שֶׁמּוּזָה נַעֲשָׂה אֹרֵר מְקִיף דֵּהֵינּוּ שֶׁנִּתְּגַשְׁמוּ וְנִתְּלַבְּשׁוּ הַמְּקִיפִים בְּדַבְרֵים הַשְּׁפֵלִים בִּיּוֹתֵר דֵּהֵינּוּ בְּלְבוּשֵׁי נּוּגָה שֶׁאַחִיזוֹת הַחִיצוֹנִים שׁוֹלְטוֹת שֵׁם וְכּוּדְגַמַּת הַמְּקִיפִים דְּעִנְיָן כְּבוֹד כִּמ"ש בִּמ"א וְלְפִי שְׁשׁוֹרֵשׁ הַלְבוּשִׁים הוּא מִן הַמְּקִיפִים דְּוּקָא ע"כ יוֹכֵלוּ לִירֵד לְמַטָּה מִטָּה כ"כ בְּדַבְרֵים הַשְּׁפֵלִים בַּהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת בִּיּוֹתֵר כו' וְד"ל וְזֶהוּ עִנְיָן יִרְיעוֹת עִזִּים שֶׁמִן הָעִזִּים הִנְק' שְׁעִירִים דְּחִיצוֹנִים נַעֲשָׂה מֵהֶם יִרְיעָה בְּבַחֵי מְקִיף וְעַד"ו נִשְׁתַּלְשַׁל עוֹד לְמַטָּה בְּמְקִיפִים דִּיצִירָה בְּעוֹרוֹת אֵלִים מְאֲדָמִים עַד עוֹרוֹת תְּחָשִׁים כו' וְד"ל. וְזֶהוּ שֶׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁה כו' לֵהִיּוֹת כִּי שֵׁם ב'ן מְבַרֵּר לְבוּשֵׁי נּוּגָה דְּבִי"ע וְנַעֲשָׂה לְבוּשֵׁי דְכִיּוֹן עַד שְׁשׁוֹרֵין הַמְּקִיפִין עֲלֵיהֶם כִּנ"ל וְזֶהוּ שֶׁשׁ וְאַרְגָּמָן שֶׁהֲרִי מְכַל מִינֵי הַתְּפַעְלוֹת שׁוֹנוֹת יַחֲדוּי יִשְׁכְּנוּ בְּלְבוּשִׁים דְּמְקִיפִים כִּנ"ל וְהוּא עִנְיָן הַמְּצוֹת מַעֲשִׂוֹת דְּכִנ"י שְׁגוֹרְמִין בַּחֵי הָעֲלָאוֹת מ"ן בְּבִירוּרֵי לְבוּשֵׁי נּוּגָה לֵהִיּוֹת שֶׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁה כו' כִּי הֵנָּה מְבַשְׂרֵי אַחֲזָה כו' שֶׁהֲרִי בְּנַפְשׁ הָאֱלֹקִית הַפְּרִטִיּוֹת יָדוּעַ דְּמַמְצוֹת מַעֲשִׂוֹת נַעֲשָׂה לְבוּשִׁין לְנַפְשׁ בְּגִ"ע וּמִן הַתּוֹרָה שֶׁלְמַדָּה כְּעוּה"ו נַעֲשָׂה לֵה מִזוֹן כְּמְבוֹאֵר בְּלִקוּטֵי אֲמָרִים בְּשֵׁם כְּתָבֵי אֲרִיז"ל וְהַטַּעַם הוּא לְפִי שֶׁמְצוֹת מַעֲשִׂוֹת נִלְקָחִים מִד' יְסוּדוֹת דְּבַחֵי נּוּגָה דְּעֵשִׂי וְנִתְּבַרְרוּ לֵהִיּוֹת עוֹלִים לֵה' ע"י הַמְּצוּהָ כְּמוֹ בְּתַפְלִילִין וְצִיצִית שֶׁנַּעֲשׂוּ מִעֵנִיגִים גְּשָׁמִים כו' כִּמ"ש בִּמ"א כִּמ"כ לְנַפְשׁ הַכִּלְלִי בַּחֵי מַלְכוּת דְּאֲצִי' מִן הַבְּרּוּרִים דְּלְבוּשֵׁי נּוּגָה דְּבִי"ע נַעֲשָׂה לֵה לְבוּשִׁים שֶׁל שֶׁשׁ וְאַרְגָּמָן כו' מְכַלְלוֹת מַעֲשָׂה הַמְּצוֹת שֶׁנִּתְּלַבְּשׁוּ מִעֵנִיגִים גְּשָׁמִים דְּנוּגָה דְּבִי"ע כִּנ"ל וְד"ל.

בעזה"י שבת פרשת החודש פה באינאוויטש שנת תקס"ד לפ"ק.

להבין * מארו"ל למה נסמכה פ' שבת לפ' המשכן כו' שכל מלאכה שבמשכן חשיבא מלאכה והם הלי"ט מלאכות שהיו במשכן, אסורים הם בשבת (ושמענין מדברים הדברים אלה הדברים כו' שאל"ה הוא אה"ל כמשי"ת). וביאור הדבר הוא כי הנה נחלקו הלי"ט מלאכות לג' חלקים (שהם שארה כסותה ועונתה וד"ל) והם מזונות של הגוף, ומלבושי, ודירה כו', כדקתני שם תנא סדורא דפת נקט והם החורש וזורע כו', שהם מזונות הגוף, ואח"כ נקט מלבושים, ואח"כ הבונה כו' שהוא דירה כו' ושרשם הם למעלה שיש שם ג' חלוקים הללו והם בחי' אורות וכלים ולבושים והיכלות וכו' שעל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' לכך יש שם ג"כ הג' חלוקים הנ"ל כנ"ל (שהם אורו' וכלי' ולבושי' והיכלות כדכתיב כתפארת אדם לשבת בית כו') וד"ל ולכן כשהאדם דלמטה הוא בטל בתכלית שהוא בחי' מרכבה למעלה בבחי' יחודא עילאה ויחודא תתאה שע"ז האדם כתיב נעשה אדם בצלמינו כדמותינו כו' פי' בצלמינו הוא בחי' יחודא עילאה כו' כדמותינו הוא בחי' יחודא תתאה וד"ל, אז מתבררים ומתעלים הג' חלוקים הנ"ל לשרשם כו' פי' שמה שאוכל האדם למטה מתעלים המזונות לשרשם (ע"י ביטולו בבחי' יחודא עילאה ותתאה כו') לבחי' מזונות שלמעלה, והמלבושים דלמטה מתעלים לשרשם לבחי' לבושים העליונים, והדירה כו' מתעלים לשרשם למעלה לבחי' היכלות כו' וזהו העבודה בששת ימי המעשה לברר בירורים להעלות לשרשם כנ"ל וד"ל כדכתיב ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך שהם הלי"ט מלאכות הנ"ל שנחלקים לג' בחי' מזונות הגוף ולבושים והיכלות שמתבררים ועולים לשרשם ע"י עבודת האדם בבחי' ביטול ביחודא עילאה ותתאה שזהו דכתיב נעשה אדם בצלמינו כדמותינו כנ"ל, וזהו בו' ימי המעשה הוא העבודה לברר בירורים כו' (כי כלליות כולם הוא הכל בחי' בורר כנ"ל).

ב) אבל בשבת כתיב וביום השביעי שבת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה כו' שאסורים כל הלי"ט מלאכות הנ"ל והוא מפני שבשבת מתעלין כל הבירורים שנתבררו בו' ימי המעשה לשרשם כו' ולכן אסור לברר בירורים בשבת כו', אך צ"ל איך מותר לאכול בשבת והלא בשבת אסור לברר כו' כנ"ל. וגם צ"ל ענין הקרבנות שאפי' בשבת מקריבים ואפי' לאחר תח"מ שאו לא יהי' לא אכילה ולא שתי' (שעוה"ב אין בו אכילה ושתי' כו') ואעפ"כ יהי' מעשה הקרבנות כו' (ותרצו חכמי הקבלה שבשבת הוא בורר אוכל מתוך הפסולת ובחול פסולת מתוך האוכל אך אינו גראה שבאמת בשבת שניהם אסורים) אך הענין הוא דהנה יש ב' מיני בירורים הא' הוא הבירורים שמלמעלה למטה והב'

(*) המאמר (וחלק מהביאור) נדפס בשינויים קלים ותוספת הגהות באוה"ת ויקהל ע'

הם הברורים שמלמטה למעלה כו'. ופי' שכל כלי המשכן שהם היריעות ומטה ושולחן ומנורה כו' הם דוגמא דלעילא שהם מיני המשכות מלמעלה למטה שהיריעות הם המשכות אורות מקיפים מלמעלה למטה ששמים שהוא בחי' מקיפים גק' בחי' יריעה כדכתיב נוטה שמים כיריעה וכו', והמטה ושולחן וכו' הוא היכל ק"ק שנק' חדר המטות (שבו הארון כו') כנוכר בזוהר שהם ד' תיקונים דתפילה כו', ויתידות המשכן הם המלאכים שנושאות הכסא עליהם וזעות מחיל כסא כו', וכל כלי המשכן הם הכל מיני המשכות מלמעלה למטה (והקרשים הם בחי' המלאכי' שנקראי' עצי שטים עומדים), ופי' שההמשכה היא בכדי לעורר העלאת מ"ן שיוכל לעלות מלמטה למעלה שא"א להעלות מ"ן מלמטה למעלה בלתי שיומשך תחילה מלמעלה למטה לעורר העלאת מ"ן כו', וההמשכה זו שמלמעלה למטה הוא כדכתיב וימינו תחבקני ומתחת זרועי' עולם וכדכתיב כאשר ישא כו' את בנו כו' שההמשכה שמלמעלה למטה הוא בכדי להגביה שיוכלו לעלות אח"כ מלמטה למעלה, ולכך כשצריכים לומר אשר קדשנו במצוותיו שהוא ההעלאה לבחי' קודש כו' צריכי' לומר תחילה ברוך אתה כו' פי' שיומשך תחלה הארה מלמעלה למטה שנוכל לעלות מלמטה למעלה כו' וד"ל, וזהו כל כלי המשכן שהם הכל מיני המשכות מלמעלה למטה כו', ומעשה הקרבנות הוא הכל העלאת מ"ן מלמטה למעלה כו' ולכך אסור להקריב קרבנות בחוץ שצריכים להעלות הקרבנות במשכן דווקא מפני שהמשכן הוא ההמשכה מלמעלה למטה שתחלה צריכים להמשכה שמלמעלה למטה בכדי להגביה ולעורר ההעלאת מ"ן אח"כ למעלה שזוהי מעשה הקרבנות כנ"ל ולכך שחטי חוץ אסורים כו' מפני שתחלה צריכים לההמשכה שמלמעלה למטה ואח"כ ההעלאת מ"ן כו' ובלתי ההמשכה שמלמעלה למטה א"א להעלות מ"ן מלמטה למעלה וד"ל כנ"ל, אבל לאחר ההמשכה שמלמעלה מטה (שזוהי הם כלי המשכן כנ"ל) שמתעלים אח"כ בהעלאת מ"ן ע"י מעשה הקרבנות כו' או העליי' של הקרבנות היא עד אין קץ ותכלית למעלה מעלה כדכתיב במעשה הקרבנות לרית נוחח אשה להוי' (כנו' בזוהר סליקו דקרבנין עד א"ס כו') שמתעלים עד אין קץ ותכלית, ע' בת"א ע"פ אלה תולדות יצחק.

(ג) וזהו שהבירור הא' שהוא מלמעלה למטה הוא בחי' ל"ט מלאכות שבמשכן שהוא הכל מיני המשכות מלמעלה למטה ואותו הבירור אסור בשבת מפני שהוא בחי' בורר אוכל מפסולת או פסולת מאוכל ששניהם שווים אסורים כנ"ל אבל הבירור הב' שמלמטה למעלה מותר אפי' בשבת כו' שזוהי מעשה הקרבנות שמלמטה למעלה העלאה עד אין קץ ותכלית שיהי' אפי' לעיל מפני שהעליות הם עד אין קץ כו' לכך הברורים הם ג"כ עד אין קץ ותכלית שאפי' שהם טוב שנתבררים לגמרי אעפ"כ לפי שצריכים לעלות בעילוי יותר צריכי' עוד להתברר (כנו' במ"א שאף בדכר יש בירור כו' ע"ש) אך שם אין הבירור אוכל מתוך הפסולת כי אין שם פסולת כלל, כי גם ממה שמבררים כו' הוא ג"כ אוכל בלי תערובת פסולת כלל (שכבר נתברר האוכל מפסולת בל"ט מלאכות דחול שהוא הבירור הא' שמלמעלה למטה וד"ל) רק מחמת שצריכים להתעלות

בעילוי יותר שאפי' שבשבת מתעלי' כו' כנ"ל אעפ"כ אין להעליות קץ ותכלית כלל שבחי' השבת צריך להתעלות לבחי' שב"ת שבתו"ן שנעלה הימנו ולע"ל יהי' יום שכולו שבת ויהי' עוד עליי' נעלה כו' כי אין להעליות קץ ותכלית כלל (כנו' במ"א ע"ש) לכך צריכי' להתברר עוד אף שהם בחי' אוכל בלא תערובת פסולת כלל אעפ"כ מחמת שצריכים להתעלות בבחי' עליי' נעלה כו' לכך צריכי' להתברר עוד (בהתבררות נעלה כו' וד"ל) שלפי ערך העליות כמ"כ ממש הם הביירוים כנ"ל וד"ל אבל אין גק' אותם הביירוים בורר אוכל מתוך הפסולת כו' כי אין שם פסולת כלל כנ"ל כ"א אותם הביירוים הם בחי' בורר אוכל מתוך האוכל שגם ממה שמבררים הוא בחי' אוכל בלא תערובת פסולת כלל כנ"ל רק מחמת שצריכים לעליי' נעלה כו' צריכים להתברר עוד כנ"ל לכך הביורר הוא רק אוכל מאוכל, וזהו מ"ש ואכלת"ם אכול כו' פי' שתבררו את האוכל מן האוכל (שהוא הביירו'י שמלמטה למעלה בעליו' כו' במעשה הקרבנות כו') שגם ממה שמבררים הוא אוכל רק שצריכים להתברר עוד לעלות בעילוי יותר נעלה כו' לכך מתברר אוכל מן האוכל כנ"ל וזהו כמו אוכלא דאיפרת שנו' בגמ' כו' וד"ל, ואלו הביירוים הם עד אין קץ ותכלית כפי העליות כמ"כ הם הביירוים כנ"ל, וזהו דכתיב שם להלן והללתם את ה' אשר עשה עמכם להפליא כו' פי' שמה שמתבררים מלמטה למעלה בעליות וביירוים עד אין קץ כו' זוהי גק' פל"א (שהוא דבר הפלא להיות עליות נעלו' עד אין קץ כו' זוהי הפלא*) וזה שתיעשה הפלא פי' שיתבררו ויתעלו עד אין קץ כו' עושים ישראל למטה שזוהי בחי' הביירוים הב' הנ"ל שמלמטה למעלה כנ"ל, וזהו דכתיב ואכלתם אכול כו' שזוהי הביירוין שמלמטה למעלה שמתבררים האוכל מאוכל כנ"ל לפי ערך העליו' כמ"כ הם הביירוים כנ"ל אשר עשה עמכם להפליא שע"י ישראל שלמטה עושה הפלא שהם עושים זה שיתבררו ויתעלו בעילוי אחר עילוי עד אין קץ וזהו אשר עשה עמכם להפליא שאתם עושים הפלא כנ"ל וד"ל, ולכך מעשה הקרבנות הם אפי' בשבת כו' מפני שהקרבנו' הם ההעלאת מ"ן והביירוים שמלמטה למעלה שהם עליות עד אין קץ וכפי העליות כן הם הביירוים כנ"ל ואין שם בורר אוכל מפסולת כלל כי אין שם פסולת כלל כ"א רק הביורר הוא אוכל מאוכל כנ"ל וזה אפי' בשבת מותר שאין אסור כ"א בורר פסולת מאוכל או אוכל מפסולת אבל אוכל מאוכל מותר וד"ל (שאינן אסור כ"א הל"ט מלאכות דמשכן שהוא בחי' הביורר הא' שמלמטה למטה כנ"ל ששם הוא בחי' בורר אוכל מפסולת כו' אבל בבחי' הביורר הב' שמלמטה למעלה מותר אף בשבת שאינן רק בירור אוכל מאוכל כו' כנ"ל) להעיר מדרוש פתח במזבח וטי"ט בשולחן שהמזבח בירו'י דחכמה ביטול כו' ושולחן בירור ע"י בינה כו'.

ד) ולכך האכילה שבשבת הוא דוגמת הקרבנות שהוא בורר אוכל מאוכל שזה אף בשבת מותר כו' וד"ל שאין אסור בשבת כ"א הל"ט מלאכות

(*) בהכתי' הפ"א נקוד בסגול.

דמשכן שהוא הבירור הא' שמלמעלה למטה שהוא בורר אוכל מפסולת או פסולת מאוכל שהכל א' אבל בורר אוכל מאוכל (דוגמת הקרבנות) מותר. וזהו למה נסמכה כו' שדווקא הל"ט מלאכות דמשכן אסורים בשבת שהכלים דמשכן הם המשכות מלמעלה למטה לברר כו' זה דווקא אסור אבל הבירורים שמלמטה למעלה לברר אוכל מאוכל מותר אף בשבת, אך אעפ"כ אסור להקריב קרבן בחוץ כ"א במשכן דווקא, ופי' שתחלה צריך להיות המשכה מלמעלה למטה כו' שהם וי"ו ימי המעשה (שבוי"ו ימי המעשה הוא בחי' בירור הא' הנז"ל שהוא בחי' המשכה מלמעלה למטה לברר כו') כו' שעיי"ו יוכל אח"כ להתעלות בשבת בבחי' העלאת מ"ן מלמטה למעלה כנ"ל וד"ל (וזהו אל"ה שהוא אה"ל פי' שהמשכן הוא האהל בחי' המשכה מלמעלה למטה כנ"ל).

והנה ארז"ל שכל מה שבבריאת העולם יש במשכן שמים נוטה שמים כיריעה נמצא העבודה בששת ימי החול שבהם שיי"ב זהו כמו העבודה של המשכן אח"כ שבת כמו עבודה דקרבתות כו'.

ליל ד' פ' ויקרא, ביאור על התורה דשבת העבר, בעזרה"ת

וליהבין שרשן של כל הדברים הנ"ל באר הטיב, הוא כמארז"ל אין מלאכ"ת המשכן דוחה שבת והוא הטעם כנ"ל שדווקא מלאכ"ת המשכן שהוא עשיית המשכן ממש שהם הל"ט מלאכות שבו זורע וחורש וכו' ובונה לעשות ולתקן הנסרים כו' שזה המלאכה לעשות את המשכן ממש אין דוחה שבת כו' והטעם הוא כנ"ל שכל מלאכ"ת המשכן הם הכל המשכות וירידה מלמעלה למטה לברר בירורים כו', ופי' שענין עשיית המשכן ממש כו' הוא הבחי' המשכה וירידה מלמעלה למטה לברר שענין הבירור הוא להפריד טוב מן הרע (ולהפך מן רע לטוב) כי תחלה היו הנסרים כדומה מקליפת גוגה ועכשיו כשעושה אותם לבנין המשכן אז מתעלים ומתבררים ונעשים טוב גמור בחי' קדושה כו', וזהו ענין הבירורי' שבמשכן שמהפכים מה שהיה תחלה בקליפת גוגה לטוב וקדושה ממש והוא ע"י עשייתו את הנסרים כדומה לבנין המשכן וד"ל, אך הבירורים שבמשכן הם בחי' המשכה וירידה מלמעלה למטה כדי לברר כו', ופי' כנ"ל שע"י העשיי' של המשכן מבררים את הטוב מקליפת גוגה כו', וזהו הירידה שמלמעלה למטה, כמשל אדם שכותב איזה ענין כו' בכדי שירויח אח"כ במו"מ ע"י אותו הכתיבה כו', הנה הכתיבה היא ירידה אל האדם שמצמצם א"ע לישפל במלאכת הכתיבה גשמי ורק הירידה היא צורך עליי' בכדי שירויח

אח"כ ע"י אותו הכתיבה ויתעלה אח"כ לקדושה כו' כמ"כ במלאכת המשכן הברורים המה בחי' המשכה וירידה מלמעלה למטה שמשפיל א"ע במלאכת המשכן בעשייתו ותיקון הנסרים כדומה שהוא השפלה וירידה אל עצמיות האדם אך הירידה היא צורך עלי' בכדי שאח"כ יתעלו הנסרים מנוגה לקדושה שיהי' כלים להמשכן כו' וד"ל, וכמ"כ הוא למעלה ענין הירידה כו' שיורדת מל' דאצילות ומתלבשת בבי"ע בכדי לברר בירורים וכדכתיב ותתן טרף לביתה כו' (כנו' במ"א ע"ש), ופי' שהם הי' מאמרות שמלוכשים בדבר ה' שמחי' את כולם כמו המאמר יהי אור הוא התלבשות מדת חסד דעשיי' בהדיבור דעשיי' ובתוכו מלוכש מדת חסד דיצירה כו' (עד רום המעלות כו' כפי סדר ההשתלשלות כו') ובמאמר יהי רקיע (שבמל' דעשיי' שהוא דבר ה' כו') מלוכש מדת גבורה דעשיי' ובתוכו מלוכש מדת גבורה דיצירה כו' (עד רום המעלות כפי סדר ההשתלשלות כו') וזוהי הכל בחי' ירידה שיורדת מדת מל' בוי"ו ימי המעשה.

ב) אבל בשבת הירידה אסור, כדכתיב כי בו שבת מכל מלאכתו כו' וכדאיתא במדרש שבשבת לא עמל ולא יגע כו', ולכך הדיבור אסור בשבת מפני שהדיבור הוא בחי' ירידה והשפלה כמו שבאדם הוא השפלה וירידה שמדבר כו' שהוא ירידה לגבי עצמותו כו' כמ"כ הוא למעלה בחי' ירידה שיתלבש בבחי' דיבור כו' ולכך בשבת שהירידה אסור כי בו שבת כו' לכך הדיבור אסור וד"ל. והנה לגבי האדם אין הירידה כ"א הדיבור כניל שהדיבור הוא ירידה וצמצום אליו שמשפיל א"ע לדבר כו' אבל השכל אינו נק' ירידה אליו כו', אבל למעלה נק' אף החכמה בחי' ירידה והשפלה גדולה אליו ב"ה, שהוא ב"ה נעלה מהחכמה כו' כדכתיב כולם בחכמה עשית שהחכמה היא המקור להעשיי' ופי' שבכלליות העולמות נק' אצילות חכמה ובריאה בינה כו' שהם כנגד ד' אותיות דשם הוי' ב"ה והי"וד דשם הוי' ב"ה הוא אצילות ולגבי למעלה מעלה נק' אצילות אדם דעשיי' ונקודים יצירה ועקודים בריאה וא"ק נק' אדם דאצילות כו', ופי' שלכך נק' אצילות אדם דעשיי' מפני שאצילות הוא המקור לעשיי' שממנו מתהווי' עולמות בי"ע וד"ל, וזהו כולם בחכמה עשית שחכמה הוא המקור לעשיי' שבינה נק' בחי' עשיי' לגבי החכמה והחכמה היא המקור לעשיי' (שהוא בינה) וד"ל, וזהו ברוך אומ"ר ועושה"ה (כנו' במ"א ע"ש כו') כי בראשית שהוא חכמה נמי מאמר הוא וכנו' במ"א ע"ש, ולכך בחכמה דווקא אתברירו שהברורים שהם בחי' עשיי' (בחי' ירידה כנ"ל) הם מתבררים ע"י החכמה שהיא מקור לעשיי' וכנ"ל וד"ל ולכך בשבת שירידה אסור כדכתיב כי בו שבת כו' שבת אף מחכמה כו' שחכמה היא בחי' ירידה לגבי' ב"ה שהיא מקור לעשיי' כי בחכמה אתברירו כו' ובשבת מכל מלאכתו שירידה לברר אסור לכך שבת אף מחכמה וד"ל.

ועיקר ענין השבת הוא בחי' ע"י שהוא בחי' תחתונה שבמאציל ב"ה, ופי' שהוא העליי' למקור התענוג העצמי שהוא בחי' תחתונה שבמאציל ב"ה שהוא למעלה מבחי' עדן שהוא התענוג שמלוכש בחכמה כי חכמה נק' עדן כדכתיב ונהר יוצא מעדן כו' והתענוג שמלוכש

בחכמה הוא השפלת התענוג רק הארה מן התענוג שמתלבש בחכמה שהוא בחי' עדין כו' אבל התענוג העצמי הוא נעלה מאד מבחי' התענוג שמלובש בחכמה כו' כנו' במ"א בארוכה ע"ש (רק שגם בחכמה מלובש ג"כ תענוג שנרגש בחכמה בחי' תענוג אבל שורש התענוג העצמי נעלה מאד כנ"ל) ובשבת מתגלה בחי' ע"י בחי' תחתונה שבמאציל ב"ה שהוא עצמיות התענוג שמתגלה בג' סעודות דשבת שבסעודתא דעתיקא קדישא מתגלה עצמיות התענוג בלי התלבשות כלל, ובאותן הב' סעודות מתגלה ג"כ עצמיות התענוג רק ששם מתלבש בסעודתא דו"א מתלבש התענוג בו"א ובסעודתא דחקל תפוחין מתלבש בחקל תפוחין כו' אבל בכל הג' סעודות מתגלה התענוג העצמי וד"ל, ופי' ששבת הוא בחי' כ"ע שהוא ממוצע בין המאציל ב"ה לנאצלים שפנימיות הכתר הוא בחי' תחתונה שבמאציל ב"ה וחיצוניות הכתר הוא ראש ושרש הנאצלים כו' שהוא למעלה מן הנאצלים שהוא שורש ומקור להנאצלים כו', כי חכמה היא נק' ראשית כו' שהיא ראשית של הנאצלים כו', אבל כ"ע הוא שורש ומקור הנאצלים כו' וד"ל, ובשבת הוא העליי' וההסתלקות אל עצמותו ית' שהעליי' הוא לפנימיות הכתר שהוא בחי' תחתונה שבמאציל ב"ה שנק' ע"י כו' שהוא התענוג העצמי של א"ס ב"ה כנ"ל שכל הג' סעודות דשבת הם של ע"י כו', וזוהי העליי' שבשבת דכתיב כי בו שבת כו' שהעליי' וההסתלקות הוא לבחי' עצמותו ית' שהוא עולם האחדו' שהוא בחי' ע"י בחי' המאציל ב"ה, שאין התענוג העצמי מתגלה כ"א כשמגיע ועולה לבחי' עצמותו ית' דווקא שאז דווקא מתגלה התענוג כו', והוא כמו למשל בהאדם כשהוא שובת מכל מלאכה והוא במנוחה אז מתגלה אצלו התענוג כו' אבל כשהוא עוסק באיזה מלאכה אין מתגלה אז אצלו תענוג כלל, והוא מפני שכשטרוד באיזה מלאכה שהמלאכה ההיא היא בחי' ירידה אל עצמיות האדם כו' שיורד מעצמותו ועוסק במלאכה ההיא שבעסקו במלאכה ההיא אינו מלובש אז בעצמותו כו' כ"א העסק שעוסק במלאכה ההיא היא ירידה מעצמותו כנ"ל לכך אין מתגלה אז אצלו בחי' התענוג כ"א כששבת מכל מלאכה והוא במנוחה שאז מגיע וזוהי העליי' וההסתלקות התענוג העצמי כ"א כששבת מכל מלאכה כו' פי' שהוא בחי' העליי' וההסתלקות החיות של א"ס ב"ה שמחי' את עולמות אבי"ע כו' אל עצמותו ית' (שזו הוא שובת מכל מלאכה שמלאכה נק' הירידה בחיות שמחי' עולמות אבי"ע כנ"ל וד"ל) אל עולם האחדות אז דווקא מתגלה התענוג של א"ס ב"ה שהוא כשמגיע לבחי' עצמותו ית' וד"ל, אבל כשעוסק במלאכה שהוא ענין ירידת החיות להחיות עולמות אבי"ע אז אין מתגלה העונג העליון ב"ה מפני שהמלאכה כו' היא בחי' ירידה אליו ב"ה שאז אינו עוסק בעצמותו ית' וד"ל (שהירידות החיות להחיות אבי"ע הוא המלאכה כו' והוא אינו בחי' עצמותו ית' וד"ל) וזהו ענין השבת דכתיב כי בו שבת כו' שהוא העליי' וההסתלקות החיות שמחי' עולמות אבי"ע אל עצמותו ית' שאז מתגלה התענוג העצמי של א"ס ב"ה שאז מגיע לעצמותו ית' כנ"ל, ולכך כתי' וקראת לשבת עונג משא"כ המצוה ביו"ט כו', מפני שבשבת מתגלה העונג העליון ב"ה מפני שמגיע לעצמותו ית' כנ"ל וד"ל, ולכן בשבת

כל בחי' ירידה אסור מפני שבשבת הוא רק בחי' עליה והסתלקות אל עצמותו ית' כנ"ל וד"ל, ולכך אין מלאכת המשכן דוחה שבת כנ"ל שמלאכת המשכן הוא ענין הבריור' להפריד טוב מן רע שהוא ע"י עשיית כלי המשכן כמו שמתקן הנסרים כדומה, שהי' תחלה בחי' נוגה וע"י עשייתו לבנין המשכן הם מתבררים ומתעלי' לקדושה שנעשי' טוב כו' כנ"ל, וענין הבריור' האלו הם בחי' ירידה מלמעלה למטה כנ"ל כי בחכמה אתברירו ולגבי א"ס ב"ה נק' החכמה בחי' ירידה גדולה כדכתי' כולם בחכמה עשית וגו', שהחכמה היא שרש ומקור לעשי' כנ"ל, מפני שאצי' נק' בכלליו' העולמו' בחי' חכמה, והיא נק' אדם דעשי', שהחכמה היא מקור לעשיה כנ"ל, ובשבת כל בחי' ירידה אסור כנ"ל כי בו שבת כו' שהוא העליי' וההסתלקו' אל בחי' עצמותו ית' אל עולם האחדות כנ"ל שאז דוקא מתגלה התענוג בעצמותו ית' דוקא כנ"ל (משא"כ כשטרוד במלאכה שהיא ירידה אל עצמותו ית' כנ"ל אין מתגלה העונג כו') ולכך כל ירידה בשבת אסור, ולכן אין מלאכת המשכן שהוא בחי' ירידה כנ"ל דוחה שבת כנ"ל וד"ל.

ג) וענין המשכן הוא, שכלי המשכן שהם היריעות כו' והקרשים כו' הם הכל בחי' מקיפים, דכתיב נוטה שמיים כיריעה, ששמיים שהוא בחי' מקיפי' נוטה כיריעה כו', והקרבנות שבמשכן הם בחי' עלי' הק"ו כו', שהמשכן נעשה דוגמא לדעילא שנעשה חלל כו' ונמשך ק"ו וחוט כו' ועיגול המקיף את כולו כו', שהקו והחוט הוא השרש ומקור של כל הא"פ שכל הא"פ נמשכי' הכל מהקו וחוט כו', והעיגול הוא השרש ומקור של כל האורו' מקיפי' שכל הא"מ נמשכי' ממנו שהוא מקורן כו', וכמ"כ נעשה המשכן דוגמת הק"ו והעיגול שלמעלה, שכלי המשכן שהם היריעות כו' והקרשים כו' הם המקיפי' ששרשם הוא מהעיגול כו' והקרבנות שבמשכן הם עליי' הא"פ ששרשם הוא מהק"ו והחוט כו' שהוא בחי' אור יש"ר המקור לכל הא"פ, ותמונה זו של כלי המשכן שהם הא"מ כו' הוא דוגמת הקרבנות שהם הא"פ הנמשכי' מהקו כו' כנ"ל, פי' שכפי אופן הק"ו שהם הקרבנות הא"פ הנמשכי' ממנו כו' כן הם האורו' מקיפי' שהם כלי המשכן כתמונת הק"ו ממש הם פרטיות הא"פ שמהקרבות שבמשכן כו' כתמונה זו ממש נעשו הכלי המשכן שהם הא"מ שלפי תמונת הא"פ כמ"כ בתמונה זו נעשו הא"מ וד"ל.

ומה שהיו כלי המשכן מכסף וזהב גשמי' ואיך הי' יכול לשרות עליהם האורו' מקיפי' שלמעלה כו', הענין הוא כנו' במ"א שהמקיף דוקא יורד ביותר למטה כדכתיב ועברתי בכל ארץ מצרי' וגו' אני ולא מלאך כו' אלא הקדב"ה בכבודו ובעצמו כו' שבארץ מצרים שהיא תכלית החשך והטומאה לא היה יכול המלאך לירד לשם כו' כ"א דוקא הקדב"ה בעצמו ירד כו' שקמיה כחשיכה כאורה שוי' כו' (כנו' במ"א ע"ש) וכמו"כ כל מקיף יכול לירד יותר למטה מטה מטעם הנ"ל וד"ל, וכמו גה"י דא"ק מסתיימי' בתחתית העשי' (משא"כ האצי' כו') והוא מפני שהוא מאד נעלה לכך יכול לישפל ולירד יותר למטה מטה כנ"ל וד"ל, וכמו הלבושי' של האדם שהם בחי' דומם

והמוזון של האדם הוא נעלה הימנו שהוא בחי' צומ"ח כו' (וכן המוזון מחי' הנפש) ואעפ"כ יקרים הלבושי' יותר מן המזונות כו' והוא מפני ששרש הלבושי' הוא מא"מ שנעלה ושרש המזונות הוא מא"פ כו' לכך יקרי' הלבושי' יותר מפני ששרשם נעלה (שהוא א"מ כנ"ל) ואף שהם בחי' דומם הוא מפני שהמקיף יכול לירד יותר למטה כנ"ל, אבל המזונות שהם מא"פ לכך אינו ביוקר כ"כ וד"ל.

ואעפ"י שנת' לעיל שלמעלה מהחכמה אינו יורד לברר כו' (כי בחכמה דייקא אתברירו כנ"ל) ועתה איך יורדי' המקיפי' לשרו' על כלי המשכן (כו') * אינו דומה להמקיפי' ששורי' על כלי המשכן, כי אין המקיפי' יורדי' לעשות ולתקן כלום כ"א הם רק שורים בהכלי' שכבר הוכנו ונגמרו ורק הם שורים עליהם בדרך השראה בלבד (וזה יכולי' דייקא המקיפי' כנ"ל) משא"כ עשיית הכלי' ממש לתקנם ולהפכם מרע לטוב כנ"ל שזהו ירידה כנ"ל אין המקיף שלמעלה מחכמה יורד לכך (כי בחכמה דוקא אתברירו כנ"ל), וזהו שבשבת ירדו ג"כ המקיפי' לשרות על כלי המשכן שכבר הוכנו מאתמול כנ"ל, שאין אסור כ"א בחי' ירידה שהוא לעשות ממש כלי המשכן שהוא מברר ומפריד טוב מן רע שזהו ירידה כנ"ל לכך אסור, אבל לשרות בדרך השראה ועל הכלים שכבר הוכנו ונגמרו מותר אף בשבת שאין זה ירידה כנ"ל, ולכך ארז"ל אין מלאכ"ת המשכ"ן דוקא דוחה שבת כנ"ל וד"ל.

ד) והקרבנות הם הכל בחי' עליות מרע לטוב כנ"ל שהוא ע"י הקרבת הבהמה טהורה שמנוגה שעולה לטוב ע"י ההקרבה כו' והוא דוגמא דלעילא ששם ב"ן הוא נק' בהמ"ה שהוא בגי' בהמ"ה שהוא נק' בהמה רבה כו' שמתברר ש' ב"ן ומתעלה כו' כנו' במ"א ע"ש, ואף שזהו ג"כ בחי' בירור אעפ"כ מותר אף בשבת כו' והוא מפני שזה הבירור של הקרבנות הוא הבירור שמלמטה למעלה בדרך עליי' כו' לכך מותר אף בשבת כו' כנ"ל שבשבת מתגלה בחי' ע"י שהוא התענוג העצמי שמתגלה ע"י העליי' והסתלקו' החיו' של עולמו' אבי"ע אל עצמיות א"ס ב"ה שאז דוקא ע"י עליי' והסתלקו' אל עצמותו ית' מתגלה התענוג עליון כו' שמפני שבא אל עצמותו ית' לכך דוקא מתגלה העונג העליון כו', ולכך מעשה הקרבנות שהוא הבירור מלמטה למעלה בדרך עליי' כו' מותר בשבת שזהו דוקא בשבת כו' שהוא בחי' עלי' אל עצמותו ית' וזו ענין השבת שהוא הכל בחי' עליי' אל עצמותו ית' שאז דוקא כשבא לעצמותו ית' מתגלה ע"י שהוא העונג עליון ב"ה, ולכך מעשה הקרבנות שהם הכל עליו' כו' מותר בשבת שכל מה שמתעלה יותר לעצמותו ית' מתגלה יותר העונג כו', כי גם בע"י גופא יש כמה עליו' שע"י גופא בחי' נאצל והוא מתעלה יותר לבחי' ע"י דא"ק שהוא בא לבחי' עצמותו יותר וד"ל. וזהו הכלל כל בירור שהוא דרך ירידה מלמעלה למטה שהם הל"ט מלאכו' דמשכן כו' (שהוא כמו יריד' האדם במלאכ' הכתיב' כנ"ל וכדומה לזה) אסור בשבת כנ"ל, וכל בירור שהוא

(*) כ"ה בהכח"י, ולכאוי' המוסגר מיותר (ובמקום זה צ"ל נקודה).

מלמטה למעלה בדרך עליי' כמו הברורי' דמעש' הקרבנות מותר אף בשבת והטעם הוא מפני שבו שבת כו' שהוא בחי' עליי' לעצמותו ית' שאז מתגלה העונג כו' ולכך העליי' הוא מותר בשבת שמתעלה ובא יותר לעצמותו ית' כנ"ל וד"ל. ולכך האכילה הותרה בשבת שאף שהוא בחי' ברור כו' והוא מפני שהברור של האכילה היא ג"כ דרך עליי' מלמטה למעלה להביא אל עצמותו להחיותו (שהאכילה המחיתהו שהוא ההעלא' להביאו לעצמותו להחיותו וד"ל) (ואין אסור כ"א הל"ט מלאכו' דמשכן כמו מלאכ' הכתיבה שהיא ירידה כו' כנ"ל וכדומה לזה וד"ל). והעליות הם עד אין קץ ותכלית, כדכתי' ואכלתם אכו"ל כו' שהברור שמתברר עתה שנאכל ונתברר כו' יתברר עוד לע"ל וזהו ואכלתם תבררו אכול דבר שנאכל ונתברר כו' כמו הגלגולי' שעכשו שנתבררו עתה יחזרו לע"ל עוד להתגלגל בכדי שיתבררו עוד בשביל עליי' יותר מן הראשונה וכנ"ל שגם ע"י מתעלה בא"ק כו' וד"ל. וזהו והללתם כו' אשר עשה עמכם להפליא כו' פי' שעשיית הפלא כו' שיתעלו בעילוי אחר עילוי עד אין קץ כו' עשה עמכם דוקא שהוא ע"י קיום התורה ומצות שבאתערותא דלתתא מעוררי' לעילא לעילא עד רום המעלו' כו' (כמו בהקרבת הבהמה גשמי' מעוררי' לעילא שיתברר שם ב"ן שנק' בהמה רב"ה כו' וכן עד רום המעלו' כו' וד"ל) שהוא דוקא עמכם משא"כ או"ה אף שיקיימו המצות לא ימשיכו כלל כו' כי ע"ז אומרים אשר קדשנו דייקא במצותיו כו' שעשה את האדם בצלמינו כדמותינו כנ"ל משא"כ הנכרי אף שילבוש טלית ותפילין לא ימשיך כלל ואף שאו"ה נודרי' ג"כ נדונ"ד כו' אך הוא באופן אחר ממש שאין ערך להקרבת הקרבנות של ישראל וד"ל וזהו אשר עשה עמכם דייקא הפלא עליון וד"ל וע"י והללתם כו' שצריכי' להודו' ולהלל אליו ב"ה ע"ז כי מאין הי' לנו כח זה לעורר ע"י מעש' המצות לעילא לעילא זולת שעש' הקב"ה לנו בצלמינו כדמותינו כו' שלכל ישראל יש חלק אלוה ממעל כו' וע"י והללתם אליו ב"ה וד"ל.

שרש ענין המלח דכתי' לא תשבית מלח ברית אלקיך כו' על כל קרבנך תקריב מלח כו'. והנה ידוע דבחק' אתברירו, היינו בכח מ"ה שבחכמה, והוא מבחי' גבו' דאבא דוקא שנעשית חסדים דאימא כו'. וביאור הדבר עדי"מ הברור של הגבינה שנברר האוכל מתוך הפסולת ונקפא וכמ"ש כגבינה תקפיאנו כו', שהוא ע"י הכח המעמיד ומחבץ שמברר ומקפיא והיינו עור הקיבה שנותנים בה כידוע, והנה הכח הזה של עור הקיבה איננה במציאות

כלל במהות הגבינה ולא בטעם ולא בריח כו', אך זרק בחי' כחו בלבד היא הגורם להיות פירוד הקום מן החלב ולהקפות ולעשות גבינה, אבל לא יש כלל ממהות הקיבה בגבינה גם לאחר שבררה, כי הרי מהות הגבינה הוא מן הקום הנפרש כו'. ועד"ז כל מעמיד דבר כמו השמרים וכיוצא אין ממהותו בהדבר רק כחו בלבד וגם זאת אינו אלא שמברר ומוציא טעם שהי' בהדבר בהעלם שיבא לידי גילוי כו'. ועד"ז המלח הוא הממתיק את הבשר כידוע אין הענין שיש בבשר ממהות המלח אלא רק כחו בלבד שמברר ומוציא טעם מתיקות שיש בהעלם בבשר עד שיהי' בו טעם בגילוי כו', והיינו מלח ותבלין וכיוצא דלטעמ' עבידא פי' שיתנו טעמים בכל המאכלים ע"י שהם בבחי' מעמיד כנ"ל, ולא שהן עצמם נותנים טעמם כי הרי אין בהם מטעם בשר וכיוצא כלל רק הם בחי' מעמיד לגרום נתינת טעם של כל מאכל שיש בו בהעלם שיומתק ויבא לידי גילוי כו' וד"ל. ועד"ז כ"ז יובן הדוגמא למעלה בהיות שידוע שיש בחי' טנת"א כו' הרי בחי' הטעמים בחכמה כידוע, ואמנם יש ב' מדריגות בחכמה הא' טעמים שמצד מהות החכ' עצמה כו', והב' בחי' כח התפשטות להיות בבחי' מעמיד בלבד והוא בחי' גבורות דאבא שהוא בחי' כח מ"ה כלומר הכח להיות מברר בחכמה בדבר הנמוך ממנו לגרום בו נתינת טעם שיש בדבר עצמו כנ"ל אינו ממהות החכ' עצמה אלא רק מבחי' כח מ"ה דחכמה וד"ל. וזהו ענין המלח שהוא מבחי' גבורות דאבא ע"כ הוא ממתיק את הבשר שיגלה בו טעם עצמי כו'. ושרשו למעלה מעלה מבחי' כתר הוא בחי' בוצינא דקרדוניתא הנק' קו המדה כלומר כמו הקו וחוט של אמת הבנין הנק' חוט המשקולת שיבנו בו הבונים בכל מדה שירצו בכמה אופנים שונים, והקו עצמו אינו מן המדה אלא רק שבו ימדדו כל מדה כו', כמ"ש במ"א. ועד"ז הוא בחי' גבו' דחכמה שבכתר הנק' קו המדה לברר כל דבר והוא המקור ושרש לכל הבירורים שע"י החכ' בכל עולם לפי ערכו כידוע. וזהו ולא תשבית מלח ברית אלקיך, ופי' שכמו שע"י בחי' כח מ"ה דחכ' שבחכ' שכתר עליון המעמיד ומקיים כל הנאצלים הוא בחי' ברית התקשרות המאציל בנאצלים ובלעדו לא היו מתחברים כלל כו', כמ"כ למטה מטה בסופא דכל דרגין שהוא בחי' גבורות חכ' דז"א ונוק' דאצי' המה נקראים ברית אלקיך, והיינו בחי' התקשרות האצי' שנק' אלקים בעולמות ביע' להיות שהוא בחי' מעמיד וכמ"ש תולה ארץ על בלימה וכמ"ש במ"א וד"ל. ועפ"ז יובן הטעם מה שבהלכות מליחה מבואר שכל עיקר המליחה הוא רק לשאוב את הדם מן הבשר מפני שהדם הוא מבחי' גבורות כידוע ושרשה למעלה מעלה במקור הגבורות שהוא בחי' המלח כנ"ל ע"כ בכח המלח לשאוב ולכלות כח הדם עד שיוכלל ויומתק בו כו' כידוע שעיקר המתיקות הגבורות הקשות אינו אלא ע"י שנתגלה למטה מבחי' מקור הגבורות שהם מאד נעלים ובהם יומתקו הגבורות הקשות, וכמ"ש כהמט דונג כו' כן יאבדו רשעים דגבורות דנוגה מפני אלקים דוקא דגבורות דקדושה כו' וכמ"ש במ"א. אך מה שאינו שואב דם בעין הוא לפי שאין כחו אלא לברר בתערובות דברים כנ"ל וד"ל. ובכ"ז יובן ג"כ ענין מהפכות סדום ועמורה למלח דוקא לפי שהיו מבחי' הגבורות

דתהו שלי שלי שלך ולא רצו במדת החסד כלל כו', ע"כ נהפכו לבחי' הגבורות דמלח ולא יזרע בה כל עשב כו', דהיינו גם בלתי השפעה מלמעלה ממזלות כידוע שאין לך עשב כו' כמדתם שלא רצו בהשפעה כו' וד"ל. וגם בכ"ז יובן הטעם מה שהמלח מגין כעין היסורים כו' לפי שנמתקו בו כל הגבורות הקשות שהן בחי' מקטרגים לפי שהוא המברר וגורם גילוי מתיקות גם בגבורות הקשות כו' וד"ל.

חג הפסח בעזר"ה (התקס"ד)

ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלקיך. הנה ידוע דברי רז"ל מה שביעי רשות אף ששה רשות לבד לילה הראשונה שהיא חובה כו' ויש להבין למה עשאוהו למצוה זו דאכילת מצה שנא' ז' ימים תאכלו מצות להיות רשות ולא חובה ואם שהוקשו ששה ימי' ליום הו' שהוא ודאי רשות ולא חובה היא גופא יש להבין מנין לנו שהו' רשות אם מפני שנק' עצרת ומשמע דיום קבוע הוא בפ"ע מובדל מן הששת ימי' א"כ הרי מזה יחוייב להיות מצות אכילת מצה בששת הימים חובה ולא רשות מאחר שא' ששת ימים תאכל מצות וביום הו' כו', ועוד יש להבין מ"ש לשון עצרת ביום הו' דוקא והעצרת הוא לה' אלקיך דוקא. אך הנה הנה תחלה יש להבין בשרש ענין מצות אכילת מצה מה היא, דהנה אמר בזוהר דמצה נק' מיכלא דמהימנותא וזה פלא האיך יתכן לשון מאכל בבחי' אמונה הרוחניו' כו' אך הענין הוא דע"י שאוכל המצה תתחזק האמונה בכנ"י וע"ד שאמר ורע"ה אמונ"ה שאין הכונה שהאמונה נק' רועה אלא בהיפך שיש רועה הרועה את האמונה שהוא זן ומפרנס אותה כו' כי גם שישראל מאמיני' בני מאמיני' שהאמונה ירושה להם מן האבות שהיו בחי' מרכבה כידוע וכמו טבע הוטבע בנפשם ומושרשת בהם אמונה זאת מצד בחי' הירושה שירשו אותה מאבותיהם כבן היורש את אביו וכמו שאו' מה יפה ירושתינו כו' עכ"ז צריך להיות המשכת והשפעת אור וחיות בבחי' תוס' חיוזק לאמונה זו בנפשם כמו שע"י המאכל תתחזק הנפש בתוס' אור וחיות חדש וזהו ורע"ה אמונ"ה שזן ומפרנס אותה להיות בתוס' אור וחיות חזק יותר והן האבות שנק' רועים שממשיכי' בכל יום תוס' אור וחיות בבחי' אמונה דבני' שכבר ירשו מהם וכמו רועה ישראל כו' וכמ"ש במ"א ועד"ז הוא ענין אכילת מצה שנק' מיכלא דמהימנותא שע"י שישראל אוכל המצה תתחזק אור האמונה בנפשם בתוס' כח ואור וחיות וזהו בנפש האלקי' כמו הלחם הגשמי שמחזק לחיו' נה"ב כו' וכל אדם חייב באכילת מצה גם מי שיש לו אמונה חזקה ביותר כמו גדולי הדור וגם כמו משה רבינו ע"ה הרי הי' מחוייב לאכול מצה בשביל חיוזק תוס' כח ואור ושפע האמונה בנפשו' כו' וד"ל.

אך הנה יש להבין תחלה שרש ענין האמונה מה היא, דהנה כתיב אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים וידוע הקושיא של המפרשי' למה לא אמר נס נפלא יותר שהוא בריאת שמים וארץ שהוא מאין ליש ונס דיצי"מ לא הי' יש מאין אלא בבחי' יש מיש כמו ניסי' ונפלאו' די' מכו' שנהפך המים לדם וכה"ג וגם בהפך ים ליבשה אין זה יש מאין כמו בריא' שמים וארץ כידוע. והנה לתרץ קושיא זו יש להקדים תחלה שרש ענין התהוות בריא' שמים וארץ מאין ליש דהנה גם שהבריא' היא מאין ליש מ"מ אין זה נחשב נס ונפלאו' כנפלאו' שהי' ביצי"מ לפי שהתהוו' הבריא' שרשה אינו רק מבחי' אותיו' דיבור העליון לבד כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו כו' והן הי' מאמריו' יהי אור יהי רקיע וכה"ג וידוע דבחי' אותיו' הדיבור העליון אינו רק בחי' גילוי אור והתפשטו' בעלמא מבחי' העצמו' ואין לו ערוך כלל לגבי העצמו' כמו שאנו רואי' בהבל דיבור האדם למטה שאינו רק בחי' חיצוניו' גילוי התפשטו' נבדל ממהו' ועצם האדם ויוצא לחוץ לזולת דוקא כך בחי' דיבור העליון הוא רק בחי' גילוי אור המתפשט למטה להוות עולמו' מאין ליש בבחי' נפרד כו' כידוע ועד"ז גם בעולם הנאצל אינו נמשך רק מבחי' אותיו' של המאציל וכידוע דע"ס דאצי' נק' שמא קדישא והן ד' שמו' ע"ב ס"ג כו' ע"ב חכמה כו' כידוע והנה בחי' אותיו' דיבור העליון היינו בחי' דבר מלך שלטון כמו המלך שאין מהותו ועצמותו מתפשט במדינתו רק דיבורו ומאמריו' והיינו רק בחי' אותיות שמו שחותם בטבעת המלך שאין זה רק הארה בעלמא משמו וגם שמו אין לו שייכו' עם העצמו' שלו כו' וכך בחי' מאמריו' העליונו' הן רק בחי' הארה דהארה מעצם שם כבוד מלכותו ית' כמ"ש הודו על ארץ כו' פי' הוד וזיו דשמו לבד וזהו הנק' בחי' מל' שבמל' שנעשה מקור לנבראי' בע"ג כו' זהו מלכותך מלכו' כו' פי' בחי' התפשטו' מלכותו באותו שמו הוא מקור כל חי' העולמו' וכך עד רום המעלו' גם בראשית ההשתלשלו' מבחי' עצמו' א"ס להיו' מקור למקור לנאצלי' כו' אין זה ג"כ רק מבחי' מל' דא"ס שזהו רק בחי' אותיו' דשמו העצמי שבעצמו' כו' שנק' שמו' הגדול שמו' רב"א כו' ומפני שההשפעה נמשך רק מבחי' הארה דהארה בדילוג העצם ביותר לכך יוכל להאציל ולברוא כו' אבל אין להם ערוך לגבי העצמו' ממש שהוא בבחי' א"ס ממש כידוע אמנם הנה כתיב לגדולתו אין חקר הרי משמע דגם בבחי' הגדולה שהוא בחי' ההתפשטו' מן העצמו' ולא ממהו' העצמו' יש שם ג"כ בחי' א"ס והוא מ"ש דלגדולתו אין חקר כלל לפי שבחי' ההתפשטו' בהכרח שיש לה דמיון עם העצם מאחר שמכח העצם באה ההתפשטו' שמכחו הוא מתפשט וכמו כח הפועל בנפעל שבהכרח שיש דמיון לפעולה עם עצם כח הפועל מאחר שהפעולה מתפשטת מכח הפועל ואי"כ ודאי לפי ערך עצם כח הפועל כך ערך בחי' התפשטותו מאחר שמעצם כחו מתפשט בפעולה כו' ולפ"ז יובן בבחי' התפשטו' גילוי אור מעצמו' אא"ס דמאחר שהוא בעצמו בבחי' א"ס כך בהכרח גם לבחי' התפשטו' שלו יש בו בחי' א"ס וז"ש לגדולתו אין חקר שזהו לגדולת התפשטו' אורו ושפעו מפני שבחי' גדולת עצמו הוא בחי' א"ס כו' וד"ל, וראייה לדבר זה הנה אנו מוצאי' בספרי הקבלה בבחי' האותיות דמל' בבי"ע אין להן מספר ושיעור כלל וכמ"ש בס"י המליך את

ה"א כו' מכאן ואילך צא וחשוב עד אין שיעור כו' וכך הוא עד רום המעלו' גם בבחי' אותיו' דמל' דא"ס עצמו כמ"ש בס' עמק המלך באותיו' דטהירו' עילא' כו' והראיה לזה הוא ממה שמצינו שיהי' נ' אלפי' יובלו' כו' שזהו הכל בעליו' העולמו' בעילוי אחר עילוי כו' כידוע והתהוו' כל העולמו' אינו רק מבחי אותיו' ואפי' עלמין דאתכסין הוא מאותיו' המחשבה כו' וא"כ הרי כל עליו' הללו אין זה רק בבחי' המל' בלבד כו' וד"ל.

והנה ידוע דגם אוה"ע מאמיני' באחדו' ה' שהרי קרו לי' אלקא דלקיאי כו' ועי' שלהם מחזיקי' לשלוחי המקום לבד כו' והרבה יש מהם שנק' חסידי אוה"ע שיש יראה בנפשם מאלקי' חיים דהיינו שמתפעלי' מזה ושומרי' מעשות כל רע בעיני ה' כו' לפי שמשיגי' ומודי' בכח הפועל אלקי בבנראי' כו' שהוא מקור כל התהוו' מאין ליש כידוע וכמ"ש מי לא יראך מלך הגוים כו' וכתוב הללו את ה' כל גוים כו' וכה"ג ולפי' יש להפלא על אודו' ענין האמונה שהיא ירושה רק לישראל מאבותיהם כנ"ל ולכאורה לפי' אין האמונה מתייחסת ומתייחדת לישראל לבד שהרי גם הגוים מאמיני' באחדו' ה' וקרו לי' אלקא דלקיאי כו' כנ"ל אך הענין הוא כידוע שיש ב' מדרגו' א' בחי' ממלא כ"ע והוא בחי' כח הפועל בנפעל מאין ליש ע"י בחי' אותיו' כנ"ל והב' בחי' טובב כ"ע שהוא בחי' העלם העצמו' כמו שהוא טרם בואו לבחי' גילוי התפשטו' מאין ליש כו' וזהו ב' מדרגו' דהוי' ואלקי' ונק' קודב"ה ושכינת' כידוע. והנה כתיב אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקי' ויש להבין מהו הראית דמשמע שהנשמה באה בגילוי לעוה"ז בגוף כדי שידע כי ה' הוא כו' וכי הנשמה בעודנה למעלה לא היתה יודעת כי ה' כו' וכן מ"ש וידעת היום כו' כי ה' כו' היום דוקא ולא מקודם לכן ועוד יש להבין דלכאורה העיקר הוא בחי' האמונה שהיא למעלה מן הדעת דוקא כי בדבר שהדעת השכל מחייב לא יתכן בו לשון אמונה כלל וא"כ איך אמר וידע'ת וכן הראית לדע'ת דוקא שזהו בחי' ההתבוננו' שלא יתכן בזה בחי' אמונה מאחר שרואה הדבר בעין השכל כו' ואם נאמר שבחי' דעת זה קאי דוקא על מ"ש כי ה' הוא האלקי' דכולא חד כמ"ש בזוהר שלזה צריך לבחי' הדעת דוקא הרי ידוע דבבחי' שם הוי' שהוא בחי' טובב כ"ע אין בחי' הדעת מגיע לשם שהרי א' דלית מחשבה תפיס' בי' כו' וכתיו' החקר אלוה תמצא כו' ובבחי' האמונה כתיב באברהם והאמין בהוי' דוקא לפי שעיקר האמונה שלמעלה מן הדעת הוא בבחי' הוי' טובב כ"ע כו' וא"כ איך אמר הראית לדעת כי הוי' כו' היל"ל הראית להאמין כו' ועוד יש להפלא מה שלא נז' מצות האמונה בפ"י לבני' רק וידע'ת וכה"ג כו'.

אך הנה באמת זה ודאי א"א לומר שהנפש האלקי' ירדה מלמעלה מעלה למטה כ"כ לתתלבש בחומר הגוף בשביל התפעלות מהתבוננו' מאין ליש בלבד שזהו בחי' ממלא הנ"ל שהרי גם חסידי אוה"ע מגיעי' לזה כי קרו לי' אלקא דלקיאי ויראי' ממנו כו' כנ"ל כי מכירים את בוראם מאין ליש ומתפעלים מזה ביראה וכו' וכמ"ש מי לא יראך כו' וא"כ לפי' גם הנה"ב בלא גה"א יש ביכולתה

להגיע למדרגה זאת להתפעל מהתבוננו' דמאין ליש כמו שאר נה"ב דחסידי אוה"ע כה"ג (ונה"ב דישראל הוא מבחי' טוב שבנוגה שהוא יותר קרוב אל הקדושה כידוע בענין הנותן סלע לצדקה בשביל שיחי' בני כו') אלא מוכרח לומר שהשגה זו דמאין ליש שהשכל האנושי ישיגו ויכירו ג"כ כמו שרואה בעיני בשר כו' לזאת לא הושפלה וירדה הנה"א אלא התבוננו' זאת שמושגת בעיני בשר אינה רק לנה"ב שהיא מבחי' נוג"ה והוא נפש החומרי' שאצלה מוסתר אור האלקי המהוה מאין כו' מפני ששרשה בחי' קליפת נוג"ה שם אל מסתתר מאד כידוע ע"כ גם הנפש החומרי' עיני' לה ולא תראה כמו העור כו' כי מפני בחי' גדול ההסתר אלקו' רואין את הטפל לעיקר ונדמה להם שהיש עיקר' ובחי' אין המהוה הוא בבחי' הסתר גדול מהם כי אין משיגי' ורואין ביטול היש הטפל לגבי האי"ן העיקר והמקור כו' ולזאת צריך להם ענין ההתבוננו' וההשגה איך שכל י"ש בטל לאי"ן הרוחני והיינו ענין ההתבוננו' בכללו' ההשתתלושו' של כל הנבראי' איך שנמצאו מאין ליש והאי"ן עיקר' ומקור' וכולא קמי' כלא ממש חשיבא כי לא נמשכו רק מבחי' גילוי אור התפשטו' כו' כנ"ל באריכו' וזאת ההשגה נקבעת בכל נפש גם בנפשו' הגוים כחסידי אוה"ע להסיר העורו' שלהם בעיני בשר הגשמי שלא לראו' הטפל לעיקר שהרי קרו לי' אלקא כו' ומכ"ש שכל נפש מישראל גם שהיא נפש החומרי' תוכל לקבוע בעצמה בבחי' ראית השכל האנושי כמו ראי' בעיני בשר בהשגה זאת ולהסיר העורו' הבהמיר' כו' דהיינו להסיר בחי' המסך המבדיל שבבחי' נוגה ע"י השגה זו כו' וע"כ להם דוקא ניתנה כל עיקר בחי' השגה זו דמאין ליש אבל לנה"א שאצלה אין הסתר אלקו' כלל כי חלק אלוה ממעל היא ונק' ג"ר ה' כניצוץ' לגבי שלהבת כו' וכמ"ש כי חלק ה' עמו אינה צריכה להתבוננו' והשגה זו איך שהיש בטל לאי"ן ואין הי"ש עיקר' שכבר כמו טבע בעצמה שהאי"ן עיקר' ומקור' כי מבחי' אי"ן האלקי' לוקח"ה כו' וד"ל ולהיות כי ירדה הנה"א להתלבש בלבוש ש"ק דנה"ב ע"כ צריכה גם היא להעמיק דעתה בהתבוננו' זו בכדי לעזור לנה"ב להסיר העורו' כו' וזהו הראית לדעת כו'.

יום שש"פ

כמים * הפנים לפנים כן לב האדם לאדם. כתי' הפך ים ליבשה כו' שם נשמחה בו, וידוע הקושי' למה אמר לי' להבא נשמחה, הל"ל שמחנו

(*) ע"כ נמצא בנכת"ק.

(*) המאמר עם הביאורים נדפס גם באוה"ת בשלח ע' תעג בשינויים קלים ותוספת גהות. תוספת קיצורים והגהות מכ"ק אדמו"ר הצ"צ נדפס להלן בהוספות.

בו, וכן יקשה על מ"ש זה היום כו' נגילה ונשמחה בו כו'. אך הענין הוא דכנ"י נק' ציון כידוע, הטעם הוא לפי שכנ"י המה בחי' רושם ואות מבחי' אלקות כמ"ש כי אות ה' כו'. וציון * מלשון הציבי לך ציונים כו' ובנה אצלו ציון כו'. וגם התורה נק' רושם אלקות כמו דורשי רשומות כו'. והענין הוא עד"מ הרושם שירשימו האומנים בלוח הפנקס איך לבנות הבנין וכדומה הנה אין זה כמו אמיתיות הבנין במהותו ואיכותו רק שהרשימות הן לסימן בעלמא ולזכרון איך יסודר הבנין כו'. ועכ"ז כל פרטי הבנין נרשם ברושם שהרי לכל חדר מיוחד רושם בפ"ע כו'. כמו"כ התורה נתלבשה עתה בזמן הגלות בכמה לבושין וצמצומים והעלמות, שהרי לא מושג טעמי המצות כלל וכלל למה יהי' שמונה חוטין בציצית וד' פרשיות בתפילין וכדומה ולמה המה רומזים כו' וכדומה לזה בכל המצוות שנתלבשו בענינים גשמיים כמו אתרוג ולולב שנלקחים מד' יסודות דנוגה ואין המכוון שבהם גילוי כלל גם באצ"י כו', רק שהן כמו עד"מ הרשימות שבלוח הפנקס כו', ולע"ל יתגלה המכוון שבהם בבחי' פנימי' רצה"ע שבהם, והו"ע שכר מצוה מצוה כו', ואו נאמר ולא יכנף עוד מוריך כו' פי' שיופשו המצות בבחי' לבושים והעלמות שלהם שהיו נעלמים ונלבשים בבחי' רושם בעלמא לסימן כו' ויתגלה הפנימיות שבהם, ואו זהו ענין רואות כו' וד"ל. וגם כנ"י המה עתה בחי' רושם בלבד לכך נק' ציון. והיינו עד"מ חיל המלך שמלמדים אותו תכסיסי מלחמה איך שיאחו החרב והחנית וכיוצא שגם אם יאחו כראוי עדיין אינו כלום מאחר שלא פעל כלום בזה, אך כשיצא למלחמה ויהרוג שונאיו או תצא לאור דרכי הלימוד שלמדוהו לאחוז החרב והחנית באופן שיוכל להרוג שכנגדו ובלתי אופן זה לא יהי' מכוין כו'. ונמצא כל הלימוד הי' רק הכנה לפעול פעולת המלחמה. וכמו"כ כל עניני המצות שישאל עושים אינו אלא כמשל לימוד המלחמה כו' דהיינו איך לברר בירורי נוגה להפכא חשוכא לנהורא כו', כמו ברמ"ח תיבין דק"ש הוא רומח כו' והכוונה בק"ש הוא איך לכיין הרומח להפוך הרע לטוב וכיוצא בזה בכל המצות כו' ועדיין לא פעל כלום, רק שבהשתדלות זו יהי' הכנה לע"ל שיתברר באמת החשך ואו יצא לאור כל מה שהשתדלו כנ"י בכל המצות בכל פרטי פרטיהם לפעולת המלחמה האמיתיות כו' וכמארז"ל כל מה שיהי' הסוס רץ ומיצל יהי' קדש להוי' כו', וכמ"ש במ"א וד"ל. וכשינוצח המלחמה או יהי' התגלות פנימי' המכוון שהי' בסדר מעשה המצות כו' ויעשה הקב"ה מחול לצדיקים כו', שהו"ע שמחה והתגלות אלקות בגמר ונצחון המלחמה שהוא שמח על שהגיע לתכלית עיקר המכוון שלו שהי' מלוכש ונעלם בזמן הקדום כו' וד"ל. וזהו שיראו באצבע הנה אלקינו זה קוינו לו כו', פי'

(*) על צד הגליון רשום בגוכתי"ק אדמו"ר הצ"צ: ענין ציון שייך לבאר בחי' אדם כצלמנו כדמותינו ע' ד"ה רני ועמחי בת ציון כדי לבאר בחי' כן לב האדם לאדם.

עתה נגילה אלקינו זה * בפנימי' רצונו הפשוט מה שהי' נעלם אצלינו מקודם רק שקוינו לו כו' וד"ל.

וזהו הפך ים ליבשה כו' שם נשמחה בו, לשון להבא. דבשעת קיי"ס הי' רק מעין הגילוי אלקות שיהי' לע"ל לכך אמר נשמחה ולא שמחנו כו'. אך עכ"ז אומר שם נשמחה כו', כלומר מטעם הנ"ל שכל מצוה ומצוה תתגלה טעמה והפנימי' רצון שבה לע"ל כו'. וע"כ כמו שעכשיו כל מצוה ענין בפ"ע כי שביעי של פסח בחי' אחת וליל ראשונה בחי' אחרת וכנ"ל, ועד"ו חג השבועות לענין אחר לגמרי הוא, וכן סוכות ענין אחר, ועד"ו כל המצות המה בבחי' התחלקות גדול כו' וכידוע, כמו"כ תהי' השמחה מהם לע"ל כשיתגלו פנימיותן מעצמות המאציל כנ"ל בבחי' התחלקות לכל מצוה תהי' שמחתה כמו שהי' בפסח מבחי' פסח כו', ושבת מבחי' שבת כו'. וכן הצדיקים ישמחו כל אחד לפי השגתו שהי' לו במעשה המצות שעשה כל ימיו, שהרי נק' ג"כ ציון וכל א' הוא רושם בפ"ע כנ"ל במשל וד"ל. וזהו נשמחה בו ל' רבים בריבוי רבבות מדריגות הצדיקים ולפי אופן התחלקות המצות כו'. וזהו שם נשמחה פי' שם כמו באשר הוא שם, דהיינו כל מצוה כמו שהי' כו'. וכמשל הרושם הנ"ל שאע"פ שאינו אלא לסימנא בעלמא עכ"ז יש רושם פרטי לכל דבר כו' וד"ל. ובוה מובן פי' הפסוק בזה היום עשה כו' ג"כ עד"מ הנ"ל בהיות ידוע דכל יו"ט ויו"ט ענין מיוחד הוא למעלה בפ"ע כמו בג' רגלים דבפסח מאיר מוחין דאו"א לז"א בבחי' חסד כו', ובשבועות בת"ת וכדומה. וע"כ אומרים זה היום עשה ה' פי' זה היום מובדל ומיוחד בהמשכה חדשה מאו"א לז"א הנק' הוי' כו', ולע"ל תהי' שמחה מיוחדת ליו"ט זה ג"כ בפ"ע מאחר שהוא בחי' רושם מיוחד בפ"ע כו'. וזהו נשמחה בו, פי' בו ביום הזה המיוחד עתה למצוה פרטיות ומיוחדת כו', אלא שעכשיו אינו אלא בחי' עשי' בחי' נה"י כו', ולע"ל יהי' בבחי' התגלות עצמיות הרצון שבה וכנ"ל, ואז נשמחה בו באמרם הנה אלקינו זה כו' וכנ"ל וד"ל.

ובכל הנ"ל יובן ענין הפלוגתא שבגמ' אם מצות בטילות לע"ל או אין בטילות כו'. דמ"ד שהן בטילות לע"ל כוונתו מפני שהמעשה עצמה תתבטל, והגם שיתגלה הפנימיות שלהם כנ"ל, הרי עכ"ז יש ביטול לגוף המעשה כו'. ומ"ד שאינן בטילות כוונתו מפני שכל מצוה יהי' פנימיותה מיוחדת בפ"ע כנ"ל א"כ לא נתבטלו

(* על צד הגליון רשום בגוכתי"ק אדמו"ר הצ"צ: יהי דקיע ויהי מבדיל בין ע"ק לז"א והבדילה הפרוכת כו' ובין קדוה"ק והוא פסיק טעמא שבין שני שמות ההוי' ואין זה הבדל אמיתי והוה כמים הפנים לפנים, אך הרקיע המבדיל בין אצ"י לבי"ע עד"מ ונהר יוצא מעדן זיו השכינה ובין משם יפרד זהו הבדל גמור ועכ"ז כן לב האדם לאדם ע' במדרש תלים ס"י מ"ה ע"פ רחש לבי דבר טוב כו' וע' סד"ה ששים המה בענין מפלגן ולעילא כו'.

כלל רק * מעיקר גוף המעשה וכמשל הנ"ל ברושם או עד"מ תכסיסי מלחמה הנ"ל וד"ל. זיובן שרש מחלקותם בתוס' ביאור עד"מ אחר, והוא כאשר החבית מליאה יין ותשפוך לכמה כלים מכלים שונים ואח"כ יחזירו לשפוך מה שבכל הכלים לתוך החבית וימלאה כמו שהיתה תחלה, הנה בודאי כשנשפכה לריבוי הכלים נתחלקו חלקי היין ונתפרדו זה מזה וכשחזרו ושפכוהו לחביות נתאחדו לאחדים, וא"כ היתכן לומר שנתבטל כל יין מיוחד שהי' בכלי בתוך החביות ממציאיותו שהרי ישנו עדיין בחבית ותופס מקום בה עד שמבלעדו יחסר החבית כו'. אך אין לומר בזה רק שבטל התחלקות שלהם שהיו מחולקים בכלי ועתה נתאחדו כו'. ועד"ו יובן בענין המצות, דידוע שהן בחי' אורות וכלים למעלה באצי' וכל אור מיוחד בכלי בפ"ע כו', וכשיתבטלו בחי' הכלים של מעשה המצות לע"ל אין הכוונה שיתבטלו לגמרי, שהרי כל אור המיוחד יש לו שרש ומקור בעצמות אור אין סוף ב"ה בפ"ע. רק הכוונה שההתחלקות תבטל כו' וד"ל. וזהו שרש מחלקותם, דמ"ד שהן בטילות כוונתו על התחלקות הכלים, ומ"ד שאינן בטילות כוונתו על פרטי האורות כו'. ועיקר שרש הדברים הוא שאז יהי' עליות ז"א בבחי' א"ק וידוע דעיקר ההפרש בין עולם הנאצלים לא"ק הוא במה שבנאצלים יש בחי' כלים לאורות, והפרש ביניהם רק שבעקודים כולם עקודים בכלי אחד כו' אבל בא"ק אין בחי' הכלים מיוחד ומובדל ממנו כלל וכלל עד שנאמר בהם גם בחי' כלים רק האורות והכלים שבו הן בתכלית היחוד שאין כמוהו כו', והיינו כוונת מ"ד שהן בטילות, פי' ביטול הכלי באור ותכלית יחודו כו'. ומ"ד שאינן בטילות לפי שעכ"ז בחי' הכלים דא"ק הן שרש דשרש להתהוות כלים ממש בנאצלים כו' וד"ל.

והנה עתה יש להבין ענין כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, בהיות ידוע דאתעדל"ת במעשה המצות מעורר למעלה אתעדל"ע כנ"ל, וזהו כמים הפנים כו'. דהנה פי' אדם ידוע שהוא בחי' מל' דאצי' שנק' אדם תתאה לפי שהוא בחי' נשמה דבי"ע והמרכבה דפני ארי' ושור כו', כולם בטלים לפני אדם וכמ"ש ופני אדם לארבעתן כו' וכמ"ש בווהר דכלל כולהו ואנהיג לון כו', ואדם עליון הוא בחי' ז"א דאצי' שנק' ועל הכסא דמות כמראה אדם כו' וידוע דהוא בחי' רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת רמ"ח אברין כו' בצירור אדם כו'. וזה האדם העליון נתעורר בכל רמ"ח אברים שלו כו' ע"י העלאת מ"ן דאדם התחתון כידוע. וזהו כן לב האדם לאדם, כפי אופן העלאת מ"ן דאדם התחתון כן לב האדם העליון אליו כו' וד"ל. והמשל דכמים הפנים כו' הענין הוא כידוע דיש בחי' מים עליונים ומים תחתונים גם למעלה מעלה בבחי' כתר עליון כו' וכמ"ש במ"א ורקיע מבדיל ביניהם כו', ואין ההבדלה הבדלה ממש אלא כמו הפנים הנגלים במים לפי אופן הפנים המסתכלים כו', והוא הנק' מטי ולא מטי, ונמשך מזה ההתחלקות טוב וממלא למטה מהאצי' לבריאה כו' וד"ל. וכענין המבואר במ"א דאנכי ולא יהי' לך בדבור אחד,

וכמ"כ בחי' ממלא וסובב שבכתר אינם מובדלים כלל כו' ולפי אופן מ"ן ומ"ד דמטי ולא מטי שזה כמים הפנים לפנים כן יהי' למטה בהתחלקות סובב וממלא כו' לב האדם לאדם הנ"ל וד"ל. ובוה יובן גם מה שארז"ל ע"פ שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך כו' כדרך שבא לראות כך בא כו', פי' מה הוא בא לראות בבי' עיניו פי' בבחי' מטי ולא מטי כו' כך בא לראות מלמטה למעלה בבחי' מ"ן ומ"ד ממש דהתחלקות סובב וממלא בבי' עיניו. פי' בבחי' רצוא ושוב ממש שהן אהוי"ר כו'. וכידוע דג' רגלים הן ג' עליות הנוק' בכתר כו', ודוקא ע"י בחי' רצוא ושוב תהי' עלייתה כמ"ש החיות רצו"ש כו' והן בי' עינים ימין ושמאל שנמשכו מחו"ב * דאבא כו' וד"ל. ולפי ששרש לב האדם לאדם בא ונמשך ממים הפנים לפנים כנ"ל ובכתר עליון בא ונמשך בבי' עיניו מלמעלה למטה בבחי' מטי ולא מטי כו'. ולכך כשבא המל' להתראות מלמטה למעלה צריך ג"כ בבי' עינים שהן בחי' רצוא ושוב ששרשו הוא בחי' מטי ולא מטי כו' כמ"ש במ"א וד"ל. וע"ד כ"ז יובן הדוגמא בעבודת ה' ג"כ, דיש התעוררות בהתחלקות ובדרך פרט כמו אהבה ויראה שבשעת אהבה אין היראה ובשעת היראה אין האהבה כו'. והוא להיות כי המה ב' היפוכים, האהבה בחי' רצוא ויראה בחי' שוב. ואמנם שיוכללו זה בזה ויהיו לאחדים זהו פי' בא לראות בבי' עיניו, כלומר בבי' עיניו כאחת יראו בהתכללות כענין החיות רצוא ושוב דמשמעו בתמידות כך הוא רצוא ושוב שלאחר השוב יהי' הרצוא ואחר הרצוא השוב כנ"ל. כמשל השלהבת העולה ויורדת בתמידות, והיינו כדרך שבא לראות מלמעלה למטה בבי' עיניו שבודאי כלולים בתכלית הקישור והיחוד ולכך נק' מטי ולא מטי כו', כמ"כ תבא מלמטה למעלה בהעלאת מ"ן בתכלית היחוד ברצוא ושוב כאחד כו'. וזהו תכלית כל מעשה המצות שבדרך כלל כי כל מצוה מיוחדת ומובדלת בפ"ע כנ"ל. אך היחוד הכללי שבהם הוא מעצמות אור א"ס ב"ה דהוא מלגאו כל ספי' כו' והוא המייחד לון ומקשר לון כו' וכמ"ש במ"א וד"ל.

ליל אסרו חג

להבין שרשי הדברים הנ"ל בענין כמים הפנים כו'. הנה ידוע דקודם הצמצום בקו וחוט כו' לא הי' מקום פנוי אלא הי' ממולא מעצמות אור א"ס כו'. וזהו נק' מים עליונים, וכשנעשה הצמצום והאיר הקו מתחת

הפרסא כו' וכמ"ש יקוו המים כו' יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל כו', ואח"כ יר"ד מאמרות נק' מים תחתונים, והוא שרש כל עולם י"ס הנאצלים ונבראים כו'. והנה כשאמר שלמה כמים הפנים וכו' בזה העולם שהוא למטה בהשתל' הרי כמים הפנים כו' הוא משל והנמשל הוא לב האדם לאדם שלמעלה בהשתל' כידוע. אמנם כמו שהענין שלמעלה באצ"י עצמו נהפך הוא שכמים הפנים לפנים הוא הנמשל ולב האדם הפנים לאדם הוא המשל כו'. וביאור המשל שמדבר בכאן היינו כמו שנראים הפנים לפנים כפי מראה הפנים הנראים כן הפנים הנראים במים והמים מצד עצמן לא נשתנה אלא אחת הם במהותם ואין שינוי צורה הנראית בהם מצד עצמם כלל רק לפי אופן הפנים המסתכלים בהם לבד כו'. כן לב האדם לאדם הכוונה על האדם עליון ואדם התחתון, דידוע אדם דבי"ע הוא בחי' מל' דאצ"י לפי אופן העלאת מ"ן שלה בלב דכנ"י כו', כן יתעורר אליה בחי' המשכת מ"ד דבלב האדם העליון דבחי' ז"א כו'. והיינו כמראה פנים הנגלים במים כו' כמ"כ אין שינוי כלל בהמשכות מ"ד דו"א מצד עצמן שנק' מים עליונים לגבי מ"ן דנוק' כידוע. אלא לפי אופן הסתכלות הפנים הוא מ"ן דמל' כן יגלו פנים עליונים כנגדה כו', וכמ"ש בזהר האי עלמא תתאה לקבל עלמא עילאה כאבן טבא כו' וד"ל. ואמנם שענין זה עצמו למעלה מעלה מן המאציל לנאצלים נהפך הוא דכמים הפנים כו' הוא הנמשל כו' דהיינו שאומר כמו מים עליונים שלפני הפרסא שבין המאציל לנאצלים כנ"ל שפנים תחתונים דאו"א וע"י וא"א כו' מסתכלים בהם כן נגלים עליהם פנים עליונים דעצמות אור א"ס כו', כמ"כ לב האדם לאדם ביחוד ז"ג במ"ד זמ"ן כו'. וביאור הדברים הנה ידוע דזווג ע"י הוא מיני' ובי' במ"ה וב"ן כו' דלית נוקבא ממש בע"י כו'. והענין הוא דידוע דכשעלה ברצונו הפשוט זהו בחי' העלאת מ"ן לרצונו הפשוט בתכלית כו', ועל"י זו שהוא בחי' התעוררות הרצון הקדום שהי' כבר כו' אין זה דבר וענין בפ"ע אלא מיני' ובי' מתעורר כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. וא"כ ה"ז כמים הפנים כו', דהיינו שאין שינוי כלל בעצמות אור א"ס שלפני הפרסא כו', ומאחר שכבר הי' רצון זה המאיר בקו בעצמות רצונו הפשוט כו' ע"כ התעוררו' בהעלאת מ"ג אינו אלא הגורם ירידתו מן ההעלם העצמיות בלבד כו', וה"ז כמו פנים המסתכלים במים כו', שאין התחדשות בעצם המים אלא כפי אופן הפנים כן יתגלו בהם פנים כו', כמ"כ לפי אופן התעוררות הרצון כן יתגלה מכח הרצון עד מתחת לפרסא כו' להקראות כתר לנאצלים כו'. ואין זה שינוי כלל מאחר שבעצמות אור א"ס אין שום שינוי כו' וד"ל. ובזה יובן רמז דברי ר"ע שאמר להם כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים, וידוע בכתהאריו"ל שעיקר אוהרתו להם שלא יאמרו ב' פעמים מים מים, כי מים אחד הם ולא ב' מיני מים כו'. והכוונה הוא ע"ד הנה"ל, לפי שענין אבני שיש טהור הוא בחי' הפרסא שמבחי' מטי ולא מטי כו' המבדלת בין מים עליונים כו' כמו עד"מ אבנים שנתגשם בהם המים כמ"ש אבנים שחקו מים כו'. ואמנם בהגדלה עליונה כזו שבין עצמות אור א"ס לנאצלים אינו כדוגמת משל אבנים ממש שנעלם בהם בתכלית יסוד המים, אלא כדוגמת משל

אבני שיש טהור שאבן ספיר הטהור מכל גדנוד גשמיות שביסוד העפר שבו הנה יהי' צורתו לעין הרואה כמו מהות המים ממש כידוע. ועד"מ זה יובן באבני שיש טהור דנגלדו בחי' מים עליונים דעצמות אור א"ס ונקראו אבני שיש טהור כו' וד"ל. ואמר להם כשיגיעו במס"ב בהעלאת מ"ן שלהם עד אבני שיש * שהתחלקות הקו והחוט נמשך מהם להיות מעלה מ"ן מיני' ובי' כנ"ל, אל תאמרו מים מים ב' פעמים, כלומר אל תחלקו ותפרדו בחי' פירוד באור א"ס לומר ב' מים הם הא' מים עליונים והב' מים תחתונים כו' אלא אחד הם בתכלית היחוד בעצמות אור א"ס מאחר שהבדלה זו מאבני שיש אינו הבדלה ממש שהרי הוא בעצמו הבדיל וגלל אור מפני חשך כו' כדי שיהי' מקום פנוי כו', אלא אין זה רק כמים הפנים לפנים כו' וכנ"ל וד"ל. וזהו כמים הפנים לפנים בהתעוררות מ"ן דע"י מיני' ובי' כנ"ל עפ"י אופן זה דוקא יהי' למטה בווי"ב דאצי' מ"ן ומ"ה, והיינו כן לב האדם לאדם וד"ל. וכמבואר במ"א שלפי אופן הרצון הקדום שבעצמות המאציל דוקא יהי' סדר השתל' במ"ד ומ"ן בנאצלים כו' וד"ל. ובוה יובן ההפרש שבין ליל הראשון שהוא חובה ליום השביעי שהוא רשות מעלמא דחירות היינו מים עליונים ומים תחתונים חובה אינון כו'. ואמנם לפי שבאמת מים אחד הן כנ"ל לכך יתחלפו לפעמים ויהי' מים תחתונים יותר נעלים וכמ"ש יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני כו', והוא מצה דליל ראשון כו' וד"ל.

להבין בתוס' ביאור שרש ענין כמים הפנים לפנים הנ"ל. הנה תחלה יש להקדים ענין הידוע בי"ס הגנוזות במאצילן כו' שהוא בחי' עולם הא"ס ואין לנאצלים ערוך אליהם כלל וכו'. וביאור הדברים, הנה עד"מ מבשרי אחזה שאנו רואים שיש מקור שרש השכל והחכמה למעלה מן השכל והחכמה והוא נק' ג"כ שכל מאחר שממנו מוצא התהוות השכל ונק' שכל משכיל ידוע. והנה ההפרש בין שכל הנגלה לאותו שכל המשכיל שלמעלה מן השכל מובן בב' דברים, הא' ההפרש במהותם שאין מהותם דומה כלל בערך זה לזה שהרי מהות השכל הנגלה לנו הוא השכלת סברא כל שהוא בענין שכלי, אבל אותו השכל שיש במלמעלה מן השכל אינו ענין שכלי כלל בהשכלה והבנה, כי מאחר שממנו נמצא מציאות ההשכלה וההבנה מוכרח שיהי' בעצמו למעלה מגדר וסוג ההשכלה כו' דלכך נק' משכיל כידוע. וההפרש הב' באיכותם שאיכות השכל הנגלה הוא בבחי' יש ודבר מה שהרי השכל

נרגש במוח בבחי' התפשטות דבר מה, והוא להיותו כבר נתצמצם בבחי' גילוי מן ההעלם, וידוע שהגילוי נראה ליש דובר בפ"ע בלתי ניכר שיש לו שרש ומקור המוציאו והוא ההעלם כו', משא"כ באיכות השכל שיש בלמעלה מן השכל שאיננו נרגש ליש דובר בפ"ע כלל מאחר שהוא בבחי' העלם העצמות. והגם שיש עוד דברים בהעלם העצמות שאיננו בחי' משכיל כמו בחי' רב חסד שהוא ג"כ מדת החסד שבעצמות שאינה בבחי' גילוי עדיין בשכל כידוע עכ"ז אין ביניהם ענין התחלקות כלל כמו שיש התחלקות בין החכ' והחסד שבבחי' גילוי שאנו רואים מפורדים זה מזה לגמרי כו'. והטעם הוא לפי שבהיות החכ' והחסד למעלה בבחי' העלם העצמיות נחשבים ונכללים בהעלם עצמות הכללי בתכלית הביטול ובתכלית היחוד עד שאינן נראים כלל לענין התפשטות דבר ויש. ובכלל זה יובן איך שיוכל להיות שם ב' היפוכים יחדיו ישכנו כמו החו"ג וכדומה לזה בשארי היפוכים כמו צירופי ים ויבשה שיש שם שבדאי * יהי' בהעלם המציאות כל פרטי הדברים שנמצאים בגילוי עד הדומם צומח כו' מפני שאינם בבחי' המשכה והתפשטות דבר עד שיהי' ב' ההיפוכים מנגדים ממש כמו שהמה מנגדים בבחי' הגילוי כו'. והוא מפני תכלית ביטולם לכללות ההעלם ומפני תכלית יחודם והתכללותם כו', משא"כ בבחי' הגילוי שכבר המה מפורדים ומחולקים כו' מפני שהמה בבחי' המשכה והתפשטות דבר מה כו', וכמ"ש במ"א וד"ל. והנמשל מכ"ז יובן למעלה שעולם הנאצלים כבר המה בבחי' המשכות והתפשטות דלכך נק' בלשון אצ"י לשון ויאצל מן הרוח כו' כמ"ש במ"א, ונק' ג"כ בלשון אור כמו גילוי אור מתוך החשך, והחשך הוא בחי' העלם העצמיות של אור א"ס כמ"ש ישת חשך סתרו וי"ס הגלויים אח"כ באורות וכלים בבחי' אצ"י הי' תחלה כלולים ומתאחדים בתכלית היחוד במאציל העליון בכל פרטי פרטיות הנמצאות בעולם הנאצלים עד הדומם צומח כו'. וההפרש שיש בין י"ס הגלויים לנעלמים בהעלם העצמות מובן ממשל הנ"ל בשכל וחכמה הנגלית עד שאין לה ערך כלל לבחי' השכל שיש במלמעלה מהשכל בב' דברים במהות ואיכות כו', כמ"כ בחי' חכמה דאצ"י הגלויים בבחי' אור וכלים כו' אין לה ערך כלל וכלל לגבי בחי' חכמה סתימאה שבעצמות המאציל שהוא שרש ומקור להתהוות גילוי אור החכ' דאצ"י ונק' העלם החכמה כידוע, והוא בחי' תעלומות חכמה כו' לא במהות ולא באיכות, דהיינו שהחכ' הנעלמה הגנוזה בעצמות המאציל הנה הוא בתכלית הביטול ובתכלית היחוד במאציל כמו שלהבת הקשורה בגחלת בהעלם והיו לאחדים ממש כמ"ש בס"י וכמ"ש במ"א. ובחי' חכ' דאצ"י הנגלות מן ההעלם בבחי' אור וכלי הי' מפורדת ומחולקת ליש דובר בפ"ע בלתי הגלות נגלות בה בחי' עצמיות אור א"ס ב"ה המאצילה כו', ועד"ו בכל פרטי הי"ס כמו בחו"ג וכדומה כו', ומסיבה זה לא יוכלו להיות ב' היפוכים לשכון יחדיו, משא"כ בי"ס הגנוזות במאצילן יוכלו לשכון יחדיו כו' מטעם הנ"ל וד"ל.

(*) בכתי"ב : שבדאי יש בהעלם העצמות כל.

וזהו כמים הפנים לפנים, דאית פנים עילאין ופנים תתאין כו', דהיינו י"ס הגנוזות במאצילין נק' פנים עילאין להיותם בתכלית היחוד בעצמות אור"ס כנ"ל, והי"ס הנגלות בנאצלים נק' פנים תתאין להיותם מובדלים ומרוחקים כנ"ל, ואין להם ערך כלל וז"ל. אך המשל לחם הוא כאשר יסתכל האדם במים בפניו יתגלה במים פני אותו האדם עצמו כו', כמו"כ י"ס הנק' פנים תתאין כאשר מסתכלין ומעלין מ"ן למעלה במים עליונים שע"ג הרקיע והפרסא המבדלת בין העצמות לגילוי הנאצלים יומשך ויתגלה להם פנים עילאין הנ"ל שהן י"ס הנעלמות כו'. לפי שמתחלת השתל' הי' חפץ חסד כידוע, ומכאן ואילך אינם מתגלים הנעלמים הנ"ל כ"א ע"י העלאת מ"ן דוקא וד"ל. וביאור ענין ההעלאות מ"ן שם בהיות ידוע דגם לפני האצ"י הי' שרש ומקור להתהוות כלים אך שאינם מחולקים בבחי' גילוי כמו בכלים של הנאצלים כו', וא"כ הי' גם שם שרש ענין השבירה, דהיינו שנסתלק האור הגנוז ונשבר בחי' הכלי שלו כו', ומסיבת זה יוכל להיות נאצל אור החכ', ואם לא הי' השבירה לא הי' משתלשל אור א"ס כ"כ למטה מטה דהיינו עד בחי' העשי' שהחכמה נק' בחי' עשי' כנ"ל כידוע וד"ל. והנה ידוע בספרי הקבלה דגם באדם קדמון ולמעלה מעלה הי' בחי' העלאת מ"ן, כי אין קץ לעילוי אחר עילוי ברוממות אור א"ס כו', וכדי שיוכל להיות מתמצצם בבחי' העצמיות אינו אלא ע"י העלאת מ"ן דוקא, אך שהמ"ן הוא בכ"מ לפי ערכו כו', וידוע דעיקר המ"ן נעשה מבירורים דוקא כו' וע"ד דוגמא בחי' כלי החכ' דאצ"י נתבררים ונעשים מ"ן לבחי' העצמות של המאציל ונמשך ממנו מ"ד לברר המ"ן ונתבאר במ"א שבעלות המ"ן בתחלה מתאחד עם המ"ד בתכלית ואח"כ מתברר ע"י המ"ד ונופל ממנו הפסולת כו'. וכמו"כ כאן נתברר המ"ן דכלי החכ' שנמצאות מסיבות השבירה עד שיוכל אור א"ס שבעצמות המאציל לשכון בה בבחי' גילוי אור והוא ע"י המ"ד שביררה כו'. והגם שהיתה בחי' עשי' בלבד בבחי' נפרד מאור א"ס כנ"ל נתקרבה עי"ז ונתבטלה במציאות עד שאור המאציל מתאחד בה והיו לאחדים כו' וד"ל. והיינו כמים הפנים לפנים דפנים תתאין מתיחדין בפנים עילאין בתכלית היחוד והתדבקות כיחוד מ"ן ומ"ד כו'. ואמנם למעלה מעלה דהיינו מעצמות המאציל עם הנאצלים אין הפירוד גם מתחלה כ"כ עד שנאמר שיחוד זה שינוי גדול מכמו שהי' כו' שהרי אין ההפסק ביניהם אלא בחי' קו"ח של אור המאציל המודד וקוצב כו' אבל במ"ן ומ"ד דזו"ג שהוא לב האדם לאדם כידוע יש ביחודם שינוי גדול מכמו שהי' תחלה שהרי הפרסא המפסקת בין אצ"י לבריאה הנה היא בחי' המעקה הידוע בכהאריז"ל שהיא מבדלת לגמרי עד שאין ערוך כלל וכלל בין בריאה לאצ"י עד שהבריאה הוא בבחי' התהוות יש מאין מוגבל ממש כידוע. וכאשר המ"ן דבריאה עולה ומתייחד בבחי' מ"ד דאצ"י הרי נעשה מבריאה אצ"י ממש דהיינו מיש אין כו' שוהו שינוי גדול מאד כו' וד"ל.

וכדי להבין היטיב איכות ענין יחוד מ"ן ומ"ד דזו"ג, יש להקדים תחלה ענין סמיכת גאולה לתפלה עד שארז"ל דגאולה אריכתא

דמיא, מהו לשון גאולה אריכתא כו'. הנה ידוע בכהאריז"ל בכוונת סמיכת גאולה לתפלה שהמלי' נק' תפלה כמ"ש ואני תפלה כו', והוא באמרו אד' שפתי תפתח כו' שזוהו בבחי' היכל ק"ק דבריאה והגאולה הסמוכה אליה הוא בבחי' יסוד ז"א שנק' גואל ישראל כמ"ש אם יגאלך טוב כו'. וכשמתייחדי' מ"ן ומ"ד דו"ג בהיכל ק"ק דבריאה בתכלית היחוד והתכללות זה בזה או נק' גאולה אריכתא כלומר שאין המ"ן דנוק' יש ודבר בפ"ע כלל עד שבחי' גאולה דיסוד יחשב גואל לבדו אלא גם המ"ן נחשב בחי' גאולה מפני ביטולה והתכללותה במ"ד וכללות שניהם נקראים גאולה אריכתא, כי מפני התחברות המקבל במשפיע ניתוסף הארה בודאי אך להיותם מתאחדים בתכלית גאולה אחת יחשב רק שהיא גאולה אריכתא וד"ל. וביאור הדברים הנה מבואר למעלה דמן המ"ן דנוק' שהיא כבר מצומצמת להגביל גבולין כו' נעשה ממנה בחי' אצי' ממש כשמתייחד עם המ"ד כו'. והדוגמא לזה הוא הקרבנות שע"ג המזבח שהי' אש שלמעלה אוכלת אותם ונכללו אש שלמטה שריפת נה"ב באש שלמעלה והיו לאחדים כו'. כמ"כ במזבח העליון דאצי' דמיכאל כהנא רבא מקריב נשמות עליו כו', הענין הוא דנכללו הנשמות בבחי' העלאת מ"ן באש שלמעלה דדכורא כו' והיו לאחדים והיינו כמאמר לאשתאבא בגופא דמלכא הנזכר בזוהר ובהתכללות זה נתהפך המ"ן ממהות למהות שהרי נעשה בבחי' אצי' ממש כו'. ופרטי הדברים בזה, הנה ידוע דמהות הנשמות והמלאכים מעלים מ"ן אל רחל כו' ורחל מעלה מ"ן אל ז"א כו'. ויש כאן ב' מדריגות הא' בחי' העלאת מ"ן של הגבראים בע"ג ממש שהמה כבר נמשכו ונתהוו יש מאין כידוע אל כח האלקי המהווה אותם מאין שהוא בחי' מל' דאצי' הנק' רחל עקרת הבית כידוע. והב' בחי' העלאת מ"ן דמל' דאצי' שהוא כח אלקי הפועל בנפעלים מאין ליש שירדה בריבוי הצמצומים להיות ראש לשועלים כו' כידוע מעלה מ"ן לבחי' ז"א דאצי'. והיינו מיכאל מקריב נשמות ע"ג המזבח, פי' ה"ג שבמל' דאצי' הוא אש שלמטה שע"ג המזבח עילאה דכתי' אש תמיד תוקד כו', וכמ"ש ואל אישך תשוקתך כו', ואח"כ יורד אש שלמעלה דז"א כו' ואוכל הנשמות שנקרבו בה"ג שבמל' בבחי' מ"ד כו' דארי' הוא חסד כמ"ש במ"א. וא"כ אותם הנשמות הוא בחי' רוחניות ומקור של הנשמות ולא הגבראים ממש וד"ל. וזהו והי' לבשר אחד כי בדיבוק המ"ן ומ"ד יחדיו ישתאבו הנשמות דמ"ן בגופא דמלכא כו' ובזאת יתאחדו בתכלית היחוד ויומשכו אח"כ בהתהוות הולד הנוצר מהם ג"כ באחדות ושותפות דוקא כי הולד יש בו מן האב ומן האם יחדיו מעורבים בו כידוע. וסיבת השפיע בולד באחדות כזאת הוא מפני שהי' תחלת יחוד המ"ן עם המ"ד בתכלית האחדות כו'. וזהו לבשר אחד, ופי' אחד מה שהי' נפרד מתחלה ואח"כ נתייחד כו'. וכמ"כ מאחר דמה שנחסר במ"ן נשלם ע"י המ"ד נמצא שבין שניהם אינו אלא גוף אחד ולכך ביכולתם להשפיע גוף א' משותף משניהם דוקא וד"ל. ונמצא בקצרה פי' יחוד מ"ן ומ"ד דו"ג בחי' כח הפועל בנפעל מעלה מ"ן שרש הגבראים ומתהפך לבחי' אצי' דמ"ד כו'. ומסיבת יחוד זה נולדים נשמות ומלאכים מאין ליש ממש שהוא כמשל הולד כידוע, והוא בחי' היכל ק"ק

דבריאה שפותח שפתיו כו' לקבל מ"ד דיסוד ז"א דגאולה הסמוכה אליה. וזהו עיקר ענין סמיכת גאולה לתפלה וד"ל. אך מהיכן יהי' להם השתוות והתחברות כזאת מאחר שהמל' הוא שרש המגביל גבולין דנבראים ומ"ד דאצי' הוא בחי' אצי' בלתי מוגבל כלל כו', הענין הוא דיש ג"כ בחי' גבול גם באצי', והוא למ"ד כלים דז"א כו' כידוע. ונק' בלשון רבותינו ז"ל שיעור קומה של יוצר בראשית, פי' יוצר בראשית הן האורות די"ס שנגלו מן ההעלם כיצירת האור מתוך החשך, ושיעור קומה היינו כשנמדדו האורות בכלים מכלים שונים בבחי' אברים חג"ת נה"י ונכלל גבולין של המלכות בשרש הגבולין דאצי' בשיעור קומה כו' וד"ל.

ענין ט"ו ווי"ן דאמת ויציב, הן ט"ו יסודות דה' פרצופים דכל א' כלול מג' דבי"ע שבו כו', והן ט"ו דיינו כידוע, וביאור הדברים ידוע דגם ברצון ותענוג יש כח המשפיע וכן בשכל ומדות ודיבור בכולם ימצא בחי' יסוד המשפיע כו' ונק' בשם כל כידוע בווה"ק כמ"ש כי כל בשמים ובארץ והטעם שנק' כל לפי שו"ן שערים דבינה היינו כאשר עדיין המשפיע עוצר ומעכב השפע בעצמיותו אך כאשר ישפיע ויגלה אותה נק' כל כמ"ש במ"א וד"ל, והנה ג"ע העליון הוא הארות וגילוי זיו השכינה כידוע והוא בחי' יסוד דע"י שבמלכות וכו' והמקור של כל התענוגים שממנו נשפע העונג האלקי הוה בג"ע מידי חדש ושבת כו' לפי שכמה רבוי רבבות מיני השפעות עונג הנקרא כל יכולים להמצא ממנו נק' רוב כל כלומר הרוב של כל שיש בו כמה ריבויים של כל כו' וד"ל, כידוע דביו"ד נברא והוא רק אות אחד ממחשבה כו' כנ"ל, והיינו מ"ש תחת אשר לא עבדת בשמחה כו' מרוב כל דוקא כי שמחה של מצוה מעוררת מקור כל התענוגים דוקא כידוע שמסיבות השמחה להוציא ההעלם לגילוי כו' וד"ל.

ל"ג בעומר

להבין ענין הלולא דרשב"י למה נק' בלשון הלולא והלא נקבע תענית על מיתת צדיקים כמו בו' באדר שמת משה כו', אך הענין יובן עפ"י הקדמה שיש הפרש בין נשמות למלאכים שהמלאכים נק' עומדים והנשמות נק' מהלכים כמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה כו', וטעם הדבר הוא לפי שהמלאכים כמו בחי' חומר הכלי שלהם הי' במדה וגבול כידוע דקסולוי החיות כו' כן

הצורה והנפש שלהם שנמשך מכה אלקי הוא בשיעורים וגבולים מצומצמים דהיינו כח השגתם באלקות מצומצמת בשיעור ומדה כי יש כח אלקי המשוער במלאך זו בהשגה זו ויש כח אלקי המשוער במלאך אחר בהשגה אחרת עד שיוכלו להיות בב' היפוכים כמו מיכאל וגבריאל וגם באופן קבלת השגתם הנה היא מצומצמת מאד מאין ליש ולהיות כן עומדת תמיד בו באופן אחד בלתי תוס' או מגרעת לעולם כי כמו שקבל בראשית התהוותן כן יהי' תמיד כל ימי קיומו בלתי שינויים כלל דהיינו שלא יהי' התפעלות השגתו בעת מן העתים יותר מכמו שהי' בראשונה או בגרעון מכמו שהי' אלא תמיד בהשוואה אחת יתפעל מפני שבשיעור ומדה נתנה לכל חד כפום מה דמשער וכמ"ש נודע בשערים בעלה באיגון שיעורין עילאין דמל' דאצי' וכו' ולכך נקראים עומדים לפי שעומדים בהשוואה א' בשיעורין שלהם כו' אבל הנשמות נקראים מהלכים וענין המהלך אנו רואים שיוכל להלך מנמוך לגבוה על גבוה עד אין קץ ושיעור גבוה למעלה מעלה, כמו"כ הנשמות יוכלו להתעלות ע"י העלאת מ"ן שלהם בעילוי אחר עילוי עד אין קץ ושיעור כלל וכענין מיכאל מקריב נשמות ע"ג המזבח כו' ונכללין בעצמות המאציל להיות לו לריח ניחוח כו' ואע"פ שמצד עצמות ומהות הנשמה הנה גם הם בבחי' גבול ומדה הגם שהם חלק אלקי' ונקראים נשמת שדי כו' עכ"ו חלק נבדל הוא בבחי' גבול מאין ליש ממש אך עוצם עליות שלהם אין קץ ושיעור ונק' מפני כך מהלכים מפני שיוכלו לבא למדרגה שלמעלה מעלה מערך עצמותם עד רום המעלות בעצמות אור א"ס ב"ה וכמ"ש באברהם הלך ונסוע כו' וכמ"ש בזוהר שיוכלו להתכלל ולאשתאבא בגופא דמלכא כו' וד"ל.

ב) והנה גם הנשמות קודם בואם לגוף בעוה"ז היו בבחי' מדריגות המלאכים ונקראים עומדים וכמ"ש אליהו חי' אשר עמדתי לפניו כו' וכמ"ש בזוהר דכל נשמתא הוות קיימא בדיוקנהא קמי' מלכא קדישא כו' רק לאחר בואה לגוף ועבדה עבודת ה' בחורה ומצות אני זכתה להיות נק' מהלך בעילוי אחר עילוי כו', ויש להבין הטעם איך יתכן שע"י לבושים של הגוף הגשמי תזכה יותר מכמו שהיתה בראשית התהוות שלה מבחי' אצי' כו', הענין הוא בהיות שיש בכח עלי' זו של הנשמה שתעלה באין שיעור בהתלבשות הארה קצת מהארות אור א"ס ב"ה כי מאחר שאין קץ ושיעור לעליות שלה מוכרח שיהי' בה בחי' א"ס ולא בבחי' אור גאצל בלבד כו' וזה לא יש עדיין בנשמה האלקי' בעודנה למעלה בבחי' אצי' כשנאצלה בשיעור ומדה באורות וכלים כו', שהרי אין עלייתה אלא למקור חוצבה בלבד ולא תוכל לעלות יותר וכו', אך בבואה לגוף דוקא יתלבש בה הארות אור א"ס ב"ה שתוכל לעלות עד אין שיעור כו', והטעם יובן עד"מ בזה העולם הגשמי שאנו רואים בוווג נשמות גשמיים שקודם זיווגם הם בבחי' גבול ושיעור ליכולת שפעם כשאר הנבראים אך כאשר יזדווגו ויולידו הנה שפעם בלתי מוגבלת כלל שהרי יוכלו להסתעף מהם דורי דורות עד אין שיעור וכו', ומוכרח שיש בהולדה זו הארת אור א"ס קצת בהלבשה והעלם שהרי לא יתייחס כלל כזאת השפע בלתי מוגבלת לנברא

מוגבל כידוע, ועד"ז יובן שהנשמה האלקי' בהזדווגה בגוף ותוליד מע"ט ופעולת יחודים עליונים כל ימי חייה בגופה הנה יהי' בה הארת אור א"ס ב"ה דהיינו מה שתוכל להתעלות עד אין קץ ושיעור כלל כנ"ל, משא"כ קודם בואה לגוף שלא הי' בה כח זה כנ"ל וד"ל, וזהו הטעם שנקראים הנשמות מהלך דוקא לאחר שבא לגוף בעוה"ז ולא קודם לכן כו', ואמנם בלתי עבודת הנשמה בתומ"צ גם שהיתה בגוף לא היתה נק' מהלך עדיין וכמ"ש בהתהלך תנחה אותך כו', פי' שהתורה דוקא היא המוליך את הנשמה בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות לפי שלא הי' יכולה לילך מצד עצמה כ"כ אלא ע"י התורה דוקא, והטעם הוא ששרש התורה היא מבחי' כתר עליון דלכך נקראים המצות תר"ך עמודי אור אותיות כתר כו' לפי שהם עד"מ העמודים אשר בבית בין גג לקרקע שהמה מבריחים ומחברים את הגג עם הקרקע להיות לאחדים ע"י ומוכרח שיהי' העמוד גבוה משניהם מאחר שביכולתו לחברם כו' וכמ"ש במ"א, כמו"כ תר"ך עמודי אור שבתורה ומצות שהם פנימיותו ית' כמ"ש באד"ר שהן תרי"ג אורחין דגולגלתא כו' הנה המוליכים ומחברים את הנשמה מן הנמוך לגבוה גבוה וע"י יתעלו בעילוי אחר עילוי כנ"ל, וזהו בהתהלך תנחה אותך כו' וכמ"ש ונחך ה' תמיד כו' מפני ששרש העמודים בהתחלתן בבחי' פנימי' כתר עליון ונעוץ תחלתן בסופן וסוב"ת דוקא כידוע וד"ל, ובה יובן ענין עליות הנשמה בג"ע מידי שבת וחדש כו' הוא ע"י העמוד שבג"ע דוקא כמ"ש בספר הבהיר, הנה ענין ההפרש בין העמוד להיכל הוא ע"ד ההפרש בין פנימיות לחיצוניות כמו שהיכל הגשמי בחיצוניות שבו נגלה בו ישיבת האדם לכל רואה ובפנימיות שבו יש דרך סתום ונעלם שהוא דרך עליות העמוד כו' והוא פנימיות ההיכל כו' כמו"כ בהשגות הנשמות בג"ע בבחי' היכל הג"ע כל ימות החול הוא בבחי' חיצוניות בלבד, אבל בשבת זיו"ט מתעלים בבחי' פנימיות והוא דרך העמוד, והנה העמוד הזה שנועץ מתחילת ההיכל לסופו מוכרח ששרשו ממדרגה העליונה שלמעלה מן ההיכל הנה והוא הארת ג"ע העליון דיצי' שמאיר בעמוד בג"ע דעשי' כו', ויובן בזה יותר ע"ד פנימיות וחיצוניות שבמעשה המצות דידוע שכוונת המעשה הוא בחי' פנימיות המצות שהרי הוא מיוחד יחודים עליונים בכוונה זו וימשיך אור א"ס במעשה זה, משא"כ המעשה עצמה בלבד בלתי כוונה שאינה אלא בחי' חיצוני' בלתי גילוי אור א"ס כו', ולכך מי שמקיים המצות במעשה בלבד בלתי כוונה משכנו בג"ע התחתון ולא יעלה דרך העמוד כו' וכענין מאמר שמואל אכתי לוי מאבראי כו', ומי שמקיים מצות בכוונה פנימיות יעלה דרך העמוד מחיל אל חיל כו' בלתי שיעור וגבול כו' וד"ל, והנה הוא ידוע דתורה הוא סתום וגליא פנימיות וחיצוניות דהיינו הנגלות לנו במעשה בלבד והסודות וסתרי טעמים שלהם כמו מצות תפילין להניח במעשה בלבד אינו אלא חיצוניות וכשמכוין הכוונה במוחין עליונים שיש בפי' התפילין הוא בחי' הפנימיות ובחי' סתים דאורייתא כו', וכאשר רשב"י גילה את הסתום דאורייתא הוא הענין העלי' וההילוך בבחי' הפנימי' כנ"ל במשל העמוד ונק' מהלך כו' עד אין שיעור כלל והוא מפני שהוליד יחודים עליונים בסודותיו שגילה כשהי' בגופו דוקא ומטעם הנ"ל וד"ל, משא"כ בבחי' חיצוני' התורה במעשה בלבד שהיתה בשיעורים

וגבולים רק כפי שניתנה כו' נק' עומד ולא יעלה דרך העמוד בעילוי אחר עילוי כנ"ל, וזהו שנקבע תענית על מיתת הצדיקים מצד העדר אור בעולם השפל הזה בגירעון המעשה ג"כ ואעפ"י שנשאר רושם של מעשיהם למעלה מעלה אין ביכולתו לעלות בעילוי אחר עילוי כו' מאחר שהוא בבחי' שיעור וגבול כו', אך הרושם שנשאר למעלה בגילוי הסודות בבחי' סתים דאורייתא כו' עולי' הם למעלה בעילוי אחר עילוי מטעם הנ"ל עד אין שיעור כלל חוה הטעם שנק' הלולא דוקא ברשב"י וכיוצא בו מטעם הנ"ל שהארות אור א"ס בזווג ההולדה דוקא וגם כאן בחי' הרשימו ממה שהוליד וגילה דוקא את הנעלם בעוה"ז השפל בהיותו בגוף זכה להיות מהלך עד אין שיעור בבחי' א"ס וכנ"ל וד"ל. ובכ"ז יובן מארז"ל האי עלמא דאזלינן מיני' כבי' הלולא דמי' כו' פי' האי עלמא דוקא שנתלכשה הנשמה אלקי' בגוף גשמי והולידה מעשים טובים כו', דאזלינן מיני' פי' דמה שנעשה בחי' מהלך ולא לעמוד כו', אינו אלא מיני' מסיבת ההלבשה של הגוף כו', וגם פי' הפשוט דאזלינן מיני' היינו בהסתלקות הנשמה דוקא להתעלות בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות מפני דכהלולא דמיא דמה שניתן כח אור א"ס בעלי' והילוך זה הוא לפי שהוא ענין הלולא דחתונות של זווג נשמה בגופה ועיקר ההלולא הוא כד אזלינן מיני' בבחי' מהלך לאשתאבא בגופא דמלכא כנ"ל וד"ל.

להבין בחוס' ביאור שרש הדברים הנ"ל, למה נקרא הנשמה מהלך בלי שיעור מפני הלבשתה בגוף בעוה"ז דוקא כו', הנה ארז"ל ובכל מאדך זה יצה"ר שנק' מאד כו', ויש להבין למה יקרא היצה"ר בשם מאד בלתי מוגבל הלא הוא בריאה מוגבלת מאין ליש כו', אך הענין הוא דנה"ב שגלקח מד' יסודות דנוגה דעשי' הנה היא תכלית וסוף כל ההשתל' עד שאין עוד למטה הימנה בירידות ומדריגות כ"א הגיהנם בלבד שמתחת לארץ הלון כו', והנה ידוע ככהארז"ל דכל סדר ההשתל' הוא בבחי' עיגולים ויושר עד שהעגולים הגשמי' דט' גלגלים דעשי' המה סוף כל ההשתל' כו', וה"ז כמו העיגול אשר סובב עיגול שבתוכו עד כמה עיגולים זה בתוך זה שהעיגול האחרון הוא הסובב ומקיף את כולם הנה הוא למעלה מכל העיגולים וגם למטה מכל העיגולים שבתוכו כו', וכאשר יסובב קצה האחד שלו שלמטה מטה מכל העגולים שבו הרי מוכרח שיסובב באותה רגע גם קצה השני שלמעלה מעלה מכל העיגולים מאחר שעיגול אחד הוא ואין בו מעלה ומטה בעצם מפני שיסובב כידוע, וכמ"כ בהתנענע הקצה העליון שבו ממילא יתנענע קצה התחתון שבו כו' וכ"ז משל להבין איך שע"י היפוך הרע לטוב מק"נ דעשי' שהוא תחתיות כל המדריגות

יסובב בחי' העגולים הראשונים מקור כל המקיפים דאבי"ע וכמ"ש ומתחת
 זרועות עולם וד"ל. וביאור דבר זה ידוע בהיות כי מה שנעוץ סופן בתחלתן
 דוקא הטעם ג"כ מפני משל הנ"ל העיגול האחרון המקיף מתחת כל הנה הוא יסובב
 דוקא גם למעלה מכל כו', והנה עד"מ השפעת שכל לתלמיד ידוע שיש בהשפעה
 זו בחי' מקיף על השגתו ויקרא המקיף בשם פלא ע"ש הפלאות והבדלות העומק
 של השגה שעמוקה מכפי יכולת השגתו, ואמנם לגבי תלמיד חכם הימנו עדיין
 לא תקרא בשם פלא כי יוכל כח שכלו להשיגה ולא יפלא הדבר ממנו אך שכל
 עמוק יותר מזה גם אליו יפלא כו', ועד"ז יוכל להיות השתל' מתלמיד לתלמיד
 גדול הימנו עד שבחי' מקיף של הגדול מכולם יקרא פלא באמת שאין עוד מי
 ששיגו כ"א הרב בעצמו כו', ועד"ז יובן למעלה שיש ב' מיני מקיפים הא'
 מקיף הראשון הראש לכל מקיפים שמתעגלים בתוכו ותוך תוכו והוא אשר גם
 החכ' דאצי' בחי' אור פנימי נחשב לגבי' והוא הנק' פלא שהוא כתר עליון וגם
 נק' סוכ"ע כידוע, ומקיף השני הוא אמיתיות הארת עצמות אור א"ס ב"ה שלא
 יקרא כלל בשם פלא אלא הוא אדון כל הנפלאות כו' וכמ"ש עושה פלא שכתר
 עליון הנ"ל רק בחי' עשי' לגבי' והוא מטעם משל הנ"ל דלגבי הרב המשפיע
 אין כל פלא ונעלם מאתו כו' וע"ז נאמר כי גאה גאה, פי' שהגם שכתר עליון
 נק' בשם גיאיות ה' כמ"ש ה' מלך גיאיות לבש כו' אבל אינו אלא בחי' לבוש
 לגבי אמיתיות הגיאיות הנק' אדון הנפלאות שהוא הסובב ומניע עיגול הראשון
 להיות כי אינו אלא בחי' כלי וחומר לגבי' כו' כמו חומר נפש הגלגל שאנו
 רואים וע"ז נאמר ומתחת זרועות עולם פי' כי סיבות תנועות הקצה התחתון
 שבעיגול המקיף את כולם עד שיוסובב ממילא בקצה עליון שבו כנ"ל אינו אלא
 ע"י המניעו והוא אדון הנפלאות וד"ל, וזהו הטעם שנק' היצה"ר מאד כו', כי
 הנה ע"י תשובה מעומקא דלבא הרי נתהפך הרע דד' יסודות דנוגה דעשי' לטוב
 וה"ז כמו ענין תנועה וסיבוב למטה מטה מתחתיות כלל ועי"ז יסובב ג"כ הקצה
 העליון דבחי' מקור המקיפים שנק' מאד בלי גבול באמת והיינו שבכל מאדך
 דוקא יתעורר בחי' מאד העליון כו' וכמ"ש במ"א, וזהו הטעם שכתוב בתיקונים
 דהתשובה היא בכתר דוקא וד"ל, ואמנם גם זאת הסיבה שיתנענע ויסובב
 למטה אינו אלא מאת ה' דוקא שביכלתו לסבב למעלה ולמטה בהשוואה א'
 מפני שהוא אדון הנפלאות כנ"ל וד"ל, ועפ"יו יובן הטעם למה לא תקרא הנשמה
 בשם מהלך לעלות לעצמות אור א"ס ב"ה כ"א בהיותה בגוף לפי שנעוץ סופן
 בתחלתן דוקא כנ"ל, ועי"ז יסובב למעלה ולמטה בהשוואה א' וזהו שתוכל לעלות
 עד אין שיעור כו' וכנ"ל שאין זה אלא ע"י בחי' הארה מעצמות אור א"ס ב"ה
 וד"ל.

להבין מה שאמרו בזהר פ' בא דל"ח ע"א מאן פני האדון הי' כו' דא ר' שמעון בן יוחאי, הנה כתי' למען אחיי וריעיי אדברה נא כו', וידוע דהפי' שלום הוא השפעת יסוד ז"א במל' (וע' בזהר בחקותי דף קי"ג טע"ב ע"פ ונתתי שלום בארץ), ואומר שלמען אחיי כו' ממשך שפעו, ויש להבין מי הם אחי שלו, והנה יש להבין ג"כ מה שידוע בזהר בכמה דוכתי איך שאמר רשב"י על עצמו שהוא סימנא בעלמא וכיוצא בזה בהתפארות ורוממות עצמותו במאד מאד שאין זה מדרכי הצדיקים כו', אך הענין דבראשית האצי' באורות וכלים בי"ס הנאצלים נאצלו ג"כ עמהם בחי' נשמות דאצי' ונקראים אחים וריעים לז"א כו' וכמ"ש ביאור זה במ"א בארוכה (ע' לק"ת בשה"ש בביאור השני ע"פ יונתי בחגוי הסלע), דהנה יש הפרש גדול בין הארות האצי' כמו שהיא מסותרת בבריאה לכמו שהיא מאירה בבחי' אצי' ממש שהרי נשמה דאצי' לא תוכל לסבול כל דבר רע ולא נא' נפש כי תחטא כו' אלא על נפש דבריאה שיש בה הארות אצי' בהעלם וצמצום כו' וכמו שבמעשה דודד נסתלקה ממנו שכינה כו', והטעם הוא לפי שאין רע כלל וכלל באצילות כי לא יגור במגורך רע כו' משא"כ בעולם הבריאה שמיעותו רע כו', והיינו לפי שבחי' האצי' הוא בחי' אלקות ממש ואין באלקות שום תערובות רע ח"ו, משא"כ כשמסתתר כח האלקי להבראות בריאה יש מאין ממש יפרד כו' וכמ"ש במ"א, וא"כ מאחר שהנשמות דאצי' הן בבחי' אצי' ממש ולא כמו שהוא מוסתר בבריאה כמו שהן חלק קטן בבלתי שלימות כאורות הספירות כו' כמ"ש שם בארוכה כו' (ע' ביאור הזוהר פ' פנחס על מאמר אילת השחר דרמ"ט ע"א) יכול הי' רשב"י לומר אלא סימנא בעלמא וכיוצא לפי שכל מה שהוא בגדר בריאה יש מאין הנה יתכן עליו העבודה באהוי"ר והביטול במציאות כו' מפני שהתהוותו בבחי' נפרד כנ"ל, משא"כ נשמה דאצי' אינה בחי' נפרד מעצמות האצי' כלל וא"כ הי' בבחי' אלקות ממש ולא תתכן עליו העבודה כלל מאחר שלא יגור במגוריו רע כלל ה"ז רוממות והתנשאות כח אלקי באמרו אלא סימנא כו' וכיוצא ורוח ה' ממש דיבר בו זאת וכיוצא בזה יובן הטעם שאמרן מאן פני האדון כו' וד"ל, ואמנם לא כל נשמות הצדיקים יכולין להתנשאות כ"כ מלבד אשר נשמתם המה מבחי' אצי' ממש שנקראים אחים וריעים דוקא כמו ע' סנהדרין ויחידי סגולה שבדור כנשמת רשב"י וכיוצא בו וד"ל (וע' בת"א פ' בא בענין שם צבאות, וי"ל ע"ד שאמר משה ונתתי עשב, וע"ד שהמלאך נברא נקי לפעמיים בשם ה' גם ע"ד ראה נחתין אלקים לפרעה).

בשרש * התפלה הנה יש פלוגתא בין הפוסקים אם יש שרש לתפלה מן התורה כידוע. והנה כל מוני המצות כמו הסמ"ק והרשב"ץ האחרונים

(*) נדפס בשינויים קלים בדרך מצותיך ריש שרש מצות התפילה (קטו, א).

העלו דהתפלה בנוסחא בכל יום היא דרבנן. אך התפלה שיתפלל ויבקש בעת מן העתים אשר יצטרך לדבר מהדברים או היא מ"ע דאורייתא והיא משרשי האמונה. הוא לפי שעי"ז ידע שיש אלקי' * כו'. וא"כ לפ"ז מצות התפלה אינה מיוחדת דוקא לכל אשר מקורב ועומד לפני ה' כצדיקים וכיוצא. אלא גם כל מי שצריך לבקשה מ"ע שיבקש ויקובל לפעמים ולפעמים לא כו' וה"ז כמו עד"מ המוסר בקשה לפני מלך ב"ו שיוכל כל איש למסור לו אף מפחותי הערך מאד כו' ויקובל בקשתו וימלאנה כי מטבע הטוב והחסד של המלך לשמוע דוקא אל השפלים וכו', ואין לייחס זאת אל ענין ההתקרבות והריחוק כלל כ"א בבקשה כלליות בדבר גדול כו' אבל לא לפרטיות וכו' וכמו"כ בתפלה הוא שומע תפלת כל פה כו' וד"ל.

ש"פ בהר בחוקותי

אם בחקותי תלכו וכו', אין אם אלא לשון תחנונים כמו לו עמי שומע לי ישראל בדרכי יהלכו כו', להבין זאת הנה פי' בחוקתי לשון חוקה כמאמר חוקה שחקקתי לך כו', וענין החוקה ידוע שהוא הציווי בלתי טעם, אך ע"ד פשוט הנה החוקה פירושו לשון חקיקה וחריצה, כמו עד"מ החוקק וחורץ בלוח עץ ואבן דהנה ב' מיני כתיבה יש הא' הכתיבה בדיו על הקלף והב' החוקק וחורץ אותיות בקלף בלא דיו ונקראים אותיות החקיקה ולא אותיות הכתב וההפרש ביניהם הוא מבואר דבאותיות הכתב בדיו הנה הדיו אינו מגופו ומהותו של קלף אלא הוא דבר בפ"ע לגמרי אך כשמצטייר הדיו בצורת אותיות על הקלף ידבקו בקלף והיו לאחדים ונראה כאלו האותיות דיו השחורים המה מגופו ומהותו של הקלף שהי' שחור בצורה כזו מתחלה ובאמת אינו כן שהרי תחלה הי' הקלף לבן לגמרי ונמצא שהאותיות הללו שעל הקלף אינם מעצמות ומהות הקלף רק שנתלבש ונראה ע"י אותיות כאלה ע"י הדיו המצוייר עליו ואין זה אלא דרך הלבשה בלבד, משא"כ אותיות הנחקקים ונחרצים בגופו ומהותו של הקלף הנה אין האותיות הללו דרך הלבשה עליו שהרי מצויירים בגופו ומהותו של הקלף ע"י החקיקה בגופו ממש והגם שהי' הקלף מתחלה בודאי פשוט בלתי ציור אותיות כלל עכ"ז הצורה של האותיות החקוקים בו אח"כ מאחר שאינם * ע"י דבר גפרד ממהותו כמו הדיו אלא חרותים וחקוקים בגופו בלתי דבר מפסיק הרי האותיות נחשבים

(*) בכת"י ב: שיש אלויה.
 (*) בכת"י ב: שאינם בלבד ע"י.

לגמרי מגופו ומהותו בלתי יחשבו לדבר ויש בפ"ע וכמו אותיות הדיו המצטייר בהמשכה לכאן ולכאן שגופי האותיות הן דיו שבודאי אינם נחשבים למהות אחר מחמת המשכתן מכמו שהי' דיו כשהיתה טפת הדיו כוללת אותם תחלה כו', כמו"כ גופו של קלף כשנחרת ונצטייר אין אותיות חקיקתו נפרדת כלל ממהותו הפשוט וכו' וד"ל. והנה הנמשל מזה יובן למשכיל למעלה בבחי' אותיות העליונים דתושב"כ ידידוע דאורייתא מח"ע נפקת ואמנם כבר נתלבשה בתורה אור חכמת א"ס ב"ה ע"י בחי' הכתב כמו באותיות דיו עד"מ בהיות ידוע שנגזזה ונעלמה גופו ומהותו של חכמת א"ס ב"ה להיות מתעלם בתכלית ההעלם הפשוט כדמיון הקלף הפשוט בלובן בלתי ציור כו', וכמ"ש במ"א ע"פ אפריון עשה כו' מעצי הלבנון כו' עד דלית מח' תפיסא בי' כלל כידוע וכשנתגלה ראשית הגילוי באור אבא דאצי' הנה הוא ע"י בחי' התלבשות דוקא מאחר שהוא ית' חכים ולא בחכ' ידיעא כלל כו' והתלבשות זו הוא ע"ד דוגמת אותיות הכתב בדיו שהדיו דבר בפ"ע כו', כמ"כ נתלבש ע"י מסך מבדיל ומתוכו יאיר באור החכ' דאצי' שמאיר בתושב"כ כידוע, וזהו כל פרשיות התורה שניתן לכתוב דוקא באותיות שבכתב ולכן נקראת תורה שבכתב ולשון שבכתב משמע שנתלבשה ונגזזה התורה באותיות הכתב כי גובלות חכמה שלמעלה תורה מאחר שהוא ית' חכים ולא בחכ' ידיעא כלל אלא פשוט בתכלית כנ"ל וד"ל. ואמנם עשרת הדברות בזאת הן מובדלים בערך מעלה מכל הפרשיות במ"ש בהן והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלוחות, פי' לא שנתלבשה בהן אור א"ס ב"ה ע"י אותיות הכתב אלא שנחקקו בבחי' חקיקה בלבד עד שנחשבים מגופו ועצמותו של אור א"ס ב"ה וכמשל החוקק שציור החקיקה אינו דבר נפרד כלל כנ"ל ונחשבים מעצמות הנחקק כו' וד"ל.

והנה ב' מדריגות הנ"ל באותיות הכתב ואותיות החקיקה ישנם ג"כ בכללות גש"י מאחר שאמרו בזהר תלת קשרין ישראל ואורייתא כו', וכדי להבין זה יש להקדים מ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה כו', למה נק' המלאך עומד כמו שרפים עומדים כולם עומדים כו' והנשמה נק' מהלך, הנה המלאכים נבראו בדבר ה' כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם כו', והנה עד"מ הדבור באדם התחתון שהגם שקודם שיוציא האותיות במבטא יוכל לדבר כמו שירצה, אבל לאחר שיצא במבטא מאחר שכל אות של הדיבור מיוחד בפ"ע א"א לו להשתנות לצירוף אות אחר ומכ"ש וק"ו שלא יוליד מדיבור זה תוספת דיבור אחר חדש אלא כמו שהאותיות והצירופים יצאו כן יהי' תמיד בלי תוס' זבלי מגרעת כלל והוא להיות כי כבר יצאו האותיות מפורדים ממקור חוצבם בנפש המדברת והי' ליש ודבר בפ"ע לגמרי עד שלא יוכלו להשתנות כ"א ברצון המדבר אותיות חדשות לגמרי ויוציאן מחדש מאותיות הנפש אבל אותיות הראשונות שכבר יצאו אין להם תוס' ומגרעת כלל אלא ישארו כמו שהן בציורן ותמונתן ממש בלתי התחדשות כלל כידוע, והנמשל יובן למעלה שעד"ז ג"כ בחי' דיבור העליון שנתהוו ממנו המלאכים מאין ליש כידוע שהוא כללות היו"ד מאמרות יהי אור יהי רקיע כו' וידוע שכל צירופי אותיות היו"ד

מאמרות שנחלקו לריבוי רבבות מדריגות כו' היינו סיבת ריבוי חילוקי התהוות כל הנבראים לריבוי רבבות מדריגות עד שכל נברא ונברא יש לו צירוף מיוחד מהיו"ד מאמרות כמו מחנה מיכאל שנתהווה מאותיות כלי החסד שבמל' דאצי' בדרך כלל ונחלקו לריבוי רבבות מדריגות למחנה זו עד שכל א' יש לו אות שהוא כח אלקי מיוחד לאיכות אופן המשכתו כו' כידוע, ועד"ז במחנה גבריאל מאותיות כלי מדת הגבורה שבמל' דאצי', והנה לאחר שיצאו כל ההתחלקות צירופי אותיות לא יוכל להיות שינוי מחסד לגבורה שהרי מחנה מיכאל וגבריאל המה ב' היפוכים כידוע והוא מפני כי דבר המלך אין להשיב כו', מאחר שכבר נפרדו בחי' האותיות אלקות ונתחלקו הרי כל כח מיוחד בפ"ע וד"ל, וכמ"ש ומשם יפרד וכו', ולכך נקראים המלאכים עומדים לפי שכבר נפרדו ממקור חוצבם עד שלא ישתנה כבר לעולם והוא עומד תמיד בהשוואה אחת באיכות אופן השגתו באלקות ואופן התפעלות שלו בלתי תוס' ומגרעת כלל ומכ"ש שלא יתחדש בריאה מהאותיות שכבר יצאו מאין כו' כמו שלא יתחדש כלל בדיבורים שהאדם כבר הוציאן בפיו כנ"ל במשל, אבל נש"י עלו במחשבה, והנה יש ב' מיני מחשבה הא' הנק' מחשבה עילאה והב' הנק' מחשבה תתאה כידוע בזה, וביאור הדברים הנה מבשרי אחזה שאנו רואים שהמחשבה שיחשוב האדם מה שמדבר בפיו כענין השמע לאונך מה שאתה מוציא בפיך אין יתרון כלל במחשבה זו מכמו שהאותיות הן בדבור במבטא ואין כל חדש בה שהרי כמו שנוכר למעלה בהתחלקות האותיות ושלא ישתנו ולא יתוספו כו', כמ"כ באותיות מחשבתו שמחשב מה שהוא מדבר כבר יצאו לידי גילוי כל אות ואות במחשבה בפ"ע ולא יתוסף ולא יגרע ולא ישתנה כלל אלא שהאותיות שהן מחולקים במחשבה המה יותר בהעלם וביותר דקות ורוחניות מאותיות הדבור בלבד כידוע ולכך נק' מחשבה שחושב מה שמדבר בשם מחשבה תתאה להיותה מח' שבדבור בלבד כלומר לחשוב באופן התחלת הדבור בלבד בלי תוספת ומגרעת כלל ולא נק' עצמות המחשבה שלא תתיחס אל הדבור כלל אלא מחשבה שאדם חושב איזה שכל וסברא שעדיין אינה בגדר התחלקות אותיות כלל גם במחשבה ונק' נהר שיוצא מעדן כו' פי' עד"מ הנהר שנביעתו והליכתו הוא בלתי הפסק לעולם מפני שהמעין שנובע ממנו שהוא מהתהום אין לו הפסק בעצם כו' כמ"ש במ"א, כמ"כ המחשבה שחושב בהבנת השכל נק' מח' עילאה והוא בחי' בינה שנביעתו והליכתו בלתי הפסק לעולם שהרי אנו רואים בחוש שיוכל להבין ולהשיג דבר מתוך דבר דהיינו שכל והשגה חדשה כי ע"י עומק המחשבה שחושב באותו שכל יביע השכל ויוסיף אותיות מח' חדשות עד שאנו רואים שתשוטט ותביע המחשבה בלתי הפסק להוליד חדשות והוא מפני שהעדן הוא כח החכמה מוליד חדשות יגיע הליכות שפעו בבינה ומחשבת השכל ג"כ בלי הפסק ובהתחדשות תמיד כו' בהיפוך ממחשבה תתאה שבדבור וד"ל, ועד"ז יובן ענין מח' עילאה דאצי' שיוצא מבחי' עדן עילאה חכ' דאצי' שהתלבשות אור א"ס שבחכמה מביע שפע הליכתו באור הבינה ג"כ בלתי הפסק ובחידוש המוחין תמיד כו' וכמ"ש במ"א וד"ל, ונש"י שעלו במח' הכוונה במח' עילאה זו להיות כי הרי האבות היו המרכבה לבחי' מדות עליונות דאצי' כידוע והמח' עילאה

הנ"ל כמו שנובעת מן השכל נובעת ג"כ מן המדות בהתחדשות תמיד כנראה בחוש שכל מה שיאהב בלב יחשוב במוח עד שיתהווה אותיות בלתי הפסק כו' וד"ל, וזהו שנא' באבות בעה"נ ישבו אבותיכם כו' ופי' בזהר מעבר לנהר דבינה עילאה כידוע לפי ששרש נביעת המחשבה והתחלתה ממקור המעיין דחכ' או היא בבחי' בלתי מוגבל כלל ונק' עבר הנהר משא"כ לאחר שיצאה ממקורה יש לה קצבה וכו' נאמר ונהר יוצא מעדן כו', והנה אנו רואים שכל מים שזוחלין ונזחלין הגם שירדו בהשפלה ועומק מגבוה לנמוך ולמטה מטה מהעמק עד תחתיות כדור הארץ יכולים לחזור ולהגביה גובה המים שילכו ממקום נמוך לגבוה גבוה עד אותו המקום שהוא שוה בגובה לשרש ומקור המעיין שממנו יצאו ונבעו המים בראשית זחילתן מגבוה לנמוך ולא יותר כו' כידוע, כמ"כ הנשמה האלקי' מאחר שעלתה במחשבה דהיינו בעבר הנהר הנ"ל שהוא בחי' הארת אור א"ס שבחכ' כו' גם שירדה מאד למטה מטה בעוה"ז השפל בחומר גופני יכולה היא לילך בעילוי אחר עילוי עד מקור חוצבה שהי' בתחלה בעה"ג הנ"ל ולכך הנשמה דוקא נקראת מהלך שהליכתה בקדש מדרגא לדרגא הוא בלתי הפסק ובחידוש המוחין וההתפעלות כו' בכל יום ויום מפני שמקור חוצבה ג"כ במח' עילאה הוא בבחי' הארת אור א"ס, משא"כ המלאך שגלקח מנהר שנמדד כבר בשיעור וגבול שהוא בחי' אותיות שבמח' המתלבש בדבור שהן שרשי היר"ד מאמרות ולכך נקראים עומדים בלתי הוספה והתחדשות כלל ממקור הברכה כו' וד"ל, וזהו היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם, פי' כל היר"ד מאמרות נקראים ממכ"ע כידוע, ובחי' מח' שבדיבור הכוללם יחד נק' סוכ"ע וזהו צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת כמו שהמחשבה המשוטטת במהירות לחשוב ברגע אחד מה שירצה לדבר שעה ושתיים כו', וזהו היוצר יחד לבם בסקירה אחת כו', כי מה שביר"ד נברא עוה"ב כו' הוא רק בחי' אותיות הדבור בלבד ולמעלה משניהם הוא מ"ש הודו על ארץ ושמים בחי' מח' עילאה הנ"ל שלמעלה מגדר התחלקות אותיות גם במח' שהוא למעלה מבחי' ממלא וסובב הנק' ארץ ושמים כידוע וד"ל, וע"כ רק עין ה' אל יריאו שהן גשמות ישראל בלבד שעלו במח' דוקא וד"ל.

וזהו אם בחוקתי תלכו פי' תלכו שיהי' כללות גש"י בבחי' מהלכים בעילוי אחר עילוי עד השרש והמקור שמשם נחצבו בתחלה והוא מעבר לנהר הנ"ל אשר ישבו אבותיכם כו' בבחי' מח' עילאה היינו שהליכה זו היא בחוקתי דוקא בבחי' אותיות החקיקה הנ"ל שעלו במח' אשר שם הארת א"ס מיוחדת בתכלית ולא ע"י מסך מבדיל כאותיות הכתב כו' וד"ל, וע"ז נתקן כל סדר התפלה להיות הליכתן בקדש בעליות רבות וכללות כל העליות המה ג' האבות כמאמר תפלות אבות תקנום והם ג' מדריגות הידועים אהבה דמדת אברהם יראה דמדת יצחק ורחמנות דמדת יעקב שנק' נחלה בלי מצרים, מפני שמדת הרחמנות תפשט עד בלי קץ וגבול להיות כי בבחי' אור א"ס הרי הוא א"ס למעלה בעילוי אחר עילוי כידוע בענין הכל ירוממוך סלה כו', וא"כ גם על העולמות עליונים עד רום המעלות תפשט מדת הרחמנות עליהם

להיות כי לא חשיבי נגד העילוי היותר נעלה כו' עד כמו שאין שיעור לרוממות כמו"כ אין שיעור לרחמים שעליהם ולכך נק' נחלה בלי מצרים וכמו שמבואר למעלה בענין הודו על ארץ ושמים דגם בחי' טובב וממלא אינו רק מבחי' זיו והוד משמו ית' ועצמות שמו נשגב לבדו שהוא בחי' אור א"ס שבמח' עילאה שלמעלה מעלה מבחי' אותיות כנ"ל, עד שאנו אומרים ישתבח שמך, פי' שיתצמצם להיות זיוו והודו מאיר על ארץ ושמים כו' וד"ל, וזהו אין אם אלא לשון תחנונים שהוא מדת יעקב מבריח מן הקצה כו' כולל כל העליות והליכות מפני שאין שיעור להתפשטותו כנ"ל, והוא עיקר ההילוך להביא כני' במקור חוצבם בבחי' אותיות החקוקים עד"מ שנאחדים עם עצמות הקלף כו' וכענין חרות על הלוחות דאנכי מי שאנכי חקוק בהם בבחי' עצמיות, וזהו אנכי הוי' אלקיך פי' שיהי' אלקיך בבחי' עצמיות כו', וזהו אם בחוקתי דוקא ואו תלכו בבחי' מהלך, משא"כ המלאכים שנמשכו בתחלה מבחי' דבור בלבד שלכך נקראים עומדים לא ניתנה התורה בחקיקה להיות כמו עד"מ שלא יוכלו המים לבא מלמטה למעלה יותר מכפי גובה השרש והמקור שלהם כנ"ל וד"ל, ובוה יובן מאמרם ז"ל קדושים תהיו יכול כמוני וכו' כי עד"מ הקלף עצמו שהוא פשוט בתכלית לגמרי מציור חקיקה ג"כ הרי הציור של החקיקה בבחי' צמצום אצלו וכו', והנמשל מזה יובן שגם קדושת נשמות ישראל במה שהם מובדלים בערך מן המלאכים לפי שהם בבחי' אותיות החקוקים כנ"ל, אין זה ערך עדיין לגבי קדושת עצמות אור א"ס ב"ה שהוא פשוט בתכלית כידוע, וזהו יכול כמוני כו' וד"ל, והנה כתי' כרועה עדרו ירעה בורועו יקבץ טלאיו בחיקו ישא עלות ינהל כו', בהיות ידוע שיש ז' רועים בכללות נש"י הזונים ומפרנסים אותם בכל דור ודור ועד"מ הרועה הגשמי שיאכיל את צאנו וישקם וינהלם בחיקו ישאם כו', כמו"כ יש למעלה בבחי' אצ"י ז' רועים המשפיעים ומפרנסים המשכת מוחין עליונים לכללות נש"י חדשים לבקרים כו', והם האבות שהן המרכבה כו', ששיבתן הי' בעה"ב הנ"ל, ומשם יומשכו למטה ליתן עוז וכח ג"כ להיות נק' כני' מהלכים וכענין בחיקו ישא עלות ינהל כו', דהיינו שיהי' להם כח התעוררות לעלות בעילוי אחר עילוי באהבה ויראה כו', ועיקר הרועה הוא יעקב שהרי הי' לו צער גידול בנים יותר מכולם כידוע בדרו"ל, והענין הוא למעלה עפ"י הנ"ל לפי שמדת הרחמנות הוא סיבה המעוררת הכלליות לכל אשר יצטרך הנער אם למאכל או משקה או הליכה ברגל וכדומה לכך יש ביעקב דוקא בעל הרחמים צער הגידול יותר מכולם והוא עיקר הרועה אשר בורועו יקבץ הנדחים ובחיקו ישאם וינהלם בבחי' מהלך כנ"ל, וזהו הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע כו', פי' כי יש ב' מיני מהלכים הא' שהליכתו בקדש העליון מהשגה להשגה יותר נעלה מיום ליום ע"י אהבה דאברהם דכתי' ב"י הלוך ונסוע כו' ופי' בזההר מדרגא לדרגא כו' ואין הליכה זו בדרך ככי' כלל אדרבה ברוב עוז וחדוה ואהבה בתענוגים כו', והב' ההליכה שבדרך ככי' הוא כאשר יתעלה בכל יום מדרגא לדרגא כו' ע"י מדת הרחמנות דיעקב דהיינו כל שמשגי יותר נפלאות ורוממות ה' יותר ישפל לבבו וימאס בחייו עד שיבכה על עוצם שפלותו כו' ואין שיעור להליכה זו בדרך ככי' כמו שאין שיעור לרוממות ה' וכנ"ל, ולכך הלך ילך

ובכה שכל מי שילך יותר במדרגה יבכה יותר בעומק מדת הרחמים מאחר שאין לה קץ להתפשטותה וד"ל, וזהו נושא משך הזרע פי' אור הזרוע של הנשמה אלקית שירדה ממקור חוצבה ברום המעלות כשמביאה ומוליכה ומעלה אותה מלמעלה למטה נק' נושא משך הזרע והוא הרועה שבחיקו ישא כו', ילך ובכה בנטיעתו במדת הרחמים די'עקב, אך אח"כ בא יבא ברנה, פי' דכתי' והחיות רצוא ושוב כו' פי' כשהזור ויורד אח"כ מלמעלה למטה בבחי' שוב להמשיך אלקות בתורה ומצות כמשי"ת בעז"ה, בא יבא ברנה בשמחה דהיינו שמחה של מצוה וכענין תחת אשר לא עבדת בשמחה ובטוב לבב כו', וכן כתי' עבדו את ה' בשמחה והוא עבודת המצוה כו', ושמחה זו היא מ"ש ישמח ישראל בעושי שזאת יהי' נחמתו כאשר לא יוכל לאדבקה בהשגתו ויתעורר ברחמים ובכי כו' יאמר לנפשו הלא בחי' גילוי פנימיות אור א"ס נמצא במעשה המצות שהמה פנימיות רצונותיו ית' כידוע ובהם ידבק כו' וזהו השמחה שלאחר הבכי כאשר הגיע למחוז חפצו כו' וכמ"ש במ"א וד"ל.

וזהו ואת מצותי תשמרו כו' בהיות שכל ניצוץ מישאל ירד ממקור חוצבו בעז"ה הנ"ל למטה מטה בנפש הבהמיות שנלקחה מד' יסודות כו' ובלתי אפשרי לה לעלות ע"י הרועה יעקב בעל הרחמים הג"ל בלבד אם לא שיוקדם בתחלה מעשה המצות שבהם הרועים מביאים ומעלים אותה למקורה כו' לפי שנקראים ארחות הוי' כידוע וד"ל, וטעם הדברים לפי שרמ"ח מ"ע רמ"ח אברים דמלכא עד"מ אברי האדם שבלתי האבר לא הי' כח נפש החיונית מתפשטת בו כלל כמו משכן השכל שבמוח אם לא המוח הגשמי לא הי' רוחניות השכל מתפשט בו כלל ועד"ו כלי העין והאוזן וכדומה כידוע שכולם מקבלים מן הנשמה שבמוח אם לא הי' מציאות כלי האברים הגשמי' לא היתה הנשמה שבמוח מתפשטת בהם כלל להחיותם כו', ועד"מ זה יובן בכל המצות שהן בחי' כלים ואברים למעלה בכל עולם האצ"י כמו חסד הצדקה דרועא ימינא דקוב"ה כו', ומחמתן דוקא יומשך האור של האור א"ס ב"ה הנק' סדכ"ס בכל הנאצלים כי כל שיש כלים רבים יומשך להם האור ביותר לכך נק' גר מצוה כו' כמשל הנר והפתילה עם האור כו' כידוע, ובזה יובן מארו"ל מצות צריכות כוונה, פי' המצות מעשיות עצמן הן בחי' הכלי בלבד כמשל הנ"ל וצריכות כוונה להמשיך בהם אור א"ס ב"ה הנק' סדכ"ס זבלתי כוונה זו הרי זה ככלי בלא אור כו', ונמצא כוונת המצות הן האורות של הכלים [ומ"ד אין צריכות כוונה שגם בלתי כוונה יומשך ממילא האורות בכלים כו' וכמ"ש במ"א וד"ל]. והנה כתי' והתהלכתי בתוכם כו' ויש להבין מהו שאמר לשון מתהלך ולא לשון מהלך כמו ואלכה והלכתי כו', הענין הוא דכתי' והחיות רצו"ש בבחי' העלאה והמשכה יחדיו כרגע כאור הנר שעולה ויורד תמיד כו', והנה המצוה היא הכלי לאור הנ"ל והכוונה שבה הוא בחי' רצוא להתקשר ולהתייחד באור א"ס באמרו אשר קדשנו כו', וזהו שנק' מצוה לשון צוותא והתחברות לפי שע"י מעשה המצוה הוא יכול לעלות מלמטלמ"ע בעילוי אחר עילוי בהתקשרות ובדביקות באור א"ס ב"ה וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא ליחדה

ולכללה באור א"ס ב"ה ויש בהכוונה ג"כ בחי' שוב דהיינו להמשיך אור א"ס בכלי מעשה המצות מבחי' סדכ"ס כו' כמשל הנ"ל באברי האדם כו', וה"ז בבחי' רצו"ש שאוא"ס עולה ויורד במעשה המצוה שנק' כלי ונר כו' ולכך נא' והתהלכתי עד"מ אדם המתהלך בבית אנה ואנה לא כמו הילוכו בדרך שאינו אלא מהלך בלבד ואינו חוזר לאחוריו אלא כל שעה יתוסף בהליכתו אבל המהלך בבית כשמגיע לסוף הבית יחזור לילך לאחוריו לקצה הראשון שממנו התחיל לילך כו' וטעם הדבר הוא שבכלי והיכל לפי שמקומו מצומצם ההליכה בו בבחי' מתהלך בהליכה וחזרה כו' משא"כ בדרך שמתפשט האורח והשביל עד קצה העולם כו' וד"ל, והוה משל להבין הטעם במעשה המצות לפי שהמה בבחי' כלים והיכל להשראת אור א"ס ב"ה ההליכה שלו בהם בבחי' מתהלך דוקא ברצו"ש כו', והוה והתהלכתי בתוכם במעשה המצות שלכם כו', אבל מ"ש דוד המע"ה אביטה אורחותיך וכן מה שנקראים המצות אורחות הוי' שהליכה שלהם בלתי שיעור כו' היינו בשרש המצות כמו שהן בחי' כתר ונקראים תרי"ג ארחין דגולגולתא כו' כידוע, וז"ש בראש הפרשה אם בחוקתי תלכו שנקראים חקיקות בלבד וכנ"ל ובהם תלכו בבלתי שיעור כנ"ל, אבל ואת מצותי תשמרו היינו כשהאורות בכלים מכלים שונים כנ"ל וד"ל, ולהבין ענין השמירה שלהם במה שאמר מצותי תשמרו למה צריכי' שמירה כו' וגם מה שאמר אח"כ ועשיתם אותם מהו ההפרש בין שמירה לעשי' כו', הנה כתי' ויין מלכות רב כיד המלך פי' עד"מ היין הנשפע בכלים מכלים שונים כו' כמו"כ כוונת המצות נקראים יין מלכות למעלה לפי שהוא משמח אלקים להוציא מן ההעלם לגילוי מבחי' סדכ"ס כי כמו שנכנס יין יצא סוד כו' כן בכוונת המצות יצא סוד ה' הנעלם בבחי' כתר עליון כו' ואין קץ ושיעור כלל להארות הכתר וכנ"ל ולכך הוא אומר ויין מלכות דא"ס רב מאד בלי גבול כיד המלך הגדולה בלתי שיעור עד שמתפשט אור חסדו בריבוי כלים עד אין שיעור רק שצריך הרבה כלים מאד כו', וכמו"כ בנפש אלקית התפעלות רשפי אש ההתלהבות בכוונת המצות נק' יין מלכות ונכנס יין יצא סוד ה' שבנה"א היא האהבה המסותרת אליך ה' נפשי אשא כו' במס"ג ובבחי' רצו"ש כנ"ל, אך א"א בלתי כלי שהוא המצוה זהו כמ"ש והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים כו' הן שית סדרי משנה הלכות והגדות כו', והנה עד"מ היין המכונסים בכלי צריך הכלי שמירה מעולה שלא ינקב ויצא היין לאיבוד ומכ"ש שלא יטנף ויקלקל גופו של יין כו', והנמשל מזה הוא כוונת הזרות במעשה המצות כמו הלומד תורה שלא לשמה ומכ"ש לקנטר וכיוצא בזה בכל המצות שיש סיבה מזה ליניקת החיצונים מאד בבחי' הכלי של נר מצוה כו', וע"כ צריך היין שבכלי המצוה שמירה מכל דבר זר ולהיות חותם בתוך חותם שלא יגע בו מטומאת החיצוני' הסובבים לכלים כו', והוה ואת מצותי תשמרו מאחר שכבר הם בבחי' כלים מכלים שונים כנ"ל, ואח"כ ועשיתם אותם אתם קרי כו' פי' אחר הכוונה הטובה עד שחתומה חותם בתוך חותם מכל דבר זר ונשמרתם מכל דבר רע כו', בכוונה לה' לבדו להיות גילוי אוא"ס ב"ה אח"כ ועשיתם את המצוה כלומר שנמשך אוא"ס במצות הנעשות עפ"י הכוונה כאלה וכאילו אתם עשיתם עיקר המצוה מראשית ומחדש וכמארז"ל כאלו עשאוני

כו' וכמ"ש במ"א, והטעם הוא לפי שבאמת הוא ית' חכים ולא בחכ' ידיעא כו' ולא דאית לי' צדק ידיעא כו' כמ"ש כי לא אדם הוא להנחם כו' מפני שאור א"ס עצמו מובדל בערך מבחי' השתלשלות אורות וכלים מכלים שונים שיקרא חסדו דרועא ימינא כו' וכמ"ש במ"א, ורק ע"י מעשה המצות שישראל עושים ממשיכים מבחי' סדכ"ס להיות השתל' האורות בכלים עד שנק' חכים וחסדן וכדומה ולכך ועשיתם אתם כתי' כאלו עשאוני בבחי' אדם אורות בכלים כו' וד"ל, וזהו שמסיים וצויתי את ברכתי בשנה הששית דבחי' צדיק ח"י עלמין ונתנה הארץ יבולה מלמטלמ"ע ואח"כ ועץ השדה יתן פריו מלמעלמ"ס כו' וד"ל.

להבין שרשי הדברים הנ"ל, הנה להבין שרש ענין ההפרש בין תושב"כ למכתב לאקי' שחרות על הלוחות בבחי' אותיות החקיקה הנ"ל, יש להקדים תחלה ביאור ענין המשל הנ"ל באותיות הכתב ואותיות החקיקה דהנה הנפש מליאה אותיות כידוע ונביעת האותיות מגופה ומהותה כמו דבר זר נחשבו לגבי עצמותה שהרי אינם אלא בחי' כח והארה בעלמא כמו ענין הגילוי מן ההעלם כידוע ועכ"ז אנו רואים שלא ימצא מציאות המחשבה מצד עצמה לבד בלתי הנפש המחשבת אותה המח' ומוכרח מזה שיש להאותיות מחשבה קצת דביקות ואחיזה בגופה ומהותה של הנפש עד שמתאחדים והיו לאחדים וה"ן כמו דביקות אותיות הדיו ע"ג הקלף שהגם שלא ימצא מציאות האותיות מהדיו בלבד בלתי הדבק אותם בקלף כו' עכ"ז לגוף א' נחשבים כשנכתבים * ע"ג הקלף ונראה כאלו האותיות מגופו של קלף כו', ואמנם באותיות החקיקה כשהם בגופה של קלף אין באותיות המח' להם דמיון כלל, אלא יובן דמיונם עפ"י הקדמת הידוע ששרש מציאות האותיות הן מתהוים מבחי' דמל' דתבונה שהוא בבחי' חיצוני' הבינה והוא הנק' מחשבת השכל כי השגת השכל והבנתו הוא פנימיות בינה אמנם מה שיחשוב את השגת השכל בכח מחשבתו הגם שלא יש עדיין בה ציור האותיות בהתחלקות גמור הנק' בשם אותיות מח' דלאה שהוא בחי' אחוריים דאימא (והוא דלי"ת רבתי דאחד הנק' מח' שבדבור כנ"ל) וכמ"ש במ"א, עכ"ז כבר היא מקור ושרש למציאות האותיות של התחלקות בין במח' שבדבור בין בדבור בה' מוצאות הפה וכידוע דשרש הה' מוצאות נפתחים מבקיעת יסוד אימא ונק' פתוחי חותם כו' והוא בבחי' מל' דתבונה דהיינו חיצוני' הבינה [משא"כ השגת והבנת השכל עד שיוכל להבין דבר מתוך דבר כו' הוא בבחי' פנימיות הבינה שקודם בקיעת יסוד אימא שמאיר בה מהארת הכתר

כמו ביסוד אבא שמאיר בו קצת מהארת הכתר כמשי"ת וד"ל] ולכך הבינה נק' ספר עילאה בזהר ע"ש סיפורי האותיות שמתהוים ממנה במח' ודיבור כו' וזהו שרש ענין תושב"כ כו' כי בגין סדרי דאורייתא נאמר וידבר בכל פרשח ופרשה שהוא בחי' דיבור בלבד ששרשם מאותיות הכתב דאימא עילאה ועד"מ אותיות המח' הנ"ל, ועכ"ז דבוקים המה ויש להם שייכות ואחיזה בעצמות אור א"ס ב"ה הגנוז בתורה שהרי נדבקו האותיות ע"ג הקלף כו', אבל מלובש בהלבשה, וזהו תורה שבכתב, פי' התורה שמלובשת בבחי' אותיות דכתב דאימא כו'. וענין התורה עצמה הוא הגבה למעלה מאותיות הכתב כי תורה הוא בחי' יסוד אבא שמלובש באימא שעדיין יש בו קצת הארת אור א"ס שבכתר כו' ונק' בשם מח' עילאה וגם נק' עדן עילאה וכמ"ש ונהר יוצא מעדן כו' וד"ל, ואמנם הלוחות שבבחי' אותיות החקיקה כנ"ל שרשם בבחי' כתר עליון הנק' א"א ועשה"ד שנתנו בחג השבועות ידוע שהיא בבחי' כתר דו"א דוקא כי כל ימי הספירה אינן אלא הגדלת המוחין דו"א בהשלמת מוחין דאבא ואימא כו' בגדלות ראשון ושני כו' אך בשבועות מאיר בו בחי' גלגלתא דא"א כו' שהוא אור הכתר שיש לדמותו קצת להארת אור א"ס ממש עד שנחלקו המקובלים אם הוא נאצל כשאר הנאצלים עיין מ"ש בפרד"ס ויש אומרים שהוא מאציל כו' ובכהאר"ז"ל אמרו שהוא ממוצע והוא בחי' תחתונה שבעצמות אור א"ס ושרש וראש לכל הנאצלים ואינו נמנה עמהם כו' כמ"ש במ"א, והנה ביאור הדברים הוא עד"מ הנ"ל שבחי' שרש האותיות מתהוים מבינה אבל החכ' נק' מחשבה עילאה שלמעלה מעלה משרש התהוות אותיות כו', וידוע ששרש החכ' ימצא גם בכתר שלמעלה מן החכ' כמו שיש בחי' הצומח גם בחי' ומדבר כו' וכמ"ש במ"א, והוא הנק' משכיל דהיינו מקור מוצא החכמה כו', והוא בחי' חכמה סתימאה דא"א וא"כ גם בחי' מח' עילאה דאבא ישנה בכתר עליון והוא הנק' מח' סתימאה וזהו שנק' עלה במח' פי' עלה שכך גפלה השפע פתאום במח' עילאה כו' והוא עד"מ המעמיק באיזה שכל וסברא ויפול לו בשכלו פתאום איזה דבר חכ' חדשה מלמעלה מן השכל הנק' משכיל שבדאי השכל הראשון שהעמיק לא הי' רק בחי' כלי בעלמא לקבל אותה שפע הבאה פתאום מלמעלה מן השכל כו' וזהו שאמר שבמחשבה עלו במח' הראשונה הוא החכ' עלה פתאום מה שלמעלה מן השכל ובאמת הי' צריך לומר ירד ונפל במחשבה ולא עלה אלא מפני שמח' סתימאה הנק' משכיל אל דבר כו' הוא אמיתיות המח' הראשונה ובה עלה באמת בבחי' הכתר שלמעלה מן החכ' לכך אמר עלה במח' דהיינו במח' סתימאה כו', ויובן ע"ד דוגמא במאמר הידוע כשראה משה שסורקי* את בשרו דר"ע כו' אמר זו תורה זו שכרה והשיבו לו שתוק כך עלה במח' לפני, פי' שאלת משה הי' שעפ"י התורה עליונה שניתנה ע"י שבכתב לא כך היא המדה שייסקו א תבשרו וכי זו תורה כו', ועיקר שאלתו הי' שאין זה עפ"י התורה כלל וכמנגד עליה ממש

* בכת"י ב': ששוקליון.

הרי קדם או ימי קדם ובלשון הזוהר טורי דחשוכא כו' כמ"ש במ"א, וכענין הנ"ל במאמר שתוק כך עלה במח' סתימאה שלמעלה מן הטעם והשכל שבבחי' קוין חח"ן כו', ואמנם ג' אלה המדות דא"א נמשכו ג"כ בבחי' המשכה והתפשטות דבר מה שהרי משרשם יומשך ויסתעף הנאצל בבחי' גילוי אור חח"ן מימין כו', ומוכרח שיש בהם ג"כ בחי' התחלקות עכ"פ לג' קוין אך שאין התחלקותם בבחי' נפרד כ"כ כמו בג' קוין הנגלים למטה וכענין אנכי ולא יהי' לך בדיבור א' נאמרו שחוג"ג דא"א מתאחדים בתכלית כו' כמ"ש במ"א וד"ל, ולכך נק' המדות חג"ת דא"א בשם חקיקה בלבד להיותם ממדריגה התחתונה שבעצמות אור א"ס כנ"ל, ונמצא שרש דשרש אברהם הי' בחסד דא"א הנק' יד הגדולה שלמעלה מהתחלקות נגלות בקוין כו', ושרש דשרש יצחק בגבורה דא"א [ומצד זה ארז"ל זכות אבות לא תמו כי לא תמו חסדיו דא"א מאחר שהם בבחי' א"ס כו', ומ"ד תמו זכות אבות כוונתו אל שרשם בחג"ת דאצי' בלבד שהוא בבחי' אור וכלי שיש להם הגבלה וסוף כו' וד"ל], וזהו ואקח את אביכם אברהם אוהבי מעבר הנהר מבחי' חסד דא"א ואוליך אותו למטה בהמשכות הקוין חח"ן מימין עד שנעשה מרכבה גם לחסד דאצי' ענף החכ' דאצי' בלבד, ועוד ירד למטה גם בארץ כנען גם בבחי' נוק' דז"א כידוע, דהיינו כח הפועל בנפעל שם ב"ן כשירדה המל' לברר בירורי רפ"ח דכנען כו' וכמ"ש במ"א, ולהיות מרכבה גם לחסד שבמל', כדי לברר בירורי' כו' וד"ל, ועד"ז בפחד יצחק ורחמנות דיעקב כולם ישבו כבר בעה"נ הנ"ל וירדו למטה בג' קוין הנ"ל, אך אברהם יצא ממנו ישמעאל ויצחק יצא ממנו עשו כו' פי' שנמשך מותרי השפע גם לחיצונים דבחי' נוגה דאבי"ע כי אולעו"ז עשה אלקים כו', אבל יעקב שלימו דאבהן להיותו בקו האמצעי מבריה הוא מן הקצה לקצה בלתי נטות צד לחיצונים כלל ולא לישמעאל ולא לעשו כו', והיינו מפני שהי' לו * צער גידול בנים יותר מכולם להיות כי במדה"ר יעלה כנ"י עד מקור חוצבם בחג"ת דא"א מבלתי הדבק בהם שום פסולת ודבר זר כו', וזהו כרועה עדרו ירעה כו' וכמ"ש בסמוך בעז"ה וד"ל.

וזהו אם בחקותי תלכו פי' בחוקתי בחוקים שחקקתי לכם כבר כלומר בבחי' חקיקות חג"ת דא"א ששם כבר נחקקו האבות כנ"ל, שביכולתם לרעות צאנם ולהביאם למקור זה הנק' חקיקות תלכו בבחי' מהלך בלתי שיעור וגבול כו', כי הנה כתי' ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד וידוע דבחי' מאד הוא כתר עליון דא"א שהוא בבחי' א"ס עדיין כנ"ל וה' עליות המל' הנו' כאן ישכיל וירום כו' כ"ז בזמן הגלות עד זמן העלי' החמשיית שיתעלו כנ"י בבחי' מאד העליון כו', ע"י אהבת בכל מאדך דהיינו האהבה שאין לה גבול ושיעור כלל מפני שהי' בבחי' יחידה שבכתר כו', והוא הנק' מהלך בלבד כי התפעלות האהבה שמסתעפת מן החכ' והשכל יש לה גבול וקצבה ולא יקרא מהלך כלל

כ"א דוקא אשר ילך בלי שיעור כו' והוא בבחי' כתר דוקא כידוע וזה לא יהי' כ"א לע"ל בימוהמ"ש שאז יהי' עדיין העבודה בכנ"י בקיום מצות מעשיות עד זמן תחה"מ כידוע, אך יהי' דרך העבודה בבחי' מאד דכתר דוקא ולא בעבודתינו עכשיו שהוא בבחי' שיעור וגבול מפני שעדיין לא עלתה המל' רק בג' קוין הללו הנ"ל, ולא בבחי' כתר עליון הנק' מאד רק בימוהמ"ש דכתי' ב'י' ישיכיל עבדי כו' וגבה מאד וכמ"ש במ"א וד"ל, וזהו שבחוקתי דוקא תלכו, פי' בחוקתי שבבחי' כתר אז דוקא תלכו בבחי' מהלך בלי שיעור וגבול כו', וכאז"א מישראל מוכרח לבא אל אמיתיות שרשו ומקורו בבחי' חג"ת דכתר הנק' בחוקתי הגם שעבודתו בשפלות המדרריגות מאד כי לא ידח ממנו נדח ואם לא בדור הזה יבא בגלגול בדור אחר ובפרט בדרי דמלכא משיחא שיתעלו כללות נש"י בבחי' מאד כנ"ל וד"ל. והנה מה שאמר אם בחוקתי אין אם אלא לשון תחנונים כו' הכוונה בבקשה זו שלא ילכו כנ"י בבחי' מהלך הנ"ל כ"א בג' חקיקות הללו דבכתר עליון ולא בדרך אחרת זולתם כלל, וזהו בחוקתי שחקקתי דוקא תלכו ולא בחקיקות אחרות זולתם כלל ולהיות שיש דרכים אחרים לכך הוא מבקש בתחנונים אם בחוקתי דוקא תלכו כו', ויש להבין למה צריך לבקשה זו והלא אין לך דבר חוץ ממנו ית' ובפרט בבחי' הכתר שהוא בתכלית היחוד בעצמות אוא"ס ב"ה איך יתכן שם ענין חקיקות אחרות ח"ו, אך הענין הוא עד"מ הנ"ל בענין שתוק כך עלה במח' כו' שהוא רצון הפשוט שעלה במח' סתימאה כו' ומח"ס יומשך ג' המדות דכתר עד שיהי' שרשים לג' קוין הנגלים כו' והרי הי' באפשרי להיות המשכות אחרות בבחי' ח"ס הנ"ל מבעל הרצון ולמה בחר באלה, אך הי' כוונתו בחקיקות ג' אלה דוקא לאיזה מכוון והו"ע שרש המצות בבחי' תרי"ג ארצין דגולגלתא כו' והם הנק' בחוקתי דוקא ולא ילכו דרך זולתם כלל וד"ל, והיינו מאדו"ל והתקדשתם כו' יכול כמוני כו', פי' כי בחי' עצמות רצה"פ הוא למעלה מהמשכת השרשים לג' המדות דא"א כו', והנה המצות כבר נשתלשלו בג' קוין חסד דצדקה דרועא ימינא כו', בכלים מכלים שונים כמ"ש בסמך בעז"ה, וע"כ גם כשיתעלו על ידיהם בבחי' מאד דגולגלתא דא"א שרש המצות בימוהמ"ש לא יהי' להם ערך עדיין לגבי קדושת עצמות אור א"ס ב"ה וכמאמר אין דומה לך כו', רק שיקרא בשם אדם אותיות מאד דהיינו אדמה לעליון כו', ואם לא ילכו בדרך החקיקות שחקקתי לכם לא תקראו אדם כי אתם דוקא קרוים אדם כו' כי בני בכורי כו' וכח המוליד בדומה לו וד"ל, וע"כ הוא צריך לבקשה אם בחוקתי דוקא שבחרתי ברצונו הפשוט כו' ולא בדרך אחרת זולתם כלל כו' כדי שתהיו קדושים כמוני כו' דהיינו דרך דמיון בלבד ולא כמוני ממש וד"ל.

ואת מצותי תשמרו כו' הנה כתי' ויין מלכות רב כיד המלך, פי' עד"מ היין שא"א לו בלתי כלי כו', ועד"מ האור שמאיר בפתילה אם אין פתילה יסתלק האור שא"א לאור כלל בלי כלי וכל עיקר סיבת ביאת והמשכת האור אינו אלא לפי שיש כלי שמתפשטת ויתאחו בו וב' משלים הנ"ל דיין ואור אינם אמיתים לזה מאחר שימצאו מציאות התפשטות האור והיין גם בלתי כלי, אך

מבשרי אחזה דנפש החיונית המחי' את אברי הגוף שלא ימצא כלל מציאות התפשטות החיות מהנפש בלתי כלי הגוף כמו העין והאוזן הגשמי יתפשט בהם כח הראי' והשמיעה רוחני' כו' ואם לא ימצא מציאות העין ע"י קלקול המכה וכדומה מיד יסתלק כח הראי' לגמרי כו' ולא ימצא מציאת התפשטותה כלל כו' ועד"ז יובן ענין רמ"ח מ"ע רמ"ח אברים דמלכא שהוא בחי' כלים מכלים שונים דז"א ואו"א כו' לקבל המשכת או"א"ס שבכתר שימשיך שפעו ויתפשט בהם ובלעדם לא הי' מתפשט כלל וכמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה כו' וד"ל, וזהו ויין מלכות הוא האור שמאיר מן הכתר בכל הנאצלים רב כיד המלך הוא בחי' היד הגדולה דא"א שמתפשט בלתי גבול ושיעור לפי שהוא בבחי' א"ס כנ"ל, אך א"צ רק לסיבות הכלים מכלים רבים לקבלו והמה רמ"ח מ"ע רמ"ח אברים כו' וכפי משל הנ"ל שבלתי הכלי לא יתקיים האור כו', וז"ש ואת מצותי תשמרו פי' מצות מלשון צוותא והתקשרות והיינו כאשר כבר האור נמשך ונמדד בכלי כו', משא"כ בבחי' הכתר עצמו שנקראים עדיין בשם חקיקות בלבד כנ"ל, וא"צ שמירה כ"א כשנקראים מצות דוקא ועד"מ היין שבכלי צריך חותם בתוך חותם כו' שהוא מפני גרעון הכלי שלא יקלקל היין כי היין עצמו משומר משמ"ב כשהי' בבחי' הכתר אך בהמשכתו לתוך ריבוי כלים אז כשהי' יניקה לחיצונים לקלקל הכלים כו' יקלקל גם היין כו', ולכך צריך שמירה, וזהו ואת מצותי את הטפל לבחי' הכלים דמצות כו' תשמרו מיניקת החיצונים, משא"כ אורות שבכלים כתי' בהם אותם והקרי אתם כו' וד"ל, וזהו המשך הפסוקים אם בחוקתי שבבחי' כתר עליון תלכו בבחי' מהלך בלי שיעור ע"י האבות הרועים שתקנו התפלות וכרועה עדרו ירעה בחיקו ישאם אל חוקתי הללו כנ"ל, ואת מצותי תשמרו להמשיך האורות בכלים מכלים שונים דרמ"ח מ"ע בשמירה מעולה שלא יטו ימין ושמאל כנ"ל, ועשיתם אותם כו' אז ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו פי' הארץ הוא בחי' מל' דאצי' שתתן יבולה בהעלאת מ"ן הטובים בבירורים דרפ"ח כו', ואח"כ ממילא יומשך בחי' מ"ד דעץ השדה כו' כי אז יהי' יחודים העליונים בתכלית השלימות בכל הפריצופים העליונים במ"ג ומ"ד כו' בכל א' לפי ערכו משא"כ בהיפוך כו' וד"ל, ועיקר הטעם לזה במה שתלה הטבת המ"ן ומ"ד בהליכה בחוקתי דוקא כו' הענין הוא לפי שידוע שיש ב' מיני אתעדל"ע הא' שבא אחר אתעדל"ת בהעלאת מ"ן והב' אתעדל"ע הבאה מצד עצמה לעורר אתעדל"ת והיא נמשכה ממקום עליון יוחר והוא בחי' יעקב בעל הרחמים שמעורר למעלה מ"ג מדה"ר להמשיך התעוררות להמקבלים שיתעוררו אעפ"י שאין להם התעוררות מצד עצמם כלל כו' ונק' נחלה בלי מצרים לפי שמעוצם ההתנשאות כן תגדל הרחמנות ותתפשט עד למטה מטה באין שיעור כלל וכנראה בחוש בעבודת ה' בתפלה שיוכל האדם להתעורר ולהתפעל ממקום מדריגתו הראשון ע"י מדה"ר שמעורר א"ע איך שהושפל כ"כ וכדומה גם שהי' בתכלית הנפילה ברע, וע"י האהבה וההתלהבות לא יוכל להתעלות ולהתעורר ממקום נפילתו כ"כ כו', וא"כ אנו רואים שהרחמנות יש בכחה להגביה את הנפש ביתר שאת מהאהבה או ההתלהבות עד שתרום משפלות העצום משא"כ באהבה כו', אין זה כ"א ששרש מדת

הרחמים למעלה כשנמשכה למטה מבחי' יעקב הוא נחלה בלי מצרים כו' והוא מפני שיעקב מבריח מן הקצה אל הקצה כנ"ל, ועליו דוקא נאמר כרועה עדרו כו' בחיקו ישא כו' כי יכול לעלות הנשמה עד אין קץ ושיעור והוא שתהי' בבחי' מהלך דמאד העליון כי נעוץ תחב"ס כו' יותר הוא בקו האמצעי מב' הקוין כמ"ש במ"א, וזהו הטעם שתלה הטבת המ"ד ומ"ד דארץ ועץ השדה הנ"ל במהלך בחוקתי דוקא כי ע"י שיתעורר רחמים הפשוטים מהפנימיות הרצון הפשוט המבריח מן הקצה לקצה כו' והוא נותן כח דוקא לארץ שתתן יבולה שהוא בחי' העלאת מ"ד ואעתדל"ת ועי"ז ועץ השדה יתן פריו הוא המ"ד ואתעדל"ע הבא אחר האתעדל"ת.

וידעת היום והשבות אל לבבך כו' ויש לדקדק מ"ש וידעת היום דוקא וכי מדת הידיעה הלו אינו אלא ביום ולא בלילה כו', הענין הוא כמ"ש בזוהר ע"פ ויהי ערב ויהי בקר יום אחד דלית יום בלא לילה כו' עד שנק' בין שניהם דוקא יום אחד כו', והכוונה ג"כ שעיקר מצות ידיעה זו שהוי' הוא אלקים כו', לידע היום דוקא בבחי' יום ולילה שנקראים היום דהיינו יום א' כו', ולהבין ביאור הדברים יש להקדים תחלה בענין ההשתל' בי"ס דאצי' באורות וכלים כו', הנה באמת בעצמות אור א"ס ב"ה לא יתכן לומר לי השתלשלות כמו שנשתלשל ממנו אור החכמה וכדומה שהרי לית מחתב"כ והוא פשוט בתה"פ עד שאינו בגדר החכמה ולא אפי' להיות מקור לחכמה כו' אך כדי להבין קצת איכות ההשתל' מעצמות המאציל עד שנוכל לומר עליו אנת חכים כו' יוקדם משל א' והוא כמו זריעת הגרעין של התפוח שיצמח ממנו תפוח ע"י כח הצומח שבאילן, והנה אנו רואים שאותה המתיקות שבתפוח כשנגדל הנרגש לחיך לא הי' כלל בגרעין הנורע עד שנאמר שממנו נתהווה כו' ואם נאמר שמכח הצומח נתהוה זאת המתיקות הלא אין מציאות מתיקות כלל בכח הצומח הרוחני כו', אך הענין הוא דאין לך עשב ועשב שאין לו מזל המכה ומגדלו כו' ובאותו מזל הרוחני המגדל התפוח הנה יש בו בחי' מתיקות, אמנם הוא בחי' מתיקות רוחניות מאד עד שאיננה נרגשת כלל בהרגשה גשמיות לחיך הגשמי כ"א בבחי' הרגשה לחיך הרוחני שבנפש היא נרגשת בהרגשה הרוחניות כמו ענין תפוח רוחני שאכל אדה"ר כשלא הי' לו עדיין גוף גשמי כלאחר החטא כו' כמ"ש במ"א וד"ל, והנה בחי' מתיקות זו הרוחניות שבמזל הי' כלול בו בהעלם הרוחניות וכשמצא בחי' כלים להתלבש בו נתלבש בו וגדלו במציאות מתיקות גשמי' התפוח כו' והכלי היינו הגרעין הנורע לאחר שנרקב והי' לאין כו' כמ"ש במ"א פרטי הדברים בזה, ונמצא גילוי ההעלם

המזל נעשה בסיבות בו מוצא * בחי' כלי הזריעה של הגרעין כו' והנמשל מכי' יובן למעלה דכתי' אור זרוע לצדיק, פי' צדיק ידוע שהוא כח המשפיע מעילה לעילה בכל מקום לפי ערכו והתפשטות שפעו הוא בבחי' אור זרוע דוקא כמשל הגרעין הנ"ל, והיינו שמעצמות אור המאציל העליון נשפע אור זרוע להתהוות מציאות אור החכ' הנאצל מאתו כו' להקרנות את חכים כו', אך לא יצמח אור הזרוע להיות בבחי' אור נגלה ממש מאין ליש בבחי' האצ"י כמשל התפוח במתיקות גשמי כו' כ"א ע"י ההתלבשות אור ההעלם שבעצמות המאציל הנקראי' מזלות דא"א וכידוע דאבא יונק ממזל הח' דא"א כו' המכה ומגדלו מאין ליש ואמנם שרש יש למציאות אצילות החכמה בבחי' מזל העליון דא"א כמ"ש והחכ' מאין תמצא כו' והעיקר הוא מבחי' תענוג העליון השורה במזל כו', אך הענין שאין להם ערך זע"ז כ"א כערך מתיקות התפוח הגשמי הנרגש לחיך הגשמי לגבי מתיקת הרוחניות הכלול בהעלם המזל הרוחני כו', שהוא ע"ד דוגמא מתיקות רוחניות של המצאת איזה שכל וסברא חדשה וכדומה שיש ג"כ לחיך לטעום חכמה וכמ"ש חיך אוכל יטעם כו', וכידוע דהחיך הרוחני הוא בחי' כלי להשראת החכ' שבנפש המשכלת וכמ"ש במ"א ע"פ נפשינו חתה כו' ועד"ז כל אורות הנאצלים מן המאציל הם בבחי' אור זרוע דוקא מצדיק העליון כו' עד שאין ערוך כלל בין הנאצלים לגבי שרשם בעצמות המאציל העליון כו' וד"ל, וזהו הטעם שנקראים הי"ס דאצ"י בשם אורות כי עד"מ אור זיו השמש שאין לו ערך כלל עם עצם המאור של השמש והוא בטל במציאות בגופו של מאור, ויובן זה יותר בבחי' אור של הנפש במה שמתפשט בכלים ואברי הגוף שאין זה ענין התפשטות והמשכה ממקום למקום אלא בבחי' העלם וגילוי בלבד כמ"ש במ"א באריכות, והוא עד"מ כשנתחמם המתכות מן האש שאין זה אלא בחי' גילוי האש ולא נעשה בו מיעוט מחמת זה כו' ולא שינוי כו', וכמ"כ הנפש בכלי הגוף אינו אלא בחי' גילוי שלה מן ההעלם של עצמותה דהיינו שהוא מהות דבר חיוני שבכל מקום שתתגלה יחי' גם הוא ממנה כו', וזהו כענין האור והזיו בלבד אבל הנשמה עצמה נקראת מאור דהיינו שבבחי' עצמיות שממנו גילוי האור נמצא בכל מקום שיתגלה כו', ועד"ז בחי' גילוי האור הזרוע לצדיק עליון מעצמות המאציל שנק' מאור העצמי וממנו יתגלה האורות הנאצלים כמו דוגמת משפיע ומקבל וכמ"ש יהי אור כו', ואמנם גם האור לא יגדל ויתפשט בלתי הגלות נגלות בו ההעלם אשר בתחלה והוא מ"ש ישת חשך סתרו ברישא חשוכא כו' * וזהו את חכים בבחי' אור החכ' דאצ"י הנגלה כו' ולא בחכ'

(*) בכתי' ב: בסיבות מוצאו.

(*) בשולי העמוד רשום בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר הצ"צ: עיין בספר משנת חסידים בהקדמתו פי' שסדר זרעים ה"ע עולם התהו כו' וא"כ התיקון הוא הצמיחה ועמ"ש בד"ה להבין ענין מצות פרה אדומה שם נד' מענין מזל המכה בו מהו למעלה עד"ז בהנמשל ואולי ענין הזריעה דבחי' אור זרוע י"ל זהו הזריעה זהו הכלים שהם האותיות ועי' זח"א ויצא קני"ו ע"פ וישכב יש כב הרי היסוד מעייל

ידיעא פ'י' אתה בעצמותך חכמתך בבחי' העלם העצמיות כמשל מתיקות הרוחניות שבמזל כנ"ל, ונקראת חכ' דלא ידיעא כלל כי לית מח' תפיסא ב'י' כו' וד"ל. והנה אחר שנתבאר ההפרש שבין אור למאור ש"ס הגנוזות במאציל נקראים מאורות וי"ס הנגלות בבחי' אצ'י' נקראים אורות כו', יש להבין ענין התלבשות האורות הללו עוד בבחי' כלים דאצ'י' מהו ענינם כו', בהיות ידוע פ'י' ענין האותיות בכל מקום שהוא מלשון אתא בקר כו' כמו התהוות האותיות מן השכל שכאשר ישכיל את השכל כמו שהוא עדיין במוחו בלתי אותיות הוא רק כאשר יצטרך להשפיע את השכל לתלמיד לא יוכל בלתי התלבשות השכל באותיות ותיבות ובלעדי זה לא יובן השכל לתלמיד וא"כ ה"ז כמו אתא בקר כו' מאחר שבא השכל מהעלמו לידי גילוי אותיות לחשוב בתיבות וצירופים שונים כו' יחשב זה לביאה ממש ונק' אותיות השכל כלומר שבא ואתא השכל ועד"ז יובן לשון אותיות המח' ואותיות הדבור וכו' וכמ"ש במ"א וד"ל. ולהיות כי האותיות המה מגבילים גבול השכל בהתיישבו באופן צירופים כאלו דוקא והוא מצד עצמו היו יכולים להשכילו בכמה אופנים צירופים כו' ה"ז כמו הכלי ממש שיוגבל בו היין כו', ולכך נק' אותיות של כל ספירה וספירה בשם כלי והוא בחי' כ"ל כלים דאצ'י' שהוא נר"ג לבי"ע כידוע כמו בחי' כלי אור החסד דאצ'י' דהוא בחי' אותיות דש' הוי' כו' הוא מקור למציאות התהוות החסד המוגבל מאין ליש בעולם הבריאה והוא מיכאל כהנא רבא שהוא בחי' מרכבה לבחי' ספירת חסד דבריאה כו' וכמ"ש פני ארי' אל הימין כלומר פניו הוא בחי' מוחין שלו דהיינו ראשית התהוותו מאין הם תמיד פונים אל הימין שהוא ספי' חסד דבריאה שבחי' כלי החסד דו"א כו' הוא בחי' נשמה לה כו' וד"ל. וכ"ז מפני שהאורות של הכלים דאצ'י' אינם מוגבלים עדיין עד שיהי' מקור למציאות מוגבל ממש רק בחי' הכלים שלהם להיותם מוגבלים גם בבחי' האצ'י' כמשל האותיות השכל ואותיות המח' ע"כ מהם דוקא ימצא מציאות הנבראים המוגבלים ממש בבי"ע כו', ועד"ז יובן בכל פרטי הי"ס דאצ'י' באורות וכלים כמו חכמת שלמה שנמשכה מאין ליש בבריאה מבחי' כלי חכ' שבחסד דו"א דאצ'י' כו', וע"ז נאמר אתה חכים ולא בחכ' ידיעא, פ'י' חכ' הידוע בבריאה מוגבלת מאין ליש א"ו כ"א מסיבת התלבשות האורות דאצ'י' בכלים כנ"ל, אבל מצד הספירות דאצ'י' עצמן לא היו ידועים בבחי' בריאה כלל כי המה אחוזים וקשורים באור המאציל כשלהבת הקשורה בגחלת כמ"ש בס"י ולכך נקראים ע"ס בלי מ"ה ויש בו ב' פירושים הא' מלשון בלום פ"ך כו', כלומר שאין הדיבור והמחשבה משגת במהותם כלל רק בבחי' הכלים שלהם בלבד כנ"ל, והב' בלי מ"ה בלי מהות דבר מ"ה, פ'י'

בה כ"ב אתוון נמצא זהו ענין זריעה ושורש ענין זה למעלה י"ל זהו הרשימו שנשאר ע"י הצמצום ומק"פ שזהו אותיות רל"א שערים פנים ואחור הם בחי' זריעה שלמעלה אור זרוע ואח"כ המשכת הקו מאור א"ס זהו נמשך ע"ד מזד המכה בו ואומר לו גדל כמי"ש בחז"ג נשא קל"ד א' דבחי' מזלא זהו חוטא יקרא קדישא.

מאחר שאינם נגבלים בכלי האותיות הרי המה פשוטים בתכלית עד שיכולים להלבישם בכמה מיני כלים ואותיות כמשל הנ"ל במהות השכל עצמו כשיוגבל בצירופים שונים כו', ויובן עד"ז פי' אחר מן הראשון הנ"ל במאמר אנת חכים כו' כלומר אנת הוא המאציל העליון חכים נק' כשהוא מאיר אור התפשטותו בבחי' נאצל בכלי החכ' דאצ' דוקא, משא"כ קודם התפשטות האור בכלי הנה הוא בבחי' העלם העצמות של המאציל כמשל השלהבת הקשורה בעלם בגחלת כו', ולא בחכ' ידיעא פי' לא כמו לאחר ירידת הכלי חכ' דאצ' בבריאה מאין ליש ממש כחכמת שלמה הנק' חכ' ידיעא כו' וד"ל.

ובכ"ז יובן קצת פי' ברוך שאמר כו', כי מבואר למעלה דבחי' אותיות השכל והמת' הם בחי' כלים לאורות וכאשר צריך תוס' ברכה בהם מבחי' המאור של האור שמאיר להם בתוס' מכמו שהי' מצומצם בראשונה אנו אומרים ברוך שאמר, ברוך לשון ברכה יתירה ממקורא דכולא שיומשך בבחי' אמירה דוקא דהיינו בבחי' כלים הנ"ל שאמר באותיות וכלים מכלים שונים ועי"ז הרי' העולם מאין ליש כו' ואח"כ אומר ברוך הוא בבחי' נסתר הכוונה על העצמות של המאור כו' והוא לפי שע"כ ברכת הכלים יתברך האור כמאמר אין נותנים פרנסה לאדם אלא בשביל אשתו זו ביתו כו' כמ"ש במ"א וד"ל. ברוך מרחם על הארץ ועל הבריות הנה הארץ היא בחי' מל' דאצ' כידוע ונק' ממכ"ע והבריות הנמשכים ממדה זו מאין ליש שהן ג' עולמות בי"ע כידוע, ועל כולם נמשך מדה"ר כי לגבי עצמיות המאור של האורות דאצ' הרי הם בחי' צמצומים וירידות גדולתו העצמיות עד שנאמר עליהם בחי' העלאת מ"ן כמ"ש אלקים אל דמי לך כו', ומבואר בוותר הפי' דאלקים שבמל' הוא הקורא תדיר לנהורא עילאה דאור המאציל כו' ולא שכיך לעלמין כו' וכמ"ש למען יזמרך כבוד שהוא ל"ב נתיבות חכ' ומוחין שבמל' דאצ' ולא ידום ומכ"ש וק"ו הנבראים מאין ליש ממש שמעלים מ"ן כמ"כ אל רחל כידוע, ואחר התשוקה שלהם כמאמר מים תחתונים בוכים כו' נתעורר מלמעלה גודל הרחמנות עליהם להעלותם כו' וזהו ברוך מרחם על הארץ, ברוך מרחם על הבריות וד"ל.

והנה כדי להבין עוצם ירידת הנבראים מעילה לעילה עד התהוות הנבראים הגשמי' דעולם העשי' כו', יש להקדים ענין שבירת הכלים מהו, בהיות מבואר למעלה פי' ענין הכלים דאצ' שהן כמו האותיות של השכל והמחשבה והן המקוריים לנבראים דוקא כו', והנה עכ"ז לא הי' עדיין ירידות המדריגות בצמצומים רבים כ"כ עד שנתהוו ע' שרים דעשי' שגשפע מן השפעות גשמיות מאד כצומח דתבואה והחי דבהמה וכדומה, מאחר שגם בחי' הכלים דאצ' מיוחדים בתכלית באור א"ס כמאמר איהו וגרמוהי חד כו', אך הענין הוא דהי' בחי' השבירה בכלים דאצ' ומסיבת זה הי' ירידת השפע כ"כ כו', וביאר הדברים יובן עד"מ הנ"ל באותיות השכל דהנה בתיבה שלימה כמו תיבת אדון וכדומה הנה יאיר אור השכל בתיבה זו בשלימותא כמו שהי' ממש אך ורק שתאותיות הללו אדון מגבילים לבד שלא יושכל באופן אחר כו', אבל כשנפרדו ונתפורו האותיות דתיבת אדון ולא נשאר רק אות מיוחד ממנו בפ"ע הרי לא

יובן ממנו שום שכל דענין אדנות וממשלה שהי' מאיר בתיבה זו בתחלה רק בחי' רשימו בעלמא נשאר באות זה כי מחמת שהי' מצורף בתחלה עם שאר האותיות והי' כל השכל מאיר בשלימות כו' נשאר גם עתה בהפרדו קצת רשימו מהארת אותו השכל כו' עד שיוכל להיות ממנו קצת רמו השכל לחכם, והנה עד"מ לחכם גדול יספיק תיבה אחת להבין גופו של השכל כמו שהוא בשלימות ולחכם קטן הימנו לא יספיק עד שמוכרח לחלק התיבה לעשות ממנה כמה צירופי תיבות. ואז יוכל להבין ועוד יתחלקו צירופים הללו לכמה צירופים רבים לחכם קטן מן השני כו', ועד"ו יושפל ויומשך האור של השכל שבתיבה הראשונה עד שלתינוק קטן יצטרך לומר במאה תיבות וכדומה ואעפ"י שלא ניתוסף דבר מה באותו השכל רק שנתפרד ונתפור בריבוי כלים מאד כדי שיגיע שפעו לקטני הערך מאד מאד כו', ועד"כ יובן הנמשל למעלה למשכיל בהיות שמעצמות הכלים דאצי' להיות האורות בשלימות בהם והמה לאחדים עמהם דאיהו וגרמיה חד כו' עדיין לא הי' ירידת האורות והשפע כ"כ להתהוות מציאאות בע"ג דבריאה מאין ליש כו' עד שהי' בחי' שבירה ופירוד ופיזור השפע האורות בריבוי התחלקות אותיות עד שלא הי' באות הנשאר כ"א קצת רשימו מן אותו האור בלבד או יוכל להשפיל עצמו להיות מקור לנברא בבריאה כו', ועד"ו עוד נתפרדו בפירוד ופירור אחר פירור כמ"ש אתה פוררת בעון ים כו', עד שנתהווה גם עולם השפל הזה שהוא מצירופים האחרונים מכולם כו', ובדרך כלל מחשבת מלך דמל' דאצי' נתפרד תחלה להיות המ"ם בפ"ע כו', ואח"כ נתחלקו לק"ך צירופים דאלקי' והיינו פוררת בעון ים כו' וד"ל.

וזהו וידעת היום כו' כי הנה כתי' אל אלקי' הוי' דיבר כו' וידוע דאל הוא בחי' גילוי האור הראשון דחסד עליון של המאציל כי חפץ חסד הוא להאציל מן ההעלם העצמות וזהו אל הוי' ויאר לנו כו' ואח"כ אור הזרוע הזה נתלבש בחי' העלם העצמות כמשל המזל המתלבש בגרעין כו' וכמ"ש ישת חשך סתרו והי' זה בבחי' מטי ולא מטי כו', ואח"כ הוי' דהתלבשות האורות בכלים כו', והוא בחי' עיגולים ויושר דעגולים הוא מבחי' מקיפים דאור חוזר ע"י בכל מאדך כתי' ישכיל עבדי כו' וגבה מאד כו', ויושר הוא מקיפי' דאור ישר בבחי' הקוין ימין ושמאל כו' ראש ורגל כו', וכ"ז נעשה ע"י ידיעה שתדע היום דוקא בהתכללות יום ולילה שהוא בחי' רצו"ש שמעורר למעלה בחי' מטי ולא מטי דאו"י זאו"ח כו' והיינו דלית יום בלא לילה כו', כי א"א לגילוי אור בלתי העלם בתחלה וא"א להעלם בלתי אור הקדום לו כמ"ש אל אלקים כו', ונמצא מתאחדים יום זלילה עד שלא נודע מי קודם כו', ובין שניהם נקראים יום א' דוקא כו' (הג"ה, י"ל אל הוי' זהו מדת יום כמ"ש בפע"ח גבי היום יום א' לעומר ובמא"א אות יום ס"ח יום עם הכולל גימט' אל הוי' גם כי מפסוק אל הוי' ויאר לנו משמע כן שבחי' אור שהוא מדת יום נמשך משמות אל הוי' גם מפורש כי חסד אל כל היום הרי שבחי' יום הוא מבחי' אל, וש' הוי' הוא ודאי מדת יום כמ"ש וידעת היום כו' כי הוי' הוא האלקים וי"ב צירופי הוי' מאירים בי"ב שעות היום ומדת אלקים הוא בחי' לילה, ואיכ ענין וידעת היום דר"ל היום עם הלילה ששניהם יחד

נק' יוס שלם זהו כללות ג' שמות אלו אל אלקים הוי' דיבר כו', וזהו גולג
 אור בחי' שם אל שנק' אור כנ"ל מפני חושך שיהי' הצמצום הנק' אלקים ואח"כ
 וחושך דש' אלקים מפני אור היינו שיהי' גילוי אור דש' הוי' והוא המשכת הקו
 וחוט כו' ובאצי' זהו חגית ועיקר הקו מלובש בת"ת והחסד הוא וימינו תחבקני
 בחי' מקיף ושיאיר בפנימי' זהו ע"י ת"ת וזהו ההפרש בין ב' בחי' אור הנ"ל,
 עכ"ה), ועד"מ יובן מן האור הגשמי' שבא מתוך החשך ובוודאי גם מקודם הי'
 אור זה דהיינו קודם שנברא החשך וההעלם אך מה שיצא האור מתוך החשך
 הוא בכוונה מיוחדת מבעל ההמשכה כדי שיתייחדו כו' וגם כדי שיהי' יתרון
 האור כשיבא מתוך החשך דוקא כו', והנמשל מזה יובן ל"ח וד"ל.

 חג השבועות

והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו כו' וירא העם וינעו, כתי' ומשה
 נגש אל הערפל אשר שם כו' הנה ענין עש"ן מבואר בס' הקבלה שהוא
 עולם שנה נפש, וביאור הדברים הנה עד"מ העשן הגשמי הנה סיבת בואו הוא
 ע"י שג' יסודות הרוחנים שיש בעץ נשרפים והולכים וכלים ונכללים כ"א
 למקורו הרוחני וכלול העשן מיסוד המים ורוח והעפר והאש הוא המכלם ולא
 נשאר רק האפר מיסוד העפר ומיסוד המים והרוח לא נשאר כלום כו', כמ"כ
 יובן למעלה בהיות שג' עולמות ב"ע הם כנגד בחי' רוח מים עפר כידוע
 וכשעולי' ונכללי' במקור חוצבם בכח האלקי' כ"א הלוך ונכלל במקורו בבחי'
 האצי' ולא נשאר רק בחי' הדומם שבדומם והוא גסות העשי' כו' והאש המכלה
 אותם הוא אש שלמעלה שירד עליו ה' באש כו' לברר בירורי' כו', וזהו והר סיני
 עשן כולו מפני אשר פי' נתינת הטעם הזה הוא לומר שעשן הוא המתברר מג'
 עולמות כלה והלך לו וזהו עשן כולו מלבד חלק הדומם שבדומם כנ"ל, היינו
 לפי שירד עליו הוי' דוקא באש שבבחי' האצי' ונכלל ונתבטלו לגמרי ממציאותם
 בבחי' האצי' במקורו כמשל התבטלות וכליון היסוד הגשמי במקור היסוד
 הרוחני כו' וד"ל, ופי' עש"ן עולם שנה נפש כו' היינו כידוע פי' עולם שנה
 הוא התפשטות החיות אלקי' במקום וזמן שהמקום מעלה ומטה כו' בכל עולם
 לפי ערכו נק' עולם והזמן שלו נק' שנה וכ"ו בבחי' התפשטות החיות משא"כ
 בחי' הנפש הוא בחי' מל' דאצי' עצמה שהיא למעלה בבחי' התפשטות החיות
 עד"מ הנפש שבאה בגלגולים בבהמה וצומח וכדומה וישנה במציאותה בהם
 בודאי אבל לא בהתפשטות החיות שא"כ הי' הבהמה בעלת השכל כו' אלא
 מצומצמת בהם בהעלם עצמותה מבלתי התפשטות ולא כמו הנפש המחי' את

הגוף שמתפשטת בו והיו לאחדים כו', והנה ענין הנפש במהו"ע שלמעלה מבחי' התפשטות הי' בחי' מקיפים דמל' דאצי' שלמעלה מבחי' התפשטותה בעולמות כמו התפשטות הנפש בגופה כו', וכאשר הר סיני הוא בחי' הגופים דג' עולמות בחי' חיצוני' השפע דמל' דאצי' עשן כולו וכמשל כליון הג' יסודות שבעין כו' או גם בחי' הנפש שלהם המחי' אותם מאין ליש בבחי' התפשטות החיות עולה ונכלל במקורו בעצמות המדה דמל' והוא בבחי' עצמות הנפש שלמעלה מבחי' התפשטות כמשל הגלגולים הנ"ל וזהו שגם עש"ן עולם שנה נפש המתאחדת עם העולמות כלה ונכלל ונתאחד באחד עילאה של עצמות אצי' למיהוי אחד באחד כו' וד"ל.

והנה אמרו ישראל למשה קרב אתה ושמע כו' לפי שראו בחי' ביטול חיצוני' העולמות ג"כ באור האצי' כמ"ש וה"ס עשן מפני תגבורת אש הוי' שירד עליו נתבטל גם החיצוניות ונכלל בה כו', לא רצו בזה כי רצו להשאר בגופם החיצוניות עכ"פ רק שנפשם ונשמתם בחי' הפנימי' תעלה לה' בבחי' מס"נ כמו ענין עליות העולמות בשבת ויו"ט שאינו אלא עליות הפנימיות שלהם והחיצוניות נשאר כמו שהי' כו' וד"ל, ודוגמא לדבר זה העוה"ב שאין בו לא אכילה ושתי' כלל ואעפ"כ יהי' מציאות גופים גשמי' אך שלא יהי' גיונים במאכל גשמי אלא יזונו מאורות עליונים וכמו שיש מלאכים למעלה הנק' קרביים ואצטומכא כידוע שבהם יורד השפע אלקי' וניזונין בה כמו שניזונין הקרביים ואצטומכא הגשמי ממאכל הגשמי, וכמו"כ יודככו חומריות גופם עד שיקבלו מזונא דלעילא בקרביים ואצטומכא שלהם בבחי' שפע אלקי' שבקרביים עליונים כו' וכבר הי' לעולמים כדוגמת זה במשה שעמד בהר ארבעים יום כו' והי' גופו במציאות והי' גיון בקרביים ואצטומכא שלו במזון העליון כדוגמת המלאכים הנק' קרביים כו' וד"ל [וזה הי' מקבל מבחי' קרביים העליונים כו'] ולכך ארז"ל בואו ונחזיק טובה לאבותינו כו'. והנה ידוע מהבעש"ט והמגיד ז"ל ששרש החיצוניות גבוהות מהפנימיות כו' דזהו הוראה על גובה מדריגות שרש החיצוניות מאחר שירדה כ"כ בלבושי' והעלמות עד למטה מטה כידוע שכל הגבוה יותר יוכל להשפיל עצמו כו', משא"כ השרש של הפנימיות לא יכול לירד ולהתצמצם כ"כ כו' וד"ל, וזהו ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים כו' פי' מאחר שירד כ"כ למטה בבחי' חיצוני' בשרשו גבוה הוא יותר עד ששם דוקא האלקי' והוא חשך עליון ישת חשך סתרו כו', ובערפל נגש משה ליכלל גם בבחי' חיצוני' כו' לפי ששם יוכל גם החיצוניות להכלל כו' וד"ל, ודוקא משה הי' במדריגה זו להפשיט החיצוניות ג"כ וכאמרו של בעליך, פי' הפשט גופך הנק' געל כו', ולא כל ישראל לכך אמר קרב אתה דוקא כו', ולכן אמרו תשש כחו כנקבה כו' וד"ל. והנה מבחי' או"ח של עליות העולמות כשהר סיני עש"ן כו' נעשה בחי' הקשת בג' גוונים כמ"ש כמראה הקשת בענן ביום הגשם כן מראה דמות כבוד ה' כו', וגם כאן נאמר שהי' ענן כבוד על ההר כו' ובחי' אור חוזר מאחר שטבעו לעלות עולה הוא עד אין קץ ושיעור למעלה מעלה עד רום המעלות כו', משא"כ בחי' אור ישר שירד למטה כל מה

שהולך בירידות המדריגה הוא מתצמצם ומתקצר כו', והמשל בזה הוא קול שופר שמסיבת מיצר צדו האחד הקול הולך ומתרחב בצדו השני כו', וזהו מן המיצר קראתי י"ה בבחי' או"ח כמו ענין בע"ת כו' הולך כלפי מעלה ומתרחב עד בחי' א"ס ממש כי כל מה שעולה למעלה מתרחב יותר כו', וזהו ענני במרחב י"ה כו' וד"ל, ומה הטעם יובן במעשה דנבואת יחזקאל כשראה מעשה המרכבה כולה עם כל פנימיות שלה כמו ומתוכה כמראה אבן ספיר כו' ודמות כמראה אדם כו' לא נפל על פניו עדיין כי יכול לסבול הכל כו' וכשהגיע למראה הקשת כתי' ואשמע ואפול על פני כו' שלא יכול לסבול גודל האור מפני שבחי' או"ח דקשת עולה עד א"ס ממש מטעם הנ"ל, וגם להיות כי גם החיצוניות כלה כנ"ל, לכך הופשט מגופו כו' וד"ל, ואמנם בשעת מ"ת כתיב ויהי קול השופר הולך וחזק מאד כו', אע"פ שהי' בחי' אור ישר כמ"ש משה ידבר והאלקי' יעננו בקול כו', וקול שופר זה הוא קול אלקי' הוא שנמשך מלמעלה למטה כו', עכ"ז הי' הולך ומתרחב עד אין שיעור כמ"ש הולך וחזק מאד כו' לפי שמחמת העלאות הברוריי' דאור חוזר דעשן ההר כו' נתעורר למעלה ג"כ בחי' או"ח למהוי אחד באחד דהיינו להיות כברק חצו מלמעלה למטה ראשיתו מצער ואחריתו ישגא מאד והוא בהיפוך מבחי' אור ישר שהולך ומתקצר כו' אלא כדוגמת או"ח שמלמטה למעלה ושרש הדברים מובן לי"ח וד"ל.

שבת שאחר החג

להבין * שרש הדברים הנ"ל, הנה כדי להבין שרש ענין זה"ס עשן כו' יש להקדים תחלה ענין המראה אשר בקשת ביום הגשם כן מראה הנוגה כו', הנה מבואר בס' הטבע ענין סיבת ריבוי הגשם שימצא מחמת ריבוי החום של השמש דוקא בקיץ ולכך ימעט להיות בזמן הקור כו' שהוא לפי שיש ג' יסודות מים רוח עפר בארץ והחום של השמש המכה עליה מוציא את היסודות הללו ממנה ויוצאים כמו הקיטור והוא הנק' אידי הארץ וכשמתגברים נתאספו ונתגשמו והם עננים שמתהווים מאידי הארץ כידוע, ע"כ כל שיש חום השמש בתגבורת יותר יותר יהי' מציאות הגשם בריבוי כו', והנה ג' הגוונים של הקשת הנראים בענן ידוע שהוא מחמת אור השמש הנכפל הנק' אור חוזר והוא כשעומד לנגד הענן וע"ז נאמר את קשתי נתתי בענן כו' וראיתיה לזכור ברית עולם כו', וידוע הקושי' בספרי הפלוסופים שהרי טבעיות הוא כו'. אך הענין הוא עפ"י ספרי הקבלה דג' גוונים הללו הם בבחי' אור חוזר מחג"ת דיסוד דנוקבא כו' וזהו וראיתיה כו'.

(*) מכאן עד קטע המתחיל וזהו ג"כ שרש ענין — נדפס ג"כ בתוספת הגהות באוה"ת נח כרך ג' תרמ"ב.

וביאור הדברים יובן בהקדמה מתחלה להבין פי' הפסוק ונתתי עשב בשדך לבהמתך כו', דהנה יש להבין מה שהמל' נקראת לפעמים בשם בהמה בגימט' ב"ן והמלאכים נק' בשם עשב וחציר כמ"ש מצמיח חציר לבהמה כו' וידוע מאמר הזהר דהי' בהמה רבה ובהמות שבהררי אלף דרביעא על אלף טורין ואכלת לון בגמיעא חדא כו', ולפעמים נקראים המלאכים בשם בהמות וחיות כמו פני ארי' אל הימין לפני שור כו' והמל' נקראת בשם כסא כמ"ש כמראה אבן ספיר דמות כסא כו' והם מרכבה לנשאות את הכסא כידוע, הענין הוא דידוע דיש ב' מיני מלאכים הא' עומדים משי"ב כמו מיכאל גבריאל כו', והב' אשר מתחדשים בכל יום וזהו יוצר משרתים ואשר משרתיו כו' כידוע, הנהה המתחדשים בכל יום היינו העולים מבירורים מרפ"ח ניצוצים שנפלו בנוגה כו' וביאור הדברים הוא ע"ד מאמרם כשאדם עושה מצוה נברא מלאך אחד והמצוה נעשית מענינים גשמי' דנוגה והמלאך הנברא ממעשה מצוה זו הוא המתברר מבירורי נוגה ונק' בשם עשב כמשל עשבי השדה שצומחין בלתי זריעה רק מכח הארץ עצמה מבירורי לחלוחיות היסודות הנמצאים בה כו', כמ"כ עד"מ כשהמל' ירדה מאד בסתר המדריגות להחיות מאין ליש גם הע' שרים וכיוצא הנק' נוגה דעשי' ועד"ו נוגה דביצי' וכו' נק' בשם שדה כמ"ש מלך לשדה נעבד להיות שצומחת רק בחי' עשב וחציר בלבד והן המלאכים הנקראים עשב השדה והמל' נקראת בשם בהמה דרביעא כו' כי נכליין במקורן ברוח פיו האוכלתן והוא ע"י האהבה ויראה שלהם במס"נ וביטול במציאות ונשאב בפה דבהמה בגימט' ב"ן כו' וכמ"ש במ"א, אבל כשהמל' הי' במקומה בבחי' האצי' ממש נקראת כסא והחיות נושאות כו' הן המרכבה לפני ארי' פני שור כו', ונקראים המלאכים אז בשם בהמות וחיות כי לפי ערך רוממות המל' במדריגתה כן יהי' ערך שפלות המלאכים וכשירדה המל' בחיצוני' העולמות הנק' שדה נקראים עשב השדה וכשעלתה המל' במקומה בבחי' האצי' נתעלו המלאכים להקרות בשם ארי' ושור על מדריגת המל' כשיורדת ומסתתרת מאד וכמ"ש מחר חדש ושלשת תרד מאד כו' וד"ל, והנה מה שע"י מצוה נברא מלאך הרי זה לא יהי' כ"א ע"י מעשה האדם דוקא שעושה המצוה ההיא וכמארז"ל העושה מצוה א' קונה לו פרקליט א' כו', וז"ש ועשב לעבודת האדם דוקא כו', ויש להבין מאין יש כח זה לאדם כו', הענין הוא דשרש נש"י מבחי' התיקון דש' מ"ה דאצי' המברר כידוע, ושרש המלאכים מש' ב"ן דמל' מאחר שמתחדשים בכל יום כנ"ל וש' ב"ן הוא המתברר מש' מ"ה כידוע, ולכך ביכולת האדם להעלות בחי' עשבי השדה הן המלאכים שמבירורי נוגה הנ"ל ע"י מעשה המצות ודוגמא לדבר הי' ענין גילוי המגיד אצל הרב בית יוסף ז"ל מן המשניות שלמד עד שאמר אני המשנה המדברת בפיך כו' נעשה מהבל לימודו במשניות והבל זה נלקח מנוגה ונתברר ונעשה מלאך כו', ועד"ו בכל לימוד שאדם לומד מסכת נברא מלאך א' כו', וכל מעשה המצות שאדם עושה מיוחדים בירורי נוגה בפרט מה שבירר בכל יום עד שאמר ונתתי עשב בשדך בדרך פרט לכאו"א מישראל כי מה שיברר בחלקו כו' נק' עשב שדך כו', ולבהמתך הוא הארה מיוחדת-משם ב"ן שאכלת אותן בגמיעא כו' ולפי שמתברר ש' ב"ן ע"י ש' מ"ה דאדם אומר ונתתי עשב בשדך לבהמתך

כ"ו וד"ל, אך באמת הברור' דרפ"ח כ"ו ידוע ששרשם מש' ב"ן דו' מלכים דתהו וידוע דתהו גבוה הרבה מן התיקון עד שמחמת טעם זה יוכל הצומח להחיות נפש האדם * לפי שהאדם מבחי' התיקון והצומח מבחי' התהו וכמ"ש כי לא על הלחם כ"ו כ"א על מוצא פי הוי' שבמאכל ששרשו גבוה הרבה ממוצא פי הוי' שבנפש האדם כמ"ש במ"א בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות, ועיקר הענין הוא לפי שבחי' ב"ן לאחר הברור גבוה ממ"ה לפי שנעשה ס"ג שהי' בו השבירה וכמ"ש במ"א שוהו ענין אשת חיל דב"ן תהי' עט"ב כ"ו, כמ"כ במעשה המצות שנעשי' בענינים גשמי' דנוגה כמו הצמר דציצית וקלף דתפילין וכדומה לאחר שמתבררי' עולי' למעלה מש' מ"ה דאדם המברר ועושה המצוה מטעם הנ"ל וכמו שהצומח יחי' את האדם כ"ו כמ"כ מסיבת המצות מעשיות נעשה יחודים עליונים באורות וכלים דבחי' התיקון שהוא כמשל התחברות הנשמה בכלי אברי הגוף כ"ו, כח הראי' בעין כ"ו, לפי שכת התהו דס"ג גבוה הרבה עד שמסיבתו יהי' היחוד בעולם התיקון שלמטה הימנה וכמשי"ת בסמוך בעז"ה וד"ל. ואמנם יש להבין דאם עיקר ענין המצות הם רק בחי' הברור' דרפ"ח כ"ו למה תהי' מצות הקריאה בתורה וק"ש וכיוצא שהי' באדם עצמו שהוא מבחי' התיקון כ"ו, הענין הוא דרפ"ח ניצוצין הם כלולי' מד' שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן שהוא דרך כלל או"א ז"נ כידוע רק שעיקר הגילוי של השבירה הי' בס"ג כ"ו, וא"כ מ"ה דתהו נתברר ע"י המצות שבאדם עצמו שהוא ממ"ה כ"ו והוא כמו הקריאה בתורה וק"ש שהי' מבחי' מברר דהיינו להמשיך אור כ"ו ועכ"ז יש בה בחי' העלאת רפ"ח כ"ו דהיינו הבל הדיבור הגשמי שהוא מנה"ב דנלקחת מנוגה דעשי' וכנ"ל וכידוע שהאדם הוא עולם קטן וכלול מכולם מתהו ותיקון כ"ו ולכך כאשר נפשו אלקית דמ"ה הי' המברר נפשו הבהמיות דב"ן דתהו כ"ו כלול בזה כל ברור' רפ"ח דתהו שהיו כלולים ממ"ה ג"כ כ"ו וד"ל. ולטעם הנ"ל יובן בטעם מצות הקרבנות במה שיעלו לריח ניחוח להוי' כ"ו אע"פ שבהמות הקרבנות גשמי' דנוגה דעשי' כ"ו ומה גם יפלא ביותר על קרבן דם השעיר שהובא ביו"כ להיכל ק"ק להזות על הכפורת כ"ו ומכפר על הקדש כ"ו איך יהי' כח זה בדם שעיר הגשמי' לכפר הקדש דהיכל ק"ק כ"ו, אך הענין הוא מטעם הנ"ל לפי ששרש השעיר ב' מלכים קדמאין דתהו כ"ו [דברישא חשובא והדר נהורא ולכך עזי מסגי ברישא כ"ו] שגבוה מבחי' התיקון עד שביכולתו לעשות בחי' הארת הכתר דתיקון בלוחות שבארוך וכמ"ש בעז"ה בסמוך בענין מ"ת דאנכי מי שאנכי כ"ו וד"ל.

והנה עתה יש להבין שרש ענין א"ח עט"ב כ"ו איך שע"י המל' דב"ן דזקא יהי' הארת הכתר דתיקון הנק' עט"ב כ"ו הנה ענין השבירה בכלים דתהו הי' מסיבת ריבוי האור ומיעוט הכלי עד שלא הי' יכול לסבול האור וגשבר כידוע, וביאור זה ידוע בכהאריז"ל דהאור שהי' בריבוי היינו כמו שהי' אור החסד כלול מי"ס בשלימות אבל הכלי הי' במיעוט דהיינו

שלא הי' כלול מיר"ד רק מבחי' המל' בלבד ואם הי' הכלי כלול מיר"ד לא הי' נשבר כי הי' יכול לסבול האור אך מפני מיעוטו בבחי' הארת המל' חלק העשירי מהם בלבד לא יכול לסבול האור ונשבר כו', וזהו שנו' בוי' מלכים לשון וימלוך דוקא לפי שהי' רק בבחי' המל' בלבד ולכך זימת כו', ומהו הטעם עיקר הבירור של נפילת הכלים דתהו אינו אלא ע"י המל' דוקא מאחר שאין מיתוק הדין אלא בשרשו והרי בשרש הרפ"ח כו' הי' רק מבחי' המל' בלבד כנ"ל, לכך עיקר תיקון וזירור שלהם ע"י בחי' המל' דוקא וד"ל, וביאור הדברים הנה כל מצות מעשיות נקראים בשם מצות המלך וגם המל' נק' בשם מצות המלך כידוע בזהר ובתיקונים ע"פ כי נר מצוה כו', והענין הוא דקבלת מ"ש שאמר ונעשה רצונו כו' שבכל מצוה היא עיקר הבירור של אותה המצוה כי מלבד בירור המצוה מרפ"ח ניצוצין שנפלו כו' אם אין כוונה לה' במצוה זו בבחי' קבלת מ"ש דוקא באמרו אשר קדשנו כו' מלך העולם כו' וכמ"ש שום תשים עליך מלך כו' לא תתברר המצוה ולא תתעלה למקורה כו' וכמ"ש בזאת יבא אהרן דוקא בבחי' המל' ולא בכל עת כו', וכידוע הענין לפי שנדב ואביהוא רצו לייחד יחודים עליונים שבאורות וכלים מלמעלמ"ט ע"י קרבתם לפני הוי' באהבה בעילוי אחר עילוי כו' להתקרב בתכלית הקירוב והיחוד כו' וימותו בנפילה מפני שבזאת דווקא יבוא סיבת היחודים עליונים כו' ושרש הטעם הוא כנ"ל שע"י המל' דוקא יהי' סיבות היחודים בתיקון מפני שהי' השבירה בבחי' המל' דתהו ואין מיתוק הדין כו' וד"ל וזוהו יובן מה שאמר שמואל לשאול הנה שמוע מזבח טוב להקשיב כו' דהנה שאול בחיר ה' הי' ורצה להקים דבר ה' בודאי בתכלית הכוונה רק ששיגה בדבר א' דהיינו שאמר הוי' לו החרם תחרימם כו' והוא רצה לזכות לה' כו', וכוונתו הי' לייחד יחודים עליונים ע"י הקרבנות שיעלה מקליפת עמלק כו', והשיבו שמואל שמוע מזבח טוב כו', כי אין הבירור אלא במל' דוקא שהוא רק קבלת מ"ש לעשות רצונו בלא טעם וכוונה רק בחי' עול בלבד שלא לסור מרצונו והוא השמיעה בלבד לשמוע לכל אשר יצוה ולא תעיין איכות התועלת כלל כי מה איכפת לך כו', אין עליך רק קבלת העול כו' וזהו בחי' ביטול ושפלות דמדת יראה היפך הקירוב דאהבה דנדב ואביהו הנ"ל, וכמ"ש בזאת דוקא יבא אהרן כו' וכ"ז מטעם הנ"ל דא"ח דווקא תהי' עט"ב כו', ולזאת כמו שיהי' לע"ל הי' ג"כ בשעת מ"ת שנתגלה אנכי מי שאנכי כו', בחי' כתר שבכתר דתיקון שהרי בחי' גלגלתא דא"א בבחי' הלבנונית שבו מקור המצות תרי"ג ארחין כידוע, ע"י מ"ט ימי הספירה שקדמו ונעשו ז' שבתות תמימות כו' פני' שנתעלה בחי' המל' דב"ן דעומר בוי' שבועות ז' ימי הבנין שנפלו בנוגה בוי' פרות הרעות כו', ונכללו במקור חוצבם כמו קודם שנפלו והוא בבחי' ז' מלכים דתהו ואז יהי' ז' שבתות תמימות בבחי' כתר דתהו שלמעלה הרבה מבחי' התיקון, והיינו תספרו חמשים יום בלתי התחלקות גו"ן שערים דבינה כו', עד שמבחי' המל' שלהם שנתקנו ע"י המל' דאצי' מלמטה למעלה כנ"ל, נעשה בחי' כתר לתיקון כידוע דכל מל' שבעליון נעשה כתר וראש לתחתון כו' וד"ל. ואחר כ"ז יובן שרש ענין מראה הקשת אשר בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה כו', דהנה מבואר למעלה דג' יסודות רוח מים עפר

שבארץ יוצאים ובוקעים בקיטור מפני תגבורת חום השמש, והנה החום המכה על הארץ ידוע שהוא בתגבורת יותר מכמו שהוא באויר האמצעי היינו באמצעות החלל שבין הרקיע לארץ כמו שכח הכאה שבסוף כשזורק בכח עיקר הכח יתאסף בסוף הנחתו היינו בהכאתו ככותל עד שיחזור לאחוריו מתגבורת הכח של ההכאה כמ"ש בס' הטבע, וגם באור וחום השמש הענין כן דבסוף הכאתו בארץ דוקא גדול כחו עד שנעשה בחי' אור חוזר דהיינו השאיבה ששואב ג' היסודות דרוח מים עפר שבארץ ונעשים עבים ועננים כו', והנמשל יובן למעלה בהיות ידוע דשמש ומגן ה' אלקים דהיינו דהוי' נמשל לשמש ואלקים למגן, והענין הוא שבחי' אור שפע מדות האצ"י שמאירים בהם בשם מ"ה כלה ויורד כח שפעם עד למטה מטה בתחתיות כל ההשתל' דבי"ע עד דצח"מ דעשי' וכמשל כח זריחת השמש על הארץ כו', ובהיות שגודל כחו לבסוף דוקא ע"כ ביכולת הארה זו ליתן כח במל' להעלות מ"ן מבירורי רפ"ח שנפלו בנוגה כו', ולעשות מהם עננים ועבים הוא ש' אלקים הנק' מגן ומסתיר כו', וזהו ענין ש' מ"ה המברר בירורי נוגה דשם ב"ן כו', להיות ואד יעלה מן הארץ כו', וכמ"ש מעלה נשיאים כו', וכמ"ש במ"א וד"ל, ולהיות כן כתי' הוי' בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת כו', כי השמש יאיר אור נגד הענן ויראה מענן בחי' אור חוזר הנק' אור הנכפל בס' הטבע והוא לאות ולזכרון על הארת ש' מ"ה שמברר ב"ן ונעלי' רפ"ח ניצוצין בבחי' או"ח למעלה מעלה כו', ומה שבהעלתם יהי' זכרון ברית בין אלקים ובין הנבראים לבלתי יבא עוד מבול לשחת כו' הוא מפני ששרש המל' היא במל', דתהו שהוא מכלים שנפלו ונשברו כנ"ל שגבוהים הרבה מן הנאצלים עד שהם הי' ראש ושרש להם כנ"ל ע"כ ביכולת ג' גווני קשת שבמל' לעורר מחדש התקשרות המשפיע דשמש ש' מ"ה כמ"ש וראייתה לזכור ברית כו' להיות כי גבוה מדריגת המל' בשרשה בתהו יותר ממדריגת המשפיע דשמש כו', וזהו שנוכר בלשון נקבה קשת כי ג' גווני קשת שבענן הם בחי' חג"ת דיסוד דמל' בחי' או"ח והוא עליות הנוק' אחרי ירידתה שירידתה לצורך עלי' יותר מבראשונה הי' כידוע לפי שבחי' או"ח דחג"ת הנכפל מצד ההכאה שבסוף כו' מתגדל ומתרחב עד אין קץ בעילוי אחר עילוי עד שנכללים בבחי' מלכות דתהו שהי' ג"כ בבחי' או"ח כו' ומעוררים זכרון התקשרות המאציל מחדש וכו', וזהו ביני ובין כל בשר שנפלה ממל' דתהו כו' וד"ל, וזהו כמראה הקשת אשר יהי' בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה כו' וע"ד דוגמת בחי' אור חוזר דקשת בענן כנ"ל כן מראה הנוגה דחשמל כו' שסיבב לשמש והוא הנק' מגן דש' אלקים וזהו מראה דמות כבוד ה' דש' אלקים שנק' דמות כבוד הוי' דו"א כידוע, והיינו ביום הגשם דוקא, שהי' באותו היום תגבורת החום של השמש להכות על הארץ ולהעלות אידים להיות עננים ועבים מתקשרים כנ"ל וד"ל [ובזה יובן קצת מה שאמרו בגמ' ובווהר מעלת בניהו בן יהוידע שירד והכה את הארי בתוך הכור ביום השלג כו', וגם מה שאמר הסבא דמשפטים אדכרו לי' יומא דתלגא דזרענא פולין לגיב גווינן כו' שכ"ז הוא בחי' ש' ב"ן שמתברר ע"י ש' מ"ה ביום המעונן דוקא וד"ל], וגם בכ"ז יובן

פי' הפסוק ביום ההוא יצאו מ"ה מירושלים מלמטלמ"ע כו' בבחי' או"ח חצים אל הים הקדמוני כו' שהוא מל' דתהו וכמ"ש אשת חיל כו' וד"ל.

וזהו ג"כ שרש ענין והר סיני עשן כולו כו' פי' עש"ן עולם שנה נפש דג' ועולמות ביי"ע שהם כמשל בחי' רוח מים עפר לנגד בחי' האצ"י כידוע, ועולים ומתבררי' בבחי' או"ח עד אין קץ ושיעור ברוממות כו', וגם בהתרחבות מתרחב עד אין קץ ושיעור כלל כמשל ההכאה בכותל שיחזור למרחוק וכמשל הנביעה בארץ ממים חיים שנובעים מלמטה למעלה מעלה עד אין שיעור כו' ועיקר המשל בזה הוא מבחי' או"ח שיש בתקיעות שופר וכדומה שמחמת המיצר בצדו האחד יתרחב הקול בצדו השני עד אין שיעור כמ"ש במ"א, ועד"ו כל בחי' או"ח עיקר ענינו הוא כשבא מסיבת המיצר והדוחק שמתחזק בתוס' מרובה מכמו שהי' כמו התלהבות הלב כשיכילם הלב ואינו בצמצום בו אינו בחזק כ"כ אבל כשאין כלי הלב מחזיקו דוחק ויוצא לחוץ ברוב עוז ותגבורת עד אין שיעור ויש כמה משלים הנראים בחוש בזה כמו דוחק צמצום כלי ההבטה שייביט בה למרחק גדול יותר או דוחק כח היררה חץ כו' או כח היין לשובו הכלי וכיוצא וכו', והכלל הוא שיוציאה מן הדוחק תצא עד בלתי גבול יותר מערכו העצמי בכח הליכתו הרבה כו', והנמשל מכ"ז יובן למעלה שהליכות בחי' האור חוזר יהי' עד אין קץ ושיעור ברוממות וגם בהתרחבות עד אין שיעור מפני המיצר והדוחק שיעלה משם כו' וזהו מן המיצר קראתי ענני במרחב י"ה פי' לפי ערך הקריאה מן המיצר והדוחק של בחי' העלאות רפ"ח מלמטה למעלה בבחי' או"ח כן יהי' ערך הליכות והתפשטות המרחב למעלה מעלה דהיינו לעורר גם בחי' התרחבות המקיפים היותר נעלים והן מקיפים די"ה או"א כו' עד אין קץ ושיעור כלל עד שיתכללו וישתאבו בעצמות אור א"ס ב"ה כי מאחר שאור חוזר לקדמותו יחזור לקדמוני של עולם בבחי' העצמות כו' וד"ל, משא"כ בחי' או"י שהוא היפוך זה שהרי ענין אור הישר הוא בחי' ירידת השפע וההמשכה מן העצמות לירד מטה מטה מעילה לעילה כו' כידוע, א"כ כל מה שירד יותר יותר יתצמצם ויתקצר בהכרח וכידוע שבחי' אור החסד דע"י וא"א כשיורד ומשפיע מוחי' לאו"א וכדומה נתקצר ונתצמצם ע"י המזלות דתיקוני דיקנא כו' כמו מזל ונוצר חסד שהוא אותיות צנור השפע מא"א לאבא כידוע דאבא יונק ממזל הח' דנוצר כו', ומכ"ש וק"ץ בירידת השפע עוד למטה מאו"א לזו"ג עוד יתצמצם כו' עד שהארת האצ"י בבי"ע הולך ומתקצר בתכלית הצמצומים כו' וכידוע וד"ל, ואמנם במ"ת באו האו"ח ואו"י למדריגה אחת והשתוות אופן השפע הי' כמו שמלמטה למעלה הלך ומתרחב כן מלמעלה למטה הלך ומתרחב בהיפוך מבחי' אור ישר בסדר השתל' כו' שהרי נאמר ויהי קול השופר הולך וחזק מאד וידוע דשופר הוא בחי' או"י ממקיפים דעצמות המאציל מלמעלמ"ט כו' וכת"י הולך וחזק דהיינו שהי' מתרחב עד אין קץ ושיעור ויציאתו הי' במיצר ודוחק כדוגמת אור החוזר מלמטלמ"ע ממש כו' וד"ל, וביאור טעם הדברים הוא לפי שאורות המקיפים שנעשים למעלה מבחי' אור חזר שמבירורי רפ"ח יצוצין כו' המה היפוך האורות מקיפים שבבחי' אור ישר אלא הם כדוגמת

אור חוזר שבא ועולה מלמטה למעלה דהיינו להאיר הארתו בצמצום ומיצר בראשונה ואחריתו ישגא מאד מאד כו', והטעם הוא לפי שבחי' או"ח שמבירורי רפ"ח כו' הרי המה עולים ונכללים עד עצמות אור א"ס שהוא באמת בבחי' התרחבות עד אין קץ כו', מאחר שא"ס הוא כו', ולכך גם המקיפים שנעשים מסיבת הבירורים המה כדוגמא זו ג"כ להיות בקיעתם בצמצום ומיצר מלמעלמ"ט כמו עד"מ צמיחת השערות בראש וזקן שהמה מסיבות אור חוזר כידוע בקיעתם בצמצום ממותרי המוחין בנקב קטן והולכים ומתפשטי' עד למטה מטה באין שיעור כו', וע"ד דוגמא זו הגה אנו רואים הברקים בעננים יתחילו בראשונה בצמצום גדול רק במקום א' כנקודה קטנה, ואח"כ יתפשטו במרחב גדול במרחב השמים ואע"פ שאור זה נשפע מלמעלה למטה כו', וע"ד כ"ז יובן הנמשל למשכיל למעלה בבחי' אור מקיף דאו"ח וכמ"ש ונוגה לאש ומן האש יוצא ברק כו', וכמ"ש ויצא כברק חצו כו' וד"ל, דהנה האש שלמעלה הוא אשר נאמר שירד עליו ה' באש כו', היינו ש' מ"ה המברר כו' אבא עליו בענן כבד מבירור נוגה המתבררים כו', והוא הערפל אשר שם האלקים שם דוקא מצד שרשם בתהו כו' וד"ל, והאורות מקיפים הנעשים מסיבת זה נאמר ויהי קול השופר הולך וחזק מאד הגם שהוא מלמעלה למטה יאיר במיצר ודוחק בראשונה ומתפשט עד אין קץ בהתרחבות כו', וכענין מן המיצר קראתי ענני במרחב שמלמטה למעלה כו' וד"ל, וזהו בחי' תיקון הו' שבת"ד תיקון ואמת שממנו האורות תרין תפוחין בחי' הארת פנים דא"א כידוע, שהוא ג"כ עד"מ הברק הנ"ל, שהארת פנים בראשיתו מצער בנקודה אחת בלחיו ואח"כ מתפשטים תחת הלחיים במרחב גדול וד"ל. וזהו וכל העם רואים את הקולות כו' כי ראו את הנשמע ושמעו את הנראה כו', פי' מוחי' דאבא דראי' מבחי' אור ישר ומוחין דאימא דשמיעה מבחי' אור חוזר גתיחדו ונתכללו והיו לאחדים ממש כו', דהנה עד"מ כאשר תצא נקודה ותתפשט ותתרחב מלמטלמ"ע לכאן ולכאן עד שתעשה כחצי כדור כו', וכן מלמעלה תצא נקודה ותתפשט ותתרחב לכאן ולכאן מלמעלמ"ט כו' כחצי כדור הרי יבאו ב' החצי כדורים ויתאחדו ויעשו עיגול שלם כו', וכמו"כ ש' מ"ה המברר בבחי' אור ישר שהי' הולך ומתרחב בקולות וברקים כנ"ל מלמעלה למטה והוא אש שלמעלה שירד על ההר כו', וש' ב"ן המתברר שהוא בחי' עש"ן דהר בבחי' אור חוזר נתאחדו והיו לאחדים כו' והיינו למהוי אחד באחד כו' וד"ל.

ענין שגם או"י יהי' הולך ומתרחב ע"ד לעשות הישר בעיני שמלמטלמ"ע יהי' כמו מלמעלמ"ט א"כ ממילא לא יהי' האו"י צריך להתצמצם לכן במ"ת דוקא שהי' גם מלמטלמ"ע הביטול רואים את הנשמע כו', ע"כ גם מלמעלמ"ט הולך ואור, וזהו פקודי ה' ישרים כו' ועי' רמ"ז שלח קנ"ט שיש ב' מיני שפע א' המשתנה, ב' שאינו משתנה כו'.

ליל ש"ק שלח, לעפליי.

הנך יפה רעייתי הנך יפה עיניך יונים. ויש להבין הכפל שכפל לומר ב' פעמים הנך יפה. אך הענין דהא' כנגד נעשה והב' כנגד נשמע כו'. וביאור הדברים הנה תחלה יש להקדים דיש ב' פירושים ברעייתי, הא' מלשון פרנסה כמו רועה ישראל כו', וכן ה' רועי כו', וכמו שאנו אומרים בבהמ"ז רועינו זונינו פרנסינו כו', ופי' רעייתי ע"ד כמ"ש רז"ל ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים. והב' לשון ריעות וחביבה כמו ורעי אשר כנפשי כו'. וב' הפירושים אמת דבכל נפש מישראל יש בה ב' מדריגות הנ"ל. ולהבין זה, הנה ענין ישראל מפרנסים ידוע עד"מ אדם שאוכל המאכל אנו רואים שגם השכל שבמחוח יתחזק עד שגם שכל * עיקר הנפש תשוב אל הגוף ובלתי המאכל היתה הנפש מסתלקת מן הגוף כידוע. והטעם הוא לפי שהמאכל יש בו חיות והוא מתברר בקיבה ונעשה דם בכבד והמובחר מן הדם הזה מתברר עוד שהוא בירור אחר בירור כו', ונעשה חיות רוחני בלב ומן הלב מתברר עוד ועולה כח חיות רוחני יותר למוח ומחזקו, דהיינו שנותן תוספת כח חדש במוח עד שיתחזק השכל וגם כל עיקר הנפש תשוב מחדש להתפשט באברים. והתפשטות זו החדשה שבאה מסיבת המאכל הנה היא מתפשטת גם באברים החיצונים עד שהעקבים ג"כ יתחזקו בהילוך וכדומה כו'. ועד"ז יובן למעלה דישראל עלו במח' עילאה ששם משכן החכ' עילאה הנק' אבא והוא אבינו שבשמים, ונותנים שם תוס' כח הארה חדשה מהמאציל א"ס ב"ה ומתפשטת גם עד סוף כל דרגין דאבי"ע כו'. והוא ע"י עבודתם בתומ"צ שהוא כמשל בירורי המאכל בבירור אחר בירור כו' וכמו דכתי' בקרבנות לחמי כו', ועולה לה' לריח ניחוח בעילוי אחר עילוי עד חכ' עילאה שרש כל האצ"י כו'. וזהו שישראל מפרנסים לאביהם שבשמים כו' ע"י מעשה המצות, דהיינו פי' ריח ניחוח לשון נחות דרגא דהיינו שאחרי בחי' העלאה מבירורים של הקרבנות להיות עולה לריח כו', יורד אח"כ בבחי' המשכה והתפשטות מלמעלה למטה מטה, עד"מ הנ"ל בכח המוח שנתחזק שיורד ומתפשט גם ברגלים כו', ולהיות כן בישראל נאמר בני בכורי כו', וברא כרעא דאבוה כו' והוא ע"י פרנסה זו שיורד שפע האלקי מאבינו שבשמים גם בבחי' עקבים דכנ"י שהן הנשמות השפילות במדריגה בקומה דמלכות דאצ"י שהוא כנ"י כידוע וד"ל.

וזהו שאנו אומרים אבינו מלכינו רועינו. ולכאוי יפלא איך יאמרו אבינו הלא אין ערוך כלל לנברא עם הבורא כידוע, וגם הלא ידוע דבמח' אחת נאצלו הנאצלים ונבראו הנבראים כו'. דהיינו במחשבת אנא אמלוך בלבד בזאת נתפשטה מדת המלי' דמאציל להאציל ולברוא יש מאין כו', והוא שרש בחי' סובב וממלא כו', כי מה שנתהווה ריבוי עולמות לאין

מספר הוא במח' ודיבור דוקא והוא מבחי' התחלקות היר"ד מאמרות כידוע, אבל המח' הזאת אנא אמלוך למעלה מגדר התחלקות אותיות לגמרי גם במח' הנק' טובב דבחי' טובב היינו מ"ש צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת כידוע, ושית אלפי שנין דהוי עלמא בזמן ומקום הוא מהשתל' ההבטה הזאת. אבל בהבטה הזאת כל השיתא אלפי שנין נחשב כרגע אחת בלבד כמ"ש והסתרתי פני רגע ממך כו', ברגע קטן עזבתיך כו' וד"ל. ומאחר דמחשבת אנא אמלוך דבמאציל למעלה מעלה ממקור הנבראים איך יאמר הנברא אליו אבינו כו'. אך הענין הוא מטעם הנ"ל לפי שישראל עלה במח' זו קודם שהאציל במחשבת אנא אמלוך כו' וכנ"ל ממשל המאכל שמחזק השכל לפי שבני בכורי ישראל וברא כרעא דאבוה כמו שירגיש כאב הרגל בראש כו' כן עד"מ איהו נמלך בנשמתן של צדיקים קודם שהאציל וברא במח' א' הנ"ל וד"ל. וגם עוד טעם * פי' השני ברעייתי שהוא ל' ריעות וחיבה. דהנה כתי' יפה את רעייתי כתרצה, פי' כידוע שיש ב' מיני רצון הא' רצון שבמוח שהוא למעלה מן השכל אך שמתלבש בשכל כו', וכשהשכל מתפשט בלב להוליד המדות אוי"ר כו' ישכון גם בלב אותו הרצון שלמעלה מן השכל והוא בבחי' נקודת הלב ופנימיותו, והוא הנק' רעו"ד. והנה אותו הרצון שבמוח שלמעלה מן השכל היינו שאחר התבוננות בממלא וסובב וכדומה יגיע למדריגה שלמעלה מן השגה זו דממלא וסובב ולא יחפון רק במהות ועצמות אור א"ס כי אליו ולא למדותיו כו' כידוע, וכמ"ש מי לי בשמים שהוא בחי' סוכ"ע ועמך לא חפצתי בארץ שהוא בחי' ממכ"ע רק אתה הוי' לבדיך במהותך ועצמותך חפצתי כו', והוא מ"ש כתרצה אינו רק בחי' רצון שבמוח שהוא הנק' רצון בלה"ק. ואמנם מה שיתגלה רצון זה גם בלב שלמטה מן השכל בבחי' פנימיות הלב אינו רק בחי' גילוי של העלם אותו הרצון שבמוח כו', ונק' רעותא דלבא בלשון תרגום דוקא כי התרגום הוא פי' וגילוי לה"ק וכאמרו אלמלא תרגומו דהאי קרא לא ידענא פירושו כו' וד"ל. וזהו יפה את רעייתי כפי' השני מלשון ריעות ואהבה כמו ורעי אשר כנפשי כאשר כנ"י היא באהבה רבה שלמעלה מן החכ' והדעת הנק' רעותא דלבא כתרצה כשהוא כלול ומתאחד באותו הרצון שבמוח הנק' רצון בלה"ק לפי שהוא פי' וגילוי העלם אותו רצון בלשון תרגום כו', או יפה את דהיינו כשהרצון בלב הוא בפנימיות הלב ולא בחיצוניות הלב שנולד מן ההתבוננו' והשכל כו' וד"ל.

ופי' יפה את הנה ידוע ענין היופי אינו אלא כשיש ג' גוונים לבן ואדום וירוק יחדיו ישכנו, אבל אם אין שם אלא מראה הלבון או מראה האדום בלבד אינו יופי כלל, כי דוקא בעירוב הגוונים אדום ולבן וירוק הממוצע וגם כשיצירו בצירור נאה או נק' יפה מראה ויפה תואר כו'. והנמשל מזה יובן בכנ"י כשהן מעלין מ"ן באתעדל"ת ממטה למעלה בג' מדריגות

דוקא אהבה ויראה ורחמנות ג' מדריגות האבות כלולים יחד או נק' כנ"י יפה בנשים. דהנה אהבה דאברהם כו' הוא בחי' לבן שהוא בחי' החסד כמו מראה הכסף מלשון נכסוף נכספתי כו', כמו"כ באהבת ה' כמ"ש לאהבה את ה' כי הוא חייך הוא בכסיפה ותשוקה כו', והוא בחי' רצוא. ובחי' האדום הוא מראה הזהב דיצחק, הוא בחי' היראה היפוך ההתקרבות והתשוקה כי הוא יעמוד מרחוק ונדחה לאחוריו מפני היראה והפחד כמו ויראו מגשת אליו כו'. והוא בחי' השתחווה דצבא השמים שמשתחוה ונופל על פניו בבחי' ריחוק והוא בחי' שוב, וזהו אומרים ביראה קדוש כו'. והיינו כידוע ענין שמאל דוחה שמדחה ומשפיל עצמו ויתרחק מפני היראה והבושה כו'. אבל ע"י אהבה שהוא ימין הוא היפוך זה אלא מקרבת בקירוב אחר קירוב ע"י תשוקה ואהבה כמ"ש באברהם הלך ונסוע כו'. והמדריגה השלישית דיעקב הוא אשר פדה את אברהם במדת הרחמנות, דהיינו לאחר הרצוא והשוב הנ"ל יש בחי' ממוצעת לעורר רחמים על ריחוק מה' אחד כמו הלך ילך ובכה כו', בבכי יבאו כו', כי ע"י הרחמים יכולה הנשמה להתעלות ולילך ברום המעלות יותר מע"י אהבה דאברהם, כי יעקב בריח התיכון כו' כמ"ש במ"א. וג' גווינן אלה שבכנ"י כשכלולים יחד כשאומר פסוקי התפילות שנוכרים בה כל אלה המדריגות כי תפלה אבות תיקנום כו' כידוע או נק' יפה שמראה פניה מג' גווינן אלה מלמטלמ"ע, והו"ע הנך יפה הראשון כשמייפים ישראל א"ע מלמטה למעלה מצד עבודתם בג' מדריגות הנ"ל וד"ל. ובוה יובן מה שאנו אומרים אבינו אעפ"י שאין ערוך כלל כנ"ל, לפי שע"י היופי שמייפים א"ע מלמטה נתעורר ע"י הארת פנים העליונים דמאציל העליון בג' גוונים ג"כ חידור וסומק וירוק כו' הוא מ"ש יאר ה' פניו אליך כו', והיינו מ"ש ישראל אשר בך אתפאר, פי' ע"י הארת פנים דכנ"י אתפאר בחי' פאר ויופי העליון דמאציל העליון. כי עד"מ הנ"ל במאכל שמחזק השכל כו' הנה גורם ג"כ הארת פנים וכן בפי' השני ע"י ג' גווינן דאהבה ויראה ורחמנות מעוררים בחי' האהבה עליונה דמאציל שהוא בחי' רב חסד שבא"ס ב"ה להאיר חסדו להאציל החכ' בקו הימין וכדומה בזה בגווינן היראה להאציל הבינה כו'. וכידוע ענין זימינו תחבקני שע"י ימין דאהבה דאברהם מלמטה נתעורר ימין העליון הנק' ימינו כו', וכן ע"י היראה דיצחק כו'. ועיקר הארת פנים בג' גווינן הוא דהיינו ע"י יעקב הממוצע כו' שהוא נק' ת"ת כידוע [והוא בחי' ת"ת דא"א], כי במדה שאדם מודד בה מודדין לו, וכאשר כנ"י מעוררים בחי' ת"ת ע"י ג' גוונים הנ"ל מעוררים ג"כ למעלה בחי' ת"ת דמאציל שהוא בבחי' א"ס ממש כידוע, וזה ע"ד אדם מקדש א"ע מעט בבחי' גבול מקדשין מלמעלה הרבה בבחי' קדושה העליונה שהוא בבחי' א"ס כי במדה שאדם מודד כו' וד"ל. ובכל זה יובן פי' ענין ב' פעמים אור שבתוכה ואהבת שהוא בגימט' תי"ד דהיינו האור של הארת פנים דיפה את רעייתי מלמטלמ"ע ע"י ג' קוין דאהוי"ד ורחמנות ואור השני דבחי' הארת פנים העליונים יאר ה' פניו אליך כנ"ל וד"ל. וזהו יפה את רעייתי בהארת פנים שלך בנקודת הלב כתרצה כשמתגלה הארת פנים דא"א הנק' רצון העליון שבחכמה כידוע. ונמצא מובן מכל הנ"ל דפי'

ענין הכפל שכפל לומר ב' פעמים הנך יפה הא' הנך יפה רעייתי כשהיא מתהדרת ומתייפת בג' גוונין הנ"ל עפ"י ב' פירושים דרעייתי הנ"ל. והנך יפה השני הוא ע"י הארת פנים העליונים שיאר ה' פניו בכנ"י בבחי' הארת א"ס ממש כו' וד"ל.

וזהו שמסיים עיניך יונים, פי' בא ליתן טעם על סיבת ההשתל' דהארת פנים עליונים מפני הארת פנים תחתונים דכנ"י אע"פ שאין ערוך כלל בין נברא לבורא כו', לפי שענייך יונים. וביאור ענין זה יובן עד"מ יונה הגשמי' שדרך היונה הזכר עם הנקבה להסתכל ולהביט זה בזה פב"פ ועיני הנקבה מסתכלים תמיד בפני הזכר ועיני הזכר מסתכלים להביט בנקבה כו'. והוא מפני החביבות עד שאינה נזקקת לאחר כו' אלא לבן זוגה כידוע. כמו"כ עד"מ הנה כתי' אחת היא יונתי תמתי כו', פי' היינו מח' אחת הנ"ל שבה צופה ומביט כו', והוא בחי' מל' דא"ס שירדה בסתר המדריגות כו' עיני ה' ומסתכלין כלפי המקבלים * ובחי' מוחין שלה מסתכלין כלפי המשפיע להביט בתפארתו ויופיו והיינו כענין לאסתכלא ביקרא דמלכא. להסתכל ולהתבונן בבחי' תפארת המאציל הנק' יקרא דמלכא והוא מפני עוצם החביבות שלא תוכל להסיר לבבו ממנו כמ"ש הסבי עיניך מנגדי כו', דמוקדין לי' בשלהוביתא דרחימותא כו'. והנה בחי' יופי העליון הנה נמצא גם בעולמות הנפרדים ובמדריגות התחתונים כי הרי עיקר המכוון בהשתלשלות הבריאה הוא כדי להתפאר כמ"ש לכבודי בראתיו כו', וכמאמר בגין דישתמודעין לי' כו', וא"כ יקרא דמלכא ותפארתו יש גם בדרגין תתאין כו', ועיני כו' מסתכלין ומתבונני' בזה וזהו כמ"ש עיניך יונים כו' וד"ל, וכמו"כ כתי' עיניו כיונים כו'. זהו מ"ש כי עין בעין נראה אתה ה' כו', דהנה כתי' הנה עין ה' אל יריאיו כו' פי' שכמו"כ מסתכלין עיני ה' מלמעלה למטה בכנ"י ולא סר מלהשיגיה בהם מעוצם החביבות כו'. והיינו מ"ש ישא ה' פניו אליך להביט ולהסתכל בתמידות והסתכלות זו הרי היא מבחי' הארת אור א"ס ב"ה כו'. וכאשר יאר ה' פניו ומסתכל בכנ"י, וכמו"כ כנ"י מסתכלין בפני ה' ותפארתו כו' אז נאמר כי עין בעין לשון יחיד כו' לפי שנכללו ונתאחדו כנ"י באור פני הוי' בבחי' הסתכלות זו עד שנעשה רצון א' לשניהם, דהיינו כמ"ש רצון יראיו יעשה דרצון יראיו זהו רצונו, והוא מפני שרצון ה' זה רצון יריאיו כו' וכנ"ל כשרעותא דלבא נכלל ונתאחד ברצון שבמוח עד שנעשה כרצון אחד ממש מה שירצה במוח ירצה בלב ומה שירצה בלב כו', כמו"כ מה שרוצה ה' ירצו כנ"י זמה שירצו כנ"י ירצה ה' כי רצון אחד להם כו' וד"ל. וזהו רוצה ה' את יריאיו המיחילים לחסדו כו', לחסדו דוקא הבא מלמעלה כו'. והנה כאשר עין ה' אל יריאיו כו' כמ"ש כי עין בעין נראה אתה ה' כו', אז כתי' להציל נפשות ולחיותם ברעב. פי'

(*) תיבות מסתכלין כלפי המקבלים אינם בכתי' ב וניתוסף בכתי' א בכתיבה מאוחרת.

נפשם הוא בחי' מל' דאצי' שנק' נפש כמ"ש נשבע ה' בנפשו, כי הי' התפשטות השפע בעולמות הנבראים כו' כמשל הנפש המתפשטת בגוף כידוע, והוא בחי' ממכ"ע. וידוע דבחי' רגלי השכינה הוא סופא דכ"ד שבמל' דאצי' בסוף כל ההשתל' דהיינו כשמהווה חיות ושפע הע' שרים דעולם העשי' כמ"ש רגליה יורדות מות כו'. והנה כשישראל בגלות הם מקבלים השפע מהע' אומות ששרשם בע' שרים רק מהפסולת והתמצית ולהם ניתן המובחר כמ"ש בתיקון חצות אלקים באו גוים בנהלתך כו' ערו ערו כו', וכמ"ש בזהר שזהו ענין גלות השכינה כו'. ואמנם כשעין ה' אל יראיו כנ"ל בבחי' הסתכלות פב"פ כו' אז כתי' להציל ממות נפשם מפני שבחי' רגלי השכינה הנק' נפש לא יהי' אז בגלות הע' שרים ליתן להם יניקה ושפע המובחר כו'. וזהו כמ"ש רחצתי את רגלי כו' כשנרחצו רגלי השכינה מכל לכלוך וטינוף יניקת הע' שרים כו' איככה אטנפם בגלותא כו', כמ"ש במ"א ועי"ז יהי' הצלת נפש אלקית הישראלית ג"כ מבלתי תרד במות לקבל השפע מע' שרים התמצית כו', אלא יקבלו כנ"י המובחר ויתנו לאומות הפסולת כו' וד"ל.

ולהחיותם ברעב. פי' לא יהי' חיותם ממזון ומאכל כלל בימות המשיח אלא יהי' חיותם מן הרעב גופא, כי במה שהיו רעבים וצמאים לאל חי בזאת יהי' שפע חיות נפשם דהיינו ע"ד שהי' משה בהר מ' יום לחם לא אכל כו' ואעפי"כ הי' גופו חי וקיים ממזוןא דלעילא כו'. והענין הוא כמ"ש רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף, פי' נפש דאצי' תתעטף ממילא בגופם ע"י הרעב עצמו כי הרעב והצמאון לאלקות יהי' בחי' העלאת מ"ן להשיג המשכת אלקות בגוף ממילא כו'. והיינו כמו שמסיים נפשינו חכתה לה' כו' פי' חכתה שירגיש החיך הגשמי טעימות עריבות ומתיקות בהשגות אלקות כמו שירגיש עתה בטעם הגשמי, והוא מפני שתתעלה כנ"י או להיות נפשם אלקית בגילוי חומריות גופם ג"כ עד שגם גשמיות גופם יקבלו שפע חיות ממש מחיות האלקי' דאצי' בכל מיני טעם כמו שיש במאכל ומזון גשמי כו'. ואמנם ע"י הרעב והצמאון והתשווקה תבא להם זה ההרגש ממילא, וזהו להחיותם ברעב וד"ל. ועד"מ המאכל שיתברר תחלה בבחי' העלאת מ"ן וישוב את הנפש הבהמיות לגוף, כמ"כ הרעב והצמאון לאלקות יהי' כמו המאכל להשיב את נפשם עי"ז מאלקים חיים ממש להיות להם לחיות ממש כו' וד"ל. ועוד יש לפרש שלא ע"י הרעב יהי' אח"כ המשכת השפע אלקי' להם להחיותם כנ"ל, אלא שהרעב עצמו יהי' להם לחיות ושפע מזון ממש כו' *.

שזהו ע' יוהכ"פ שנאמר בו ועניתם את נפשותיכם כי הוא למעלה מבחי' אכילה כו' כי אכילה הוא מה שמתברר המאכל ונהפך לדם ונכלל בבחי' חיצוני' הלב כמו שכל הקרבנות היו רק על מזבה"ח אבל פנימי' הלב

* בכת"י ב רשום: כאן חסר, ובכת"י א גרסם בכתובה מאוחרת קטע הבא להלן. — והוא לשון הלקוית שה"ש יד, ב (שם נמצא מאמר זה בשינויים).

הוא למעלה מבחי' אכילה וכמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח וע"ז נאמר להחיותם ברעב כו' והיינו ע"י עין ה' אל יריאיו.

להבין שרשי הדברים הנ"ל, הנך יפה רעייתי כו'. ענין ב' הפירושים דרעייתי, הא' לשון פרנסה שמפרנסין לאביהם שבשמים כו', והב' לשון רעותא דלבא תרגום דרצון כו', הנה תחלה יש להקדים ענין א' והוא אשר ידוע דיש ג' חללים דגלגלתא והם ג' חדרי מוזה, הא' חדר מוח החכמה והב' חדר מוח בינה, והג' מוח הדעת כו'. והנה כח הראי' נמשך ממוח החכ' דוקא והכח של השמיעה נמשך ממוח בינה כי שמע ל' הבנה שבמוח כמו דבר כי שמוע עבדך כו'. והוא הבנת* דבר שכל, וכח זה מתפשט באזן להאזין דברים בקול ודבור גשמי כו'. והנה אנו רואים שהשמיעה שנמשכת ממוח בינה אינה מתפשטת למטה כ"כ במדריגה כמו שמתפשט כח הראי' ממוח החכ', שהרי ידוע דבחי' יצירה ועשי' יש הפרש גדול ביניהם דקול ודבור הוא בחי' יצי' ובחי' הדומם הוא בחי' עשי' כו', ואנו רואים שכח הראי' שבעין מתפשט הארתו עד שיראה גם את הדומם הגשמי זיתפשט בכח הראות, משא"כ השמיעה לא תתפשט לתפוס את הדומם אלא רק הגבוה ממנו במדריגה והוא קול ודבור שבבחי' יצי' שהם רוחניים יותר. וכן מצד עצמם הנה הכח של הראי' נשתלשל כ"כ עד שסגולתו מגושמת לתפוס את הדומם דוקא ולא יכול לתפוס את רוחניות של קול ודבור כלל כו'. וכח השמיעה שסגולתו מצד עצמו רוחניות ודקה יותר עד שתתפוס להאזין ולקבל. קול ודבור, כי לא ירדה ונתגשמה כ"כ לתפוס את הדומם כו' וד"ל. והנה שרש טעם הדבר למה הוא כך היינו לפי שכח החכ' גבוה בעצמה במדריגה יותר מכח הבינה ע"כ יוכל לשלוח הארותיו למטה מטה יותר מה שאין כח הבינה לשלוח להם שפע כו'. ויובן זה מענין הידוע בכהאריז"ל דיסוד אבא ארוך מיסוד אימא עד שמתפשט גם בבחי' נה"י כו' משא"כ יסוד אימא מסתיים בחוה בלבד כו' וביאור הדברים הנה אנו רואים בחוש שכאשר האדם טרוד בהבנת שכל הגם שיתפעל מזה באהבה בלב הנה לא יוכל להשפיל עצמו או לבחי' המעשה של האהבה דהיינו בחי' נה"י שבה כידוע דאהבה הוא האור והחסד הנעשה מחמתה הוא בחי' הכלי, והוא לפי שהשכל המושג הנק' בינה הוא בחי' גוק' בחי' מקבל שלכך נק' אימא כידוע, דהיינו שמקבלת ההשגה ממקור השכל שלמעלה מן השגה הנק' חכ' כח מה כו'. ולהיות כן איידי דטריד למבלע לא פליט, פי' איידי דטרידא למבלע ולקבל ההבנה והשגה ממקור השכל עולה בבחי' הסתלקות מעצמותה ע"כ לא תוכל לשלוח שפעה למטה כ"כ בבחי' נה"י של המדות אלא מסתיימת בחוה

כו', פי' בהתפעלות המדות אהוי"ר בלבד כו'. משא"כ יסוד אבא ארוך עד שמגיע גם לנה"י של המדות כו', לפי שהוא בחי' מקור השכל המשפיע ולא טריד למבלע כו' פליט הוא שפעו עד למטה מטה כו'. ולכך אנו רואים שבבחי' ביטול דכח מ"ה שלמעלה מן השגה יוכל לפעול אז פעולת מעשה החסד שמסתעף מחמת האהבה כו', וכמ"ש במ"א וד"ל. ומוזה יובן שרש הטעם ג"כ במה שכח הראי' שנמשך ממוח החכ' מתפשט עד למטה כ"כ לתפוס את הדומם כו', משא"כ בכח השמיעה שממוח הבינה כנ"ל, והכל ענין א' וד"ל.

(ב) ועתה יובן ענין ישראל מפרנסין כו'. כי הנה ידוע דמ"ד הוא מאבא דוקא וגם בז"א עיקר כח המ"ד שלו מבחי' אבא מטעם הנ"ל שמסתיים יסוד אבא עד נה"י דז"א כמשל כח הראי' כו'. והנה אין המ"ד שורה אלא בהעלאת מ"ן תחלה וא"כ אין המ"ן מצד עצמו כלום שהרי דגם אחר שעלה המ"ן אם אינו שורה בו המ"ד אינו כלום כו'. וביאור הדברים יובן ע"ד דוגמא מן המאכל שיש בו בהעלם שכל ודעת רק שהוא מגושם בגשם המאכל וכשהמאכל מתברר בקיבה ונהפוך לדם וזמם לחיות רוחני יותר שבמוח אז הוא מחזק את השכל. והענין הוא כך דאותו שכל המגושם שבמאכל עלה בבחי' העלאת מ"ן במוח לחזקו בלבד ועי"ז יומשך כח השכלי העצמי וישכון ויתלבש במוח ביתר שאת כו'. וזהו דוגמא להבין המשכת המ"ד שהוא העיקר כמו שהשכל העצמי כאשר יורד במוח שהוא העיקר כו', והעלאת מ"ן לא הי' רק ענין סיבה לירידתו כו'. וכן עדי"ז בכל העלאת מ"ן בכל עולם ועולם. וע"ד כלל הנה מל' דאצי' היא הנק' אם כל חי להחיות רוח שפלים דבי"ע כידוע, והעלאת מ"ג שלה היינו שעולה היא מהבירורי' דרפ"ח ניצוצים שבכל ששת ימי המעשה שלה כו' חורש וזורע כו' ל"ט מלאכות כו' ועולה היא בשבת להיות בבחי' אצי' ממש, והיינו ענין עליות העולמות שבשבת כידוע. ואמנם עכ"ז אין התלבשות אור א"ס ממש בה עדיין גם לאחר שעלתה כו', שהרי עלתה לבחי' נה"י דז"א דאצי' בלבד, ועדיין הי' רחוק מאור א"ס מאד שאינם אלא בחי' כלים מכלים שונים כו'. ואמנם כאשר ישכון אחר העלאה בחי' מ"ד דאבא שבז"א או מאיר בה אור א"ס ממש לפי שהתלבשות אור א"ס אינו אלא במוחין דאבא דוקא לפי שהחכ' בחי' אין ואין אור א"ס ב"ה שורה אלא בדבר שהוא בבחי' ביטול ואין ולא בבחי' יש ודבר כהשגה שבבינה כו' כידוע. וזהו ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם, פי' לכם העלאת מ"ן דרפ"ח ניצוצין בששת ימי המעשה כו', נק' לכם ובה מתלבש קדש עילאה בחי' אבא דוקא לפי שמסתיים בנה"י כו'. משא"כ יסוד אימא שנשארה למעלה בבחי' החוה כו' כנ"ל וד"ל. וזהו ההפרש בין שבת ליו"ט כידוע, דביו"ט כתי' מקרא קדש, פי' ממוחין דאימא בלבד ולא קדש עצמו כו'. ועדי"ז יובן בכנ"י במה שמעלין מ"ן ומפרנסים לאביהם שבשמים כו' דהיינו כשחורש וזורע כו' במו"מ ואוכל ושותה כו' ואח"כ מתברר מזה לה' במה שתפלל ולומד בכח זה ונותן צדקה ועושה כל המצות כו' שעולין בבחי' העלאת מ"ן להכלל באחד כו' הגם שאחד זה נעשה מבירורי' דעשי' הרי זה כמשל השכל שיש במאכל כנ"ל, ועולה אחד זה דכנ"י למעלה מעלה עד שמחזקין כח הארת

מוחין דאבא דאצי' שמלובש בו"א הנק' שמים כו', וזהו לאביהם שבשמים שמשתיים בבחי' נה"י כו'. ונמשך אח"כ מ"ד דהיינו שמאיר בו תוספת הארה מאוא"ס ממש כנ"ל וד"ל. ובוה יובן ג"כ שרש ענין ברא כרעא דאבוה הנ"ל כו' לפי שכן החכ' מתפשטת למטה מטה ביותר כמו כח הראי' שמתפשטת בדומם כנ"ל, כמ"כ בחי' הארת יסוד אבא שב"א הנק' אביהם שבשמים מתפשט הארתו גם במל' דאצי' בבחי' נה"י שבה כמו שיסודו ארוך באצי' להתפשט עד בחי' נה"י דו"א כנ"ל. וידוע דמל' דאצי' כלולים מחב"ד חג"ת נה"י כו', וכן כנ"י יש בה ראש ומוחין דחב"ד שהן ראשי אלפי ישראל כו' ויש בחי' חג"ת ויש בחי' נה"י שהן נשמות השפלות בבחי' העשי' בלבד בסו"מ כו' עד ההדיוט שבהדיוטות כו' מאיר בו ג"כ הארת אבא והיינו ברא כרעא דאבוה לפי שמוח האב מתפשט עד בחי' נה"י כו' וד"ל.

(ג) ועתה יש להבין שרש ענין פי' השני דרעייתי שהוא רעו"ד תרגום דרצון כו'. הנה מבואר למעלה בפי' הא' דרעייתי שמפרנסין שהוא מאור אבא כשממשיך מ"ד דאבא מסתיים בנה"י כו'. והנה ידוע שהמל' יש בה ממוחין דאבא וממוחין דאימא כי ע"י יחוד חו"ב נמשך מוחין לזו"ג. והגם דאבא יסד ברתא אבל מהות המל' שהוא הדבור נלקח שרשו מאימא דוקא דאזיפת מאנהא לברתא דהרי אותיות פתוחי חותם שבאימא ממנו שרש בנין לאה שהן אותיות המח' ואותיות הדבור כו' כי לאה עומדת באחוריים דאימא כידוע, וכנראה בחוש שהשכל מקור הדבור שאם לא ישיגנו ויחשוב השכל באותיות דאימא בבחי' מל' דתבונה כו' לא הי' יכול לדבר כמ"ש במ"א. וזהו פי' השני דרעייתי שהיא כנ"י מל' דאצי' כשמקבלת מאחוריים דאימא נק' רעו"ד בלשון תרגום כי התרגום בחי' אחוריים דלה"ק כמו מאן דמתרגם לי האי מתניתא כו' דענינו הוא הפי' והביאור להסביר הענין כו'. והיינו השפלות וירידות השכל מכומו שהוא להביאו לידי גילוי שיבין גם התינוק כו'. והרי זה כמו אותיות השכל וההשגה דאימא שמגלה מצפון החכמה כח מ"ה כו'. ואמנם הרצון שבמוח הוא בלה"ק דווקא לפי שאותו הרצון הוא המתלבש בחכמה שנק' קדש כו'. ובאמת הנה הרצון הוא החכ' ואין הכתר נק' רצון כי הכתר למעלה מן הרצון כו' שהרי הרצון אותיות צנור ואותיות נוצר והכל ענין א' שהוא צנור השפע בכתר עליון כשמאיר בחכ' ע"י מזל נוצר חסד כו' אז נק' רצון והיינו רצון שבמוח אבא ונק' ע"ש אבא ולא ע"ש הכתר מאחר שכבר ירדה בצמצום ונתרחק מן הכתר כו' וד"ל. ונמצא רצון העליון שבמוח אבא כשמתפשט עד נה"י כנ"ל היינו פי' א' דרעייתי, ורצון שבאימא בהארתו בדבור הוא פי' השני דרעייתי כו'. וכשנכללים ב' הרצונות היינו יחוד ב' יסודות דאו"א אז רצון יראיו יעשה כו' רוצה ה' כו', והיינו פי' כתרצה וד"ל. ודוגמא לדבר בשעת מ"ת שהיו רואים את הנשמע ושומעין את הנראה דנכללו ונתיחדו ראי' דחכ' ושמיעה דבינה עד שיעלה השמיעה להיות בראי' והראי' ירד להיות בשמיעה כו'. וכעין זה הי' בזמן ביהמ"ק בכהן ולוי דכהן הי' בחי' חסד דאבא והלוי בחי' גבורות דאימא כו', לכך הי' הכהן מכוין בחשאי במוח דחכ' בחי' שמן

בחי' ביטול כו'. והלוי הי' מרגן וזומר בשיר בבחי' התלהבות בגילוי הרצון שבלב שנמשך מאימא כו'. וכשהיו נכללים זה בזה בשיר על הקרבן הי' יחוד אר"א כו' וד"ל. ועם כל הנ"ל יובן שרש ענין וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' כו', מה ענין זכירה לראי' דתכלת דוקא. אך הענין הוא דאבא יסד ברתא כנ"ל והתכלת שהיא המל' בראייתה נמשך הארת אבא שהוא מוח הזכרון דוקא ולא באימא דידוע דהשכחה תמצא ממוח בינה דוקא והזכרון ממוח חכ' דוקא. והטעם הוא לפי שהתלבשות אור א"ס אינו אלא במוח ההכמה דוקא מטעם הנ"ל שהוא בחי' אין כו'. ולהיות כן גם מוח החכ' יהי' בלתי מוגבל, וכמו שאור א"ס נצחי הוא ולא ישתנה לעולם מפני שאינו מוגבל כו' כן בערך החכ' ג"כ יהי' בחי' הארה נצחיות דא"ס והוא כח הזכרון שלא ישכה לעולם ואינו מוגבל כו' וד"ל. והו' מה שאמרו בכהאריז"ל שנתן האריז"ל לתלמידו הר"ר חיים וויטאל מבארה של מרים לשתות כדי שיהי' לו כח הזכרון ולא הי' צריך לחזור על לימודו כו', מפני שבאר חפרה שרים היינו אבא כו', ובאר של מרים הוא היינו מהארת אבא שבמל' דאבא יסד ברתא לכך הי' בו כח הזכרון כששתה מבארה של מרים ומטעם הנ"ל וד"ל.

(ד) ושרש ענין עיניך יונים כו', היינו לאחר שאמר למעלה ב' פעמים הנך יפה, הא' מלמעלה למטה מהארת אבא והוא רצון שבמוח כו', והב' מלמטה למעלה כפי' הב' דרעייתי שהוא התרגום כו', אמר עוד שיש עוד מדריגה שלמעלה משניהם מאבא ואימא והו"ע עיניך יונים כו'. וכדי להבין זה יש להקדים תחלה דיש כמה מדריגות בעליות המל', עליה הראשונה כשעולה מבי"ע להיות בבחי' האצי' ואינו רק בחי' נקודה תחת היסוד כו'. והב' כשעולה עוד לקבל מהמדות עצמם מחג"ת שבחזה כו'. וביאור הדברים הוא עד"מ כשהאדם מדבר מצד האהבה כשאוהב לחבירו ירבה לדבר עמו באהבתו אותו, הנה הדיבור בכל פרטיו מאיר בו אור האהבה שבלב כו'. אבל כשמדבר עם שונאו וכדומה שאין לבו שלם עמו הרי דבריו עמו בבחי' הארת האחוריים דלבבו בלבד כו'. והוא משל להבין למעלה כשמקבלת המל' שהוא דיבור העליון מבחי' אחוריים דמדות עליונות כו' ואינה מתפשטת בבנין שלם בהרחבת דברים מפני צמצום הארת המדות בה כו', וכשמקבלת מאורות המדות עצמם שאו היא בבנין שלם יותר כו'. ויש עוד עלי' שלישית כשזו"נ שוין בקומתן פב"פ וכתר א' לשניהם מת"ת דאימא כו', דהיינו כשהדבור מקבל מן השכל כמו שמקבלים המדות בהשוואה אחת כו' וכמ"ש במ"א. ואמנם כ"ז עדין בבחי' גר"נ שהם בבחי' אורות וכלים. אבל לע"ל כתי' הנה ישכיל עבדי כו' וגבה מאד שיהי' עלי' החמישית למל' בעתיקא שנק' מאד שאין בו כלים כו' וכמ"ש במ"א או כתי' עיניך יונים. פי' עד"מ היונה הזכר עם הנקבה שהן מקבלי' השפע זה מזה דרך הבטה והסתכלות בלבד שמביטים זה בזה ולא ע"י יחוד בגופם הגם שיש להם גופים גשמי' ונק' בשם משפיע ומקבל, אבל לא יהי' קבלת השפע דרך גופם אלא דרך הסתכלות עינים במה שעיני הנקבה מקבלים מאור ראי' והסתכלות הזכר כו'. כ"ז משל להבין למעלה דעינא פקיחא דמאיר במצחא דאר"א יש בה ש"ע

נהרין ונמשך ממנה ק"ג אורות למל' ונשאר ר"כ. ובכללות נק' ארך אפיים כמ"ש בכהאריו"ל והוא הבטה מלמעלה למטה דעין ה' אל יראיו עין אחת כו', וכן מלמטלמ"ע מלכות מסתכלת במצחא דא"א לאסתכלא ביקרא דמלכא בבחי' ת"ת דא"א כו'. ולהיות שאין בא"א וע"י בחי' כלים כמו בנר"ג כו' ע"כ אין היחוד שלו במל' בבחי' יחוד גופני בהמשכת מוחין דרך כלי כו' אלא בבחי' הבטה והסתכלות בלבד, ועכ"ז נקראים בשם משפיע והמלכות בשם מקבל אלא שאין השפע הולכת רק בבחי' הסתכלות דעינים, שמפני עוצם עליות המל' לא תצטרך לקבל בבחי' אור וכלי כלל כו' וד"ל. וזהו ענין עין ה' אל יראיו עינא דא"א כמו שאנו אומרים פקח עיניך וראה כו', ואז להציל ממות נפשם כו', פי' כידוע דשרש ענין הבירורים דרפ"ח ניצוצין כו' הוא להיות עי"ז מפרנסין לאבשב"ש כנ"ל להוסיף אורות בכלים שבנר"ן דאצי, וע"ז נאמר אכלו ריעים כו' הוא או"א כו'.

והנה כתי' באתי לגני אכלתי יערי כו', ואמרו בזהר פ' פנחס דרמ"א טע"ב באתרי' לאו אורחא למיכל אלא כשבא לגני אכלתי כו' וכמ"ש ויקח מאבני המקום כו' ע"ש. וביאור הדברים הנה ענין המאכל הגשמי למטה הוא שיש חיות בהעלם במאכל אך איננו ראוי להחיות לאדם בלתי שיבררו תחלה המאכל ויבדילוהו מכל פסולת עד שיחלקוהו לחלקים בטחינה ורקידה וכדומה, ואח"כ כשיאפוהו צריך עוד לחלק אותו ולפררו בפה בל"ב שיניים טוחנות המאכל כו', וגם לאחר שבא לקיבה צריך עוד בישול לחלקו ולהוציא הפסולת חוץ כו' ויתהפך לדם ומדם לחיות רוחני במוח אז יתגלה העלם החיות שהי' במאכל תחלה ויחי' את הנפש כו'. וכמו"כ ירידת השפע אור המאציל לנאצלים נק' בשם לחם ומאכל דוקא דהיינו שנתעלם האור ונתגשם עד שצריך כמה בירורים בירור אחר בירור דהיינו לחלק ולפרר פירור אחר פירור בל"ב נתיבות חכ' שמבררי' כי בחכ' אתברירו כו'. והוא מפני עוצם ירידת האור באבא ואימא שאין להם ערוך עם עצמות המאציל לכך כתי' אכלו רעים כו', דשייך בהם ל' אכילה דוקא בין מלמעלה למטה כשנמשך להם מוחין בבחי' לחם ומוזן כו', בין מלמטה למעלה מבירורי רפ"ח ניצוצים שנפלו שעולים ומתבררי' כו', עד שמפרנסים לאביהם כו'. וזהו באתי לגני דוקא אכלתי כו', אבל באתרי' בבחי' ע"י וא"א שהם מבחי' התחתונה שבעצמות המאציל, לאו אורחי' באכילה ושתי' כו', כי איננו צריך לקבל שפע דרך בירורי' והתחלקות אלא עצם הדבר כמו שהוא כו' שהרי רק מפני גירעון כלי המקבל צריך לברר כו'. אבל בבחי' ע"י וא"א שאין שם בחי' כלים בא לשם השפע מעצמות המאציל כמו שהוא כו' וד"ל. ולהיות כן אין כל ענין הבירורי' דרפ"ח אלא בשביל אבא ואימא כו', אבל כשתתעלה המל' בעתיקא כמ"ש הנה עין ה' אל יראיו כנ"ל, אז תוכל לקבל השפע ממנו שלא בדרך אכילה כלל כענין עוה"ב אין בו אכילה ושתי' כלל אלא נהנין מזיו כו', פי' כנר בפני אבוקה יתכללו וזהו גופא התהוות קיומם כי בבחי' עולם התענוג אין שם אכילה אלא התענוג הוא החיות שבעצם כו', היינו

להחיותם ברעב עצמו שהוא התענוג שבבחי' התכללות כנר בפני אבוקה כו' וכענין מיתת נשיקה במשה וג' הזקנים שבאדרא כו' וד"ל. וזהו להציל ממות נפשם, פי' מל' דאצי' שהיא בגלות להחיותם גם שרים של עובדי גילולים הנק' מות ונק' רגליה יורדות מות אין זה אלא מסיבת הבירורי דעה"ד טו"ר שהוא בבחי' אכילה וכמ"ש באתי לגני אחותי כלה אכלתי מבירורי דרפ"ח שהן אבני המקום כו'. אבל לע"ל שיבורר הרע מכל וכל ויבולע המות כו' ויהי' עליה החמישית למל' בעתיקא שנק' מאד בבחי' הסתכלות פב"פ כמ"ש עיניך יונים ועליו נאמר עיניך כיונים כו', אז יהי' הצלה למל' ממות כו' אלא תהי' נפשינו חתה בבחי' התענוג שבחיך הרוחני כמו שירגיש מתיקות שכל ולא כמו הרגשת מתיקות מאכל גשמי וד"ל.

ש"פ קרח

כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני כן יעמוד זרעכם ושמכם כו'. כתי' כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי סו'. ויש להבין ענין התחדשות השמים מהו וגם מה שאמר אשר אני עושה דוקא כו'. וגם יש להבין פי' השמים כסאי, איך יהי' השמים לכסאי כו'. הנה יש כאן ג' מדריגות הארץ הדום רגלי, והשמים כסאי ושמים החדשים כו'. ויובן כ"ז בהקדים הפסוק ויקח ה' אלקי' את האדם ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה לעבדה רמ"ח מ"ע ולשמרה שס"ה ל"ת כו'. פי' הנשמה דאדם היתה תחלה במקור חוצבה במהור"ע ית' כידוע דישאל עלה במח' כו', והוא ית' מקור הג"ע כי בחי' זיו השכינה שבג"ע היינו רק הארה אחת מצומצמת מבחי' גילוי עונג העליון שנק' זיו כו'. אבל בחי' עצמות העונג הוא מקור כל התענוגים המתגלים בג"ע, וזהו מ"ש כי עמך מקו"ח, פי' כידוע דמקור חיים הוא מדת מל' דאצי' שנק' שכינה ובג"ע מאיר בחי' זיו וגילוי העונג העליון דמל' דאצי' והוא בטל לגבי עצמות האצי' שלמעלה ממקור החיים, וזהו כי עמך מקור חיים כו'. והנה כ"כ ירדה הנשמה להתלבש בעוה"ז בגוף גשמי שהוא מאיגרא רמה כו', אין ירידה זו אלא לצורך עלי' כידוע, וזהו ויניחהו בג"ע לעבדה שע"י העבודה שיעבוד ברמ"ח מ"ע כו', וע"י תשובה ימשיך בחי' העצמות העונג שיבא בתוס' גילוי בג"ע כו', דהיינו להמשיך מבחי' מהותו ועצמותו ית' דוקא, וזה דוקא ע"י שירדה הנשמה בגוף דוקא, כי באמת אין ערוך כלל בין נברא לבורא כידוע, וא"כ איך אפשר שיקבל הנברא בע"ג מבחי' עונג של הבורא שהוא בלתי בע"ג אשר במח' אחת ברא והאציל כו' בבחי' ממלא וסובב כו'. אך ע"י עבודת האדם נמשך וירד אור האלקי להיות הנשמות יכולים ליהנות מזיו השכינה בתוס' גילוי אור דהיינו מבחי' העצמות כו'.

והענין יובן עפ"י הקדמה להבין בענין בע"ת שגדולים מצדיקים גמורים כו'. דהנה הצדיק עובד לפי שכלו והשגתו באלקות מצד שרש נשמתו כו', וכמאמר אם אין חכ' אין יראה כו', דלפי שכלו יהולל איש לפי חכמתו כן יראתו וכמ"ש נודע בשערים בעלה בחי' סוכ"ע הנק' בעלה נודע בבחי' גילוי אור בכל חד וחד לפום מה דמשער בלבי' כו'. והיינו אהבת ה' בכל נפש לפי מעלת המדריגות הנפש האלקי' כו'. אבל אהבת בכל מאדך הוא ע"י בע"ת מפני דכת' בהם ויצעקו אל ה' בצר להם מן המיצר קראתי כו'. דאמרו בזהר דמשכין לי' בחילא יתיר, פי' שמפני הצער המופלג שמיצר ודואג על עוצם ריחוקו שנתרחק מה' אחד במעשיו ע"י מארי דחושבנא כו' יגיע הדבר לנקודת פנימיות לבבו שלמעלה מכלי השגתו באלקות לצעוק בצעקת הלב כמ"ש צעק לבם לה' כו', ליכלל במהו"ע ית' שלמעלה מבחי' השגה באהבה ותשוקה בלתי מוגבלת כלל בשכל ודעת כו'. והוא הנק' מאד בלי גבול כו'. וזהו פי' בחילא יתיר בכח גדול שלמעלה מבחי' האור פנימי המתלבש בכלי המוח והלב אלא בבחי' מקיף [כי בחי' א"ח געשה ממנו אור מקיף כמ"ש במ"א] ובע"ת אין הענין דוקא בשב מעבירות חמורות אלא כמאמר הידוע דכל ימיו בתשובה פי' גם מי שאינו בעל עבירה כשרואה א"ע מלובש בחומר גופני משכא דחויא כו' ממולא מכל הקליפות רעות כמו תאה אפי' דהיתר וכדומה ומתבונן ריחוקו מה' בתכלית הסתר וצמצום כו', וגם כשרואה השתל' הבריאה מאין ליש שהוא מסתיר האין כאלו נפרד ממקור חיים כו', ובאמת הוא ית' מחדש בכל יום כו' והיש בתכלית הביטול כו' כידוע, לואת תגדל צעקתו על העלמות וצמצומים הללו למה יסתרו כו', וכאלו ראה דבר פלא שיצעוק בקול רעש כן מפליאות בריאות שמים וארץ יצעוק על ההיפוך המסתיר כו' שאין זה האמת כו' וכמ"ש במ"א וד"ל.

והנה לואת ניתנה התפלה קודם הלימוד מפני שהתפלה היא בחי' תשובה עילאה, שהרי כל עיקר ענין ברכות שבתפלה היינו שיהי' בחי' גילוי העולם דהיינו שיתגלה בחי' עצמיות א"ס ב"ה למטה בבחי' גילוי אור כאמרו ברוך אתה הוי' אלקינו, פי' שיתברך ויתגלה אתה שבהעלם בהוי' סוכ"ע באלקינו בבחי' גילוי אור כו'. ופי' מלך עולם ג"כ עד"ו שבחי' העלם הצמצומים הנק' עולם בזמן ומקום מעלה ומטה כו', יהי' בו בחי' הגילוי המל' דאצי' כו'. והוא ע"י יחוד הוי' אלקינו למעלה כו' וד"ל. וזה אינו אלא ע"י תשובה עילאה דוקא כנ"ל שמעוררים למעלה בחי' מאד העליון שיבא לידי גילוי כו'. והנה ידוע דיש בכל אדם בחי' נר"ג שהן ג' שכלי' חב"ד וז' מדות כו', וצריך האדם לקשר כולם בה' אחד ועי"ז בחי' יוד' ספי' שלמעלה חב"ד וז' מדות דאצי' מתיחדים כמ"ש לך הוי' הגדולה והגבורה כו'. וענין התקשרות הוא ע"י התו' מקשר שכלו בשכל וחכ' דאורייתא מח"ע נפקת ומדותיו באהוי"ר כו' מקשר במדות עליונות דאצי' וכו'. וכ"ן היחוד געשה למעלה בבחי' נר"ג דאצי'. אמנם יש בחי' שלמעלה מי"ס הנ"ל, והוא בחי' כתר עליון כידוע דאינו נמנה בכלל הי"ס כו', וזהו הנק' רצון עליון כידוע, ואינו מתעורר למעלה כ"א כשאתעדל"ת ג"כ בבחי' רצון באדם התחתון והוא בחי' רעותא דלבא מעומקא דלבא כמ"ש

ממעמקי קראתיך כו' והוא בחי' מאד דבע"ת שלמעלה מג' שכליי' הנ"ל, אלא הוא למעלה מן ההשגה באלקות רק לבחי' מהו"ע ית' דוקא שלמעלה מבחי' סובב וממלא כו', וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי כו', פי' שמים וארץ הם בחי' סובב וממלא כידוע ובכולן לא חפצתי כאשר הוא בנקודת הלב כלה כו'. וזהו ואהבת לשון אבה שהוא הרצון דוקא ובכל נפשך הן היו"ד בחי' הנ"ל ובכל מאדך היינו האהבה דבע"ת מי לי בשמים כו' וד"ל.

וזהו השמים כסאי. פי' ע"י העלאת מ"ן דבע"ת שמתדבקים למהו"ע ית' דוקא כנ"ל הן גורמים שיהי' אתעדל"ע להיות השמים כסאי, פי' שיתגלה בחי' הארת עצמותו ית' הנק' מקור כל התענוגים בבחי' אור מקיף שלמעלה מזיו השכינה המצומצם בג"ע בבחי' אור פנימי, והיינו לעבדה ע"י תשובה ומע"ט כנ"ל. והענין הוא כשנתגלה בחי' מאד העליון להיות בבחי' מקיפים כמו השמים כו', זהו ראשית ירידת העצמות שיהי' בבחי' מקיף כו'. וזהו השמים כסאי פי' כס א' דבחי' אלופו ש"ע מכוסה ונעלם בכס המקיף כי הנה המקיף הוא סובב והולך מלמעלה ומלמטה בהשוואה אחת כמו העיגולים של השמים הגשמי"י וא"כ מסיבת ראשית ירידת העצמות להיות בבחי' מקיף בא לידי תחתיות המדרגות להיות מקיף וסובב גם מתחת למדות העליונים דהיינו שיהי' המדות בבחי' כס ונרתק כמשל המלך היושב על כסא שראשו וגופו נכפפים למטה בישיבתו על הכסא והעיקר הוא כפיפת הגוף אבל הראש כמו שהי' כו'. והנמשל למעלה אף שאין לו גוף ולא דמות הגוף כמ"ש לאו דאית לך צדק ידיעה כו' ולא מכא"מ כלל אך אתקריאו גופין לגבי לבושין כו' לאנהגא בהון עלמין כו', פי' עד"מ המדות באדם התחתון הנה הם בבחי' אור וכלי כידוע שאהבה הרוחניות המוטבעת בלב הוא בחי' אור וכלי הלב המכלה לפעול פעולת החסד ביד הוא בחי' כלי ונק' גוף. וכן ביראה והתפארות כו' ונק' בדרך כלל בחי' ההשפעה של המדות והשפלתן בכלי הגוף בשם גופא דמלכא כו'. וכן למעלה בחי' כלים של המדות עליונות דאצי' נקראים גופים לגבי לבושי' כו' לפי שהם מקורים לכל הנבראים ונוצרים במחזומ"ע שנקראים לבושים בלבד והיינו דמכסיין כו'. וזהו לאנהגא בהון עלמין דבי"ע כו'. כמו התאחדות הנשמה בגוף שא"א לפעולות כלי המדות בלעדה כלל כמ"כ למעלה באדם אשר על הכסא א"א לבחי' כלים של אדם זה הנק' גופא דמלכא קדישא כו', בלתי אורות דאדם זה שהן מדותיו ית' שמתייחדים בכלים לאנהגא עלמין חסד דרועא ימינא כו'. ואמנם מצד האורות אמר לאו מכא"מ כלל דאין המדה ידוע אלא כשהוא בבחי' כלי דוקא כמ"ש במ"א וד"ל. וזהו המשל לישיבת המלך על הכסא כשגופו נשפל כו', כמ"כ בחי' כלים של מדות העליונות כשנשפלו להאיר על הארץ בבי"ע כמשל מלך במשפט יעמיד ארץ כו', וזהו השמים כסאי שסיבת ירידת בחי' גופא דמלכא לישוב על כסא מלבד מה שהכסא הוא עוד נרתק ומגן כו' הכל הוא מסיבת ירידת העצמות להיות בבחי' מקיף וכל מקיף מקיף גם מתחת כל המדרגות כו' וד"ל. וזהו שמים תכין אמונתך בהם, פי' שמים אש ומים בחי' רצו"ש של

המדות עליונות חו"ג כשנשפלים ויורדים למטה בבחי' כסא לגופא דמלכא כנ"ל, בהם תכון האמונה שהיא המל' הנק' ארץ העליונה להיות ראש לשועלים בבי"ע כו' וד"ל. וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה, פי' להיות עולמות דבי"ע נבנין ממל' דאצי' הוא מבחי' הכסא מפני שירד חסד עליון שבגופא דמלכא לישב עליה וכמ"ש והוכן בחסד כסאו כו'. וזהו בעשרה לבושים נתלבש הקב"ה וברא כו' בתבונה כו', פי' הלבושים הוא כאשר בחי' הכלים של המדות ירדו עוד בבחי' לבוש ומכסה הוא בבחי' כסא הנ"ל וד"ל. וכ"ז נעשה ע"י אתעדל"ת דבע"ת שגורמים בחי' מאד בחי' מקיפים עליונים. ועיקר ענין הבע"ת הוא הצעקה במר נפשו דוקא כנ"ל, והוא בחי' מים תחתונים בוכים כו' שמעוררים למעלה בחי' רחמים רבים היא מדת יעקב נחלה בלי מצרים כו' לפי שמדת הרחמים יתפשט עד אין קץ ושיעור כלל, כמ"ש במ"א ע"פ ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי דייקא כו' וד"ל.

והארץ הדום רגלי, פי' דג' מדריגות יש כאן כנ"ל, הארץ ושמים ושמים חדשים כו' ומה שהמל' דאצי' יורדת להיות ראש לשועלים בריבוי הצמצומים זהו הארץ הדום רגלי כו', וכמשל הכסא שיש למטה בצדה דבר קטן להניח רגלו עליו כו', כמו"כ למעלה הוא ד' רבתי דאחד שהוא בחי' פסיעה לבר כו'. דהיינו שאחר שכבר ישב הוי' על הכסא וד"ל. זה בא מבחי' שמאל העליון כמ"ש שמאלו תחת לראשי כו' פי' כמאמרם יצר כו' ואשה שמאל דוחה כי שמים עליונים שהם בחי' מדות עליונות כלולים מחו"ג רצוא ושוב ובחי' השוב הוא ההשפלה היירידה דשמאל דוחה ומשפיל כו'. וזהו אף ידי יסדה ארץ, פי' אף לשון ריבוי שמרבה דבר טפל כו', כלומר שידי יד כהה שמאל דוחה יסדה ג"כ הארץ שהיא הדום רגלי כו', מפני שמסיבת השוב תוכל לירד בצמצומים רבים למטה כו'. אבל עיקר מהות השפע לנבראים הוא מבחי' חסד עליון שהוכן בחסד כסא וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה כו', וזהו וימיני טפחה שמים כו' וד"ל. וכדי לעורר בחי' שמאל העליון כו' הוא ע"י אתעדל"ת בבחי' שוב ג"כ, והוא מה שהאדם משפיל א"ע בהתכוננות מי אנכי להיות ראוי לגשת כו', והוא מפני גודל יקר תפארת ה' יפול עליו פחד להיות בבחי' ריחוק מקום כו', כמו וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק כו' וכן וייראו מגשת אליו כו', ועי"ז מתעורר למעלה בחי' השוב העליון דהיינו שיתגלה אלקות במצות מעשיות בענינים גשמיים בירידות המדריגות כו', והוא ע"י קבלת מ"ש שום תשים עליך מלך כו' בבחי' יראה מרחוק כו', וכמ"ש במ"א וד"ל. והנה מדריגה השלישית הוא בחי' שמים החדשים כו', הנה ידוע דיש ב' מיני אתעדל"ע, הא' הבאה מסיבת האתעדל"ת, והב' אשר באה מצד עצמות אור א"ס ב"ה מבלתי שיעוררו אותו מלמטה כמו שהי' בראשית ההשתל' שהי' חפץ חסד כי מטבע הטוב להטיב כו'. והנה ההפרש בין זה לזה ידוע שאין ערוך ביניהם כלל, ועד"מ ב' בנ"א שהעליון עומד למעלה בגג התחתון עומד למטה שיש ב' אופנים להתחברותם, דהיינו שיעלה התחתון לגג או שירד העליון למטה. והנה לעליית התחתון יש כמה מניעות אם מהעדר

יכולתו או ממניעות אחרות, אבל שירד העליון למטה הוא בכל עת וזמן כו' וגם עוד זאת העולה על כולנה שבעליית התחתון למעלה לא יתייחד לקבל אלא לפי אופן כלי קבלתה, אבל בירידת העליון יתגלה כל מה שבעליון גיב מה שאינו לפי ערך כלי קבלת התחתון כלל כו'. וכדוגמא זו יובן למעלה כאשר בחי' אתעדל"ע מצד עצמות אור א"ס היא באה הרי היא באה בלתי שינויים וגם למעלה מגדר כלי המקבלים דאבי"ע. משא"כ ע"י אעתדל"ת אין הארת אור א"ס מתגלה אלא לפי אופן כלי קבלתם בלבד ולא בכל פעם כו' וד"ל. וזהו כי כאשר השמים החדשים אשר אני עושה, פי' מקיפים חדשים שאינם באים מסיבת אתעדל"ת כלל אלא אשר אני עושה מצד עצמות אור א"ס הרי הן עומדים לפני בבלתי שינוי ובבלתי הגבלת כלים כלל מאחר שעומדים לפני מצד עצמות ההתעוררות הרי בחי' א"ס ממש כו'. וזהו למעלה מעלה מבחי' שמים שעושים וגורמים בע"ת בהעלאת מ"ן שהו"ע השמים כסאי הנ"ל.

כן יעמוד זרעכם ושמכם. פי' זרעכם יובן עד"מ הזורע בארץ הנה כל שיוזע בתחתיות ועומק בארץ ביותר יותר יצלח הצמיחה בכי טוב כו' ויש כמה מיני זריעות, כמו התבואה הצמח במעט זמן הפירות בהמשך הזמן כו'. וכ"ז משל להבין שגם מעשה המצות שישראל עושין בזמן הגלות בחי' זריעה הוא כמ"ש אור זרוע לצדיק, פי' מהיחוד העליון שנעשה מסיבת המצוה למעלה באצ"י אינו ענין הוספות אור בבחי' גילוי אלא כדוגמת אור הזרוע כו', שעתידי להיות צומח בהצלחה רבה כו', כן עתידי להיות באלף השביעי להיות בחי' צמיחת כל האורות עליונים שנזרעו במל' דאצ"י מצדיק ח"י עלמין ע"ש מעשה המצות כו' וד"ל. ובבע"ת כתי' אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור כו', פי' זורעי לשון הוה ולא עבר כאור הזרוע לצדיק כו', לפי שבחי' או"ח דבע"ת על כל מים העליונים הוא נזרע ומשלח ומגרש כל יניקת החיצונים הנק' שור חמור כידוע וד"ל. וכידוע ג"כ דכל ימי הגלות כנ"י היא בבחי' עיבור כמארו"ל אפי' אתה מתמלא עברה כאשר עוברה כו' שהוא כמו בחי' העלם הולד שבמעי אמו כן תולדותיהם של צדיקים מע"ט הן בחי' העלם למעלה באצ"י בבחי' עיבור בלבד כו', ולע"ל תהי' בחי' הלידה וההתגלות כמ"ש היוחל ארץ כו' והכל ענין אחד הוא וד"ל.

וזהו פי' זרעכם שהוא אור הזרוע לצדיק עליון בחי' הוי' כו'. ופי' שמכם הוא בחי' הארץ הדום רגלי כו', דהיינו מה שגרמו כנ"י בבחי' שוב בחי' שוב העליון להיות מלכותו בכל משלה והוא שום תשים עליך מלך מלכות שמים כנ"ל נק' שמכם כמ"ש ויעש דוד שם, כי בחי' המל' נק' שם כידוע וד"ל. וזהו שיאמרו לע"ל זה ה' קוינו לו כו', פי' קוינו שעשינו בו בחי' קוין, והו"ע המשכת אלקות להיות בבחי' סובב זממלא שהוא בחי' שמים זארץ העליונים כידוע וד"ל. וזהו כי כאשר השמים החדשים כו' עומדים לפני כן יעמוד זרעכם ושמכם, פי' דכתי' הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד, פי' וגבה מאד שגם בחי' מאד העליון שגרמו כנ"י בתשו' ומעש"ט גבה או ויתעלה להיות למעלה מעלה בבחי' השמים החדשים הנ"ל לעמוד לפני

כו'. וביאור הדברים הנה באמת אין ערוך כלל בין שמים הנעשים מסיבת אתעדל"ת לשמים החדשים הנעשים מצד עצמות אור א"ס כנ"ל. ולהיות כי מי שטרח בע"ש כו' א"כ הי' מהראוי שלא יאכלו כנ"י רק פרי מעשה עבודתם שעבדו בזמן הגלות בתשובה ומע"ט בלבד, דהיינו גילוי בחי' מאד העליון בחי' השמים כסאי כו' בלבד ולא שיעמדו במדריגת השמים החדשים שגבהים מאד נעלים מהם כו'. אמנם זה גופא עיקר קבלת שכר שלהם כמאמר למחר לקבל שכרם כו', שיתעלו פרי מעשה עבודתם שנעשו ע"י זרעכם ושמכם כו', בבחי' מאד העליון ולא יתבטלו מפני הארות השמים החדשים הבאים מצד העצמות כו', אלא יוכלו להיות במדריגת השמים החדשים ולהיות עומדים לפני ג"כ כמו שעומדים השמים החדשים כו'. וזהו כי כאשר השמים החדשים כו', בא לומר שזהו עיקר הרבותא שגם זרעכם ושמכם שלא נעשה מהם רק בחי' השמים כסאי הנ"ל, יעמוד ג"כ לפני כי כאשר השמים החדשים עומדים לפני כן יעמוד זרעכם ושמכם לפני דוקא וד"ל.

להבין שרשי הדברים הנ"ל. הנה שרש ענין השמים כסאי, איך יתכן שמן מקיפי' דשמים יעשה בחי' כסא שהוא בחי' השפלתן בכלי הגוף * כמ"ש למעלה כו'. הענין יובן עפ"י הקדמה הידוע בכתהאריו"ל דנר"ג יש להם אורות וכלים, דהיינו מוחא ולבא וכבדא שהן בחי' כלים לנר"ג אבל חי' יחידה אין להם כלים אלא הם בחי' מקיפים בלבד, והו"ע למ"ד מ"ם דצלם שאינם נכנסים בכלי כמ"ש בע"ח. וביאור הדברים, הנה ידוע המאמר בתיקונים דבבחי' האצ"י איהו וחיהי וגרמוהי חד בהון כו', פי' חיהי הן בחי' האורות ופי' גרמוהי הן בחי' הכלים, וכולהו חד עם עצמות המאציל כו'. ויובן כ"ז עד"מ באדם אנו רואים שיש בחי' אור וכלי ולבוש בחכ' שבמוחו, דהיינו כידוע שמהות הנפש בעצמה מובדלת בערך מבחי' חכמה ושכל, ומה שאנו רואים כח השכלי אינו אלא מבחי' התפשטות הארה וכן בעלמא ממהות הנפש וזה נק' בשם אור כלומר מה שהנפש מאיר אור התפשטות להיות ממנו מציאות כח השכלי נק' אור וחיות כח השכלי, וזהו פי' חיהי כו'. אבל מציאות כח החכמה והשכל עצמו נק' בחי' כלי לאור זה שהרי יש בו שינויים שלפעמים ישיכיל בכח השכלי עומק הסברא ולפעמים לא ישיכילנה, דפעמים הוא בבחי' קטנות ולפעמים הוא בבחי' גדלות, והיינו לפי שאינו אלא בחי' כלי לאור הנפש שמאיר בו ולפעמים מקבל הארה קטנה ולפעמים הארה גדולה כו'.

וכן מה שאנו רואים שיתוסף כח שכלו כאשר יתעסק תמיד בענינים שכליים כו' לפי שנתרחב הכלי ירבה בה האור כו', וכן התינוק כל שיגדיל ירבה כח שכלו הכל מטעם זה, לפי שנתרחב הכלי דהיינו מזג כח שכלו כו'. ועוד יש בחי' לבוש לכלי החכ' והם הענינים שכליים שבהם יתעסק בכח שכלו כמו חכמת התכונה וחכמת הרפואה שאינן אלא בחי' לבוש שהכלי מתלבש בה שהרי אם יש בכת חכמתו ושכלו להבין ולהשכיל כפי כחו בלבד מה נפקא מינה אם יעסוק בחכמת התכונה או בחכמת הרפואה בכלם לא ישכיל אלא לפי כחו כו' והענין של אותו החכ' אינו אלא בחי' לבוש בעלמא שיתפשט בה כח השכלי בבחי' אותיות מחשבה כו' וד"ל. ואמנם מה שיגדל כח השכלי בתינוק שהוא התרחבות הכלי וכן מי שיעסוק תמיד בשכליים כו', סיבת התרחבות זו באה ממהות הנפש עצמה מפני שמאירה בתוס' הארה מידי יום ויום בהגדלת התינוק כדי להרחיב הכלי כו', והוא מפני שבאמת האורות שמתפשטים בכלים אחד הן במהות הנפש עצמה כו'. וזהו פי' איהו וחייהי וגרמוהי חד, פי' איהו אור עצמיות אור א"ס ב"ה כשמאיר ומאציל בחי' חכ' דאצ"י וכדומה נק' חיהי והחכ' דאצ"י עצמה נק' כלי כו'. ועד"ו במדות שנמשכו מן השכל הנה השכל אינו אלא בחי' מעביר וממוצע להביאם מהעלם עצמות הנפש ולא שמגופו ומהותו של שכל נלקחה כו', שהרי אנו רואים שלפי שכלו יהולל איש כו' דקטן חושק לדברים קטנים מפני ששכלו קטן והגדול חושק לדבר גדול לפי שכח שכלו גדול ורחב כו', וא"כ השכל והמדה הכל משרש א' הם, דהיינו מבחי' אור שהנפש מאיר אם בצמצום או בהתרחבות כו' וגם בהם יתכן ענין הנ"ל דחיהי וגרמוהי, פי' חיהי בחי' אור שהנפש מתפשט להיות כח המדה כמו מי שהוא חסדן בטבעו שכח החסד הרחני שיש בלבבו נמשכה מן עצמות הנפש כו' ומהות כח זה נקרא בחי' כלי לגבי עצמות הנפש כו'. ונק' גרמוהי כו', ובחי' לבוש הוא מה שגומל חסד בפומ"מ בעבור האהבה. וכ"ז משל להבין למעלה ב"ס הנאצלים מאור א"ס חב"ד וחג"ת כנ"ל, דאיהו וחייהי וגרמוהי חד בהון בבחי' התכללות בעצמות אור א"ס ב"ה וד"ל.

והנה יש להבין דהגם שמבשרי אחזה אלקי' כידוע. עכ"ז אין להם ערך ודמיון כלל עד שנדמה למעלה בחי' האורות והכלים כדוגמת האור והכלי באדם התחתון, כמו מדת החסד באדם שיתפעל ברחמים מפני טבע חסדו כו' ואיך יתכן באור א"ס ענין ההתפעלות או השינוי כו' כידוע. וגם עוד יפלא איך יתהווה בע"ג מבלתי בע"ג גם מבחי' הכלים של מדות עליונות דאצ"י מאחר דאיהו וגרמוהי חד בבחי' א"ס כו'. אך הענין הוא דבאמת אין בחי' חסד עליון כדוגמת החסד באדם למטה לא מיני' ולא מקצתי' עד שנאמר בו ענין התפעלות כו'. רק מפני שבחי' כלי החסד דאצ"י היינו שהוא המקור והכח להשפיע בחי' חסד דבריאה כידוע לכך נק' בשם מדת חסד, כמו גוון הלבן דכסף שמורה על החסד שאין ערוך כלל בין החסד עצמו למראה הרומז עליה כו'. וכידוע הענין ע"פ ואנכי עפר ואפר כו', כמו עץ הגשרף ונעשה אפר שיסוד העפר שהי' בעץ בבחי' רוחני תחלה

געזעה אפר גשמי כו', כן הוא ערך חסד דבריאה מדריגת אברהם אהבי בע"ג
 לגבי החסד עליון דאצי' כו' וכמ"ש במ"א באריכות וד"ל. ולזה הטעם
 לא השיגו כל הנביאים במדות דאצי' עצמם רק בבחי' גו"ה שהן תולדות
 המדות, וגם זאת בהתלבשות בבריאה בלבד, ולא כמו שהן באצי' עצמו כו'.
 וגם משה שזכה לקבל נבואתו מבחי' חג"ת כו' אינו אלא מבחי' הכלים שלהם
 ולא מבחי' האורות כמ"ש וראית את אחורי כו', כמשל המלך שיושב על
 הכסא שגופו ירד ונשפל בישיבתו כמבואר למעלה, כמ"כ ענין גופין תקינת
 לון כו' שהן בחי' הכלים של המדות עליונים והן בחי' אחוריים כו' וד"ל
 כנ"ל בענין גרמוהי כו' וד"ל. וגם בחי' אחוריים עוד נשפלים ויורדים בבחי'
 לברש כמו משל מעשה החסד בפ"מ שהם בחי' ל' כלים שנעשים גר"ג בבי"ע.
 ואחר כל אלה עדיין לא הי' מציאות בע"ג נמצאת מבילתי בע"ג אך שע"י
 שיש בחי' פרסא המפסקת בין אצי' לבריאה כידוע שבו בוקעים האורות
 הנשפעים מגו"ה דאצי' לבריאה בבחי' אור של תולדה הארה דהארה בלבד
 כמ"ש במ"א וד"ל. והנה הפרסא המבדלת בסוף בין האצי' לבריאה הנה
 לפי שהי' בבחי' עיגול מקיף לכל האורות והכלים שבאצי' ותחתיותו הוא
 בחי' הפרסא הנ"ל, וראשיתו ועליונו של עיגול זה הוא בחי' הכתר עליון
 דו"א שפורס עליו כסוכה כו', והוא בחי' ת"ת דאימא שנעשה כתר מקיף
 לו"ג ומקיף ומלביש עד מתחת רגליהם להיות ג"כ בבחי' פרסא להבדיל
 ביניהם ובין בי"ע כו'. וזהו השמים כסאי, פי' עיגולים המקיפים דכתר עליון
 הנק' שמים הוא הכסא שמקבלת מתחתיות המדות בחי' אחוריים כו'. והוא
 כס א' בבחי' פרסא מבדלת כו', וביאור הדברים מובן לי"ח וד"ל. ועד"ז
 יש פרסא בין עצמות המאציל לנאצלים כו', דהיינו ע"י שבחי' ת"ת דא"א
 געשה כתר מקיף לאו"א כו' וד"ל. ובזה יובן מה שאנו מוצאים שבחי' תשובה
 עילאה לפעמים היא בבינה ולפעמים היא בכתר כמ"ש בתיקונים, לפי ששניהם
 אמת דבחי' ת"ת דאימא געשה כתר לו"א כו', ויש בתשובה עילאה מבחי'
 הכתר דו"א ומבחי' ת"ת דאימא כו'. וביאור הדברים הנה עד"מ כשמוליכין
 אדם לדון ד"ג או הוא בבחי' ביטול גמור מכל כחות נפשו בשכל ומדות ואין לו
 שום רצון לדבר אחר רק שמהרהר בדבר זה לבד כו', והוא רק בבחי' יחידה
 שבנפש, וענין יחידה לשון יחידות היינו תנועה אחת זקו אחד בלבד בלי
 שיכול לקבל דבר זולתו כלל, והיינו כאשר נגע הדבר לנקודת לבו דוקא
 בפנימיותו זתוך תוכו או אין לו ישוב הדעת להתבונן איך הוא ומה הוא
 כי לא יוכל לבא לידי קוין והמשכות אלא הוא בבחי' פשיטות והפשטות
 עצמו' מכל וכל רק בדבר הזה בלבד. וכן כשהאדם טרוד בנקודת לבו בדבר
 גדול לא יהי' ביכולתו לשמוע ולהבין שום דבר זולתו כו', והוא מפני בחי'
 נקודת הלב שבו שורה בחי' יחידה שבנפש כו'. והיינו ענין הנ"ל שבבחי'
 חי' יחידה אין שם כלים וקוין בהטות דבר כך וכך כו'. וזהו בחי' תשובה
 דבכל מאדך שהוא בבחי' כתר היינו כשנגע הדבר לנקודת הלב עד שיופשט
 מכל הרצונות רק לדבר זה למסור נפשו באחד כו'. משא"כ כשלא נגע הדבר
 לנקודת לבו כ"כ לא יוכל להשפיע בו מכל הרצון רצונות אחרים זולתו כמו

העוסק בפרנסתו הגם שרצונו בה יוכל לרצות גם רצונות אחרים זולתו כו', ולזה הטעם שנקרא יחידה כמו מיד כפירים יחידתי, פי' יחידתי ברצון אחד בלבד, והוא מבחי' פשיטות הנפש כנ"ל. ולפי שנקודה זו היא בלב נק' כתר דו"א שמקפת על הלב מפני שלא יכילנה כלי הלב כו', ושרשה נמשך מבחי' ת"ת דאימא.

וזהו שרש ענין השמים כסאי והארץ הדום רגלי כו' פי' השמים מה שהת"ת דאימא עילאה נעשה כתר לזו"ג עד שנתהווה גם כסא מתחתיהם כו' הוא ע"י תשובה דבע"ת בחילא יתיר למעלה מבחי' כלים כו', שמעוררי' למעלה הארת הכתר מלמעלה מבחי' הכלים והוא בחי' יחידה כו'. כידוע שע"י העלאת מ"ן נמשך מ"ד, ולפי ערך המ"ן כן ערך המ"ד, אם הוא במדות ושכל בלבד מעוררים למעלה ג"כ בחי' אורות שבכלים בלבד דהיינו בחי' גר"נ כו'. אבל כשהמ"ן הוא בבחי' יחידה מעוררים למעלה ג"כ בחי' חי' יחידה שאין בהם כלים כו'. והארץ הדום רגלי כו', פי' ע"י היראה דשמאל דוחה משמפיל א"ע מי אנכי כו' וכמ"ש ויראו מגשת אליו כו', מעורר למעלה ג"כ בחי' שמאל העליון דכתי' אף ידי כהה כו' והוא בחי' גבורות דקו שמאל דו"א שיורד בבחי' שוב כמ"ש בס' הבהיר * נטה ימינו וברא שמים נטה שמאלו וברא ארץ כו', כי להיות שצריך השפע לנבראים בע"ג שהוא תכלית הצמצום א"א כ"א ע"י שמאל דוחה כו' וכמ"ש שמאלו תחת לראשי פי' כי עיקר ענין בנין המל' מהגבורות דקו שמאל דו"א מפני שצריכה להיות ראש לשועלים כו', (ועיקר בנין ז"א הוא מן החסדים מטעם שהוא בעצמו למעלה מבחי' השפלה וירידה להחיות רוח שפלים וכו'), וזהו א"א כ"א ע"י צמצומים כו'. וזה הטעם ג"כ שהמל' נק' דין כמו אין מלך בלא עם דינא דמלכותא דינא כו' וכמ"ש כבוד מלכותך כו' וגבורתך ידברו ונק' ג"כ אשא תיכלא דאכיל ושצי כו', וגם בטבעה להיות עולה ומסתלק תמיד במקורה כו', כמו אש שלהבת הנר שעולה מאליה כו', כמ"ש בוהר ע"פ אש תמיד תוקד על המזבח כו', וכמ"ש למען יזמרך כבוד כו', ונק' ג"כ נר ה' וכמ"ש בע"ח על ענין הדלקת הנרות דמנורה כו', וכ"ז מפני שעיקר בנינה מל' כלים דו"א שהם מבחי' קו שמאל דגבורות עליונים כו'. וזהו אף ידי השמאל יסדה ארץ בחי' מל' דאצי' שתהי' ראש לשועלים בצמצומים רבים כו' וד"ל. וזהו והארץ הדום רגלי כי יצר תיגוק ואשה כו' שמאל דוחה כו' והוא ע"י שוב דבע"ת, אבל ע"י בחי' הרצוא וכלות הנפש שלהם שהוא בבחי' מקיף בבחי' יחידה נעשה למעלה קו ימין לברוא שמים כמ"ש וימיני טפחה שמים כו' ד"ל. וזהו דוקא ע"י עומקא דלבא בחי' נקודת הלב שהוא הנק' רצון עליון בבחי' יחידה הנ"ל. אבל לא ע"י רצון התחתון הנק' רעותא דלבא, דהיינו עד"מ הרצון הנולד באדם מפני שאוהב את הדבר בטבע מדותיו בלבד שאין רצון זה חזק אלא כפי כח המדה בלבד כו' שנמשך מן השכל כו', אבל רצה"ע

(*) בס' הבהיר: בהכתי' בכתיבה מאוחרת נוסף: על מארז"ל.

חזק הרבה גם מכח השכל כידוע. וכדי לעודד למעלה בחי' רצה"ע הזה שבבחי' יחידה שאין שם כלי כנ"ל שאין זה אלא ע"י בכל מאדך דוקא כמ"ש ממעמקי קראתיך כו' וד"ל.

ושרש ענין השמים החדשים כו' יובן עפ"י הקדמה בתחלה להבין בענין ג"ע העליון דעכשיו שאינו אלא לפי שעה ועיקר הג"ע הוא לע"ל שנק' עוה"ב עלמא דאתי כו' שהוא עיקר הגמול כידוע. והנה יש להבין מאחר שעיקר הגמול למחר לקבל שכרם מהו ענין ג"ע דעכשיו שיבאו הנשמות לידי קיבול שכר מידי חדש ושבת כידוע. אך הענין הוא דעכשיו הוא בא סיבת הארת עתיקא דעת"י בג"ע מידי חדש ושבת ע"י העלאת מ"ן דנשמות ומלאכים בו' ימי המעשה שנמשך להם מ"ד ממוחין דאריא דמקנא בכורסיי' כו', והיינו לפי אופן מעשה עבודת הנשמות בגופים בעוה"ז בבירורי רפ"ח ניצוצי' שנפלו בנוגה כן קיבול שכון ליהנות מזיו השכינה בחי' עונג העליון שבמל' דאצי' כידוע שהוא בחי' כתר כו'. ולפי ערך זה כן ג"כ הארת והמשכת מ"ד מו"א לנוק' רק עפ"י אופן העלאת מ"ן שלה כו' ולפי אופן המוחי' דור"נ כן ערך הכתר המקיף המוחין כי לפי ערך הפנימי כן ערך המקיף מאחר שאינו אלא מקיף לפנימי כו', זאי"כ לפי ערך המוחי' דזיא גם כן יהי' ערך הכתר שלו. וכן עד"ז עד רום המעלות הכל תלוי בהעלאת מ"ן. כי הנה ידוע דגם בא"ק הי' העלאת מ"ן בראשית ההשתל' מעצמות הא"ס כו', והוא מה שעלה ברצונו הפשוט כו'. דהיינו שישראל שעלה במח' דא"ק בבחי' העלאת מ"ן כמ"ש במ"א וכמארו"ל נמלך בנשמתן של צדיקים כו', וביאור הדבר ידוע שהוא עליות קבלת העונג העליון מה שעתידי לקבל עונג מנשי' בתומ"צ שלהם כו' כמ"ש במ"א, שהו"ע בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית כו' וד"ל. וידוע שזהו מה שארו"ל יפה שעה א' בתשובה ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, פי' שחיי עוה"ב הוא רק הארה מצומצמת מבחי' עתיק כו'. וע"י התשובה דמאדך נעשה למעלה בחי' מאד העליון שהוא הארת הכתר, וכן ע"י מעש"ט דמצות מעשיות וכנ"ל שהוא מקור חיי עוה"ב כו' וד"ל. ואמנם לע"ל כתי' ישכיל עבדי כו' וגבה מאד פי' שגם המאד יגבה ברום המעלות מכמו שהי' תחלה כו'. והענין הוא כידוע שבחטא אדה"ר ירדו העולמות דאבי"ע מיצי' נעשה בריאה ומבריאה יצי' כו', וקודם החטא הי' יצי' דעכשיו בחי' עשי' כו'. ולע"ל יתעלה עוד גם מכמו שהי' לפני החטא דהיינו מה שהי' אז בחי' אצי' יהי' לע"ל רק בחי' בריאה ומה שלמעלה מאצי' יהי' בחי' אצי', עד"ז עד רום המעלות כו'. ועיקר הענין הוא דלע"ל לא יהי' סיבת המשכת אור א"ס למטה מצד העלאת מ"ן כלל גם ברצונו הפשוט כו' אלא מצד עצמותו ומהותו בלבד כו', שהוא גבוה מאד נעלה מהמשכת אור א"ס בבחי' מקיף מצד אתעדל"ת בהעלאת מ"ן. והטעם ידוע עד"מ כפי הבקשה והשאלה כן התשובה, כמו תלמיד המחכים את רבו שאינו אלא לפי קושייתו ושאלותיו בלבד כו', אבל מה שיתעורר הרב להשפיע עומק חכמתו העצמי מבלתי שאלה הוא גבוה מאד נעלה מכל ערך חכמת המקבל

כו'. וכן עד"ז כתי' יעננו ביום קראינו או מן המיצר קראתי ענני כו', לפי הקריאה בהעלאת מ"נ בכל שיתא אלפי שנין דהוי עלמא כן העני' והמשכת מ"ד במקיפים כו'. אבל כשיתעורר א"ס מצד עצמו בלבד מבלתי סיבת הקריאה בהעלאת מ"ן הרי הארה תבא מבחי' עצמיות ממש עד שאין ערך כלל במקיפי' עליונים שנמשך מסיבות העלאת מ"ן דלפי ערך הפנימי כן ערך המקיף כנ"ל למקיפים שיבאו מבחי' התעוררות עצמות א"ס כו' שאינו לפי ערך הפנימי כלל כו' וד"ל. וזהו וגבה מאד שגם המקיפי' שנתהווה מהעלאת מ"ן שעבר יתעלו בבחי' מקיפים שבאו מצד עצמות שהן השמים החדשים כו' אשר אני עושה דוקא מצד עצמות כו'. וזהו שרש ענין השמים החדשים אשר אני עושה דהיינו שלא יהי' מסיבת העלאת מ"ן שבא מן הברירי' מאחר שיבולע המות אז לגמרי ויבוער הרע מכל וכל ולא יהי' לנשמות מה להתברר כו' ולא יזכו הנשמות למקיפים עליונים מצד מעשה עבודתם בבירורי' רפ"ח כו', שהו"ע העלאת מ"ן כו', והיינו שמים החדשים לגמרי מעיקר העצמות כו'. וכידוע שלע"ל יומשכו נשמות חדשות לגמרי שלא הי' מעולם גם בראשית ההשתל' דאבי"ע באה"ר כו'. אלא יומשכו מבחי' פנימיות עתיקא שלא ירד עדיין בהשתל' בשבירה ותיקון כו'. ולא יהי' עליהם עבודת הברירי' בחי' העלאת מ"ן כלל מפני שהם למעלה מן שרש השבירה והתיקון שהי' קודם אדה"ר כו' וד"ל. וזהו אשר עומדים לפני לפני דייקא, לפני הפרסא דישת חשך סתרו כו' בחי' התהו כו' וד"ל. וכמ"כ אמר שיעמוד זרעכם ושמכם כו' פי' בא לפרש עיקר ענין קבלת שכר הנשמות לע"ל דהגם שיהי' אז שמים חדשים מבלתי סיבת העלאת מ"ן כו' לא יתבטלו מפני זה מה שיעבדו הנשמות בשית אלפי שנין כו' וגרמו למעלה מקיפים ופנימים כנ"ל, מאחר שלא יצטרך אז לזה כנ"ל כו'. אלא זרעכם ושמכם ג"כ יעמוד לפני לפני הפרסא בבחי' עצמות ממש כמו השמים חדשים שעומדים לפני כו'. והטעם הוא דהגם שאז לא יהי' בחי' זריעה וקצירה בחי' הברירים כנ"ל, אך זהו גופא קיבול שכרם ממה שזרעו על כל מים הן תבע"ת שנאמר עליהם זורעים ל' הוה שזרע תמיד ואזר הזרוע לשעבר בצדיק ח"י עלמין כו', שיתעלו אור הזרוע שלהם להיות עולה לפני הוי' למעלה מהפרסא כו' מה שלא הי' ביכולתם לקבל שכר כזה מצד מעשה עבודתם בהעלאת מ"ן בלבד מטעם הנ"ל. וזהו עיקר ענין קבלת שכר דלמחר שלאחר התחי' כו' וד"ל. ובוה יובן ג"כ ענין הוי' מידי חדש ושבת יבא כל בשר פי' כל בשר הוא ש' ב"ן כח הפועל בנפעל נקרא כל בשר הכוללם יחד ויש בו ב' מיני' עליות הא' מבי"ע לאצי' וזהו עכשיו בג"ע, אבל לע"ל שלא יהי' בירורים לא יהי' עליות ש' ב"ן בדרך בירור כמו עכשיו אלא והי' מידי חודש ושבת יבא כל בשר להשתחוות לפני בבחי' עצמיות שלמעלה מן הפרסא כו' וד"ל.

ליל ש"פ חזקת פאליצק

אני ישינה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי כו'. אני ישינה בגלותא כו', עד"מ אדם הישן הנה הגם שכל כחות נפשו שכל ומדות זכח הראי' והשמיעה כו' מסולקים אינם בבחי' הסתלקות גמורה אלא ישנם בבחי' העלם בנפש בכל פרטי פרטיהם, שהרי מיד שיקצוהו יתעורר בהם בבחי' גילוי כו', רק שאינם בבחי' גילוי גמור בכלי האברים בשעת השינה, אבל מצד עצמותם אין שינוי כלל משעת השינה לאחר השינה מאחר שקבועים הם בנפש בעצם כו', ואין השינוי רק בגילוי שלהם בכלי האברים כו'. ועד"מ זה יובן למעלה בהיות שאנו רואים בשעת יצי"מ ומ"ת ה' בחי' גילוי אלקות באותות ומופתים בהגלות נגלות להם בקולות וברקים כו', ועכשיו בזמן הגלות כתי' אותותינו לא ראינו כו' שאין אות ומופת בהיפך הטבע מצוי כעת כ"כ אין זה ח"ו בחי' שינוי בעצמות אלקים חיים שהרי נא' אני הוי' לא שניתי כו', שאין זה אלא שבזמן הגלות הוא בבחי' שינה כמ"ש ויקץ כישן ה' כו'. אבל פרטי כל כחות ומדות עליונות דאדם דאצי' מנהיגים העולמות דבי"ע כמאז כן תתה, רק שהי' אז בבחי' גילוי בכלים של העולמות הצמצומים ג"כ באותות ומופתים כו', ועכשיו אל מסתתר בהנהגתו להעלים ולהלביש בצמצומים בדרך הטבע כו', וזהו לא ראינו בבחי' גילוי כו', וזהו אני ישינה בגלותא, פי' אני הוא מדת מל' דאצי' שמסתרת בבי"ע כו', ובאמת אני הוי' לא שניתי, פי' הוי' יו"ד הוא צמצום וה"א התפשטות כו', שהוא בחי' כחות המדות עליונות דאצי' שנמשך ע"י ש' הוי' כידוע, לא שניתי כלל בין זמן הגלות לזמן יצי"מ כמשל הגיל' בשינה שהכחות עצמן אין בהם שינוי כו' וד"ל. וזהו ולבי ער גם בגלותא, ע"כ קול דודי דופק, פי' ע"י התעוררות של מעשה התחתונים לפעמים לא הי' מתעורר אתעדל"ע בגלותא מפני בחי' השינה דכנ"י שאהוי"ר שלהם בבחי' העלם בלבד וע"כ גם למעלה בבחי' שינה דאני ישינה כנ"ל. אך יש מדריגה גבה עד למעלה שהוא ניעור תמיד ולא ינום ולא יישן כלל וכלל גם בגלותא וכמארז"ל וכי יש שינה לפני המקום כו', וכמ"ש הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל כו' גם כשאין התעוררות מלמטה כלל והוא למעלה מבחי' ש' הוי' שבמדות עליונות כו' שא"א להמשיך משם ההארה ע"י העלאת מ"ן כלל מפני גובה מעלתו כו' רק ע"י קריאה בשם בלבד עד"מ כשקוראין לאדם בשמו הוא נפנה לקוראו מפני שיש קצת ההארה מן הנפש מתלבשת באותיות שמו כמ"ש במ"א. וזהו כל ענין התפלה בהזכרת ש' הוי' בבחי' קריאות שם בלבד שיקראו לה' בשמו שיהי' נענה ולא מצד התעוררות כי בזמן הגלות אני ישינה כו' מפני שאהוי"ר דכנ"י בהעלם ולא יכלו לעורר למעלה מבחי' השינה כו', כ"א ע"י גילוי אוי"ר ושכל והתבוננות גילוי בבחי' ממכ"ע איך שהוא ית' מקור חיים וכת' כי עמך מקו"ה, פי' עמך שהויו אלקי הנק' מקור חיים של כל העולמות הוא טפל ובטל עמך עם עצמותך כו' לפי דמה שביידי נברא עוה"ב הרי אין זה אלא כמשל אות א' מן המחשבה שטפל ובטל לגבי עצמות המחשבה מה שיוכל לחשוב אותיות אין מספר כו' בכל ימי שנותיו של

אדם ע' שנה כו' וד"ל. וזהו ולבי ער בבחי' שלמעלה דלא ינום ולא ישן משום דלית גבינין דמכסיין על עיינין כו', אשר לגביו גם חשך לא יחשיך ולילה כיום יאיר לפי שהוא למעלה מעלה מכל השתל' דאבי"ע כו', ע"כ קול דודי משם דופק לעורר שנתי גם בגלותא משום דגם חשך כו'. ואומר פתחי לי פי' כוונת הלב נק' פתיחא כמאמר המשנה אם כיוון לבו יצא, והוא נקודה פנימית של הלב שבו יאיר מבחי' שלמעלה דלא ינום ולא יישן כו', והיינו לבי ער תמיד כו', וזהו אם כיוון לבו דוקא יצא, פי' אז יצא מן החשך והאפילה לאור גדול, מפני שלגבי בחי' עינא פקחא דלא ינום ולא יישן כו' גם חשך לא יחשיך כו', ואם לא כוון לבו לא נמשך בו מבחי' לבי ער שלמעלה באצ' ולא יצא עדין מן החשך דגלותא כו' וד"ל. וזהו פתחי לי ליו"ד כו' שהוא בחי' היו"ד שבלב שהוא ער תמיד כו' כמו שאמר ולבי ער וד"ל.

והנה במה שיש כח לכנ"י הוא בחי' מל' דאצ' לפתוח ליו"ד הוא מפרש ואומר אחותי רעייתי כו', פי' בה' מדריגות שמפרש כאן אחותי רעייתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל כו', ופי' ענין אחותי מל' איחוי כמו אחוי אלכסנדראי וכן קורע ואינו מאחה כו', שהוא דבר המחבר שני דברים נפרדים כמו חוט התפירה כשהוא מחבר שני חתיכות בגדים נקרא מאחה כו'. וביאור הדבר יובן בהקדם הידוע ע"פ אל דיעות ה' כו' שיש ב' דיעות הפכים של המשפיע עם המקבל שהוא בחי' רוחניות הצורה המקור להתהוות הגשמיות החומר כו' מאין ליש, דלגבי המשפיע המהווה מאין ליש הרי הנשפע נחשב אצלו לבחי' אין כי כלא חשיב מאחר שאינו אלא הארה בעלמא והוא טפל ובטל לגבי מקורו כו', והמשפיע הוא אמיתיות. היש שהוא המקור כו'. ולגבי המקבל הוא בהיפוך, מאחר שנחצמצם בהתהוות מן האין כשנעשה יש כו' הרי נתעלם ונסתלק ממנו מקור חוצבו ונדמה לו שמקורו בחי' אין והוא היש כו', וכמ"ש במ"א וד"ל. ולהיות כי ב' דיעות אלו ההפכיים ממש א"א להיות ביניהם חיבור ויחד לחבר רוחניות בגשמיות אלא כשיהי' בחי' גילוי השפע מהמשפיע ביותר מכפי הצמצום הראשון כו', ואין זה אלא דבר שגבוה משניהם עד שביכולתו לחבר המשפיע במקבל והיו לאחדים כו'. וה"ז כמשל מחט התופר שהוא המחבר ב' החתיכות כנ"ל וד"ל. והנמשל מובן שהוא ע"י מצות מעשיות שע"י נעשה יחוד הוי' אלקים כדמיון מחט התופר כמו חנוך ה' תופר מנעלים כו' ולחבר ב' דיעות ה' ממלא וסובב עד שבג"ע יהי' ג"כ בחי' אין דסובב ולא יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש אלא וכמ"ש והי' מידי שבת כו' להשתחוות כו', מפני שבמצות יש ג"כ חיבור רוחניות וגשמיות יחד ע"כ בכחם לעשות התחברות זו למעלה בהיות ידוע דהמצות עצמן נעשים מגשמיות ד' יסודות כו' והאור אלקי דבחי' רצון עליון רמ"ח אברים דמלכא הן כו' כמ"ש במ"א וד"ל. וזהו בן פורת יוסף אותיות תופר כשמחבר ב' היפוכים הנ"ל וד"ל. וזהו פי' אחותי לי' מאחה ומחבר ע"י מעשה המצות כו' וד"ל. וענין רעייתי פי' פרנסתי כענין מארז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים כו', עדי"מ אדם המעונה בתענית זה כמה ימים מתחלשים כחות גופו ומסתלקי' ממנו מלהיות בבחי' גילוי אור רק

הם בבחי' העלם בנפש עצמה, וע"י המאכל שיאכל תשוב רוחו אליו, דהיינו שתפשט ותומשך בכלי גופו בבחי' גילוי כו'. והנמשל יובן למעלה, שע"י קול ודבור שישראל מדברים בד"ת בזאת הם ממשיכים מן ההעלם לגילוי, דהיינו שיאיר אור עצמות א"ס הנעלם בבחי' גילוי אור בנאצלים כמו שאמר אנת חכים ולא בחכ' ידיעא כו', וע"י הקריאה בד"ת נמשך מחכים שלא בחכ' ידיעא להיות בבחי' גילוי אור החכ' כו'. והטעם שע"י הלימוד בד"ת דוקא יעשה גילוי זה, היינו לפי שהקול הוא בא מן הריאה בקנה והוא ממוצע להמשיך מן המוח ללב כו', כמ"כ ע"י קול דאורייתא נמשך מבחי' עצמות חכמתו ית' ללב העליון שהם בחי' מדות דאצ"י לייחדן במאצילן כו' דאיהו וגרמוהי חד בהון ע"י תורה כו'. וזהו מדריגה הגבוה מבחי' אחותי הנ"ל שאינו אלא בחי' עשי' בלבד, דהיינו מעשה המצות בלבד שע"י מתחברים אורות בכלים בלבד, אבל ע"י קול ודבור שהוא בחי' יצי' מתחבר המוח ללב כו', וזהו מצות ת"ת שכנגד כולם וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה כו', וזהו רעייתי פרנסתי שמפרנסת למדות במוחין חדשים כו', והיינו לאביהם שבשמים כמ"ש במ"א וד"ל. וענין יונתי הוא עוד מדריגה גבוה מבחי' רעייתי הנ"ל, והוא עד"מ יונים זכר ונקבה שמסתכלים זה בזה שאין יחודם אלא ע"י התענוג בלבד דהיינו אהבה כרשפי אש שהוא בבחי' התענוג שלמעלה מן השכל כו' שהוא גבוה מאד נעלה מאהבה שנולדה מן השכל בלבד כו', כמ"כ יובן למעלה כאשר כנ"י מסתכלים כלפי מעלה ברשפי אש האהבה שבבחי' התענוג להתענג על ה' לאסתכלא ביקרא דמלכא לבד ולא אהבה שנולדה מן השכל והתבוננות כו' כמו כאשר ישכיל ויסתכל בגדולת הבורא ית' וביקר תפארת גדולתו בהשתל' כמה רבבות נבראים וכמ"ש מה רבו מעשיך ה' כו' מה גדלו מעשיך ה' כו', ויתפעל מאד עד שיתענג בהתבוננות זו ויוליד האהבה כרשפי אש מצד התענוג במה שמתענג בגדולת ה' זאת האהבה היא כלולה ומתאחדת בהתבוננות גדולת הבורא ואיננה מוגבלת ומופרדת כאהבה שנולדה אחר ההתבוננות כו' וכמ"ש במ"א, וזהו מ"ש בזוהר ע"פ הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני דמוקדין לי' בשלהובי' דרחימותא, ופי' שלהובי דרחימותא הוא הפלאת האהבה שמחמת התענוג בהסתכלותא דעיניך כו' * שהם הרהיבוני כו'. והיינו ענין עיניך יונים כשיאיר הוי' אלקי' הוא בבחי' פכ"פ חב"ד בחב"ד אנפין באנפין, ולא כשמקבלת מבחי' חג"ת בלבד כו' וד"ל. וזהו שאמר יונתי לקבל בבחי' אנפין באנפין למעלה מהמדות וכמאמרם כשם שבא לראות כך כו' וד"ל. וע"י הקדמה בתחלה בבחי' רעייתי להמשיך מן המוח ללב כו' וד"ל. ואח"כ תגיע כנ"י למדריגה היותר גבוה והוא בחי' תמתי שהוא בחי' רעו"ד בנקודת הלב דכנ"י שלמעלה הרבה מן המוחי' דעיניך יונים כו', וכידוע דהרצון הוא למעלה מן השכל, וזהו פי' תמתי שמשלמת אותי, פי' שמעוררת כנ"י ברצון שלה בחי' רצון עליון הפשוט השרש וראש לכל הנאצלים הנק' שלימותא דכולא כו'. כי כאשר יולדו בכנ"י רצונות זרות אשר לא לה' המה פוגמים למעלה בבחי' רצון

העליון שאינו נק' שלם אלא כאשר אין עוד רצון זר בלתי לה' לבדו כו', וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא הפצתי כו', בזאת יושלם בחי' רצה"ע, ולכך נקראת תמתי שמשלמת בחי' שלימותא דכולא, והיינו להיות המשכת כתר עליון בבחי' מקיפים למעלה ולמטה בהשוואה אחת כמו העיגול הסובב כו'. ואמנם מהיכן יהי' כח זה למל' סופא דכל דרגין להשלים בחי' כתר עליון ריש כל דרגין כו', הענין הוא מפני שנעוץ סובי"ת דוקא כמשל העיגול המתעגל בתוך עיגול כאשר יהי' האופן בתוך האופן הנה העיגול העליון מכולם הוא הסובב מתחת לכולם כו'. וא"כ כאשר יסובב קצת העיגול הפנימי ממלא וסובב העליון מכולם כו' וד"ל.

שראשי נמלא טל כו'. פי' עוד יש מדריגה שלמעלה ג"כ מבחי' תמתי והוא בחי' רעדכ"ר, פי' שכל הרעיון עילאין שבבחי' כתר העליון משתוקק' ונכספים אליו להכלל בו כו', והוא בחי' מקור הרצונות כו' ובחי' הטל העליון היורד ממנו הוא כדי לעשות רצונות למטה דהיינו שיהי' כח לכנ"י להעלות מ"ן באתעדל"ת כו'. וזהו הטעם שהטל יורד בלילה דוקא ולא ביום לפי שבליילה הכל ישינים ואין אתעדל"ת כלל בכל העולמות ואין טל יורד אלא כדי לעשות התעוררות כשאין התעוררות מלמטה כלל דביום יתעורר למעלה מאתעדל"ת ובלילה נהפוך הוא שמאתעדל"ע נמשך כח למטה להיות אתעדל"ת כו'. והדוגמא לזה במה שאנו רואים שהטל מלחלח חלקי הארץ בלילה כו' וד"ל. וזהו שאמרו לאלי' שהמטר יכול להיות רק עפ"י דברו לבד אבל הטל לא פסיק לעלמין כו' ולא מיעצר כו' מפני שהוא כדי לעשות העלאת מ"ן ובלתי זה הי' העולם חוזר למקורו כו', מפני שלא הי' בחי' יחוד נמצא כלל וכלל כו' וד"ל. וזהו אהי' כטל לישראל יפרח כשושנה, פי' לא שיתעורר א"ס ב"ה מסיבת העלאת מ"ן דכנ"י שלפעמים אין להם כח כלל להעלות מ"ן, אלא אני אהי' להם כטל לעשות להם כח להעלאת מ"ן ואז גם כשלא יהי' כח כלל יראו אור בהיר ע"י הלבשת הטל דנטיף מעתיקא להיות להם כח שיפרח כשושנה ע"י כח זה כו' וד"ל. וזהו שראשי נמלא טל, פי' שראשי היינו למעלה מהמשכת האורות שכבר הם בכלים מכלים כו' אלא בחי' חכים ולא בחכ' ידיעא כו'. שהוא בחי' כתר עליון נק' ראשי כו' וכמ"ש קורא הדורות מראש וזה הראש נמלא טלא עילאה מטלא דנמשך מבחי' רעדכ"ר כנ"ל בשביל לעשות כח העלאת מ"ן כו' ע"כ הוא אומר בלשון נתינת טעם פתחי לי אחותי כו' שראשי נמלא טל, כלומר הגם שאין לך בכל הד' מדריגות הנ"ל אחותי כו' הרי ראשי נמלא טל העליון כענין מוריד הטל כו' בשבילך שתוכל לעלות מ"ן ולהקרות אחותי רעייתי כו', שהן ד' מדריגות מעשה דבור מחשבה רצון, מעשה בבחי' עשי' דמצות שמחברים כנ"ל, ודבור בקול התורה שנק' רעייתי כנ"ל, ומחשבה בבחי' ראי' דחכ' בהסתכלות עינים כנ"ל, ורצון בבחי' רעו"ד בחי' תמתי כנ"ל וד"ל.

קווצותי רסיסי לילה. פי' כמו קווצותיו תלתלים כו' קווצי דשערי כו', לפי שהטל הנ"ל יורד ממקום גבוה מאד שלמעלה מבחי' כתר

עליון כו' לא יוכלו המקבלים לקבל כ"א דרך השערות וצמצומים דהיינו שינטף הטל דרך כל שערה ושערה בפ"ע ואו גם כל הנבראים פרטים יקבלו כח להעלות מ"ן. והוה רסיסי לילה לשון בקיעת דבר לכמה חלקים קטנים כו' וד"ל ולילה היא מדת מל' כידוע, וד"ל.

להבין שרשי הדברים הנ"ל. הנה שרש ענין אני ישינה כו' וכמו כחות הראי' והשמיעה שישנם בהעלם בעת השינה כו' הוא עפ"י הידוע דבזמן הגלות הרי ז"א בבחי' עיבור והוא כדמיון השינה כו'. דהולד הרי הוא בעצמו ומהותו בכל אבריו כמו לאחר שיצא לאויר העולם רק שהוא בהעלם במעי אמו ולא בגילוי כו' כמו"כ כל עיקר ההנהגה דעולמות בי"ע מבחי' מדות עליונות דאדם דאצי' כו' אין בהם שינוי בעצם כלל מזמן הגלות לזמן יצי"מ שהוא ע"י אותות ומופתים רק שהי' או בבחי' גילוי ועכשיו בבחי' העלם כו'. וביאור הדבר היינו שהשגחה אלקית נמצא גם עכשיו בזמן הגלות בכל פרטי פרטי ההנהגה בכל העולמות רק עפ"י רצונו של המאציל את הי"ס ולפי אופן היחודים שבי"ס באורות וכלים אם בקטנות או בגדלות אם בחסדים אם בגבורות [כמו שנאמר והימים ימי ביכורי ענבים כו' כמ"ש בזהר ע"ש]. ואמנם כדי שיהי' שפע אור אלקי נמצאת בבחי' עשי' בפ"מ למטה מטה דהיינו גם שיאיר האור כו' בדרך הטבע הנה היא באה בזמן הגלות ע"י לבושי' והעלמות רבות כמו הנס דפורים ע"י אסתר ואחשוורש כו' וכמ"ש לא ראינו * כו' בבחי' גילוי אור וכמ"ש במ"א. אבל בזמן יצי"מ וכדומה לזה בזמן ביהמ"ק הי' האור והשפע מגיע להאיר גם בבחי' הטבע דהיינו האותות והמופתים כו', וכ"ז דלא כטענת איוב כו' ודלא כאחר שח"ו שתי רשויות כו' פי' שאין הנהגה חדשה כלל בעצם דאני הוי' לא שניתי כלל ח"ו וכמ"ש וכבודי לאחר לא אתן פי' לא שיהי' להם ג"כ כח להנהיג ברצונכם כי אין עוד מלבדו ח"ו רק שהנהגה נתלבשה על ידם בלבד וד"ל.

ושרש ענין וכי יש שינה לפני המקום כו' עד שא"א להמשיכו כ"א ע"י קריאה בשם בלבד כו', הנה כתי' לא ינום ולא יישן שומר ישראל, ואמרו בזהר ישראל דלעילא פי' בחי' עינא פקיחא שבגולגלתא דא"א ידוע דלית גבינין דמכסיין כו' כידוע דלא נתלבשו בבחי' לבושים דאורות וכלים כו' רק בחי' ז"ת דע"י, אבל בחי' ג"ר שבו הנק' רישא שהוא פנימי ע"י וא"א כו' לא נתלבש כלל בלבושים כו' וע"כ לית להו גבינין שהן לבושי' שכלוליי' כבר מחו"ג כו' משא"כ בז"א שהוא בבחי' אורות וכלים וכלול מחו"ג יש בו מקום

לתוס' יניקות חיצונים ע"י כלים מכלים שונים כו', וכדי לשמור לישראל זה הנק' ז"א מתוס' יניקה ושפע לחיצונים הוא ע"י עינא פקחא הנ"ל דלית לי' גבינין ולבושים כלל כו' ולכך נק' שומר ישראל כו' לפי שלא ינום ולא יישן לעולם בבחי' העלמות הלבושים כו'. וביאור ענין הלבושים הנה בכל מקום נק' הלבושים בשם תיקונים בזהר כמו יג"מ הרחמים שנק' בשם י"ג ת"ד כו', וכן אתקריאו בתיקונא דא חסד דרועא ימינא כו', וכה"ג בכמה דוכתי. ויש להבין למה נקראים בשם תיקונים דוקא. אך הענין הוא דידוע דהלבוש הוא בחי' התלבשות והעלם האור בכלי, כמו עד"מ כח הראי' בעין וכדומה שהגם שנתעלם כח הראי' הרוחני שבמוח עכ"ז מצד התלבשותו בכלי העין תפעול פעולת הראי' בבחי' גילוי ממש לתפוס דבר גשמי' בכח הראות כו'. ואמנם קודם שיתלבש כח הראי' בעין הגם שהי' בבחי' גילוי בעצמותה ומהותה הרי גילוי זה בחי' העלם גדול לגבי פעולת גילוי הראי' בדבר גשמי. ונמצא בחי' ההעלם של כח הראי' בעין גילוי הוא ובחי' הגילוי שלה מקודם העלם הוא. וא"כ הרי נתתקן כח הראי' כשבא לידי העלם במלבוש העין במה שיכול לפעול הפעולה בבחי' גילוי ממש משא"כ מקודם לכן, ולכך נק' התלבשות זו בשם תיקון כאדם שמתקן דבר כמו שיהי' לתועלת לפעול הפעולה כן הלבוש הוא לתועלת ותיקון כו', ומכ"ש כשיש עוד לבוש לכלי העין כמו כלי הבטה שהוא עוד תיקון ותועלת שיוכל להביט גם מרחוק יותר כו' וד"ל. ועד"כ כ"ז יובן למעלה הטעם שנקראו הלבושים עליונים דאורות כשמתלבשים בכלים כמו אור החסד כשמלוכבש בכלי אתקרי' בתיקונא דא חסד כו' שהוא תיקון גדול כדי לבא לבחי' גילוי הפעולה בהשפעת החסד אלקי לנבראים בע"ג מאין ליש בפ"מ כו', משא"כ כשלא הי' מתלבש כו'. ועד"ז בכל ז' ימי הבנין דנתלבשו בבחי' כלים ולבושים כו'. ואמנם בחי' גיר' דע"י הנק' רישא לא נתלבש בבחי' כלי ממש כידוע, וזהו שאמר באדרא דרישא לא אתתקן כו'. אך ביג"מ הרחמים בלבד נמשך שפעו בלבד וגם זאת ע"י בחי' לבושי' דשערות הדיקנא כידוע, ולכך נקראים בשם י"ג תיקונין כו' וד"ל. ולהיות כן זהו שאמר דלית לי' גבינין דמכסיין על עינא פקחא כו' שהוא עין ה' אל יריאיו כו' להציל ממות נפשם, כי גם חשך לא יחשיך כו' כי הוא בחי' הגילוי בעצמותו עד שאין הלבושים והצמצומים מסתירים אורו כלל וכנ"ל שלא נתלבש רישא דע"י בלבושים כו', וע"כ הוא שומר ישראל כי לא ינום ולא יישן כו' וד"ל. ובכ"ז יובן ג"כ שרש ענין שראשי נמלא טל כו', דהנה בחי' טלא דבדולחא הרי הוא ג"כ מז' תיקונים דגלגלתא וגלגלתא הוא בחי' פנימיות הכתר שיש בו בחי' תחתונה שבעצמות אור א"ס כו', וכדי שיוכל האור לירד מבחי' גלגלתא לרישא דז"א כו' א"א כ"א ע"י לבוש והעלם דק והוא בחי' הטל הרוחני כמ"ש בסמוך. וזהו שראשי נמלא טל מטלא דנטיף מעתיקא מבחי' פנימיות שבו כו' ולכך גם תמתי שהוא בחי' כתר דנוק' שמעוררת בחי' כתר עליון כמ"ש בסמוך עדיין הוא מבחי' מ"ן שמעוררת מ"ד מצד התלבשות ז"ת שבו כנ"ל כו', אבל בחי' הטל הזה דכתי' אהי' כטל לישראל כו' שהוא מפנימי' הכתר כו' הוא בהיפוך שכאשר אין העלאת מ"ן למטה כלל כמו בלילה שהכל

ישינים כו' הוא מעורר מלמעלה למטה שיהי' כח למטה להעלות מ"ן כו'. ויובן
 זה בדוגמת הטל הגשמי למטה דהנה מבואר בספרי הטבע במופת ידוע דהטל
 הוא בא מלחלוחית שבארץ ועולה מן הארץ בלילה ולא שיורד מלמעלה כו',
 ואעפ"י שאמת הוא דיציאת הטל הוא מן הארץ אבל עינים להם ולא יראו כו'
 דמהיכן יהי' כח זה לארץ להוציא הטל וגם בלילה דוקא שהוא מפני שבלילה
 יורד טל רוחני מאד הבא מלמעלה מעלה והוא המלחלח את הארץ בכל חלקיה
 עד שתוציא אידים מגושמים והוא הטל הגשמי כו'. והוא ממש כדוגמת
 העננים שהן אידי הארץ העולים מסיבת וריחת השמש עליה כל היום בחום
 גדול שהוא מוציא עי"ו האידיים מן הארץ כידוע. וכמ"כ כח הטל הרוחני
 שיורד בלילה להוציא אידים מן הארץ כו'. והדוגמא מזה יובן למשכיל למעלה
 דבלילה שעולים כל העולמות דאבי"ע בבחי' שינה ואין כח להם להעלות מ"ן
 מצד עצמם כלל או יורד הכח מעצמות המאציל בבחי' התלבשות בטלא דבדולחא
 הנ"ל להוציא העלאת מ"ן מזו"ב כו'. והוא שראשי נמלא טל כו' וד"ל. ואמנם
 מפני שירידת הטל הזה הוא בדילוג גדול בירידת המדריגות דהיינו מבחי'
 פנימיות ע"י שלפני האצ"י כו' למל' דאצ"י שמסתתרת בבי"ע וכן בו"א כו'
 לכך הוא אומר קווצותי רסיסי לילה, פי' רסיסי לשון פירורים כו', והוא כאשר
 נחלק הטל הזה בצמצומים רבים דרך שערות להיות לכל שיערה טפה של טל
 מצומצמת כו' כדי שיוכל לירד גם בכל הנבראים שמקבלי' ממל' דאצ"י כו'
 וד"ל. ומה שנקראים רסיסי לילה דוקא לפי שכמו שהשמש יאיר אורו ביום
 כן ירד הטל ויתחלק בחלקים רבים כדי שילחלח ויתקבל בכל חלקי הארץ בלילה
 דוקא כו'. ולמעלה ג"כ יובן שמדת מל' נק' לילה כידוע רסיסי טל הרוחני
 העליון שמתחלק בכל הנבראים כדי שיוכלו לעלות מ"ן נק' רסיסי לילה וד"ל.
 והנה יש הפרש גדול בין הטל ובין המטר, שהטל שיורד בלילה יורד תמיד
 בלתי שינוי והפסק כלל כמו שאמרו לאלי' דטל לא מיעצר כו', אבל המטר
 לפעמים ירד מן הענן ולפעמים לא ירד כו'. הענין הוא לפי שהשמש שרשו
 מבחי' ז' ימי הבנין כידוע דשמשא הוא בחי' יסוד כו', וז"ת שבכל עולם
 הוא כבר בבחי' לברשים באור וכלי וקטנות וגדלות כו', ולפעמים בחסדים
 ולפעמים בגבורות. ולכך לפעמים יוציא חום השמש את אידי הארץ בשביל
 ברכה וחסד, דהיינו שהעבים והעננים שמתהוים מן האידיים ירד מטר מהם
 ולפעמים לא יוציא בחומו את האידיים אלא בשביל שיהי' יובש וחמימות בארץ
 ולא יצלח פרי כו', מפני שהוא כלול מחו"ג כו'. משא"כ הטל שהוא נמשך
 מג"ד דברישא כו' שלא נתלבש עדיין בבחי' כלי ממש כנ"ל לכך אין בו
 שינויים כי אינו כלול מחו"ג וקטנות וגדלות כו' וד"ל. ויובן בזה ג"כ הטעם
 שבכח הטל להוציא אידי הארץ מחדש ממש, משא"כ בחום השמש כו'. וכ"ז יובן
 הדוגמא למעלה דכל הד' מדריגות שיתבארו בסמוך, בחי' אחותי רעייתי יונתי
 תמתי כו' הכל הוא ע"י מ"ן ומ"ד מפני שיש שרש ושייכות למ"ן שיעורר המ"ד
 שהרי נתלבשו ז"ת דע"י בבחי' השתל' כו'. וגם ע"י הלבושים הרבים דלבושי
 הפרצופים יכול לעורר זה לזה תחתון לעליון כו'. משא"כ בבחי' ג"ר דע"י
 שלא נתלבש עדיין אין למ"ן שייכות והתקשרות כלל שיוכלו לעוררו לכך

אין התורה והמצות נוגעים שם כו' אלא מעצמו יורד בלילה דוקא לעורר ולעשות מ"ן כו'. ואם לא הי' יורד הי' העולם חוזר למקורא כו' כי לא הי' המ"ן ומ"ד כלל. וזהו שאמרו לאל"י דטל לא מיעצר כו' וד"ל.

ושרש ענין הד' מדריגות הנ"ל אחותי רעייתי יונתי תמתי כו' שהוא ד' בחי' רצון מח' דבור ומעשה כו', הנה ידוע דיש ג' עליות בנוק' דז"א למקור חוצבה דנחצבה בג' מקומות בחב"ד חג"ת נה"י כו'. והוא כוונת גר שבת אד' אלקים אד' הוי' כו' ועלי' הראשונה כשנעשית נקודא חדא תחת היסוד כו', והיינו כשמקבלת מבחי' נה"י דז"א בלבד, והיינו בהיות שהאצי' כלול מבי"ע ויש בחי' עשי' גם באצי' כידוע וכשמקבלת מבחי' המעשה הוא בחי' נה"י בלבד כו', ונק' אחותי לשון איחוי כו' ע"י מעשה המצות שהן בבחי' עשי' דאצי', ואמנם ע"י יחודים שנעשה ע"י המעשה של המצות נחזרים ז"נ פב"פ לאחר הנסירה כו'. ומתחלה הי' בבחי' אב"א ד' פרצופים בלבד כו'. וזהו בן פורת יוסף אותיות תופר, פי' דהיינו בחי' יסוד דיוסף צדיק ח"י עלמין שמחבר עליון ותחתון ב' דברים כו', והיינו שמחזיר פב"פ כו' וד"ל. וזהו ע"י מעשה המצות דוקא שמחברים רוחניות וגשמיות לבלתי יראו לב' הפכים כו' לפי שבמצות יש ג"כ התלבשות רוחניות וגשמיות יחד כו', והתפירה שלהם הוא היחוד העליון שמבחי' יסוד הנק' בן פורת כו' וד"ל. ועיקר הכח שיש לו בזה להחזיר פב"פ ע"י רוחא דשביק בגוה כו'. הוא לפי שבטפת יסוד של המשפיע יש בו מבחי' יסוד דע"י כמ"ש צדיק כתמר כו' כארוז בלבטון כו' כמ"ש במ"א. שהרי שרשו הוא במוח האב בבחי' טפה רוחניות דבחי' יסוד דע"י שנתגשם במוח כו', וכמבואר בכוונת ק"ש. וע"כ גם בכלות השפע בבחי' יסוד ז"א יש בכחו ליתן כח לנוק' להחזיר פב"פ אליו כו' וד"ל.

ושרש ענין רעייתי הוא עלי' השני' כשעולה לקבל מבחי' חג"ת שבחזה כו'. ושם האצטומכא והקרביים אברי המזון עד הפרסא המפסיק בין איברי הנשימה ריאה ולב כו' לאברי המזון כו'. ויש ב' אופנים בזה, הא' מבירורים של מעשה המצות דעולים להיות למאכל ולמזון כמו הקרבנות שנק' לחמי כו', ומתבררים בבחי' קרביים העליונים שתחת החזה כו', ולכך נקראת ה"מל' פרנסתי שמפרנסים לאביהם שבשמים במאכל כו'. ועוד יש פרנסה למעלה הימנה והוא מצות ת"ת שבקול ודבור שבחזה עצמו שנמשך מן הריאה להבל הלב כו' והוא הממוצע בין המוח ללב דהיינו שבקנה הריאה והלב מוליך הקול למעלה לעורר הכוונה ומביאו למטה עד שנמשך ע"י חיות מן המוח ללב ומלב למוח בבחי' רצוא ושוב כו'. וזהו שמפרנסין לאביהם שבשמים ושמוסיפי' מוחי' דאז"א ע"י הקול בחזה כו', וזהו פרנסת מוחין שלמעלה מפרנסת מאכל כו', וזהו בחי' חג"ת שבלב כו' שלמעלה מבחי' נה"י כליות יועצות כו' וד"ל. ובחי' יונתי הוא עלי' השלישית כשעולה בבחי' חב"ד עצמו שלמעלה מהמשכת המוחי' לקנה ושט כו', ולכך נקראת יונתי מפני הסתכלות אנפין באנפין כמ"ש במ"א. ע"פ עיניך יונים כו', דהיינו רשפי אש האהבה שיש בבחי' התענוג להתענג על ה' בהסתכלותו והתבוננותו ביקרא דמלכא כו' שלמעלה מרשפי

אש האהבה שבלב שנמשך מן השכל ע"י צמצום כו', וכמ"ש הסבי עיניך
מנגדי כו', ואמרו בוזרה דמוקדין ל' בשלהוב' דרחימותא בבחי' הסתכלות
זו ברשפי אש התענוג שבחכמה כו' וד"ל. והוא יחוד זר"ג פב"פ והן שוין
בקומתן ות"ת דאימא כתר א' לשניהם כו' וכמ"ש במ"א. והוה בחי' מח'
שהוא בבחי' ראי' דחכמה. משא"כ אחותי ורעייתי הן בבחי' מעשה ודבור בלבד
כנ"ל וד"ל. ושרש ענין תמתי מבואר למעלה שהוא בחי' כתר דנוק' דז"א הנק'
רעותא דלבא שמעוררת בחי' כתר עליון של הנאצ' הנק' א"א לפי שנועץ
סוב"ת כידוע. והוה תמתי שגורמת בחי' התמימות והוא בחי' השלימות דכתר
עליון שהוא רצון עליון שנק' בחי' יחידה ע"ש היחידות והפשיטות מבלתי
הרכבה עדין באורות וכלים מכלים שונים והוא בחי' עצמיות של האצ'י
שלמעלה מן הענפים והכחות המתפשטים שהן גר"ג כו'. עד"מ העצמיות
והמהות של הנפש קודם שתתפשט בכח השכל או בכח החסד כידוע וד"ל.
ויעקב נק' איש תם בעלה דהוא תם פי' המל' נק' תם או תמים תם ים כו',
כמ"ש בוזרה שהוא בחי' שור תם דינא רפיא כו', ולפי שיעקב שהוא בחי'
ת"ת הוא מבריה מן הקצה לקצה דהיינו שעולה בקו האמצעי עד הכתר שהוא
מקור התמימות והשלימות ונק' שלימותא דכולא בוזה לך נק' איש תם
שמשיע מל' בבחי' הכתר שלה כו'. והנה סיבת התאחדות הכתר דנוק' בכתר דא"א
הוא עד"מ העיגולים שמעגלים זה בתוך זה כמ"ש למעלה דהעיגול העליון מכולם
סובב מתחת כולם זלמעלה מכולם כו'. כמ"כ בחי' הכתרים הן בהשתל' כידוע
דת"ת דא"א כתר לאו"א ות"ת דאימא כתר לו"א כו', עד כתר דנוק' שמת"ת דז"א
כו', שהוא בחי' עיגול הפנימי מכולם ועיגול א"א החיצון מכולם. ויש מחלוקת
בספרי המקובלים אם עיגולים א"א מקיפים גם רגלי היושר דעשי, אבל רגלי
היושר דאצ'י בוודאי מקיפים. ונמצא יש מקום להתאחדות כתר דנוק' עיגול
הפנימי עם העיגולים דא"א שמקיפים מתחת כולם מצד שמסתיימי' רגלי
היושר שלה דוקא בעיגול החיצון מכולם, כידוע דבחי' היושר מבריה מן הקצה
אל הקצה בכל העיגולים כו' וד"ל. והנה בהיפוך כאשר ממשיך האדם את
רצונו לקליפות ממשיך מבחי' כתרין דמסאבותא בחי' כתר דקליפה הדבוקה
באחוריים דכתר דקדושה כידוע. וע"ז נאמר הפושעים בי, ואמרו בוזרה בי
ממש, פי' שכאשר הפגם אינו אלא בחי' מחדומ"ע הרי לא פגם אלא בבחי'
לבושין עליונים שגר"ג מתלבשים בהם בבחי' אורות וכלים ואינם בחי' עצם
האצ'י. משא"כ כשפגם ברצון פגם בעצם האצ'י הנק' כתר עליון שהוא בחי'
יחידה כנ"ל. והוה בי ממש בבחי' עצמות אלקות כו' וד"ל. ואמנם כ"ז אינו אלא
בבחי' ז' תחתונות דכתר שמתלבשים כנ"ל, אבל בגי'ר לא שייך פגם כלל
כי הוא למעלה מכל השתל' דאבי"ע כנ"ל, ועליו נאמר אם צדקת מה תתן
לו כו' ומשם יורד בחי' טל הנ"ל לעורר מ"ן למטה כנ"ל. והוה שאמר פתחי
לי אחותי כו' שראשי נמלא טל, פי' נתינת טעם הוא למה תפתח לי הלב
בהעלאת מ"ן אף יותר מכדי יכולתך, לפי שראשי נמלא טל שמעורר לך מ"ן
כנ"ל בארוכה וד"ל. ולכך אמר פתחי מצד עצמך כו' גם כשאין ביכולתו מצד
עצמו לפתוח לך דהיינו כמו בלילה שאין המ"ד יורד מפני שהוא בחי' שינה

כו' וכנ"ל וד"ל. וזה הטל הוא מבחי' רעדכ"ר, פי' דכל רעיון עילאין משתוקקין אליו כמ"ש למעלה, לפי שהוא בחי' פנימיות הכתר מקור כל הרצונות דהיינו כידוע שהרצונות גולדים מבעל הרצון והוא כח הרצון כו' ולכך ביכולתו ג"כ לעורר רצון ותשוקה במל' דאצי' שהוא פתיחת הלב ממילא ולא מצד עצמו כנ"ל וד"ל.

יוס שבת פ' חוקת, פאליצק

אז * ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה באר חפרוה שרים כו' כתיב באר מים חיים ונוזלים מן לבנון כו' הנה ארז"ל בראשית ברא בשביל ישראל שנק' ראשית ובשביל התורה שנק' ראשית כו' הנה בהיות ידוע דעיקר המכוון בבריאות העולמות היינו כדי להיות לו דירה בתחתונים ויש להבין מהו ענין דירה בתחתונים והלא מכה"כ כו' אך הענין ידוע דבעולמות אין ההארה אלקית רק בחי' זיו והוד בלבד כמ"ש הודו על ארץ כו' והוא בחי' שם בלבד כמו שאנו אומרים ישתבח שמך לעד מלכינו פי' מה שהוא מלכינו מלכותו בכל משלה אינו אלא בחי' שמך בלבד כו' אבל כדי שיהי' התגלות בעולמות מבחי' מהותו ועצמותו ית' היינו ענין להיות לו ממש דירה בתחתונים כי אפי' עוה"ב הוא בבחי' זיו והוד בלבד כמאמר נהנין מזיו כו' ונק' יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש מפני שכבר האור בא לכלל השגת יש ודבר מה כשנהנין בהרגשה כו' אבל במהות ועצמות האצי' הוא מופשט מכל בחי' יש ודבר מה וכמו עשר ספירות בלי מה בלי מהות כו' והיינו לפי שהוא בבחי' א"ס כידוע וד"ל. והנה כתיב מונה מספר לכוכבים כו' וכן המוציא במספר צבאם כו' ולפעמים כתיב היש מספר לגדודיו וכן עלמות אין מספר כו' הענין הוא כנ"ל דמה שבא האור אלקי בבחי' זיו והוד בלבד יש מספר זומן ומקום בחי' עולם שנה ונפש כידוע אבל מצד הארות עצמות האצי' לתבונתו אין מספר כתיב וגם העלמות והצמצומים שנמשך מאתו אין להם מספר כלל כמו שהוא בעצמו בחי' א"ס כו' וד"ל. והנה מה שמביא להיות לו ממש דירה בתחתונים א"א להיות ע"י בחי' העלאות מ"ן מעלול לעילה כפי סדר ההשתלשלות דאבי"ע שהרי באתערותא דלעילא לא יהי' מזה רק בבחי' זיו בלבד כפי

* המאמר (בלי הביאור דלהלן) נדפס באוה"ת חוקת כרך ה' עמוד א'תרמא בתוספת

ההשתלשלות אבל לא מהארות עצמותו כו' אלא אין לו דירה בתחתונים רק מסיבות מעשה המצות דווקא מפני שרמ"ח פיקודין הן רמ"ח אברין דמלבא כידוע דהקב"ה מניח תפילין כו', ועד"מ התקשרות והתאחדות הנפש באברי הגוף כן התקשרות אור א"ס ברמ"ח אברים דילי' שנעשים ע"י מעשה המצות שהוא מבחי' עצמות אור א"ס ולא מבחי' זיו והוד בלבד כו' וד"ל. ואמנם איך יכול אור א"ס שהוא פשוט בתכלית כו' להתקשר ולהתאחד ברמ"ח אברים שהם בצמצומים בבחי' כלים מכלים שונים כידוע הענין הוא עד"מ התקשרות מהות הנפש באיברי הגוף דג"כ אין ערוך כלל ביניהם וידוע בספרי הטבע שהוא ע"י בחי' ממוצעת שיש בין עצמות הנפש לכוחותיה המתפשטים כו' שעל ידו תתקשר הנפש ותתחבר בגוף [והוא בחי' צלם הנפש דכתיב אך בצלם יתהלך כו'] כמ"כ למעלה בחי' הממוצע בין עצמות אור א"ס כו' להביאו ולחברו ברמ"ח אברין דמלבא כו' הוא התורה ולכך ת"ת כנגד כולם והיינו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה פי' כי ע"י הלימוד בקול ודיבור בתורה מביא לידי * מעשה המצוה דהנה הקורא בתורה הוא קורא בשמותיו של הקב"ה כו' דהיינו שממשיך ומחבר עי"ז אור א"ס ברמ"ח אברין שהן רמ"ח מ"ע לפי שהי' בחי' הממוצע כו' וא"כ הרי התורה שורש ומקור לכל המצות כו' וזהו ששים המה מלכות ועלמות אין מספר כו' פי' ששים מסכתות דשית סדרי משנה ונק' ששים מלכות ומסיבות הקריאה בהם נמשך עצמות אור א"ס ברמ"ח אברין עד שהם שרשים להעולמות והברואים ג"כ בבחי' א"ס כנ"ל עד שאינם בגדר מספר כלל כמ"ש היש מספר כו' וזהו ועלמות אין מספר כו' וד"ל. ובוה יובן ג"כ משארז"ל ע"פ ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך אלו ת"ח שעוסקים בבנינו של עולם כו' פי' בנין העולמות הבאים במספר הם ממשיכים ע"י קול הדיבור בד"ת מלמעלה מן המספר שהוא הארות אור א"ס ברמ"ח אברין דאיהו וגרמוהי חד בהון כו' וד"ל. וזהו ג"כ מה שאמרו ת"ח הם מרבים שלום בעולם פי' שלום הוא בחי' התקשרות המשפיע במקבל כידוע והוא המחבר ב' היפוכים כו' כמ"כ ע"י התורה מחברים אור א"ס בנאצלים כנ"ל וענין ומרבים שלום לשון ריבוי וכמ"ש ורב שלום כו' הכוונה לפי שבחי' הארת עצמות א"ס הנק' שלימותא דכולא מתחבר ושורה בתחתונים דווקא ואז גם בכל עולם נמצא בחי' השלימות משלימותא דכולא והיינו כמ"ש עושה שלום במרומיו כו' כמו מחנה מיכאל ומחנה גבריאל שהמה ב' הפכים הרי הם בבחי' פירוד נפרדים מאור א"ס כו' לפי שהם בבחי' קוין ימין ושמאל כו' כמ"ש פני ארי' להימין כו' וכשמאיר בהם הארות אור א"ס שנק' שלימותא דכולא בבחי' אחדות פשוטה כו' כמ"ש אני ראשון ואני אחרון כו' אזי מתבטלים מבחי' הקוין שלהם ונכללין באחדות ה' כו' וכל זה מסיבות ת"ח שמרבים שלום העליון מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין מטעם הנ"ל וד"ל.

וזהו שאמרו בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל כו' כי התורה היא הממוצע המחבר כנ"ל ואמנם גם זה אינו אלא ע"י הקריאה בתורה שקורא וממשיך בהבל הדיבור בתורה כנ"ל אין זה אלא ע"י ישראל שנקראו ג"כ ראשית כמ"ש קודש ישראל לה' ראשית תבואתו וכידוע דתלת קשרין מתקשראין כחדא אורייתא וישראל כו' לפי שישראל עלו במחשבה קודם שנברא העולם כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. ואמנם יש להבין איך יתכן שע"י הקריאה בתורה יומשך מאור א"ס בעצמו כו' הלא לית מחשבה תפיסא בי' כלל כידוע ואורייתא מחכמה עילאה בלבד נפקת כידוע אך הענין הוא דאע"ג דלית מחשבה תפיסא בי' אבל ברעותא דליבא שלמעלה ממחשבה הוא נתפס בוודאי מפני שבחי' נקודת הלב הנק' רצון התחתון הוא מעורר בחי' רצון העליון שלמעלה מן השכל בבחי' יחידה שבנפש כמ"ש במ"א שזהו פי' רעייתי כו' ע"ש וכן ע"י מס"ג דבעל תשובה בכל מאדך הוא בחי' רצון הלב דכנ"י כשנקראה כלה וכמ"ש כלה שארי ולבבי כו' ופי' הכליון הוא התפשטות כל הרצונות מבלעדי ה' לבדו וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו' ואין הרצון רק לאשתאבא בגופא דמלכא פי' בבחי' מהותו ועצמותו ממש כו' אז בזה מעוררים בחי' רצון העליון כתר עליון שהוא בחי' הארות עצמות א"ס ב"ה שיהי' נתפס ושורה בכנ"י מה שאין בחי' מחשבה תפיסא בי' לפי שבחי' רצון העליון הוא למעלה מבחי' מחשבה כידוע וד"ל והנה איך יוכלו כנ"י להגיע לבחי' רעותא דליבא הנ"ל אין זה אלא ע"י המיצר והדוחק שיקראו אל ה' בצר להם כו' כמו בע"ת כו' וכמ"ש מן המיצר קראתי כו' לפי שמחמת המיצר יבואו לבחי' נקודות הלב בכל מאודך דהיינו מה שלא ביכולת הלב להכילו כו' וד"ל. וענין המיצר מה שידוע לכאור"א נגעו כו' בהיותו ממארי דחושבנא בו' מדותיו הרעות שנק' ז' פרות הרעות העולות אחריהם פי' העולות אחרי הו' מדות הטובות לקבל בבחי' אחוריים דקדושה כו' וכשמתגברים ביניקתם רוצים לבלוע בנפשם כל המדות טובות שיוכללו בהם כו' ומראיהם רע כאשר בתחילה כו' ובהיפוך צריך להיות לאכפי' לס"א משכא דחוי' ואח"כ לבלוע אותם ולכוללם בו' מדות דקדושה ולא הפכא חשוכא לנהורא כו' ולא לאכפי' בלבד כו' וזהו אשר שלט האדם באדם לרע לו פי' במה שישלוט אדם בליעל דז' מדות רעות דנוגה באדם דקדושה הוא לרע לו כדי שיברור ממנו הטוב ויתהפך חושך לאור והרע ישאר אצלו להאבידו לגמרי כו' וד"ל. וזהו באר מים חיים פי' כנ"י שנתלבשו גשמתן בגופים גשמיים דמשכא דחוי' ונתברר חושך לאור ע"י תשובה דבכל מאודך כנ"ל הרי זה משולים לבאר שמתכנסים בו המים מלמטה למעלה שהרי עולין המים מתחת התהום בגוף כדור הארץ מלמטה למעלה ובוקעים העפר והנה מי התהום הם מלוחים בעצם וכשבוקעים ויוצאים דרך עובי העפר הכדור הן מתבררים מאוד ומתכנסין בבאר ונקראים מים חיים לפי שהפסולת שהי' בהם תחילה נתברר בדרך הילוכו בעפר ונשאר ונדבק בעפר ולא עלה למעלה רק הטוב והנקי הוא מים החיים כו' וכמ"ש במ"א ונמצא סיבות התהוות החיות דמים חיים אינו אלא מפני שנתברר מהם הפסולת בעפר כו' והנמשל יובן למעלה דכל נשמה קודם בואה לגוף הגשמי הנה הי' בה תערובות טו"ר מבחי'

עה"ד טו"ר שנק' מים מלוחים מבחי' פסולת גבורות עליונות נוקבא דתהומא רבא כו' וע"י ירידתו במשכא דחוי' שהוא כמו העפר דכדור הארץ בו' מדות רעות וכנ"ל אז נתבררה ע"י אתהפכא חשוכא כו' או מחמת שיוצא מן המיצר לאכפי' לס"א כנ"ל ועולה להיות נקראת בשם באר מים חיים וירידה צורך עלי' הי' וזהו אשר שלט האדם באדם שהוא נפש הבהמיות בנפש האלקית לרע לו כדי שישאר הרע לו כמשל בירור המים כשבוקעין בעפר כו' וד"ל, והיינו הטעם דבמקום שבע"ת עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד לפי שנשמות הצדיקים הרי לא נתברר בגופם כ"כ רע לטוב כמו בבועלי תשובה להיות נקראים מים חיים כו' וזהו ביום שהוא יצאו מים חיים מירושלים דווקא כמ"ש במ"א וד"ל.

וז"הו באר מים חיים ונוזלים מן לבנון שע"י שיהי' כנ"י בבחי' באר מים חיים כנ"ל בתשובה דבכל מאודך שיצעקו אל ה' בצר להם לצאת ממשכא דחויא כו' אז יגיעו לבחי' רעותא דליבא כנ"ל שלמעלה מן הכלי ויעוררו ג"כ למעלה מעלה בחי' רצון העליון הנק' כתר עליון שיאיר אור א"ס בנאצלים בתוספות ברכה והמשכה כנ"ל וזהו ונוזלים מן לבנון בחי' לובן העליון דכ"ת כשמאיר בחו"ב כו' והיינו להיות לו דירה בתחתונים הנ"ל וד"ל. והנה הבאר לא יהי' מעצמו הגם שיתכנסו המים מלמטה בלתי שיחפרו אותו בתחילה דהיינו להסיר העפר הקשה בעומק ואז ימצא בו המים החיים כו' והרי זה כמו האוצר הנטמן שצריך חיפוש להסיר המכסה כו' וכמ"כ כתיב באר חפרוה שרים כו' שכנ"י שמלובשים במשכא דחויא כו' לא יהי' להם הצעקה במדריגות רעותא דליבא הנ"ל שנמשל למים חיים בלתי שיחפרו תחילה חומריות גופם אשר בעפר יסודו לעשותו עפר תיחוח ולהיות בו חלל ריקן כו' דהיינו ע"י בחי' כובד ראש שהוא הכנעת הלב בחי' לב גשבר וגדכה לחלקים דקים כו' כי החרישה מרפה ארעא כו' וכן אם כמטמונים תחפשנה או תבין יראת ה' כו' וד"ל. וזהו ענין ג' דברים שהעולם עומד תורה ועבודה וגמ"ח עבודה זו תפילה במקום קרבן והוא ק"ש דאורייתא בג' מינים באהבה בכל לבבך בבחי' רעותא דליבא הנ"ל לשון אבה כו' ובכל נפשך לקשר מחשבה במחשבה כו' כמ"ש אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף כו' וכמ"ש כלה שארי כו' ואח"כ יכול להיות לו דירה בתחתונים ע"י לימוד התורה כמ"ש ודברת בס כו' אבל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו רק בהקדים תחילה בחי' רעותא דליבא בתפילה כו' וע"י תורה ועבודה יכול להיות לו דירה בתחתונים במעשה המצות שהוא ג"ח וצדקה שנקרא בחי' מעשה כו' כמ"ש במ"א וד"ל.

וז"הו עלי באר ענו לה. פי' מתחילה צריך להיות הבאר כלליות נש"י בבחי' עלי' מלמטה למעלה בתשובה דבכל מאודך וכו' ואח"כ ענו לה כמ"ש תען לשוני אמרתך פי' לשוני אינו אלא בחי' כלי לענות אחר דבר ה' זו הלכה האמורה מכבר בזמן מ"ת שהי' אמרתך וכמ"ש ודברי אשר שמתו בפיו דברי דווקא וכמו נוזלין מן לבנון כו' ולא ידמה בנפשו שדבריו הם וכאילו

הוא לומד התורה ועושה דבר ודברי עצמו הם אלא אדרבה יהי בבחי' ביטול מעצמותו ולהיות רק מרכבה לשכינה זו הלכה המדברת בפיו וכענין הוא אומר והוא עונה אחריהם כו' כן תען לשוני אמרתך כו' כמשל הכלי המקבל המים המקלחים מן החביות שאין הכלי עושה כלום התהוות דבר חדש במים שהרי בכלי הן המים עצמם שהי' בחביות רק שמקבלת אותן בתוכה בלבד כו' ובדרך מדריגה זו ארז"ל שבכל הלכה שהוא לומד יהי' דומה בעינו כאילו מקבלה מהר סיני בשעה זו שהוא לומד וכמ"ש והודעתם לבניך כו' וסמיך לי' יום אשר עמדת לפני ה' בחורב כו' לפי שאינו אלא בחי' כלי לקבל דבר ה' בפיו ודבר ה' הוא למעלה מהזמן דאור א"ס הוא המהווה הזמן ולכך נק' הוי' היה הוה ויהי' כו' לפי שמהווה עבר הוה עתיד כו' כמ"ש במ"א וא"כ העבר ועתיד שוין לפניו וכאילו מקבל ההלכה עכשיו מסיני מאחר שפעם אחת הי' הגילוי אור האלקי בזמן מ"ת הרי הוא נצחי ודבריו חיים וקיימים כו' וזהו ואשים דברי בפיך כו' ובצל ידי כסיתך פי' מה שאין מס"ב בשעת לימוד התורה עכשיו כמו שפרחה נשמתן על כל דיבור בזמן מ"ת אעפ"י שבבחי' גילוי עכשיו כמו שהיה אז כו' הענין הוא מפני שעשה לכנ"י צל ומגן להסתיר ולהעלים האור מהם בלתי כלות נפשם מהם כדי שיוכלו עי"ו לנטוע שמים כו' להיות לו דירה בתחתונים דווקא כנ"ל, וזהו בצל ידי כסיתך כדי לנטוע שמים כו' וכמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ כו' וכמ"ש במ"א וד"ל.

באר חפרוה שרים כו', הנה יש להבין דלפעמים משמע יציאת מים בהיפוך החפירה כמו המוציא לך מים מצור החלמיש כו' וכן ההופכי הצור אגם מים כו' דצור קשה דווקא יוציא מים ולא ע"י חפירה כו' אך הענין הוא דשניהם אמת דהנה ענין הצור החלמיש [קרעמי"ן בל"א] עיקר מהותו הוא להוליד ולהוציא אש והרי האש הי' תחילה בהעלם בצור ואח"כ נתגלה מן ההעלם כו' כמ"כ רשפי אש שיוציאם מן הלב בבחי' התלהבות בגילוי הי' תחילה בהעלם בלב והוא הנק' צור כמ"ש צור לבבי כו' אך איך יוכל להוציא מן ההעלם נראה שהוא ט"ס כי בצור שהוא קשה לא שייך החפירה כי החפירה רק בעפר אלא בצור ושייך דק הכאה כמ"ש והכית בצור, ובילקוט אמרז"ל כשהנער קטן רבו מכה אותו וכשהגדיל מייסרו בדברים, זהו ע"י בחי' חפירה שחופרין בלב תחילה והוא בחי' לב נשבר ונדכה הנ"ל והוא בחי' כלה שארי ולבבי כו' אז נתגלה צור לבבי מן ההעלם כו' אמנם מה שנתגלה הוא רק בחי' רשפי אש ההתלהבות אבל כרי שיתגלה אח"כ בצור לבב בחי' מים חיים שנוזלים מן לבנון הנ"ל שזהו המוציא לך מים מצור החלמיש וכן ההופכי הצור אגם מים כו' אין זה אלא לאחר העלאות מן דהתלהבות הצור הנ"ל אז נמשך מ"ד דמים חיים בצור וממתיק הרשפי אש שבו ונתהפך מגבורות לחסדים וזהו ההופכי הצור כו' והיינו ע"י לימוד התורה דווקא שהא בחי' מים חיים מהארת אור א"ס שבחכמה דאורייתא כו' וכענין ודברתם אל הסלע ונתן מימיו ואמרו במדרש שלמד עליו הלכה אחת כו' לפי שנוזלים מלבנון כנ"ל ביכולתם להוציא מים מן הסלע הקשה דהיינו שיומתקו גבורותיו ויהי' למים כו' וד"ל וכמ"כ בעבודת ה' בעבודה שבלב הנה הטמטום של הלב

שאטום וקשה כאבן עד שנקרא לב האבן כמ"ש והסירותי לב האבן כו' יתן מימיו מים חיים בלימוד התורה אחר שהוציא ממנו אש בהתלהבות תחלה כו' וזהו עלי באר תחילה בבחי' התלהבות והסתלקות שהוא בבחי' עלי' ואח"כ ענו לה כמ"ש תען לשוני כו' וכנ"ל וד"ל.

חפרוה שרים, פי' שרים הן האבות דהנה אין קורין אבות אלא לשלשה מפני שבנין המלכות כללות נש"י נק' בשם בנים ובבן יש בחי' עצמות אבותיו מפני שנלקח ממות האב וע"כ דעת האב קרובה לדעת בנו כי ברא כרעא דאבוה כמו שגידי המוח מתפשטים ברגל וגידי הרגל ישנם במוח והי' לאחדים ממש שהרי הרגלים מעמידים הראש כו' וכמ"כ בכללות נש"י יש בבחי' עצמות בכאו"א מישראל מג' מדריגות האבות לפי שנלקחו ממות האב כו' וזהו שארז"ל שכאו"א מישראל יכול לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי כו' דווקא וד"ל וע"כ אין קורין אבות אלא לשלשה ולא לשבטים מפני שמדריגת האב ימצא בהכרח בבן וע"כ ימצא בבחי' האבות בהכרח בכאו"א גם בהדיוט שבהדיוטות שהם בבחי' עקביים כו' עכ"ז ברא כרעא דאבוה אבל הארות השבטים ראובן שמעון אינו בהכרח להמצא בכאו"א רק ביחידי סגולה מאחר שאינן שרשים הראשים אלא בחי' ענפים המתפשטים ג"כ ממות האב כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. והנה באר שחפרוהו שרים הן אברהם ויצחק שחפרוהו הבארות והאבות סימן לבנים שבחפירה שלהם עשו לדורות בחי' כלי קיבול בכנ"י לקבל שפע האלקי דמים חיים כו' וכמ"ש עלי באר ענו לה וכנ"ל והנה חפירות בארות דאברהם סתמום פלשתים עפר כו' הענין הוא דע"י גימ"ל מדריגות האבות שיש בהעלם בכל נפש האלקית מישראל יכול הוא לחפור בלבבו בבחי' לב נשבר ולהיות נק' באר מים חיים כו' וענין גימ"ל המדריגות הן אהבה ויראה ורחמנות המורשתת כמו טבע כנפשות ישראל והוא הנק' אהבה מסותרת שמאירה בשעת קידוש ה' וכדומה כמ"ש בלק"א ולהיות כי גם כאשר יעורר אהבה המסותרת שיסודה ושרשה באהבה דאברהם אוהבי עכ"ז יכול ליפול אחר התפילה באהבה זרות נכריות מפני שאולע"ז עשה האלקים כו' ומאהבה דקדושה יכול להיות נמשך ההוללות והליצנות לפי שענין ההוללות בא ממה שהלב פתוח בחדוה מן אהבה בבחי' מרה לבינה כו' וזהו קליפת פלשתים המסתעפת מאהבה דקדושה ומקבלת יניקה מלשון מבוה המפולש כו' שהוא ענין פתיחות וזחות הלב לכל דבר בלתי מעצור לרוחו והוא מקור להיות הוללות ודברים בטלים וליצנות שבאים מסיבות פריקות עול היראה כשאינן בלבו אלא האהבה והחדוה בלבד והגם שבשעת התפילה לה' לבדו הוא אבל לאחר התפילה יפול הנופל בקליפות פלשתים הנ"ל עד שנסתמה אור האהבה לגמרי בעפר חומריות הגוף שמתגבר מסיבות דהוללות כו' וד"ל, וזהו שבאר אברהם סתמום פלשתים עפר אחר מות אברהם דהיינו לאחר התפילה כו' אבל באר דיצחק לא סתמום כו' הענין הוא כמ"ש אלקי אבי אברהם ופחד יצחק הי' לי ויש להבין למה בפחד יצחק אמר הי' לי דווקא ולא באהבה דאברהם כו' אך בהיות ידוע בבחי' יראה ופחד הוא בחי' ריחוק היפוך האהבה שהוא בבחי' קירוב שזהו

ענין רצוא ושוב כו' וכמ"ש וירא העם ויגועו ויעמדו מרחוק וע"כ בקבלת עומ"ש ביראה ופחד כמ"ש שום תשים עליך מלך כו' נמשך הארה האלקית של האהבה ונתייבשה בו בבחי' שוב והוא קיום גדול לאור האהבה שתשאר הרשימו גם אחר התפילה ולא יפול בהוללות וליצנות כו' כידוע דכל אהבה דלא אתכלילת מתרין סטרין דחילו ורחימו כו' אינה אהבה מתקימת מטעם הנ"ל וזהו ופחד יצחק הי' לי פי' הוא הנשאר ומתקיים כו' כי לי לשון המשכה הוא שנמשך האהבה ע"י הפחד שהי' לי בבחי' שוב וקבלת עמ"ש כו' משא"כ אהבה דאברהם אמר אלקי אבי אברהם בבחי' מקיף דאביו כו' בלבד אבל לא הי' לי ממש מפני שאחרי מות אברהם סתמום פלשתים כנ"ל וזהו וישב יצחק ויחפור כו' בבחי' שוב לאכללא שמאלא בימינא להיות אהבה כלולה מיראה דווקא כו' כדי שתתקיים ולא יסתמום פלשתים כו' וד"ל. ובוזה יובן הטעם שבפסוק ויקרא להם שמות כשמות שקרא להם אביו שמות הראשון דיצחק מלא בוי"ו ושמת השני דקרא להם אביו חסר בלא וי"ו כו' לפי שהוי"ו הוא בחי' המשכה מלמעלה למטה כידוע ובבאר דאברהם לא הי' המשכה רק בבאר דיצחק כנ"ל וד"ל.

במחוקק במשענותם, פי' מחוקק אותיות החקיקה ולא אותיות הכתב ידיוע ומבואר במ"א ההפרש ביניהם, שאותיות החקיקה כמו יו"ד הדיברות של הלוחות דכתב חרות על הלוחות כו' הנה הלוח ואותיות מגוף אחד הן ולא יחשבו לב' דברים כלל כי האות חקוק וחרות בגופו של לוח כו' משא"כ אותיות הדיו ע"ג הקלף שיש כאן ב' דברים מפורדים קלף ודיו כו' וכמ"כ מפני שברא כרעא דאבואה ע"כ לא נחשב המשכות האבות בכנ"י לעשותם כלי קיבול כו' בבחי' אותיות הכתב אלא בבחי' אותיות החקיקה בלבד שכגוף אחד הן כמו שהי' במ"ת שקבלו בבחי' החקיקה משא"כ עכשיו ניתן התושב"כ בספר ודיו כו' וזהו שאמרו בס"י בטופר וסיפור כו' סופר זה משה שנאמר עליו חלקת מחוקק כו' וכמ"ש במ"א וד"ל, במשענותם לשון משען ומבטח כו' והיינו ע"י שעוזרים לאבות מלמטה למעלה והוא ע"י אתערותא דלתתא כנ"ל ע"פ עלי באר כו' בחי' רעותא דליבא כו' וד"ל.

להבין שרשי הדברים הנ"ל. הנה שורש ענין כח הממוצע המחבר הנפש לגוף כו' היינו בחי' הצל"ם דנפש הבהמיות הממוצע בין הנפש האלקית דקדושה נפש הבהמיות כי הוא בחי' החשמ"ל כו' ועליו נאמר כצל ימינו עלי ארץ פי' שצלם הזה הוא בחי' לבוש לנשמה האלקית שאביו ואמו ממשיכים לו כידוע ולפי אופן הצטרכות הבריר לברר לבוש צלם זה כן הוא מספר ימי חיי הנשמה בגופה לברר בכל יום מלבוש זה דחשמ"ל כו' כי הנשמה אין צריך

בירור ולא ירדה לעוה"ז רק לברר לבושי נוגה כמ"ש בלק"א ע"י תורה ומעש"ט שתעשה בכל יום וניתן הקצבה לימי חייה כפי הצורך לברר ואם אין מהצורך עוד לברר בחלקה המגיע ושייך אליה אז הוא זמן הסתלקותה מגופה כו' וזהו כצל ימינו עלי ארץ וד"ל. והנה ידוע דבחי' צלם הזה דחשמ"ל כו' נפל בשבירות הכלים מרפ"ח ניצוצים שנפלו מעולם התווה כו' שלפני מלך מלך לבני ישראל כו' וזה המשל לבאר מים חיים שכאשר נתברר הצלם הזה באתהפכא או באתכפי' חשוכא לנהורא ממשכא דחויא המדות הרעות כנ"ל הרי זה כמו בירור מים המלוחים בעפר הארץ כו' כי מה שנפל בשבירה מעולם התווה נמשל למים מלוחים דתהום כו' ואמנם לאחר שנתברר הצלם דנוגה הנ"ל הרי הוא עולה לשרשו בבחי' התווה שהיה שם קודם שנפל בשבירה שהוא גבוה מבחי' התיקון כידוע והנשמה הוא מבחי' התיקון ע"כ תקרא הנשמה ע"י בירור זה דווקא מים חיים כי מפני העלאות מ"ן דבירורי נוגה ממשכת מ"ד מעולם התווה ששם הארת א"ס בבחי' גילוי אור יותר מבבחי' התיקון שהרי ידוע דסיבת השבירה הי' שם מפני ריבוי האור ומיעוט הכלי כו' ולכך נק' מים חיים דידוע דהארות אור א"ס שבחכמה נק' מים חיים דווקא כי פי' חיים היינו שחי וקיים בבחי' נצחיות והוא שאינו פוסק לעולם וכמ"ש כוזהר שהוא נהר דנביעו לא פסיק לעלמין כו' וכמ"ש כנהר אשר לא יכזב כו' אבל במים שאינם חיים וקיימים בנביעתם אלא יפסקו לפעמים היינו בחי' החכמה עצמה שאור א"ס מצומצם ונעלם בה מאוד כו' וזהו הטעם שלטהרת מצורע צריך מים חיים דווקא וכן בטהרת הטמאים במקוה כתיב אך מעין ובור כו' וכידוע דבחי' ד' יודי"ן שבחכמה הוא ענין מ"ם סאה כו' וד"ל וענין הבאר דמים חיים שהוא בחי' החלל הכלי שמתכנסין לתוכה מים החיים כו' היינו כללות נש"י הנק' מלכות דאצ"י כידוע מים החיים מתכנסין לתוך בחי' חלל יסוד דנוקבא הנק' באר מן הברורים דרפ"ח שעולים דרך יסוד העפר כו' וחוזרים ונמשכים לבי"ע כמ"ש ישקו כל חיותו שדי כו' וכמ"ש כוזהר ע"פ והנה שלשה עדרי צאן רובצים עליה כו' וד"ל וזהו בשביל ישראל דוקא שנקרא ראשית כי בחכמה שם מ"ה אתברירו רפ"ח ניצוצין דנוגה שבתומר גופם ע"י לימוד התורה ומעשה המצות ולהיות כי לאחר הבירור וההעלאה נמשך מ"ד מבחי' התווה שגבוה מהתיקון כנ"ל ע"כ בתורה ומצות שלה דווקא נעשה לו ממש דירה בתחתונים כנ"ל דהיינו להיות נמשך האורות בכלים כו' וד"ל. וכן ענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה מטעם זה ג"כ לפי שהתורה שלמעלה ירדה ונתלבשה בענינים גשמיים דנוגה לברר בירורים להבדיל בין קודש לחול בין טמא לטהור כו' כי בחכמה אתברירו רפ"ח ניצוצים שבנוגה ונמשך המ"ד ע"י הקריאה בתורה ג"כ מבחי' התווה שרש הרפ"ח ניצוצים כו' וזהו שת"ח מרבים שלום בעולם פי' שלום הוא בחי' יסוד דא"ק שבעולם התווה הוא מלך השמיני הנק' הד"ר כידוע והוא המרבה שלום בעולם התווה והתיקון עד שיתחבר אור א"ס באורות וכלים כו' וד"ל. והנה הטעם שנק' באר דיצחק דווקא ולא דאברהם אעפ"י ששניהם חפרוהו כו' לפי שחפירות באר דאברהם סתמום פלשתים עפר כו' פי' כי אברהם יצא ממנו ישמעאל דידוע

שמחמת ריבוי אור החסד יצא שפעו למטה מטה עד שיהי' בחי' מותרי השפע והוא בחי' ישמעאל חסד דקליפה מפני שטבע מדות החסד להתמשך למטה עד אין קץ ושיעור כמו עד"מ מי שהוא חסדן בטבעו יכול לרחם גם על שונאיו ולעשות חסד גם למי שאינו ראוי כו' וכמ"כ אם הי' בנין המלכות דאצי' דמלכותו בכל משלה הנק' באר מבחי' החסדים דאברהם הי' משתלשל שפע האלקי מאוד למטה עד שהי' ריבוי מותרות שפע יניקה לחיצונים והיינו בחי' קליפה דפלשתיים הוללות כו' שמפני תגבורת החסד יש יניקה גם למי שאינו ראוי כו' עד שסתמום עפר כלומר לפי שלא יוכלו לקבל רוב החסד נסתר ונתצמצם כל האור אצלם מפני עפר הפסולת והמותרות כו' וד"ל אבל מבחי' הגבורות דיצחק שהוא בחי' אור חוזר למעלה ולא מתפשט למטה רק בצמצומים והסתלקות כו' יצא האור במדה נכונה לפי כלי המקבלים וע"כ עיקר בנין מלכות דאצי' מהגבורות דיצחק דווקא להיות כי צריכה להתצמצם בבי"ע להיות ראש לשועלים בבנין י"ס חב"ד חג"ת כו' א"א זה כ"א שתקבל בעצמה מבחי' הגבורות דז"א דווקא וכמ"ש שמאלו תחת לראשי כו' וע"כ גם במלכות דאצי' הוא בחי' אור חוזר שעולה ומסתלקת תמיד למעלה כמ"ש בווהר ע"פ אש תמיד תוקד כו' וכן מ"ש למען יומרך כבוד כו' אלקים אל דמי לך כו' כידוע וד"ל ואמנם אעפ"י שהבנין דמלכות מהגבורות היינו בחי' התפשטותה בנבראים ונוצרים כו' שנק' בשם בנין ושיעור קומת אדם כידוע אבל עיקר מהותה מן החסדים שהרי נקראת ביתו של אברהם כו' וכמ"ש והוכן בחסד כסא כו' וכמ"ש במ"א וד"ל.

וזהו אלקי אבי אברהם כו' משום דאבא יסד ברתא ואבא נק' אלקי אבי בבחי' צמצום והחסדים דאברהם נתפשטו ממנה כידוע דחח"ן מימין כו' אבל פחד יצחק הי' לי בבחי' בנין המלכות בקומה שלימה והיינו ג"כ ענין וא"ו מלא דבאר של יצחק דווקא כי הוי"ו הוא המשכות קו אמות הבנין וכמ"ש יקוו המים כו' וד"ל ועיקר ענין הטעם שנקראת באר דיצחק הוא לפי שאין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי כו' ואעפ"י דאבא יסדה אין עיקר כריתות ברית אלא לבועלה שעשאה כלי פי' שנפתח רחמה להיות בחי' חלל ריקן להקרות כלי קבלה משא"כ מקודם לא הייתה כלי קבלה כו' והיינו למעלה בחי' יסוד דנוק' דנעשה בה חלל ריקן בבחי' כלי קיבול לקבל טיפת יסוד כו' ואין זה הבנין אלא מגבורות דיסוד מחמת בחי' שמאל דוחה שלה כו' כמ"ש אף ידי יסדה ארץ כו' וכמ"ש במ"א וכמבואר בלק"ת שזהו ר"ת חושך מג' תיבות חפרוהו שרים כרוה כו' מפני שע"י גבורות הדוחים נעשה החלל ברחם הנוקבא וזהו פי' כרויה כו' ע"ש ויובן זה עד"מ באדם שאנו רואים שיש מי שטבעו בבחי' קליטות השפע שכל ביותר מזולתו כמו שיקבל ויקלוט בעומק ובקל * מה שישמע מרבו ולא יאבד וישכח אפי' דיבור אחד כו' וזה נק' בחי' יסוד דנוקבא

[ויש מי שיכול יותר להשפיע ולהוריד שכל וסברא לתלמיד מזולתו וזה נק' יסוד דדוכרא כו'] והנה אנו רואים בחוש שמי שצריך לקבל במוחו עומק הסברא מפי השומע או ע"י לימוד א"א לו בלתי שישפיל עצמו וידמה לו שאינו מבין כלום ולא יוכל להבין כו' וכל מה שיהי' בשפלות וצמצום עצמותו יותר יוכל לקלוט עומק הסברא מפני שע"י השפלות וכווץ העצמות נעשה בו החלל יותר בעומק להיות יכול לקלוט הרבה כי כלי ריקן יותר מחזיק יותר כו' וע"כ אמרו לא בים הי' לא במי שמרחיב דעתו עליה כו' וד"ל ועד"ז יובן למעלה שע"י שהמשפיע שמאלו דוחה ומשפיל את המקבל עי"ז נעשה בו בחי' החלל דכלי קיבול בהתרחבות יותר וכמשל התלמיד שיושב לפני רבו ושפתותיו נוטפות מור כו' מפני היראה אז יוכל לקבל ביותר וזהו הטעם דרבה יתיב באימתא כו' וד"ל וזהו הטעם שנק' באר דיצחק וכמ"ש כי בועליך עושיך כו' וגם מזה הטעם לפעמים נקראת המלכות בשם צור כמ"ש המוציא לך מים מצור התלמיש כו' ההופכי הצור אגם מים כו' להיות כי כאשר צריכה לקבל שפע החסדים דבחי' מ"ד מתצמצמת היא בתחילה להיות מתכווצת בעצמותה כמשל הנ"ל ואז נקראת בשם צור בחי' ריבוע דאלקים כו' כמו הסלע שנתהווה מכוויצת המים כו' ואחר שנתפשט בה מי החסדים דמ"ד נמתקו גבורות שלה במי החסדים ונתהפכו גם הי' להוות אגם מים להשקות כל חיתו שדי הוא הבאר כו' וזהו שורש ענין המוציא לך מים מצור התלמיש כו' וכן ענין דוברתם אל הסלע כו' שהוא ענין מיתוק הגבורות דנוק' במי החסדים ונקראת או באר מים חיים כו' וד"ל.

וזהו עלי באר ענו לה כו' פי' עלי באר בבחי' העלאות מ"ן שתוכל להיות כלי קבלה ואח"כ ענו לה לצורך בנין המלכות לעשותה כלי כו' ועוד פי' * ענו לה לצורך עצמותה כו' ופי' השני דכבר הי' בחי' כלי קבלה ועלי באר היינו שתעלה המלכות עד הכתר כי נעוץ סופן בתחילתן כו' ואח"כ ענו לה כמ"ש תען לשוני אמרתיך כו' דהיינו לקבל מבחי' פנימיות הכתר דאנכי מי שאנכי כמו שהי' בשעת מ"ת ממש כי דבריו חיים וקיימים מאחר שהוא למעלה מהזמן וכענין נבואות ישע"י שהייתה זה קרוב לאלפים שנה והאומר עכשו אותיות ספר ישע"י הרי הם אלו האותיות ממש האלקי' שהי' נאמרים לו בשעת נבואתו מפני שהיא למעלה מהזמן כו' ובמדרש אמרו על בן עזאי שסבבו אש בשעה שעסק בתורה כנתינתו בסיני באש כו' וכענין התגלות המגיד בפי הרב ב"י וכל זה אינו אלא בחי' כלי לקבל דבר ה' זו הלכה וכאמרו אני המשנה המדברת בפ"ך כו' וד"ל.

באר הפרוה שרים כו' במחוקק במשענותם פי' מחוקק זה משה שנאמר עליו חלקת מחוקק ספון כו' והוא בחי' יסוד אבא כי האותיות שבחכמה הם בבחי' חקיקה שמתאחד עם גוף הקלף כו' כמ"ש במ"א כי כ"ח מ"ה שבחכמה

הוא מבחי' אין דכתר ע"כ אין האותיות שלו בבחי' יש ודבר מה והוא ענין ירד הדיבורת שהי' חרותים על לוחות אבן בבחי' אותיות החקיקה כמ"ש במ"א אבל אותיות שבבינה שהוא בבחי' יש ודבר מה הם בבחי' אותיות הכתב שהדיו מלביש ומכסה כו' ולכך הסופ"ר בחי' חכמ"ה וספ"ר בחי' בינה כידוע וד"ל. וזהו שחפירת יסוד דנוקבא שרשה מיסוד אבא דנקרא מחוקק אך ע"י משענת נשתלשלה החקיקה והוא בחי' מטה משה וזהו במשענותם ע"ד פשוטו של מקרא לפי דאו"א בנו בנין המלכות כמ"ש ויבן הוי' אלקים את הצלע כו' וד"ל. ועוד יש לומר במשענותם כמ"ש למעלה מלשון משען ומבטח כו' שע"י העלאות מ"ן ואתערותא דלתתא מבירורים דרפ"ח כו' געשה להם למאכל ולמזון כמ"ש אכלו רעים כו' והם למשען ולמבטח לצדיקים ב' יסודות דאו"א ועליהם נאמר חפרוה שרים כמ"ש בוהר וד"ל. וזהו שאמרו מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשי' כו' שהוא העלאות מ"ן מלמטה למעלה לקשר נפשו בתורה במחשבה כו' ואח"כ ממשיך מבחי' אותיות החקיקה שבכתר הנק' סופר כנ"ל והיינו עוסק בתורה לשמה לשם התורה כו' כמ"ש במ"א כי אורייתא מחכמה נפקת והוא ממשיך מלמעלה מן החכמה דהיינו בחי' הכת"ר ששם הוא חכים ולא בחכמה ידיעא כו' וד"ל. וזהו ג"כ ענין באר מים חיים ונוזלים מן לבנון פי' לאחר העלאות מ"ן דבאר נוזלים בה מן לבנון מבחי' לוב"ן העליון שבכתר כשמאיר בחו"ב בב' מזלות דונוצ"ר ונק"ה כידוע וזהו לבנון בב' גוני"ן כו' שהוא הארות הכתר בחכמה שהלובן נמשך למטה כו' ונוזלים הן ב' מזלות מזל העליון ומזל התחתון ומהם שורש התהוות מוחין חו"ב דנוקבא שהוא באר מים חיים כמ"ש בוהר על ענין מזכירין גבורות גשמים כו' הרי"ן כו' ע"ש וד"ל.

ש"פ בלק, אולע

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בן. כתי' שמע אלי יעקב עבדי בני בכורי ישראל כו', דידוע שיש בנש"י בחי' בן ובחי' עבד, והיינו יעקב עבדי ובני ישראל כו'. ויש להבין למה נק' בחי' יעקב בשם עבד וישראל בבחי' בן כו'. הענין הוא דיש להבין תחלה פי' ענין העבודה במה שאמר ועבדתם את ה' אלקיכם כו', וכן לעבדו כו', איך יתכן העבודה כלפי מעלה דפי' עבודה הוא לשון תיקון דבר כמו עורות עבודין כו', וכן העבד לאדונו ע"י השירות שמשרת לו הוא מתקן לו דבר שאין ביכולתו לתקן כו'. ואיך יתכן כזה כלפי מעלה לעבדו כו' ולתקן לו דבר שאינו צריך לשום תיקון

דכולא קמי' כל"ח כו' וכמ"ש אני ה' לא שניתי כו', אני ראשון כו'. אך הענין הוא דנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דוקא שכך עלה ברצונו ולזה ה' כל עיקר המכוון בראשית השתל' כו', הגם שאינו מובן לנו הטעם למה כו'. אך עכ"ז לואת ה' כוונת המאציל בודאי כו'. והענין דירה בתחתונים הוא לאהפכא חשוכא לנהורא, דהיינו שיהי' התגלות בחי' אור א"ס שלא שניתי מקודם שנברא לאחר שנברא כו', והוא שם הוי' ה' הוה ויהי' כו' בתחתונים דוקא הנבראים מאין ליש בבחי' צמצום והעלם החשך שלכך נקראים בשם עולמות ע"ש בחי' העלם והסתר כידוע, ועיי' התהפכות חשך ההעלם לאור כו'. ואמנם כדי שיתגלה בחי' אור א"ס למטה בהשגת הנבראים המלובשים בכלים מכווערים דחומריות גופם ומלבושם ההיכלם כו', לזה צריך שיתקנו דירה נאה תחלה נקיה מכל פסולת וסיג ומקושטת בכמה קישוטין כדי שישכון בה אור א"ס כנ"ל. והיינו ענין ד' תיקונין דשכינתא שנו' בזוהר מטה. ושלחן וכסא ומנורה שהוא כלליות בחי' תיקון הבית וקישוטין שלה ע"י רמ"ח מ"ע כו', וביעור כל רע ע"י שס"ה ל"ת. וזהו ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה כו', שזהו בחי' עבודה ושירות כעבד המלך שמתקן תיקוני הבית לנקותו מכל דבר רע ולכבדו ולקשטו בכמה קישוטין בכדי שיוכל המלך לשכון בו כו' וד"ל. וזהו להיות לו דירה בתחתונים דירה דוקא בכלים נאים והוא ע"י מצות מעשיות דוקא שהעשי' הוא בחי' תיקון דבר כו', דהיינו שמכבדים ומקשטים את העלם החשך שיוכל להתגלות בו אור א"ס כנ"ל מן ההעלם לגילוי שיהי' למטה בחי' גילוי אלקות כמו שהוא למעלה בחי' הוי' ה' הוה כו' וד"ל. והטעם שע"י מעשה המצוות דוקא, כי עד"מ מי שלא ראה תיקוני הבית מעולם ולא הי' דר גם בכיוצא בהם איך יוכל לתקנם, אך מי שדר בהם ורגיל בהם יוכל לתקנם, כמ"כ בהיות שהאדם מלובש בחומריות עוה"ז כי הרי כל המצוות הם נעשים מדברים גשמי' כמו קלף דתפילין וצמר דציצית וכדומה וכו' וד"ל. וזהו יעקב עבדי שיש בחי' עבודה כלפי מעלה ג"כ והוא לתקן דירה למכון שבתו ית' ע"י מעשה מצות מעשיות להמשיך מן ההעלם לגילוי כנ"ל. והיינו ויניחהו בג"ע לעבדה כו', פי' ג"ע הוא רק בחי' זיו והארה בעלמא ממל' דאצי' שנהנין רק מזיו השכינה וכמ"ש הודו על ארץ כו', וכמ"ש כי עמך מקו"ח כו', שהוא מקור כל התענוגים כו', ואין ערוך אליו כלל גם בדרך עו"ע. וע"י עבודה שאדם מתקנה במעשה המצות כי שכל מצוה מצוה כו', נמשך בג"ע מן העלם העצמות יותר בבחי' גילוי אור מכמו שהי' מפני תיקוני הכלים שבג"ע ע"י המצות, כמשל המלך שקובע דירתו בהיכל נאה ומקושט ביותר כו' וד"ל. והוא ע"י יעקב יו"ד עקב, פי' שנמשך ויורד היו"ד העליון שבבחי' חכמה עילאה בעקביים לעשות לו דירה נאה בהם בכלים מכלים שונים כו' כנ"ל. והוא להיות בחי' גילוי אלקות למטה כמו שהוא למעלה כנ"ל וד"ל.

וביאור הדבר, הנה ארז"ל מצות צריכות כוונה. ולכא"ו יפלא למה התפלה צריכה כוונה מאחר שאינה בכלל מנין המצות, דתפלה דרבנן הוא כידוע. אך הוא עד"מ באדם התחתון הנה יש בו רמ"ח אברין, וידוע דמעמד ומצב כל הגוף הוא

ע"י החוט שמבריח בשדרה מן הראש עד היריכיים שח"י חוליות הצלעות מחוברים בו כו', וע"י החוט הזה נמשך החיות מן המוח לכל האברים להעמידם ולקיימם בקומה שלימה כו', והוא מפני ששרש כל החיות שבאברים הוא במוח דוקא כידוע. וע"י החוט הזה נמשכו המוחין מלמעלה, והיינו בחי' דעת שבמוח שנמשך להיות נרגש גם למטה עד שנתגשם והי' לטפה גשמיות ביסוד כו', כמ"ש במ"א וד"ל. והנמשל למעלה דעיקר המביא המשכת המוחין עליונים ברמ"ח אברין שהן רמ"ח פקודין כו' כלים מכלים שונים כנ"ל הוא הכוונה שהוא המשכת הדעת ע"י בחי' חוט השדרה דהיינו ח"י ברכאן דצלותא באמרו ברוך אתה פי' ברוך שיהי' נמשך הוי' מלמעלמ"ט ואז יוכל להיות משכן הוי' ברמ"ח אברים חיצונים שהן המצות מעשיות שיעשה כל היום. וזהו תפלה שצריכה כוונה, והר"ע מארז"ל מצות צריכות כוונה, פי' כוונה שבחי' ברכאן דצלותא שהם בחי' כלים פנימים כדי שיומשכו המוחין עליונים למטה אח"כ במעשה המצות, ואם אין התפלה בכלל מנין המצות אבל הוא עיקר המעמיד ומקיימן כמשל החוט של השדרה כנ"ל וד"ל. אבל גופי הברכות כמו רופא חולים כו' מברך השנים כו' המה רק בחי' כלים בלבד כמו ח"י צלעות השדרה שנמשך בהם מוחין דהוי' באמרם ברוך אתה הוי' כו', ולכך כורע בברוך כו' וזוקף בשם להיות זקיפות הבנין ע"י החוט כנ"ל וד"ל. וזהו הטעם שנקראת תפלה לשון התחברות כמו נפתולי אלקים כו' לפי שע"י ח"י ברכאן מתקשר הוי' באברים כו' וגם מאחר שביכולת התפלה להמשיך בחי' הוי' מלמעלה מש' הוי' שלמעלה מן ההשתל' כו'. דידוע דש' הוי' הוא כבר בבחי' השתל' יו"ד צמצום וה' התפשטות וא"ו המשכה כו', מוכרח להיות ששרש הח"י ברכאן מגיע למעלה מש' הוי', והיינו לפי שהם בבחי' ממוצע לחבר העליון בתחתון בכל מקום ע"י כו', כמשל החוט שבשדרה שהוא הממוצע המחבר הצלעות ואברי הגוף כולם שיתקיימו ויעמדו במעמד ומצב כו'. וגם למעלה בראשית התחלת המשכת חוט הזה במוח הנה הוא גם שם בחי' ממוצע להמשיך מוחין למטה ע"י כו', וכמו"כ למעלה בחי' ח"י חוליות באדם דאצי' מגיע שרשם גם למעלה מש' הוי' עד שכורע בברוך להמשיך ש' הוי' כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. וזהו ואני תפלה לאל חיי להמשיך מלמעלה הנק' אל חיי כו'. ועתה יובן הטעם שתפלה דרבנן ואינה נמנית במנין המצות כי אינה בכלל אברים אלא כדוגמת החוט השדרה כו'. והנה מה שמצות צריכות כוונה ומה שתפלה צריכה כוונה יש הפרש גדול ביניהם, כי כוונת התפלה להמשיך למעלה מש' הוי' כנ"ל, ואין זה אלא בבחי' ממוצע כנ"ל. אבל מה שהמצות צריכות כוונה אינו אלא כוונת המשכת שמות הוי' באברים חיצונים שהוא לאחר כוונת התפלה בח"י ברכאן דוקא עד"מ החוט המעמיד ומקיים כנ"ל. וא"כ יובן שבחי' כלים דח"י ברכאן המה בחי' פנימיות כלים כמשל ח"י חוליות כו'. אבל בחי' כלים דמעשה המצות הן בחי' חיצוני' כלים. אך מצות הדיבור בד"ת ג"כ היא בחי' פנימי' כלי כמו ח"י ברכאן כו', לפי שע"י הקריאה בקול ודבור בתורה ממשיך ג"כ מוחין עליונים לכל המצות, ולכך ת"ת כנגד כולם. וכל מיני כלים אלו אינו בשביל שיהי' במה לשכון אור האלקי

דלמעלה מש' הוי' כו' כי לית ברכתא שרי' באתר ריקנא כו' וברכת רופא חולים
מברך השנים הם בחי' כלים כו'.

הנה סדר התפלה ארו"ל לעולם יסדר אדם שבחו ש"מ ואח"כ יתפלל כו',
דהיינו פסוד"ז שלפני ק"ש וש"ע כו'. ויש להבין למה צריכים להקדים
זקא פסוד"ז כו'. הענין הוא דבפסוד"ז וברכת יוצר כו' מזכירים אנחנו מן
השירות ותשבחות שהמלאכים אומרים באימה וברעש גדול כו'. והנה ידוע
דהמלאכים נק' עומדים כמ"ש בזהר שנקראים עצי שטים עומדים וכמ"ש
ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה כו'. והטעם הוא לפי שהם בחי' רגלים
בלבד בכללות ההשתל' שידוע שאינם אלא בבחי' נה"י כו'. אבל נש"י נמשכו
מבחי' מוחין עליונים בחי' חב"ד ולכך נק' ישראל לי ראש כידוע דישראל
עלה במח' דוקא ולכך נקראים מהלכים כמ"ש במ"א. וע"כ כשמזכירין ישראל
איך שהמלאכים שהם בחי' רגלים עומדים אומרים שירה ומתבטלים ממציותם
ברעש גדול כו' לומר קדוש וברוך כו', ונשמות ישראל שהם בחי' ראש שכיבת
לעפרא באשפות ועפר דע' שרים בחיות גשמי דמזלות לחיות כחיי גוים כו',
או יתמררו בניי ויצעקו אל ה' בצר להם מהתבוננות שפלות וירידה גדולה
כזו שהראש יהי' שפל למטה בבחי' שינה והרגלים יתנשאו להכלל ולהבטל
כו', והי' כאדם שנפל וראשו מוטל לארץ כו'. וממרירות שפלות והכנעה זו
יעמדו בניי אח"כ להתפלל בחי' ברכאן כו'. והוה רצון ה' בתורתו לכלל נש"י
גם לצדיקים בדבר ה' זו הלכה הרווחת לישראל במשנה הידוע שאין עומדין
להתפלל אלא מתוך כובד ראש דוקא. פי' כמו שאמרנו"ל שכינה אומרת קלני
מראשי כו' דהיינו כשגלות השכינה בבחי' ראש ומוחין דכנ"י דשכיבת לעפרא
בגלותא בשעבוד הגוף כו'. והיינו כובד ראש שהראש הוכבד ונפל כי כמשא
כבד יכבדו כו', וגם ענין השפלות וההכנעה מירידה זו נק' כובד ראש
כפשוטו, שהו"ע הכנעה, ואיך שיהי' מפני שהמצות ה' ורצה"ע הוא שלא יעמדו
להתפלל אלא מתוך כובד ראש לכך תקנו להזכיר השפלות ע"י שיוכרו עמידת
הרגלים דבחי' מלאכים שאומרים שירה כנ"ל וד"ל. אך עיקר הטעם שצריך לכובד
ראש לפני התפלה, היינו מפני שהתפלה שרשה מגיע למעלה מש' הוי' כנ"ל שא"א
להמשיך משם כ"א ע"י שפלות והכנעה בלבד כמ"ש במ"א וד"ל. ובכל הנ"ל
יובן פי' ברכת המצות אשר קדשנו במצותיו כו', פי' בקדש העליון הוא
המשכת מוחין העליונים שנמשכו לחי' חוליות כו', ורמ"ח אברין דמלכא
שנק' מצותי כידוע דהקב"ה מניח תפילין כו'. וביאור הדברים, הנה מבואר
למעלה בפ' יעקב יו"ד עקב שהוא יו"ד היורד להאיר בעקביים ע"י מעשה
המצות כו', ואמנם מה שמצות צריכות כוונה בהמשכות המוחין כנ"ל היינו
למעלה מש' הוי' כו', דהיינו להיות כי יש ב' מיני יודי"ן, הא' שהוא בציור
תמונה ברגל ימיני למטה המתפשט כו', והב' כשהוא בלתי ציור כלל אלא
הוא רק נקודא חדא כו', שאין ממנה שום התפשטות לשום צד כלל וכלל.
והיינו שנו' בזהר יו"ד איהו נקודא דלית חויר בגווי' כו', פי' מצד בחי'
הארת הכתר שבחכ' נק' החכ' אין כדוגמת הכתר עצמו, והיינו כמ"ש ישת

חשך סתרו כמו החשך הנעלם כמו"כ לית חיוררי' כו' בשום השגת דבר מה אלא מה פשפשת כו', ובוזה מובדלת היו"ד משאר אותיות, שבכולם יש חלל בבחי' לובן בתוכם, וגופי ציור האותיות בקוין כו' שהו"ע צמצומי' והתפשטות כו' אבל נקודת היו"ד אין בה לא צמצום המשכה כו' ולא התפשטות אורך ורוחב כלל כו', רק בחי' חשך אוכמא כו' וד"ל. והיינו אפי' אור צח אוכם הוא קדם עה"ע כו' שמפני בחי' הביטול מכל עצמותו נשאר רק בבחי' נקודה בעלמא כו'. וזהו אשר קדשנו להמשיך מבחי' נקודה זו להיות יו"ד עקב שיחפשט היו"ד בצמצום והמשכה כו' וד"ל. ואין המשכה זו במעשה המצות גם כשיכוון בברכתה אלא לאחר התפלה דוקא, שכוונת התפלה היא בבחי' רעו"ד דוקא בכל מאדך. דידוע דיש ד' מדריגות רצון ומח' דבור ומעשה וכשנגע לנקודת הלב מבחי' רצון בבחי' יחידה כו' דהיינו כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו' בחי' ביטול רצון מכל וכל אז הוא כדוגמת הנקודה של היו"ד כו' וד"ל. וזהו אשר קדשנו בקודש העליון בנקודה דיו"ד הנ"ל שנק' קדש לשון מובדל ומופלא כו', ולהיות כי קדש ישראל להוי' כו' אמר להם הייתם קדושים לאלקיכם בקדושה עליונה דנקודת יו"ד הנ"ל ע"י מעשה המצות שנמשך משם מוחין שלמעלה מן החכ' שבש' הוי' כו' וד"ל.

וזהו לא הביט און ביעקב כו', פי' און הוא המרמה והרמאות היפך החכמה כמו ואיש און מחשבותיו שהוא בחי' חכ' דקליפה להתחכם בערמומיות בכל דבר רע כמו איש און שתמיד הוא חושב איך לבא לידי רע בכל מדות הרעות להיות כי אזלעו"ז עשה אלקים, שכאשר חכ' דקדושה מתגברת שהוא בחי' יעקב יו"ד דחכ' כנ"ל אזי מתגברת לנגדה חכ' דקליפה שהן מחשבות זרות שנופלות בשעת התפלה לחשוב מחשבות און הרהורים רעים כו'. אמנם כשזה קם זה נופל, דבהתגברות החכ' אלקית בהתבוננותו בגדולת הבורא וממשיך מש' הוי' באמרו ברוך אתה הוי' כנ"ל, אזי ממילא נופל הצד שכנגדה והוא מחשבות און דמחשבות זרות כו'. והיינו לא הביט און ביעקב דוקא, דהיינו כאשר בחי' יו"ד דחכ' יתגבר כנ"ל. אבל במדות בלבד כמו באהוי"ר שכבר נפרדו מן השכל אין בכחם להשפיל החכ' דקליפה שגבוה מהם כי היא מקור הז"מ רעות כו' וד"ל.

ולא ראה עמל בישראל. כי הנה בחי' יעקב הנ"ל הו"ע עבודה ועמל לאהפכא חשוכא לנהורא ע"י כוונה שבחפלה בהמשכת מוחין כנ"ל וע"י מעשה המצות אשר קדשנו כו' ולכך נק' יעקב עבדי כנ"ל. ואין העבודה אלא בששת ימי המעשה בלבד כמו ששת ימים תעבוד כו', שהיא כדוגמת מלאכה גשמיות לחרוש ולזרוע כו'. אבל בשבת הוא ענין המנוחה מן העבודה והעמל, והיינו בחי' התענוג וכמ"ש אז תתענג על הוי' כו'. וזהו בחי' ישראל שנק' בן ולא עבד כי פי' ישראל שיר אל להיות כי בששת ימי המעשה עבודה שבלב בתפלה הוא בבחי' צעקה מרחוק שיצעקו אל ה' בהתפעלות התשוקה כו' והוא ע"י יגיעה יגיעת הנפש והגוף עד שיגיע לכוונת הלב. אבל בשבת ההתפעלות בלתי יגיעה ועמל כלל אלא בבחי' שירה וזמרה שיתענג על הוי' בבחי'

תענוג כמו שהבן יעבוד לאביו מצד אהבה בתענוגים ולא אהבה נקנית מן השכל בלבד כו', ולכך נק' ישראל שיר אל פי' השיר שבאלקות מצד אלקות בלבד ואין בזה דבר חוץ ממנו כמו אהבת העבד לאדון כו'. וכמו הענין השמים מספרים כבוד אל כו' שאנו אומרים בשבת דוקא וכן הודו לאלקי האלקים כו'. דהנה שעת צלותא שעת קרבא להפוך ממרירו למיתקא כו' מחומריות הגוף דוקא וכמ"ש אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי בצלותי ובבעותי כי קול מעורר טונת הלב ופועל בזה להוציא החיות הנשפע לזר בדברים בטלים הנק' אמורי כו' וכמ"ש במ"א. ועי"ז יהי' כלי גופו נקי מכל פסולת ויוכל להיות גילוי אלקות בתוכו באמרו ברוך אתה הוי' כנ"ל, וכמארז"ל כאלו קדוש שרוי בתוך מעיו דוקא כמ"ש בקרבך קדוש כו' ואמרו במדרש סמוך לפלטינן שלך לא נצחת כו' דהיינו אם לא פעל גילוי אלקות בקרבו ממש ע"י צלותא כו', איך יוכל להמשיך גילוי אלקות ע"י מעשה המצות בעולם. ע"כ צריך תחלה לכבוש גופו בכוונה שבתפלה ואח"כ יכבוש את העולם כו'. ומה הטעם אסור לאכול קודם התפלה שעדיין אין הנשמה באפו עד ברוך ה' המבורך לעולם ועד שהן ה' תיבות נגד גר"ג ח"י כו' לפי שמכל עסקיו ומאכליו ולבושיו שנכללים בחיות נפשו מתברר ועולה בתפלה מהם להכלל באחד כו', משא"כ קודם התפלה נא' לא תאכל הנפש הניצוץ עם הבשר כשעדיין לא נברר הניצוץ אלקי ממנו כו' וד"ל. והנה שבת אותיות תשב אנוש כו', פי' כי ששת ימים תעבוד בעמל הנ"ל להיות כי אז בחי' אלקות מסתתר בבי"ע כו', וגברו כ"כ הצמצומים עד שמלך אלקי' על גוים כו' להוות ע' שרים כו', כי הוא בבחי' התפשטות מדת מלי' עד שרגלי' יורדות כו'. אבל בשבת הוא בחי' התשובה עילאה שהי' השבת הנפש למקורה למעלה מן ההסתר דש' אלקים כו', לכך נק' שיר אל ולא שיר אלקים כו', ואומר הודו לאלקי האלקים ולא לאלקים כו' מפני שהוא בבחי' העונג העליון ישמח ישראל בעושיו כו', ולכך נאמר כי שרית עם אלקים כו' וד"ל. ומטעם זה נק' ישראל ג"כ כי שרית עם אלקים כו', והכל ענין אחד דאלקים הוא בחי' המסתיר והמצמצם גילוי אלקות כידוע דשמש ומגן הוי' אלקים כו' וביו"ד דיעקב בימי החול הוא הממשיך מוחין עליונים להאיר ע"י מסך זה דאלקים בלבד. אבל בשבת שנגלה בחי' עונג העליון דכתי' וקראת לשבת עונג כו' נגלה בישראל דלעילא מבחי' עצמות אור א"ס ביה עד שנק' שיר אל כו' ואז ממילא יוסר המסך והפרגוד דצמצום ש' אלקים דקטנות המוחין כו'. וזהו כי שרית באלקים בבחי' השתררות להאיר בו בגילוי אור ולא ע"י מסך כו' וד"ל.

ה' אלקיו עמו. פי' עמו דלא כמו בימות החול שמרחוק ה' נראה בנש"י כשהן בבחי' עבודה דיעקב י' עקב כנ"ל. אבל בשבת שהן בבחי' התענוג להתענג על ה' כו' אז מתאחדים הם בבחי' עצמות באלקים חיים עד שהוי' אלקיו עמו בקירוב ולא בריחוק כלל, וזהו עמו בהשוואה א' מפני שנק' שיר אל בבחי' עונג העליון שלמעלה מש' הוי' כמ"ש אז תתענג על הוי' וד"ל. ותרועת מלך בו. בפ"י תרועת יש ב' פירושים, הא' לשון שבירה ופירוד

כמו תרועם בשבט ברזל כו' לשון תרועה כו', והב' לשון ריעות וחיבה כו'. ושניהם אמת, דהנה כתי' מלך במשפט י'עמיד ארץ במשפט ודין דוקא דינא דמלכותא דינא מפני שאין מלך בלא עם כו', להיות מתנשא עליהם בבחי' גבורות ודינים דוקא כו', וכתי' באור פני מלך חיים דאנפאה דמלכא נהירין כו' בבחי' החסדים דוקא. הענין הוא דיש ב' מיני מלך, הא' נק' מלכא תתאה והוא כד יתיב בין עבדוהי כו' לפי שזהו שפלות וירידות העצמות להיות משים שכלו ומדותיו בהנהגת המדינה ואנשיה כו' והב' נק' בחי' מלכא עילאה כד יתיב טמיר בהיכלו כו', דהיינו בבחי' העצמות שלו על הכסא שלו כו', משא"כ הכסא שיושב עליו למשפט כו' וד"ל. ועד"ז יובן למעלה דעל הכסא דמות כמראה אדם כו' היינו הארת מל' דאצי' בבי"ע כד יתיב בין עבדוהי כו' נקראת מלכא תתאה דהיינו מלך במשפט י'עמיד ארץ בכל ששת ימי המעשה דינא דמלכותא כו', אבל בשבת הוא בחי' עליות המל' בבחי' העצמיות ונקראת מלכא עילאה ואז אנפאה נהירין כו' בבחי' התענוג העליון. וזהו באור פני מלך חיים, פי' שבמלך עילאה מאירים פניו בבחי' החסדים מפני הארת העונג העליון דכתר עליון הנק' רעדכ"ר כידוע וד"ל. וזהו ותרועת מלך בו לפי שבשבת מלך עילאה נק' מפני הארת רעדכ"ר באור פני מלך כו' לשון ריעות וחיבה כו'. וגם פי' השני שהוא לשון שבירה ופירוד כו', היינו לפי שמחמת הארת פני מלך חיים נמתקו כל הדינים כו' ונשברו ונתפרדו כמ"ש פורה תפורר הארץ * כו' וכן אתה פוררת בעוך ים כו' וכמ"ש כל דינין מתעברין מיני' כו'. וזהו תרועת שהוא לשון תרועם בשבט ברזל כו', דכל דינא דמלכותא מכל ימות החול מתפררים ומתפרדים כו', וכ"ז לפי שלא ראה עמל בישראל דוקא כנ"ל ע"כ ה' אלקיו עמו כנ"ל ותרועת מלך בו וד"ל.

להבין שרשי הדברים הנ"ל. הנה שרש ענין לא הביט און ביעקב כו' דאולע"ז כו' היינו לפי שחכ' דקליפה שנק' און מתבררת ונכללת בחכ' דקדושה שהוא בחי' יעקב שאמר ויהי לי שור וחמור חמור דחכ' דקליפה הי' לי והוא בחי' יסוד אבא שיוצא ומתלבש בבי"ע ובירר בירורי נוגה, וזהו יעקב יו"ד עקב שמתלבש בעקביים בבי"ע שנק' עקביים בכללות ההשתל' כידוע וד"ל. והנה ענין הבירורים נק' עמל, וזהו ולא ראה עמל כו' פי' עד"מ אדם הבונה בנין וגמרו בציוור וסדר נאה ונפל ממנו מקצת וצריך לתקנו באופן שיבנה מחדש ויסדר הסדר באופן המועיל לתיקון דבר שנתקלקל, הנה

מפני שצריך לשנות סדר בנינו ה"ז עליו למשא ונקראת בשם טרחה, כי כל עבודה ומלאכה שאינו לרצון האדם נק' עמל וטרחא מפני שמשנה מכפי רצון הקדום אע"פ שסופו יהי' לנחת כו'. וכענין מארז"ל מטריחים את יוצרם כו' דהיינו כשצר צורת הולד במעי זונה שאינו לרצון לפני הוי' כו' נקראת טרחה, וכן ענין מטריחים את יוצרם בהפצרת ירידת גשמים כאשר אינו לרצון שירד כו'. והדוגמא מכ"ז יובן למעלה בהיות שכאשר עלה ברצונו סדר ההשתל' כו' ונפל אח"כ בשבירה כו', וצריך תיקון להפכא חשוכא לנהורא כו', הנה מפני שהתהפכות זו הי' לשנות מסדר ההשתל' שקדמה ברצון הפשוט להיות זה חשך וזה אור כו', נק' בשם עמל וטרחא כו', וכענין מטריחים את יוצרם הנ"ל אע"פ שסופו יהי' לנחת כשיבוער ויהופך הרע לטוב מרפ"ח ניצוצין שנפלו כו'. אבל בשעת עבודת הבירורי' לאהפכא כו' נק' עמל מטעם הנ"ל וד"ל. והוא ולא ראה עמל בישראל דוקא. אבל יעקב נק' עבד בעבודת הבירורי' בכל ששת ימי המעשה שמתלבש בעקביים לברר ולהפוך חשך לאור כו'. והוא בדרך ירידה מלמעלה דהיינו שהאורות והמוחין עליונים דאבא ואימא זוו"ג יורדים ומתלבשים בכי"ע כדי לברר בירורי נוגה כו'. אבל בשבת אין בירור כלל רק מה שכבר נתברר בחול עולה בשבת בבחי' עלי' והסתלקות מלמטה למעלה ועלי' זו אינו נק' בירור ועמל כלל אלא אדרבה בחי' העונג שמקבל מעבודת הבירורים דחול כו'. ולכך נקראת המל' בשבת חקל תפוחין כו', וג' הסעודות מאיר בהם מהארת עתיקא כמו שאמר דא סעודתא דעתיקא כו' וכמ"ש במ"א. והוא לפי שבששת ימי המעשה הוא זוג יעקב ורחל ובשבת הוא זוג ישראל ורחל, פי' ישראל שיר אל כשהארת עתיק שנק' שיר השירים כו' באל דאל הוא נהירו דאבא שבז"א כו', וכשהוא עולה ומוזר בבחי' עלי' להתענג על הוי' בכתר עליון נק' ז"א שיר אל והוא יחוד הוי' אהי' שהוא בכתר, משא"כ בחול הוא יחוד הוי' אלקים בלבד כו'. ובחול נק' ישראל ישר אל בהמשכות והתלבשות מוחין דאו"א שנק' אל כדי לירד לבי"ע לברר כו'. אבל בשבת לא ראה עמל בישראל ועבודת בירורי' כלל מפני שנק' אז שיר אל לקבל מבחי' עתיקא כו' כי מי שטרח בע"ש כו' וד"ל.

וה' אלקיו עמו. פי' עמו מפני שמתלבשי' בו מוחין דאו"א הנק' הוי' אלקים כו' בבחי' אור פנימי מפני שבחול מוחין דאו"א אינם אלא בבחי' העלם המקיפים על ז"א מפני שצריכה להתלבש בלבושים בכי"ע כי אין המברר יכול לברר אם לא שיתלבש בלבושי' של המתברר כו', כמשל תלמיד שנפל בטעות שאין רבו מברר טעותו כ"א כאשר ישפיל עצמו לדבר תחלה עמו באופן טעותו כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. אבל בשבת ה' אלקיו עמו בחי' מוחין דאו"א שהיו בבחי' מקיפים בחול הנעשים לז"א בחי' אור פנימי כו', וממילא נמשכו לו מקיפים יותר נעלים כידוע דאור פנימי ומקיף הם ג"כ בבחי' השתל' זה ע"ג זה כו' וד"ל. ותרועת מלך בו, פי' כמ"ש אתה פוררת בעוז כו' שמיתוק הגבורות הוא ע"י פירור ופיזור לחלקים רבים בלתי יתקבצו כא'

ויש ביכולתם להחריב העולם כו', וזהו לפי שאין מיתוק הדין אלא בשרשו בבחי' גבורות ג"כ כו'. והנה בחול כתי' מלך במשפט כו' דינא דמלכותא כו', והיינו בחי' מלכא תתאה כד יתיב בין עבדוהי כו' והוא מ"ש רגליה יורדות כו' ותתן טרף לביתה כו' אבל בשבת שהוא בחי' עליות והסתלקות מלמטה למעלה עד שז"א מקבל מבחי' הארת הכתר כנ"ל מבחי' ש"ע נהורין שלו שמאיר בו"א אז נק' מלכא עילאה ובאור פני מלך חיים שמאירים פניו מהארת ש"ע נהורין שבכתר כו' וד"ל. וזהו ותרועת לשון תרועם בשבירה ופירור כמו ענין תקיעת השופר בשברים תרועה בר"ה שהוא להמתיק הגבו' דאלקים כמ"ש עלה אלקים ונמתק בתרועה כו', כי נמתקו כל הדינים דמלכותא תתאה בשבת כמ"ש כל דינין מתעברין מינה כו'. והוא מפני שאור הכתר הנק' רעוא דכל רעוין מאיר כנ"ל. והיינו פי' הב' דותרועת שהוא לשון חיבה וריעות מבחי' הרצון דכתר כו' וד"ל.

ולהבין בתוס' ביאור שרש ענין לא הביט און ביעקב כו', יש להקדים תחלה ענין הפסוק בהושע בבטן עקב את אחיו ובאונן שרה אלקים כו' בכה ויתחנן לו כו'. הנה ב' רמאות עשה יעקב, הא' בבטן עקב אחיו כו', להיות הוא הבכור. הב' במה שישר אל מלאך ויוכל לו בהאבקו עמו כו' [דהיינו ליקח ברכותיו, וזהו שאמר עשו את בכורתי וברכתי כי הכל ענין א']. ועל שניהם אמר הכתוב לא הביט און ביעקב ברמאות שעקב את אחיו כו', שיפה עשה ואי"ז עולה ח"ו ולא נחשב לו לאון רמאות כלל. ולא ראה עמל בישראל על המלחמה שנתאבק עם המלאך ונק' עי"ז ישראל כי שרית עם אלקים כידוע, שג"כ יפה עשה ולא נחשב לעמל כלל כו'. וביאור הדברים הנה ידוע דרבקה ויעקב ברמאות שלהם ליקח את הברכות דעשו כו' תיקנו בזה ערמה דנחש הקדמוני שרימה ופיתה לחזה, ואח"כ פיתו ורימו שניהם לאדם כו'. וענין הרמאות שלהם כמ"ש בא אחיך במרמה כו', היינו לפי שיצחק רצה לתקן את עשו שנפל בשבירה כו' ע"י שימשיך לו מאורות העליונים דטל השמים ושמני הארץ כו', ויבורר עי"ז ממילא גם שאין עשו ראוי לתיקון וביורור מצד עצמו כו'. אבל יעקב א"צ תיקון כלל לפי שנמשך מבחי' התיקון כידוע. ורבקה אמרה הגם שיעקב א"צ תיקון מצד עצמו אבל כדי לתקן מרמה דנחש הקדמוני צריך לקבל הברכות דטל השמים כו' ג"כ במרמה דוקא כו' וד"ל. ויובן הדבר ע"ד הפשוט, דהנה ע"פ התורה אין לאדם להתענג כלל בתענוגי עוה"ז אלא אדרבה יתרחק מהם בתכלית כי זהו דרכה של תורה פת במלח תאכל כו' וחיי צער דוקא תחי' כו'. אך זה דוקא כשבא הדבר לידי בחירה בדעת או דעת תורה נוטה להתרחק מהם, אבל כשבא לבחי' מרמה שלמעלה מן הדעת כלומר שנעלם מן הדעת כמו שלקח

יעקב הברכות מיצחק בלתי ידיעה ובחירה דיצחק שהרי סבור הי' שהוא עשו כו' יש לאדם לקבל התענוג כדי שיובררו ע"י כי שרשם מאד נעלה מבחי' התהו כו'. אך אין ענין התיקון הבירור שלהם כ"א דוקא כשבאים בבחי' מרמה בהעלם כדוגמת קלקולם שהי' ע"י מרמה דנחש כו' וד"ל. והו' לא הביט און ביעקב כו', במה שלקח בכורתו וברכתו כו' לפי שצריכים הרפ"ח ניצוצין לבא לידי תיקון ע"י מרמה דוקא דוגמת השבירה שלהם בערמה דנחש כו'. ויעקב אמר גם ללבן אחיו אנכי ברמאות כי בחכ' אתברירו היפך הערמה דלבן הארמי אובד אבי כו' וד"ל.

ולא ראה עמל בישראל בהאבקו עם המלאך כו'. כי הי' שר של עשו אחוז וקשור בגופא דיעקב איש תם כו' מאחר שנאבק עמו, ושני בני"א המתאבקים הרי כל אחד מחבק ומקשר בחבירו בכל חלקי גופו מן הראש עד הירכיים כו' ואחר שהי' יכולת זה במלאך להדבק כ"כ ביעקב בבחי' גופא דו"א כו' דהיינו בבחי' המדות שבלב שלמעלה מן היריכיים כו' הנק' נה"י, הרי מוכרח שהי' לו שרש יניקה ושייכות השתלשלות למעלה מגופא דמלכא כו' עד שנאבק ונדבק בו והיו לאחדים כו'. וזאת היתה מלחמת יעקב עמו להפריד התדבקותו והתקשרותו בו שיופרד ממנו ולא ידבק בו עוד לקבל ממנו יניקה. וכמו ענין מאמר אברהם אל לוט הפרד נא מעלי כו'. לכך בכה המלאך אחר שהפרידו משרשו בגופא כו' כי לא יוכל עוד לקבל מבחי' המדות רק מבחי' נה"י. והו' ויגע בכף יריכו ושם יוכל לעשות פגם, והו"ע צולע על יריכו כו' כמ"ש במ"א וד"ל. והו' לא ראה ה' זאת המלחמה להפריד את שרו של עשו לעמל ויגיעה שנגד הרצון ח"ו, אלא אדרבה היתה לרצון לפני ה' שיפרד ממנו המלאך כו'. והטעם הוא לפי שהו"י אלקיו עמו, פי' כמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע כו', ואמרו בוהר דאו"א שנק' הו"י בנאו את בנין המל' שנק' צלע כידוע שהי' תחלה דו פרצופים בבחי' אב"א כו' ונגסרו ונפרדו ע"י הו"י אלקי' שלקחו אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתינה כו'. ואמרו בוהר באתרה שקיע רחמי כו'. והענין הוא דש' אלקי' מלא גבורות עד שגבו' קשות דנוגה נאחזים ומתקשרים בגופא דו"א כו'. וצריכים מיתוק והוא ע"י הנסירה להפרידם דהיינו להפריד בין החסדים הגבורות, כי מפני תערובות החסדים עם הגבורות נעשו גם החסדים גבורות כו', וכשנתפרדו הגבורות ישארו בחי' החסדים וממותקים גם מבחי' הגבורות כו'. עד"מ יין התוסס מפני השמרים המבלבלים וטורדים ונעשה כל היין רע לשתיה, אך בגמר התסיסה יפלו השמרים למטה והיין הצלול למעלה ונעשה יותר טוב ומתוק מכמו שהי' בלתי שמרים כו' וד"ל. ועד"ו יובן למעלה שלאחר הנסירה שנפרדו הגבורות בפ"ע וגבורות הקשות נפלו ונתפרדו לגמרי למטה מטה כו' אזי נשארו רק חסדים הטובים למעלה והיינו ויסגור בשר תחתינה כו' וד"ל. וכ"ו נעשה ע"י ש' הו"י אלקי' דאו"א כו', והו' ה' אלקיו עמו. לכך לא ראה עמל בישראל במה שבאונו שרה אלקים והפרידו למטה כו' וד"ל.

ולהבין דבר זה בתוס' ביאור יש להבין תחלה בתוס' ביאור ענין בבטן עקב את אחיו הנ"ל. דהנה ע"ד הפשוט בעבודת ה' היינו בחי' המעשה שהוא בחי' נה"י בלבד דהיינו כאשר יעסוק במו"מ כל היום בכל כחו וממציא לנפשו מזון ומאכיל ומחיה ואח"כ יתפלל בכח זה ומוסר נפשו באחד ועושה צדקה וכל המצות בממון שקיבץ בפועל ידיו כו', הרי נתהפך חשך לאור שנכלל ונבלע הרע שבנוגה ועלה לה' כעולה וכקרבן להיות מהם מס"נ באחד או מעשה המצות שהן רצון האלקי כו', וה"ז כמו הבירור של המאכל שנהפך לדם ומדם לחיות ומתפשט ועולה למוח ולב, כידוע כן מכל יגיע כחו נתברר המובחר ועלה לה' לריח ניחוח כו'. וזהו בבטן עקב אחיו אנכי ברמאות שהוא בחי' רמאות שאוכל ועוסק במו"מ כעשו זאולם אח"כ מתברר מזה ועולה לה', וכל עיקר הכוונה בתחלת עסקו לכך הי', אך שהי' בהעלם כי האהבה המסותרת נעלמת היא בלב בכל היום מן הרשימו שנשאר מבשעת התפלה וגם השכל הי' מאיר בה בשעת התפלה כו'. אבל כל היום הרי השכל והאהבה שהי' בבחי' גילוי בתפלה הם בהעלם גדול בעסקו במו"מ אך ורק רשימו בעלמא בבחי' העלם יש בכוונתו בעסק שיוכל לעבוד ה' בכח זה כו'. ואח"כ מתפלל ולומד ועושה מצות יצא לאור וגילוי העלם הכוונה. ונמצא שזהו רמאות כמו הרמאים שיתגנב בתחלה וילך לפי רצון מנגדו עד שאח"כ בבוא נקודת הענין יהי' כרצונו כידוע וד"ל. וזהו בחי' נה"י שהוא בחי' עיבור תלת גו תלת כו' מקופל ראשו בין ברכיו כו', כלומר שכל היום המוחין והמדות בהעלם גדול בתוך המעשה הנק' נה"י, ואז דוקא עיקר זמן הבירור לאהפכא חשוכא לנהורא כו', אך בשעת התפלה מתגלה ההעלם והוא בחי' לידה שנתגלה הולד כו'. ויובן כ"ז למעלה, בהיות שבימות החול הוא זוג יעקב ורחל הוא ששת ימי המעשה בלבד רק לברר בירורי רפ"ח ניצוצים כו' חורש זורע כו', וה"ז בחי' עיבור בלבד כמו הולד שבמעיי אמו שאז הוא עיקר זמן הבירור שהרי מן האודם נעשה בשר וגידין כו', והאודם בא מן המאכלים שאמו אוכלת כידוע, והמאכל צריך תחלה להתהפך לדם וחיות ממנו והמותרות דמים יוצאים לחוץ כו', והם בחי' דמים טמאים שבאשה כו', והמובחר ממנו נהפך לחלב וגם להתהוות גידול הולד בבשר וגידים כו'. ונמצא ה"ז בירור גמור כנ"ל. ואין זה בירור אלא כשהוא בבחי' עיבור דוקא במעיי אימא עילאה, דהיינו בחי' פתח ג"ר דבבטן עקב כו'. לפי שהולד כשהוא בבטן אמו בהעלם גדול הוא כו', שבבחי' המעשה השכל והמדות בהעלם כו'. הגם שהולד שלם בכל אבריו במעיי אמו כמו אחר הלידה כו', ואין השינוי רק במה שבא לידי גילוי כו'. וזהו וידו אוחות בעקב עשו כו', יו"ד דחכ' כשהיא בהעלם גדול בעקביים דמעשה אז דוקא מבררת בירורי' מעקב עשו כו' לאהפכא חשוכא לנהורא כנ"ל וד"ל. והנה כל הבירור הנ"ל שבבחי' עיבור דוקא בימות החול וכדומה הנה הוא בבחי' מוחין דקטנות דהיינו צמצומי העלמות דמוחין עליונים בבחי' נה"י כדי לברר בירורים כו'. והיינו כשמאיר הכתר בנאצלים רק בבחי' קוין בלבד חח"ן מימין כו', שאין בנצח רק בחי' קו החכמה והחסד כו', אבל כשנבנין בבחי' פרצוף שלם

דאדם בבחי' מוחין דגדלות שלאחר היניקה כו' או הוא זמן בירור שני שהוא יותר נעלה מבירור הראשון שהראשון הוא בחי' מעשה העבודה כנ"ל, אבל הבירור השני שע"י מוחין דגדלות הגם שהוא ג"כ בבחי' רמאות אבל אינו בבחי' עבודה כלל. וזהו לא ראה עמל בישראל, שיר אל להתענג על ה' כו'. הדוגמא לזה בימות החול יצעקו אל ה' שיעורר את האהבה המסותרת שתתגלה כנ"ל. אבל בשבת כבר נתגלה וה' אלקיו עמו כו', ולא שצריך להתיגע להגיע לזה כו'. וכמ"כ למעלה בשבת הוא זוג ישראל ורחל שהמל' כבר עלתה מבחי' בירורי' שע"י מוחי' דקטנות כו' ומקבלת ממוחי' דאו"א עד שעולה עד הדיקנא לקבל ש"ע נהורין כו'. כמו בצלותא דמנחה שאז התגלות רעדכ"ר כו' יאר ה' פניו כו'. וא"כ אין עלי' זו בבחי' עבודה כלל אלא ה' אלקיו בחי' מוחין דאו"א עמו בבחי' גילוי מוחין דגדלות בבחי' פרצופי דאדם כו'. אך עדיין יש בחי' בירור ע"י רמאות והוא מ"ש באונו שדה את אלקים כו'. ומעט מזה ה' ג"כ במה שלבש יעקב בגדי עשו החמודות שעירות כו', ועשו בא מצידו כו', כמ"ש בע"ח שהוא הבירור דעשו ע"י בחי' מוחין דגדלות ע"ש. וזהו ויעקבני פעמיים ב' בירורים, א' ע"י מוחין דקטנות שבבחי' עיבור במעי אמה עילאה וזהו את בכורתי לקח כו', והב' את ברכתי ע"י בירור השני שע"י מוחין דגדלות. ואמנם ענין הרמאות שע"י מוחין דגדלות ידוע ל"ח במה שכתוב בע"ח בזה וד"ל. וזהו ותרועת מלך בו, פי' התגלות רעדכ"ר שבצלותא דמנחה דבשבת דוקא שאומרים ואני תפילתי לך ה' עת רצון כו', או באור פני מלך חיים מהארת פנים דא"א, והיינו ריעות וחיבה דוקא, וממילא נמתקו כל הדינין ואתכפיין כמ"ש באד"ר, והיינו פי' השני דתרועת תרועם כו' כנ"ל וד"ל.

ולתבין בתוס' ביאור מ"ש למעלה ע"פ לא הביט און ביעקב כו' יו"ד עקב עבדי, וזהו ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה. פי' לשמור בחי' יתרון השפע לחיצונים והוא ע"י ביעור הקוצים בג"ע והיינו ע"י שס"ה ל"ת לבער הרע כידוע. והנה ביאור ענין זה יובן עפ"י הידוע דבחי' זיו השכינה שבג"ע הוא בחי' מקור כל התענוגים הנמצאים מאין ליש. דהנה התענוגי' הגשמי' שיש בקול נאה וציר נאה או בריח וטעם וראיית העין וכל מיני עונג שברצון האדם הנק' תענוגי' בנ"א כו' כולם נפלו בשביה"כ כידוע. פי' שכמו שהמאכל נתברר ונעשה דם ומן הדם מתברר עוד ונעשה חיות למוח ולב והפסולת של המאכל יוצא חוצה כו', כמו"כ מבחי' פסולת העונג העליון דג"ע דעשי' יצא חוצה להיות מציאות תענוגי' בנ"א הנ"ל הגשמי' נמצאו בע' שרים המגדילים ומצמיחים כל מיני תענוג כידוע, דאין לך עשב כו'. ועד"ז עוד למעלה מעלה הכל בבחי' בירורי' כו', דמה שנתברר בעולם העליון נעשה

פסולת ויוצא חוץ לעולם שלמטה הימנה להיות בו בבחי' פנימיות עונג כו' ובהיפוך בחי' פנימיות עונג של עולם הנמוך אינו רק בחי' פסולת לגבי העולם העליון כו', כמ"ש במ"א ע"פ ונשב בגיא מול בית פעור כו', דיש מלאכים שנקראים אצטומכא וקרביים שבהם יוברר השפע מעולם לעולם עד שתענוגים גשמיים דעוה"ז נק' צואת הארץ כמ"ש צא תאמר לו. ומוה יובן הטעם דנידוני' וליתי כו', כי לפי ערך עונג הצער א"כ הצער דעונג שפל יקבל בשביל עונג העליון כו' וד"ל. והנה כאשר נתגבר רוב שפע תענוג לע' שרים למטה מוכרח שגם למעלה יצא רוב שפע בחי' עונג העליון לחיצונים שהוא בחי' גלות השכינה, דהיינו מה שבחי' זיו השכינה מקור כל התענוג' העליונים יצא ממנו ריבוי שפע עונג לבחי' נוגה דג"ע כו'. והוא מפני שאזלעו"ז עשה האלקים כו', וכמארז"ל לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים כו' וזהו"ע לשמרה לשמור יתרון שפע האלקי' לחיצוני' וד"ל. ושרש הדברים הנ"ל, הנה ידוע דכל מיני תענוג שנמצאים בד' חושים ראי' שמיע' ריח כו', וכן מה שנמצא התענוג במדות ושכל כו' הכל הם רק בחי' לבושים שמלבישים לעצמות התענוג, דהיינו שהתענוג העצמי שבבחי' יחידה שבנפש הנה הוא כלול מי"ס ונתלבשו בלבושים שונים בשכל ומדות וד' חושים כו', שהרי עיקר מציאות מדת האהבה לאיזה דבר אינו מצד עצם המדה עד שמוכרח לאהוב כו', אלא הוא מפני שמתענג באותו דבר לכך יאהבנו בלבבו, ואם לא ירצה לקבל עונג ממנו תתבטל ממילא האהבה שבלב. ונמצא אין אהבה הכרחית רק מצד התענוג שנתלבש בה בלבד כו'. ועד"ז במדת הגבורה שהוא הצער עד שיכעוס כשלא יעשו רצונו כו' או שישנא איזה דבר אינו אלא לפי שהוא נגד רצון ותענוג. ונמצא גם במדת הגבו' נתלבש קו השמאל מבחי' גבורות שבתענוג ואם לאו לא הי' שונאו בלב כו'. ועד"ז בכל פרטי המדות ובפרטי ההשכלות שבמוח לזכות ולחוב בבחי' חו"ג כו' הכל מבחי' י"ס דעצם התענוג שנתלבש בהם כו', ומכ"ש וק"ו בד' חושים כו' וד"ל. והנמשל יובן למעלה דכל השתל' דאבי"ע גם באו"א וזו"ג באורות וכלים הכל הם בחי' לבושים דלבושים לי"ס דע"י וא"א שהם שרשי כל האצ"י וכולם מלבישים אותם, וכידוע דאו"א מלבישים נה"י דא"א כו', וזו"ג מלבישים לאו"א כו', עד שכולם אינם רק בחי' לבושים לי"ס דע"י וא"א כו' וד"ל. ומה שנפל בבחי' פסולת מי"ס דע"י נעשה ראש זמוחין בעולם שלמטה הימנו המלביש אותו והוא כמשל המאכל כנ"ל. עד שבחי' זיו השכינה סופא דכל דרגין הנק' ירושלים שלמעלה לא נתמלאה צור אלא מחורבנה כו' וכנ"ל. והוא סיבת נפילת השפעה תענוגים גשמי' לע' שרים שלמטה כנ"ל וד"ל. ואמנם מאחר שהעונג העליון שנתמלא צור כו' הוא רק מבחי' פסולת שלו ע"כ בבידור הרע ע"י סס"ה ל"ת מתקן חורבנה של ירושלים שלמעלה ויוכל לשכון בה העונג העליון דזיו השכינה ולא יפול ממנו פסולת כלל לחיצונים, והיינו לשמרה כנ"ל וד"ל. ולעבדה היינו לעשות בה כלים נאים מטה ושלחן כסא ומנורה כו' והוא ע"י מצות מעשיות כנ"ל וד"ל.

פ' מטות

וידבר משה אל ראשי המטות כו' איש כי ידור נדר כו', וארוז'ל עד שידור
 בדבר הנדור כו'. דהנה נדרים סייג לפרישות, וידוע המאמר דפרישות
 מביאה לידי קדושה וקדושה לידי ענוה וענוה לידי יראת חטא כו'. יש להבין
 הלא יראת חטא מלתא זוטרתא היא והיא ראשית התחלה לעבודת ה' כמ"ש
 ראשית חכ' יראת ה' כו', ולמה אמר שאחרי כל המדריגות גבוהות כאלו קדושה
 וענוה כו' יבא אז לידי יראת חטא כו'. הענין הוא דכתי' סוף דבר הכל נשמע
 את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם. ותחלה יש להבין
 פ' קדושה שהוא לשון מובדל כמ"ש קדושים תהיו ופירש"י מובדלים תהיו
 כו', וביאור הדברים יובן בפ' הברכה שעל כל מצוה אשר קדשנו במצותיו
 כו', ותחלת הברכה ברוך אתה הוי' מלך העולם, פ' מלך העולם ידוע דמלכותו
 ית' בכל משלה כמ"ש מלכותך מכ"ע, דהיינו כשעלה במחשבתו ית' בחי'
 התפשטות המלכות אנא אמלוך כו' בזאת המח' עצמה נמשך חיות התהוות העולמות
 מאין ליש כי אין מלך בלא עם כידוע. והוה מלך העולם מה שנעשה עולם
 ומלואו הוא רק מבחי' מלך כו'. והנה כתי' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי
 כו', פ' אני ראשון קודם שנבה"ע מבחי' המל' שעלה במח' כנ"ל הי' הוא
 ושמו בלבד פ' בבחי' אלקות הי' כלול גם בחי' שמו שהוא בחי' מל' בהעלם
 העצמות בבחי' א"ס ולא הי' עדיין שרש ומקור למציאות נבראים בע"ג כו',
 וגם עכשיו לאחר שנבה"ע מאין ליש ממש מבחי' המל' כו' הנ"ל אין בזה שום
 שינוי כלל מכמו שהי' קודם שנבה"ע דהרי כתי' אני הוי' לא שניתי כו' וזהו
 ואני אחרון כו', ומבלעדי פ' באמצעיתו דהיינו בחי' התחדשות שפע החיות
 בזמן ומקום כל שית אלפי שנין דהוי עלמא שהוא בחי' אמצעי בין עצמות
 ההעלם שהי' קודם הבריאה ובין הצמצום גמור שלאחר הבריאה ג"כ אין
 אלקים מבלעדי, כי בחי' התגלות מדת המלוכה להחיות רוח שפלים ג"כ בבחי'
 א"ס כמו שהי' הוא ושמו בלבד קודם שנבה"ע כו'. וביאור הדברים ידוע לפי
 שבחי' כח אלקי הפועל בנפעלים בע"ג הוא ע"י בחי' צמצום גמור שנעלם
 ונסתר אור אלקי בו לגמרי כו' והוא הנק' שכינה מלשון שוכן ומתלבש בדירה
 ולבוש כו'. אך בחי' זיו השכינה הוא בחי' המקור של מדת מל' קודם שנתלבש
 בעולמות בבחי' ממלא כו' והוא אשר נהנין ממנו הגשמות בג"ע בכל חדש
 ושבת שיבא כל בשר להשתחוות כו', והר"ע מבלעדי שהוא באמצעות כו'. כי יש
 עוד למעלה גם מבחי' זיו השכינה והוא הנק' סדכ"ס כו' כמ"ש ישת חשך
 סתרו דלית מחת"ב כו', דהיינו בחי' העלם העצמיות ארא"ס ב"ה שלמעלה
 מבחי' זיו וגילוי אור כו' שמשם נמשך הזיו הזה מן ההעלם לגילוי בכל חדש
 ושבת כו', וכן ע"י מעשה המצות נעשה בחי' גילוי זיו השכינה שמטעם
 זה יפה שעה א' בתשו' ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב כו'. וזהו פ' הברכה
 ברוך אתה הוי' מן ההעלם לגילוי זיו כדי שיהי' מלך העולם כו'.

והנה כדי להבין איך נעשה בחי' גילוי וזיו זה ע"י מעשה המצות יש להקדים ענין
 א' בתחלה והוא מ"ש לכו לחמו בלחמי כו'. ויש להבין לכאורה דלחמו יתכן

במוזנא דחכמתא דאורייתא כו' כידוע, אבל לחמי דהיינו שיהי' למוזנא לחם לה' איך יתכן למעלה בחי' אכילה כו'. אך הענין ידוע דכנ"י נק' רעייתי פי' פרנסתי שמפרנס' לאביהם שבשמים ע"י מעשה המצות דוקא כו'. וביאור הדברים הנה כתי' כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם. ופי' הדבר ידוע דבא לתרץ קושי' חזקה דאיך המאכל יחי' את האדם דהלא דצ"ח שפלים הרבה במדריגה מנפש האדם המדבר כמעט כערך גשמיות לגבי רוחניות כו', וא"כ איך הגבוה יקבל שפע מן הנמוך ממנו כו'. לזה הוא אומר דלא הגשמיות של המאכל מחי' את האדם אלא בחי' מוצא פי הוי' מעשרה מאמרות תוצא הארץ נפש חי' כו' שבחי' תדשא הארץ שבצומח כו', הם עיקר המחיי' את נפש האדם כו'. אך עדיין הקושיא במקומה עומדת, דהרי גם בנפש האדם יש בחי' מוצא פי הוי' מע"מ והוא מאמר נעשה אדם כו', ולמה יצטרך לקבל שפע ממאמרות דצ"ח כו'. אך הענין הוא דכתי' באדם אחר וקדם צרתני ואמרנו במדרש אחר למע"ב כו', פי' דהעשרה מאמרות יצאו בתחלה מן ההעלם לגילוי מלמעלה למטה כו' על אותו הסדר שיצאו שכבר נתגלה מן ההעלם מלמטלמ"ע שיצאו תחלה מן הארץ העליונה הוא בחי' מל' דאצי' מאמר הנמוך ביותר והוא מאמר תדשא הארץ דצומח ואח"כ מאמר הגבוה ממנו דחי תוצא הארץ כו', עד שמאמר דאדם נעשה אדם הגבוה מכולם יצא באחרונה כו'. וזהו אחר למע"ב שאפי' יתוש קדמך כו', דהיינו בראשית יציאת המקור של העשרה מאמרות בהעלם הוא הנק' מוצא פי הוי' כו' [פי' כמו לשון מוצא מים כו' שהוא המקור שממנו נובעים אח"כ המים בגילוי כו' וד"ל]. ומה שאמר דהמאמר דנעשה אדם קדם למע"ב כו', היינו שקדם במעלה בלבד שהוא גבוה מכולם ע"כ יצא באחרונה בין מלמעלמ"ט ובין מלמטלמ"ע כו'. ואמנם לפי שקדמו שאר המאמרות דצ"ח להתגלות מן ההעלם בבחי' מקור מוצא פי הוי' הנ"ל ע"כ בכחם לתת שפע לנפש האדם גם עכשיו לאחר שנתגלו העש"מ הגם שהן נמוכין במדריגה ממנו וד"ל. וזהו התירוץ על הקושי' הנ"ל דלא על הלחם לבדו כמו שהוא במאמר הנגלה כו' אלא כמו שהי' מאמר תדשא הארץ בבחי' מוצא פי הוי' כו' שקדם לצאת מן ההעלם עד שהאדם נק' אחרון כו' כמ"ש כ"ז בארוכה במ"א וד"ל. ולכך המאכל גבוה מטעם זה מן האדם. וע"ד כ"ז יובן למשכיל למעלה דכתי' ועל הכסא דמות כמראה אדם, כמראה אדם ולא אדם ממש כו' ועליו נאמר כי לא על הלחם כו' כי על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם האדם דלעילא כו'. וזהו ג"כ מ"ש סוף דבר הכל נשמע כו' את מצותיו שמור כי זה כל האדם, דהיינו שהוא עיקר חיות האדם דלעילא כו'. וביאור הדברים הנה בפי' מוצא פי הוי' יש ב' פירושים, הא' לשון מקור כמו מוצא מים כו', והב' כפשוטו לשון יציאה ממש כי ברות פיו ית' מהוה כל צבאם כו'. ועל מוצא פי הוי' שביד' מאמרות שנמשכו מלמעלה למטה בבחי' עשי' דוקא יחי' האדם דלעילא כו', בהיות ידוע פי' אדם למעלה הוא כאשר בחי' גילוי התפשטות אלקות מתפשט באצי' בציור המשכות קוין בציור אדם עד"מ אדם התחתון שיש בו ציור רמ"ח אברים כו', כמ"כ למעלה בחי' חסד דרועא ימינא כו', ואח"כ מתפשט הארה זו האלקית שבבחי' אצי' בנשמות ומלאכים בע"ג

מתהוים מאין ליש ממש בבחי' ממלא כו', בהתחלקות ריבוי מדריגות או נק' בשם אדם תתאה בציור רמ"ח אברים כמ"ש כתפארת אדם לשבת בית כו' ונק' המלאכים עיני ה' אזני ה' כו', וכן שאר כינוי אדם בישיבה והילוך ועמידה כידוע, וכזו בחי' צמצום וירידת אור עצמיות אור א"ס ב"ה שייקרא בבחי' אדם בציור קוין והמשכות כו'. אבל באמת מצד עצמותו ית' כתי' כי לא אדם הוא להנחם כו', אך מה שנק' אדם הוא מלשון דמיון כמ"ש אדמה לעליון כי האדם הזה נעשה בצלם העצמיות כו'. ואמנם פי' עליון הוא מבחי' הארת עצמות אור א"ס ב"ה שלא נערוך אליו קדושתו כלל כו' ואינו בגדר ודמיון אדם כלל וממנו יתפשט הארה להיות שפע וחיות לאדם זה. וזהו על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם כו' דהיינו שיוכל להיות כמראה אדם כו'. והארה זו היא נמשכת מסיבת מעשה המצות דייקא. בהיות ידוע דמעשה המצות נלקחי' מי' מאמרות שקדמה לבחי' אדם כמו קלף דתפילין מעור החי' כו' וכדומה. והנה בחי' פנימיות רצה"ע נתלבש במעשה המצות, וידוע ההפרש בין בחי' רצה"ע לבחי' רצון התחתון, דרצה"ת הוא אשר מלוּבש כבר בשכל ומדות וכלי המעשה דאברי הגוף, אבל בחי' רצה"ע הוא אשר אינו יוכל להתצמצם כלל וכלל גם בשכל כו', כי הוא למעלה מבחי' התפשטות כחות הגפש כו'. ועד"ז יובן למעלה באדם העליון דאית רצון ואית רצון כו', דרצון שמתלבש במוחין ומדות דאדם שעל הכסא כו' נק' רצון התחתון והוא אשר יהי' שרש ומקור למציאת הנבראים בע"ג להקרא בשם בחי' ממלא כו' הנק' אדם כו'. אבל בחי' רצה"ע הוא הנק' סדכ"ס דלית מחת"ב כו' שאינו מתלבש כלל להקראות בשם אדם כי לא אדם הוא כו'. ומאחר שבחי' רצה"ע מתלבש במעשה המצות הנה עי"ז יומשך בחי' המשכה ושפע מרצה"ע לאדם אשר על הכסא כו' להיות לו למוזן ושפע ממש. וזהו אשר קדשנו במצותי שהוא בחי' רצה"ע מקור התומ"צ וד"ל. ואמנם מה שבחי' רצה"ע שלמעלה מסדר ההשתל' נמשך ע"י בחי' עשי' דוקא שע"י מעשה המצות כו' הטעם הוא לפי שבחי' עשי' דדצ"ח קדמה בשרשה לאדם כמ"ש למעלה ע"פ אחר וקדם צרתני כו' דלכך החי' ניזון מן הצומח ומדבר ניזון מן החי כו' שהוא מטעם שהתהו קדם לתיקון כידוע וד"ל. ומטעם זה יובן מה שגם במצות ת"ת העיקר הוא בדבור דוקא והרהור לא עביד מידי כו', כי המח' היא בבחי' אדם המדבר חשב מ"ה בגי' אדם כידוע, והיינו ממדריגת אדם עצמו א"כ איך יחי' אותו אבל הדיבור דעקימת שפתיו הוי מעשה כו', שהוא ע"י כח האכילה דדצ"ח דוקא שאז יוכל לדבר כו' עי"ז יחי' האדם דוקא כמו על הלחם כו'. ואעפ"י שאין מובן לנו איך יהי' למציאות חיות האדם מן המאכל לאחר שהוא מתעכל והי' לדם הוא הגפש כו' עכ"ז יהי' איך שיהי' הנה אנו רואים שנפש האדם תתחוק ע"י המאכל כו', כמ"כ ע"י התו' דבדבור שע"י דוקא יחי' את גפש האלקי' הגם שאינו מובן לנו האיך כו', רק אם ישים אליו לבו בכונה ורצון לה' כו', ועד"ז יחי' את האדם דלעילא כל רמ"ח מ"ע שנחלקו לג' קוין תורה ועבודה וגמ"ח כו' ובמעשה דוקא כמ"ש ועשיתם אותם כאלו עשאוני כו' כידוע וד"ל. והנה בסיבת המעשה בלבד בלתי התעוררות רצון

האדם לה' בכוונה במעשה המצוה עדיין לא יח' את האדם דלעילא עיזו כי הרי צריך לעורר בזה בחי' רצה"ע הנק' סדכ"ס כנ"ל שלמעלה מבחי' אדם כנ"ל, אלא ע"י התעוררות רצון לה' בבחי' רעו"ד שלמעלה מן השכל כו' בואת מעורר רצה"ע והוא באמרו אשר קדשנו במצותיו כנ"ל כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא הפצתי כו'. אבל בהתעוררות רצה"ת שע"י התבוננות בלבד אינו מעורר רק בחי' רצה"ת שמלושב למעלה כבר באדם העליון כנ"ל, ואיך ימשיך לו חיות מלמעלה מבחי' אדם כו' בתוס' ברכה ושפע כמ"ש כי על כל מוצא פי הוי' כו' כנ"ל וד"ל. וזהו פי' הברכה אשר קדשנו בקדושה עליונה בבחי' רצון הנ"ל ע"י מעשה המצוה שיח' את האדם כנ"ל. וזהו כי לא על הלחם לבדו כו', והיינו דכתי' לכו לחמו בלחמי כו', הגם שחכ' שבתורה נק' לחם כידוע אבל אינה נק' לחמי דהיינו שיח' את האדם דלעילא כ"א ע"י מעשה המצוה דוקא מטעם הנ"ל שמעוררים בחי' רצה"ע ע"י בחי' עשי' דוקא וד"ל. וזהו סוף דבר הכל נשמע כו' את מצותיו שמור כי זה כל האדם, פי' זהו כל עיקר שפע החיות לבחי' אדם דלעילא כנ"ל וד"ל.

וזהו וידבר משה אל ראשי המטות לבניי כו'. פי' מטות לשון מטה כלפי חסד כו', דהיינו שיהי' התהפכות המדות מן הקצה לקצה מרע לטוב כו' אין זה אלא ע"י הראשים שלמעלה מן השכל המלושב במדות, כי אהוי"ר שנמשכו מן השכל וההתבוננות בלבד הגם שיהי' בהתפעלות רב אין ביכולתם להפוך עדיין כל עיקר המדות רעות לאהפכא חשולינ כו', אבל בחי' רעו"ד העצמי הנק' רצה"ע שהוא בחי' ראשי המטות הם אשר יכולים להטות המדות מן הקצה לקצה כו' מפני שאה"ר שלמעלה מן השכל גדול כחה מאד כו' וד"ל. ואמנם הממשיך התעוררות זו מראשי המטות לבניי כו' הוא בחי' משה שהוא בחי' דע' העליון כו' כידוע. וזהו וידבר משה פי' וידבר לשון ידבר עמים תחתיו כו' המנהיג ומוליך שפע הראשים וכו'. וזהו נעשה בכאוי"א מישראל ע"י בחי' העמקת הדעת דוקא הנק' דעת עליון כו' וד"ל. לאמר זה הדבר אשר צוה ה' כו', דהנה כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה בזה, פי' כה הוא בחי' הדמיון כמו דבר זה ולא הדבר עצמו כו', כמו"כ כל הנביאים השגת נבואתם הי' רק בבחי' מל' דאצי' הנק' דמות כבוד ה' כמ"ש נעשה אדם בצלמינו כדמותינו כדבר המצטייר מצורת החותם כו' שנק' דמות, משא"כ צורת החותם נק' צלם, כי הוא בחי' צורה עצמיות כמ"ש במ"א כמ"כ ערך בחי' ממכ"ע לגבי סוכ"ע הנק' זה כמ"ש זה אלי כו', כי הוא בחי' עצמות אלקות ולא מה שנתפשט ממנו בבחי' זיו והארה דהארה כו' וד"ל. והיינו דוקא אחר המשכת משה מראשי המטות לבני ישראל כו' אז יש ביכולתם לומר זה הדבר בבחי' השגת עצמות אלקות הוא בחי' רצה"ע הנ"ל אשר צוה ה' כו'. וע"כ בק"ש אנו אומרים והיו הדברים האלה ממש כו', כמ"ש ואשים דברי בפיך כו' ודברת בם, היינו אחר אהבת בכל מאדך דוקא כו' וד"ל. וזהו איש כי ידור נדר כו' עד שידור בדבר הנדור כו'. דהנה משה הי' פרוש מן האשה כי עיזו הי' בבחי' קדושה, כי פרישות מביאה לידי קדושה

כו', וענין הקדושה היינו בחי' סוכ"ע שמעלה ומטה בהשוואה אחת כי הוא מובדל כו' כידוע. והוא בחי' זה שלמעלה מבחי' כה כנ"ל שנחנבא בו משה. וזהו והייתם קדושים לאלקים דוקא וד"ל. והנה אזלעו"ז עשה האלקים, כמו שע"י מעשה המצות קדשנו במצותיו כו', למעלה מעלה בבחי' רצה"ע הנ"ל, כמ"כ בעבירה או העדר מצות עשה דכתי' ונכרתה הנפש ההיא מלפני ופי' מלפני מלפני הוי', כי בחי' הוי' היינו אשר מתפשט כח האלקי בהמשכת השפע להוות עולמות והיינו אני הוי' כו' כידוע. אבל הפגם דעבירה מגיע למעלה מעלה בבחי' הוי', וזהו מלפני דוקא. והטעם הוא לפי שאין עיקר ענין החטא בעון ל"ת דוקא אלא גם בהעדר וביטול מ"ע אפי' בדקדוקי סופרים כו', כי פי' חטא הוא לשון חסרון כידוע, והו"ע העדר המשכת קדושה עליונה מבחי' רצון העליון שע"י מעשה המצות כנ"ל, ולכך נק' יראת חטא ולא יראת הוי' כי יראת חטא גבוה מיראת הוי' מטעם הנ"ל וד"ל. וזהו שאמרו נדרים סייג לפרישות כו' וענוה מביאה לידי יראת חטא, כי יראת חטא גבוה במדרגה מכולם מטעם הנ"ל. והענוה הוא בחי' ביטול ושפלות האדם כאשר ישפיל עצמו שהוא אחר למעש"ב יתוש קדמך כנ"ל שבמוצא פי הוי' המאכל גבוה ממנו כו', והאדם ניוון ממעשה המצות שהו"ע הקדושה שקדמה לענוה כו', ע"י בחי' רעו"ד הנ"ל אשר קדשנו במצותיו כו', אז יוכל לבא לידי יראת חטא הנ"ל להכיר ההיפוך לזה כו' וד"ל. וזהו עד שידור בדבר הנדור דהיינו כעולה וקרבו שהם הנקראים לחמי לאשי כו' שלמעלה מבחי' אדם עד שהם המתיים את האדם כנ"ל. וזהו נודר בחי' המלך כו'. ובזאת יגביה את המאכל למעלה ממנו כו'. ונדרים סייג לפרישות, כי לא יהי' בזה מווללי בשר כו', עד שיהפוך הברש המתאווה לתאווה גופניות ויפול ברע גמור כו'. וזהו"ע הפרישות להבדיל מן הרע המתאווה שבבשר ע"י הנדר כו', וכענין קדש עצמך במותר לך כו'. ואמנם פרישות זו לא תהי' בלא טעם ודעת אלא בדבר הנדור כעולה וכקרבו מטעם הנ"ל וד"ל. וזהו המשך הדברים וידבר משה אל ראשי המטות מבחי' רצה"ע לאמר זה הדבר כו'. ואז איש כי ידור נדר לה' בדבר הנדור יהי' נודר בחי' המלך לחיות את האדם דלעילא כנ"ל וד"ל. וזהו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה כו' שע"י בחי' זה הדבר כו' יכול להיות נודר בחי' המלך להחיות אדם דלעילא ע"י מעשה המצות כמ"ש כי על כל מוצא פי ה' כו' כנ"ל וד"ל.

להבין שרשי הדברים הנ"ל. הנה שרש ענין אחר וקדם צרתי כו' יובן ע"פ הידוע ד"ס דבחי' התיקון דאצי' הם בחי' אלקות ממש כו', וא"כ יש להבין איך ימצא מהם מציאו' בע"ג ותכלית בעולמות הנפרדים ב"ע מאין ליש כו' אך הענין הוא דבאמת עיקר התוהו הנבראים והנוצרים כו'

הוא מבחי' התהו שקדם לתיקון מסיבת שבירת הכלים דתהו כידוע ועד"מ היין שבכלי הנה הכלי בטל וטפל לגבי היין אבל לאחר שנשבר ויצא היין אז הכלי יש. ודבר בפ"ע, וגם חרסי השבירה נבדלו בפ"ע כו'. כמ"כ יובן למעלה שנעשה בחי' פירור ופיזור אותיות בתהו מחמת ריבוי אור כו' כמ"ש במ"א באריכות. מזה יוכל להסתעף שיתהווה מציאות הנבראים שהן בבחי' נפרד יש ודבר ממש עד שיוכל להיות יודעים את רבונם ומתכווין למרוד בו כמו חיצוניות העולמות דע' שרים דנוגה דעשי' וכדומה לזה. דהנה ידוע בדרך כלל יש ב' מיני נבראים, א' בחי' פנימיות והן כמו הנשמות המלאכים שהן בבחי' ביטול ביותר שהוא מפני בחי' תוס' גילוי האור האלקי בהם ויש בזה כמה מדריגות בהשתל' לפי אופן ריבוי הגילוי ועוצם בחי' התקרבותם לפני ה' כמו מלאכים דעשי' כצבא השמים הגשמי' שאנו רואים שמשתחווים בסיבובם כו' הוא מדריגה התחתונה שבבחי' הביטול וגבוהים עליהם יש בהם בחי' ביטול ביותר מפני התקרבותם יותר בבחי' גילוי אור אלקי בהם כו'. ועד"ז עד הנשמות היותר קרובות כמו נשמות שנהנין מזיו השכינה בג"ע העליון הם בתכלית הביטול כו'. והב' בחי' חיצוני' העולמות והן הנבראים שהם בהיפך בחי' הביטול אדרבה הם בחי' יש ודבר בפ"ע בבחי' נפרד ממש כמ"ש ומשם יפרד כו' והן היכלות דנוגה דבי"ע, וגם בזה יש השתל' שכל הקרוב יותר לפני ה' עדיין אינו בחי' נפרד כ"כ עד בחי' נוגה דעשי' שהן אחרוני' בהשתל' שלכך הם בבחי' נפרד גמור עד שאמר לי יאורי כו' וכנ"ל. והנה בחי' גילוי אור האלקי בפנימיות העולמות הוא נמשך מבחי' י"ס דתיקון בחי' היושר לפי שהם בבחי' גילוי אלקות ממש באצ"י כידוע דאיהו וגרמזיה חד בהון כו', ולכך גם התהוות הנשמות המלאכים מהן מאין ליש יש בהם בחי' הביטול ביותר כנ"ל. אבל התהוות חיצוני' העולמות שהם בחי' נפרד שאין זה כ"א מפני סיבת עוצם ריחוקם מה' וגודל הצמצום וההסתר אור כו' שפעם נמשך מבחי' התהו מבחי' הכלים דתהו שנשברו ונתפרדו כנ"ל. לאחר שכבר נסתלק האור כו' כמשל הנ"ל בכלי היין וד"ל.

והנה ידוע המשל ג"כ שאבן החומה שנופלת מלמעלה למטה כפי ערך הגובה כן ערך הנפילה להלאה למרחוק כו', וכמ"כ מפני ערך מעלת התהו כן ערך הנפילה בבחי' שבירת הכלים שבתהו עד שירדו בירידת המדריגות כ"כ להיות מהם מציאות יש ודבר נפרד לגמרי כו'. וא"כ מה שאנו רואים כאן למטה הדבר נמוך במדריגה מן זולתו מוכרח ששרשו בתהו גבוה מזולתו וד"ל. וכמו הדומם וצומח וחי ששפלים כאן במדריגה מן האדם הנפש השכליות המדברת מוכרח ששרש הדצ"ח למעלה גבוה מנפש האדם דהיינו ששרשם מבחי' התהו שקדם הרבה לפני מלוך מלך לבנ"י כו'. ונפש האדם נמשך מבחי' התיקון דאדם עליון כו', וע"כ יש באדם בחי' ביטול יותר מצד נפשו אלקית מפני שיש בהם בחי' גילוי אור אלקי יותר כנ"ל וד"ל. ואמנם מצד גופו הבהמית שגולק מהעפר ממש כמו הדצ"ח הרי הוא שפל יותר גם מצד"ח שהרי אנו רואים שיוכל להיות נפרד יותר למרוד בכוראו מצד

שהוא בעל בחירה משא"כ נפשו' החי' כמו שאמר שר של גהר לר' פנחס בן יאיר אני הולך לעשות רצון קוני כמוך כו', מפני שיש בהם קצת מבחי' הביטול כו', וא"כ מוכרח לומר ששרש גוף האדם בתהו למעלה מדצ"ח לפי אופן המשל הנ"ל באבן החומה הנ"ל וד"ל. וזה שנאמר עליו אחור וקדם צרתני על גופו פי' אחור למע"ב שיצא אחרון במאמר נעשה אדם מן העפר דד' יסודות כו'. וקודם הוא בשרשו בתהו שלפני האצ"י כו'. ועד"ו יתפרש ג"כ על נשמת האדם שהוא מבחי' התיקון כנ"ל שיצא אחור לאחר התהו, כי לאחר התהו התיקון אח"כ כמ"ש באד"ר בני עלמין כו' עד דאתקרי פרצופא דאדם כו' כידוע דבחי' ע"י דמ"ה דתיקון לקח ה' ראשונות דכתר דב"ן דתהו כו' כמ"ש ורוח אלקי' מרחפת כו' רפ"ח מת כלומר רפ"ח ניצוצין שנתלבשו בשבירת הכלים דתהו שנק' מת כמ"ש וימלך וימת כו' ומשש נמשך ענין התיקון שהוא חיבור מ"ה וב"ן יחדיו דהיינו שבחי' הב"ן שהוא שרש הי"ס והגפרד יתהפך לבחי' אין בבחי' ביטול ע"י החכ' כח מ"ה המברר כו' כמ"ש במ"א וזהו אחור וקדם צרתני גם על הנפש ממ"ה וב"ן כי התיקון בחי' אחור לתהו ומתחלה היתה בתהו ואח"כ ירדה בבחי' תיקון כו' וזהו ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד כו' שהוא ש' מ"ה המברר ב"ן כו'. והשבירה דתהו הי' בבחי' ס"ג כמ"ש כולו סג יחדיו כו'. וברוך כלל באדם יש אחור וקדם דהיינו מצד נפשו האלקי' הוא בחי' התיקון, ומצד בחי' גופו הוא בחי' התהו כו' וד"ל. והנה התהו ותיקון המה ב' היפוכים באופן סדר השתל' שלהם. דהלא מבואר למעלה דבבחי' התיקון כל הקרוב יותר יותר יהי' בו בחי' הביטול כו', ע"כ בסדר הי' מאמרות הדומם ואח"כ הצומח כו' ואח"כ הדגים ישרצו המים כו', ואח"כ תוצא הארץ נפש חי' כו', ואח"כ האדם העליון מכולם. אבל בתהו הוא בהיפוך, דהדומם גבוה מכולם שהרי אנו רואים שהטעמים דחכ' במלח שהוא דומם כו' כמ"ש לא תשבית מלח כו' שהוא בחי' גבורות דאבא כמ"ש במ"א. וכן אנו רואים שהחי נזון מן הצומח הנמוך ממנו וכן המדבר נזון מן החי כו' א"כ מוכרח ששרשם בתהו הצומח קדם לחי והחי למדבר כו', לפי שבבחי' העיגולים דתהו בהיפוך מבחי' יושר דתיקון כידוע וד"ל. ואחר כל הנ"ל יובן שרש ענין כי על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם דלעילא כו' בהיות שמבואר למעלה שיש ב' פירושים במוצא. הא' מוצא הבל הפה דרוח פיו ית' מבחי' מל' דאצ"י להחיות עולמות כו', והיינו כפשוטו. והב' מקור מוצא פי' ה' כו' דהיינו בבחי' מקור מוצא שרש התהוות הפה דמל' כו' שהוא בחי' עולם התהו שהוא בבחי' פה דא"ק, ומבחי' עינים דא"ק נמשך בחי' כלים לאורות הפה דא"ק כו', כמבואר בע"ח. ובחי' התיקון נמשך מהארת מצחא דא"ק כו'. וזהו על כל מוצא פי הוי' בחי' פה דא"ק יחי' האדם בחי' מל' דאצ"י כו'. כי הנה בתהו הדצ"ח קדם במדריגה כנ"ל וד"ל.

והנה לתוספת ביאור הדברים. דהנה ידוע היות רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דאדם עליון כו', היינו מפני שהמצות נעשי' בעינים גשמי' דדצ"ח דוקא כמו ע"י מצות אתרוג ולולב שנמשך דעת לנגו' כו'. הנה ידוע הטעם

לפי שד' אותיות הוי' יש בד' מינים כו', ואנו רואים שכאשר יחשוב ויהרהר בש' הוי' בחכ' והשגה אלקי' כו' לא יכול להמשיך דעת לנוק' כמו ע"י מצות אתרוג ולולב כו'. הרי מוכרח לומר מטעם הג"ל משום דהרהור וכוונה שנמשכה מבחי' התיקון דאדם בנפש האלקי' לא עביד מידי לגרום תוס' שפע מוחין לאדם העליון כו', מפני שהוא מבחי' אדם עצמו כו' משא"כ בהתלבשות בחי' ש' הוי' בנוגה דאתרוג ולולב פ"י ששרשם מבחי' התהו שלפני האצ"י דאדם דתיקון כו' כי עתיק דתיקון לקח ה' ראשונות דכתר דב"ן דתהו כו' ונק' בשם רצה"ע כנ"ל. ובדרך כלל ידוע שג' מיני אדם הן אדם דבריאה בחי' א"ק ואדם דיצי' בחי' נקודים דתהו ואדם דעשי' בחי' ברודים דתיקון כו', ע"כ יש ביכולת מצות אתרוג ולולב להמשיך דעת לנוק' יותר משיכוין בש' הוי' בכל כחו כו', ולא עוד אלא שגורם תוס' אור באצ"י דתיקון כידוע שכל עיקר ענין המצות רק להמשיך אור כו'. וענין תוספת המשכת האור היינו שיבקע את מסך הכלי המכסה ומסתיר עד שיצא האור להאיר מתוך הכלי לחוץ ואין זה אלא כשיתוסף האור בריבוי כ"כ בכלי עד שיבקע אותו כו', וריבוי האור על צמצום האור שהי' בתחלה בכלי אינו אלא ממקום הגבוה מאד געלה גם מן האור והכלי כו' ואין זה אלא מסיבת מעשה המצות שנלקחים בשרשם מבחי' התהו שקדם הרבה לצמצום האורות בכלים עפ"י בחי' התיקון שמוגבל ומצומצם בכלים מכלים שונים כידוע שזהו כל עיקר ענין התיקון למעט האור בריבוי הכלים כו' וד"ל. וזהו היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם. פי' השכר הוא מה שנהנין מזיו השכינה בגעה"ע כו'. ואם הי' הזיו הזה מבחי' צמצום האור דאצ"י שהי' כבר אין זה קיבול שכר בהנאה ועונג כי אין קבלת עונג אלא בדבר המתחדש כו'. אלא ענין הזיו הזה הוא תוס' אור חדש שיתחדש לצאת מגדר הכלי המצמצם ומסתיר כו', וא"כ יהי' תוס' אור גם באצ"י עד שמפני הריבוי בקע את הכלי המצמצם כו'. והוא מחמת הארת בחי' מוצא פי הוי' שבא"ק הג"ל שע"י מעשה המצות שבו בוקעים האורות בבחי' עצמיות ההארה כמשל הפה שהוא פתוח שיצא בו השפע בבחי' עצמיות כמו שהן במהותן כו'. משא"כ ע"י מצחא דא"ק שמסתיר כו' כמ"ש במ"א. וזהו כי על כל מוצא פי ה' דוקא יחי' אדם דתיקון כו' וד"ל. ובוה יובן יותר מה שפרטו רז"ל לתוס' ריבוי אור זה שהמה תשובה ומעש"ט דוקא שיפים יותר מכל חיי עוה"ב כו', ולהיות כי גם ע"י תשובה דבכל מאדך שהוא למעלה מגדר הכלי מעוררת למעלה מבחי' התהו ג"כ מתוספת האור שלמעלה מהגבלת כלים כנ"ל. משא"כ בכל נפשך שע"י ההשגה בבחי' הגבלת כלי אינו מעורר רק לבחי' התיקון כו' וד"ל. וזהו שרש ענין וידבר משה אל ראשי המטות כו', המטות הם השבטים שהם בציור ד' דגלים דתיקון, יהודה פני אר"י אל הימין כו' כמ"ש בשם אלקינו נדגול בבחי' ד' דגלים שבשם אלקים וכנ"ל וד"ל. ובחי' ראשי המטות הוא בחי' רעו"ד שלמעלה מבחי' דגלים והוא המשכה מבחי' רצה"ע שלפני התיקון דאצ"י כנ"ל. והמשכה זו ע"י משה שהוא בחי' יסוד אבא שמקבל שפע ממזל ונוצר בנר"ן רבתי שהוא אותיות רצון כו', דהיינו כידוע שכאשר החכ' מאין תמצא הוא בבחי' צינור דק בלבד אבא יונק ממזל הח' דונוצר כו'.

אמנם מלמעלה למטה מן הכתר לחכ' הוא בבחי' אותיות רצון דכתר והוא מבחי' רצה"ע שלפני האצ"י כנ"ל. כי בחכ' יבנה בית כו' היינו בחי' אבא שהוא שרש כל האצ"י הנק' בית בבחי' התיקון כו', ומשה שהוא מבחי' פנימיות יסוד אבא הוא הממשיך מבחי' רצה"ע לחכמה כו'. והוא וידבר משה אל ראשי המטות כו' וד"ל.

לאמר זה הדבר אשר צה ה' כו'. פי' ע"ד הנאמר בפ' ק"ש אחר אהבת בכל מאדך דוקא והיו הדברים האלה ממש אשר אנכי כו' ודברת בם ממש כו', והיינו שתוכל הנפש אלקי לקבל אותם הדברים ממש שיהי' נאמרים בשעת מ"ת זה ג' אלפים שנה בבחי' עצמות הכתר הנק' זה ולא בבחי' דמיון דהתלבשות הדברים במל' דאצ"י כו', שכל הנביאים נתנבאו בכה כו' אין זה כ"א ע"י בחי' רעו"ד דבכל מאדך שמעורר בחי' כתר עליון כנ"ל. וכמו"כ אמר כאן וידבר משה מבחי' רצה"ע כנ"ל, עד שיוכלו כנ"י לאמר זה הדבר ממש וכמ"ש ודברי אשר שמתי כו' וד"ל.

איש כי ידור נדר כו', עד שידור בדבר הנדור כו'. הנה דבר הנדור הוא כמו קרבן שמפרישו בפה דוקא תחלה ואומר הרי זה פסח וכדומה וא"ל אינו קדוש בקדושת קרבן ומביא חולין לעזרה כידוע. והנה יש להבין למה דוקא בדבר הנדור ולא בדבר האסור כו'. הענין הוא דבדבר הנדור הטעם שתלוי קדושת קרבן בפה דוקא כשאדם מקדישו ע"י הדבור כו' הוא לפי שע"י הדבור בפה כשמקדש את השה ואומר ה"ז פסח ממשיך עליו בחי' אור מקיף שיוכל להיות קרבן ע"ג המזבח לייחד יחודים עליונים בבחי' אור פנימי כו', וה"ז כדוגמת הקידושין והחופה שקדמו ליחוד וביאה כו', לפי שצריך תחלה להמשיך האור מקיף כו' באמרו הרי את מקודשת כו' בכדי שיוכל אח"כ להזדווג בה בבחי' יחוד א"פ כו'. וכמ"כ כאן כדי שיהי' השה הגשמי ראוי להתעלות ע"ג המזבח לריח ניחוח להוי' כו' צריך תחלה להמשיך בחי' אור מקיף כו' והוא באמרו בדיבור בפה דוקא ה"ז פסח וכדומה וד"ל. אמנם מה שתלוי קדושה זה באדם דוקא וע"י הדבור בפה דוקא כו', הנה ידוע דשרש האדם מצד נפשו אלקית הוא בבחי' התיקון ושרש השה הבהמיות מבחי' התהו שקדם לתיקון כנ"ל. והנה ידוע שבחי' קו"ח שממנו אור"ח מקיפים ופנימים משתלשלים כו' הוא מבחי' היושר דתיקון ולמעלה מבחי' הקו והחוט הזה הוא בחי' העיגולים דתהו כו' שהם בחי' מקיפים האמיתים כו'. וא"כ הרי השה הקרבן בשרשה גבוה מגפש אלקית דאדם המקדישה בפה שהרי היא בבחי' התהו שלפני הקו והחוט ששרש כל האצ"י והאדם מש' מ"ה דתיקון דבחי' קו"ח דיושר כו'. והנה מבואר למעלה דבחי' התהו שרשה בבחי' פה דא"ק הנק' מוצא פי' הוי' כו', ומשם שרש השה הבהמיות, ולכך באמת הקרבן לאחר שעולה ע"ג המזבח הנה הוא גבוה הרבה מגפש האדם עד שביכולתו להעלות נפש האדם עד מקורא דכולא כידוע. ומטעם זה אין האדם יכול להמשיך על השה רק בחי' אור מקיף ולא אור פנימי כו', לפי שבחי' פנימיות הקרבן לא תוכל נפש האדם להשיגו כלל מפני גודל עוצם מדריגתה בשרשה בבחי'

התהו שבמקור מוצא פי הוי' שלמעלה מהתיקון כו', אך ורק ע"י דיבור בפה האדם יוכל לעורר בה בחי' אור מקיף בלבד כו'. אמנם מה שיש כח זה לאדם להמשיך בו אור מקיף היינו לפי שבחי' ש' מ"ה דתיקון דאדם הוא המברר את בחי' ב"ן דתהו כידוע שבחכ' אתברירו, אבל לאחר שנתברר הוא גבוה מן המברר כמ"ש במ"א וד"ל. והטעם שתלוי המשכת אור מקיף זה בדיבור בפה האדם דוקא כו', הנה ידוע דמבחי' הבל הדבור ממנו נעשה דוקא אור מקיף דוקא כו'. והענין הוא דכל פנימיות שבעליון נעשה מקיף לתחתון כו', וכמו שמבחי' א"פ דפה דעקודים נעשה אור מקיף ומקבל ממנו כו', כמ"כ למעלה בחי' אר"פ דקו"ח כו' נעשה אר"מ לתחתונים כו' ושרשו מבחי' פה דא"ק שבוקעים בו האורות כידוע בכהאריז"ל. ולכך בדבור שבאדם בפה נמשך בחי' א"מ לקרבן כו' וד"ל. והנה ידוע דכל המקיפים מבינה כו' ע"כ הנדרים בחיי המלך שבינה נק' חיי המלך שממנה בחי' אור מקיף למוחי' דו"א כו', וע"כ בדבר הנדוד דוקא ולא בדבר האסור כו', כמו דבר הנדוד כקרבן נמשך עליו מבחי' מקיפים ואח"כ מעלה הקרבן את האדם כנ"ל, כמ"כ הנדרים בדבר המותר מעלה ומגביה את המאכל לשרשו כמו שהי' בבחי' התהו ונמשך עליו בחי' מקיפים מחיי המלך, וע"כ הוא סייג לפרישות ומביאה את האדם לידי קדושה ויראת חטא כו', כי המאכל בשרשו גבוה מן האדם כנ"ל בקרבן ואמנם זהו דוקא ע"י ענוה כו' כמ"ש"ל וד"ל.

שבת נחמו

ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר אתה החילות להראות את עבדך כו'. להבין מהו החלות אתה דוקא כו'. הנה ארז"ל עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמך בלבד, ויש להבין מי הי' הקורא בשם זה קודם שנבה"ע כו'. הענין הוא דתכלית הבריאה מבואר בווהר שהוא בגין דישתמודעון לי' כו', וזה פלאי מאחר שהוא הבורא את הנברא מאין כו' מה תופס מקום הידיעה וההכרה שיכירנו הנברא כו'. אך יובן זה ע"פ הקדמה הידוע באמיתיות כוונת הבריאה העיקרית שהי' כדי לאהפכא חשול"נ כו'. ובזאת מתורץ הקושי' הנ"ל, דגם אם הנברא יש מאין הוא, לזה הי' עיקר המכוון בבריאתו שיתהפך החשך לאור והוא שיתגלה בחי' אלקות שהוא אור א"ס ב"ה שלמעלה מכל ההשתל' בבחי' חשך העלם הצמצום שלאחר ההשתל', וזהו בגין דישתמודעון לי' לעצמותו ית' גם בבחי' הצמצום וההסתר שלאחר הבריאה הנק' חשך כידוע וד"ל. ולכך נק' האדם בשם נר ה' כמ"ש נר הוי' נשמת אדם כו', כי העולם השפל הזה הוא בבחי' חשך ואפילה בהסתר והעלם אור אלקי לגמרי, וכאשר ע"י התבוננות של נפש האלקי' שבאדם תתפעל בגדולת א"ס ב"ה הרי בא אור האלקי בבחי'

גילוי אור בעולם השפל כמשל הנר שמאיר אורו בחשך ואפילה. וזה נר הוי' שמאיר ומגלה ש' הוי' בעוה"ז החשך וריבוי הנשמות דכללות נש"י הם כמשל ריבוי הנרות המאירים בחשך ואפילה באישון לילה כו' וד"ל. וגם מזה הטעם נקראו כנ"י בשם ברכה כמ"ש זרע ברך ה' כו', וכן והייתם ברכה בקרב הארץ כו'. כי הנה כתי' ברוך הוי' מן העולם ועד העולם כו' פי' ברכה מלשון המברך והמרכיב כו' שלוקח אילן ומטוהו לארץ ומברכיכו כו', כמו"כ הוי' שבבחי' סוכ"ע דלית מח' תפיסא ב"י כו' יומשך למטה ויתגלה בארץ שהוא בחי' כח הפועל בנפעל כידוע שנק' עלמא דאתגלייא. וזהו מן העולם ועד העולם מעלמא דאתכסי' בחי' טובב לעלמא דאתגלייא בחי' ממלא במשך ונתגלה בחי' ש' הוי' ובחי' התגלות זו נק' בשם ברכה מלשון המברך כנ"ל וד"ל. והנה ע"י מי יתגלה ש' הוי' מן העולם ועד עולם כו' ע"י האדם דוקא. דהנה כאשר יתפעל בהתלהבות מהתבוננות בחי' טובב וממלא אן מה שהי' בהעלם בנפשו יצא לידי גילוי אור בנפשו בבחי' התפעלות הנפש וכלות כחה כו', זה"ז נק' בשם ברכה בנפשו כי הרי קודם שיצא לגילוי בלבבו הי' בחי' אלקות בנפשו בהעלם בבחי' עלמא דאתכסי' בלבד כו', וכמו"כ באתעדל"ת נעשית אתעדל"ע להיות ברכה בש' הוי' ממש מן העולם ועד העולם מעדאת"כ כו' וזהו ג"כ פי' ברוך שאמר והי' העולם, פי' ברוך לשון מברך הנ"ל, והיינו מה שאמר כבר והי' העולם ממנו מאין ליש בעש"מ, וכללותם מאמר א' בלבד כידוע. הוא ברוך בבחי' גילוי אור מן ההעלם כנ"ל ע"י בחי' התפעלות כללות נש"י מטעם הנ"ל וד"ל וזהו והייתם ברכה בקרב הארץ כו', וכן ענין זרע ברך ה' דוקא שש' הוי' מתברך מן ההעלם לגילוי ע"י כנ"ל וד"ל, וזהו ג"כ ב' דבראשית בשביל ישראל שנק' ברכה כו'. והנה כל בחי' גילוי אור מן ההעלם הנ"ל הנק' ברוך והנק' נר ה' כו' אין להם ערוך כלל לגבי עצמות ומהות אור א"ס ב"ה שבבחי' סוכ"ע הנק' הוי' כו'. כמו שענין ההתפעלות בנפש האדם אין לה ערוך לגבי עצמות הנפש שהרי אינו אלא בחי' גילוי ואינו נוגע לעצמות כו', כמו"כ המשכת גילוי אור הוי' מן העולם ועד העולם אינו נוגע כלל לבחי' העצמות ואינו עושה בו שום שינוי בין קודם הגילוי לאחר הגילוי כו' וה"ז כמשל השערות הצומח באדם שהגם שיש בהם איזה שמץ חיות רוחני ממותרי המוחין הגשמי' כו' שהרי יכאוב לאדם בהמשך אותם כו', אבל גם זאת אינו אלא בהתחלת יניקתן, אך מצד עצמם ומהותם הנה אין בהם חיות כלל ולא יכאוב לאדם בהחתך אותן ויתלוש אותם כי הם בבחי' דבר נפרד לגמרי מגופו כידוע. והדוגמא מהם יובן למשכיל למעלה ג"כ, שבחי' הגילוי אור מן ההעלם הוא צמצום ההמשכה בתכלית כמו יניקת השערה בלבד עד שאין שום שינוי כלל בעצמותו בין קודם שנבה"ע ונתגלה מאין ליש מעלמא דאתכסי' כו'. וזהו ענין י"ג ת"ד שנמשלה לבחי' שערות דוקא מטעם זה, והם פי' הברכות כמו ברוך שאמר כו' ברוך אומר כו' וכן ברוך אתה הוי' אלקינו כו', שהוא בחי' צמצום השערות דת"ד מן ההעלם לגילוי בכל פרטי פרטיהם, וכללות ענין הברכות והמשכות הוא ברכה הכוללת ברוך אתה הוי' אלקינו, פי' מה שבבחי' הוי' סוכ"ע יהי' אלקינו לנוכח בבחי' גילוי אור כו' וכנ"ל וד"ל.

ועתה יש להבין ענין הוי' שבבחי' העצמות כנ"ל, הנה מבואר בס' הקבלה שיש בחי' השתלשלו' מעילה לעילה כו', ויש שהוא למעלה מהשתל' כו' ע"ש. ופי' ענין השתלשלות יובן עד"מ שאנו רואים באדם שכלול מנר"ב ח"י, הנה מן השכל נמשכו המדות אהוי"ר כו', ומן המדות מח' ודיבור כו' ה"ז מעילה לעילה בהדרגה כשלשלת המשתלשלת כו'. והנה באותו השם והכינוי שנק' התחתון המקבל מהעליון נק' גם העליון באותו השם לגבי העליון שמקבל ממנו כו', כמו המח' והדיבור שנק' בחי' גילוי המח' מן ההעלם בשם דבור הרי גם המחשבה לגבי העליון ממנה שמקבלת ממנה תקרא גם היא בשם דבור בלבד ולא בשם מחשבה כלל מאחר שהיא ג"כ אינו אלא בחי' גילוי ההעלם לגבי העליון מקור חוצבה כו'. וזהו מ"ש בזוהר כמה מחשבתין למחשבתין אית כו' דא לגו מן דא דא מוחא לדא כו'. ונק' בלשון המקובלים היכלות הפנימיות והיכלות החיצוני', ובלשון גמרא נק' בתי גוואי ובתי בראי כמארו"ל בענין אין עצבות לפני המקום כו' כידוע. וביאור הדבר הוא דידוע דבבחי' דבור העליון בדבר הוי' שמים נעשו וברוח פיו כו' מאין ליש ממש כמ"ש כי לא מחשבותי מחשבותיכם וכן לא דיבורו כדבורינו שמדיבורינו לא נעשה בריאה כלל ומדיבור העליון נתהווה כל הברואים כידוע. וכת' היש מספר לגדודיו כו' אלף אלפין ישמשוני' כו' שהן ריבוי המחנות מלאכים ונשמות עליונות דבי"ע שנתהוה מאין ליש בבחי' דבור העליון הנק' עלמא דאתגלייא כנ"ל וד"ל. ובדאי עד"ז הי' תחלה במקור חוצבם בבחי' מח' עליונה שנק' מחשבת ה' כמ"ש מה מאד עמקו מחשבותיך כו', כמו שבאדם המח' בדיבור מן ההעלם לגילוי אור כו', וא"כ נק' מיכאל או נשמת אברהם דחסד שנתהווה מן הדיבור בחי' חיצוני' לגבי בחי' מיכאל ואברהם שנתהוה בבחי' מחשבה. ועד"ז גם המח' העליונה לגבי העליון ממנה נקראת בחי' חיצונית כו', וזהו כמה מחשבתין למחשבתין כו' ע"ד דמח' עליונה לא נק' רק בחי' דבור בלבד כו' ונק' ג"כ בלשון בתי בראי כמ"ש אראלים צעקו חוצה, והן בחי' היכלות חיצוניות לגבי למעלה מן המח' שהן המדות עליונות שנק' בתי גוואי כו'. ועד"ז עד רום המעלות ממדות לשכל ומשכל לגבי מעלה מן השכל כו', דא מוחין לדא כו' וד"ל. וז"ל נק' בשם השתל' דא לגו מן דא כו' כנ"ל. אבל מה שהוא למעלה מבחי' ההשתל' הוא הנק' בחי' אין כמ"ש והחכ' מאין תמצא והו"ע היו"ד דש' הוי' שהוא הכה המשפיע מבחי' עצמות ההעלם הנק' אין ע"י צמצום היו"ד להיות מקור לחכ' כו', ואח"כ נתפשט ההארה בבחי' אורך ורחב כו', והוא הה"א שאחר היו"ד הנק' עלמא דאתכסי' הנ"ל. ואח"כ הוי"ו שהן בחי' השערות הנ"ל להמשיך לבחי' גילוי אור הנק' ה"א תתאה דמל' כידוע. אבל למעלה מן היו"ד הרי הוא בבחי' עצמות אור א"ס שלמעלה מן בחי' ההשתל' מוחא וקליפה ולא בדרך צמצום והתפשטות כו' אלא פשוט בתה"פ כו'. וזהו מחדש בכ"י בטובו מע"ב, פי' בטובו בטובו העצמי של עצמות אור א"ס ב"ה, ומאחר שהוא מחדש ההשתל' מלמעלה מן ההשתל' הרי שם הוא מחדש בודאי שלא בדרך השתל' וד"ל, וזהו ענין הוי' שבבחי' העצמיות וד"ל. וזהו ואהבת את הוי' אלקיך כו', את הטפל כו'. כי

הנה פי' אהבה מלשון אבה שהוא הרצון והה"א הנוספת הוא הבל הלב. כי הנה הרצון אינו אלא במוח דוקא ולא בלב כנראה בחוש, וכאשר מתפשט הארת הרצון בבחי' התפעלות הלב הוא הנק' אהבה בה"א ע"ש התולדה של ההתפעלות כמ"ש במ"א וד"ל. ומבואר למעלה שע"י ההתפעלות הנפש נקראת בשם ברכה למעלה ג"כ והוא שיהי' הוי' מתברך מן העולם ועד העולם כו', והיינו ואהבת את הוי' כו', פי' עיקר הרצון שבלב להיות את ה' כו', כי את הוא הטפל בכל מקום כידוע כמו את הטפל לבשרו כו', והיינו בחי' מל' דאצי' שמלכותו בכל משלה כו' שאינו אלא בחי' גילוי ההעלם של עצמיות כנ"ל להוות הנבראים מאין ליש בבחי' זמן ומקום כידוע, לכך נק' בשם את ה' שהוא רק בחי' טפל לגבי העצמיות כי אין ערוך כלל בין הגילוי עם העצמות כידוע וכנ"ל. והרצון שבלב הוא שיתגלה באת הטפל מבחי' ההעלם של העצמות דהיינו להיות בחי' גילוי הוי', וזהו את הוי' כו' וד"ל. וזהו ג"כ ענין עת לאהוב פי' עת הוא בחי' מל' דאצי' שהיא שרש ומקור להתהוות הזמן הנק' עת כו'. כידוע שהתהוות עבר הוה ועתיד שבעולמות בי"ע הוא מבחי' מלך מלך וימלוך כו', והוא בחי' עולם שנה כו' כמ"ש במ"א. ומקור הזמן אינו אלא מבחי' המל' שהוא גילוי האצי' עלמא דאתגלי' הנ"ל, משא"כ למעלה בבחי' עלמא דאתכסי' אינו נופל לשון מקור הזמן מאחר שהוא בחי' סוכ"ע בבחי' העלם העצמיות כנ"ל. וע"כ לא נק' עת אלא בבחי' ממכ"ע שהוא עת הטפל כו'. ועל עת זה נא' עת לעשות להוי', פי' שצריך לעשותו בבחי' הוי' דוקא בבחי' גילוי ההעלם, והוא ע"י אהבה דואהבת את ה' שבק"ש. וזהו עת לאהוב דוקא כי ע"י האהבה בה"א הנוספת בבחי' התפעלות הרצון וגילוי מן ההעלם שבמוח כמ"כ למעלה יתגלה מן ההעלם להיות מתברך ש' הוי' מן העולם ועד העולם כנ"ל וד"ל. ואח"כ הוא מפרש ואומר להיכן תהי' המשכת גילוי זה מן ההעלם בכל לבבך, פי' בבי' לבבות יתגלה ההעלם בבתי גואי ובבתי בראי הנ"ל, והוא בחי' פנימיות הלב וחיצוני' הלב כו'. דהנה ידוע בחי' פנימי' הלב הנק' בתי גואי היה מתקיים כל היום רק באופן שיהי' חיצוני' הלב שמור מבחוץ, דהיינו לאכפיי' לסט"א כמו מ"ש לא תתורו אחרי לבבכם ועיניכם כו' וכדומה, ואז ממילא יתגלה בבתי גואי בפנימי' הלב לאהפכא חשובא כו'. כי הנה יסוד האש הוא בלב תמיד, וכאשר מקרר אותו מלהתפשט בתאוות עוה"ז או ממילא כאשר בתוס' כח ועוז להתלבש לה' אחד כידוע ע"פ של נעלך מעל רגליך כו'. פי' שא"צ רק להסיר מן הלב לבוש שק של חומר הגופני הנק' נעל ואז ממילא מצד המקום אשר אתה עומד עליו בבחי' פנימי' הלב הנק' בתי גואי הרי הוא בחי' אדמת קדש שבחי' קדש העליון שורה ומתלבש בו בבחי' גילוי ההעלם כו' כנ"ל וד"ל.

והנה כל הנ"ל בענין המשכת גילוי מן ההעלם שהו"ע בגין דישתמודעון לי' כו' וענין לאהפכא חשול"ג כנ"ל אינו אלא ע"י התפלה באהבה דבמצות ואהבת את ה' כנ"ל, אבל הנה ת"ת שכנגד כולם היא למעלה מעלה ממדריגה זו של תפלה כו'. וביאור ענין הדברים, הנה ידוע די' ב' מיני

אתעדל"ע הא' אשר היא באה מסיבת אתעדל"ת מלמטה כו', והב' אשר היא באה מצד עצמו בלבד בלתי סיבת התעוררות כלל מלמטה כו'. והנה ע"י תפלה בבחי' העלאת מ"ן דצעקת לבב כנ"ל באה"ר כו' או בשפלות ומרירות וכמ"ש ויצעקו אל ה' כו' בבחי' מארי דחושבנא כו' כידוע הנה רוח אייתי רוח ואמשיך רוח. פי' שנתעורר כמ"כ מלמעלה למטה להיות בחי' גילוי ההעלם הנ"ל מן העולם ועד עולם כנ"ל. והוא אשר נתבאר למעלה בברכה הכוללת ברוך אתה הוי' אלקינו מלך העולם כו'. וזה אתעדל"ע שבא מסיבת אתעדל"ת שאינה אלא לפי ערך ההתעוררות מלמטה בלבד אם מעט אם רב אם בחסדים אם בגבורות כו', ולזה סיבת השינויים הרבים בין יום ליום ושבת לחול כו' כידוע. אבל במצות ת"ת באה אתעדל"ע מצ"ע בלבד בלתי סיבת התעוררות מלמטה כלל שאין לה שינוי כלל ואין לה הפסק כו'. כי הנה הקורא בתורה בצירופי אותיותיו קורא בשמותיו של הקב"ה ממש וכמ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מי שאנכי מצוך כו' פי' מדבר הוא כך כאשר ידבר האדם דבר ה' זו הלכה כו' וכמ"ש במ"א ע"פ ודברי אשר שמתו כו'. וזהו קרוב ה' לכל קוראיו כו' באמת ואין אמת אלא תורה. שע"י התו' שנק' אמת קורא לה' מלמעלה מלמטה בהתגלות הדבור כשמדבר דבר ה' כו' גם מבלתי סיבת התעוררות כוונת שבלב כמו בתפלה כו'. ולכן אין העולם מתקיים אלא בהבל של תינוקות כו'. כי אין לנבראים קיום נצחי כ"א מבחי' אתעדל"ע שמצד עצמו דוקא שאין לו הפסק ושינוי כו' וד"ל. וזהו אתה החלות כו' פי' אתה מצד התעוררות עצמותך בלבד החילות להראות בבחי' גילוי ע"י עשה"ד כו' מבלתי סיבת ההתעוררות מלמטה כלל, וא"כ אין לזה הפסק כלל ולא שום שינוי כי לא אדם הוא להנחם כו' וד"ל. והנה לפעמים יומשך ג"כ כח העליון למקבלים להיות להם כח להתעורר כשאיין להם כח כלל מצד עצמם כמו שנראה בחוש שיתעורר האדם פתאום לעבודת ה' גם שלא יהי' לו הכנה * כלל מקודם, והוא מבחי' בת קול המכרות בכ"י כו'. פי' קולות הכרוזים למעלה הוא בחי' קול ה' עצמו שמתעורר מצד עצמו כדי לעורר את התחתונים וההארה המתפשטת לעוררם נק' ב"ק כו' להיות להם הרהורי תשובה פתאום כו'. אמנם אתעדל"ע שהי' לעורר את התחתונים ולעשות בהם התעוררות נמשך במדריגה מאתעדל"ע שע"י התורה וכדומה שהיא בבחי' עצמיות ולא כדי לעורר את המקבלים כו' (אך יש להבין דמאחר שהכוונה כדי להיות מ"ד אח"כ מבחי' המ"ן מה יתרון מזה הכרוז שהוא ג"כ בחי' מ"ד כו'. הענין הוא דהמ"ד שנעשה אח"כ גבוה מזה הכרוז להיותו בא מהיפוך חשך לאור כו' ששרשו בתהו שלפני התיקון כו' שלזאת הי' עיקר המכוון בבריאה כנ"ל וד"ל). ותו ג"כ פי' אתה החילות לעזור את המקבלים שיהי' להם כח להעלות מ"ן והכל ממך כו' וד"ל. ובוה יובן שרש ענין הברכות של המצות עובר לעשייתן דוקא כו'.

כי הנה המצות מעשיות היא בדברים גשמיים שמהיכלות נוגה כמו קלף ותפילין וצמר דציצית כו', והוא בחי' העלאת מ"ן מלמטה ואח"כ בעשותה ונקראת מצות ה' נמשך בחי' מ"ד בחי' גילוי אור א"ס מלמעלמ"ט כידוע בכל מצוה לפי אופן מעשיה כו'. אמנם הברכה עובר לעשייתה הוא להמשיך כח העליון מעצמות אור א"ס שלמעלה מהשתל' שיהי' כח להמצוה להעלות לה' בבחי' העלאת מ"ן כו', ולכך היא עובר לעשייתה דוקא. והוא באמרו ברוך אתה הוי' אשר קדשנו כו', והיינו בחי' אתעדל"ע שלצורך אתעדל"ת אבל ת"ת כנגד כולם למעלה גם מזה כנ"ל. וע"כ חכמי ישראל דוקא תיקנו את הברכות להיותם מבחי' חכ' שבתורה כו' ונקראים עיני העדה שהוא מדריגת משה כמ"ש בסמוך בעז"ה וד"ל.

וזהו ואתחנן אל ה' כו' אעברה נא ואראה את הארץ כו', פי' בקשת משה הי' שיהי' גילוי עצמות אוא"ס בכני' מהתעוררות עצמותו בלבד בלתי סיבת אתעדל"ת כנ"ל. ואין זה אלא בא"י דוקא דעיני ה' אלקיך בה כו', ואז נאמר על כנ"י ואתם תהיו לי ארץ חפץ פי' שיהי' חפץ בה הוי' מצד עצמו בבחי' עצמות רצון המאציל ולא מסיבת העלאת מ"ן כלל ולכך נק' בשם ארץ חפץ דהיינו בחי' כלי וחפץ מרצון העצמות כו' וד"ל. וע"כ אמר אעברה נא ואראה את הארץ כו' בבחי' ראי' והסתכלות דוקא. ואז תקרא ארץ חפץ כו'. כי הנה עיני הראי' הוא למעלה הרבה מן השכל המושג שהרי אנו רואים דכל מה שיצייר אדם איזה דבר בשכל השגתו כשיראנו אח"כ יתקצר ויסתלק כל ההתפשטות השגה שכליות ויהי' רק בחי' הברקת והבהקת השכל בתנועה וסקירה אחת צופה ומביט כל מה שהבין תחלה כו'. וכן בהיפוך מתחלת העיון בלימוד יהי' רק בחי' הבהקה והברקה בשכל ואח"כ יתפשט ויתגשם להיות שכל וסברה מושגת כו' כנראה בחוש. וא"כ הרי ההבטה והסתכלות הנק' ראיית השכל הוא מקור מוצא בחי' הבנת והשגת השכל אח"כ ואין ערוך ביניהם כלל שהרי מה שיבהיק ההארה כברק בעלמא בכח השכלי יצטרך להבין ולהשיג כמה שעות אח"כ כו'. וזהו עיקר ההפרש בין ראיית השכל להבנת השכל, דבראיית השכל אין המחשבה תופסת שם כלל וד"ל. ועד"ז יובן למשכיל למעלה בהיות ידוע דבעצמיות אור א"ס ב"ה לית מחשבה ת"ב אפי' מחשבה דא"ק כו', ואמנם למעלה מבחי' מחשבה יוכל לתפוס והוא ע"י בחי' הראי' וההסתכלות, וזהו"ע לאסתכלא ביקרא דמלכא הנו' בזהר ואז נא' על כנ"י עיניך יונים כשמסתכלים כנ"י באור א"ס בבחי' ההבטה והראי' של ההתבוננו' ולא בהבנת והשגת ההתבוננות כו' ונקראים יונתי כו', וכמ"ש במ"א. וכן מלמעלה למטה כתי' הנה עין ה' אל יריאיו כו' וזהו עין בעין נראה אתה ה' כו' לע"ל שהוא היחוד בבחי' הראי' דעינים כדוגמת הבטת היונים זכר ונקבה זה בזה כו' שהוא למעלה מבחי' היחוד גופני לפי שהוא בבחי' תענוג ההסתכלות אנפין באנפין כו' שאין לזה הפסק ושום שינוי כלל מפני שהוא מצד בחי' העצמות בלבד כו'. וזהו אראה את הארץ להמשיך היחוד במל' דאצי' בבחי' הראי' עין בעין שהוא מדריגה היותר געלה

ואז לא יחרב ביהמ"ק כלל מטעמים הנ"ל וד"ל. ומטעם זה הי' כח ג"כ בחכמי ישראל לתקן הברכות עובר לעשייתן לעשות כח המקבלים להעלות מ"ן כנ"ל לפי שהיא ממדריגת משה ונקראו עיני העדה והוא כמ"ש עיניך יונים שמשם יוכל להמשיך הארה שלמעלה מסדר השתל' כו' וד"ל. וזהו המשך דברי הפרשה ואתחנן אל ה', פי' אתחנן בחי' מתנת חנם בלא מצות כי הנה בחי' עצמות אור א"ס ממש שלמעלה מעלה בערך מכל ההשתל' אין אתעדלית יכול לעורר כלל כמ"ש אם צדקת מה תתן לו כו' וכנ"ל. ומאחר שאין התעוררות בעצמות כ"א מצד העצמות בלבד לכך אמר ואתחנן במתנת חנם בלא מצות לפי שאין המצות יכולים להגיע לעצמות כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. וזהו שאמר אל ה' ולא אמר לה' או לפני ה' כמו שאמר שלמה אשר התחננתי לפני ה' כו'. אך הענין הוא כמו שאנו מוצאים לפעמים נאמר ה' אל רחום וחנן כו', ולפעמים נאמר חנון ורחום ה' כו'. לפי שמבחי' ש' הוי' צמצום והתפשטות כו' דוקא יתצמצם העצמות להקראות בשם רחום וחנן כו' כידוע המאמר דלאו דאית לי' צדק ידיעא כו' ולא מ"כא"מ כלל כו' וכמ"ש במ"א. ולכך אמר ה' אל רחום כו'. ואמנם כדי להיות הצמצום ע"י ש' הוי' צריך להקראות ג"כ בשם חנון ורחום כו' ברב טוב וחסד שיצמצם עצמו בשביל מציאת שפע הנצאלים כו', וזהו חנון ורחום ה', פי' מה שיקרא הוי' אינו אלא שהוא חנון ורחום בתחלה ואם לאו לא הי' מתצמצם א"ע כו'. ועד"ז כאן ע"י בחי' חניבם בלא מצות הנ"ל שהוא בבחי' העצמיות ממש המשיך להיות צמצום ש' הוי' ע"י בקשת חנינה להקראות חנון ורחום בתחלה כו'. וזהו ואתחנן אל הוי' כדי להיות ש' הוי' ולא לפני הוי' כו'. והנה מה שהי' ביכולת משה לבקש בקשה זו דאראה את הארץ כו' היינו לפי שהי' מקור התורה כמ"ש תורה צוה לנו משה כו', וכמאמרם משה קבל תורה מסיני כמ"ש אנכי עומד בין ה' כו' שהי' בחי' ממוצע בין העצמיות וכו'. וע"כ ביכולתו להמשיך מבחי' העצמיות מבלתי העלאת מ"ן כלל וכנ"ל. וזהו פי' ההמשך ואתחנן אל ה' מבחי' העצמות גם בעת ההיא הנק' עת לאהוב הנ"ל לאמר אתה החילות להיות לה כח להעלות מ"ן וע"כ אעברה נא ואראה את הארץ להיות בה עיני ה' תמיד גם בלא העלאת מ"ן כלל כנ"ל וד"ל. אמנם לא נתקיימה בקשתו ויתעבר ה' בי בבחי' עיבור והעלם כו', אלא יהושע וכל ישראל יעברו, דהיינו ע"י בחי' העלאת מ"ן דוקא וגם ע"י הארה מלמעלה להיות להם כח להעלות מ"ן מבחי' עיני ה' דוקא כו'. ולכך ועתה ישראל שמע אל החוקים דוקא דאין אתעדלע' יהי' כ"א בסיבת אתעדלית דוקא וד"ל. אך הגם שלא נתקיימה בקשת משה עכשיו תתקיים לע"ל דכתי' כי עין בעין נראה את * ה' כו', בבחי' היחוד דראי' הסתכלות אנפין באנפין כו' כנ"ל. וע"כ העמידו למשה על ראש הפסגה שיראנה מרחוק להורות לו איך שיתקיים בקשתו זאת לע"ל ועכשיו יראנה בבחי' מקיף ורחוק בלבד כמ"ש במ"א וד"ל.

להבין שרשי הדברים הנ"ל בדרך קצרה. הנה שרש ענין הנ"ל בבחי' ההסתכלות דעיני העדה כו' היות ידוע שיש בחי' אורות דפנים דא"א שהן קין נהורין ודהארת המצחא ש"ע נהורין כו' וכאשר מסתכלין אנפין באנפין ע"י ההבטה דוקא נחזרת המל' העומדת באחורי ז"א להיות פב"פ כו'. וזה שאמר אעברה נא ואראה את הארץ כו' דוקא. וביאור הדברים הנה ידוע דכל יחוד וזיווג הוא ע"י המוחין דוקא של המשפיע ומקבל במ"ן ומ"ד, אך כדי שיהי' נמשך מוחין למשפיע ומקבל עד שיהי' ביכולתם להתייחד במ"ן ומ"ד שלהם כו' צריך שיומשך להם כח העליון ממקום גבוה מאד שלמעלה מבחי' המוחין והוא מבחי' ההסתכלות דעינים כו'. ומפני שמקום ומדריגה זו מאד נעלה מהם לא יוכל לקבל רק מבחי' הארה בעלמא המתפשטת משם והוא כמשל ההסתכלות העין בלבד שאינה ממהות ועצם הדבר כלל כו'. וז"ש אעברה נא ואראה בבחי' ראי' והבטה מבחי' הסתכלות מצחא דא"א במל' דאצי' הנק' ארץ, ואז תחזור ממילא פב"פ ולא תפול לעולם. כי בחי' עליות וירידות קטנות וגדולות בשינויים רבים כו' אינו אלא מסיבת אופן היחוד במ"ן ומ"ד כידוע, אבל מבחי' הסתכלות עינים אין שינוי כלל כי הוא בחי' שלמעלה מן המוחין עליונים אלא הוא מקור מציאות המוחין כו'. ויובן זה ע"ד דוגמא במה שמצינו בשבחי האריו"ל שפעם א' הי' ישן בשבת ואמר לתלמידו שלא הי' יכול לכתוב בשמונים שנה * מה שראה בשעה זו בחלום בסודות התורה כו'. והנה מה שהשיג בחכמתו הרי הי' ביכולת תלמידו לקבל בזמן מה, אך מה שראה בחלום בבחי' ראי' והסתכלות שהוא למעלה מבחי' השגה במוח זה לא יוכלו לקבל גם בזמן רב, לפי שאינו בבחי' השגה שכליות כלל אלא בבחי' ראי' והבטה שהי' כדוגמת ראי' העין בגשמיות, כמ"כ הברקה שמברקת במוח הוא בחי' ראי' רוחניות דהיינו שרואה את השכל ולא שמבין את השכל כו'. וכעין שאמרו בר"מ בעין השכל דבלבא אתחזו כולא כו'. כענין הלב רואה ראיית השכל כו' כמ"ש במ"א. ולכך נאמר במשה וירא ראשית לו פי' שראשית החכ' היתה אצלו בבחי' ראי' והסתכלות ולא בבחי' השגה והבנה בלבד וד"ל. וכזה יובן ג"כ שרש ענין הברכות של המצות שתיקנו עיני העדה שהם מבחי' משה פנימיות יסוד אבא כו' כדי שיוכל להיות מ"ן ומ"ד במצות מעשיות. כי הנה המצות נלקחות מרפ"ח גיצוצין שנפלו מנוגה כידוע, והוא העלאת מ"ן וע"י המעשה בכוונה נמשך מ"ד דהיינו תוס' המשכת מוחין חדשים בזו"ג כו', שהוא בחי' יחודים עליונים דאו"א וזו"ג בכמה אופנים שונים כידוע ואמנם הברכות עובר לעשייתן היא ההמשכה מלמעלה מהשבירה והתיקון דרפ"ח גיצוצין כו', והוא מבחי' עקודים כו' ולמעלה מעלה שלא נפל כלל בשבירה כו'. והוא ע"י בחי' הסתכלות עינים כו' להיות מקור התורה והמצות ומקור המוחין כו', עד שיהי' יכולת היחוד והזווג במ"ן ומ"ד ע"י התורה ומצות כנ"ל וד"ל. וזהו המשך דברי הפרשה ואתחנן אל ה' פי' אתחנן חנם בלא מצות כו' הוא במקור התורה

(*) בכתיב ב: ס' שנה. וראה הערות וציונים בסוף הספר.

ומצות שלמעלה מעלה מבחי' המוחין דאו"א זו"נ כו' הנ"ל נק' חנם עד שאין המצות יכולים להגיע לשם בבחי' העלאת מ"ן ולגרום מ"ד כו', אלא משם יומשך אתעדל"ע שמצד עצמו בלבד שיוכל להיות מ"ן ומ"ד כנ"ל. וזהו אל הוי' שיוכל להיות ש' הוי'. כי הנה ידוע דהוי' דע"ב מקור לחכ' ודס"ג לבינה כו', אבל החכ' אשר מאין תמצא למעלה מהשתל' כמבואר למעלה היינו למעלה מבחי' הפרסא עליונה המבדלת בין עצמות אור א"ס לנאצלים ונבראים כו' ששם נק' אין כו'. וצמצום הפרסא הוא ע"י יו"ד בתחילה ואח"כ ה"א התפשטות וי"ו המשכה כו' שהוא בנין אורות הנאצלים כידוע, וכענין רחום וחנון ה' כו' וד"ל. והנה יש להקדים תחלה תוכן כוונת משה בבקשה זו ואח"כ יתבאר המשך דבריו. דהנה עיקר כוונתו ה' לראות את הארץ כדי שע"י בחי' הראי' שימשיך לארץ לא תצטרך כנ"י כלל למעשה המצות שהרי כך אמר ויתעבר ה' בי וכו', וצו את יהושע כו' ועתה ישראל שמע כו', ובסוף הפרשה ג"כ אמר הנה אנכי מת כו' דמשמע דאם לא ה' מת לא ה' צריכים כ"כ לחוקים ומשפטים כו', וזה פלאי. אך הענין הוא דבאמת עיקר ענין המצות הוא רק להוסיף האור בכלי כידוע והוא ע"י יחוד מ"ן ומ"ד שבמעשה המצות כנ"ל, ויחודים הללו יש בהם שינויים רבים לפי אופן הבנת המקבלים כו' וראה שעתיד א"י ליחרב כו'. אך כאשר משה ה' ממשיך בקרב הארץ בבחי' ראי' והסתכלות שלמעלה מעלה כנ"ל ה' נמשך לה מלמעלה ממקור המוחין בבלתי שינוי והפסק כלל כנ"ל, ע"כ לא היו צריכים כ"כ לחוקים ומשפטים לגרום מ"ן ומ"ד מלמטה למעלה כי אין ערוך כלל לאתעדל"ע שמצד עצמה עם מה שמצד אתעדל"ת בלבד מטעם הנ"ל שהוא למעלה מבחי' השבירה והתיקון כו' וד"ל. וזהו שאמר אתה החלות פי' אתה מצד התעוררות עצמותך שהי' מאיר בבחי' משה עין העדה כו', ע"כ אעברה נא ואראה את הארץ להחזיר אותה פב"פ ע"י בחי' הסתכלות פב"פ בקיום נצחיות כנ"ל וד"ל. ומה שביקש לראות ע"י העברה דוקא שיעבור ויהי' ממש בתוכה ולא ע"י הבטה מרחוק לעמוד על ראש הפסגה כו' כי רצה דוקא להמשיך לארץ בבחי' אור פנימי מההסתכלות עינים עליונים ולא מבחי' אור מקיף בלבד להביט מרחוק כמ"ש במ"א. ועתה מובן המשך דבריו ואתחנן אל ה' בחי' חנם הנ"ל שלמעלה מש' הוי' אעברה נא כו'. אך לא פעל בקשתו רק על העתיד בימוהמ"ש דכתי' הנה עין בעין כו', ולכך אמר ועתה ישראל שמע אל החקים כו' עד לעשות כן בקרב הארץ כו' בקרב דייקא להעלות מ"ן מלמטלמ"ע כו', והוא מדריגת יהושע איש אשר רוח בו בחי' רוחא דשביק בגוהו כו' וד"ל. ובכ"ז יובן הטעם שבכל דברי משה אליהם במשנה תורה אומר ה' אלקיכם ולא אמר ה' אלקינו כמו שאמר בפ' שמע ישראל ה' אלקינו כו'. אך הענין הוא דמשה הוא נק' איש אלקים בחי' בעלה דמטרוניתא כו', כי שרש שרשו למעלה מבחי' הדיבור דלכך ה' כבד פה כו', מפני שהי' במדריגת בחי' הביטול שבחכמה כח מ"ה כידוע. וידוע דהוי' אלקינו הוא או"א ואלקיכם הוא בחי' מלכות דאצי' הנק' כלת משה, ולפי שמשה זכה לבינה כו' לכך אמר בפ' שמע

ישראל הוי' אלקינו. כי הנה במדריגתו הוא בחי' אלקים, אבל לגבי בחי' מל' דאצי' נק' איש אלקים כו', לכך אמר אלקיכם כו'. כי הנה מה שהי' הדיבור העליון במשה לא הי' מצד עצמות מדריגתו כי הי' למעלה הרבה מבחי' הדיבור העליון כו' אלא כמארוז'ל שהיתה שכינה מדברת מתוך גרונו של משה מבחי' בינה שבגרון כו', שמשם נמשך שרש הדבור כו' והדיבור הי' מצד עצמו כו' וד"ל. ועיקר הדברים הוא מפני ענין הנ"ל שאמיתיות מדריגתו שמבחי' העינים כו' לא הי' יכול להמשיך בהם לפי שהם היו למטה ממנו לכך אמר אלקיכם כו' וד"ל.

ושרש ענין בתי גוואי ובתי בראי הנ"ל, הנה ידוע דלבוש דנוגה כשהוא בעולם הבריאה רובו טוב כו', ובעולם היצי' חציו טוב בלבד, ע"כ מבחי' הלבושים החיצונים די"ס דיצי' הוא בחי' היכל הרביעי מלמעלמ"ט הנק' מדורא רביעא' בזהר פ' פקודי שם משכן הס"ם לקבל יניקה ושפע לע' שרים דעשי'. וזה נק' בתי בראי אשר יש בה שם למספר כו' בבחי' עצבות, משא"כ בבתי גוואי בבחי' היכלות הפנימיות שחציו טוב לא יגורך רע כתי' ואין עצבות לפני המקום כו' וכענין הכתוב מי זה בא מאדום כו' עד וכל מלבושי אגאלתי, דהיינו בחי' גבו' קשות שבהיכל הרביעי הנ"ל שנמשך שפע לע' שרים בשביה"כ כו' בבחי' לבושים החיצונים הנק' לבוש שק כו', ויו נצחם על בגדי כו' פי' כשיבורר הטוב מהרע דנוגה כי שרשם נפל מרפ"ח ניצוצין כידוע, וזהו"ע שביה"כ כידוע. אך כאשר נתבררו הרפ"ח ניצוצין מקליפת אדום כתי' ויו נצחם כו' שהוציא מהם הטוב בגבורות עליונות שנפלו כו' וד"ל. וביאור ענין התלבשות והשתל' בחי' בתי גוואי ובתי בראי הנ"ל, הנה מבואר למעלה כמו ענין המחשבה והדיבור שלגבי עליון גם המח' נק' בשם דיבור בלבד כו', כמו"כ ענין המלאכים החיצונים אראלים צעקו חוצה כו', דהיינו מיכאל שנמשך מבחי' דיבור נק' בתי בראי ולפנים ממנו היכל המחשבה בחי' מיכאל עליון שנמשך מאותיות המח' דא לגו מן דא כו'. והיינו ענין הסדר של ההיכלות זה לפנים מזה המבוארים בפ' פקודי וד"ל. ולפ"ז מ"ש במסתרים תבכה גפשי שהוא בבתי גוואי כו' הנק' במסתרים לא יתכן דהא אין עצבות לפני המקום רק בהיכלות החיצוני' כנ"ל שהוא בלבוש שק דחיצוני' היצי' כו'. אך הענין יובן לי"ח וד"ל.

ושרש ענין עת לאהוב כו' הנה מבואר בזהר שדרש הינוקא בזה דהוא אהבה שבמל' הנק' עת ונק' ג"כ את באל"ף כי אלפין עיינין כו', ושרש הדבר דהזמן מתחיל במל' והן אותיות את שקבען בפה כמ"ש בס"י וד"ל.

להבין שרש ענין רא' ושמיעה בעבודת ה' ששרשם בחו"ב כידוע. הנה אנו רואים שהשמיעה יותר דקה במהותה מן הרא' שהרי השמיעה פעולתה בבחי' רוחניות לשמוע קול שהוא רוחני ולהבחין בו בין טוב לרע, וברא' הפעולה פעולה גשמיות להביט ולהסתכל בדבר גשמי' כו'. והיינו מפני שמהות השמיעה יותר דקה ממהות הרא' כו'. והנה אנו רואים יתרון מעלה ברא' מבשמיעה והוא בבחי' ההתפעלות אשר תתפעל הנפש ביותר מן הרא' וההסתכלות משתתפעל בשמיעה, שהרי כאשר יצייר בשכל ויתבונן באיזה דבר נחמד לא יתפעל כ"כ ומכ"ש כשישמע באיכותה, וכאשר יראנו בעיניו יתפעל ביותר עד שאינו דומה כלל בחי' התפעלות השמיעה להתפעלות הרא' כמאמר אינו דומה שמיעה לרא' כו'. וא"כ יש להפליא דמאחר שכת ההתפעלות ימצא ברא' יותר מבשמיעה למה במהותם השמיעה יותר דקה מהרא' כנ"ל. אך הענין הוא דהעינים הראות ואזנים השומעות הם בחי' כלים לכח הרא' וכח השמיעה הרוחני כידוע, ושרש כח הרא' הרוחניות נמשכת ממוח החכ' שבנפש, ושרש כח השמיעה נמשך ממוח הבינה שבנפש כמ"ש במ"א באריכות. ולהיות כי מוח החכ' הוא יותר געלה הרבה במדריגה ממוח הבינה ע"כ אינו דומה התפעלות השמיעה להתפעלות הרא' כלל כנ"ל, לפי שהנפש תתפעל ביותר ע"י מוח החכ' שהוא כח הראשון ממנה היותר געלה הרבה ממוח הבינה ולא תתפעל כ"כ ע"י מוח הבינה בכח השמיעה שבאופן כו' וד"ל. אבל במהות כחות הרא' והשמיעה נהפוך הוא שכח הרא' אינה דקה ככח השמיעה ולא מצד שפלות ערכה אלא אדרבה מפני עוצם מעלתה בשרשה שהיא במוח החכ' ע"כ תוכל להתמשך למטה בגשמיות הפעולה ביותר לפי הכלל הידוע דכל שהוא גבוה ביותר יותר יוכל להשפיל עצמו למטה כמ"ש במ"א וד"ל. ואחר כ"ז יובן עוד למשכיל דבחי' הרא' וההבטה יתכן יותר בדבר השפל ביותר, ובחי' השמיעה וההבנה יתכן בדבר הגבוה מאד געלה, דלפי שהדבר געלה ומופלא בערך לא יתפוס בו רק כח השמיעה הדק ביותר מפני שהי' מרחוק בלבד, אבל בכח הרא' שהיא בגשמיות והי' מקרוב לא תתפוס בו כו'. ולזה הטעם מובן מה שאנו רואים שההתפעלות בהתבוננות יחוט' בחי' ממכ"ע ואיך שהמלאכי' אומרים ברעש כו' ומתבטלים ממציאותם כו' וכיוצא בזה תהי' בנפש אלקית ביותר הרבה מהתבוננות שלה ביהו"ע דעולם האצ"י וכדומה שלא תתפעל כ"כ כידוע, מפני שבחי' הבריאה יש מאין הי' ולגבי עולם האצ"י נק' בשם דומם לבד גם כח הפועלם מאין כו' וכמ"ש עפר אשר יהי' בקרקע המשכן כו' מקימי מעפר דל כו' בחי' יש מורגש ובדבר השפל ונמוך כמו דומם יתכן דוקא בחי' הרא' והסתכלות מקרוב כנ"ל. וע"כ תתפעל הנפש ביותר מהתבוננות יחוט' דהיינו מל' דאצ"י כשמהווה מאין ליש את הנבראים כו' לפי שהוא בבחי' רא' מקרוב לגפש כו', משא"כ התבוננות יחו"ע דנאצלים ממאצילן כו' וכדומה שהוא יותר געלה בערך מן הנפש ורחוקה ונפלאה מאד מהשגת הנפש כו' לפי שהאצ"י בעצם במדריגה גבוה הרבה מבחי' ממכ"ע כידוע, ע"כ לא תתפעל הנפש כ"כ מפני שלא יכלינה במוח החכ' בבחי' רא' כ"א במוח הבינה בלבד בבחי'

שמיעה מרחוק. ואע"פ שההתפעלות בראי' יותר מבשמיעה מצד שכח הראי' יותר געלה בנפש אבל באותה הדבר שמתפעל ממנו תתפעל השמיעה יותר מראי' אם הוא דבר הגבוה, ובדבר השפל ונמוך תתפעל הראי' ביותר מטעם הנ"ל וד"ל.

ובזה יובן מה שתיקנו אנכה"ג בשכמל"ו כמו שאמר יעקב ולא כמו שאמר משה שמע ישראל כו' בלבד ואין הלכה כאנשי יריחו שהיו כורכים את שמע כו', להיות כי השבטים היו במדריגה התחתונית בבחי' הארת האצו' שבכריאה ולא בעצמות האצו' כידוע, ע"כ הי' ההתפעלות שלהם ביחוד שבבחי' עצמות האצו' בבחי' התפעלות השמיעה בלבד ולא בהתפעלות הראי' לכך תיקנו להם יחוט' דבשכמל"ו שיהי' אצלם בבחי' ראי' מטעם הנ"ל דהוא בחי' דומם עפר אשר בקרקע כו'. ויהי' להם התפעלות הראי' שהי' ביותר תגבורת מהתפעלות השמיעה ועיקר המצוה ביחוד אלקות הוא התפעלות הראי' כמ"ש אתה הראית לדעת כו', אבל מדריגת משה היתה בעצמות האצו' כידוע המאמר דמשה מלגאו ויעקב מלבר כו'. לכך לא אמר בשכמל"ו כי הי' לו התפעלות הראי' גם ביחוד"ע. וזהו הטעם שאין הלכה כאנשי יריחו לפי שנתמטטה מדריגת כנ"י בימי יהושע מכמו שהי' בימי משה מטעם הנ"ל וד"ל. ואמנם אע"פ שהתפעלות דראי' הוא מבחי' יחוט' דוקא מטעם הנ"ל, אבל כלות הנפש שלאחר ההתפעלות הוא ליחודא עילאה דוקא שאין בחי' הראי' אלא סיבה לההתפעלות, אבל מהות ההתפעלות תהי' לעצמות אור א"ס שהוא המאציל כו'. ויש בזה בחי' רצו"ש, הרצוא הוא ליכלל בעצמות אור א"ס דוקא שלמעלה מבחי' ראי', והשוב הוא בבחי' ראי' כשהדבר קרוב אצל השגתו בתתבוננות יחוט' כנ"ל, ואח"כ ההתפעלות הנמשך מן הראי' חוזר ליחוד"ע כו' וד"ל.

והנה ידוע המשל להבין סדר ההשתל' דאבי"ע מבשרי אחוה כו', דהנה יש ד' מדריגות שכל ומדות מחשבה דבור כו', והדבור הוא גשמיות בערך לגבי המחשבה שהרי אם ידבר האדם דברים בלתי התלבשות אותיות המחשבה בהם הנה לא יש בדיבורים הללו שום חיות כלל רק כקול גשמי יחשב כו', לפי שהדבור מצד עצמו גשמי הוא כשיוצא מהבל הפה הגשמי כו'. אך כשהמח' הרוחני' מתלבש בדבור אז יש בו חיות רוחני ויהי' נחשב בערך חיות החי ולא בערך הדומם כו', ועד"ו יחשב גם המח' גשמיות בחי' דומם לגבי המדות שהרי אנו רואים בהתפעלות המדות אהבה ושנאה וכעס חיות רב מאד, אבל המחשבה בלתי התלבשות המדות בה הי' בלתי חיות כלל כו'. וכן ערך המדות לגבי השכל כו' כמ"ש במ"א. וא"כ מובן שהגם שהדבור נראה ליש לעין הרואה והמח' יחשב אין באמת נהפוך הוא שהמח' יש בה חיות רב יותר והוא אותיות היש כו', והדבור כלא חשיב מפני מיעוט חיותו. ועד"ו במחשבה למדות וממדות לשכל כו'. ונמצא שברוחניות כל הגבוה יותר יותר יחשב יש באמת ובגשמיות

הוא בהיפך שכל שהוא נעלה במדרגה יותר בהפשטת גשמיותו יותר יקרא אין כו' וד"ל. ויובן מכ"ז הנמשל למעלה, דערך עולמות זה לגבי זה ה"ז כמו ערך המחשבה לגבי המדות כן ערך העולמות בריאה ויצירה שנק' עלמין דאתכסיין ואתגליין כו' כידוע לגבי המדות דאצי' וערך המדות לח"ב דאצי' כו'. וכאשר ירגיל האדם עצמו בהתבוננות יתפס היש הנראה לאין והאין שאינו נראה ליש באמת כמו שהוא כנ"ל. וזהו ע"י ראי' רחניות דוקא כמאמר איזהו חכם הרואה את הנולד, פי' נולד מאין ליש כו', שבאמת נהפוך הוא כנ"ל. אבל ע"י ראי' גשמיות להיפוך הוא שיחשוב היש האמיתי לאין כו'. ובדבר זה אינו דומה שמיעה לראי', דדוקא ע"י בחי' הראי' שהוא במוח החכמה כנ"ל יראה האמת ולא בשמיעה. וכאשר יתחזק כח השכלי שבמוח החכ' דוקא יראה בראי' שכליות בהיפוך כמו שנראה לעין הגשמי כו' וד"ל.

ש"פ כי תצא

כ' הנה * ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש כו'. ידוע דהאבות נק' הרים כמ"ש שמעו הרים את ריב ה' כו', והטעם הוא עד"מ כדור הארץ הגשמי שרוב שטחה שהי' במישור ובהשוואה ובמקום א' שימצא תל והר גבוה הנה ה"ז דוגמת עלי' והתנשאות הארץ במקום הזה הגבוה מאחר שעולה למעלה מעלה בגובהו עד לשמים כמ"ש ההרים הגבוהים תחת כל השמים כו' כמ"כ כנ"י המכונה בשם ארץ הנה האבות הם דוגמת ההרים שבארץ להיות שהמה בבחי' התנשאות וההתקרבות למעלה מעלה כענין לא כאברהם שקראו הר כו' ע"י האהבה והדביקות שלו שהי' הולך ומתקרב לה' אחד בעילוי אחר עילוי כמ"ש בו הלוך ונסוע כו' ובכח המדת האהבה שלו הוא מנשא ומגביה כללות גשמי בכל דור ודור המסתעפים ממנו להתקרב כלפי מעלה, וזהו מי יעלה בהר ה' כו' וד"ל. והנה אין קורין אבות אלא לשלשה דע"ד הנ"ל באברהם אהבי כו' כמ"כ במדת היראה דיצחק כו' וכת"י שמאלו תחת לראשי כו', דבחי' שמאל מנשא את הראש כו' דוקא ובחי' ימין מנשא בחי' אחוריים דוקא כמ"ש וימינו תחבקני שמחבק את הגוף מאחוריו ומנשאו ומעלהו אליו כו'. וביאור הדברים הנה ארו"ל מפני מה לא גא' גו"ן באשרי כו' ואפ"ה חזר וסמכו ברוה"ק שנאמר סומך ה' לכל הנפלים כו'. והענין

הוא דכתי' ותבך ותפול לפני רגליו כו', דבזמן הגלות כנ"י בבחי' נפילה לפני רגליו כו'. והנה בזמן מ"ת כתי' פב"פ דבר ה' עמכם כו'. וביאור ענין פב"פ עדי"מ באדם התחתון הנה בפנים שלו עיקר החיות של הנפש ולכך בו ניכר ונראה כל הד' חושים רא' ושמיעה ריח כו', ונק' פנים ע"ש הפנימיות כי בו משכן פנימיות חיות הנפש. משא"כ בבחי' אחוריים בכתף וכדומה אעפ"י שיש שם קצת חיות אבל הוא מבחי' חיצוני' חיות הנפש הוא מעט מזעיר [המופסת לזה שבהרגשת כאב לא ירגיש האדם כ"כ בכאב המכה שבאחוריים כמו שירגיש בכאב שבצד הפנים כו' והוא מפני שהדעת שממנו ההרגשה ימצא יותר בצד הפנים מבצד האחור, וע"כ לא תרגיש הבהמה שאין לה דעת כ"כ בכאב הכאה כמו האדם כו', וכמ"ש במ"א]. ומאחר שנמצא חילוק זה בין פנימיות לחיצוניות בחלקי הגוף שהוא חי מחיות הנפש מוכרח שימצא חלוק זה בנפש עצמה בין פנימיותה לחיצוניותה והוא אשר אנו רואים שיש רצון בנפש שהוא נמשך פנימיות שלה ויש רצון שנמשך מבחי' חיצוני' שלה בלבד דהיינו כאשר יחפוץ האדם בכל נקודת לבבו הפנימי' לאיזה דבר מו"מ וכדומה, אמנם לא יוכל להגיע אליו בלתי שיעשה דברים רבים עד שיגיע אליו כמו שילך וידבר עם אנשים ויעסוק בכמה עסקים וכדומה, שכל אלה אין בו פנימי' הרצון כלל רק בחי' חיצוני' שלו והוא עושה אותם בדרך אגב וגררא בעלמא בהיות שכוונתו להגיע עי"ז למכוון ורצון הפנימי והוא דבר המו"מ עצמו כו'. ונמצא כל העסק והדיבור ההילוך ה' בבחי' אחוריים בקרירות גדולה, כי מצד עצמו כבד עליו טורח העסקים, רק בשביל שיגיע ע"י לפנימי' הרצון כו'. ועד"ו נק' בחי' אחוריים כל מה שיעשה האדם בדרך אגב כו' ואין פנימי' הרצון בו כלל, אך החיצוני' מלביש לפנימי' ומכסהו כו'. וכמ"כ יש בכל כחות הנפש בחי' פנימי' ובחי' אחוריים שמלביש כו' כמו בשכל וחכמה שיש פנימי' השכל ובחי' חיצוני' השכל והאחוריים שבו וכן במדות ומחשבה ודבור ומעשה כו'. ועד"כ כ"ז יובן הדוגמא בכנ"י בהיות ידוע בעבודת ה' שכאשר בחי' פנימיות הנפש לה' אחד בכל נקודת לבבו הפנימי וכל ענייני עוה"ז מו"מ ואכילה ומלבוש, וכיוצא הם בבחי' חיצוני' הנפש בבחי' קרירות ואחוריים כו', זהו"ע פב"פ שבחי' הפנים דכנ"י דבוקה בה', וכמ"כ יאר ה' פניו אליהם כו' מאחר שכל עיקר פנימיות חפץ ורצון דכנ"י לה' כו'. אבל כשהוא בהיפך, דעיקר הרצון ופנימיותו לענייני העולם וכו', אלא שלאחר העמל והיגיעה בכל ענייני גופו בכל פנימי' רצונו כו' יזכור על ה' ויתייגע בתפלה ויוליד רצון בנפשו בבחי' חיצוני' בלבד מבחי' אחוריים כי עיקר פנימיותו פונה בענייני העולם כו', ע"ז נאמר כי פנו אלי עורף ולא פנים, פי' הגם שהם פונים לבבם אלי בבחי' רצון ותשוקה אבל הוא בא ונמשך מבחי' העורף והאחוריים דנפשם ולא פנים מבחי' פנימיות נפשם. ובענייני העולם יהי' בבחי' חיצוניות כו' וד"ל והנה בזמן ביהמ"ק הי' יחוד פב"פ עם כנ"י, דהיינו שהאיר ה' פניו אליהם, וגם כנ"י היו פונים בחי' פנימי' שלהם לה'. ובזמן הגלות הוא מ"ש כי פנו אלי עורף, ופי' אלי הוא לפנימיות שלי דיאר הוי' פניו כו' וה"ו בחי' אחר בפנים וד"ל.

ואמנם כתי' סומך ה' לכל הנופלים כו', שנפלה כני' לפני רגליו כו' והוא מחורם פב"פ כו'. ויש להבין תחלה ההפרש שבין נופלים לכפופים, דהנה עד"מ מי שכופף ראשו למטה מטה עדיין הוא עומד בחצי גופו על הארץ ולא נפל והוא שעומד על רגליו ויריכיו, דק ראשו מושפל ונופל. אבל הנופל הוא אשר נפל מעמידתו על רגליו ונפל כל גופו והרי אינו עומד אפי' על רגליו כו'. כמ"כ הנמשל למעלה בכני' בהיות שכאשר נפלה בבחי' פנימיות הנפש שהוא הפנים והראש למטה לצרכי הגוף כנ"ל לא נק' נפילה אלא כפיפה שנכפפו המוחין הפנימי' שבראש למטה מטה בצרכי עיני הגוף החומרי ולא שנפל לגמרי גם מרגליו כו', כאשר אינו חסר מבחי' המעשה בחיצוניות להיות סו"מ ועש"ט בפו"מ בתכלית הזהירות כל היום אפי' מדקדוק קל דד"ס וכיוצא שהם נק' בחי' רגלים בנפש אלקית שהיא בחי' גה"י כו'. משא"כ כשעובר אפי' על דקדוקי סופרים ה"ז מן הנופלים שנפל גם מעל רגליו שהוא בחי' המעשה ולא יכול לעמוד כו' וד"ל. וזהו"ע מארז"ל מפני מה לא נא' נו"ן באשרי כו' שהוא נפילת כני' לצרכי גופם בבחי' פנים כנ"ל שהוא בחי' אחר בפנים כו', וזהו נפלה לא תוסיף כו'. ויש בזה ב' מדריגות, הא' הנפילה לגמרי גם מבחי' המעשה כנ"ל, והב' הכפיפה בראש ומוחין בלבד כנ"ל. ועל שניהם חזר דוד וסמכן ברוה"ק, פי' שהחזירן פב"פ כו', והוא במה שאמר סומך ה' לכל הנופלים לגמרי וגם זוקף לכל הנשמות הכפופין בראש ומוחין בלבד, וכמו שאנו אומרים זוקף כפופים כו'. ואמנם איך חזר וסמכן להחזירם פב"פ הוא מפרש ואומר הפסוקים שאח"ז והוא מה שאמר עיני כל אליך ישברו כו' פותח את ידיך כו'. וענין עיני כל אליך כו' היינו בקשת כני' שיוחזרו פב"פ וכענין השיבנו ה' אליך ונשובה כו', פי' השיבנו מלמעלה שלא להיות פנימיות שלנו דבוק בעוה"ז אלא אליך דוקא ונשובה פב"פ כימי קדם שהי' בבחי' פב"פ כנ"ל וד"ל. וענין פותח את ידיך הו"ע החזרת פב"פ איך שהוא נעשה ע"י המצות דוקא, והוא מה שאמר תחלה ואתה נותן להם את אכלם בעתו כו'. ויש להקדים תחלה ענין הידוע בעצמות אור א"ס ב"ה שנק' קדוש מטעם שהוא מובדל בערך מכל ההשתל' דאבי"ע כו'. כי הנה ידוע שאין דמיון ענין ההשתלשלות העולמות דאבי"ע מאור א"ס ב"ה כדמיון התלבשות הנשמה בגוף האדם, שהרי הנפש והנשמה תתפעל מן מאורעות הגוף כמו בהרגשת כאב שתרגיש הנפש דוקא מפני שיש איזה צד שייכות ההשתוות ערך זה עם זה כו' עד שתתפעל הנפש ממאורעות הגוף, והוא מפני בחי' גילוי אור חיות הנפש שמלובשת ומתאחדת ממש עם הגוף כו'. משא"כ למעלה באור א"ס ב"ה שהוא הנשמה לעולמות אבי"ע אין להם ערך והשתוות עמו כלל וכלל בשום צד עד שלא יתכן כלל לומר בחי' התפעלות שיתפעל מהם אלא הוא ית' קדוש ומובדל בערך מהם לגמרי, וע"כ גם השינוי לא ימצא בו וכמ"ש אני הו"י לא שניתי כו' שהשינויים וההתפעלות ענין אחד הוא המורה על השתוות ערך זע"ז כנ"ל. וזהו ענין המאמר הידוע דלאו דאית לך צדק ידיעא כו' ולאו מכא"מ כלל אלא לאחזאה איך מתנהג עלמא. פי' לאחזאה בראיית עיני המקבלים בלבד שישנו

ויבינו מתוכם עצמות אור א"ס שהוא קדוש כו'. אבל מצד עצמותו ית' הוא רם ונשא מהיות לו ערך והשתוות אפי' עם חכמה שנק' ראשית וכמאמר אנת חכים ולא בחכ' ידיעא כו'. וכאשר בא הארה מעצמותו הנה מאיר בעליונים ותחתונים בהשוואה אחת וכמ"ש כי כל בשמים ובארץ ותרגומו דאחיד בשמיא וארעא, כלומר יחד בהשוואה כי מעלה ומטה שוין לפניו כו'. וזהו המשפילי לראות בשמים ובארץ, פי' שמים אותיות ש' מים, וידוע דמים הוא ים החכמה ונחלק לב' קוין והוא השי"ן כו', וגם לים החכמה הנה הוא יורד רק ע"י בחי' צמצום והשפלה וירידה גדולה מן העצמות, וזהו המשפילי לראות בשמים כו'. וכאשר ידוע דהחכ' נק' בחי' עשי' גשמיות לגבי עצמותו כמ"ש כולם בחכ' עשית כו', והרי כאשר משפיל א"ע לראות הוא רואה צופה ומביט בשמים וארץ כאחד דהיינו מריש כל דרגין שהוא החכ' עד סוף כל דרגין הנק' ארץ יחדיו בהשוואה אחת כי אין מעלה ומטה לפני עצמותו ממש.

והנה אנו אומרים בברכת המצות אשר קדשנו במצותיו כו' להמשיך בחי' קדש העליון שהוא קדושת עצמותו ית' שנק' קדש בלא וי", ומה שנמשך למטה להיות קדוש ומובדל בערך בעולמות דאבי"ע נק' קדוש בוי"ו כידוע. והמשכת קדושות הללו הוא ע"י מצות מעשיות דוקא. ולהבין הטעם, הנה כת' אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם פי' וחי בהם שימשיך ע"י מבחי' חיי החיים עצמות אור א"ס ב"ה. כי הנה במצות מעשיות יש בהם מבחי' פנימי' רצה"ע הנק' כתר עליון והוא בחי' התחתונה מעצמות אור א"ס שנק' חיי החיים. דידוע שהחיות הנק' חיים הוא רק בחי' גילוי אור השפע, אבל בחי' עצמות שממנו מאיר האור הוא הנק' חי בעצם, ולפי שממנו תוצאות חיים נק' חיי החיים שמהוה את גילוי החיים כו'. ועד"ו למעלה הנה בחי' עצמות אור א"ס שלמעלה מעלה גם מחכ' וכו' ונק' חי העולמים לפי שהוא בחי' עצמות שממנו תוצאות חיים בגילוי אור להוות חכמה וכדומה כו' וע"י המצות מעוררים שפע הרצון העליון להיות מאיר בעולמות, וזהו וחי בהם וד"ל. וזהו ג"כ פי' המאמר בומן שישראל עושין רצוש"מ כו', ענין המקום הוא אשר יהי' בו ו"ק דוקא מעלה מטה מזרח מערב כו', וידוע דבחי' ו"ק עליונים שרש ומקור לו"ק דאבי"ע וע"ו נאמר הנה מקום אתי כו' פי' שהמקום של כל העולם מד' העולמות בבחי' ביטול הוא לגבי עצמותו ית' שהוא קדוש ומובדל ממנו כנ"ל, עד שצריכים להמשיך ע"י צמצום וירידות, או כמו שאנו אומרים ברוך המקום כו'. וזהו עושין רצונו של מקום, פי' להמשיך בחי' רצה"ע שהוא מבחי' הארת עצמות להיות שרש וראש לנאצלים ונבראים ולהקרות להם בשם כתר שהוא הרצון, והיינו רצונו של מקום כו'. והוא מסיבת מעשה המצות שהם מבחי' פנימי' הרצון כו' וד"ל. וזהו אשר קדשנו במצותיו כו'. והנה בד"כ נחלק המשכת קדושת העצמות לג' קוין ימין ושמאל ואמצע [כמבואר

בפרד"ס * חח"ן מימין כו']. ולהיות כי אין ערוך כלל בין עצמות המאציל לנאצלים וגבראים כו' א"א להמשיך להם קדושה העליונה שבבחי' העצמות כ"א ע"י צמצום והעלם והסתר האור בתחלה ואח"כ יומשך כידוע שבכל המשכה מעילה לעילה כאשר אין ערוך ביניהם כלל א"א כ"א ע"י צמצום והעלם האור בתחלה ואח"כ יומשך למטה. ונק' צמצום האור בשם יו"ד והמשכה שנמשכת אח"כ בשם וי"ו, כי אות היו"ד להיותה נקודה א' בבלתי שום התפשטות מורה ענין הצמצום וצירוף אות הוי"ו שנמשך בדרך קו מורה על ההתפשטות והמשכה מלמעלה למטה כידוע. וזהו פותח את ידיך א"ת ידיך אלא יודי"ך הן ג' יודי"ן ג' מיני צמצומי האור של העצמות קודם שימשיך למטה בצירוף ג' קוין שהן הווי"ן כו' וכדוגמת צירוף אות הוי"ו שראשו יו"ד ונמשך ממנו למטה קו א' והרי נעשה מיו"ד וי"ו כו' וכמ"ש במ"א. ועד"ו ענין המשכת קדושת העצמות שנק' קדש בלא וי"ו וכשנמשך אח"כ ונחלק לג' קוין ימיו ושמאל ואמצע נק' קדוש בוי"ו, והן ג' ווי"ן כו' [וכמ"ש במ"א בענין י"ג ת"ד שהן יודי"ן ונעשה ווי"ן כו']. וכל המשכות הללו באים מאשר קדשנו במצותיו כו', והיינו מ"ש בתחלה ואתה נותן להם את אכלם בעתו בעתם לא נאטר אלא בעתו בעת המאכל דוקא. פי' כידוע דכנ"י נק' רעייתי כלומר טרנסתי שמפרנסים לאביהם שבשמים כו' במעשה המצות כמו הקרבנות שנק' לחמי לאשי כו' ועי"ז נעשה עת רצון למעלה כמו שנא' זירח ה' את ריח הניחוח ויאמר לא אוסיף עוד כו'. ועד"מ כמה מיני מאכלים יש שמענגים ומעדינים את הנפש עד שגורמים באדם התחתון עת רצון ותענוג לעבור על מדותיו הו', כמ"כ בכל מצות מעשיות שהן כדוגמת מיני מאכל כלפי מעלה לגרום בעצמות אור א"ס ב"ה בחי' עת רצון, וכמ"ש בעת רצון עניתך, ואין העת רצון אלא בשעה שיערב לפניו המאכל דוקא והיינו בעתו בעת המאכל שיגרום עת רצון כו' או נותן להם שפעם אח"כ בהמשכת מוחין חדשים כו' ויפתח את ידיו שהן ג' מיני יודי"ן להתמשך לבחי' ווי"ן כנ"ל וד"ל. ומשביע לכל חי רצון פי' כל חי כמ"ש בזהר ע"פ ובניהו בן איש חי כו' והוא בחי' ההשפעה דצדיק חי עלמין כו', דהיינו מלבד ההשפעה עצמה אלא כח המשפיע מה שהוא מתקשר ומתחבר מעולם לעולם שלמטה הימנו. וזהו המאמר עמוד א' וצדיק שמו כו', כמו עד"מ העמוד שמחבר מעלה ומטה שהוא בחי' ממוצע ביניהם וד"ל. ולהיות כי קדושת העצמות נמשך לג' קוין כנ"ל אמר ומשביע לכל חי בחי' רצה"ע הנ"ל. מג' קוין דפותח את ידיך כו' עד שגם צדיק זה משפיע ג"כ בבחי' ג' קוין למטה הימנו בג' עולמות הנפרדים כו'. וזהו צדיק ה' בכל דרכיו, פי' דרכים רבים יש שמשפיע צדיק זה הנק' חי עלמין בעולמות וכללותם המה ג' דרכים ונתיבות והם בחי' ג' קוין הנ"ל וד"ל. וחסיד בכל מעשיו פי' לפי שמשתלשל השפעה זו דצדיק חי עלמין למטה מטה בעולמות עד שנשפל ויורד גם לעולם העשי' השפל להיות

גם שם מצוי בחי' גילוי אלקות, וכמו שימצא בשעת עת רצון שגם ע"ה ופחותי הערך יתפעלו מאד בבחי' גילוי אלקות כו', היינו מפני גדול תגבורת החסד עליון בצדיק זה, והוא חסיד בכל מעשיו גם בבחי' העשי' במדריגות השפלות כו' וד"ל. ואח"כ מפרש הטעם למה יהי' כל זה ואומר קרוב ה' לכל קוראיו כו', פי' כאשר יקראוהו באמת בבקשה שיהי' בבחי' פנימי' הנפש כנ"ל [כמ"ש למעלה עיני כל וכו'] ולא בבחי' חיצוני' או יאר ה' פניו ג"כ אליהם בבחי' פנימי' הרצון הנק' עת רצון ויומשך למטה מטה עד שיתן להם כח ועוז לעורר בהם בחי' פנימי' הרצון ג"כ ויחזירם פב"פ. וזהו רצון יראיו יעשה פי' הפנימיות הרצון שביראיו ה' הוא עושה בהם ע"י שפותח את ידיו כו' כנ"ל. וזהו ג"כ ענין מצות צריכות כוונת מלשון נתכוין כו', דהיינו שיהי' בחי' פנימי' הלב שהוא פנימיות הרצון דכנ"י כמו שהוא למעלה ע"י המצות כנ"ל, והוא עיקר ענין החזרת פב"פ וד"ל. ואת שועתם ישמע ויושיעם, פי' כשיצטקו אל ה' בצר להם כו' ישמע ויושיעם להגביהם ולהעלותם למעלה להיות עמו בבחי' פב"פ כו'. והו"ע שמאלו תחת לראשי כשיש בחי' שמאל דוחה להשפיל א"ע ולצטקו בצר להם כו' הרי עי"ז נתעלים בחי' הראש ומוחין דכנ"י שיוכלו להיות בבחי' פב"פ, ואח"כ ע"י מעשה המצות שנעשים בבחי' אחוריים בדבריי' גשמי' כתי' וימינו תחבקני מאחוריו כו' כנ"ל, והוא החזרת פב"פ ממש כו' וד"ל.

וזהו כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה כו'. דהנה ארו"ל אין ישראל נגאלין אלא בתשובה וא"ל אין נגאלין כו'. ויש להבין מאי וא"ל אין נגאלין דאם אין להם חטאים ועוונות שיעשו עליהם תשובה למה לא יגאלו גם בלתי תשובה כו'. אך הענין הוא דכתי' קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות כו', להיות ידוע בענין אלקי אברהם אלקי יצחק כו', שהו"ע הצמצום והירידה ע"י צמצום אלקי אברהם להיות התהוות מאין ליש מאצ"י לבריאה כו', וכן עד"ז אלקי יצחק כו', ואחר הצמצום נתפשטה ההארה בבריאה להיות נק' גדול גבור ונורא שהן בחי' חג"ת כו' כנ"ל וזהו הגדול בה"א הידיעה להיות שלגדולתו העצמי' שבבחי' האצ"י עצמו אין לה חקר וגבול כלל, אך כשמתפשט הארה בנבראים נק' גדול כו'. והנה אברהם יצא ממנו ישמעאל כו' דאת זה לעו"ז עשה האלקים כידוע, ומבחי' חסד דקדושה נמשך ומסתעף חסד דקליפה ועד"ז במדת גבורה דיצחק כו'. ואמנם בשעת זמן הגלות נתהפך סדר יניקת החיצונים מגבורות לחסדים ומחסדים לגבורות וכיוצא בזה, שהרי נאמר ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים, ופי' הפיזור הוא שלא נגלה כל אחד במקומו ומדריגתו המיוחד אליו אלא. בהיפוכו דוקא כמו בנוי דאברהם הן בגלותא דאדום בנוי דיצחק בגלותא דישמעאל שנהפוך הוא דאדום דגבורות יונק מבנוי דאברהם מבחי' חסדים ובחי' חסד דקליפה דישמעאל יונק מבנוי דיצחק כו'. וזה ידוע דכאשר גלו לאדום שכינה עמהם כו', הענין הוא דבגלות השכינה זה שמבררים החיצונים מן הרפ"ח ניצוצים שנפלו בהם כו', וא"כ בנוי דאברהם

מבררים מן חלק הגבורות דאדום ובנוי דיצחק מבררים מן חלק החסדים כו'. משא"כ בזמן ביהמ"ק כתי' ואגודתו על ארץ יסדה פי' על ארץ ישראל כשהיתה בשלותה היתה כנ"י בבחי' אגודה אחת וגם אסיפת יניקת עמים ממנה כל אחד לפי מדריגתו דוקא לפי שהי' בריח התיכון מברית כו', שנאגוד בו כל הקצוות יחד, והיינו יסדה כנ"ל וד"ל. ועיקר הטעם הוא לפי שיש ב' מדריגות, הא' הוא למעלה מסדר ההשתל' דאבי"ע והוא בחי' הכתר כו'. והב' כאשר נחלק האור מן הכתר לג' קוין ימין ושמאל ואמצע ואז נעשה אלקי אברהם ויצא ממנו ישמעאל כו'. והנה כתי' אם יהי' נדחך בקצה השמים כו' משם יקבצך. וענין קיבוץ גליות היינו להיפוך מענין הפיזור בין העמים שכל אחד אינו במקומו כו', וזה א"א כ"א ע"י תשובה דוקא לפי שענין התשובה בחילא יתיר כו' הוא בבחי' בכל מאדך בבחי' פנימיות הרצון ולא מצד התבוננות כו', והוא מעורר למעלה ג"כ מהארת הכתר עצמו שלמעלה מבחי' התחלקות לג' קוין כו' ואז ממילא יהי' קיבוץ הגליות שלא יהי' מפוזר ומפורד כו' מפני שבא ההארה שהיא למעלה מעלה מן סדר ההשתל' כו'. אבל ע"י תפלת צדיקים לא יתעורר למעלה כ"א כפי סדר ההשתל' הרי אברהם יצא ממנו ישמעאל כו' ובנוי דאברהם בגלותא דאדום כו'.

אמנם עיקר הטעם בתשובה הוא מפני שמעורר רחמנות עצומה על נפשו מפני עוצם הריחוק שנתרחק מה' עד הנה כו' מעורר בזה למעלה בחי' רחמים הגדולים ג"כ. וענין רחמים הגדולים ידוע שבחי' רחמים סתם הוא בחי' יעקב שקדם לו כבר מדת יצחק דין קשה, וכאשר יתפעל ברחמים שלא ידונו אותו בדין קשה ה"ז מדת רחמים סתם כו', אבל יש רחמים שיהי' גם על מי שאין עליו דינים קשים, אדרבה גם שהוא בטוב העונג העושר. והוא לא בא מצד בחי' התפעלות המדות חו"ג כלל אלא מצד עוצם הרוממות ועוצם השפלות, כמו שיתפעל המלך האדיר ברחמים גם על עושר גדול לפי שאין לעושר זה ערוך כלל לגבי עוצם גדולת רוממות המלך האדיר כו' וכדומה לזה ירחם החכם המופלג על חסר דיעה כו', וגם הם לגבי מי שהוא רם ונעלה הרבה מהם יתכן לומר שיש עליהם ג"כ רחמנות על עצם שפלותם כו'. ועד"ז תלך מדת הרחמים ממדריגה למדריגה כו' ג"כ בעולמות עליונים שמקבלים דין מן דין כו', הרי העילה ירחם על העלול ממנו לא מצד התפעלות מדות אלא מחמת עוצם שפלות ערך העלול לגבי עילתו המשפיע לו כו' ועד"ז בכללות העולמות לגבי כח האלקי דבחי' סוכ"ע כו' אנו אומרים ברוך מרחם על הבריות כו' כי כולא קמי' כלא כו' ולית מחת"ב כו', לפי שאין ערוך כלל כו', תפול הרחמנות הגדול כקטן בהשוואה אחת מאחר דבבחי' א"ס ידוע דכל הקרוב קמי' יותר כלא כו' ולכך נק' בשם רחמים גדולים לפי שהוא בבחי' א"ס מפני שלפי ערך עוצם רוממות א"ס בעילוי אחר עילוי כו' כן תגדל ביותר הרחמים כו' וד"ל. והנה כתי' ברחמים גדולים אקבצך מן הפיזור גליות הנ"ל, והוא ע"י

תשובה דוקא. והטעם הוא לפי שבתשובה בחילא יתיר הנה לא בא אליו ההתפעלות בדרך הדרגה כלל מעט מעט אלא פתאום יבא בשעה א' למס"נ. משא"כ במדריגת הצדיקים העובדים מדי יום ביום שהולכים ומתעלים ממדריגה למדריגה מעט מעט כו' כידוע, דע"י תשובה נעוץ סופן בתחלתן שהוא בבחי' כתר עליון דאין בו ראש וסוף ומבלי ימצא ראש וסוף כו', והיינו בחי' רחמים הגדולים כו'. וזהו הטעם שאין ישראל נגאלין אלא בתשובה דוקא, גם שלא יעשו חטאים כו' כדי שיעוררו בחי' רחמים גדולים ויהי' קיבוץ הגליות וכנ"ל וד"ל. וזהו כי ההרים ימשו והגבעות תמוטינה כו', דבחי' הרים הן אברהם ויצחק כו' שהוא בבחי' סדר ההשתל' כנ"ל בענין אלקי אברהם כו', והגבעות הן בבחי' המקבלים שהמה בסדר ג' קוין כמ"ש צדיק ה' בכל דרכיו כו'. אבל לע"ל שיהי' הארת כתר עליון שלמעלה מעלה מבחי' התחלקות ג' קוין הנ"ל כתי' קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים כו' שלא בבחי' סדר הדרגה מעילה לעילה כו' וד"ל.

וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט כו'. הנה אמר עוד מדריגה שלישית שלמעלה גם מבחי' הארת כתר עליון הנ"ל, והוא בחי' הארת והשפעת עצמות או"ס בכתר זה כמאמר הידוע בתיקונים דאור א"ס מלגאו כתרא עילאה מלבר כו', וביאור הדברים, הנה ידוע דיש בחי' צדיק עליון ובחי' צדיק תחתון, וזהו שנאמר יחזיק במעוין יעשה שלום לי שלום יעשה לי ב' שלימות שלום בפמשמ"ע ושלום בפמשמ"ט כו'. והענין הוא דהשפעה הנגלית ונבראים בבחי' סדר ההשתל' מעילה לעילה נק' כל חי כו' כנ"ל, והוא צדיק תחתון כח הפועל בנפעל כו'. אבל השפעה של בחי' העלם העצמות שלמעלה מסדר השתל' שמעלה ומטה שוין כאשר הוא נגלה לפעמים נק' צדיק עליון כו'. והוא מ"ש למעלה בבחי' התגלות רחמים הגדולים כו' וכיוצא בזה וד"ל. וזהו חסדי חסד שלי כאשר נתגלה ההשפעה לבחי' עצמות והוא ברית שלומי בחי' צדיק עליון שעושה השלום בפמשמ"ע דהיינו התקשרות המאציל העליון להיות ראש ושרש אח"כ לנאצלים ונבראים כו' בבחי' כה"פ בנפעל כו', לא תמוט לפי שיש בו מהארת אור א"ס ב"ה בעצמו וד"ל. אמר מרחמך ה', פי' בחי' רחמים הגדולים הנ"ל הם השפעות, אך מי גרם לירד לכנ"י שפע זאת דרחמים הוא מבחי' חסד העצמות וברית שלומי הנ"ל שנק' מרחמך שהוא פועל להמשיך מדת רחמים גדולים כו'. ולכך נק' בשם צדיק עליון חיי החיים כו', שהרי גם מה שבא ונמשך מלמעלה מן ההשתל' אינו אלא ע"י בחי' צדיק חי עלמין כו' וכידוע וד"ל ובכ"ז יובן ענין הנ"ל במה שחזר וסמכו ברוה"ק סומך ה' לכל הנופלים כו', כי פי' מה שאמר נפלה לא תוסיף קום כו', היינו שלא תוסיף עוד להיות בחי' העליון במל' דאצ"י מאחר שתהי' או ההארה מבחי' ברית שלומי שלמעלה גם מבחי' כתר עליון כנ"ל והוא התגלות בחי' העצמות שאין לפניו מעלה ומטה כלל אלא הוא בכלום בהשוואה אחת ממש כו'. א"כ איך יתכן העלי' מאחר שיהי' הוא ית' למטה ממש כמו שהוא למעלה, כי הרי גם כאן כל התגלות

עצמותו ולהיכן תהי' העלי' כו'. וזהו כי הנה ההרים ימושו כו', דהיינו בחי' העליות שע"י ההרים כנ"ל ולא תוסיף עוד קום בעליות ההרים כי בועלייך עושייך אלקי כל הארץ יקרא בהשוואה א' לכולם כמ"ש כי עין בעין גראה אתה כו'. וזהו ענין מאמרם ז"ל עתידין צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כו', כי העליונים יהי' למטה מאחר שלמטה יהי' עיקר התגלות העצמות כנ"ל, וכמ"ש במ"א ע"פ צדקתך כהררי אל כו' וד"ל [וזהו ג"כ ענין פותח את ידיך לכל חי כו' וד"ל].

להבין שרשי הדברים הנ"ל. הנה ידוע דבחי' צדיק עליון וצדיק תחתון הוא בבחי' יסוד דדכורא ויסוד דנוק', והן ענין ב' שלימות הנ"ל בפמשמ"ע ובפמשמ"ט כו'. הנה המה ימצאו בכל עולם ועולם כי התקשרות המשפיע במקבל הוא צדיק העליון והתקשרות המקבל במשפיע נק' צדיק תחתון כו' כמ"ש במ"א. וא"כ כאשר נחלק אור הכתר לג' * קוין חח"ן כו' ולכמה פרטי פרטיות כו' כידוע, הנה ודאי שימצא כמה מדריגות לאופני ההשפעה דצדיק העליון ותחתון שמבחי' חסדים דקו הימין יש בחי' צדיק השופע מהם והוא מיוחד בפ"ע ולקו השמאל יש צדיק מיוחד להם בפ"ע בהשפעת הגבורות כו'. ועד"ז כמה רבבות מדריגות מעולם לעולם מאצי' לבריאה ומבריאה ליצי' כו', או בפרטי הספירות מחג"ת הנק' הרים לנה"י הנק' גבעות וכדומה. אמנם בחי' ברית שלומי הנ"ל הוא הנק' יחיד חי העולמים כו', פי' שהוא יחיד ואין בחי' חי עוד זולתו מן המאציל כו' מאחר שהוא בחי' השפעת העצמות כנ"ל, והוא מהארת אור א"ס ממש, דידוע שהוא יחיד בתכלית למעלה גם משרש התחלקות הי"ס או פרצוף כו', והוא בחי' יסוד דא"ק כו' וד"ל. ושרש ענין שמאלו תחת לראשי בבחי' המוחין דוקא כו', היינו לפי שעליות הנוק' בבחי' האורות שבה הוא מרשפי אש גבורות דז"א כו' ועליות הנוק' בבחי' האחוריים שבה דהיינו מעשה המצות הוא ע"י חסדים דוימינו תחבקני דוקא, וטעם הדברים מובן ל"ח וד"ל.

ליל ש"ש

בחכמה * יבנה בית כו'. להבין ענין מלכיות זכרונות ושופרות שהוסדו בדברי פסוקים דתורה ונביאים וכתובים דוקא, והלא זה היום ממילא תחילת מעשיך ולמה צריכים להזכיר פסוקים * כו'.

הענין הוא דהפסוקים שאומרים הן בחי' החותם * לקיים הדבר כו', כמו עד"מ המכתב של מלך ב"ו כשעדיין לא חתמו בחותם המלך אינו כלום שעדיין יוכל להשתנות להפוך * לכמה אופנים שונים אחרים כו'. אבל כשכבר חתמו בחותם המלך הנה או הוא קיום הדבר הנכתב במכתב ואין לשנות ממנו אפילו כמלא נימא כו'. כמו"כ ענין חותמו של הקב"ה אמת.

דהיינו כאשר עלה ברצונו כך וכך כמו שהי' * לו תענוג ורצון במדת מל' הרי עדין כל * הדבר להשתנות לכמה אופנים שונים אחרים כו', אך כאשר נאמרו בתורה פסוקי מלכיות הרי זה בחי' חותמו של הקב"ה לקיום הדבר שלא ישונה כלל וד"ל.

כי התורה הוא בחי' חותם דאורייתא מחכ' * והחכ' נק' חותם לקיים כל דבר שפע הנשפע מאצ"י לבי"ע, כי ידוע שע"י החכמה עיקר ההנהגה בעולמות כמו * החכמה תחי' כו', וכמ"ש כולם בחכמה עשית וד"ל.

וכמו שבחי' חכמה דאצ"י הוא בחי' החותם בין שפע האצ"י לנבראים כמו"כ בחי' חכמה שבמאצ"ל היא בחי' חותם לקיים כל דבר שפע מן המאצ"ל לנאצלים, וכן עד"ז עד רום המעלות. וטעם הדבר מבואר מבואר במ"א וד"ל.

וזהו הטעם שאומרים פסוקים שבתורה גביאים כו' לענין מלכיות זכרונות ושופרות הגם שזה היום ממילא תחילת מעשיך כו', אמנם כדי שיהי'

(* מאמר זה נדפס בקונטרס בפ"ע בשנת תשכ"ב ברוקלין נ. י. ואו הואיל כ"ק אדמור"ר שליטיא להוסיף איוה הערות הבאות להלן בשולי העמוד (מלבד אלו הבאות להשואה עם כת"י אחרים — שניתוספו כעת ע"י המו"ל). וראה ג"כ בלקוטי שיחות ח"ד ע' 1146 ביאור על מאמר זה.

להזכיר פסוקים : ראה ג"כ לקוית דרושים לר"ה (נו, ג). ד"ה אד' שפתי תפתח שבסידור. סיום המשך יו"ט שריה תרס"ו.

בחי' החותם : ראה ג"כ תו"א בהוספות (קכ, ג). לקוית מטעי (צא, ד).

[נהפוך : בכת"י ב : להיפוך ולכמה].

[שהי' : בכת"י ב : שיהי'].

עדיין כל : כנראה צ"ל : עדיין יכול. [וכי"ה בכה"י ב].

[מחכ' : בכת"י א וכת"י ב : מחכ' נפקת].

[כמו : בכת"י א וכת"י ב : כן].

חכמה שבמאצ"ל : חכ' דא"ק — ראה לקוית תצא (לט, סע"ג) ועפ"ז מוכן

מש"כ לקמן. וכן עד"ז עד רום המעלות. וראה לקוית בהר (מג, ד).

בחי' קיום לדבר בבחי' חותם אין זה אלא עפ"י התורה דוקא. ולכך אומרים גם על השופרות * פסוקים שנוכרים בה * ענין השופר כו' כדי שיהי' קיום לרצון המאציל, להיות התפעלות ע"י קול השופר כמ"ש עלה אלקים בתרועה כו' * אולי אין מהצורך * להתפעלות קול השופר וגם שכבר עלה ברצונו עדיין יוכל להשתנות כו', אבל כאשר מזכירים פסוקי תורה ונביאים כו', ה"ז חותמו של הקב"ה ולא ישונה אפילו כמלא נימא כו' וד"ל.

וזהו שנאמר בסדר שיסדו אנכה"ג ונאמר ה' מלך כו' ונאמר עלה אלקים כו' וכדומה, שהוא כמו שמביא ראי' ברורה לקיים הדבר, כמו שגם בסודות רוזין דאורייתא שבזוהר הקדוש אנו רואים שלא יסמך בעל המאמר בלתי שיביא ראי' ברורה לדבריו באיזה פסוק מן התורה או מן הנביאים * כי בלתי זה אין למאמרו וסודו קיום כלל וד"ל.

וזהו בחכ' יבנה בית פי' בנין הבית הוא כאשר כבר הושיבו האבנים זה תחת זה בסדר נכון ושוב אין לשנות סידורו כלל וכלל ואין זה אלא כפי הסדר שכבר הוכן ונסדר אצלו במחשבת שכלו שאין לשנות ממנו, אבל קודם שנגמר הסדר אצלו במחשבת חכמת האומן הבונה עדיין יוכל לשנות סדר הבנין לכמה אופנים שונים כו'.

והנמשל מובן כידוע שעל התורה שהיא בחי' חותם נאמר בראשית ברא ותרגומו בחוכמתא כו' אסתכל באורייתא וברא כו' וכמ"ש ה' קנני ראשית דרכו ואהי' אצלו אמון כו' כידוע במדרש ומבואר במ"א וד"ל. והיינו בחכ' שבתורה יבנה בית דבי"ע מן האצ"י וכן סדר בנין האצ"י מן המאציל מטעם הנ"ל וד"ל.

נ' בית נקי הדיבור * שתי אבנים בנות שתי בתים כו'.

גם על השופרות : אף שתוקעים ויש אתעדלית בעשי. וראה וככה — תרל"ז פס"ג שנוכרים בה : ט"ס המעתיק. והכונה מבוארת.

[כו' : בכת"י א וכת"י ב : כו' כ"ן.

אין מהצורך : ל' המעתיק צריך תיקון.

הנביאים : בכת"י ב : הנביאים כו'.]

נ' הבית נקי הדיבור : אולי השייכות כאן — ע"ס המבואר בכ"מ שבר"ה הוא בנין עולם הדבור. וראה עטרת ראש בתחלתו פי"ב.

שבת שובה

כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף כו'. מה כתי' למעלה ימצאהו בארץ מדבר, וקאי אדלעיל מיני' דכתי' כי חלק הוי' עמו כו', פי' חלק הוי' הנה ידוע פי' הוי' הי' הוה ויהי', והוא ית' נק' הוי' סתם לפי שמהוה כל ההיות כלומר שהוא מקור כל ההשפעה שמאין ליש ע"י אותיות הוי' יו"ד צמצום וכו' ונש"י הם חלק הוי' ממש מבחי' עצמותו מקור כל ההיות שמהוות מאין ליש כו' כי ישראל עלה במח' כידוע ועליהם אמר ימצאהו בארץ מדבר פי' שירדה בשמותיהן שהיא חלק אלקות ממש בגופים שנלקחו יסודם מעולמות הנפרדים שהם בחי' הוה ונפסד ונק' מדבר שהוא בחי' השממון מכל שפע וכו'. ובהיות שמצא לכללות נש"י בארץ מדבר טורי דפרודא כו' שהוא כמו הנופל מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, לזאת גברה מדה"ר אצלו ית' עד שאמר כנשר כו' שהוא מדה"ר כידוע, דפני גשר שבמרכבה הוא בחי' הרחמים. והנה ענין מרכבת יחזקאל להיות שהי' בזמן הגלות כמ"ש ואני בתוך הגולה כו' פי' אני שהוא השכינה בחי' ממכ"ע הוא בתוך הגולה כו', דהיינו בתוך התלבשות ע' שרים, ע"כ הראו לו השפעות עליונות ממדות דאצי' בבחי' התלבשות במרכבה דפני ארי' פני שור פני גשר בלבד ולא הראה לו מהארת המדות עצמן כו', אבל בזמן ביהמ"ק שאו הי' בחי' יחוד פב"פ כמו במ"ת שנא' פנים בפנים דיבר ה' עמכם כו' לא הי' אז התגלות השפע ע"י המרכבה בהתלבשות אלא מבחי' הפנים של המדות דאצי' עצמן כו'. וביאור הדברים הנה ידוע דאור א"ס בעצמו מאחר שהוא בעצם בחי' א"ס גם הנמשך ממנו בהשפעה לא יתחלק לחלקים וצמצומים רבים כי הלא ידוע דכל דבר שאינו בגדר התחלקות גם המסתעף ממנו לא יתחלק ולא יוגבל מאחר שהוא בעצם בלתי מוגבל כו', וא"כ איך נגבלו ונתחלקו ממנו כל הי"ד מאמרות אלקי' בעולמות בי"ע להיות נמצאים בד' מחנות כמ"ש ומשם יפרד והי' לד' ראשים כו', וכל מחנה מתחלקת לכמה אלפים רבבות מדריגות כמו מחנה מיכאל תימנה כו', כידוע דדגלי' * השבטים למטה הי' כדוגמת ד' מחנות עליונות דגל מחנה ראובן תימנה כו' וע"י כך וכך הוא בחי' מחנה מיכאל דלסטר דרום כמ"ש בוהרר. אך הענין הוא דבחי' התחלקות זו באה ע"י צמצום גדול בעצמות אור א"ס. ויובן עד"מ התינוק הקטן שרוצה הרב להשפיע לו שכל וחכמה ואין ביכולת כלי קבלה שלו לקבל עומק החכמה הנה יתחכם הרב לחלק השפעת החכמה לכמה חלקים קטנים וישפיע לו מעט מעט מידי יום ויום ומלמד אותו פרק פרק כו', עד שבהמשך הזמן יקבל כל החכ' בלבו כו'. והרי אם לא הצמצום של הרב לחלק השפע לחלקים לא הי' ביכולת התינוק לקבל כו' כמ"כ למעלה הי' בחי' הצמצום הגדול בעצמות אור א"ס עד שיוכל להיות שפע הנמשך בבחי' התחלקות וצמצומי' רבים, וכללות ההתחלקות הן ד' מחנות כו'. ואח"כ מתחלקי

עוד לכמה אלפים ורבות כו' וד"ל. משא"כ במ"ת קבלו כנ"י מבחי' עצמות
 אוא"ס שלמעלה מבחי' התחלקות וע"כ היו רואים את הנשמע ושומעים את
 הנראה כו' דשמיעה וראי' הן כבר בבחי' התחלקות כו' וד"ל. וזהו פנים
 בפנים דיבר הוי' עמכם כו', ובזמן הגלות הראו ליחזקאל בבחי' התחלקות
 השפע כאשר כבר נחלקה לנבראים שהן מלאכים דיצי' והוא בחי' המרכבה
 דפני ארי' להימין כו' שבאים ונמשכים אחר רבבות צמצומים מעצמות
 המדות דאצי' וד"ל. והנה כתי' כי מלאכיו יצוה לך כו' על כפים ישאונך כו',
 פי' מלאכיו הן שלוחי השפע שהרי הם בחי' כחות ממוצעים בין אלקים
 חיים לנברא שלמטה מטה כו', והיינו כל סדר תפלה שתקנו בברכת יוצר מענין
 המלאכים כמו יוצר משרתים כו' והאופנים ברעש גדול כו' שבהיות כנ"י
 אומרים זה נשפע להם אהוי"ר מאהוי"ר של המלאכים כו'. וזהו על כפיים
 ישאונך שנושאים ומגביהים כללות נש"י על כנפיהם כו' ד"ל. וזהו והנה
 סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה כו', פי' כי שרש הנשמות גבוהות
 מן המלאכים כידוע, דישאל עלה במחשבה שהוא בחי' קדש עליון שלמעלה
 מן קדוש בוי"ו כמ"ש במ"א. והמלאכים אין אומרים רק קדוש כו' וזהו
 וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, פי' שנתעלים
 למעלה ממדריגתם ע"י כנ"י מטעם דכנ"י גבוהים מהם. אך בתחלה מקבלים
 כנ"י מהמלאכים כנ"ל עד ק"ש ובק"ש שמוסרים כנ"י את נפשם באחד
 הנה מגיעים לשרש מקור חוצבם כמ"ש אתה נפחת בי אתה בעצמך כו' אז
 מתעלים ע"י כל המלאכים בעלותם עמהם לאשתאבא בגופא דמלכא כו'.
 וזהו כמשל המאכל שמעלהו האדם אע"פ שבתחלה המאכל החי' את האדם
 כמ"ש במ"א. וזהו אכלתי יערי כו' שנא' במלאכים כשנכללים ועולים עם כנ"י
 דוקא מעם הנ"ל וד"ל. ופי' יורדים תרי כו' היינו בחי' פני נשר ממדה"ר
 שהם יורדים למטה ולא עולים כמשי"ת בעז"ה וד"ל.

והנה ארז"ל דרשו הוי' בהמצאו אלו עשי"ת כו'. ויש להבין מו' לשון מציאה כו',
 הנה כתי' ישוב אל ה' וירחמהו כו', פי' וירחמהו לבחי' הוי' השורה בכל
 נפש מישראל שהוא חלק אלק' ממש כו'. וענין הרחמנות הוא ד"יות כי הנה ידוע
 דבכל ניצוץ האלקי המתייגע בתפלה הרי הוא ממשיך בנפשו בחי' גילוי אלקות
 ממש להתענג על הוי' כו'. וזהו ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה, פי' לעבדה
 להוסיף בה בחי' גילוי אלקות ע"י שכר עבודתו בתפלה ושכר מצוה
 כו' כי כל נפש אלקית לא תרגיש אמיתית העונג אלקי' בעודנה במאסר
 חומריות גופה רק בצאתה להאיר באור האלקי' בג"ע שם תמצא אמיתות העונג
 כו' וזהו שכרה כו'. וידוע דג"ע הוא בחי' גילוי אלקות. ואמנם את זלעז"ו עשה
 אלקים דגם ע"י המדות רעות וכל דבר רע נעשה בחי' מרכבה להיכלות הקליפות
 וכו' ונתרבה השפע בגיהנם עי"ז כו' כמ"ש במ"א. וזהו לשמרה לשמור פיזור
 ניצוצי נפשו אלקית שנמשכו ברע שלא ישארו דבוקים שם, ואין השמירה אלא ע"י
 כלי המשתמר בתוכו דהיינו כאשר האור האלקית שבנפשו הוא מצניעו ומטמינו
 בכלים מכלים שונים בתומ"צ אחר התפלה כמ"ש האור כי טוב טוב לגנוז

כו', אז אין חיצונים יכולים לינוק ממנו ונשתמר כל מה שבנפשו כו' וכמארז"ל שמור זו משנה כו'. וזהו על מה אבדה הארץ, פי' על מה אבדה והושלכה ממנה כל האורות עליונים שקבלה הארץ הוא הנפש אלקי' בפרט וכללות נש"י בדרך כלל. על עזבם את תורת, פי' על שלא הי' לארץ כלים מכלים שונים שבכ"ד ספרי דאורייתא סדר זרעים חסד כו' לגנוז את האורות שקבלה בתפלה כו' וד"ל. והנה כאשר לא נשתמר האור האלקי וירד למטה מטה בשאול תחתיות הדיכלות הנוגה ע"י משיכתו שנמשך ונדבק ברע כו' זהו הנק' פשיעה כמ"ש על כל דבר פשע כו', דהיינו כמו שזמר חנם שחייב בפשיעה הענין הוא לפי שלא שמר היטב את הגנוז ונפקד בידו לתתו בכלי תוך כלי כו' ונק' פושע כאשר תאבד ויגנובו גנבים וכדומה. וכמו"כ אנו אומרים מחול לנו מלכנו כי פשענו, פי' פשענו בשמירות האור האלקי לתתו בכלים מכלים שונים וע"כ נאבד ומצאו אחר כו' או גנבו לשלוט בו ידי זרים חיצונים כו'. והיינו ג"כ ענין תוכחת הנביא בנים גדלתי ורוממתי אותם למעלה מן המלאכים כי חלק הוי' עמו כנ"ל, והם פשעו בי, בי ממש פשעו בפשיעה כנ"ל וד"ל. ואמנם הנה ע"י התשובה מעומקא דלבא כמ"ש ממעמקי כו' תחזור ותשוב את האורות שנפלו בידי החיצונים ויעלו לשרשן כמו שעלו במחשבה כו', והיינו ע"י מחילה וסליחה שעובר על פשע כו' ונתקבלו בבחי' רצון העליון כו' כמשי"ת בסמוך. וה"ז כמו שמוצא את האבידה שנאבדה ממנו כו', כמ"כ כתי' חיל בלע ויקאנו מבטנו כו' שנלקח החיות ושפע שינקו ובלעו החיצונים מפייהם ממש כו', וזהו בהמצאו אלו עשי"ת וד"ל. ואח"כ קראוהו בהיותו קרוב שחזור ומתקרב מלמעלה למטה בימי התג כו'.

וז"ו כנשר יעיר קנו כו', פי' ע"י מדת הרחמים דפני נשר דוקא יוכלו לחזור כל יניקת החיצונים מלמטה למעלה ע"י התשובה כמ"ש וישוב אל ה' וירחמהו כו'. כי הנה ל' נשר הו"ע נשירה כמו פירות הנושרים כו' וגם הנה כתי' דרך הנשר בשמים שיש בו ב' מדריגות, הא' הוא שיכול להתרומם ולהתנשאות הגבה למעלה, והב' שיוכל לירד למטה מטה מאד. והנמשל הוא שמדה"ר העליונים דיעקב כו' מבריח מן הקצה לקצה שיכולים הרחמים להתפשט למטה מטה ביניקת החיצונים להעלותם משם הנצוצים שנפלו ע"י התשובה כנ"ל. וזהו כנשר יעיר קנו למטה מטה כמו בתיקון חצות שמתחיל האדם במדת הרחמנות לעורר על נפשו להיות ממארי דחושבנא כו' ובפסוד"ז עד ק"ש עולה עד מדת הרחמים דפני נשר כמ"ש ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו כו' וכנ"ל. ופי' יעיר קנו כמארז"ל נוגע ואינו נוגע, פי' שמתפעל בהתלהבות ע"י התבוננות ומיד תסתלק וצריך לחזור ולהתבונן כאימא דמרבצת על הבנים להניקם כו', כי אין הבנים יכולים לפרוח כלל כו', והיינו כשאין מציאות אהבה ויראה כלל בלתי התבוננות כו', והוא בחי' מטי ולא מטי כשעדיין לא נתיישב בלבו האור אלקי בבחי' עצמיות כמ"ש כל עצמותי תאמרנה כו', אבל כשכבר נתיישב בו גילוי אלקות בבחי' עצמיות עד שרמ"ח אבריו מרגישים ג"כ ונוקב ויורד האור אל העצמות כו' אז נא' על גוזלין ירחף

כמו הבנים שיתכסו בגדפי אמם כשפורחת עמהם ומקפת אותם מכל צד, כמ"כ ההתבוננות מקפת מכל צדדי המדות אהו"ר, והיינו אימא דפריסת גדפאה על בנין כו'. והוא בחי' מוחין גדלות שהמוחין מקיפים בהתרחבות מכל צד משא"כ בחי' אימא רובצת הנ"ל הוא בחי' מוחין דיניקה דקטנות בלבד דהיינו כשאינן להם גדיפין כלל מצד עצמם לפרוח כו' וד"ל. ואמנם לאחר ק"ש על גזוליו ירחף כו' הנה אח"כ הנשר מתרומם בפריחתו עמהם הגבה למעלה כמ"ש דרך הנשר בשמים לפי שברית התיכון כו' כנ"ל וד"ל.

ישא"הו על אברתו כו', כמ"ש ואשא אתכם על כנפי נשרים כו'. הנה ידוע דרמ"ח מ"ע הן בחי' רמ"ח אברים דמלכא והן בחי' רמ"ח המשכות הרצון בכלים מכלים שונים כו', שהרי מתלבש בחי' רצה"ע במעשה המצות בעשי' גשמיות כמו בציצית של צמר וקלף התפילין וכדומה. וגם בשרש שרשן למעלה מעלה הנה הם בחי' רמ"ח אברים דמלכא שבהם בחי' רצה"ע הנק' כתר עליון מלובש כבר. והנה ידוע דאית רצון ואית רצון כו', דהיינו בחי' רצה"ע ובחי' רצון התחתון זה המלובש כו'. אמנם בחי' רצה"ע הוא אשר למעלה מבחי' התלכשות לגמרי ונק' בשם רעדכ"ר כמ"ש במ"א. ועליו נאמר אם צדקת מה תתן לו כו', דאין מצות מעשיות נוגעים ושייכים בערך אליו עד שיתפעל מחמתם, וכן להיפוך בסס"ה ל"ת אם רבו פשעיך כו', לפי שהוא מובדל בערך מבחי' המשכות הרצון כו'. ולכך כאשר מתגלה בחי' רעדכ"ר זה כתי' נושא עון ועובר על פשע כו' והוא מרבה לסלוח ומוחק ומעביר הפשעים כמ"ש אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך כו'. דהיינו אנכי מי שאנכי כו', וזהו מי אל כמוך נושא עון תתן אמת ליעקב כו', שהוא הנותן ההמשכה והשפע להיות נאצל מן המאציל בחי' חסד ואמת משום דמצד עצמות אור א"ס לאו דאית לך צדק ידיעא כו' ולאו מכא"מ כלל רק בחי' כתר עליון זה שיתן אמת וצדק * כו' וד"ל. וכל זאת ההתגלות דבחי' רצ"ע אינו אלא ע"י התשובה דוקא שלמעלה ממצות מעשיות כמארז"ל במקום שבע"ת עומדים צד"ג אינם יכולים לעמוד כו'. והטעם הוא לפי שהתשובה הוא מעומקא דלבה כידוע וגורמת למעלה ג"כ בחי' עומק העליון שהוא בחי' רצון העליון זה והוא מ"ש ממעמקים קראתיך כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. וזהו ישא"הו על אברתו פי' למעלה מבחי' אברים דמלכא שהן מעשה המצות דצדיקים גמורים שאינם מעוררים רק בבחי' רצון המלובש כו' הנק' רצון התחתון כנ"ל, אבל בע"ת מעומקא דלבה מעוררים בבחי' עומקא דלעילא שהוא בחי' רצה"ע הנ"ל. וכ"ז ע"י רוממות פריחת הנשר שדרך הנשר בשמים, פי' בשמים עליונים דבחי' כתר עליון זה נק' רעדכ"ר כנ"ל. והוא ע"י הרחמנות דבע"ת שמעוררים בחי' רחמים הגדולים כנ"ל לפי שברית התיכון כו' וד"ל. ואח"כ הוי' בדד ינחנו, פי' בדד כמו שהי' הוא ית' ושמו בלבד קודם השתל' דאבי"ע. והענין הוא דכתי' ממעמקים כו', דיש ב' עומקים

הא' בחי' רצה"ע הנ"ל, והב' למעלה גם מבחי' רצון העליון, והיינו כמו קודם שעלה ברצונו הפשוט להאציל וכו' וכמ"ש במ"א, והוא הנק' בדד להיות שהוא למעלה מבחי' ש' הוי' כמ"ש לפני הוי' תטהרו כו'. כי גם בחי' רצה"ע הוא ע"י אותיות דש' הוי' כמ"ש הוי' הוי' אל רחום כו'. אבל בדד הוא בבחי' עצמות אור א"ס ב"ה שהוא פשוט בתכלית כו' ולית מחתב"כ כידוע וד"ל. והנה כל העליות הגדולות הנ"ל לכנ"י עד שישאהו על אברתו כו', ואח"כ ה' בדד ינחנו כנ"ל, לא באה רק מסיבת התשובה בלבד שגדולים בע"ת מצד"ג ע"י המצות כנ"ל. וזהו שאמר בסמוך לזה ימצאהו בארץ מדבר כו' יסובבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו, פי' בארץ מדבר במקום חשך ואפילה הוא בחי' בע"ת שמחזירים את האבידה הנ"ל ממקום יניקת החיצונים שהוא המדבר כמ"ש בווה"ק אתר אית במדברא כו', ועי"ז באים כל העליות לכנ"י. וזהו שיצרנהו כאישון עינו, פי' עד"מ אישון בת עין באדם הנה הוא השחור שבעין המונע ומתשיך כח הראי', והוא מפני מראה השחרורית שהיא כחושך. ואמנם עיקר ההארה דכח הראי' באה ונמשכה מסיבת כח צמצום חשך השחרורית דאישון בת עין כידוע. כמ"כ בחי' החשך ואפילה דמדור הקליפות במדבר כאשר יהפכו לאור ע"י תשובה מעומקא דלבא כנ"ל או כתי' מי זאת עולה מן המדבר, מן המדבר דייקא לפי שכל סיבת העליות עילוי אחר עילוי עד שישאהו על אברתו כנ"ל באה רק מבחי' התהפכות חשול"ג דוקא. וזהו מי זאת עולה הוא בחי' כנ"י כי גלו לאדום שכינה עמהם כידוע וד"ל. וזהו מאמרם ז"ל ע"פ ממדבר מתנה כו' עלויו מן המדבר וסילוקו מן המדבר כו', והטעם ידוע להיות כי שרש החשך שלמטה בבחי' התהו שלפני התיקון שנק' חשך כמ"ש והארץ היתה תהו ובהו וחשך כו', וכתי' ישת חשך סתרו שהוא למעלה הרבה ממדריגת האור דחכ' דאצ"י, וע"כ יתרון האור לא בא רק מתוך החשך הזה כשיאיר כו' כמ"ש במ"א ע"פ לא ראה עמל בישראל כו' וד"ל. ולהיות ידוע דהתורה ניתנה בכלל ופרט ואין בכלל כו', א"כ כל הנ"ל בענין כנשר יעיר קנו כו' עד בדד ינחנו בדרך כלל יש כ"ז בדרך פרט בכל יום ויום מעין ודוגמא זה בק"ש ותפלה. דהיינו כסדר הנ"ל, ימצאהו במדבר בחי' מארי דחושבנא בתיקון חצות הוא עולה מן המדבר כו', ואח"כ כנשר יעיר קנו בפסוד"ו עד ק"ש, ובק"ש על גזוליו ירחף, ובשמ"ע ישאהו כו' ובנפ"א בדד ינחנו וד"ל.

בין יוהכ"פ לסוכות

להבין שרשי הדברים הנ"ל, הנה שרש ענין כנשר יעיר קנו כו', בהיות ידוע דבריה התיכון דיעקב מבריח מן הקצה לקצה. והענין הוא

כי כח הרחמים דיעקב מתפשטים למטה מטה ביותר גם במקום השפל ביותר שאין כח החסדים יוכלו להגיע לשם אבל כח הרחמים חזקים הרבה מכח החסדים ויכולים לירד גם במקום הגבורות הדין הקשה בחי' גבורות וקטרוגים הקשים ולהעלותם ולמתקם בשרשם כו', וגם ביכולת הרחמים להתעלות למעלה בעוצם העלי' וההגבהה ע"י דרך קו האמצעי דת"י כו', לעורר גם בחי' רחמים הגדולים שבבחי' כתר עליון, והגם שאין מהצורך לבחי' רחמים הגדולים למטה אבל למעלה מתעוררים רח"ר ע"י התעוררות מדת רחמים דיעקב יו"ד עקב כו' מפני שמבריה מן הקצה התחתון עד קצה העליון כו', וה"ז כמשל הנשר שטבעו לפרוח למעלה בעוצם ההגבהה וההתנשאות כמ"ש דרך הנשר בשמים כו', וכן ביכולתו לירד בפריחתו למטה מטה ביותר כמ"ש שמים לרום וארץ לעומק כו' שלפי ערך הרוממות כן ערך העומק, דהיינו שמי שבכחו להתרומם כ"כ למעלה יש בכחו לירד כ"כ למטה מטה כו' וד"ל. והו' כנשר יעיר קנו, פי' נשר סתם הוא בחי' פני נשר שבמרכבה בלבד, אך הנה יעיר למעלה בשרשו מבחי' כתר עליון כו', וכן לפי ערך לירד למטה מאד בקנו שקונני' שם בגזליו הקטנים כו' וד"ל. ובזמן ביהמ"ק שהי' זוג בבחי' פב"פ בבחי' האצי' היו מקבלים מבחי' רחמים הגדולים שבכתר עליון כו', ובזמן הגלות ירד אליהם כח הרחמים ע"י מרכבה דפני נשר כו'. והנה איתא בס"י שיש בחי' עומק טוב דקדושה האלקי ולעו"ז יש בחי' עומק רע דקליפה כו'. והענין הוא דבחי' כתר עליון המקור והשרש למציאת הטוב דקדושה אלקית בי"ס אורות וכלים כו' נק' עומק טוב, כמו בחי' עומק של מעיין הנובע מתחת כו', ולעומת זה למציאת הרע הנגלה ונברא יש מאין הרי יש ג"כ בחי' עומק רע בחי' המקור והשרש כו', והיינו בחי' כתר דקליפה הדבוקה באחוריי' דקדושה. והנה ע"י תשובה מעומקא דלבא כו' נאמר ממעמקי' קראתיך כו', שנתעורר בחי' עומק טוב העליון דקדושה כו', ולא עוד אלא שע"י תשובה בחי' חיל בלע ויקאנו שיוצא החיות דקליפה מבחי' עומק הרע ונכלל ונבלע בעומק הטוב כו'. והרי זה הענין הוא ההתהפכות מן הקצה אל הקצה. דהיינו מקצה התחתון דבחי' עומק רע שאין עוד למטה הימנו כו' לבחי' קצה העליון דעומק טוב כו'. וא"כ הרי ענין כזה אינו אלא עפ"י מדה"ר גדולים דיעקב כנ"ל כמשל הנשר שיורד מטה ועולה הגבה למעלה כו', שמתעוררת ע"י התשובה כמ"ש אם יהי' נדחך בקצה השמים משום יקבצך כו'. והוה ג"כ ענין הנסירה שנחזרים פב"פ ע"י התשובה כידוע, שהוא ג"כ העלי' מתכלית השפלות לתכלית הרוממות. כי בהיותם בבחי' אב"א הי' יניקת החיצונים הרבה מאד בבחי' עומק רע דכתר דקליפה הדבוקה כו', וכאשר ננסרו ונמתקו הגבורות כו' עלתה המל' בעוצם העליות לקבל בבחי' פב"פ כו' וד"ל.

וזהו ענין הסולם המוצב ארצה כו' כידוע, ומה שאמר עולים ויורדים עולים תרי ויורדים תרי כו', הענין הוא דפני נשר ופני אדם הן בבחי' ת"ת ומל' שיורדים תמיד לפי שהם בבחי' קו האמצעי הנ"ל שמבריה מן הקצה

כו'. לכן נאמר בהם יורדים להיות שבכחן לירד מטה מטה כמו שיכולים לעלות מעלה מעלה כו'. אבל פני ארי' פני שור הן רק בחי' עולים למעלה ולא יורדים למטה להיות שאין בכחם לירד למטה כ"כ כנ"ל, שאין כח החסדים מתפשטים למטה כ"כ כו'. ועוד מפני שמבואר למעלה שמתבררים חו"ג אהבה ויראה דמלאכים ע"י ישראל שעלה במחשבה במס"נ בק"ש כנ"ל, לכך הם עולים בהכרח לאשתאבא בגופא דמלאכא כמ"ש אכלתי יערי כו', וא"א להם לירד כלל וד"ל.

ושרש ענין על גזוליו ירחף, נוגע ואינו נוגע בתחלה כו'. הענין הוא דבחי' גזוליו הן קטנות המדות כו'. וכאשר עדיין ההתבוננות מרחוק ה' נראה לי וגם שנראה מיד נסתלק מהשגתו כו', הרי זה כענין הארת האצ"י בבריאה שהבריאה הוא יש ודבר עדיין בפ"ע, וגם כשמאיר בה הארת האצ"י מיד נסתלק והוא בבחי' רצוא ושוב שהוא בחי' מטי ולא מטי במאציל לנאצל כו' כמ"ש במ"א וד"ל. וגם כאשר נתבטל הבריאה ממציאיותה הנה לא תהי' רק נקודא חדא כו'. אבל כאשר הארת האצ"י מתפשטת בכל בנין הבריאה ולא תחשב כלל ליש ודבר בפ"ע כו', ה"ז כמו ענין הרגשת גילוי אלקות בבחי' עצמיות כנ"ל. והיינו על גזוליו ירחף בבחי' מקיף וסובב להקיפו ולהאירו מכל צדדיו שזה אות שנכנס ההארה אלקות במדות דקטנות בקיום נצחי מאחר שיוסובבנהו בתמידיות ולא אסתלק כו' וד"ל. וזהו נוגע ואינו נוגע בתחלה עד ק"ש שהמדות בבחי' קטנות, אבל בק"ש על גזוליו ירחף בבחי' מוחין דגדלות וד"ל. וזהו כידוע ע"פ חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כו' דעד ברכו עדיין בחי' הנשמה ומוחי' דאימא באפו דז"א בלבד ולא נכנסו בבחי' עצמיות בו עד ק"ש וכנ"ל וד"ל.

ושרש ענין ישארו על אברתו כו' למעלה מבחי' רצון המלוכש במצות כו'. הנה ידוע דשרש ענין המצות הוא בחי' בירורי נוגה וגם הנה ידוע דשרש התשובה הוא ג"כ בחי' בירורי נוגה לאהפכא חשול"ג כו'. ויש להבין מהו ההפרש בין תשובה למעש"ט מאחר שהכל ענין אחד הוא. אך הנה ידוע דיש ב' מיני קליפות, הא' מעורב טו"ר והוא קליפות נוגה, והב' הרע דג' קליפות הטמאות לגמרי כו', וזהו ענין עומק רע הנ"ל בס"י. והנה אנו רואים שכל המצות מעשיות אינן אלא בבחי' הטוב והמותר שבק"ג ולא בחלק הרע שבו, דהרי כל מצוה הבאה בעבירה אינה מצוה כלל כמו לולב הגזול פסול וכן קרבנות מן בעלי מומין ושל בהמה טמאה פסולי' וכיוצא בזה בכל המצות אינם באים אלא מבחי' ההיתר שבנוגה, דהיינו מד' יסודות דצח"מ לא הותר למצות רק מבחי' הטוב שבהם כו', וא"כ אין המצות אלא בחי' בירורי נוגה המעורב טו"ר ולא בירורי הרע דג"ק הטמאות לגמרי מאחר שאין המצות נעשי' בהם כלל וד"ל. אבל התשובה שהיא על עבירות ואיסורים מג"ק הטמאות לגמרי הנק' עומק רע לאחר שנתברר הרע ונכלל בעומק הטוב ע"י תשובה מעומקא דלבא הנה זהו בחי' בירורי עומק רע והוא בא ונכלל

בעומק טוב שהוא בחי' ממעמקי' דהיינו בחי' כתר עליון שלמעלה מבחי' הרצון המלוּבש במצות כו', והוא הנק' רצה"ע כמ"ש במ"א ע"פ תקעו בחדש שופר כו' מאחר שאולעו"ז עשה האלקים עומק טוב ועומק רע כמ"ש בס"י וד"ל. וזהו ישארה על אברתו, דבע"ת גדולים מצד"ג במעש"ט כו'. ואח"כ הוי' בדד ינחנו למעלה גם מבחי' רצה"ע כו' וד"ל.

ושרש ענין יצרנהו כאישון עינו כו'. הנה אישון בת עין הוא השחור שבעין ונק' נהורא אוכמא בזה"ק וגם נהורא תכלא כו', והלובן שבעין ספירי נק' נהורא חיוורא כידוע. והנה אנו רואים שעיקר כח הראי' הרוחניות מתפשטת בלובן שבעין כי הוא מזג חומר לקבל צורת כח הראי' והשחור שבעין הנה אדרבה נהפוך הוא שטבע מזגו להחשיך ולהסתיר האור. אמנם אנו רואים שכל עיקר כח ההבטה בעין אינו אלא ע"י נקודת השחור דוקא כמבואר בס' הטבע. והטעם הוא לפי ששרש כח הראי' הרוחניות נמשכת ממוח החכ' כמ"ש במ"א, שהוא ש' ע"ב ובחי' הלובן הוא הכלי הבהיר ובחי' השחור הוא צמצום כח הבהירות והספי' שבלובן. אך כאשר יגבר כח הבהירות מבחי' השחור ויהפכנו לטבע הבהירות או יהי' כח ההבטה רב וזך יותר הרבה מכמו שהי' ע"י הלובן בלבד כו', כי יש כח גדול בהעלם בשחור שבעין הרבה יותר מבלבן כו'. והנמשל מכ"ז יובן למשכיל למעלה דש' ב"ן הוא הנק' נהורא אוכמא ונהורא תכלא כו' כמ"ש בזה"ר בכ"ד. וכאשר יתברר ש' ב"ן ושרשו הוא בס"ג שלפני ש' מ"ה המברר כידוע. הנה עיקר הארת ש' ע"ב דחכמה יהי' רק ע"י ש' ב"ן כמ"ש א"ח עט"ב ונקבה תסובב גבר וכמ"ש במ"א. דהיינו שבחי' נהורא חיוורא דחכ' דאצי' יתחזק כחה רק ע"י סיבת התהפכות חשול"ג כו' מבע"ת והוא בירורי עומק רע דנוגה דב"ן כו'. וזהו ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים דש' ב"ן חצים אל הים הקדמוני מקדם לחכ' לחזק כחה כו' וד"ל. וזהו שרש ענין יצרנהו כאישון עינו דוקא, והוא לע"ל דכתי' והי' אור הלבנה כו' ואין זה אלא מבע"ת דוקא מטעם הנ"ל שעליהם אמר בתחלה ימצאהו בארץ מדבר כו'. לפי שהמדבר משכן בחי' עומק רע הנ"ל. וזהו שארז"ל עילוי מן המדבר וסילוקו מן המדבר כו' פי' כל תכלית העילוי עד רום המעלות דהיינו בבחי' כתר עליון דיצרנהו כאישון עינו כו' וגם בדד ינחנו כו' הוא לפי שעלה מן המדבר כמ"ש מי זאת עולה מן המדבר דהיינו בירורי ש' ב"ן מג"ק הטמאות שבמדבר דוקא ומטעם הנ"ל וד"ל.

מה שאמר אדמו"ר בשמיני עצרת שנת תקס"ה

אל * ה' ויאר לנו אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח ואיתא בגמרא אמר רבי פנחס כל המענג את החג באכילה מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן. להבין זה נבאר מה ראו חכמים לתקן על כל מצות ברכה אקבמו והלא מן התורה נתקנה המצוה בלא ברכה אבל הענין הוא שהברכה הוא פי' המצוה כי כל מצוה צ"ל בדו"ר ובאמת הצדיקים יכולים להגיע לאהוי"ר אף בלא ברכה אך שאר העם שאין להם שכל לעשות המצוה בדו"ר לכן חכמים שנקראו רואים ונקראים עיני העדה וראו זה ותקנו לכל מצוה ומצוה ברכה שהוא הפי' ועי"ז יכול לבא לדו"ר. והפי' של הברכה הוא דאיתא בראשית בשביל התורה שנק' ראשית ובשביל ישראל שנק' ראשית וכתוב אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת י וצל"ז מהו דווקא יומם ולילה ומהו דווקא חוקות שמים לכתוב שמים סתם עוד כתיב השמים כסאי והארץ הדום רגלי ואיתא בגמ' עשר קדושות הן כו' ק"ק מקודשת מכולם והנה קדושת ק"ק מכולם בוודאי הוא לטעם שיש שם השראת השכינה יותר מבשאר מקומות כמאמ' ועשו לי מקדש ושכנתי וכו' וכמאמר ונועדתי שם א"כ מפני מה הוא עשר קדושות ולמע' מז' וכיוצא בזה יש לתמוה בענין השתלשלות העולמות מדריגה אחר מדריגה עד עולם השפל ויש בעולמות עליונים התגלות אלקות יותר מבתחתונים ונראה מזה ח"ו שינוי הוא כתיב אני הוי' לא שנית.

אך הענין הוא דיש ב' בחי' ממכ"ע ובחי' טובב כ"ע ובחי' סוכ"ע שוה למעלה ולמטה כעגול וראי' לזה שהמלאכים שואלים אי' מקום כבודו ואומרים מכה"כ ודומים להם שבכאן יש יותר התגלות ולפי שכלינו דומה לנו ששם יש יותר התגלות אבל לפי האמת הכל שוה למעלה ולמטה כעגול בשוה רק החילוק בבחי' ממכ"ע שעולם שיכול לקבל עליו עומ"ש יותר יש שם יותר התגלות והוא יותר נצחי עד שנשתלשל בזה העולם השפל שאינם יכולים לקבל עליהם עומ"ש העליונים ולכן הם כלים ונפסדי' והכל השינוי הוא מפני המקבלים כמאמר הכתוב ואתה מחי' את כולם וכל מה שיכולים לקבל עליהם מלכותו ית' ממילא יש להם חיות יותר וזהו מאמר הן יראת ה' לחיים שלא כמדת ב"ו מדת ממ"ה הקב"ה כי מלך ב"ו כל מה שמטיל אימה יתירה הם נבהלים ונסוגים יותר אמנם מדת הקב"ה הוא להיפך כל מה שיש להם יותר יראה ומקבלים עליו מלכותו ביותר יש להם חיות ביותר ותחילת הבריאה שהאדם ימשיך אלקותו ית' בכל העולמות עד שיהא בבחי' ממכ"ע שוה לבחי' סוכ"ע וזהו פי' הפסוק של ויאמר אלקים נעשה אדם כו' וירדו בדגת הים ובעוף השמים פי' שאמר אלקים נעשה אדם ותחילת האדם שימשיך אלקותו לכל העולמות וזהו ורדו לשון המשכה שימשיך אלקותו בדגת הים הם המלאכים שנק' דגת הים ויש מלאכים שנקראו עוף השמים כמאמר ועוף השמים וגו' וקאי תיבת ורדו על תיבת אלקים הנאמר למעלה אך במה הוא ממשיך הוא ע"י תרי"ג מצות רמ"ח מצות עשה ושס"ה

(*) שינויי נוסחאות במאמר זה, נדפסו להלן בהערות וצינונים.

מל"ת כי ע"י שמירת מל"ת הוא מסיר מניעות המונעים המשכות אלקותו ית' וזהו נק' לעבוד האדמה כמו האדם שרוצה לזרוע הוא חורש מתחילה את השדה ומסיר את הקוצים והאבנים ומ"ע נק' זריעה כי כל המצות שעושים ישראל בעה"ז הוא כמו זריעה וגמר בישול הפרי יהי' אי"ה בביאת משיח במהרה בימינו ויהי' התגלות אלקות בעולם כמאמר ונגלה כבוד ה' ביום ההוא כו'.

וזהו פי' אור זרוע לצדיק דהנה עד"מ אנו רואים כשאדם מושך ידו של חבריו ממילא מושך החיות והפנימיות של היד מפני שהנשמה נתפשטה ומחי' אותה כך כל רמ"ח מצות נק' אברים דמלכא וכשעושה המצוה שהוא אבר דמלכא ממילא הוא מושך ג"כ הנשמה והחיות של האבר כבי' שהוא פנימית אלקותו וזהו אור זרוע לצדיק שהנשמה נק' נר ומי הוא המאיר הוא השי"ת כמאמר כי אתה תאיר נרי וכשעושה מצוה פרטיות מושך אבר פנימי של הנשמה שבנשמה יש ג"כ רמ"ח אברים נמצא האור שהוא אלקותו ית' זרוע ונמשך לצדיק ע"י המצות שעושה ובאמת בנשמה יש מציאות אף בלא אבר כי אנו רואים שיש אדם אף בלא יד לא שיש ח"ו חסרון בנשמה רק שהנשמה אין לה מקום להתפשט מחמת חסרון היד אבל באמת שלימה כך האור שהוא אלקותו ית'ש אין בו חסרון ח"ו אף כשאין עושה המצוה רק שאין לה מקום להתפשט וכשעושה המצוה אז להאור שהוא אלקותו ית' מקום להתפשט נמצא כל המצות שעושה הוא בחי' זריעה ובוודאי יש חילוק גדול קודם שעשה המצוה לאחר עשייתה כי קודם עשייתה הוא עומד בח"ל טומאה ולאחר עשייתה הוא ממשיך אלקות לשם ונע' קדושה ומה שאין מרגישים בה בחוש הראות מפני שאין רק זריעה וכשזורעין הגרעין בארץ אינו ניכר תועלתו ואינו נתבשל עד זמן שראוי להתבשל כך כל המצות שאנו עושים אינו רק זריעה ולא נתבשל עד שיבא משיח אי"ה ואז יתגלה אלקותו ית' וידעו כולם מקטנים ועד גדולים כמאמ' וראו כל בשר כו' אך אף שאין מרגיש זה צריך להאמין באמונה שלימה שבוודאי ימשיך אלקותו ית' ע"י המצות שעושה וצריך לעשות המצוה כי מי שטרח בע"ש יאכל בשבת אבל אם לא יזרע עכשיו מה יאכל לאחר זמן והנה טלית נק' פרישא דמלכא וכשהטלית הוא כתיקונה מתעטף אלקותו ית' ונק' סוכת שלם ותפילין הוא קדושה חמורה מן הטלית שבתפילין אסור היסח הדעת משא"כ בטלית ושאר מצות שבתפילין הם מדעת עליון שיש אצלו ית' בחי' דעת כמאמר ויודע דעת עליון ולכן אסור היסח הדעת וכשהתפילין הם כתיקונה שורה קדושה עליו וממשיך אלקותו ית' עליו וכן בכל המצות וצריך להאמין באמונה שאין משיג זה שקודם עשייתה היו בח"ל ועכשיו געשה ק"ק יותר מעשר קדושות ולכן גלו ישראל לבין האומות שיעשה ארט מצות ובכ"מ שיעשה מצות ימשיך אלקותו לאותו מקום ויהי' אלקותו ית' כל הארץ ויהא אני הוי' לא שניתני וזה ענין המצוה, והברכה הוא פי' המצוה דהיינו ברוך מלשון בריכה העליונה אתה הוא לשון נוכח שע"י עשיית המצוה הוא ממשיך אלקותו ית' מהבריכה העליונה לזה העולם אליך לנוכח אמ"ה דכל ברכה בלא שם ומלכות אינה ברכה וזהו מלך העולם שממשיך אלקותו ית' בכל העולמות אשר קדשנו במצותינו כי ע"י עשיית המצוה ממשיך אלקותו ית' מעילא לתתא.

אבל בעת הרגל הוא להיפך כי יש לכל ישראל עלי' למעלה דהיינו מתתא לעילא משל מלך שצוה בניו לעשות מלאכתו ואחר זמן מה מביאין אצלו לראות מלאכתו של כאו"א כן כל בני' יש להם עלי' למעלה לראות מעשה מ"ע של כאו"א וכתבי לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל שאינו רואה העבירות הנק' עמל רק המצות של כאו"א ממילא נתעורר אצלו כבי' שמחה מזה וכמאמר ישמח ה' במעשיו וכמים הפנים נתעורר אצלנו ג"כ השמחה של ישמח ישראל בעושיו וזהו לשון זמן שמחתינו דהיינו ב' שמחות והתעוררות זו השמחה היא בלי גבול מחמת שהתעוררות הוא ממנו ית' כבי' ממילא הוא בלי גבול אך בשעת השמחה צריך כ"א להתכונן איך לעבוד את ה' על להבא בתורה ובתפילה ובמצות ואז מלביש השמחה בלי גבול במ"ע המצות גבולית ואין אנו מדברים מזה שאין לו שמחה של ישמח ישראל בעושיו רק שמחת הוללות ר"ל וזה אל ה' פי' אל הוא חסד כמאמר חסד אל כל היום יאיר לנו בשעת הרגל שהוא שמחה שאין לה גבול ונתן הכתוב עצה אסרו חג שיקשור וילביש זו השמחה בעבותים שהם המצות שנקראים עבותות האהבה ואיתא כ"ז שבהמ"ק קיים היה מזבח מכפר ועכשיו שולחנו של אדם מכפר וצלה"ז מה ענין שולחן אצל מזבח אך הענין הוא כשהיו מקריבין על המזבח ירד אש מן השמים ואכל את הבשר ונעשה הכל אלקות כך שולחנו של אדם צדיק כשאוכל הוא כמו מזבח שמעלה הדבר אליו ית' ונעשה הכל אלקותו ית' אף בדגת הים כו' כנ"ל שהוא אוכל וזהו עד קרנות המזבח שיגיע השמחה כמו על המזבח שהיא מנסכים ועליו יין והי' מקבל תענוג מזה כך האדם הוא מקבל חיות ותענוג עליו מן המאכל אשר הוא אוכל וזהו כל המענג את החג באכילה ושתי' כו' כנו"ל ודי למבינ'.

ליל שמח"ת

הו' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי כו'. להבין מהו בעוזרי ל' רבים, וגם איך יתכן לומר ל' עזר בלבד הלא הוא ית' כל יכול ואין לך דבר חוץ ממנו כו'. והנה ארו"ל הבא לטהר מסייעין אותו והול"ל הבא ליטהר מה לטהר דמשמע לזולתו, ועוד מהו מסייעין בלשון רבים כו'. כתי' למען דעת כל עמי הארץ כי הוי' הוא אלקים, וידוע דפסוק זה בש"ע נאמר * ויש להבין מה ענינו

(*) וצ"ע דמשטות הכתובים משמע דאמרו י"ד יום לפני שמע"צ. ובנוך להבין ההפךש אולי אפשר לדחוק דהכונה לאמירה בהקפות (ובהפטורה). אבל לא בכתי' שכי' אמר שלמה" (להלן ע' רלא קטע המתחיל ואמנם — המו"ל) ואולי במדחז"ל נמצא כן. (רשימת כ"ק אדמו"ר שליט"א — נדפס בהוספות להערות וציונים ללקו"ת דרושים לשמ"ע פה, ב).

לשמ"ע, ועוד דהל"ל למען ידעו מהו למען דעת כו'. הענין יובן ע"פ הקדמה הידוע דקב"ה הוא בבחי' ממכ"ע וסוכ"ע, דהיינו דאעפ"י שהוא ממלא ונתפס תוך כל עלמין גם זה אמת שאינו נתפס ומתלבש ממש בהן אלא הוא בבחי' סובב ומקיף עליהם. וביאור דבר זה ידוע ממשל הנשמה שמתפשטת באברי הגוף וגם הנה היא למעלה חופפת על הגוף בבחי' מקיף מפני שבחי' התפשטות החיות ממנה בלבד הוא אשר מתפשט באברי הגוף ולא עצמותה ומהותה כו'. כמ"כ בחי' התפשטות החיות מדה מלכותו ית' היא המחי' כל העולמות בבחי' ממלא כו' אבל בעצמותו הוא קדוש ומובדל מהם וכידוע. וזהו פי' אחד שו' רקיעים וד"ר בטלים לגבי אלף יחידו של עולם בחי' סובב הוא ועליו נאמר אני הוי' לא שניתי כלל בין קודם שנברא כו'. וגם נק' מדה זו דבחי' ממלא בבחי' שם כמו ברוך שם כבוד מלכותו כו', מפני שגם בחי' התפשטות מדה מלכותו אינה אלא כמו עד"מ השם של אדם לגבי עצמותו שכשהוא בפ"ע אין השם תופס מקום כלל וא"צ לשם אלא להפנות לקוראו כשיקראוהו בשמו כו' וכידוע. וקודם שנבד"ע בבחי' ממלא הנ"ל ארז"ל שהי' הוא ושמו בלבד, פי' עד"מ הנ"ל כשהאדם בפ"ע ששמו נכלל בעצמותו וכלא חשיב כו' וד"ל. ומבחי' סוכ"ע כשיתבונן האדם בפסוק ראשון דק"ש באחד כנ"ל יבא למדת האהבה בפסוק ואהבת כו', פי' ואהבת את הוי' אלקיך דהיינו שיהי' בחי' סובב הנ"ל בגילוי אור בלבבו ע"י האהבה ורצון להמשיכו בתוך לבבו, כי פי' הב' דבכל לבבך כו' היינו בתוך כו', ולהיות בטל רצונו מפני רצון ה' עד שיהי' רק בחי' טפל לגבי עיקרא ושרשא דכולהו עלמין כו'. וזהו את ה' את הטפל כו' וכידוע. וגם ידוע דזה כל האדם להמשיך בחי' גילוי אלקות למטה בתוך לבבו שבגופו וכיוצא ולא בשביל תיקון נשמתו בעלותו כו', כי הנשמה עצמה א"צ תיקון ולא ירדה רק לברר לבושי נוגה כמ"ש בלק"א וד"ל.

והנה ידוע בדרז"ל שבזמן הגלות נק' כנ"י בשם עקרה כמ"ש רני עקרה לא ילדה כו', ולע"ל כתי' בה כי חלה גם ילדה ציון את בניה כו'. הענין הוא ידוע שהקב"ה נק' בשם חתן וכמ"ש והוא כחתן יוצא מחופתו כו', וכנ"י נק' כלה. וביאור הדברים הנה אנו מברכים בכ"י ברוך אתה הוי' אלקינו, ואיננה ברכה לבטלה ח"ו דודאי בכל יום נמשך המשכה והשפע מבחי' הוי' סוכ"ע הנ"ל למל' דאצי' בחי' ממלא הנק' עיר אלקינו ונק' כלה כידוע כמ"ש ברוך הוי' מן העולם ועד העולם מן העלם לגילוי כו' כידוע. אך הגם שבחי' הוי' דאצי' נמשך תמיד כמ"ש כחתן יוצא כו', וידוע פי' חתן ל' חות דרגא, והוא יוצא תמיד בהשפעה לכלה כנ"ל. אבל בכלה היא מל' דאצי' לא בכל פעם נקלטה השפע אור הזרוע לצדיק עליון כו'. וכשאינו נקלט האור ויוצא לחוץ דהיינו בחיצוני' העולמות [שמקבלי' מבחי' אחוריים דנוק' כו'] אז נקראת עקרה כמו עד"מ העקרה שאינה קולטת טפת דכורא והיא פולטת אותה לחוץ ואין וולד נצטייר מטפה זו כו' וד"ל. והענין הוא בכנ"י כאשר אין האור האלקי דבחי' סובב וממלא הנ"ל נתפס בתוך לבבם בבחי' גילוי אור אלא רק בבחי' מקיף מרחוק ה' נראה להם ולא נקלט ונתפס תו"ך תו"ך לבבם ממש כו'

נקראת בשם פולטת (ואין אהבה נולד מהתבוננות כזו כנ"ל). וזהו כל האורח בישראל ישבו בסוכות. פי' אורח מה שאני עתיד להזריח אור בכנ"י לע"ל בתוך פנימי' לבכם בבחי' קליטה עכשיו בזמן הגלות ישבו בסוכות בבחי' מקיף בלבד וד"ל. והנה סיבת המניעה והעיכוב בכנ"י מלקלוט האור ולהיות פולטת כו' הוא מפני נפש הבהמיות שלהם שנלקחה מק"ג דעשי' המלכשת ומקפת את נפש האלקית [כידוע בדרז"ל דהרכיב חגור בסומא כו'] ולכך גם האהבה וההתפעלות דנפש אלקית היא מסותרת ומצומצמת מאד בחשכת חומריות הנה"ב המעלים ומסתיר האור כו' ונק' בשם אהמ"ס מפני טעם זה, והי' כמשל הולד במעי אמו שהוא מכוסה ונעלם בעור השליא. והנה בזמן הגלות כללות נש"י הגם שנק' עקרה אבל לע"ל כתי' בה כי חלה גם ילדה כו'. ויש להבין מאחר שעקרה היתה בזמה"ג איך תוליד לע"ל כו'. אך הענין הוא, דיש עתים ידועים שהקליפה המעכבת ומבדלת מלהיות הקליטה כו' מתבטלת לגמרי כמ"ש כהמס דונג מפני אש כן יאכדו כו' ויתפרדו לגמרי, והוא בכל שבת ויו"ט ואז יוכל להיות הקליטה בכנ"י ויצטייר הולד ונק' בשם אשה עוברת כמ"ש כמו הרה תקריב כו'. ולע"ל תהי' הלידה שהוא בחי' התגלות האור להיות דבר בפ"ע כמו הולד שיוצא לאויר העולם עד שא"צ לאמו. וזהו"ע מתן שכרן של מעשה המצות בימהמ"ש דכתי' כי חלה גם ילדה ציון כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. וזהו למען דעת כל עמי הארץ, ופי' דעת מלשון שבירה כמו ויודע בהם אנשי סוכות כו', ופי' עמי הארץ היינו בחי' הקליפות דנה"ב המבדלת כמ"ש עוונותיכם מבדילים כו', וכאשר יתפרדו וישברו כהמס דונג מפני אש כו' ואז יתגלה בחי' הוי' דוקא, וזהו כי הוי' הוא אלקים, פי' לא בבחי' אלקים המסתיר להוי' עד שבריו הצמצום כמה אלקים אחרים דמקיפים וסובבים לקבל היניקה כו', אלא בבחי' הוי' דהיינו מפני בחי' טפת דכורא שנקלט כו' וד"ל. וזהו הודו לאלקי האלקים כו', פי' השובר ומגלה כל הצמצומים דנאחזים ויונקים משם אלקים כו'. כי לעולם חסדו, חסד עליון דבחי' דכורא הוא אור הזורע לצדיק כו' שיתגלה לע"ל בבחי' לידה וכמ"ש האורח בישראל כו' וד"ל.

ואמנם יש להבין למה אמר שלמה ע"ה פסוק זה דלמען דעת בש"ע דוקא. הענין הוא דבש"ע דוקא הוא עיקר זמן הקליטה כנ"ל כמ"ש בכהאריו"ל. וזהו פי' עצרת תהי' לכם מלשון עצירה וקליטה כו'. וטעם הדברים למה בשמיני דוקא. הנה יש להקדים הידוע בענין השמחה שהיא בחי' גילוי ההעלם, כנראה בחוש שהמלך בשמחתו ישב ברחוב כו' והאדם יגלה כל מצפוני לבבו בעת שמחתו כו'. והנה בסוכות אנו אומרים זמן שמחתנו, ב' שמחות, הא' מלמעלה למטה והב' מלמטלמ"ע. וביאור הדברים ידוע, דבימי הסוכות נתגלה אלקות בבחי' גילוי אור וכמ"ש במ"א דהגם שבכל יום נמשך בחי' הוי' סובב כנ"ל אבל הוא בהעלם ובסוכות נמשך בבחי' גילוי ע"י השמחה עליונה שמוציאה מן ההעלם לגילוי כו', אך עכ"ז נק' חג הסוכות וכמ"ש בכסא ליום חגיגו, דהיינו לפי שמתלבש ומתעלם בחי' גילוי זה

בבחי' מקיפי' דסכך כו'. וכמו"כ הנה השמחה שמלמטלמ"ע בכנ"י ענין השמחה הוא גילוי ההעלם, דהיינו הגם שבכל השנה מצות העבודה בשמחה אבל היתה בהעלם דהיינו שלא הרחיב ענין ההתבוננות להתפשטות אורך ורוחב כ"כ רק בקצרה להוליד אוי"ר בלבד. אבל בסוכות עושים מההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה הרחבה גדולה וכדוגמת הרעש הגדול באופנים שהוא מהפלאת ההשגה בהרחבה כו', ומחמת זה יצא ההעלם השמחה שבלבו בהתבוננו' לידי גילוי אור לשמוח בה' בהתגלות גדולה לעין כל וכו'. וזהו וישמחו בך כו'. וכ"ז בז' ימי הסוכות, אבל בשמע"צ כתי' והוא כחתן יוצא מחופתו. פי' החופה הוא בחי' מקיפים דסכך שנתעלם בהם גילוי אור שמחה העליונה של המאציל כו' והחתן הנ"ל יוצא ומתגלה מהסתר והעלם המקיפים דחופתו ולהאיר ולקלוט טפה בכנ"י. כי הנה כמו"כ מלמטלמ"ע בשמחת כנ"י יתפרד ממנה המסך המבדיל הסובבה כו', ואז תעלה בשמחתה לקבל ולקלוט טפת דכורא כו', כי אין מונע מלהיות הקליטה משום צד מפני שב' השמחות נתחברו יחדיו באין מפריד בין הדביקים, והוא ישמח ה' במעשיו עם שמחת ישראל בעושי כנ"ל, ולכך בשמע"צ דוקא עיקר זמן הקליטה (שהוא בחי' בינה אש הבנים שנקראת יום השמיני כידוע, ובה עיקר התגלות השמחה כידוע). ולכך לא אמר שלמה ע"ה פסוק דלמען דעת כו' אלא בשמע"צ דוקא כו' וד"ל. והנה הטעם שבחג הסוכות דוקא זמן שמחתינו ולא בכל השנה, הגם שבאמת מצות העבודה בשמחה דוקא כמ"ש תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה כו', הענין הוא דכתי' וירא את האור כי טוב, טוב לגנוז. פי' מה שהאור נמשך בכלי ע"י רמ"ח מ"ע שנק' רמ"ח אברין דמלכא כידוע הוא בא ונמשך בבחי' גניזה והעלם דוקא וכמשל האברים שבאדם שאור הנפש מתלבשת ונעלמת בתוך כל אבר ואבר כו'. ועכ"ז הנה אנו רואים שבהמשך אבר אחד מן האדם יומשך כל גופו ע"י לכל צד שירצה המושך כו'. כמו"כ עד"מ רמ"ח אברין דמלכא עילאה הם בחי' כלים דאצ"י דאיהו וגרמוהי חד כו' שע"י יומשך עצמות אור א"ס השורה בהם והוא ע"י מעשה המצות כמו חסד הצדקה דרועא ימינא כו' וכמ"ש במ"א. ואמנם כל ההמשכות האור ברמ"ח אברים דמלכא הם בבחי' גניזה והעלם כמ"ש כי טוב לגנוז האור כו', וידוע ג"כ דיש אברים פנימי' ואברים חיצוני' והן כללות המצות שנקראים אברים חיצונים, אבל מצות ת"ת שכנגד כולם הוא בבחי' אברים הפנימי' וכמ"ש במ"א וד"ל. וזהו וישמחו בך ישראל מקדשי שמך, פי' מקדשי שמך דהיינו יחוד קוב"ה ושכינתו. דידוע פי' שכינה הוא בהי' ממכ"ע כה"פ בנפעל הנק' שם כבוד מלכותו כנ"ל. וקדושת השם זה היינו כשממשיכין בו מבחי' קדש העליון הנק' סוכ"ע וגם נק' סדכ"ס שהוא בחי' עצמות אור א"ס המלוּבש ונעלם בנאצלים ונבראים כו', והיינו ע"י מעשה המצות כנ"ל. וכאמרו אשר קדשנו במצותיו כו', פי' ע"י מצות שהן רמ"ח אברים אשר קדשנו בקדש העליון מבחי' העצמות וכמשל הנ"ל. וזהו מקדשי שמך בכל השנה ע"י חומ"צ אבל בחגה"ס ישמחו בך מקדשי שמך, פי' בך בעצמותך ומהותך ממש שלמעלה מבחי' שם. והו"ע בחי' התגלות השמחה של מצוה שלא תהי' גנוזה בהעלם, ואין התגלות זה אלא בחג הסוכות מטעם הנ"ל. אבל הא בתא

תליא, שאין התגלות השמחה אלא מפני שכבר היו מקדשי שמך בבחי' העלם האור לכך עתה נגלה האור וד"ל.

וזהו הבא לטהר מסייעין אותה, פי לטהר ולא ליטהר לעצמו אלא לטהר לזולתו כו' ופי' טהרה כמו טהרו של מזבח כלומר לעשותו זך ונקי כמו כעצם השמים לטהור וכן טהור גברא כו', וכיוצא בזה כת' לפני הוי' תטהרו. וגם כאן הענין הוא להמשיך בחי' קדושה עליונה כדי לטהר ולזכך את בחי' שם ומלכות מבחי' קדש העליון סדכ"ס ע"י מעשה המצות שנעשה ע"י יחוד קוב"ה ושכינתי וכנ"ל. וזהו הבא לטהר את ה' דבחי' שכינתא יש הרבה מסייעין שהן רמ"ח מ"ע רמ"ח אברים וכלים מכלים שונים, ולפי שהמצות בעצמן הן בחי' כלים לקבל בחי' גילוי האור כמשל השואב בכלי כו' נק' מסייעין בלשון רבים וד"ל. וזהו הוי' לי בעזרי, הוי' לי פי' כשצריך למשוך בחי' הוי' סדכ"ס הנ"ל אליו בבחי' שם ומל' בבחי' גילוי אור הוא ע"י עוזרים הן רמ"ח מ"ע שנק' מסייעין ליחד קוב"ה ושכינתי כנ"ל וד"ל. ואני אראה בשונאי, פי' אראה הו"ע התגלות יתירה, כמו ע"י שמחה דחג הסוכות שנגלה העלם האור כנ"ל, אין זה אלא כשמסך מבדיל דקליפות נה"ב מתבטלת כו' ואתהפכא חשול"נ כו' וכמ"ש למען דעת כל עמי הארץ כו' וכנ"ל שאז יש בחי' יחוד חיווג ב' השמחות יחד כנ"ל, והוא בשמע"צ דוקא. והיינו בשונאי דוקא, כשמתהפכים לטוב, אז אראה בהתגלות ממש וד"ל. ואמנם להבין הטעם למה דוקא ע"י שונאי כשמתהפכים לטוב יהי' תוספת גילוי האורה והשמחה כו', יובן עפ"י הקדמה הידוע דרפ"ח ניצוצין שנפלו בנוגה שרשם גבוה מאד בבחי' התהו שקדם לתיקון כו' והוא מ"ש לפני מלוך מלך לבנ"י וכמ"ש במ"א. וזהו הטעם שבע"ת גדולים מצ"ג עד שאינן יכולים לעמוד במדריגתם כו', כי תשובה קדמה לעולם, פי' לעולם התיקון קדמה התשובה מפני ששרשה בעלייתה למקור חוצבה הוא בבחי' התהו וד"ל. ולזה הטעם שאנו רואים שעיקר סיבת מ"ת בקולות וברקים לא הי' אלא מפני יציאתו ממצרים בתחלה, דלכאורה יפלא איך דילגו דילוג גדול כ"כ מתחתיות המדריגות במ"ט שע"ט דמצרים לעלות בעילוי המדריגות לקבל התורה פכ"פ כו'. אך היא הנותנת, דלפי שיצאו ממ"ט שע"ט ואתהפכא חשול"נ כו' ושרשה בתהו לפני מלוך כו' ע"כ זכו לתורה בחי' פכ"פ וד"ל. וזהו ג"כ מאמר הר"מ דמשיח יבא לאתבא צדיקיא בתיובתא משא"כ שאר כללות ישראל דלא יבא להחזירם לתשובה, שהרי לא יבא משיח כלל בלתי הקדמות התשובה כמ"ש רז"ל אם עושין תשובה נגאלין, וזהו על כלל ישראל שיוכלו להגיע למדריגת התשובה אבל הצדיקים לא יוכלו להגיע למדריגת התשובה קודם שיבא משיח מפני שאין יכולים לעמוד בה מטעם הנ"ל. אך משיח כשיבא יוכל להביאם למדריגת בע"ת כו' וד"ל. וענין דבר זה איך שיוכל משיח להביאם למדריגת בע"ת היינו ענין מלך השמיני שנק' הדר כו' שהוא המתקן ז' מלכים קדמאין שנפלו בנוגה כידוע, ומאחר שהוא המתקן גבוה הוא במדריגה מהם אחר שנתקנו ע"י כי הוא אינו במדריגת בחי' התיקון שנמשך מן התהו הנק' מלך ישראל שקדמו לו ז' מלכין כו', אלא הוא מבחי' ש' מ"ה החדש כו' כמ"ש בע"ת. וזהו ביום השמיני עצרת תהי' לכם פי' דוקא בבחי' מלך השמיני

הזה שנק' הדר המתקן את בחי' התהו כו' והיינו מארז"ל הדר באילנו משנה לשנה זה אתרוג שנק' פרי עץ הדר שהוא בחי' מל' שמתבררת מש' מ"ה החדש הזה הנק' הדר וכמ"ש הדר הוא לכל חסידיו דוקא וד"ל.

להבין שרשי הדברים הנ"ל. הנה שרש ענין למען דעת וכו', בהיות ידוע דכל ענין המצות הוא רק להמשיך האורות בכלים דאצי' ולהיות עי"ז תוספת האור בכלים דאצי' ומשם ירד האור עוד למטה לבי"ע כו' כמ"ש במ"א. והנה ידוע שהנשמות המה נמשכים מבחי' פנימי' הכלים והמלאכים מבחי' חיצוני' הכלים, וא"כ בעשות האדם המצוה ויגרום תוס' אור בכלים דאצי' הי' מהראוי שירד האור האלקי הנה להאיר גם בנשמות האדם עי"ז מאחר שהוא בחי' מרכבה וכלי לכלי האור הנה בשרשו בבחי' האצי', אך מניעת גילוי האור בנשמתו מבלתי תרגיש התפעלות האור כו' היינו לפי שידוע דתוס' גילוי האיר באצי' ע"י המצוה נשאר למעלה באצי' בי"ס ובי"ס דבי"ע ולא בא לידי גילוי ממש גם בחיצוניות הכלים דאבי"ע מפני בחי' הקליפה דנוגה דמלבשת ומקפת את בחי' חיצוני' הכלים שלא ינקו גם הם כו'. וטעם זה ג"כ הוא בנשמת האדם להיות נשמתו מלובשת בנה"ב דנוגה דעשי', והנפש דנוגה מלבשת ומקפת אותה כמבואר בע"ח. וזהו ענין ההבדלה להבדיל ולהפסיק האור הנ"ל מבלתי יבא ויגיע לבחי' פנימי' הכלי ג"כ שרש הנשמות שבבי"ע כו' וד"ל. והיינו בחי' פולטת דעקרה כו' שלא נקלט האור בכלי הנשמה ויוצא תמצית השפע לע' שרים דנוגה החונים סביב לכלים כו'. והוא מסיבת הבדלת החיצונים כמ"ש עוונותיכם מבדילים כו' ביניכם וד"ל. והנה בשמע"צ דוקא אז זמן הקליטה וכו', הטעם הוא לפי שידוע בע"ח דסיבת ההזדככות הכלים מיניקת החיצונים החונים סביבה הוא רק מפני בחי' אור מקיף שהוא המזכך חצי הכלי מבחוץ והאור פנימי מזכך חצי הכלי מבפנים כו'. והנה זמן שמחתנו בימי הסוכות ידוע שהם ב' מיני שמחות, הא' בחי' מקיפים דאימא שהן המשכת אלקות מבחי' ההעלם כו', כידוע דהשמחה היא התגלות מן ההעלם כמו המלך שבזמן שמחתו יושב בשער חוצה ובלא שעת השמחה יסתר חדר לפנים מהדר כו' והוא בחי' שמחה עליונה של המאציל שהוא מלמעלמ"ט, ולכך נק' בשם מקיפים על שלא יוכל להתמצצם בכלי ולהסתר ולכך הוא נגלה לכל כו', ומה שנק' מקיפים דאימא לפי שבבינה דוקא עיקר הגילוי ולא בחכמה כמ"ש במ"א וד"ל. והנה אנו רואים שבזמן השמחה יש כח האדם על כל תאוותו ויתרחק מהם כו', לפי שמרוםם הוא מאד שבעצמות הנפש ולמעלה מבחי' התפשטות כחות הנפש כמו המדות אהבה או כעס כו' וד"ל. והנמשל מובן בכנ"י ששמחתם מלמטלמ"ע ג"כ בבחי' מקיפים למעלה

מבחי' הכלי שלהם כמ"ש במ"א או מופשטים הם מבחי' התאוות הרעות ומרוחקים הם כו', ונמצא מזככים חצי הכלי מבפנים כו'. וכמ"כ מבחי' שמחה העליונה שמלמעלמ"ט הנק' מקיפים דאימא מזדכך יניקת הרע בחצי הכלי מבחוץ מטעם הנ"ל, ונמצא כלה ואבד לגמרי יניקת החיצונים מסביב לכלים. וזהו למען דעת כל עמי הארץ שנשברה כו' דוקא בשמע"צ, ואו יכול להיות עיקר היחוד והזיווג שהוא בחי' הקליטה כו'. משא"כ בשאר ימות השנה, הגם שעיקר העבודה בשמחה דוקא כמ"ש עבדו את ה' בשמחה וכן תחת אשר לא עבדת בשמחה של מצוה פי' שמחה המלבשת בהעלם וגנוזה במצוה אבל בשמע"צ השמחה עיקר פי' לעשות ממנה עיקר בהתרחבות והתפשטות בגילוי גדול כמו דוגמת הרעש דאופנים כו'. ומסיבה זה נעשה הכלי מצוחצחת מבפנים ומבחוץ כי יבאו יחד ב' האורות יחד אור פנימי ואור מקיף בה זה מלמעלה למטה וזה מלמטה למעלה כנ"ל, ומתדבקים יחד בבחי' יחוד וזווג, ואו הוא בחי' הקליטה דוקא וד"ל. והטעם שבשמע"צ דוקא ולא בשביעי' הוא הגם שידוע דכל ז' ההקפות דבשביעי' בהוש"ר נגמרו במל' לבא מלמעלה למטה, אבל עדיין לא עלתה המל' מלמטה למעלה עד שמע"צ לקבל הטפה דכורא כו'. וידוע דבינה אם הבנים הי' בחי' יום השמיני לגבי עולמות הנעלמים כי הוא סופא דכל דרגין ונק' תמינאה, וגם המל' נק' תמינאה כמ"כ לגבי עולמות הנגלים באצ"י, ולכך ביום השמיני דוקא זמן הקליטה דנוק' וד"ל. ופי' הדעת כי ה' אלקים ידוע דק"ך צירופי אלקים ע"ב דקדושה ומ"ח דלבושי נוגה כו', והוא הנק' מצולות ים, דהיינו באותיות יו"ד מ"ם דעולים מ"ח צירופים וכאשר בחי' הוי' נתגלה נתבטלה כל הק"ך צירופים כו'. וזהו הודו לאלקי האלקים כו', מקור כל הצירופים דאלקי' כו', והוא בש' הוי' קודם הצמצום, והיינו הקליטה דטפת דכורא בשמע"צ דוקא וד"ל.

ושרש ענין הבא לטהר כו', והו"ע מקדשי שמך כו'. הנה ידוע דשם הוא בחי' מל' דאצ"י הנק' שכינה וקדושת השם היינו ע"י בחי' היחוד דקוב"ה ושכינתו, והיינו מקדשי שמך כו'. וביאור הדברים הנה באמת ידוע דפי' קוב"ה ושכינתו יש לפרשו מסוף כל דרגין עד ריש כל דרגין, דהיינו בחי' וז"נ שהן סוף כל המדריגות בנאצלים ונק' המל' בשם שכינה וז"א בשם קוב"ה לפי שז"א דאצ"י הוא בחי' קדוש ומובדל בערך לגבי בחי' התפשטות המל' כו'. ועד"ז עד רום המעלות גם או"א תרין ריעין נק' אבא קוב"ה כו' לגבי אימא כו' וכן א"א וע"י לגבי או"א. וגם במאציל עצמו יש בחי' קוב"ה ושכינתו והוא הארת הקו והחוט כו' נק' שכינה לגבי עצמות אור א"ס כו', כי העיקר הוא בהיות שההשתלשלות הכללי הענין הוא רק בחי' עילה ועלול, וכל עילה יקרא בשם קוב"ה לגבי העלול ממנו, והעלול יקרא שכינה או מל' או בכינוי אחר כו' כידוע וד"ל. וא"כ בחי' העלול דעולם העליון יקרא בשם משפיע בעולם התחתון, ובהיפוך בחי' משפיע שבעולם התחתון יקרא בשם מקבל בעולם העליון. לכך אנו מוצאים באדרא זוטא שאמר על אבא דאצ"י שנק' אתה וכמ"ש כי אתה אבינו כו', ובכמה דוכתי אמר על הבינה אם הבנים

שנק' הוא כידוע, אע"פ שהי' מהראוי להיות בהיפוך שהחכ' יק' בשם נסתר והבינה בשם נגלה מאחר שהם בחי' דכר ונוק' כו'. אך הענין הוא דלגבי פירצוף העליון מחכמה הרבה והוא כמו בחי' א"ק וע"י וא"א כו' נק' החכ' רק בשם מקבל, והוא כמו בחי' עלמא דאגלייא שנק' אתה כמ"ש ואתה מחי' כו' כידוע, לפי שהחכ' כבר הוא שרש ומקור להסתעף ממנו הגילוי אור, כי הרי נק' אב לבנים כו' שהוא כח המוליד מאין ליש כו' ובפרצופים העליונים ממנו עדין האור בבחי' העלם העצמיות לגמרי כו'. ובהיפוך בחי' הבינה לגבי התחתונים ממנה שהם בחי' זו"ג נק' הוא בשם הנסתר ולא תקרא בשם הנגלה רק לגבי העליון ממנה כו' וד"ל. ובכ"ז יובן ענין מקדשי שמך הנ"ל, והו"ע הבא לטהר כו', פי' לטהר את המל' הנק' שכינה מבחי' השפעת המשכת המשפיע הנק' קב"ה בכל עולם לפי ערכו עד רום המעלות, דהיינו גם בעצמות אור א"ס הנה בחי' הקו והחוט נטהר כנ"ל. והנה בענין קריאת שם המל' תקרא למעלה עוד בשם רצון כמבואר בפרד"ס * דרצון בגימט' שמו והוא בחי' הכתר שנק' מל' דא"ס, והוא שמו הגדול שהי' הוא ושמו בלבד כו' כמ"ש במ"א. וגם עדין י"ל מקדשי שמו דהיינו להמשיך מבעה"צ הוא בחי' עצמות א"ס כו' לשמו הוא הרצון, וכמ"ש במ"א בענין עושי רצונו כו' וד"ל. והנה ההפרש בין תורה ומצות שנקראי' מסייעין כנ"ל ובין שמחה דש"ע שנאמר עליה וישמחו בך מקדשי שמך כו' וכמ"ש למעלה, יובן עפ"י הקדמה הידוע דבחי' המשכות האורות בכלים שע"י המצות כנ"ל הוא בבחי' גנוזה והעלם כמ"ש האור כי טוב, כי טוב לגנוז שהאור נגנוז ונעלם תוך הכלים מכלים שונים. והנה לכך נקראים המצות עוזרים ומסייעים להיות כי ע"י בחי' הכלים דרמ"ח עשה גורמים המשכת האור ומסייעין הן להאור להמשיך כו', כמו ע"י הלימוד בסדר זרעים שהוא בחי' חסד דנוק' כידוע וכבר יש מציאות כלי חסד דנוק' וע"י הלימוד בא ונמשך האור בתוספת לכלי חסד דנוק' וכדומה, והיינו לשמה לשם התורה כמ"ש במ"א. וה"ז כמשל השואב מים בכלי שהכלי גורמת השאיבה כו', כמו"כ המצות הן הכלים ששואבים האור להמשיך בהן, אך מצות צריכות כוונה לשאוב האור כו', והיינו הבא לטהר להמשיך האור כו' וכנ"ל. ואמנם כל השנה המצות שגרמו ההמשכה הנה נעלמה אור ההמשכה בכלים כנ"ל, אבל בשמע"צ מתגלה האור וזוקע ויוצא מתוך הכלי ע"י השמחה עליונה שהוא בחי' מקיף כנ"ל. וזהו וישמחו בך ישראל מקדשי שמך פי' דהא בהא תלי' דאם לא העיקר המעשה כל השנה בהמשכות האורות בכלים לא הי' מה לבקוע ולצאת חוץ לכלי כו', ואדרבה כל מה שהי' ריבוי המשכות האורות בדרך גניזה בכלי במצות שעושין כל השנה יותר תרבה בקיעת האור חוץ לכלי מבחי' המקיפים כו'. וזהו מה שמקדשי שמך בהמשכות האורות בכלים בכל השנה שהו"ע יחד קוב"ה ושכינתי' הנ"ל שבכל מעשה המצות בזאת יוכלו לשמוח בך דוקא בעצמותך שלמעלה מבחי' האור אשר ירד בכלי, דהיינו בחי' קוב"ה ושכינתי' כו' וכנ"ל וד"ל. הוי' לי בעוזרי כל השנה ואני אראה

כו', והוא הרינה והשמחה דאיבוד רשעים כו'. וזהו ההפרש דישמחו בך בשמע"צ ומקדשי שמו שבכל השנה, אך עכ"ז הא בהא תלי' כנ"ל וד"ל. וזהו ואני אראה בשונאי בבחי' גילוי ההעלם דעצמות דוקא ובאבוד רשעים כו'.

●

ליל הנ"ל

טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם כו'. הנה יש להבין מ"ש בתחלה לחסות שהוא בחי' מקיף כמו כי אתה הוי' מחסי ואח"כ מבטוח שהוא בחי' אור פנימי כי הוא לשון טיח ודיבוק כמו וטה את הבית שנתדבק האור בכלי, והוליל מלחסות באדם. אלא הענין הוא כך דיותר טוב בחי' המקיף דהוי' מבחי' אור פנימי דאדם, דמשמע דהגם שמהראוי הי' להיות האור פנימי דאדם טוב יותר מאור מקיף דהוי' עכ"ז טוב לחסות כו'. ביאור כ"ז יובן עפ"י הקדמה מתחלה להבין ענין המקיף והפנימי כו', הנה ידוע בעבודת ה' דאותה ההתבוננות שהתפעלות שלה נוגע ללב ונכנסה ומתיישבת בלב בהתפעלות הלב נק' בשם אור פנימי, שהכלי מכיל אותה מפני שהאור מתצמצם ומתיישב בכלי כו'. אבל כשהתבוננות היא מופלאת מאד מאד עד שאינה נתפסת עדיין גם בכלי השגתו בכח שכלו אז היא שוכנת על ההתפעלות הלב בבחי' מקיף וסובב עליה, כ"א היתה מתפשטת ההארה מהתבוננות כזו הנפלאה בבחי' מקיף ותגיע ללב לא הי' כלי הלב מכיל אותה כלל, דהיינו שהי' יוצא לגמרי מנרתקו, וכמו כלה שארי ולבבי כו'. לכך הי' בבחי' מקיף בלבד עד שאין הלב מרגישה כ"כ כמו בבחי' אור פנימי הנ"ל כדי שלא יכלה כלי לבבו מהארתה כו' וד"ל. והנה יש במקיף זה מעלה וחסרון, החסרון הוא לגבי הלב, מצד הלב שלא מאיר בו כ"כ מבחי' המקיף ולא יתפעל כ"כ ממנו והוא בהעדר אור משא"כ בהארת אור פנימי בלב הנה ירגיש ויתפעל הלב זהרי הוא מלא אור בכל חלקיו כו'. אמנם אין זה החסרון לגבי עצמות המקיף בהיות ידוע דאורו מופלא בערך מבחי' או"פ כנ"ל. והמעלה הוא לגבי בחי' יניקת הז"מ רעות דנפש הבהמיות שיונקים מבחי' או"פ דוקא ולא מאור מקיף אלא אדרבה בורחים ומתבטלים מפניו כו'. וביאור הדבר ידוע דאחר שבמדות אהבה דקדושה בתפלה יכול להתאחו אהבות הזרות אחר התפלה שלא לה' המה, וכמו"כ מדת הכעס מסיבת רשפי אש התלהבות שהי' בתפלה. והוא מפני שז' מדות רעות דקליפה סובבים וחונים אצל כלי הז"מ דקדושה שבנפש אלקית, דידוע שהיא מלובשת חוץ נה"ב, וכיוצא בזה במדת ההתנשאות שאחר התפלה ממה שנתפעל כו'. וגם במח' דקדושה יאחזו יניקות זרות במח"ו, כי בהיות ידוע כמו שיש בחי' נקבי הזיעה בעור כו' כמו"כ הן בחי' נקבי החללים שבין צירוף לצירוף

באותיות המח' והדיבור שמשם יונקים החיצונים כמ"ש במ"א, מפני שהוא מקום חלל וריקן ממחשבה קדושה כו' וד"ל. וכ"ז הוא רק מטעם שאור האהבה דקדושה נמשכה ונתיישרה בלב בבחי' או"פ כנ"ל שהוא מצומצם ויש לו קצבה וגבול כדי שתכיל הלב בלבד כו', וע"כ מיד שתכלה כח ההארה האלקי' יוכל לינק אהבה זרה, וכנראה בחוש כאשר האדם יחליף כלי לבבו מאהבה זו לאה' אחרת הוא מפני שכלי לבבו קטן מהכיל ב' אהבות כא' וכאשר תסתלק אהבה ראשונה יכנוס בה אהבה אחרת כו'. והיינו מפני שאהבה הראשונה יש לה הפסק, אבל אם לא היתה פוסקת לא הי' מקום לכניסת אהבה זולתה וד"ל. משא"כ מבחי' אור מקיף דהיינו ההתבוננות הנפלאה מכת ההשגה הנה מבואר למעלה שהי' שוכנת ומקפת מכל צדדי כלי הלב מטעם שלא תוכל כלי הלב להכילה, כי אין לה הפסק כלל ולא תוכל להצמצם במדה וקצבה כו', ע"כ היא מונעת מלהקרוב דבר זר אל הלב כי בורחים מפניה אחר שסובבת מכל צד, וכמו המגן ומחסה הגשמי' שיגין על האדם כו'. ולזה הי' עיקר מעלת המקיף שדוחה את החיצונים אעפ"י שלגבי הלב עצמו הוא בהעדר האור כנ"ל וד"ל. והוא בחי' ביטול במציאות מכלי התפעלות הלב שבשמו"ע שהיא צלוחת דבלחש דוקא מטעם זה וד"ל. והנמשל מכל הנ"ל יובן בבחי' אדם העליון, שהרי בצלם אלקים עשה אדם התחתון, והיינו שבבחי' מדות עליונות לב העליון דאצי' הנק' אדם שעל הכסא כו' כידוע יש בו ג"כ בחי' אור פנימי ואור מקיף ככל הנ"ל באדם התחתון. והוא כאשר בחי' ז"ת דאימא עילאה דאצי' מאירים ונמשכים במדות במדה וקצבה בלבד בבחי' או"פ המתיישב בכלי כנ"ל, או יש מקום ושרש לשרש יניקת ז' המדות דנוגה דבריאה ויצו' כו' שנק' ג"כ אדם. וזהו מ"ש עת אשר שלט האדם באדם כו', פי' אדם בליעל מקבל יניקה מאדם דקדושה כו'. וכדמיון משל הנ"ל באדם התחתון מיניקות המדות הרעות אחר התפלה כו' וד"ל. משא"כ כשבחי' מקיף דאו"א שוכנים סביב למדות דאצי' עד מתחת רגליהם כו' וכנ"ל במשל התבוננות המופלאות מהשגה כו', אזי לא יש מקום כלל להיות שרש לינקת אדם בליעל מטעם הנ"ל וד"ל. ויובן הטעם הנ"ל יותר עד"מ ממה שאנו רואים כשהאדם טרוד בעמקות איזה ענין בעומק הטרדא מאד עד שאינו אלא במחשבה אחת בלבד דהיינו שלא יכול להסיח דעתו ולווז ממחשבתו אפי' רגע אחת לענין אחר זולתו, הנה מחשבה זו הקיפתו והלבישתו מכל צד עד שגם אם ילך אנה אנה ויעשה מעשים רבים לא תזוז מחשבתו ממנו ולא ירגיש כלל באותם המעשים להיות לו לבלבלו וביטול מלחשוב כו' וד"ל. וכמו"כ עד"ז בחי' מקיף העליון והוא נמשך ובא מבחי' עמקות בינה ויורד ומקיף ומלביש עד מתחתית המדות עליונות לבלתי יבלבלם שום יניקת דבר זר כלל מפני שאינו רק כמו מח' אחת הנ"ל והוא נצחיות בל תמוט לעולם וד"ל.

וזהו טוב לחסות בה' מבטוח באדם. דהנה באדם כתי' בקמץ תחת הכי"ת להורות על אדם הידוע, דהיינו באדם העליון שעל הכסא כנ"ל, והבטחון

בו היינו הדביקות בחי' אור פנימי שבמדות עליונות דאדם זה, דלאחר שהאור נדבק בכלי המדות אז מהכלים יבקע ההארה לכל המתדבקים בו בבחי' מרכבה כמו האבות שהיו מרכבה אברהם אוהבי לכלי חסד דאצי' כו' כידוע. והנה למקבלי' את ההארה הזאת הוא טוב יותר מבחי' המקיפים הנ"ל דמדות הנ"ל להיותו בבחי' גילוי אור בתוך תוכם ממש וכמ"ש קרבת אלקי' לי טוב לי ממש. כי מה בצע למקבל כאשר הארת המקיף סובב עליו הגם שהוא נכבד במעלה אם אינו מגיע אליו ממש ההארה בבחי' פנימיות תוך תוכו כו'. ולכך הי' מהראוי שיהי' טוב הרבה יותר לבטוח באדם הזה מלחסות בהוי' בבחי' מקיף כנ"ל. שהרי המקיף נק' בשם צל כמ"ש ה' צלך על יד ימינך כו', והרי אנו רואים שהצל הוא חשך ולא אור. וכדוגמא זו יובן למעלה בבחי' צל המקיף לפי שהוא מופלא מן ההשגה ולא נגלה כלל נק' בשם חשך כמו הצל הגשמי וכמ"ש ישת חשך סתרו כו', ואינו בבחי' ההארה כלל. אבל בחי' או"פ שבאדם נק' אור ממש וכמ"ש למעלה בפסוק כל האורח כו'. ובאמת הי' הוא כל האדם להיות אור האלקי נקלט בגשמתו בבחי' גילוי אור דוקא. והוא הנק' קליטה כנ"ל. וזהו הוי' לי דוקא כו', ובלתי זה לא נק' בשם אדם כלל, כמ"ש זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם. אבל בלתי היחוד והזווג משפיע במקבל לא נק' אדם, וכידוע בע"ה וד"ל. ואמנם עכ"ז אמר שטוב יותר לחסות בה' מבטוח באדם כו' והוא מפני שמבואר למעלה דלגבי יניקת החיצונים טוב יותר הארת המקיף מפני שהוא דוחה חיצונים וכמ"ש ה' צלך כו' אז יומם השמש לא יככה כו', פי' לא יתאחו יניקה של החיצונים באור השמש שהוא אורות מדות עליונות כידוע ולא יכה אורם כלל וכמ"ש ופניהם לא יחפרו כו'. לפי שהמקיף הוא שמירה גדולה שלא יקרבו חיצונים כנ"ל. אבל מה שמאיר בפנימיות יש יניקה לחיצונים כנ"ל. ולהיות כי רוצה לומר בפסוק שלאחר זה כל גוים סבבוני כו', הקדים בתחלה התיקון לזה אינו אלא לחסות בש' הוי' דוקא במקיף, ואז הגם אשר שלט כבר האדם באדם כנ"ל, אבל הוא לרע לו כמ"ש כי גחלים אתה חותה על ראשו כו', מפני שיאבדו ויתפרדו מפני הארת המקיף כמ"ש קומה ה' ויפוצו אויביך וד"ל.

והנה ג' פעמים נאמר כאן ביניקת החיצונים כל גוים סבבוני כו', וסבבוני גם סכבבוני כו', סבבוני כדבורים כו' וג' פעמים נזכר עליהם בשם ה' כי אמילם כו'. הענין הוא דג' רגלים יש שנק' מועדי הוי', דהיינו שמתגלה תוספת הארה באצי', בפסח אור החסד דרועא ימינא כו', כמ"ש שלש פעמים בשנה כו', והג' ידות הן ימין ושמאל ואמצע בבחי' חג"ת דאצי'. ובכל אחת יש בחי' מותרי השפע ליניקת החיצונים כמ"ש למעלה דיניקת החיצונים הוא בין צירוף לצירוף הנק' נקבי העור באחוריי' דנוק' כו' כמ"ש בע"ה וכמ"ש במ"א ע"פ ועשתה את צפרניה כו' כמו שהיד בעצמה הרי היא בחי' הכלי לעבור בה השפע והצפרניים שבאצבעות אינם יונקים אלא מבחי' מותרות שנגדלים ויונקים מן היד כו' וכמו"כ למעלה נאחזים יניקת החיצונים בטופרהא דנוק' כו'. כמו שר ישמעאל במותרות כלי חסד דרועא ימינא כו', וכאשר נחתך הציפרניים נפרדו מיניקתם

וימותו כו' וד"ל. וזהו כל גוים סבבוני כו', לקחת יניקה בשעת תוספת האור במועדים ורגלים מטעם משל הנ"ל. אבל בשם ה' כי אמילם, פי' אמילם לשון כריתה וגם לשון מילה, ושניהם אמת שנכרת ונפרד הרע שלהם ונופל לגמרי, והטוב שבהם מתברר ועולה למעלה, עד"מ כריתות הערלה והסרתה כו', וידוע דג' קליפת נוגה דבי"ע הן ג' קליפות ערלה כו'. וזהו ענין ג' פעמים בשם ה' הגו' כאן, שג' פעמים מתגלה ש' הוי' הוא אור המקיף הנ"ל כדי להכרית ג' יניקות החיצוניים ולברר מהם הטוב. ולהיות כי כל מועד כלול מג' רגלים, וכן בג' עולמות בי"ע כל אחד כלול משלשתן כידוע, לכך אומרים זה בהלל ג' פעמים בכל רגל ורגל וד"ל. ומה שנק' יניקת החיצונים בשם סיבוב כמ"ש סבוני גם סבבוני כו', הוא כדוגמת קליפת הערלה כו' וכידוע דסביב רשעים יתהלכו (כמ"ש בע"ז דמעמד כל הקליפות הוא בין לבושים ומקיפים לכלים דקדושה וע"כ בשם הוי' דוקא אמילם וד"ל).

שמחת תורה שנת תקס"ה

כל גוים סבבוני בשם הוי' כי אמילם סבוני גם סבבוני וגו' סבוני כדבורים וגו'. הנה הג' מילות הללו הם נגד ג' קליפי ערלה שהחצוני' יונקים מהם, לכן מצטרבים למול הג' קליפי ערלה וכנודע שהמילה היא בחי' הברורין שמברר הטוב מן הרע הערלה המכסה עליו כו', וע"ז נאמ' ג"פ כי אמילם, היינו למול הג' קליפי ערלה הנ"ל, ולברר הטוב מהן שלא ינקו החצוניים.

באור הענין הוא, כי הנה בג' רגלים אומרים הלל זה, והיינו בהיו' ידוע שאחיות החצוניים הוא מהצפוניים דידות עליוני' שהוא בחי' מותרו', והנה בפסח מתגלה בחי' ח"ע שהוא דרועא ימינא ע"כ יוכלו אז החצוני' לינק מהצפוני' דיד ימין העליון, אי תצא תיקנו לגמור הילא לומר כל גוי' סבבוני היינו בחי' החיצוני' שסובבי' את הקדושה לינק משם מבחי' הצפוניים, כמ"ש כלבים יסובבו עיר וגו', בשם הוי' היינו בחי' המשכת אור מקיף אמיל"ם פי' אכריתם להסיר הצפוני' מבלי תת מקום אל החצוני' לינק כו' כמ"ש ועשתה את צפניה וגו' וכמ"ש בזה"ק דאחידן בטופרהא כו' ע"ש, וכן ביד שמאל העליון צריכי' להסיר הצפוני' כו' וכידוע שיש למעלה ג' ידות, ע"ז צריכי' להסיר הצפוניים מג' ידו' עליונים, וע"ז כתיב ג"פ כי אמילם, והוא נגד ג' רגלים כו' וד"ל.

ועוד י"ל כי אמיל"ם ממש למול הג' קליפי ערלה והם ג' מיני ברורין כמ"ש במ"א, והכל עולה בקנה אחד וד"ל. והנה שורש הכרתת והעברת החצוניים

הוא בא מן בחי' המקיף דייקא שהוא המגין והשומר מן החצוני' כמ"ש בע"ח שהמקיף דוחה ומסמא עיני החצוני' כו', וי"ש בשם הוי' שהוא המקיף דוקא (כמ"ש לעיל מיניה טוב לחסות בהוי' וכמ"ש במ"א ע"פ זה ע"ש) כי אמיל"ם, שהמקיף דוקא הוא המל וכוורת את החצוני' מבלי תת להם מקום לינק שהוא מסמא עיניהם כו' כנ"ל וד"ל.

שמח"ת שחרית

ואנ"י אראה בשונאי כו'. להבין שרש ענין יו"ט שני של גליות. הנה בכל יו"ט מועדי הוי' הוא בבחי' התגלות אורה, והוא מפני בחי' השמחה שישמח ה' בכל מועד ורגל כמו שאנו אומרים מועדים לשמחה כו', ועד"מ המלך בכל השנה הוא יושב בהיכלו חדר לפניו מחדר כו', ובעת זומן שמחתו יצא לישב בשער העיר חוצה להתגלות לכל העם מקטן ועד גדול, לפי שטבע השמחה לגלות כל מצפוניו, וגם השמחה ממתקת כל הדינים כו', והרי אנו רואים שההתגלות באה מן השמחה. והנה ידוע דהתגלות האדם לזולתו הנה היא גורמת ביניהם האהבה וההתדבקות, מפני שבחי' ראי' מושכת האהבה ובחי' השמיעה מושכת היראה כנראה בחוש כאשר המלך מתראה תמיד לעמו ורואין אותו תמיד אז נמשך לב העם אחריו באהבה ע"י הראי' שיראו אותו, וכאשר יסתר תמיד בהיכלו ולא יראוהו כלל לא יהי' אור האהבה נמשך בלב העם אליו, אבל מדת היראה תפול בלב העם מצד השמיעה ששומעין גדולת ורוממות המלך מרחוק כו'. הרי השמיעה מרחוק תמשיך היראה ולא האהבה, והראי' מקרוב תמשיך האהבה ולא היראה כו' [והטעם הוא לפי שכח הראי' מן מוח החכ' היא וידוע דקו ימין מקרבת כו' אבל השמיעה ממוח הבינה שמאל דוחה כו'] וכנראה בחוש מה שתתפעל הלב לחמוד איזה דבר אינו אלא בראי' דוקא ולא בשמיעה כו'. וזהו מ"ש כי שמע ה' כי שנואה אנכי, דבחי' לאה עלדאת"כ בבחי' שמיעה מרחוק ולא יומשך אליה האהבה מטעם הנ"ל, ולכך אמרו ראובן בבחי' ראי' וד"ל. וכמ"ש פני ארי' אל הימין כו' וארי' הוא אותיות ראי' לפי דקו הימין דמדת האהבה לא נמשכה אלא מן הראי' כנ"ל. וכמו"כ בכל יו"ט ומועד בזמן ביהמ"ק היו מקבלים כנ"י בבחי' ראי' דוקא כדי להמשיך אהבה עליונה מלמעלה כמ"ש יראה כל זכורך כו', וכשם שבא לראות כו' ג"כ הי' בחי' ראי' עליונה של המאציל עליהם ונמשך מזה האהבה כמ"ש כל זכורך שאהבה נק' בשם זכר כמ"ש כי זכר חסדו כו' וד"ל. והיינו עיקר הטעם דמצות הראי' ברגל כדתנן הכל חייבים בראי' כהנים כו' ומצות השמחה עם מצות הראי' כמעט ענין אחד הוא רק שזה גורם לזה, כי השמחה גורמת התגלות כנ"ל וד"ל. וזהו שאמר כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי את אבותיכם, והוא מ"ש

עייניך יונים כו' כמ"ש במ"א משל ההסתכלות דיונים זכר ונקבה. והנה על קבלת בחי' ראי' דכנ"י בג' רגלים נא' קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים כו' בבחי' תוס' הארה מלמעלה מסדר ההשתל' כדי להשיגה מן החלונות. פי' החלונות עד"מ החלון שהוא פתוח חלל מבית לחוץ. כמ"כ ע"י השמחה שבלב הנה יפתח הלב ממסגרו שהי' סגור מתחלה כנראה בחוש שבעת השמחה יהי' פתיחת הלב בכל אדם לפי ערכו. וע"ד דוגמא למעלה בבחי' האדם העליון שעל הכסא כו' נפתחין בחי' חדר לב העליון הנק' חלונות עליונים שבאצ"י, והוא ע"י השמחה שישמח הוי' בכל מועד ורגל כנ"ל, ומה שמשגיח ורואה בחלונות הללו בכנ"י היינו בבחי' הראי' והתגלות שתבא מצד השמחה כנ"ל וכשם שבא לראות כו'. כמ"כ מכנ"י כלפי מעלה הנה הוא ג"כ ע"ד כ"ז הסדר, דהיינו כשישמח ישראל בעושי בומן שמחתינו ברגל או יבטח לבם לה' בתוספת גילוי אורם מן ההעלם של אהמ"ס שהיתה מסוגרת בתוך חדרי לבכם כו' ויבאו עי"ז לבחי' ראי' והתגלות, דהיינו לאסתכלא ביקרא דמלכא כו' כמ"ש עייניך יונים כו' כמ"ש במ"א וד"ל. והיינו בומן הבית דוקא דכתי' את פני הוי' אלקיך כו' שהי' בחי' הסתכלות פב"פ ע"י החלונות הנ"ל. אבל בזמנה"ג הוא מציץ מן החרכים בלבד. וביאור הדברים הנה הדרך הוא סדק צר מאד שלא יוכלו להביט בו רק מדוחק גדול כו', והיינו בומן הגלות דכנ"י שכיבת לעפרא לקבל יניקה דרך כמה מסכים ולבושים דג' עולמות בי"ע עד שבחי' חלונות העליונות הנ"ל נסתם עי"ז אורם ולא נשאר האור רק דרך סדק קטן מצומצם, והוא בלבושים והיכלות די"ס דעשי', והי"ז כמשל פתיחת הלב רק מעט מועיר. וכמרי"כ מלמטה למעלה הוא כארז"ל פתחו לי כמחט סדקית כו', שלא נפתח לב כנ"י רק מעט מועיר, וכתי' כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם כו' וד"ל. ועכ"ז מציץ גם מן החרכים הללו בבחי' ראי', דאע"פ שגלו לאדם שכינה עמהם הוא הניצוץ האלקי כו' וד"ל [ומה שארז"ל פתחו לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם כארובות כו', היינו לפי שגם ע"י פתיחת הלב מעט מועיר יוכל להיות התעוררות פתיחת חלונות הנ"ל למעלה ע"י תשובה, שהוא בבחי' או"ח כו', משא"כ בחג כשם שבא לראות כו'].

והנה בהתגלות המלך ע"י השמחה כנ"ל יש כמה מדריגות חלוקות כמ"ש במגלת אסתר דשמונים ומאת יום עשה משתה לפני שרי המדינות הפרתמים בלבד כמ"ש כשבת המלך על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה עשה משתה לכל שריו ועבדיו כו' הפרתמים ושרי המדינות לפניו וכו', ובמלאת הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד קטן משתה שבעת ימים בחצר גינת ביתן המלך וכו'. והענין כדוגמת זו יובן למעלה בהיות ידוע דכנ"י נק' שושנה כמ"ש כשושנה בין החוחים כן רעייתי כו', פי' כערך החוחים לגבי השושנה הגשמיות כן ערך כל העולמות דבי"ע נגד בחי' מל' דאצ"י המסתתרת בבי"ע להחיות רוח שפלים כידוע, וכן רעייתי בין הבנות כשהמל' עולה בבחי' האצ"י ממש גם שם הי' בחי' ראש לשועלים הן בחי' כל הבנות נשמות דאצ"י כו' כמ"ש במ"א וד"ל. והנה הטעם שנק' שושנה לפי שיש בה ג' גוונין חג"ת גם כשהיא בין החוחים כו' ומקבלת מעלמא

דכורא הנק' שושן כמ"ש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה, והוא במדריגות חלוקות, הא' בבית המלך פנימה, והב' בחצר גינת ביתן שלפני בית המלך כו'. והנה מתחלה עשה משתה לכל שריו ועבדיו בבית המלך פנימה כו', היינו בבחי' האצ"י ממש לכל שרי המלך פי' כמו נשמות דאצ"י ממש כנשמת משה ע"ה וכדומה, ואח"כ יצא עוד לחצר גינת ביתן, הם כל הנשמות דבריאה שהן מאין ליש ממש, והיינו לכל העם הנמצאים בשושן, פי' לכל מי שיש לו ניצוץ האלקי ששרשו הוא נמצא בבחי' האצ"י הנק' שושן הבירה מגדול ועד קטן, פי' מבחי' נשמות הגבוהות מאד כנשמת השבטים וכדומה שהן בעולם הבריאה עד קטן שבקטנים שנשמתו מבחי' נפש דעשי' כו' לפי שכללות נש"י נק' שושנה מטעם שמקבלת משושן כנ"ל וד"ל. והוא דוקא בחצר גינת ביתן כו', פי' בעולם הבריאה וכדומה שנק' חצר שדרך בו נכנסין לטרקלין המלך כו' ושם יכולים הכל לבא ולעמוד. משא"כ בהיכל המלך פנימה לא יבאו רק המקורבים למלך כמו שרי המדינות כו' וד"ל. והנה כמו"כ בזמן ביהמ"ק הי' נש"י במעלה העליונה מאד עד שכולם ראויים היו בבחי' ראי' כמ"ש יראה כל זכורך את פני הוי' כו' דהיינו כמו בחי' המשתה שבהיכל המלך פנימה לראות ולהביט בהתגלות מלכותו ממש כשיושב על כסא מלכותו בהיכלו שהוא בחי' התגלות עצמות המלך בבית המלכות ממש שהוא מדריגה גבוה מאד נעלה. משא"כ בזמן הגלות צריך לצאת המלך בגילוי אחר גילוי יותר, והוא לצאת לבחי' חצר גינת ביתן לכל העם הנמצאים שם גם לנשמות השפלים כנ"ל. לפי שבגלות כנ"י בתכלית השפלות ולא יוכלו לבא אל היכל המלך פנימה ולא יוכלו להביט רק מרחוק מאד דרך פתח הבית שכסא מלכותו נוכח פתח הבית הוא כו', וע"כ צריך המלך לבא לידי גילוי יותר לצאת לבחי' החצר שלפני פתח בית המלך להגלות נגלות לכל העם כנ"ל. והוא רק מטעם שאין אנו יכולים לעלות ולראות כו' וכמ"ש מי יעלה בהר ה' כו'. לפי שניצוץ האלקי מוסתר מאד בנפש דנוגה שנלקחה מן החושים הנ"ל, לכך צריך המלך להשפיל א"ע ממדריגה למדריגה עד שיתגלה גם לשפלי הערך כו'. ועכ"ז הגם שהשפיל עצמו הנה הם רואים אותו בבחי' ראי' ממש מקרוב, אך שאין רואין אותו כמו שהוא בבחי' הרוממות בעצמותו כמו שיושב על כסא מלכותו כו' וד"ל.

וזהו שרש ענין יו"ט שני של גליות, דהנה בחי' יו"ט ראשון הוא כדוגמת ענין המשתה שבהיכל המלך פנימה לפני שרי המדינות כו', לפי שביו"ט הוא זמן התגלות מפני השמחה שמוציאה מן העלם לגילוי כנ"ל והוא בחי' התגלות להראות כמו שהוא בעצם ולא להגלות בדרך העלם כמה מסכים כו', והו"ע החלונות הנ"ל שבכל רגל ורגל, ואין גילוי זה אלא לפני שרי המדינות או כמו שהיו בני"י בזמן הבית כנ"ל אבל בזמן הגלות הוא מציץ מן החרכים בלבד, בבחי' חצר גינת ביתן הנ"ל בדרך כמה מסכים כו', הרי הוצרך לבא לבחי' גילוי אחר גילוי בירידת המדריגות כנ"ל. והו"ע יו"ט שני של גליות דוקא כלומר מפני שאותה ההארה וההתגלות עצמו שהיתה ביו"ט הראשון בזמן הבית כו' הי' הצריכה

עוד לבא בגילוי אחר גילוי בירידת המדריגות בזמן הגלות ביו"ט שני, ולכך נק' יו"ט שני של גליות דוקא, שבזמן הגלות הוסיפו חכמי ישראל יום שני מטעם הנ"ל וד"ל. והנה המשכיל יבין שבאמת שרש יו"ט שני גבוה מיו"ט ראשון הגם שבא יבואו בירידות המדריגות. כי הנה ידוע בענין השמחה דטבעה להוציא מן העלם לגילוי ואו רואים שכל מה שתגדל שמחת האדם בתוספת אורה ושמחה במאד מאד הנה יותר תגדיל בחי' הגילוי שלו מן ההעלם. כמו שסיבת השפלות והירידה להגלות נגלות כאחד הרקים שהי' בדהעי"ה הי' רק מעוצם השמחה הנפלאה כו' וכדומה. ונמצא שכל מה שיתגלה ביותר ביותר הי' אור השמחה בלבנו. וע"ד כ"ז יבין המשכיל למעלה שכמה תגדל השמחה בהגלות נגלות אור האלקי כ"כ בירידת המדריגות כ"כ גם בחצר גינת ביתן לפני כל העם הנמצאים שם כנ"ל יותר הרבה משמחה הגלית לעיני שרי המלך הפרתמים בהיכל המלך פנימה כו', מאחר שהוצרך לירד ולהגלות בגילוי אחר גילוי בחצר כו' מוכרח שהי' זה ע"י תגבורת השמחה ביותר כנ"ל. וא"כ בחצר הזה יש יותר גילוי עצמות המלך מבהיכלו וד"ל. ואמנם יש להבין עיקר הטעם למה הי' גילוי האור בתוספת וגילוי השמחה בתוספת בחצר מבהיכל, וזה פלאי שישמח במרוחקים יותר מבקרובים כו'. אך הענין הוא דאיתא בתיקונים מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה בגלות דוקא כו', עד בוז יבוזו לו כו' ע"ש הטעם. ויובן ע"פ הקדמה הידוע בענין חולת אהבה דהיינו עד"מ כשהאדם הגיע למחוז הפצו וחשק תאותו הגם שמאד יתלהב נפשו בחשק דבר חמדתו כאשר כבר השיגו והקריבו אליו, הנה אין להחשק הזה ערך כלל לגבי אותו החשק והתשוקה הנפלאה שימצא במי שחמד דבר בכל לבו ולא יכול להשיגו ולמצוא כלל שהוא בתגבורת נפלא מאד בגודל הצמאון שבבחי' יסוד האש התאויים שבלב עד שיחלה חולי כבד מאד ויהי' נוטה למות ונקראת חולת אהבה שגדולה הרבה מגופה של האהבה כאשר השיגו כו', וכדוגמת אותו האיש שהעלה טינא בלבו כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. והנמשל יובן למעלה דאהבת כנ"י בעודנה בבחי' הקירוב והדביקות גם בבחי' יחוד פב"פ בזמן הבית אין לה ערך כלל לגבי עוז אהבה שלה בגלותא. דהיינו בחי' חולת אהבה הנ"ל שהי' בעוצם רשפי אש הצמאון כו' כמ"ש צמאה לך נפשי כו' בארץ ציה ועיף בלי מים. פי' מפני גודל המרחק שנתרחקה מאור פני מלך חיים בדרך כמה מסכים ולבושים כו', וזהו ארץ ציה ועיף בלי מים. והי' כמשל בן כפר שרואה את המלך וד"ל. והיינו דמה שנאמר בכנ"י רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה וידוע דאמרו ע"ז בזהר דמוקדין לי' בשלהוביתא דרחימותא כו', בזמן הגלות דוקא נאמר ולא בזמן הבית מטעם הנ"ל וד"ל. והיינו ג"כ מאמר התיקונים הנ"ל דמים רבים לא יוכלו לכבות כו' שהוא בגלותא דוקא מטעם הנ"ל. וא"כ נמצא מובן שבזמן הגלות גדלה מעלת אהבת בני' מבזמן הבית ולזה הטעם יובן דשרש יו"ט שני גבוה מיו"ט ראשון מפני שיו"ט שני בהצטרכות הגילוי כ"כ הוא רק מפני הגלות בלבד כנ"ל, ובגלות רשפי אש האהבה תגדל במאד מאד כנ"ל. וידוע דמזה יבא גם ענין סיבת ירידות המדריגות הנ"ל כ"כ בהגלות נגלות מלמעלה

למטה בגילוי אחר גילוי בתוספת כ"כ ע"י תוספת השמחה בהוי', כי כל זה אינו רק מפני שכמים הפנים לפנים כו' שיתעורר מלמעלה למטה ג"כ באתעדל"ת ממש כשם שבא לראות כו' וד"ל, וזהו שסיים דהע"ה כן בקדש חזיתך, פ"י התפלל הלואי שיהי' מעלת אור האהבה דכנ"י בבחי' רא"י מקרוב גם בקדש העליון בבחי' היכל המלך פנימה הנ"ל כמו שהוא בארץ ציה ועיף בלי מים מטעם הנ"ל לפי שרשפיה רשפי אש בגלותא בבחי' חולת אהבה כו'. וזהו כן בקדש חזיתך, כמו שראיתך בגלותא כו' וד"ל. וזהו ואני אראה בשונאי דוקא ע"י בחי' הריחוק כו', דבחי' שונאי דהיינו בגלותא דוקא מטעם הנ"ל או אני אראה בבחי' תוספת הגילוי שהוא ע"י תוספת השמחה כנ"ל. והוא למעלה מבחי' הגילוי שע"י המצוה המסייעים בצדיקים הנק' עזורים כו' וד"ל. ובוה יובן הטעם שבע"ת גדולים מצדיקים עד שצדיקים אינם יכולים לעמוד כלל באותה האהבה הנפלאה דבע"ת וכמ"ש במ"א דמשיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא וכן משה לא זכה לתשובה אלא לפני מותו כו' הכל מטעם הנ"ל וד"ל.

להבין שרשי הדברים הנ"ל. הנה יש להבין שורש ענין יו"ט שני של גליות. יש להקדים תחלה את הידוע בע"ח דבחי' מל' דאצ"י להיותה בחי' אלקות ממש איננה מתלבשת בבחי' גילוי אור בע' שרים דנוגה דעשי' כמ"ש וכבודי לאחר לא אתן כמ"ש בווהר ור"מ, וגם מלכות דבריאה להיותו רובו טוב עדיין ג"כ לא תוכל לסבול לשכון בנוגה דעשי' ואינה מתלבשת כ"כ בנוגה רק בהארה מועטת מאד בלבד כו'. אך בחי' מל' דיצי' ומל' דעשי' להיות שהם בבחי' הסתר וצמצום יותר עד שחצי הכלים שבהם מעורב טו"ר כו' תוכל להתלבש גם בנוגה דהיינו גם בע' שרים דעשי', והוא הנק' אדמת בני חם שמקבל ממ"ח צירופי דיצי' ועשי' כו' כמ"ש במ"א. והוא הנק' בתי בראי כמ"ש בגמ' ובוהר וד"ל. והנה מבואר למעלה דבימי הסוכות ושמע"צ נמשכו וירדו מקיפים דאו"א והאירו בתוספת וגילוי אור ע"י בחי' השמחה כנ"ל. וידוע דגלו לאדום שכינה עמהם, הרי כנ"י בתחתיות שפלות המדריגה לקבל יניקה מע' שרים דעשי', וא"כ צריך האור האלקי העליון דמקיפים דאו"א כו' להאיר בכנ"י ע"י התלבשות בע' שרים כו' והרע יו"ט שני שמציץ מן החרכים דהיינו להשפיל ולהוריד האור כ"כ גם בנוגה דעשי'. אך מפני שנא' וכבודי לאחר לא אתן אין ההתלבשות בע' שרים עצמן [דלא כהרמ"ק בספר אור נערב] אלא עד בחי' מל' דיצי' ועשי' בלבד שהאור דאצ"י מוסתר בהם במאד כנ"ל. והוא הנק' חרכים. אבל במל' דאצ"י עצמו המאירה בכריאה הוא הנק' שושנה כאשר עדיין אינה בין החוחים שהן מל' דיצי' ועשי' כי • שם הוא המשתה

שמונים ומאת יום לפני ז' שרי המלך הפרתמים הן ז' רועים האבות משה אהרן יוסף ודוד, והוא הנק' גינת ביתן. משא"כ ביצי' ועשי' נק' חצר גינת ביתן כו' כמשל החצר שלפני הטרקלין כו' והמלך יוצא אחרי כלות השמחה ביו"ט ראשון לפני שרי המדינות שבגינת ביתן הנ"ל לחצר הגינה להגלות גילוי לכל העם הנמצאים בשושן כו'. והטעם שבגינת ביתן נק' משגיח מן החלונות כו', כמבואר בווהר ובתיקונים דבתר חלונא דבי כנישתא עומד בכל ג' רגלים ורואה בשמחת כנ"י כו'. והענין הוא דפתיחת הלב בשמחה דכנ"י העיקר הוא בנשמות הצדיקים דוקא שאור ה' מאיר בהם בפתיחה רבה. משא"כ בבינונים שלא נפתח לבבם רק כמו חרכים. אך מציץ גם מן החרכים להגלות נגלות גם לכל העם כו' וד"ל.

והנה שרש ענין יו"ט שני גבוה מיו"ט הראשון שלפני שרי המדינות כו' כמשל היוצא מן השביה שתלהב בו הנפש בריבוי אורה ושמחה שאין כמוהו בשום התפעלות בעולם בכל אהבה כו' לפי שהנפש תתענג בעונג מפלא כו'. וזהו הטעם שבע"ת גדולים מהצדיקים עד שהצדיקים אינם יכולים לעמוד כלל במדריגת הבע"ת כו'. והוא שאינם יכולים לעמוד כלל באותו התפעלות העונג הנפלא של בע"ת כשיוצאים מחשכי חומריות גופם להאיר באור פני מלך חיים בתצר גינת ביתן הנ"ל. וע"כ מובן שהשמחה שבחצר הגינה ביו"ט שני יותר גדולה משמחה שבגינה עצמה. וזהו ענין הלואי כן בקדש חזיתך הנ"ל וד"ל. ובזה יובן מה שמשא"כ ע"ה לא זכה לתשובה רק קודם מותו ולא קודם לכן וכן בענין ביאת המשיח אמרו בווהר שלא יבא אלא לאתבא צדיקיא בתיובתא כו', לפי שאותה האהבה הנפלאה של בע"ת לא יגיעו וישיגו הצדיקים כ"א בכיאת משיח שיעלו אותם להתפעלות זו וכמו משה שלא הגיע להתפעלות בחי' התשובה בחייו כ"א לפני מותו בלבד שנתעלה ברום המעלות כידוע וד"ל. וזהו שרש ענין יו"ט שני, והוא מ"ש בגלות דוקא רשפיה רשפי אש כנ"ל וד"ל.

ושרש ענין פני ארי' אותיות ראה כו'. הנה ידוע דבחי' קו הימין הוא חכמה חסד נצח כו', וא"כ ענף החכ' הוא החסד, ע"כ בבחי' הראי' שנסתעפה ממוח החכ' כידוע תבא התפעלות האהבה וההתדבקות שהוא מצד החסד כידוע וד"ל. ולזה הטעם כתי' ביעקב ויאהב את רחל ולא אהב את לאה כמו שאמרה כי שנואה אנכי כו' לפי שהשמיעה מבינה בחי' קו השמאל בגי'. ולהיות כי רחל בחי' עלמא דאתגלייא שבאה בהשגה מקרוב בבחי' ראי' לכך אהב אותה יעקב. אבל לאה בחי' עלמא דאתכסיא שרחוקה מהשגה לא יוכל להגיע לה מדת האהבה והדביקות כו'. וזהו שאמרו בווהר מכאן דב"ג סנוי עריין דאימא כו' כי שנואה לאה ששרשה מאימא עילאה דבג"ה הוא קו השמאל וד"ל. ולזה הטעם יובן שהשמחה ממתקת הדינים לפי שראי' דחסד קו הימין אינו אלא בשמחה שאז יתגלה לכל כו' וד"ל.

הוספות

לסוסתי ברכבי פרעה דמיתוך רעייתי כו'. הגה ידוע בפי רעייתי שהוא ל' רועה וזן כו' דהיינו פרנסתי שמפרנסין לאביהם שבשמים ולפי' לא יובן המשך וחבור הפסוק הזה לסוסתי כו' מה ענין ושייכות הדמיון הזה שמדמה רעייתי פרנסתי כו' לסוסתי ברכבי כו'. והנה כתיב והוא כחתן יוצא מחופתו כו' וקאי אדסמיד ל' דכתיב לשמש שם אהל בהם שזהו תורה שבכתב שנק' שמש ותושבע"פ גק' ירח וטעם הדבר להיות ידוע דהירח מקבל מן השמש ואין לירח אור עצמי להאיר למטה כ"א מה שמקבלת אור השמש לבד הוא האור המתפשט מן הירח וכמ"ש בזהר דסיהרא לית לה מגרמה כלום (ועוד מבואר במ"א דלית לה מגרמה כלום היינו לענין השפעה ותולדה לבד אבל יש לה אור עצמי רק שאין בכוחו להאיר למטה רק כשמקבלת תחלה מאור השמש א"כ אור המתפשט מן הירח הוא מאורה העצמי רק שאינו מאיר כ"א ע"י קבלת אור השמש בעצמה תחלה וזהו כדמיון אשה כי תזריע וילדה כו' שזהו מורע עצמה כמו האודם כו' אך א"א לה להוליד כ"א בקבלת זרע האיש במ"ן שלה תחלה כו' וד"ל) וכמו"כ בענין תשבע"פ לגבי תשב"כ כמו הירח שמקבל מן השמש כך תשבע"פ מקבל הכל מתשב"כ כו' דהנה אנו רואים בכל דיני ההלכות שבתשבע"פ הן למידין רק מתשב"כ וכל דין והלכה שאין לו ראייה מן המקרא אינו הלכה כלל כידוע בכל הש"ס שאו' מ"ט דר' פלוני אמר קרא כו' וכן מנ"ל אמר קרא כו' הרי זה כמו כל מקבל ומשפיע שאין למקבל מצד עצמו כלום כ"א מה שמקבל מן המשפיע בלבד והיינו כמו דסיהרא לית לה מגרמה כלום כשם שיש הרבה דינין והלכות בתשבע"פ שחידשו הם עצמם וכמו כל הלכה למשה מסיני וגם כמה פרטי דינים הרבה שמחדשים שאין להן רמז כלל בתשב"כ כמו במצות תפילין רצועו' שחורות וקשר של תפילין וכה"ג וכן ד' בתים אע"פ שא' טטפ"ת טט בכתפי שתיים כו' אין זה רמז כלל וגם כל פרטי חידושי הלכו' תפילין הרבה מהן שמחודשי' מחכמי ישראל בלא טעם וראי' מן המקרא כלל כידוע למעיין וכן בה' ציצית בכל ריבוי פרטי ה' ציצית וכן בה' סוכה לולב וה' שבת וכך בכל פרטי דיני דמ"ח מ"ע ופרטי רבי' שבמצות לית כו' ולפי משל שמש וירח ועילה ועלול הרי כל אור שמתפשט מן המקבל העלול אין זה של עצמו רק של המשפיע לבד כנ"ל בענין סיהרא לית לה מגרמא כלום וכן התלמיד המקבל כו'.

(* מיוסד על ד"ה לסוסתי ברכבי פרעה הגדוסס לעיל ע' ג. מאמר זה נעתק מבוך וכתיב"ק כ"ק אדמו"ר האמצעי.
1) בגליון הכתיב"ק נחתך כאן.

אך הנה באמת אין זה הדמיון דעו"ע דמיון אמיתי לתשב"כ ותשב"ע פ' אלא הדמיון האמיתי יותר הוא כמו ענין כלל ופרט שזהו ענין העולם וגילוי כידוע ביאור הדבר כמו הכלל שכולל כל ריבוי הפרטים שגם אחר שבא הכלל להתחלקות כמה פרטים אין כל פרט ופרט ענין דבר נוסף על הכלל בבחי' התחדשו' מצד עצמו שהרי אין בפרט אלא מה שהי' בכלל תחלה וממנו לוקח ואין כל חדש בכל פרט כלל רק שיתכן לומר שפרט זה יצא מן העולם לגילוי בלבד דהיינו שבכלל היו כל הפרטי' בהעלם והתכללו' מבלתי ניכר ונגלה שום פרט עדיין ואח"כ יצא לידי גילוי כל פרט בפ"ע (כמו מחשבה כללית שמתחלקת לפרטי' רבים) וכמו שאדם או' דיבור א' כללי שיצטרך לפרשו ולבאר ולזולתו בהתחלק' דיבורי' פרטיי' הרבה מאד שאין כל חדש בעצם פרטים הללו כי אינו רק פירוש וביאור לבד ונכללי' כולם באותו הדיבור כללי רק שהי' הכל בהעלם בדיבור כללי זה ובהתחלקו' פרטי הביאור והפי' בא הכל לידי גילוי איך הוא ומה הוא בכל פרטי אופניו כו' וכך הוא ממש בתשב"כ ותשב"ע פ' שתשב"ע פ' הרי אינו אלא פי' ובי' הלכ' מ"ע ול"ת בכל אופניו איך לעשו' בפ"ע ואין כל חדש בהם כי כולם נכללו' בכלל בהעלם שבתשב"כ ואין השי"ס רק כמו פי' לגלות את כל בחי' ההעלם שבתשב"כ (וכמו רע"ק הי' דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלי' של הלכו' הרי כל ריבוי תלי' של הלכו' נכללו בהעלם בקוץ זה וכה"ג בכל דרשו' רז"ל מן הכתובי') ולפי זה הדמיון הרי אין בתשב"ע פ' רק מתשב"כ כמו מנלן א' קרא כו' אך מה שנמצא ריבוי הלכו' פרטיי' ביותר הן כפרט יוצא מן הכלל מן ההעלם לגילוי ולא כדמיון עו"ע שלא יש בעלול רק כמו שקיבל מן המשפיע בלבד לא יוסיף מאומה כו' וד"ל.

ואמנם הנה עדיין לא יתורץ גם לפי דמיון זה מה שאנו מוצאי' כמה ריבוי דינין והלכו' רבו' שחדשים המה בעצם מבלתי יש להם עיקר ושרש בכלל שבתשב"כ כמו הכלל דמצות תפילין וציצית שנא' וקשרתם לאו' כו' ועשו להם ציצית כו' דגם שפירשו וביארו דרך פרט איך ומה לעשו' התפילין בדי' בתים ודי' פרשיו' כו' וכן ה' קשרי' וח' חוטים בציצית וכה"ג מ"מ אין לכל פרטי הדינין שרש בכלל זה רק מעט מזעיר שלמדין מן המקרא אבל רובא דרובא המה הלכו' פרטיו' מחודשי' או מקובלי' עד הלכה למשה מסיני בלתי יש רמו כלל בתשב"כ וכידוע דגם משה שקיבל תשב"כ מסיני קיבל ג"כ תשב"ע פ' וכמו הלכה למשה מסיני ומ"ש תורה צוה לנו משה תשב"ע פ' שמשה הוא המשפיע תשב"ע פ' לבניי' משא"כ בתשב"כ גא' ויאמר ה' אל משה כמ"ש במ"א וא"כ הדרא קושיא לדוכתה דאע"פ שתשב"ע פ' נק' פרט לגבי כלל הרי אין בפרט רק מה שבכלל ומהיכן יש בכחם לחדש הלכו' ודינין מעצמם ועוד יותר יפלא ממה שאנו מוצאי' בענין קביעת המועדי' דכתיב

אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם ודרשו רז"ל א"ת כו' אלא אתם אתם אפי' שוגגין ומוטעין כו' ונמצא שחכמי ישראל עושין למקרא קדש דפסח לענין חמץ בכרת ביום שקובעי' גם אם טעו ואיחרו או הקדימו שנמצא אכלו חמץ בפסח כו' וכן ביו"כ כו' וכן מ"ש אל השופט אשר יהי' בימים ההם כו' אפי' או' לך על ימין שמאל כו' וד"ל.

אך הנה באמת הדמיון היותר אמיתי לתשב"כ ותשבע"פ הוא כדוגמת משפיע ומקבל דדכר ונוק' שהרי תשבע"פ מל' קרינן לה מתניתין מלכתא כו' כידוע בענין חכמות בחוץ תרונה ח"ע דתשב"כ וח"ת דתשבע"פ כו' שהוא בחי' חכמה שבמל' דאצי' שמאיר ומלובש בחכמה דחכמי ישראל הסנהדרין כידוע ונק' תשבע"פ אשה יראת ה' כו' כי מאיש לוקחה זאת שהיא תשב"כ ע"כ אמרו"ל בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש כו' שהן פי' וביאור פרטי הדינין שבתשבע"פ שמגלה כל בחי' ההעלם דתשב"כ ונק' בינה יתירה כלומר יתירה מן החכמה שבאיש וזה פלא לכאורה איך המקבל יש לו בינה יתירה מן המשפיע לפי ב' דמיונו' הנ"ל בעו"ע או כלל ופרט וכן אנו מוצאים שתשב"כ נק' פנים מאירות ותשבע"פ נק' פנים מסבירות שההסבר עמוק ורחב יותר ה' אבל הענין הוא דבאמת יש בינה יתירה בתשבע"פ והן כל פרטי ריבוי דינין והלכו' שמחדשי' או מולידו' דבר מתוך דבר שיתירה מתשב"כ כו' והטעם הוא לפי שנמשל לאיש ואשה שהאשה כי תזריע כו' הרי כל הולד בבשר כו' הכל מן האודם וכידוע במ"ן דנוק' שממנו עיקר התחלקו' כל פרטי האברי' וגידולן והתפשטות' בט"ח רק שא"א למ"ן זה להוליד ולד כ"א ע"י הקדמת מ"ד מתחלה ואע"פ שהמ"ד שהוא כמו חומר היולי שכולל כל פרטי התחלקות האברי' כשנגדלי' ומתפשטי' בט"ח מן המ"ן כדמיון כלל ופרט העלם וגילוי כנ"ל מ"מ בבוא המ"ד במ"ן ניתוסף כח במ"ן להגדיל ולהתפשט מצד עצמו דוקא הרבה יותר מקבלתו מן המ"ד וכל מה שמגדל ומחלק הולד אין זה רק כח המ"ן עצמו כמ"ש כי תזריע וילדה כו' וכמו הגשמי השמים שמרוה הארץ והולידה והצמיחה שצמיחה זו מכח הארץ עצמה באה רק שא"א לה להוליד ולהצמיח ריבוי תבואו' וזרעי' כ"א ע"י הורדת הגשם בכללי' הארץ ואח"ז תוציא צמחה בכח עצמה כריבוי פרטי' מחודשי' בעצם כו' לכך דבר"י אשר יצא מפ"י כו' שהוא השפעת תשב"כ לתשבע"פ כו' דאע"פ שמקור השפע נמשך מפנים מאירו' דתשב"כ בתשבע"פ אבל אחר השפעה כללי' זאת או נמצא כח בתשבע"פ מצד עצמה להוליד ולהצמיח כל פרטי דינין והלכו' שהמה ס' רבוא מסכתו' דהיינו ס"ד פירושי' לס"ד ונק' פנים מסבירו' ובינה יתירה שלא נמצא בתשב"כ בכלל כמ"ש א"ח עט"ב נקבה תסובב גבר כו' וכמו"כ סיהרא דלית לה מגרמה כלום היינו רק לענין תולדה והארה למטה כו' ממנה הוא אור עצמותה דוקא כנ"ל ואדרבא הרי אמרו דאין גותנין לאדם פרנסה רק בשביל אשתו שנא' להניח

ברכה אל ביתך כך כל עיקר הארת אא"ס בח"ע דתשב"כ' ח"ת דתשבע"ס משום דנעוץ תחלתן בסופן סוף מעשה עלה במ"ת כידוע וזהו הטעם לקביעת המועדי' עפ"י סנהדרין דוקא אפי' מוטעי' ואיחרו או הקדימו' אין זה אוכל חמץ בפסח כלל דישראל דקדשינהו לזמנים כו' כמ"ש עשה יר"ח למועדי"ם שזהו מועדי הוי' דתשב"כ שתלויים' הסנהדרין שנמשל לירח דחושבנא בירח תליא כו' וכך יובן ענין ספ"ר וסיפור דתשבע"ס נק' דברי סופרים שעריים יותר מיינה ש"ת' טובים דודיך' והכל מטעם הנ"ל וד"ל.

והנהגה כתיב כי אמרתי עולם חסד יבנה ויש להבין למה א' יבנה ל' הוה ולא נבנה כו' אך הנה מ"ש יבנה ל' הוה לפי שמחדש בכל יום מע"ב וכן מ"ש בחכמה יבנה בית דבראשית להיות ידוע שהחכמה נק' ראשית כמ"ש ראשית חכמה כו' וכת"א בראשית בחוכמתא כו' וכאשר א' מחדש בכל יום מע"ב היינו שמתחדש בכל יום בחי' הראשית דחכמה ממקורה שהוא בחי' עצמות אא"ס שלמעלה מן החכמה וכמ"ש והחכמה מאין תמצא מבחי' אין דאוא"ס כו' דלית מחשבה דחכמה תפיסא בי' (והתהו' החכמה הוא רק ע"י צמצום ודילוג גדול מבחי' מול ונוצר חסד כידוע דאור אבא יונק ממול תח' כו' והכל תלוי במול אפי' ס"ת בהיכל כו') וכידוע ענין המאמר אנת חכים ולא בחכמ' ידיעא כו' עד ולא מכל אינון מדות כלל להיות שבחי' עצמות האא"ס הוא בתכלית האח"פ מובדל בערך מהיות גם בחי' מקור למקור לע"ס דאצי' וכמ"ש דלאו מכל אינון מדות כלל ומה שצמצם א"ע בירידה גדולה כזאת להיות לו רצון פשוט בעצמו' אחה"פ להאציל הע"ס כו' אינו רק בשביל לאחזאה כו' לאתנהגא בהון עלמין כו' הרי סוף מעשה שהוא עולמו' הנבראי' הוא שעלה ברצונו הפשוט תחילה דהיינו שמחמת זה עלה לו הרצון והוא מפני שהוא חפץ חסד וכמ"ש בע"ח ובחי' חפץ חסד זה אינו בחי' מדה כשאר המדוי' דאצי' גם לא כבחי' רב חסד שבכתר שהוא הרצון גם לא כחסד שברצון הנעלם והפשוט מאחר שכל עיקר הרצון הפשוט הוא שעלה רק מכחו ומחמתו של בחי' חפץ חסד זה הרי בהכרח שהוא למעלה גם מהעצמו' של רצון פשוט זה אלא מוכרח לומר שהחפץ חסד הוה הוא בבחי' עצמו' אא"ס אחה"פ ממש דהיינו רק בחי' ירידה מעצמותו ממש כדי להיו' לו רצון להאציל כו' הוא הנק' בחי' גדולה וחסד שבעצמותו ממש שמחמתו יחפץ וירצה בחסד שבירידה זאת מעצמותו הוא הנק' חסד העצמו' ממש שיורד מגבוה לנמוך כו' והיינו רק כדי לאחזאה כו' בשביל סוף מעשה דבי"ע שזהו סוף ותכלית ענין החסד הוה העצמי ועיקר שלימותו נשלם שם משא"כ בע"ס דאצי' שאין זה תכלית ירירת החסד העצמי מאחר דמצד עצמו לאו מכל אינון מדוי' כלל ולא עלה ברצונו הפשוט להאצילם רק בשביל לאחזאה כו' וד"ל. חוהו שאמר כי אמרתי עולם חסד יבנה ל' הוה פ"י עולם הוא עולם הגאצל בע"ס כדי לאחזאה כו'

ושרש ומקור לאצילותו הוא בחי' החסד העצמי שבעצמו' אא"ס וזהו יבנה' מחדש תמיד כל בנין הע"ס דאבי"ע וכמ"ש מחדש בכל יום מע"ב וכן בחכמה יבנה בית דבראשי"ת יבנה זה ל' הוה מפני שמצד עצמו מובדל גם מבחי' רצון להאציל ומה שמצמצם ומוריד א"ע לזה הוא מחדש בכל יום מכחו של חסד שבעצמו' כנ"ל ולזה א' יבנה ל' הוה ולא נבנה כבר מאחר שמצד עצמו הוא אח"פ לגמרי צריך לחדש ולהו' כללו' כל ההשתלשלו' דאבי"ע תמיד בכל יום וז"ש עולם חסד יבנה וד"ל. אך עדיין יש להבין מ"ש לשון כי אמרתי עולם כו' אמירה זאת מה היא דלכאורה משמע מזה דגם בחי' החסד העצמי הנ"ל הוא נמשך ובא ע"י אמירה דוקא וז"ש כי אמרתי עולם חסד כו' דהיינו ע"י אמירה שאמרתי וצויתי לחסד זה שיבנה את העול"ם הנאצל והנברא כו' ויש להבין איך ע"י אמירה דוקא הוא חפץ בחסד העצמי הנ"ל.

וי"ש להקדים לזה ענין מ"ש את ה' האמר"ת היום כו' וארו"ל כניי עשוניי חטיבה א' כו' פי' האמר"ת פועל יוצא שהמשיך מקור לבחי' אמירה שבשם הוי' והיינו את ה' האמר"ת היום כו' ופי' אמ"ר מבואר בזהוה ע"פ יום ליום יביע אמ"ר כו' שהוא בחי' ג' מוחי' דחב"ד א"ש מי"ם רו"ח ר"ת דאמ"ר כידוע דמוח החכמה קר ולח כמים ומוח הבינה חם ויבש כאש והדעת ממוצע מאש וממים והוא בחי' רוח כו' ומוחי' דח"ב מתפשטי' עד חוה הלב שהוא ב' חללי' דלב חלל הימני מקבל ממוח החכמה וחלל השמאלי של דם מקבל ממוח הבינה כו' ועי"ז יש קשר וחיבור תמיד מן המוח אל הלב עד שאנו רואי' שערך גידול והתפשטות המדו' אם רב או מעט אינו אלא לפי ערך גידול המוחין אם רב או מעט וכמ"ש במ"א ע"פ לפי שכלו יהולל איש שהמדו' הנק' איש בחי' הגדלו' והקטנו' שלהם תלוי בגדלותו וקטנו' השכל שבאדם הגדול ששכלו גדול גם מדותיו המה בבחי' הגדלו' כמו אהבו' בענינים גדולים כממון וכבוד וכה"ג והקטן ששכלו קטן מדותיו קטנים בקטנו' הענינים כו' וכל שיגדל התינוק בשכל מעט מעט כן לפי ערך ממש יגדלו המדות מקטנו' לגדלו' מעט מעט כמו עדי"מ הקליפה הגדילה באילן או פרי שלפי ערך גידול גופו של אילן או פרי וחטה כך יגדלו עמהם קליפתם כו' דהנה מוחין דח"ב נק' אב ואם והמדו' נק' בנים ותולדותיהם כיוצא בהם אם המוחין בהרחבה וגדלות גם הבנים שהן המדות שנולדי' בלב מחמתן כיוצא בהם בבחי' הרחבה וגדלו' ההתפשטו' ואם המוחי' דח"ב בצמצום וקטנו' בעצמם גם הנולדי' מהם בבחי' הקטנו' והצמצום כיוצא בהם וד"ל. והנה סיבת אחיות וחיבור המדו' שבחזה הלב באוי"ר גשמית במוחין שבראש הוא ע"י בחי' המשכת והתפשטות המוחי' דח"ב שנק' אמ"ר בלב והוא הנק' בחי' אמירה שבלב שנמשך ומקבל מבחי' אמירה שבמחשבה שבמוחי' דח"ב כי יש אמירה במחשבה שהן המוחי' שבראש בהעלם ויש אמירה בלב שנמשך משם כי המוחי' דח"ב מתפשטי' עד החוה שבלב כנראה בחוש שנמשך אמירה דבמחשבה בלב ואז נק' אמירה בלב שזהו בחי' מחשבה שבלב כמו ההוא אמ"ר ולא יעשה כו' שאין זה אמירה בדבור אלא אמירה בלב

שהוא מחשבה שחושב האדם בלבו כמ"ש רבות מחשבות בל"ב איש כו' הרי יש מחשבה בלב שנמשך ממחשבה שבמוח הבינה שבראש כו' ומחשבה זו נק' רצון ג"כ ובווהר נק' רעותא דלכא ושרשה מרצון ומחשבה שבמוח ופי' ההוא אמר ברצון ומחשבה שבמוח ולב ולא יעשה ע"י הדיבור כו' וכך הוא פי' האמרת בחי' אמר דח"ב שנמשך מזה אמירה בלב ג"כ והאמרת פועל יוצא היינו בחי' השרש והמקור לרצון ומחשבה הפשוטה שבעצמו א"ס ממש דהנה הגם שאמר חכים ולא בחכמ' ודיעא כו' עד ולא מכל אינון מדו' כלל דקדק לומר אינון כלומר לא כאותן אורו' ומדו' דע"ס דאצי' שהן בבחי' הגילוי אור' הבא אחר צמצום העצמו' להיות מקור למקור כו' ע"י בחי' הקו והחוט שנמשך אחר הצמצום הראשון הנק' מק"פ כו' אבל מ"מ הרי גם בעצמו' הא"פ כלול בהעלם עצמותו ע"ס פהטי' כמו חכמה שבא"ס שנא' לתבונתו אין חקר כלל וכן חסד שבא"ס שנא' כי לא תמו חסדיו כו' וכן הרצון הפשוט ואע"פ שכולם בבחי' א"ס ממש מ"מ יש חילוק דבר מה בפרט חסד דא"ס וחכמה או רצון דא"ס כו' רק שנק' רצון פשוט באח"פ וחכמה וחסד פשוטים בבחי' אחרו' הפשוטה כו' עד בחי' מל' דא"ס שעלה ברצונו ומחשבתו הפשוטה אלא אמלוך כו' כמ"ש במ"א ולפי זה יובן דכמו שלמטה בע"ס דאצי' הגלוי' יש בחי' אמירה ברצון ומחשבה שבראש ובלב כמ"כ למעלה ברצון ומחשבה הפשוטה נק' אמירה והאמרת פועל יוצא להמשיך מקור לאמירה דרצון ומחשבה פשוטה ואח"כ נמשך בחי' אמירה זאת במדו' העליונו' הג"ת כו' שבעצמו' ונק' אמירה בלב בבחי' העצמות וכמו שלמטה כל העיקר החס"ד שבלב מקבל מאמירה זאת שבל"ב (שהו עיקר ומקור המוחין שבמדות שבחזה הלב מפני שנמשך מן המחשבה שבמוחי' דח"ב כנ"ל) כך למעלה במדות עצמו' א"ס כמו חסד דא"ס הנה פי' חפץ חסד בעצמו' הרי יש חפץ ורצון ומחשבה בחסד דא"ס זה להיות לו למקור ושרש והוא הנק' חפץ חסד שחפץ ורוצה בחסד וכמו שלמטה נא' לך ה' הגדולה כו' שמדת הגדולה שנק' חסד דאצי' בטל לגבי עצמות המאציל דלאו מכל אינון מדות איהו כלל כנ"ל רק ע"י בחי' האמירה שברצון המוח ולב נמשך מוחי' למדת החסד הנה הנק' גדולה כו' כך למעלה בעצמו' הא"ס ממש ג"כ הגם שנא' בגדולה וחסד דא"ס לגדולתו אין חקר שהיא בבחי' א"ס מ"מ גם ע"ז נא' לך ה' הגדולה כו' משום דלגבי העצמו' ממש בטל ונכלל גם בחי' החסד דא"ס הכלול בו משום דע"ס הכלולות וגנונו' בעצמות דרך פרט היינו כמ"ש בע"ח ששיער בעצמו בכח מה שעתידי להאציל בפועל עד"מ החושב מה שיצייר בפועל כו' דהרי זה נכלל ובטל לגבי העצמו' ממש כמו שהוא ושמו בלבד קודם הצמצום הראשון הנק' מק"פ כו' קודם ששיער בעצמו בכח כו' כמ"ש במ"א בביאור המאמר בריש הורמנא כו' גליף גליפו' בטהירו' עילא' בחי' עצמו' א"ס שלפני צמצום הראשון כו' וד"ל.

וזהו את ה' האמרת היום כו' דכנ"י באתערלת באמירה ורעותא דלכא שלהם מעוררו' למעלה ג"כ בעצמו' א"ס ממש להיות נמשך מקור לבחי' אמירה שבלב בעצמו' הנ"ל והוא מה שנק' חפץ חסד שיהי' חפץ ורוצה

בחסד דא"ס שלגדולתו אין חקר וחפץ ורצון זה בחסד זה הוא בחי' אמירה דמחשבה ורצון שנמשך ללב ונק' אמירה בלב שהוא המקור להתפשטו' החסד שבלב כנ"ל והאמרת' קאי גם לאמיר' דחפץ חסד הוה והוא להמשיך מבעל הרצון שהוא בחי' עצמו' אא"ס ממש שלפני הצמצום כנ"ל שלמעלה גם מבחי' רצון וחפץ פשוט עד דלא מכל אינון מדו' כלל אפי' בהעלם ובכח כו' כנ"ל שיחפץ בחסד זה כו' וד"ל.

וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה פי' כי אמרתי קאי על בחי' אמירה שבעצמו' אא"ס ממש כנ"ל והיינו כי אמרתי בעצמי ממש דהיינו מעצמי ממש הוא שעלה בחי' אמירה ברצון הפשוט ונמשך מן העצמו' לחפץ ברצון לחסד דא"ס זה העצמי שהוא לירד מעצמותו להיות רצון להאציל ע"ס דאצו' כנ"ל ואז מיד נעשה אמירה זאת שאמרתי בעצמי מקור לחסד זה העצמי להיות עולם דע"ס דאצו' יבנה תמיד ממנו לחדש מע"ב בכל יום כנ"ל ונמצא שגם בחי' חסד העצמי שבע"ס העצמו' דא"ס נמשך ע"י אמירה ברצון ולב דעצמו' כו' (וחסד זה העצמי גורם להיות הרצון להאציל כו' ונמצא מובן סדר ירידת המדריגו' מן העצמו' כך הוא מתחילה מתעורר חסד עצמי בכלל העצמו' שיחפץ מחמתו בבחי' חסד זה דחג"ת דא"ס שהוא לירד מגבוה לנמוך להיות לו רצון להאציל כו' ונמצא אית חסד זוטא שלמטה מן הרצון וחפץ ורב חסד שבעצמו' ממש שמחמתו וכחו' חפץ בחסד ווי"ש האמרת כנ"ל וה' ירידות המדריגות יש כאן מן העצמות החסד הכללי שבעצמות ממש והחפץ חסד והחסד שאחר החפץ והרצון פשוט להאציל וע"ס דאצו').

אך הנה מ"ש כי אמרתי שאמר מעצמו חפץ חסד הוא כמו טבע הטוב להטיב מצד עצמו בלי שאלה ובקשה התעוררו' מזולתו כו' היינו כמ"ש בע"ח דבתחלת ההשתלשלו' לא ה' בחי' העלאת מ"ן כלל רק מצד עצמו והחסד שבעצמותו ממש כו' ואחר ההשתלשלות תלוי הארת מקור חפץ חסד הזה מן העצמו' ממש ע"י מעשה התחתונים דוקא שהוא בחי' העלאת מ"ן כו' גא' את ה' האמרת היום בכל יום כו' ע"י העלא' מ"ן דכנ"י בתורה ותפלה ותשובה ומע"ט כו' אבל על ההתחלה גא' כי אמרתי עולם אמרתי מעצמי בלי העלא' מ"ן כלל ג' נמלך בנשמתן של צדיקים כו' כמ"ש במ"א דהיינו שנמלך אם להיות חפץ בחסד הנ"ל לאחזאה כו' וד"ל.⁵

וזהו כי כל בשמים ובארץ פי' כ"ל הוא בחי' ג' שערי בינה כידוע בפי' בכל לבי דרשתיך בחי' כ"ל שבלבי שהוא ענין בינה לבא הלב מבין כו' דהיינו בחי' אמירה שבלב הנ"ל שהוא בחי' המשכת מוחי' דחוי"ב בחוה הלב אם בצמצום או בהרחבה כנ"ל ועיקר זה הוא בבחי' מוחי' דאימא אם הבנים שהן נש"ב ונק' שערים שנפתחי' מן המוח ללב להיות הלב מבין אם בהרחבה כו'

(5) חסד התחלת המסוגר. ואולי הוא במקום החסר הנ"ל.

הן ז"ת דבינה בחי' מדו' שבשכל שכל א' כלול מו' הן מ"ט ש"ב ולהיותו כלול מחו"ג שלזה נק' אמ"ר אש מים רוח כנ"ל ע"כ גם באור שפע הבינה במדו' נק' שמי"ם אי"ש ומי"ם מעורבים כו' והעיקר הוא החסדים והגבורו' נכללי' בו ע"כ נק' שמי"ם מים עיקר (כידוע דז"א רובו חסדי' כמ"ש כי זכ"ר חסדו והנוק' רובה גבורו' כו') וזהו כי כל בשמי"ם ותרגומו דאחיד בשמיא וארעא והיינו החי' והג' שביסוד דאימא שכללותם נש"ב שנק' כ"ל שמוזה עיקר המשכו' מוחי' לזו"ג שנק' שמים וארץ כידוע ולהיות כי כלול מחו"ג ע"כ כולל לזו"ג וזהו דאחיד בשמיא כו' כמו ענין קונה שמים וארץ וכענין א"ת השמי"ם וא"ת האר"ץ ר"ת א"ה ו"ה גי' טוב שהוא בחי' יסוד כמ"ש במ"א וד"ל. והנה כנ"י נק' כלה כ"ל היא ע"ש בחי' קבלת כ"ל דנש"ב הנ"ל והטעם הוא כידוע דאימא אחיפת מאנהא לברתא שהן ה"ג מנצפ"ך דאימא כו' שבאין בה"א מוצאו' הפה דדבור שנק' ברתא וז"ש כאמ"ה בת"ה וזהו ענין ב' ההי"ן דשם הוי' ה"א על"א והיא תתא' שם הגדולה לא"ה בחי' מחשבה דבינה שבמוח ושם הקטנה רחל אמירה שבלב שיוצא להבל הפה בדבור וזהו ג"כ שם האחת שפר"ה שמשפרת הולד שהן המדו' ושם השנית פוע"ה ל' פעיא עולם הדבור כידוע ולזה הטעם נק' המל' כליה כל היא בחי' נש"ב דה"א על"א דבינה במל' ע"י ה"ג מנצפ"ך כו'. אך לכאורה הנה מבואר למעלה דהמשכת כ"ל דנש"ב הוא בלב עדיין ונק' אמירה שבלב דכנ"י ברעותא דלבא ולא בדבור כו'. אבל הענין הוא כידוע שיש ב' שם ה"ג דאימא המחלקו' כו' ואם מפני שנא' את ה' האמרת כו' שכנ"י ממשיכים לבחי' אמירה שבלב העליון כנ"ל והיינו ע"י בחי' אתדל"ת דכנ"י ברעותא דלבא מלמטה למעלה כנ"ל הרי אין זה רק ע"י אתדל"ת בלב בלבד שנק' אמירה שבלב דלכנ"י ברעותא דלבא ולא בדבור כו'. אבל הענין הוא כידוע שיש ב' מדריגות דבור ואמירה כמו דבר אל בניי' ואמרת אליהם כו' ואמירה בלב ודבור בפה ואע"פ שלכאורה הדבור בפה חיצוני הוא כי יכול לדבר א' בפה כו' ואמירה בלב פנימי' הוא מ"מ יש יתרון מעלה בדבור מן האמירה שבלב עד שהדבור גורם תוס' אור ההמשכה באמירה שבלב וראי' לדבר ממה שאנו רואי' דקול מעורר הכונה שבלב הרי קול הדבור בחיצוניות בכחו לעורר בתוס' אור לכונ"ה שבלב שהוא המשכת מוחי' דבינה בלב שנק' אמירה שבלב כנ"ל מוכרח מזה לומר ששרש הדבור למעלה מן האמירה ולכך א' תחלה דבר אל בניי' ואח"כ ואמרת כו' וע"ז אמרו ז"ל בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש פי' אשה הוא בחי' הדבור שמקבל מחוזה הלב כמו שא' נשים דברני"ו' הן כו' וכנראה בחוש שע"י הדבור יתוסף בינ"ה יתיר"ה באותו שכל ובינה שכבר משיג במוח הבינה ויתרון זה בא מצד שרש הדבור בחכמה מקור הבינה כידוע דהחכמ' נק' אי"ן ובינה נק' י"ש כו' משום דאבא יסד ברתא וחסדי' דאבא למעלה מבחי' הגבורו' דאמא וז"ש ה' בחכמ' יסד ארץ שהוא הדבור כונ"ן שמי"ם בחי' המדו' בתבונה בחי' כ"ל דאחי"ד בשמי"א כנ"ל וזהו שבינ"ה יתיר"ה ניתנה באשה שהוא הדבור מצד כח החכמה אך דוקא ע"י ה"ג דאימא שמחלקו' בה"א מוצאו' דאבא יס"ד ברתא כח המצרף להתחלקו' זאת או נמצא בינ"ה יתירה משא"כ באיש שהן המדו' שלפי שכלו דבינה דמ"ט ש"ב יהולל

כּוֹ אִם בּגְדֻלּוֹ אוּ בְקִטְנוֹ כִּנּוּל שׁוֹהוּ רַק בּוֹיֵת דְּבִינָה כִּנּוּל וְלֹא בְגִיר שְׁבָה שֶׁנֶּק־
 בִּינָה יִתִּירָה מִצַּד הָאֵרֶת וְהִתְכַלְלֹי הַחֲכַמִּי בְּבִינָה עֵיִי אֲמַצְעוּ שְׁעַר הַגִּי דְּבִינָה
 וְכַמָּא הֵבֵן בַּחֲכָמָה סִג דְּעִיב וְחֲכָם בְּבִינָה עִיב דְּסִג בְּהִתְכַלְלוּתָם נֶק־ בִּינָה
 יִתִּירָה וְדִל (וְכַמָּשׁ בְּמִאֵ בְּעִינֵן רוֹאִין אֶת הַנְּשֻׁמְעַ וְשׁוֹמְעִים אֶת הַנְּרָאָה כּוֹ)
 וְזֶה גִכּ הַטַּעַם שֶׁהַקּוֹל שֶׁבְּדַבּוֹר מְעוֹרֵר הַכּוֹנָה שְׁבַלְב לֵהוּיִ בִּינָה יִתִּירָה בְּתוֹס־
 אֹר בְּלֵב כִּנּוּל וְדִל וְזֶה שְׁכַנּוּי נֶק־ כְּלִיָּה כִּל הֵאֵ בְּתוֹס־ בִּינָה יִתִּירָה עֵיִשׁ
 הַדְּבּוֹר דּוֹקָא כְּמוֹ עֵיִי הַדְּבּוֹר בְּתַפְלָה הוּא שְׁגוֹרְמִי אֲתַדְלִית הַמְּשַׁכֵּת בְּחִי כִּל
 זֶה בְּתוֹס־ אֹר מְרֻבָּה עַל הַעֵיִקֵר כְּמִשׁ אֶת הֵאֵ הַאֲמַרְתִּי שֶׁהוּא פּוֹעֵל יוֹצֵא
 לְהַמְשִׁיךְ תּוֹס־ אֹר בְּאֲמִירָה שְׁבַלְב הַעֲלִיּוֹן מִמְּקוֹרוֹ שֶׁהוּא בְּחִי הַחֲכַמִּי שְׁבָה
 רֵאשִׁית גִּילּוּי עֲצָמוֹ אֲאִסִּי כְּמִשׁ הֵאֵ בַחֲכַמִּי וְכִידוּעַ וְעִיבִי יֵשׁ בְּכַחוֹ לְקֶשֶׁר וְלַחֲבֵר
 גִכּ הַמּוֹחִי דְּחוּבִי בְּמַדּוֹ שֶׁנֶּק־ אֲמִירָה בְּלֵב מַפְנִי שֶׁאֵת הוּיִ דְּחוּבִי עֲצָמוֹ
 הַאֲמַרְתִּי מִמְּקוֹר הָרֵאשׁוֹן דְּבַחִי הַעֲצָמוֹ שְׁלַמְעֵלָה מִן הַרְצוֹן וְהַחֲכַמִּי כִּנּוּל וְכַל
 זֶה מַפְנִי שֶׁנְּעוֹץ תַּחֲלָתָן שֶׁהוּא חֲכָמָה בְּרֵאשׁ בְּסוֹפֵן חֲכָמָה בְּסוֹף חֲכָמָה שְׁבַדְבּוֹר
 דּוֹקָא דֹאֲבָא יֹסֵד בְּרֵתָא וְלֹזֶה בִּינָה יִתִּירָה נִיתְנָה בְּאִשְׁיָה כִּנּוּל וְדִל.

וְהִנֵּה יֵשׁ בִּי מִינֵי דְּבּוֹר אֵי דְּבּוֹר בְּקוֹל רַם שְׁקוֹל הַדְּבּוֹר מְעוֹרֵר הַכּוֹנָה
 שְׁבַלְב כִּנּוּל וְהֵבִי בְּחִי קוֹל לַחֲשׁ שֶׁל הַדְּבּוֹר בְּתַפְלָה צְלוּתָא בְּלַחֲשׁ שֶׁהוּא
 פְּנִימִי יוֹתֵר שׁוֹהֵב בְּאֵ מִצַּד בְּחִי הַבִּיטוֹל בְּמִצִּיאֹי דְּחֵעַ כְּמוֹ בַחֲנָה שְׁנֵאֵ מְדַבֵּרֵת
 עַל לְבָה בְּבַחִי מְקִיף וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמַע וְזֶה הוֹרָאָה עַל בְּחִי מִסִּינֵי יוֹתֵר מִצַּעֲקָה
 בְּקוֹל רַם שֶׁמְעוֹרֵר הַכּוֹנָה שְׁבַלְב אֵעִיפֵּ שֶׁהוּא גִכּ מִצַּד הַתְּגַבְּרוֹי הַתַּפְּעוּלִי יִתִּירָה
 בְּבִינָה שְׁבַלְב עַד שֶׁלֹּא יִכְיַלְנוּ כְּלִי הַלֵּב וְיִצַּעֵק בְּקוֹל רַם כִּידוּעַ אֲבַל זֶה מִצַּד
 בְּחִי תּוֹס־ הַמְּשַׁכָּה בְּלֵב מְמוֹחִי דְּחוּבִי עַד שְׁבוֹקַע הַחֲזוּהַ בְּהַבֵּל הַדְּבּוֹר כִּנְרָאָה
 בַּחוּשׁ שְׁכַל מִי שְׁבָא בְּהַתַּפְּעוּלִי הַמוּחַ שְׁבַלְב בְּיוֹתֵר מְכַפִּי הַמְּדָה לֹא יוֹכַל לְהַתְּאֵפֵק
 וְלַעֲמוֹד עַל נַפְשׁוֹ מִלְּצַעֲקוֹ בְּקוֹל רַם כּוֹ מִשְׁאִיכֵי בְּצְלוּתָא דְּלַחֲשׁ שׁוֹהֵב בְּאֵ מִצַּד בְּחִי
 בִּיטוֹל בְּמִצִּיאֹי עַד שֶׁאִין מְלָה בְּלִשׁוֹנֵי כּוֹ כְּמִשׁ בְּמִאֵ בְּעִינֵן אֲדִי שְׁפַתִּי תַּפְתִּיחַ
 כּוֹ הִיז מוֹרָה בְּחִי הַסְּתַלְקוֹי וּבִיטוֹל עֲצָמִי מְכַל וְכַל שֶׁהוּא הַסְּתַלְקוֹי וְכַלּוֹי הַנַּפֵּשׁ
 יוֹתֵר לְמַעֲלָה מְכַלּוֹת הַנַּפֵּשׁ וְהַתַּפְּעוּלִי שְׁבַלְב הַבֵּא בְּקוֹל רַם אֵךְ שְׁנִיחָם הוּא עִיפֵּ
 בְּבַחִי וּמְדַרִיגָה דְּכַלּוֹת הַנַּפֵּשׁ וְזֶה שֶׁנֶּק־ כְּלִיָּה מְלִי כְּלִתִּיָּה נַפְשִׁי כִידוּעַ עֵיִי
 בְּחִי הַדְּבּוֹר דּוֹקָא מְטַעַם בִּינָה יִתִּירָה שֶׁשְׂרֵשָׁה בְּפִנִּימִי חֵיִעַ כִּנּוּל וְלֹא עֵיִי
 צַעֵק לְבָם בְּאֲמִירָה שְׁבַלְב בְּלֹא דְּבּוֹר שְׁאִינוּ בְּאֵ אֲלֵא בְּמַדָּה דְּמִיטֵ שִׁיב וְלֹא בִּינָה
 יִתִּירָה כּוֹ וְדִל.

וּבְכַל זֶה יוֹבֵן מְאֻרְזִיל הַיִּדוּעַ דְּמִטִּטֵּ וְסִנְדִי יוֹשֵׁב וְקוֹשֵׁר כְּתָרִים לְקוֹנוֹ
 מִתַּפְלוּתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כּוֹ וְיִדוּעַ דּוּהַ קֵאִי דּוֹקָא עַל בְּחִי אֹתוּיִ
 הַדְּבּוֹר דְּתַפְלָה שְׁיוּצֵאִי מְנַקּוֹדֵת הַלֵּב בְּכַלּוֹת הַנַּפֵּשׁ כִּנּוּל בְּכִי מִינֵי דְּבּוֹר וְהַעֲנִין
 הוּא כִידוּעַ דְּאֹתוּיִ נֶק־ אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְאִירוֹי כְּשִׁישׁ בְּהֵן אֹר גְּדוֹל מְבַחִי
 בִּינָה יִתִּירָה הִנּוּל וְאֵ קוֹשֵׁר מֵהֵן בְּחִי כְּתָרִיִים עֵיִג הָרֵאשׁ שֶׁהוּא כְּתָרִי מְלִי לְהִיּוֹת
 רְצוֹן הַעֲלִיּוֹן מִתְּחַדָּשׁ מְבַעַל הַרְצוֹן כִּנּוּל בְּפִיִּי אֶת הֵאֵ הַאֲמַרְתִּי כּוֹ וְזֶה מִתְּפַלּוּיִ
 יִשְׂרָאֵל שְׁעֵיִי הַדְּבּוֹר דּוֹקָא כִּנּוּל וְדִל,

והנה יש עוד מדריגה למעלה מבחי' דבור דתפלה והוא בחי' דבור דתורה וכידוע דהתפלה נק' חיי שעה שהוא בחי' שם אלקי' ממלא כ"ע ונק' דבר האלקי' כו' אבל התורה נק' חיי עולם בבחי' שם הוי' ונק' דבר הוי' וכמ"ש ודבר"י אשר שמתי כו' ומאחר שמאותיו' התפלה נעשה כת"ר מל' כנ"ל הנה מוכרח שאותיו' דבר ה' שבתורה למעלה גם מבחי' כת"ר זה שהוא שרש הכת"ר מל' והיינו מ"ש ע' תורה בי מלכיים ימלוכו כו' פי' בי יכתרו' המלכים בכת"ר מל' והיינו בחי' כתר דמלכה עלא' בחי' א"א דאצי' ומלכא תתא' זו"נ כו' הכל ע"י אותו' דברי התורה והענין הוא כידוע ומבואר במ"א שבחי' י' הדברו' שרש ה' מאמרו' דהיינו של"ב ויאמר דמע"ב מקבלי' תמיד מי' הדברו' ולזה א' אם לא בריתי כו' וכן מ"ש ואשים דבר"י בפיך כו' לנטוע שמים כו' דאסתכל באורי"י וברא עלמא מאין ליש בי' מאמרו' ומ"ש בדבר ה' שמים נעשו היינו בדבר ה' שבתורה דוקא כי התורה קדמה לעולם כמ"ש ואהי' אצלו אמון כו' ולכך נא' בחי' דבור בהתחלת ה' דברו' כמ"ש וידבר אלקי' כו' כי הדבור שרשו למעלה מן האמירה כנ"ל ע"כ בכח הדבור דתו' להמשיך לי' מאמרו' ככל יום וכמארז"ל א"ת בנייך אלא בונייך שעוסקי' בבנינו של עולם כו' ועי' דוקא נא' את ה' האמרת' כו' שע"י הדבור בדת' כו' נמשך מקור לאמירה שבמוח ולב בל"ב ויאמר אלקי' דבינה שהן ל"ב שבילין כו' ולפי ששרש הדבור דדת' נעוץ בתחלתו במקור החכמ' שבתורה ח"ע העצמי' ע"כ הוא שרש הכת"ר מל' שהן בחי' המדו' דעצמו' יהי' נמשך בהן החפץ והרצון להיות חפץ חסד להאציל שממנו נמשך בחי' כתר דא"א כו' עד כת"ר דז"א וז"ש ואהי' אצלו אמון כו' בי מלכיי' כו' כנ"ל וכן מ"ש כי אמרת"י עולם חסד כו' כי אמרת"י זה להיות אמירה ברצון וחפץ חסד הנ"ל היינו ע"י התורה דוקא (ודוקא ע"י תשבע"פ מל' קרינן לה בחי' אשה שניתנה בה בינה יתרה מבאיש תשב"כ משום דא"ח עט"ב כנ"ל באריכו').

ובכלל זה יובן מ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים פי' נצב לי' גצ"ב מלך כו' להיות כי פי' מל"ך הוא בחי' כת"ר מל' הנ"ל שהוא הרצון והחפץ למלוכה מצד כי חפ"ץ חסד הוא וצריך להמשיך בחי' מקור ושרש להמשכת רצון וחפץ זה למלוכה והוא הנק' נציב מלך שהוא מעמיד נציב למלכו' בחי' מקור ושרש כללי אל כל בחי' רצון למלוכה כמו המקום שבו מכתירי' כל מלך מדור לדור נק' נציב מלך כידוע והנציב הזה הוא דבר"ך דוקא שהוא דבר הוי' שבתורה שנא' בה בי מלכיי' ימלוכו כו' מטעם הנ"ל דדבור דתורה שרש ומקור לכת"ר מל' דתפלה שע"י מט"ט כו' משום דא"ח עט"ב נעוץ סופן בתחלתן כו' וזהו מ"ש לעולם ה' פי' לעולם בבחי' נצחי' דעולם הא"ס עצמו שהוא בבחי' הוי' סובב כ"ע דברך העצמי נצ"ב בשמים להיות דבר"ך בחי' נציב מל"ך שנק' שמי"ם אש ומים בחי' מדו' דמלך במשפט יעמיד ארץ להיות החפץ ורצון בזה כו' ואם בחי' דבר"ך ח"ע העצמי' שבתורה שקדמה כו' לא הי' נצ"ב בשמי"ם בבחי' נציב מלך לא הי' קיום כלל לשמים עליונים שהוא המחשבה והרצון דאנא אמלוך שנק' כת"ר מל' כו' ואע"פ שנא' כי כל בשמים דאחיד

כו' אבל ע"י דבר"ך דתורה יש בינה יתיר"ה שהוא מקור ושרש בתוס' תמיד למדו' עליונו' שנק' שמי"ם כו' (ומ"ש בשמי"ם ופי' שהדבור שבע"פ נמשך מן המדו' כמ"ש בע"ח בפי' זה הפסוק דלעולם דברך דקאי על בחי' כת"ר דנוק' דו"א שדבוק בשמי"ם בחוזה דו"א כו' ואעפ"כ בינה יתירה ניתנה באשה כו' כמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע כמ"ש במ"א).

והנה כמו שמבואר למעלה שע"י הדבור דתפלה ודבור דתורה נמשך בחי' אמירה בלב העליון כמ"ש את ה' האמרת היום כו' כך ע"י המצות נמשך אמירה זו כו' והנה ידוע דרמ"ח מ"ע נק' רמ"ח אברי' דמלכא כו' ועדי"מ אברי' האדם התחתון הנה ידוע שגידי המוח מתפשטו' בכל האברי' בכל אבר ואבר בפרט ומוזה עיקר כח התפשטותם וגידולם כי גם שהדם הוא הנפש המחי' כל אבר אבל עיקר מקור התפשטות וגידול כל אבר בכמותו ואיכותו בכללי ובפרטי כל חלקיו הוא רק גידי המוח שבו (הנק' נערוי"ן בל"א) וכידוע בספרי הרפואה שאם יקולקל אבר א' בגידי המוח שמתפשטו' בו יופסד חיותו מיד ואין לו גידול והתפשטו' גם לא בתנועה והרגש אלא יהי' כאבן דומם בלא חיו' כמת כו' והטעם לזה ידוע לפי שעיקר חיות הנפש משכנה במוח דוקא ומשם נמשכת ומתלבש בדם שבלב כו' ובגידי המוח מתחלקת חלקי הארות אור שפעה הרוחני ושולח לכל אבר כפי מזגו ותכונתו להיו' מתגדל ומתפשט בטבע בריאותו וכאשר יהי' העדר ההתפשטו' של גידי המוח באברי' אוי יהי' העדר גידול והתפשטו' האברי' והעדר התפשטו' זו נק' כיווץ שמתכווצים גידי המוח בעצם בלתי מתפשטו' במוח וממילא מתכווצים כל גידי המוח שבכל אבר ומוזה יבא סיבת חולי הרוז"ן (הנק' דער ויש רוז"ן בבשר ויש רוז"ן בעצמו' לפי שיש גידי המוח בעצמו' במוח שבעצמו' ויש גידי שבבשר כו') והנה סיבת הכיווץ או ההתפשטו' בגידי המוח הוא בא מבחי' התענוג או הצער כי הנה ידוע שבמוח שם משכן כח התענוג ההיולי שהוא מקור אור החכמ' שבמוח שממנו עיקר ומקור כל חיות הרוחני המתפשט באברי' הגוף ובגידי המוח הוא שמתפשט ומתלבש אפס קצהו לבד ועיקרו ושרשו העצמי שורה בבחי' מקיף על המוחי' ונק' בחי' יחידה שבנפש (כמ"ש במ"א בענין טפה רוחניו' שבמוח שממנו נוצר הולד שרשו בכח התענוג ההיולי הזה כו' ע"כ כח המולידי יוליד בדומה לנפשו גם בשכל ומדו' אבל לא באברי' שגם סומא וחגר מולידי ולד שלם וכן להיפך לפי שהאברי' אינם מקבלי' רק הארתו בהתלבשו' בכלים שאינם מן בחי' העצמו' כלל כו') והנה כאשר נמשך אומר מבחי' התענוג ההיולי הזה בגידי המוח בבחי' התפשטו' והרחבה אוי ממילא נמשך מגידי המוח לגידי' שבאברי' ונעשה מזה בחי' התפשטו' והתרחבו' גידול האברי' בתוס' אור וחיו' רוחני והוא סיבת הגדלת והרחבת התפשטו' האברי' היפך הרוזן והוא הנק' דשן ושמן כמו שמנת עבית כו' (וכן תדשן עצם כי יש גידי' עצמו' ששם התפשטו' אור התענוג הנ"ל ויש גידי בשר שמתפשט שם אור התענוג מהמוח הנ"ל ובגידי בשר ג"כ יש ב' מדריגו' חלב ודם כשמתפשט בגידי' שבחלב הוא איש שמן בגידול עובי הבשר ובגידי הדם הוא התפשטו' חיו' הנפש שבדם בכח

וגבורה הרבה כו') וראי' מריב"ז כשהודיעו לו * בשורה טובה שנתענג מזה נתגדל רגלו ולא יכול ללבוש נעלו כו' ולהיפך מבחי' הצער המנגד לאור התענוג נעשה מזה בחי' הכיווץ שהוא העדר ההתפשטו' התענוג לגמרי ואדרבא יעשה גרעון וקלקול בדם וחלב למעטם מיעוט אחר מיעוט מפני שנכווץ גידי המוח שבאבריו ויתקצר ויתצמצם אור וחיו' שבאבריו בתכלית הקטנו' עד שמסיבת זה נעשה כיווץ גדול גם בגוף האבריו' והוא הנק' רזו"ן כמ"ש בספרי הרפוא' ונמצא מובן שסיבת הכיווץ או ההתפשטו' בגידי המוח תלוי בכיווץ או התפשטו' התענוג ההיולי ששורה בגידי המוח אפס קצהו כנ"ל שהוא העונג או הצער וכידוע דכל רזון בבשר ועצמו' בא מגודל הצער ועגמ"ג וכל התפשטו' גידול בבשר ועצמו' בא מריבוי המשכת התענוגי' כו' וד"ל.

והנמשל מכל זה יובן למשכיל למעלה בבחי' אד"ם העליון דהנה כתיב כי עמך מקור חיים כו' פי' מקור חיים מקור התענוגי' כו' שהוא בחי' עצמו' אא"ס ב"ה שנק' מקור כל התענוגי' העליוני' שלפני האצ"י והוא הנק' שעשועים העצמי' שבעצמו' אא"ס שעשועי המלך בעצמותו שמשם נמשך מקור לכל תענוג עליון הבא בהשתלשלו' דאבי"ע עד שגם העונג העליון שבעוה"ב וג"ע שהנשמו' נהנין מזיו כו' זי"ו זה אינו רק בחי' ומדריגה היותר אחרונה ומצומצמת ממקור התענוגי' הנ"ל וזהו שאמרו ביו"ד נברא העוה"ב כי העוה"ב שהוא עולם התענוג לנשמו' לא נברא רק בנקודה מצומצמת דיו"ד שהוא רק אפס קצהו מאור התענוג העצמי שבשעשוע' העצמי' שבאא"ס הנ"ל וה"ז כמשל הנ"ל באור התענוג ההיולי שבאדם שנמשך אפס קצהו בלבד להאיר במוח האדם כו' וז"ש כי עמך מקור חיים כו' מקור התענוג שבעוה"ב שנברא ביו"ד כו' כי גם מקור התענוג שבנקודת יו"ד שהוא עד"ן עילא' דח"ע עמ"ך נכלל טפל ובטל לגבי שעשועי' העצמי' שבעצמו' אא"ס ממש דכמו שהוא בעצם בחי' א"ס כך התענוג הכלול בו בבחי' א"ס ממש מאחר שנק' שעשועי המלך בעצמו' כו' כמ"ש במ"א וד"ל.

והנה מבואר למעלה שכאשר מאיר מאור התענוג ההיולי שבעצמו' יחידה שבנפש במוח מתפשט ממילא ברמ"ח אבריו' בגידי המוח שבהם בהתפשטו' והרחבה אע"פ שרק אפס קצהו כו' מאיר במוח כו' וכך יובן בנמשל למעלה שכאשר מאיר ממקור כל התענוגי' שבעצמו' השעשועי' הנ"ל בח"ע דעדן ממילא נמשך משם ברמ"ח אבריו' דמלכא עילא' כו' בבחי' התפשטו' והרחבה כו' וזהו שרש ענין רמ"ח פקודין רמ"ח אבריו' דמלכא שיש בהן בחי' המשכו' עליונו' ממקור כל התענוגי' העצמי' לפי שהמצות שרשם הן בחי' פנימי' הרצון ופנימי' התענוג הפשוט שבעצמו' ממש (וכמ"ש במ"א בענין י"ג חוורת' דגולגלתא כו') לכך או' אשר קדשנו במצותיו בקמ"ש העצמו' שנא' בו אין קדוש כה' למעלה מכל קדושו' העליוני' דחכמה וכת"ר כו' (ואע"פ שאמרו

קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתו למעלה מקדושתכם וקדושים תהיו הוא ע"י המצות שקדשנו במצותיו כו' היינו מפני שקדושת המצות דכנ"י אינן מגיעי' לקדושת עצמותו שע"י מצותיו"ו כמו כשהקדב"ה מניח תפילין כו' וזה קדושת"י מה שאני נק' קדוש ע"י מצות"י למעלה מקדושתכם שע"י מצות שלכם לפי שרמ"ח אברי' דמלכא איהו וגרמוהי חד בבחי' א"ס ממש ולכך נא' אין קדוש כה' דגם דאורי' קדישא וישראל קדישין אין קדוש כה' כו' אע"ג דתלת קשרין הן ישראל מתקשר' באורי' ואורי' בקודב"ה מ"מ אין ערוך לקדושת עצמותו ממש שהוא בבחי' א"ס ממש) וזהו מארו"ל כאלו עשאוני פי' בבחי' הגדלת והרחבת התפשטו' רמ"ח אברי' דמלכא ע"י רמ"ח מ"ע מצד המשכו' עליונו' דמקור כל התענוגי' בהם וז"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם ובה"א ידוע האד"ם דלעילא וח"י בהם וכידוע דהמצות שלמטה כמו שהן למעלה באד"ם העליון שעל הכסא כו' נק' מצוות וכן קדשנו במצותיו"ו דוקא וכמו שאמרו דהקדב"ה מניח תפילין ומתעטף בציצ"י ומתפלל כו' וא"כ ע"י מצותיו"ו שעושה למעלה ניתוסף ונמשך ממקור השעשועי' העליוני' וח"י בהם בתוס' אור מחי' כל החיים העליוני' שהוא בחי' עצמו' אא"ס כמ"ש כי עמך מקור חיים כו' וזהו אשר יעשה אותם האד"ם דלעילא וח"י בהם בתוס' ברכה מאור הזרוע לצדיק ח"י כל עלמין כנ"ל וד"ל ומאחר שהמצות גורמי' תוס' אור מח"י כל העולמי' בחי' העצמו' בהכרח שיש להם בחי' שרש ואחיוה שם והיינו מפני שהן בחי' פנימי' רצונו ופנימי' התענוג הפשוט שבעצמות כו' כנ"ל ולפי' גדול מעלת מעשה המצות מקבול שכרם בעוה"ב וכמ"ש שרש מצוה מצוה עצמה כמ"ש ז"ל היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם והמעשה היום גדול מן השכר שהשכר הוא רק ביו"ד שנברא בו העוה"ב כנ"ל והמצוה עצמה שרשה בעצמו' מקור כל התענוגי' שנתצמצם משם יו"ד זה כו' וד"ל.

ובכל זה יובן דכמו שמבואר למעלה בענין את ה' האמרת כו' ע"י תפלה ותורה כך נא' את ה' האמרת ע"י המצות מעשיות כמו ע"י מעשה הצדקה וחסד למטה הנה כמ"כ למעלה בבחי' מצות צדקה וחסד שהקדב"ה עושה כמו שהוא מניח תפילין ומתעטף בציצ"י וכה"ג הרי זהו בחי' אור שפע חסד עליון דז"א דאצי' מחסד דרועא ימינא דקודב"ה למטה בבי"ע כידוע וע"י מצוה זו שעושה האדם דלעילא נא' וח"י בהם שנמשך ממקור כל התענוגי' שבעצמו' וחי בזה באותו אבר שעשו בו המצוה כמו בחסד דרועא ימינא כו' נמשך בדרועא ימינא בחי' אור א"ס מעצמו' התענוג להגדיל ולהרחיב בהתפשטו' כמשל הנ"ל באור התענוג ההיולי שבנפש שנמשך בכל אבר בפרט ע"י אמצעי' התלבשותו בגידי המוח כו' וכך הוא בכל רמ"ח אברי' דמלכא בכל פרטיהם וד"ל וזהו שא' בע"ח דמתחלה הי' חפץ חסד ואח"כ תלוי במעשה התחוננים במעשה המצות דוקא אם מעשה המצו' בצמצום גם למעלה נמשך ברמ"ח אברי' דמלכא בבחי' צמצום לפי שאינם מעוררי' למעלה בעצמו' התענוג רק בצמצום ואם מעשה המצו' בהתפשטו' דהיינו בריבוי המשכת התענוג העצמי מה שא' ונעשה רצונו כו' מעוררי' גם למעלה במצות עליונו' דרמ"ח אברי' דמלכא ממקור

התענוג שבעצמו ריבוי המשכת התענוג להיות התפשטו האור בריבוי והרחבה כו' וד"ל וזהו את ה' האמרת פועל יוצא להמשיך אמירה ברצון שבמות ולב אם בהגדלה או צמצום הכל לפי אופן מעשה התחונני אם בהגדלה או בצמצום כו' וד"ל.

אך הנה בכל זה לא מתיישב עדיין פשט הפסוק הזה דאת ה' האמרת כו' דמשמע שכניי גורמי שיהי' אמירה להוי' בדיבור בפה כמו ויאמר ה' אל משה וכה"ג וזה לא שייך כלל במצות מעשיו וגם לא ע"י דיבור דתפלה שעיקר ענינו הוא בחי' העלא' במס"ג למעלה ופי' דהאמרת הוא בבחי' המשכה מלמעלה למטה כו' אך הנה הפי' האמיתי יותר באת ה' האמרת שכולל הכל הוא ע"י מצות דבור דתורה דוקא ע"ד שארז"ל כל היושב ושונה הקדב"ה יושב ושונה כנגדו דהיינו ענין ובחי' מצות ת"ת שלמעלה דאדם דלעילא יושב ושונה בתורה בדבור דוקא ונק' דברי אשר יצא מפי' כו' וכמאמ' ג"ש יושב ועוסק בתורה כו' ויש כאן ב' דברי' א' בחי' גופו של לימוד זה שהקדב"ה לומד שנמשך אא"ס שלמעלה מן החכמ' מעצמותו ממש בחכמ' שבתורה שלומד הקדב"ה כו' והב' ענין ובחי' המצות שעושה בלימוד זה שנק' מצות ת"ת ששרש המצוה בעצמו התענוג הפשוט כנ"ל ובפרט מצות ת"ת ששקולה כנגד כל המצות להיותה במוחי' שבחכמ' בראש המתפשטי' בכל רמ"ח אברי' דמלכא ע"כ ת"ת כנגד כולם ותלמוד גדול מפני שמביא וממשיך לכל עשה פרטי' דרמ"ח אברי' כו' להיותו כוללם יחד כידוע וזהו שיושב ושונה כנגדו הרי מצות ת"ת זו בדבור ממשיך ממקור התענוג העצמי הנ"ל בחכמ' שבתורה ונמשך לדבור וכולל כל המצות וגם כולל² כל ענין התפלה שבדרך העלאה כי יש בכלל מאתים כו' כמ"ש במ"א בענין מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה כו' ונמצא מ"ש את ה' האמרת היינו מה שיושב ושונה כנגד האומר וקורא בתורה³ בחי' ירידה והמשכה מלמעלה והיינו האמרת והוא פועל יוצא להמשיך מקור לאמירה זו ששונה הקדב"ה בחי' ז"א לפי שמעורר בעצמו הא"ס שהוא עצמו יעסוק בתורה עילא' שבעצמותו ממש² מ"ש ואהי' אצל'ו ממש והוא בחי' חכמת'ו העצמי' שהתענוג שבה נק' שעשועי' עצמי' כמ"ש שעשועי' יום וכן משחק"ת לפניו לפניו ממש וד"ל.

וזהו כחתן יוצא מחופתו וקאי אדסמיך לי' לשמש שם אהל בהם⁴ ותשבע"פ נמשל לירח והוא בחי' הדבור דתורה שע"ז אמר את ה' האמרת² הנה תחלה יש להבין המשך סדר פ' זו דתחלה אמר יום ליום יביע אמ"ר ואח"כ א' אין אמ"ר כו' בכל הארץ יצא קום כו' לשמש שם אהל כו' והוא כחתן יוצא כו' דהנה⁴ למעלה בפני אמ"ר ר"ת אש מים רוח כו' והיינו ענין ג' דברי' שהעולם דאצי' עומד עליהם תורה ועבודה וגמ"ח שהן ג' קוין קו ימין גמ"ח וקו שמאל עבודה וקו האמצעי תורה לפי שכל המצות³ ג' קוין הללו בחי' העלא' ובחי' המשכה ובחי' הממוצע משניהם יחד וכמו העבודה שהיא בקו השמאל בבחי' ההעלא' היינו כמו כל מצות הקרבנות שהן רק בבחי' ההעלא' רק שגורם המשכה³ של מעלה

שאוכל הקרבן אבל גוף המצוה הוא בחי' ההעלא' להעלו' ולהקטיר חלב ודם הבהמה הגשמי' ע"ג אש המזבח אש של מטה כו' ועיקר הקרבן הוא הקטרת החלב של הבהמה¹ לה' כו' ולא הדם כי הזריקה של הדם אינו אלא המכפר על העון כו' והענין הוא מפני שהחלב הוא המתהווה מן ריבוי התענוג הנ"ל בהגדלת האברי' בא מן התענוג המתפשט באברי'² עולה לריח ניחוח לה' דהיינו להמשיך ולעורר לבחי' תענוג העליון מלמעלה למטה וזהו ניחוח' לה' ל' נחית דרגא כמ"ש במ"א והזריקה של הדם הוא כפרת החטא שמתהוו' מכח חימום התאוה שבדם כו' אבל עכ"פ כל זה הוא רק בחי' העלא' מלמטה למעלה בבחי' קו השמאל בג"ה כו' וכך יובן בתפלה שבמקום קרבנות עתה כידוע שהוא ג"כ ענין הקרבת נפש הבהמיו' שמלוכשת בחלב ודם גשמי שבגופו החומרי הבהמיו' והנה בהיפוך כל רצון ותאוה זרה שבא מחימום התאו' רעה שבד"ם הוא הנפש החיוני' הטבעי' כו' זהו כנגד זריקת דם ע"ג המזבח שפי' מזבח שזובח את יצרו כו' וענין הקטרת החלב שבגופו בתפלה שזוהו עיקר קרבן שעולה לריח ניחוח לה' בתפלה שבמקום קרבן היינו ענין היפוך כל תענוג זר להעלותו לבחי' תענוג העליון האלקי להתענג על ה' בכלות הנפש כמ"ש נכספה וגם כלת"ה נפשי כו' ונמצא עולה הקטר תענוג הנפש הבהמיו' לריח כו' בבחי' מקור כל התענוגי' העליוני' בהתענוג על ה' כו' במקור כל התענוגי' ונמשך משם ניחוח' לה' בחי' המשכת התענוג העצמו' הנ"ל וד"ל. וכל זה בבחי' קו השמאל שהן הקרבנו' באש שלמטה עולי' מלמטה למעלה ומעוררי' למעלה בעצמו' מקור כל התענוגי' בחי' ריח ניחוח לה' וכן ע"י אש התלהבו' שבתפלה שמעלה לנפש הבהמיו' כו' אבל בענין קו הימין הוא רק בחי' ההמשכה מלמעלה למטה והן הרבה מצות שעיקרן מבחי' ההמשכה מלמעלה כמו מצות תפילין וציצית וסוכה ולולב וכה"ג וכללותם הוא הוא³ בחי' מצות הצדקה שעיקרה בחי' חסד שנמשל למים שיורד מגבוה לנמוך להחיות רוח שפלים כו' להיות משכיל אל דל דלית לי' מגרמי' כלום כידוע וכך יובן למעלה בחסד בצדקה עליונה שהוא בחי' חסדי' דז"א שנמשכי' לבחי' המל' שנק' ד"ל כמ"ש בוהר ע"פ אשרי משכיל אל דל דא שכינתא כו' דלית לה מגרמה כלום וכן השפעת המל' בבי"ע להחיות רוח שפלים⁴ יורדת עוד ומסתתרת בבחי' נוג"ה דע' שרים בלילה בזמן הגלו' כמ"ש ותקם בעוד לילה ותתן טר"ף כו' וזהו שנא' אשריכם זורעי על כל מים שמדבר בצדקה שנמשל למים שיורד מגבוה לנמוך שהיא יסוד כל כללות המצות שנק' רמ"ח אברי' וכמ"ש בצדקה תכונני' כו' ועי"ז נמשך מלמעלה בקו הימין שבאצי' חח"ן מעצמו' המאציל דהיינו בחי' עצמו' התענוג הנ"ל בחסד עליון שבקו הימין כו' וד"ל. וענין קו האמצעי שהוא בחי' ממוצע משניהם העלא' והמשכה יחד הוא מצות ת"ת בדבור שהוא קריאת הבל הדבור ברוח שבפה הכלול מאש ומים חו"ג כידוע וע"כ דבור דד"ת כולל כל המצות שנחלקין בבחי' העלא' ובחי' המשכה מאחר שההבל כלול מאש ומים יחד והיינו לפי שבקריאת התורה כלול מבחי' העלא' והמשכה יחד כי הבל הדבור עולה הוא

בבחי' העלא' למעלה וכמ"ש בווהר דכל קלא והבל בקע וסליק למעלה כו' ובדבור זה בחי' ההמשכה ממקור החכמ' שבתורה בצרופי אותיו' דבור הללו וכמארז"ל שהקדב"ה יש"ב ושונה כנגדו שהוא בחי' המשכה ממקור כל התענוגי' הנ"ל בקו האמצעי תורה כשיושב ושונה בדבור דוקא² נמצא מובן מכל זה שיש ג' אופני' שנעשי' מהם ג' קוין שמעוררי' וממשיכי' כל רמ"ח המשכו' עליונו' ממקור התענוגי' הנ"ל מלמעלה למטה ברמ"ח מ"ע הא' בחי' הצדקה וגמ"ח שמעורר בעצמו' מקור כל התענוגי' להמשיך³ ירידה והמשכה בקו הימין חז"ן כו' והב' העבודה דקרבונו' מלמטה למעלה בבחי' העלא' גורם התעוררו' ריח ניחוח לה' בבחי' קו השמאל בגי"ה כנ"ל והג' ע"י התורה בדבור בפה שממשיך ומעורר בעצמו' הנ"ל בקו האמצעי דתי' שהוא התורה שכלולה מחו"ג כמ"ש בה מימינו' אש דת כו' וכל התורה אינו רק לאכללא ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא כמ"ש בווהר וע"כ נק' אמ"ת כידוע וזהו הנה אלקינו זה קוינו' לו שנמשך העצמו' בבחי' ג' קוין בנאצלי' שהן תורה ועבודה וגמ"ח שעולם הנאצל עומד עליהם וכנ"ל בענין אלה המצו' אשר יעשה כו' וחי' בהם כי הרמ"ח מצו' כלולי' מג' דברי' הללו כנ"ל וד"ל.

וזהו יום ליום יביע אמ"ר א"ש מי"ם רו"ח ג' קוין הללו חג"ת דאמר' ואש הוא אש הקרבנו' מלמעלה למטה ומים הוא זריעת הצדקה על כל מים מבחי' החסד שיורד מגבוה לנמוך כמים כנ"ל ורוח הוא רוח הבל הדבור דת"ת שכלול משניהם יחד כנ"ל פי' יום ליום יבי"ע אמ"ר א"ש יביע זה לשון המשכה הוא שיום ליום יביע וימשיך בחי' אמ"ר שהוא ג' קוין הנ"ל מעצמו' מקור כל התענוגי' הנ"ל בע"ס דאצי' מלמעלה למטה ע"י אתדל"ת מלמטה למעלה בג' דברים הנ"ל תורה ועבודה וגמ"ח שהן בחי' א"ש רו"ח מי"ם כנ"ל וזהו את ה' האמרת' להמשיך בחי' אמ"ר הנ"ל שזהו ע"י ישראל שהמה גורמי' להיות האמרת' מדי יום ויום ע"י אתדל"ת שלהם וכנ"ל דתלוי במעשה התחתוני' וכן מ"ש כי אמרת' עולם כו' להמשיך⁴ בכל יום ע"י אמיר"ה שאמרת' עולם כו' הכל ע"י ישראל מטעם הנ"ל וזהו בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית ובשביל התורה שנק' ראשית כו' כמ"ש אם לא בריתי יום ולילה חוקי' שמים וארץ לא שמתי פי' יום ולילה היינו מדת יום ומדת לילה שהן בחי' חו"ג דב' קוין דאש ומים עבודה וגמ"ח וברית' זהו התורה שנק' ברית כמ"ש אלה דברי הברית כו' שהוא בחי' רוח הבל הדבור דד"ת שכוללם יחד כנ"ל וע"כ אם לא ברית' שכלול מיום ולילה חוקי' כו' שהן י' המאמר' וכמ"ש את ה' האמרת' וכן כי אמרת' כנ"ל וזהו יום ליום מדת יום בחי' חסד אל כל היום שבקו הימין ע"י גמ"ח ולילה ללילה ע"י בחי' גבורו' דאש הקרבנו' והתפלה מדת לילה כל א' כלול מאמ"ר לפי שהתורה כוללם יחד לאכללא שמאלא בימינא כו' שזהו עיקר בחי' התיקון כמ"ש במ"א (או פי' יו"ם ליו"ם בדרגין עילאי' דו"א דאצי' כמ"ש ז"ל יב"ש הוי היום כו' ולילה ללילה דרגין תתאי' דמל' שנק' לילה כמ"ש בווהר והכל ענין א' ועיין מ"ש במ"א בפי' המאמר מיום ליום מעזקא לעזקא כו') וז"ש אשר אנכי מצוך היום

בכל יום יהיו בעיניך כחדשי' כמ"ש יום ליום יביע מחדש לבחי' אמ"ר וכמ"ש האמר"ת היום כו' וד"ל.⁸

אין אמ"ר ואין דברים כו' חוזר לפרש דאע"פ שיביע וימשיך מבחי' העלם העצמו' דא"ס לאמ"ר דהיינו ג' קוין הנ"ל מ"מ מצד עצמותו ממש אין אמ"ר כו' כמ"ש לאו מכל אינון מדו"ת כלל כי לא אד"ם הוא כו' רק לאחזאה כו' לאתנהגא בהון עלמין לבד כמ"ש ואשים דבר"י בפ"ך כו' לנטוע שמים בלבד כו' וזהו בכל הארץ יצא קו"ם בלבד כדי להיות התהוו' בע"ג מאין ליש מכ"ל הארץ שזהו בחי' יסוד דנוק' שנק' כל הארץ כמ"ש השופט כל הארץ⁹ מ"ש כי כל בשמיא דאחי"ד כו' בחי' יסוד ו"א ובקצה תבל עד סוף השתלשלו' דבחי' מל' שנק' תב"ל גי' ב"פ ארי' כמ"ש משחקת לפניו בתב"ל ארצו כי סוף מעשה עלה כו' ונעוץ תחלתן בסופן וזהו בקו האמצעי דתורה דוקא שמבריח מקצה העליון שבפנימי' הכת"ר שהוא סוף עולם הא"ס עד קצה האחרון דתב"ל כו' וזהו בחי' תורה שבע"פ מל' קרינן לה שירוד למטה מטה עד התלבשותה לברר נוג"ה דעשי' בשיתא סדרי משנה זרעים חסד כו' וד"ל.

לשמש שם אהל בהם פי' חוזר לתחלת דבריו שא' יום ליום יביע אמ"ר שהוא מקור תשב"כ ושבע"פ שהרי תשב"כ הוא מדת יום כשמש שמאיר ביום בבחי' שם הוי' פנים מאירו' כנ"ל באריכו' ומשם נמשך לתשבע"פ מדת לילה מל' קרינן לה וו"ש לילה ללילה יחו"ה דע"ת שהוא פנים מסבירו' כמו מ"ט דר' פלוני כו' והיינו להמשיך דע"ת לנוק' כמו מגלן א' קרא כו' והיינו לשמש שם אה"ל בהם שהשמש בחי' תשב"כ בחי' אה"ל ומקי"ף על כל הארו' הג' קוין שבתורה שבע"פ שירדו למטה עד קצה תב"ל ואם לאו אין להם קיום כלל וכנ"ל ולפי שמבואר למעלה דבינה יתירה ניתנה באשה בחי' דבור דתשבע"פ יותר מבאיש בחי' תשב"כ וראי' מקביעת המועדי' כו' ומריבוי דיגין והלכו' שמחדשי' כו' ואע"פ שמאיי"ש לוקחה זאת אבל מפני שנעוץ תחלתן בסוף מעשה דוקא הרי כל עיקר הארת עצמו' אא"ס בח"ע דתשב"כ רק בשביל ח"ת דתשבע"פ כנ"ל באריכו' הנה לזאת אמר והוא כחתן יוצא מחופתו כו' פי' והוא כחתן קאי על בחי' גילוי עצמו' אא"ס בח"ע בתשב"כ כמו במ"ת שנא' וידבר אלקי' כו' אנכי כו' וכמ"ש ז"ל ביום חתונתו זה מ"ת כו' שנק' חת"ן חו"ת דרגא ונסוב איתתא וזהי תשבע"פ בבחי' דבור שיש בה בינה יתירה מטעם דא"ח עט"ב נקב"ה תסובב גבר כו' ע"כ הוא יוצא מחופתו שהוא בחי' המקיף של תשב"כ ותשבע"פ שהוא יוצא להתייחד עם הכלה ביחוד פנימי באהל שלה דוקא דהיינו באה"ל דתשבע"פ מל' קרינן לה כידוע בענין אהל רחל ואהל לאה וכן מ"ש האהלה שרה כו' דביתו זו אשתו כמ"ש להניח ברכה אל ביתך וכמ"ש בזהר ע"פ אדם כי ימות באה"ל כו' שבתשב"כ לא נשאר כ"א גוייתו גוף האותיו וכל אשר לאי"ש נתן לתשבע"פ שנק' נפשו' וכמו באהבת דוד ויהונתן שנא' ויתפשט המעיל עד חגורו כו' וראי' ממארו"ל דד"א

של הלכ"ה דוקא במקום היכל ק"ק שהוא בבחי' אה"ל כמ"ש התהלכתי מאה"ל לאה"ל כו' וד"ל ולפ"ז יתפרש כפשוטו לשמש שהוא בחי' דכר שם הוי' דתשב"כ שם לו אהל בהם בג' קוין שבתשבע"פ דוקא שבה"ם דוקא נעשה לשמש דתשב"כ בחי' אהל² וקאי אדסמ"ך ל"י בקצה תב"ל כו' ולכך יוצא מחופת"ו העצמי שבעצמו לאהל דנוק' תשבע"פ דוקא משום דנעוץ תחלתו בסופן דוקא וכמ"ש א"ח עטר"ת בעלה נקב"ה תסוב"ב גבר כנ"ל באריכו' וד"ל.

יש"ש כגבור לרוץ אורח פי' מפרש לטעם יציאתו מחופת"ו דשעשועי"ם העצמי' דאהי' אצלו שעשועי' כו' למטה כ"כ בתשבע"פ שבקצה תב"ל להשתעשע באהל שלה בדיני המצו' המלובשי' בגשמי' דנוג"ה כו' משום דיש"ש ויגיל בזה ביותר בבחי' גבורו' רשפי אש התשוקה בעוצם המהירו' והמרוצה להשפיע לנוק' תשבע"פ לטוף מעשה דוקא לברר בירורי נוג"ה שהן מקבלי' מבחי' פסולת דם נדה כמ"ש במ"א בענין נאלמתי' דומי"ה החשיתי מטוב ר"ת נדה שאז יונקי' החיצוני' מה' דמי' טמאי' כו' וכל עיקר תשב"כ להבדיל בין דים לד"ם בין טמא לטהור כו' שזהו לברר לכל בחי' גבורו' קשות דמל' וזהו לרוץ אורח אור"ח נשים וכמ"ש רח"ל שהוא בחי' המל' עקרת הבית ללבן כי דר"ך נשים לי שזהו דר"ך המשכה לחיצוני' דע' שרי' שנמשך מפסולת דם נדה כשירודת המל' בהיכלו' דנוג"ה בלילה כו' והיינו אור"ח כנשים כו' אבל באברהם ושרה נא' שהם זקנים באים בימים חדל להיות לשרה אורח כנשים כי בחי' הזקנה הוא בבחי' מוחי' דגדלו' דהיינו בגדלו' המוחי' דאור"א שזהו בחי' תשב"כ ותשבע"פ כמו שהן בבחי' או"א עילאי' ספר וסיפור שאין שם יניקה לחיצוני' כלל וכלל וכמ"ש ימות"ו ולא בחכמ"ה שהשבירה לא הי' רק במדו' כו' כידוע וזהו מפני שהן זקנים חדל להיות לשר"ה אור"ח נשי' משא"כ תשב"כ ותשבע"פ כמו שהן בבחי' זו"ג הרי בחי' המל' יורדת עד למטה מטה בבחי' נוגה בבחי' ריחוק דדם נדות³ ומתקדשת מטומאתה בו' נקיים ותטהר במי מקוה ד' יודי"ן דמ' סאה כו' וחוזרת ומתיחדת בבעלה וזהו לרוץ אור"ח וד"ל⁴.

וזהו לסוסתי ברכבי פרעה דימיתך רעייתי כי הנה⁵ נקבה ולמה לא אמר לשון זכר וגם מהו הדמיון לסוסתי דרכבי פרעה⁶ הנה מבואר למעלה בפ"י את ה' האמרת"ו כו' שהוא בחי' אמ"ר בחי' ג' קוין בכלל שנמשך מבחי' מקור כל התענוגי' שבעצמו' לע"ס דאבי"ע בתשב"כ ותשבע"פ כמ"ש יום ליום יביע אמ"ר ולילה ללילה כו' וידוע שעיקר היופי וההידור אינו אלא בהתכללות מג' גוונים חוור וסומק וירוק שהן בחי' חג"ת דאמ"ר אש רוח מ"ם הנ"ל בכמה אופני' שונים⁷ כולה שבכתב ושבע"פ שכל דין והלכה כלול מאמ"ר הנ"ל וזהו כחת"ן יכהן פא"ר זהו התורה שנק' תפארת"ו כו' בהיו' שכל

(9) בצד הגליון רשום ואינו ברור היכן זה שייך : כמ"ש נאלמתי' כו' החשית"י מטוב זה בחי' יסוד כידוע וד"ל.

התורה היא לאכללא שמאלא בימינא כו' כידוע² אותיות נק' אבנים כמ"ש בס"י ה' אבנים בונות כו' וכך בחי' אותיו' התורה אע"פ שהן בחי' דומם בדיו ע"ג קלף מ"מ יש בהם תפארת והידור גדול להיותן כלוליו' מג' קוין הנ"ל³ ציורים שונים לכבוד ולתפארת וכידוע שהתורה נק' לבוש כמו עוטה אור כשלמה כו' והאותיו' שבה הן כמו אבנים טובו' ומרגליו' החקוקי' בלבוש מרוקם בכל מיני רוקם וציורי' נאי' בהתכללו' ג' גווינן דאמ"ר הנ"ל עד שמתענג הרואה ומשתעשע בזה ביותר והיינו בחי' המשכות עליונות שמבחי' עצמו' אא"ס מקור כל התענוגי' שנמשך בג' קוין אמ"ר כנ"ל בפני' האמרת' כו' באותיו' התורה והנה יש ב' מיני אותיו' אותיו' דדכורא והן בחי' אותיו' דתשב"כ שהמה בחי' משפיעי' לתשב"כ כמו ר"ע הי' דורש על כל קוץ כו' וכל אות כלול מד' מדריגו' טנת"א כו' ובחי' אותיות דנוקבא שהוא בחי' התשב"כ מל' קרינן לה דוקא בפה ולא בכתב שמקבלי' מאותיו' דתשב"כ כמו מלן א' קרא כנ"ל באריכו' וידוע דס"ר אותיו' דתשב"כ הן בחי' מקור לס"ר נשמות ישראל וכל א' מישראל מקבל מאות המיוחד לנשמתו בתשב"כ כו' והרי הן ג"כ בבחי' אותיו' דנוק' כמו תשב"כ כי כנ"י נק' ג"כ אשה יראת ה' כו' כידוע וד"ל.

וזהו לסוסי ברכבי פרעה לסוסי בחי' נוקבא דוקא להיות ידוע שהאותיו' נק' ג"כ סוסים כמ"ש במ"א בענין כי תרכב על סוסיך מרכבותיך ישועה שהן בחי' האותיו' שהארת אור הח"ע בתורה מלושב בהם כמו עד"מ שאור השכל שבאדם מלושב באותיו' הדבור שאותיו' הדבור דבר נבדל מן השכל רק שנגרר ובטל לגבי השכל לילך באופן צירופו' כפי הטיית אור השכל לבד וה"ז ממש כמו הרוכב על הסוס שהסוס בחי' נבדל הימנו אבל הרוכב מטהו לכל צד שירצה כו' וזהו כי תרכב על סוסיך כו' והנה עד"מ המלך הרוכב על הסוס כמו וסו"ס אשר רכב עליו המלך הנה מלבישו לסוס בלבוש מרוקם באבנים טובו' ומרגליו' בכמה מיני ציורי' שונים להיות לכבוד ולתפארת לרוכבו שהוא המלך כו' וכך יובן בענין קבלת התורה שנא' הוא כחתן יוצא כו' אז נא' כי תרכב על סוסיך כו' היינו ס"ר נשמו' ישראל אע"פ שהן בחי' בריא' יש מאין בחי' נבדל אבל על כל דבור ודבור פרהה נשמתן בבחי' ביטול כמו ביטול הסוס לגבי רוכבו כו' וכללו' נשמו' ישראל נתלבשו או בלבוש דתשב"כ בס"ר אותיו' מצויירי' ומרוקמים בכל מיני הידור ויופי' העליון שמאיר בהן מבחי' מקור כל התענוגי' העליוני' שבצמ"ו כמו המלך שמלביש לסוס בכל מיני רקמות של אבני' טובו' ומרגליו' לכבוד ולתפארת כו' וכמו שהסוס איננו מכיר ומשיג ביופי' והידור האבני' טובו' ומרגליו' שמלבישי' אותו רק הרוכב עליו הוא המשיג ומכיר בטוב מעלת יוקרם כי הוא המצייירם לפי כבוד גדלו' כיד המלך כו' כך כנ"י אינם מכירי' ומשיגי' בכל הארו' אורו' עליוני' המלובשי' בעצמו' התענוגי' בטנת"א שבתשב"כ רק מ"מ כל ס"ר אותיו' דתשב"כ מקבי' כל א' על נשמתו כמו הסוס שמקבל את כל הלבושים וציורי' עליו והרוכב עליו שהוא עצמו' אא"ס יודע מה הן כו' בעוצם² מעלת

תפארתם וזהו ישראל אשר בך אתפאֹר כו' לפי שע"י מצות מעשיו' שלהם באתדל"ת מלמטה בדברי תורה ועבודה וגמ"ח ממשיכי' לכל בחי' התפארת דאמ"ר ג' קוין שבלבושי' דאותי' התורה כנ"ל דרמ"ח מ"ע כלולי' מבחי' אמ"ר כו' וד"ל. והנה מבואר למעלה דבינה יתירה ניתנה באשה תשבע"פ יותר מבאיש תשב"כ כו' וכנ"י הוא בחי' המל' בבחי' נוק' בחי' תשבע"פ דוקא כנ"ל בענין אלה מועדי הוי' אשר תקראו את"ם דוקא כו' הנה לזאת אמר לסוסת"י ברכבי כו' בחי' נוקבא דוקא כמ"ש למעלה דאותיו' שתשבע"פ הן בחי' אותו' דנוק' שמקבלי' מאותיו' דכור' דתשב"כ וזהו לסוסת"י דוקא בחי' סוסו"ן נוקבן כו' דימיתך רעיית"י שהן כנ"י כמו שהן בבחי' קבלת תשבע"פ דוקא שמאיר עליהם מבחי' אבנים טובו' אותו' דתשב"כ מכל מיני גוונין הנ"ל שהן ב' ההמשכות דמקור כל התענוגי' הנ"ל והיינו ברכבי' פרעה דוקא שהוא בחי' נוק' דקליפה שמתברר מבחי' מל' דקדושה כמו זכריה שראה המרכבה בבחי' סוס"ם שחורי' ואדומי' ולבני' כו' וכמ"ש במ"א והיינו ענין בחי' הברורי' דקליפ' נוגיה' טמא פסול כו' ע"י תשבע"פ דוקא משום דבינה יתירה ניתנה באשה כו' וכמ"ש אשת חי"ל מי ימצא כו' בטח בה לב בעלה כו' גמלתהו טו"ב ולא ר"ע כו' בחי' בירור דעה"ד טו"ר שבחכמ' תתא' דתשבע"פ דוקא אתברירו כו' (כמ"ש אל השופט אשר יהי' בימים ההם כו' אפי' או' על שמאל ימין כו' כנ"ל) אך הנה הגם שאין כנ"י משיגי' בבחי' גילוי א"פ בנפשם מכל ההמשכו' עלינו' שבאבני' טובו' המצויירי' מבחי' העונג העליון כמו עד"מ הסוס הגשמי שאינו מכיר ומרגיש כלל² מרוקמי' מאבני חפץ שעליו רק הרוכב מכירם כו' ורק אין ביכולת כנ"י לקבל והכיל בנפשם כו' מאיר² עליהם וכמ"ש לסוסת"י ברכבי כו' (כמארז"ל ע"פ ביום ההוא יהי' מצלות הסוס קדש לה' כל מה שהסוס רץ ומיצל כו') אבל על עולמו' עליוני' גם בבחי' מרכבה דפני ארי' ופני שור כו' אע"פ שהן ג"כ כמרכבה לגבי רוכב אבל אין ההארה עליהם מאור מקור כל התענוגי' שבאבני' טובו' דתשב"כ כו' כי לא יוכלו לקבל גם בבחי' מקיף כלבוש שע"ג הסוס כו' להיו' שישראל מקיימי' המצות למטה על ידן נמשך אור מקור התענוג שבמצות למעלה בבחי' מקיף עליהם כענין עושין רצונו' ש"מ כו' משא"כ המלאכי' שלא ניתנה תורה להם כו' (וגם במ"ת שעל כל דבור פרהה נשמתן כו' היינו מפני שאמרו תחלה נעשה ונשמע וקשרו לכל א' ב' כתרים א' כנגד נעשה כו' וזהו בחי' העדי והתכשיט שקבלו במ"ת כמ"ש ויתנצלו בני' את עדיי"ם מהר חורב כו' וכמ"ש במ"א בענין וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר ניתן כת"ר מל' בראשו' כו' וד"ל). וזהו שאמרו בפ"י רעייתי פרנסתי שמפרנסין לאביהם שבשמים דהנה מבואר למעלה דתשב"כ נק' איש ותשבע"פ נק' אשה כו' והנה בחי' ח"ע דתשב"כ נק' אביה"ם שבשמי"ם בחי' אור אבא שבז"א כו' וכנ"י שהם בבחי' תשבע"פ בחי' נוק' הן מפרנסי' לאביה"ם כו' לתשב"כ כמו עד"מ אשה עקרת הבית שנושאת ונותנת במו"מ וכל מיני פרנסה לפרנס לבעלה כמ"ש אשת חיל כו' בט"ח ב"ה כו' ואין נותני' לאדם פרנסה אלא בשביל אשתו' כנ"ל משום דנעוץ תחלתן בסופן דוקא כנ"ל וכך בחי' תשבע"פ שמבררת

בירורי נוגה בריבוי דינין והלכו' מחודשי' ס"ד מסכתו' כו' כנ"ל והו' רעיית' פרנסתי כמו ענין הפרנסה שמן המועט יעשה המרובה בכפלי כפלי' כו' ועוד פי' רעיית' פרנסת'י כמו הלחם שמחי' לאדם כי מתעכל בקיבה ומתברר ועולה למוח ומחזקו כו' כך כללוי' כ"ב אתון דאורי' גק' חט"ה ואשה עקרת הבית טוחנת ומרקדת ואופה ומבשלת כו' עד שיהי' למזון לבעלה כו' וד"ל והיינו המשך הפסוק לסוסת'י ברכבי' פרעה ע"י בחי' הברורי' דנוגה שע"י תשבע"פ שזוהו כמו סוסת'י ברכבי' פרעה בחי' נוק' דמית"ך רעיית'י למעלה להי' פרנסת'י למעלה לפרנ"ס לאביה"ם שבשמים כו' (והפשוט הוא כמ"ש בוזהר דפרעה נטל סוסון נוקבן שילכו תחלה וסוסי' זכרי' גמשכי' והולכי' אחריהם כו' כך דמית"ך רעיית'י שהרי בתשב"כ נא' יוצא' מחופת'ו לרוץ אר"ח אחר תשבע"פ בחי' נוק' כי דרכו של איש לחזור אשה "ו ד"ל).

ובכל הנ"ל יובן בתוס' ביאור ענין והוא כחתן יוצא מחופתו כו' דהנה כתיב אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון כו' מלך שלמה מלך שהשלום שלו שהוא תשב"כ שעושה שלום בפמליא ש"מ כו' ונמשך גם שלום זה בפמליא שמ"ט וכמ"ש וידעת כי שלום אהל"ך אהל דנוק' כו' וכן ארז"ל ת"ח מרבים שלום בעולם וכמ"ש ורב שלום בניך א"ת בניך כו' ומ"ש והוא כחתן יוצא מחופת'ו קאי בתשב"כ שנק' חת"ן חות דרגא ונסיב איתתא זו תשבע"פ כנ"ל וחופת'ו ל' יחוד קאי על בחי' אפריון זה שעשה לו מל"ך שלמ"ה זה שהשלום שלו כו' ופי' אפריון זהו בחי' מקיף דירה נאה מצוייר בכל מיני רקמה מאבני' טובו' ומרגליות והוא בי"ת חופת'ו כו' והיינו בחי' שרש תשב"כ כמו שהיא למעלה בעצמותו שנא' ואהי' אצלו אמון שעשועים העצמי' כמ"ש בוזהר אורי' היכלא עילאה דקודב"ה עצמו' המאציל וההיכל מרוק"ם כו' וגוף ההיכל עשוי מעצי' הלבנון בחי' לובן העליון שבעצמו' דגליף גליפו בטהיר"ו כו' וכתוב עוטה אור כשלמה שנתלבש באור תורה בבחי' מקיף כחופה ממש וענין החופ"ה הוא להי' לצל ולמחסה והיינו שנתלבשו בחי' שעשועי' העצמי' בבחי' מקיף ובבחי' צל דחופה כמשל הצל שגם שחולף ועובר בתנועה כפי תנועת האדם שממנו הצל מ"מ אין בצל זה ממש רק הוראת דבר מה אבל אינו בבחי' מהו' דבר מה כלל מפני שאינו רק כמו דמיון למהו' הדבר שממנו הצל כו' כך כתי' ה' צילך כו' שהוא בחי' צ"ל דחופ"ה על היות שבחי' העצמו' ממש א"א לבא לגילוי כ"א אחרי בחי' צמצום והעלם דוקא שנק' חושך כמ"ש ישת חושך סתר"ו וכת' מגלה עמוק' מני חושך ואמנם אין זה רק בבחי' צל בלבד עד"מ דבר המסתיר כמו החופה וכה"ג שעושה צל לבד כו' וד"ל. והו' כי על כל כבוד חופה פי' כבוד הוא התורה כבוד ל"ב ג"ח והחופה לצל הוא בחי' מקיף לתשב"כ וגם יש חופה לתשבע"פ וז"ש כי על כל כבוד חופ"ה כו' ומ"ש כחת"ן יוצא מחופת'ו קאי בחופה דתשב"כ שיוצא מחופת'ו להתייחד עם הכלה תשבע"פ

כו' כי נעוץ תחלתן בסופן כי סוף מעשה כו' ע"כ נק' חת"ן חות דרגא ונסיב
 כו' מטעם כל הנ"ל וד"ל.

וז"הו כל הנקרא בשמ"י ולכבודי בראתיו יצרתיו כו' פי' כ"ל הנקרא בשמ"י
 הוא שם הוי' בחי' תשב"כ שכל תשב"כ שמותיו של הקדב"ה בבחי'
 שם הוי' כמ"ש בכל פי' ויאמר הוי' אל משה כו' וכמ"ש ושמי הוי' לא נודעת"י
 להם כו' שזהו התורה שנק' תורת הוי' דוקא וכל הנקרא"א בשמי שם הוי'
 היינו כמו שאמרו לא כשהוא נכתב הוא נקרא נכתב בשם הוי' שזהו תשב"כ ונקרא
 בקריא' שם אד' וידוע דכתיב וקרי שבתשב"כ הוא בחי' יחוד תשב"כ
 ושבע"פ כמ"ש ז"ל יש אם למקרא ויש אם למסורת כו' והוא בחי' השפעת
 תשב"כ לתשבע"פ מל' קריגן לה ולכך נק' החכמי' סופר"י. שסופר"י כל
 אותיו שבתשב"כ כמ"ש איה סופ"ר ומעלת הסופר יותר מן הספר עצמו
 שבידו להוסיף ולגרוע כו' והיינו משום דבינה יתירה כו' דנעוץ תחלתן בסופן.
 כנ"ל זהו כל הנק' בשמי בבחי' קריאה בע"פ לשמ"י הוי' שבתשב"כ שהוא
 בחי' תשבע"פ דוקא ולכבוד"י שיש ב' מיני כבוד כבוד עליו"ן וכבוד"ד תחתון
 ח"ע ח"ת שהוא כבוד. נאצל וכבוד נברא שע"ז נא' כי על כל כבוד"ד חופה כו'
 אך משום דנעוץ תחלתן בסופן בכבוד תחתון ח"ת תשבע"פ ע"כ אמר ולכבודי
 שזהו שעלה במח"ת שנק' כבודי ממש שלמעלה מח"ע כנ"ל שלזה דוקא
 בראתיו יצרתיו יש מאין כו' כדי לעורר למעלה בעצמו המאציל ירידת השפע
 מהעולם לגילוי וכמ"ש בע"ח דמתחלה הי' חפץ חסד מעצמו ואח"כ תלוי במעשה
 התחתוני' שהוא בחי' בירור דעה"ד טו"ר שע"י תשבע"פ בעוה"ז החומרי דוקא
 שלזה החת"ן יוצא מחופת"ו העצמי בעצמו המאציל וכמ"ש סוף דבר הכל נשמע
 את האלק"י ירא כו' כי זה כל האדם העליו"ן תשב"כ כו' משום דנעוץ תחלתן
 בסופן בבחי' סוף"ד דב"ר שהוא תשבע"פ מל' קריגן לה כנ"ל וד"ל.

מבן הרב ש"י על תורה ענה דודי' דשקלאב

ארז"ל במי גמלך בנשמות של צדיקים גמלך. הנה יש ב' מיני רצונות רצון
 פשוט בתכלית הפשיטות ורצון מורכב, כי לרצון פשוט יכול להיות בה
 שכחה ג"כ רק שלרצון יש בחי' טעם מפני מה רצונו כך היינו בחי' חכמה נעלמה
 בחי' חכמה שבכתר ונק' בחי' חכים ולא בחכמה ידיע' כי הוא למעלה משכל,
 כי הנה יש י"ס גנוזות ונעלמות שאינו ידוע, רק מחכמה שלמטה אנו יודעים
 שמוכרח להיות. בשרש ג"כ כי י"ס נק' קורא הדורות מראש, דורות נק' י"ס,

(*) נדפס לעיל ע' מג וראה שם ע' מח.

למשל למי שקוראין אותו מבית החוצה וכשהי' בבית הי' מכוסה וכשקוראין אותו החוצה הוא בהתגלות, והרצון מורכב בחכמה געלמה הנ"ל, כי רצון פשוט נק' רעוא דרעוין בעל הרצון רצון הכולל כל רצונות, וכשעלה ברצונו הפשוט היינו בחי' העלאת מ"ן ברצונו הפשוט כי צופה ומביט עד סוף כל הדורות, אברהם הי' באחד ושארי צדיקים אתכפי' סט"א, והי' לו תענוג והתענוג הנ"ל מוכרח להיות בחי' רצון כי ישראל עלו במחשבה תחלה מחשבה קדומה קודם המחשבה ושם הוא היודע והוא המדע, וזה נמלך בנשמות כמו למשל כשמחשב בשכל של עצמו ממש, וזה הי' בשעת בריאת העולמות, אבל עתה מעשה התחוננים גורם העלאת מ"ן, והיינו ע"י חלונות וחרכים, מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, ו"ה בחי' אבא ואימא במרחב בחי' כתר רצון פשוט ודוקא ע"י אתכפיא ס"א, דבר חידוש, כמו למשל מי שטרוד מאד באיזה ענין וא"א להפסיק אותו מטרדתו עד שמראין לפניו איזה דבר חידוש כמו צפור מדבר ושאר דב"ח ואזי יכול לבקש ממנו מה שרוצה, כן הקב"ה אינו ערך להיות * בחי' עולמות רק ע"י דבר חידוש של אתכפי' ס"א יכול להיות בחי' העלאת מ"ן ברצונו הפשוט, נעוץ סופן בתחלתן דוקא ולא באמצעותן, והיינו ע"י תפילה, עידן צלותא עידן קרבא, כמו למשל בשעת מלחמה שכלי זינו מוכן אעפ"כ צריך להיות מלחמה דוקא לאכול שלל אויביך דוקא, כן ק"ש רמ"ח תיבין בחי' רומח, הנה התפעלות היינו ההתבוננות שלו, רק הוא מלמעלה, ואף שלפעמים אין לו ההתפעלות הוא ע"י מסך מבדיל, רק העיקר הוא מיגיעת בשר היינו ע"י התפעלות של התבוננות להפוך איזה מדה ולאכול שלל אויביך, וע"י אתכפי' ס"א נעוץ סופן בתחלתן דוקא ברצונו הפשוט, וזהו בחי' נס להיות ג"כ הפך ים ליבשה, מה תצעק אלי בעתיקא תליא מילתא, כי הנס בעצמו הוא דבר קטון בבחי' מוטבע מ"ח צירופים שבעשי' ומי שאמר לחומץ וידליק וכו', רק שלנס צריך להיות המשכה חדשה מלמעלה מעלה, ולכן אנו מברכים על הנס ברוך אתה בחי' כתר שבכתר להיות המשכה חדשה מבחי' רצונו, וכן בר"ה שס"ה ימים בשנה וי"ב חדשים כנגד י"ב בקר בר"ח הארה חדשה לשלשים יום, ולכן אומרים ברוך הבא, ההופכי הצור אגם מים, צור בחי' גבורות, מים בחי' חסדים, וזהו ישן בעינו א', למשל מי שישן הרי בשעת שינה הוא הסתלקות המחזין, הרי להנפש יש לה עליה מלמעלה רק להגוף יש לה ירידה, כן בבחי' מוטבע בבי"ע שם שייך בחי' הסתלקות וירידה העלם וגילוי אבל למעלה לא שייך בחי' העלם וגילוי * הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל, רעייתי מפרנסתי, למשל אכילה מחבר הנפש עם הגוף, כי להנפש עצמו אינו נצרך לאכילה רק להיות התפשטות הנפש בגוף וד"ל.

(*) אוצ"ל : להחת.

(*) תיבה אחת אינה ברורה בהכתיב.

קיצורים והגהות מכ"ק אדמו"ר הצ"צ לד"ה כמים הפנים

— נדפס לעיל ע' צא —

כמים הפנים. כנ"י נק' ציון לשון רושם כי המצות סימן לאורות עליונים ולעתיד הגלוי, זה קוינו לו, נשמחה ל' רבים גילוי כל מצוה, וזהו מצות בטילות ואינן בטילות, ועל"י ז"א בא"א (י"ל גם ז"א רק רושם וסימן מא"א וזהו כענין לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה כך הוא ענין נובלות חש"מ תורה ותמלא כדה ע' בה"ז פ' אחרי כו'), והנה אדם שבמרכבה מעורר כן באדם העליון ז"א, ע"י מעשה המצות שהם סימן כנ"ל, וענין לב האדם כי צ"ל רו"ש וכן במצות יש רו"ש גם ע"ד לבבתיני כו', ועד"ו למעלה יותר הפנים דז"א לא"א, וזהו מצות רא"י ברגלי' את פני כו' שע"ז כמ"כ למעלה הפנים לפנים, מה לראות בב' עיניו מטולמ"ט והם שרש ממלא וסובב כי בחי' מטי זהו ממלא וכאשר לא מטי זהו סובב ושם ב' בחי' כלולי' יחד כך מלמטלמ"ע רו"ש ע' בהרמ"ז ח"ג ט"ו ב' ד"ה יחזו פנימו הזכיר ענין כמים הפנים כו' מ"ת נקבו' ומים עליוני' זכרים, גם י"ל בנהר יעברו בכל רגל למעלה מהשתלשלות ואזי כמים הפנים כו' עילאין המתגלי' ע"י נהר הג"ל.

ביאור. הנה יש מים עליונים ומים תחתונים, והנה למטה כמים הפנים הוא המשל ובחי' כן לב הוא הנמשל, (ואפ"ל כי המשל בענין כמים הפנים היינו ע"ד מים תחתונים בוכים דאנן בעינן כו' והיינו ע"י שמסתכל בהן שהן מים תחתוני' ויש עליונים מהן, ועד"ו כן לב כו' אדם תורה כו' א"ג הפנים דפני שור גורמי' בנה"ב אהבה כנודע בד"ה כי תצא בפ"י על אויביך כו' כן לב האדם נה"א כו' א"ג הפני' דנה"ב מעוררי' פני שור כו' כן כו') עלמא תתא' כגוונא כו', ולמעלה במים עליוני' זהו גבוה מבחי' כן לב כו' כי זהו ענין זיווג ע"י מיני' ובי' מה שעלה ברצונו הפשוט, וזהו ענין אבני שיש טהור ח"א כ"ו כן לב כו' זו"ג. וזהו ג"כ ענין ליל ראשון דפסח חובה ע"ד מים תחתוני' וזש"פ מים עליוני' רשות והיינו קי"ס מים תחתוני' אך לפעמי' יצאו מ"ח מירושלי' כו' בירור מים תחתוני' שיהיו מים חיים וזהו מצה דליל א' ש"פ.

תוספת ביאור. ענין ע"ס הגנוזות כמו משכיל וגם הם בהתכללות ולא שייך שם התחלקות וזהו ענין תעלמות חכמה ח"א כ"ו ב' שהם אבני שיש כו'. וזהו ענין הפנים לפנים כמ"ש ח"ג ט"ו. והם ג"כ כמים ב' בחי' מים מ"ן ומ"ד. וענין המ"ן כי שרש השבירה גם בלמעלה מעלה מאצ"י ע"כ שייך בירור כו'. ואמנם בין אצ"י לגבי א"א בלא"ה אין ההבדל כ"כ שהרי שניהם נרמזי' באות א' י' דשם. ע"כ א' כמים הפנים כו' שזה פשוט כן אפ"י מאצ"י לבריאי' שהוא שינוי גדול יש מאין עכ"ז מעורר כו' עד שמתייחדי' ממש בהיכל ק"ק ע' ח"ב רנ"ט א' בחי' זו ארון ומזה יובן ענין פני הארון. ענין גאולה אריכתא בפע"ח שער הק"ש פכ"ט.

גם • אפ"ל הפנים דא"א מתלבשי' בפנים דו"א ואזי מאיר במל' וזהו כן לב כו' וכענין תתן אמת כו' וזהו ענין מצות ראייה. תשים לפניהם פנימי' נש"י משה דעת אפשר זהו כל זכורך פרצוף הפנימי ומעורר למעלה שיק' ל' דכר גם עה"ח דכורא ועה"ד נוק'. אפ"ל הפנים לפנים יאר ישא וזהו ע"י עסק התורה להוסיף אור באצי' אך כן לב מאצי' לבי"ע ע"י תפלה. הפני' ע"ד יאר פניו כי עבדי' לפרעה עורף.

קמיע משיחת פורים ה'תשח"י*

— שיין לדייה ליהודים היתה אורה נדפס לעיל ע' סב —

א. תוצאות הנס דפורים הם ליהודים היתה אורה גו' ויקר. במאמר אדמו"ר הזקן משנות ס"ג-ס"ד מקשה על מ"ש אורה בתוס' ה"א לשון נקבה, ומבאר אשר אורה הוא לשון מפעיל וכמו מאכיל ומשכיל, והוא בחי' מקור של בחי' תורה אורה.¹

וצריך להבין שהרי כבר ניתנה התורה בשעת מ"ת ולמה צריך עוד להמקור שהרי כבר נמשכה ממקורה? ויובן עפ"י מדו"ל על מה אבדה הארץ גו' על שלא ברכו בתורה תחלה, שצריך להיות ההתקשרות בנותן התורה. דברכת התורה אומרים גותן לשון הוה, ממקורה ושרשה. ואם חסר הרגש זה אשר התורה באה תמיד מנותן התורה, הוא מאבד את הארץ (כדלהלן)*.

והנה בנוסה ברכת התורה אומרים אשר בחר בנו כו', היינו שזה שנתן לנו את התורה אי"ז מצד המעלה שבנו כ"א שבחר בנו בבחירה חפשית, ולכן נתן לנו את תורתו, התורה שהוא ית' לומד. והרי מגיד דבריו ליעקב כו',² מכיון שמצוה לבנ"י לייגע בתורה, הרי מובן שגם הוא ית' מייגע בתורה. (עוד יותר ממעלת הנפיחה על דיבור — אגה"ת פ"ד) והרי הנבראים הם באי"ע שיוכלו להשיג את התורה שהיא חכ' ורצונו של הקב"ה, ובפרט אשר לימוד התורה למע' הוא ביגיעה כנ"ל, אלא בחסד עליון נסעה וירדה כו'. ולכן בכל יום צריך להמשיך התורה ממקורה דוקא, לפי שמצד עצמו אין לו שייכות לתורה, כ"א ע"י ההמשכה ממקורה דוקא.

ששם — בחר בנו דוקא, ונתן לנו את תורתו.

ובזמני השנה הוא בחגה"ש זמן מתן תורה, ממקורה, על כל השנה. והיות אשר בפורים קיימו מה וע"ד שקבלו, לכן גם בפורים ההמשכה הוא ממקורה דוהו אורה לשון מפעיל, ואדרבה ההפרש בין פורים לחגה"ש, דבפורים שקיימו מה שקבלו, צ"ל ממקום עליון יותר עזו.

יא. בד"ה ליהודים היתה אורה משנות תקס"ג-ס"ד (הוא המאמר

* נדפס בלקוטי שיחות ח"א ע' 324 ואילך. ונעתק כאן רק הסעיפים השייכים לביאור המאמר.

(1) נכלל (בהרחב קצת) בסד"ה וקבל היהודים (אשר בשערי אורה) פ"ב ואילך.

(2) נתבאר בהמשך השיחה שם. המו"ל

(2) ראה שמו"ר פ"ל, ט.

שנוכר בסעיף א) מבאר אדמו"ר הזקן ענין אורה בתוספת ה"א לשון נקבה, מיוסד שם על מרז"ל בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש.

ומטעם זה, נעשית נקבה בת מצוה לי"ב שנה וזכר לי"ג שנה, כי המצות ניתנו לבני דיעה, והנשים נעשות בנות דיעה קודם להאנשים. דוהו בינה יתירה כו'.

והנה עפ"י המבואר בתורת החסידות אשר קיום המצות אין צריך להיות מצד השכל כ"א בדרך קבלת עול, חוקה חקקתי גזירה גזרתי ואין לך רשות להרהר אחרי' — עפ"ז, הנה פירוש "בינה יתירה" הוא גם ענין הקבלת עול, אשר בבנות ישראל בא הקב"ע קודם מאשר בבני ישראל.

טז. כ"ק אדמו"ר הזקן מבאר ענין אורה לשון נקבה, כי בינה יתירה כו' כנ"ל.

משמעות לשון הפסוק היא אשר עיקר הנס דפורים הו"ע האורה. כי אף שהי' גם שמחה ששון ויקר, אבל התהלת כל הדברים היא אורה, כי היא העיקר ולמעלה מכולם.

והגיעו לזה ע"י שעמדו משך שנה שלימה בתנועה דמס"ג.

— כי הגזירה היתה להיותם יהודים, יהודי הוא הכופר בע"ז, ואם היו כופרים ח"ו לא היתה הגזירה, ומ"מ עמדו במס"ג שלא לכפור ח"ו —

הבאה מצד נקודת פנימיות היהדות (ולכן הושוו בזה כל ישראל מנער ועד זקן טף ונשים, כי פנימיות הנשמה היא בכולם בשתה)

הנה בהתעוררות נקודה זו, נתבטלו במילא כל ההעלמות וההסתרים של גזירות אחשורוש. כי כל נסיון הוא רק דמיון בלבד, וע"י העבודה דמס"ג רואים במוחש אשר בהנסיון אין בו שום ממש.

וע"י העבודה דמס"ג במשך השנה, הגיעו לבחי' "אורה" בתוספת ה"א, בינה יתירה, ז. א. אשר ע"י העבודה דמס"ג באקומט מען אַ העכערע השגה ממקורה.

מראי מקומות וציונים

עמוד א.

הרחיבי מקום אהלך : ישעי' נד, ב.
ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם : שמות כה, ח. וראה ר"ח שער האהבה פ"ו. של"ה שער האותיות אות לי ועוד. לקו"ת ר"פ נשא. ובכ"מ.
נודע בשערים בעלה : משלי לא, כג.
בכל חד לפוס מה דמשער בליבי : זח"א קג, ב.
קודש ישראל לה' ראשית תבואתה : ירמ' ב, ג. בהבא להלן ראה ג"כ תו"א שמות נג, ג. בשלח סא, א. ספ"ה"מ תקס"ב ע' קמה. אוה"ת תוריע כרך ב' ע' תצג. ובכ"מ.
תדשא הארץ : בראשית א, יא.

עמוד ב.

הכל ה"י מן העפר : קהלת ג, כ.
ארץ חסה ושעורה : דברים ח, ח.
שכל הקודם לארץ קודם לברכה : ברכות מא, א. ובכ"מ.
ארצות החיים : תהלים קטו, ט.
ראשית תבואתו ותבואתה : ראה אוה"ת פנחס ע' איריב.
בני בכורי כוי : שמות ד, כב.
ואור זרוע לצדיק : תהלים צו, יא.
חיי עמין : ראה זח"א ו, א. קסו, א. זח"ב קלח, א. ועוד. סידור קצא, א. ובכ"מ.
וזרעתי לי בארץ : הושע ב, כה.
וזרעתי את בית ישראל : ירמ' לא, כו.
שחלק ה' עמו : ראה דברים לב, ט.
שמלי דאצ"י נקי אוהל : זח"ב לו, א. סה, ב. ובכ"מ. וראה ביאוה"ז לאדמו"ר האמצעי ז, א. אוה"ת בלק ע' אילה. יהל אור ע' מג.

עמוד ג.

בכל לבבך ובכל נפשך : דברים ו, ה. בהבא להלן ראה בארוכה תו"ח שמות תקלח, ב. ובכ"מ.
בינה לבא : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
ופחד ורחב לבבך : ישעי' ס, ה.
לסוסי : נדפס בשינויים בלקו"ת שה"ש יא, ד. מאמר ד"ה זה מגוכתי"ק אדמו"ר האמצעי — בשינויים ובהרחב הביאור — נדפס להלן בהוספות. וראה להלן ד"ה להבין בתוספות ביאור עיני לסוסי (כנראה ביאור על מאמר זה). וראה אוה"ת תבוא (הוספות) ע' איתתקינו.
לסוסי ברכבי פרעה : שה"ש א, ט.
זרעתי נקי כני' כלומר פרנסתי : שהש"ר עה"פ. זח"ג לג, ב. ובכ"מ.
ישראל מפרנסני לאביהם שבשמים : זח"ג ז, ב. ובכ"מ.
והוא כחתן יוצא מחופתו : תהלים יט, ו.
תושבי"כ נקי שמש ותושבע"פ נקי ירח : ראה של"ה סז, א. קצא, א. אוה"ת בראשית יד, א. ובכ"מ.
תושבי"כ ושבע"פ הוא כענין כלל ופרט : ראה זח"ג רסד, א. ובכ"מ.

עמוד ד.

כי אמרתי עולם חסד יבנה : תהלים פט, ג. ובהבא להלן ראה ג"כ לקו"ת שה"ש לה, ג. אוה"ת ני"ך כרך ב' ע' תתנט. שם ע' תתצו. ובכ"מ.

החכי הנקי ראשית : ראה תו"ח ר"פ בראשית.
 אנת חכים ולא בחכמה ידיעא : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 חפץ חסד : לשון הכתוב מיכה ז, ח.
 שהוא בחי רב חסד : לשון הכתוב שמות לד, ו. וראה אור תורה להה"מ ד"ה סוד
 כי חפץ חסד (הוצאת קה"ת — ע' צו) ואוה"ת נח כרך ג' תרי"ב, ב.
 את ה' האמרת : דברים כו, יו.
 עשוני חטיבה אחת : ראה ברכות ו, א.
 לפי שכלו יהולל איש : משלי יב, ח.
 לך הוי הגדולה : דה"א כט, יא.
 חסד דרועא ימינא : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 כי כל בשמים ובארץ : דה"א כט, יא.
 דאחיד בשמיא וכיו : זח"א לא, א. וראה בהנסמן בניצוצי זהר לז"ח קג, ב.

עמוד ה.

שנק' כנ"י בשם כלה : ראה מד"ר ס"פ ואתחנן. שהש"ר ע"פ מה יפו דוודיך (ד, י).
 ובכ"מ.
 כלתה נפשי : תהלים פד, ג.
 לעולם ה' דברך נצב בשמים : תהלים קיט, פט.
 נצב מלך : מלכים — א כב, מז. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בד"ה אתם נצבים
 מכ"ק אדמו"ר האמצעי (קה"ת — תשלי"א) ע' 6.
 שאשת חיל עטי"ב : משלי יב, ד.
 דרמ"ח פקודין הן רמ"ח אברין דמלכא : ת"ז תי' ל'. וראה תניא פ"ד ובליקוט
 פירושים ומ"מ שם.
 ביו"ד נברא העוה"ב : מנחות כט, ב. ירושי חגיגה פ"ב ה"א. זח"א ד, א. ובכ"מ.
 וראה אגה"ק ס"ה.
 ונקי נקודא בהיכלא : ראה זח"א ו, א. ת"ז תי' ה. וראה אגה"ק ס"ה.
 כי עמך מקו"ח : תהלים לו, יו"ד.
 ביושב ועוסק בתורה שהקב"ה שונה כנגדו : תדא"ר רפ"ח.
 חתן ל' חות דרגא : ראה יבמות סג, א.
 כי דרך נשים לי : בראשית לא, לה. ובהבא להלן ראה ג"כ אוה"ת תולדות כרך ד'
 ע' תשצט.

עמוד ו.

אורח כנשים : בראשית יח, יא.
 יום ליום יביע אמר : תהלים יט, ג.
 ר"ת של אמר אש מים רוח : ראה ג"כ סודר קפא, ב. פיה"מ לאדמוה"א פ"ל ואילך.
 שמנת עבית : דברים לב, טו.
 כלתה נפשי : תהלים פד, ג.
 אשריכם זורעי על כל מים : ישעי' לב, כ. וראה אוה"ת ג"ך כרך א' ע' תשצא.
 כי תרכב על סוטיך מרכבותיך ישועה : תבוקק ג, ח.
 פני אר"י אל הימין : יחזקאל א, י.

עמוד ז.

הי צלך : תהלים קכא, ה.
 חות דרגא ונטיב אתתא : יבמות סג, א.
 ישת חושך סתרו : תהלים יח, יב.

מראי מקומות וציונים

רעט

כי על כל כבוד חופה : ישעי' ד, ה.
לכבודי בראתיו : ראה ישעי' מג, ז.
נאו לחייך : נדפס בשינויים בלקו"ת שה"ש יב, ד. אוה"ת שה"ש קלט. ביאורים נדפסו
באוה"ת שם ע' קמג ואילך. וראה ג"כ פלח הרמון שה"ש יב, ב. להלן ד"ה להבין
בתוסי' ביאור ענין לסוסתי.
נאו לחייך בתורים : שה"ש א, י.
לחייך הם ב' לוחות : שהש"ר עה"פ.
ראש תור : ראה שבת פה, ב.
והייתם לי סגולה : שמות יט, ה.
ישראל לסגולתו : תהלים קלה, ד.
שישראל עלה במחשבה : ב"ר בתחלתו. ובכ"מ.
בג' קוין הנ"ל : בד"ה לסוסתי.
העבודה שבלב זו תפילה : תענית ב, א.
במקום קרבן : ברכות כו, ב.

עמוד ח.

בדבר ה' זו הלכה : שבת קלח, ב.
ואשים דברי בפ"ך : ישעי' נא, טו.
ע"פ ולא תחללו : ויקרא כב, לח. וראה ג"כ תו"א יתרו סח, ב. לקו"ת במדבר טו, ב.
ובכ"מ.
אז אין יראה אין חכמה : אבות פ"ג מ"ז.

עמוד ט.

והחוט המשולש לא במהרה ינתק : קהלת ד, יב.
תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף : שה"ש א, יא.
דשם אשתו מהיטבאל : בראשית לו, לט.
מחרוזת של דגים : ב"מ כא, א.
שהקול קול יעקב : בראשית כז, כב.
יעקב . . . הברית התיכון המברית מן הקצה לקצה : ראה זח"א א, ב. זח"ב קעה,
ב. ועוד. וראה אוה"ת ויחי שצה, א.

עמוד י.

ויקח מאבני המקום : בראשית כו, יא. וראה תו"א ויצא כא, א. אוה"ת ויצא קצא, ב.
מקומו של עולם : לשון הבר"ר פס"ח, ט.
ברוך המקום . . . שומר הבטחתו : נוסח ההגדה.
לפני מלוך מלך : ראה בראשית לו, לא. ועוד.
בחוי' אר"י שאג שיתבאר בעזה"ש : ראה להלן ד"ה כפירים.
שקול ה' יחולל אילות : תהלים כט, ט. וראה להלן בד"ה ע"פ זה.
קול שמעורר הכוונה : ראה טוואר"ח סי' ס"א. של"ה הובא בבאה"ט או"ח סי' תרמ"ג.
אוה"ת וראו ע' קעו.
כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו : ישעי' מד, ו.
שהתו' נובלות חכי שלמעלה : ב"ר יז, ז.
וישכב כו' יש כ"ב אתון דאורייתא : ראה זח"א קנו, ב.
ועשיתם אותם : ויקרא יט, לו. ועוד.
אשר יעשה אותם האדם : שם יח, ה.
כמ"ש לקמן : בהביאור על מאמר זה — נדפס באוה"ת שה"ש ע' קמח.
רוח איית' רוח : זח"ב קסב, ב. וראה אוה"ת בראשית רטו, א.

עמוד יא.

אם לא תדעי : גדפס בשינויים בתו"א ויצא כג. ב. וראה תו"ח ד"ה ורחל היתה. פלח הרמון שה"ש ז, ב.

אם לא תדעי לך היפה בנשים : שה"ש א, ח.
ורחל היתה יפ"ת : בראשית כט, יז.

צהבו פניו : פסחים קיג, ב. מנחות יח, א. חולין ז, ב. ירושלמי שבת פ"ח ה"א. קה"ר פ"ח, א.

כרחל לפני גוזזי נאלמה : ישעי' נג, ז.

נעשה אדם בצלמנו : בראשית א, כו.

בבחי' צלם ודמות : ראה בארוכה אוה"ת בשלח ע' תא ואילך.

חסד דרועא . . . מחי' תפיסא ב' : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

לך ה' הגדולה : דה"א כט, יא. וראה להלן ד"ה וישכב לכן ובהנסמן שם.

ומן העפר אשר בקרקע : במדבר ה', יז. וראה אוה"ת חיי"ש קיח, ב. אוה"ת בלק ע' התקטט ובכ"מ.

ונפשי כעפר : סיום תפילת שמו"ע.

כמ"ש ומתחת זרועות עולם : דברים לג, כז.

שכל המשפיל עצמו : עירובין יג, ב. זח"ב רלב, ב.

יאר ה' פניו אליך : במדבר ז, כה.

עמוד יב.

פ"י צאן לשון יציאה : בהבא להלן ראה ג"כ תו"ח ר"פ וישלח. אוה"ת וישלח רכת, א. אוה"ת שה"ש ע' קכה.

צאינה וראינה : שה"ש ג, יא.

מבחי' לובן העליון : ראה להלן ד"ה וישכם לכן ובהנסמן שם.

בבחי' פרט עוללות : ראה בארוכה אוה"ת וישלח שם.

ויפרוץ האיש מאד מאד : בראשית ל, מג.

ויהי לו צאן רבות : שם.

עמוד יג.

אז תעבורנה הצאן : ירמ"י לג, יג.

מונה מספר לכוכבים : תהלים קמו, ד.

מבלתי ידח ממנו כו' : שמו"ב יד, יד.

גדי מלשון מזל : ראה אוה"ת ויחי שפב, א.

גד גדי כו' : שבת סז, ב.

לגודא דהר כו' : חולין מ, א.

העי' שרים . . . שהם שרשי הדצח"מ : ראה זח"ג קצג, א. ובהגהות מהרח"ו שם. אנה"ק

סכ"ה (קלט, ב). אוה"ת תשא ע' איתתקפה. ובכ"מ.

ולהיות כי הן מלפני מלוך מלך כו' : ראה תו"א כה, ג. ובכ"מ.

נקי האבות רועים : ראה סוכה נב, ב.

ויין מלכות רב : אסתר א, ח.

ואמנם במעשה המצוות . . . מגיעים למעלה : ראה בארוכה דרמ"צ קסה, ב. ובכ"מ.

הרועים הנקי' איש : ראה רש"י תהלים ד, ג.

האיש דרכו לכבש כו' : יבמות סה, ב. וש"נ.

עמוד יד.

וישכם לכן : גדפס בשינויים בתו"א ויצא כג, ז. ביאור גדפס באוה"ת ויצא כרך ה' תתסט א. וראה תו"ח שם לד, ד.

וישכם לבן בבוקר : בראשית לב, א.
 לך ה' הגדולה : דה"א כט, יא. בהבא להלן ראה תו"א נו, א ואילך. אוה"ת דרושים
 לשבועות ע' קנו. ד"ה כבוד מלכותך תרס"א. אור ל"ד ש"ת. לקו"ש ח"ט ע' 157, ובמ"מ
 והערות שם.

גדולה . . . בח"י התפשטות החסד : ראה שעה"ח פ"ד. וראה ברכות נח, א : הגדולה
 זו מע"ב.

אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו : ראה זח"ב רלה, א. זח"ג ה, א. ז"ח פ' תשא
 בתחלתה, פ' חוקת ד"ה רחש לבי. וראה אוה"ת מסעי ע' אישג.

כח"ש בס"י שתי אבנים : פ"ד מ"ב.
 שבמקום גדולתו . . . ענותנותו : ראה מגילה לא, א. ובארוכה הערת כ"ק אדמו"ר
 שליט"א בסה"מ היש"ת ע' 40. ליקוט פירושים ומ"מ לתניא פ"ד. לקוטי הגהות לתניא
 ע' יב.

אברהם אוהבי : ישעי' מא, ת. וראה ב"ר פמ"א, ת.

ואגדלה שמך : בראשית יב, ב.

זהו שאומרים אלקי אברהם : פסחים ק"ו, ב : ואעשך לגוי גדול זהו שאומרים אלקי
 אברהם.

הלוך ונסוע : בראשית יב, ט. וראה תו"א יתרו סו, ג.
 בח"י מרכבה : ב"ר מז, ו. זח"א ר"י, ב. ובכ"מ. וראה תניא פכ"ג ובליקוט פירושים
 ומ"מ שם.

והאבות נקי רועים : ראה סוכה נב, ב.

דאיהו וגרמיהי חד : תקו"ז בהקדמה — לפני ד"ה קום יחזקאל.

שכל ישראל מאמינים : שבת צז, ב.

הכיר את בוראו : גדרים לב, א. וראה ג"כ ב"ר רפ"ל ט. זח"א פו, א. רמב"ם הל' ע"ז
 פ"א ה"ג.

הלב מבין : ברכות סא, א.

עין השכל דבלבא אתחזי כולא : ראה זח"ב קטו, ב.

מרכבה תתא : ראה תו"א יתרו ע, ב ואילך (מהתקונים). ובכ"מ.

פני אר"י פני שור כוי : יחזקאל א, י.

וכ"א כלול מג' כוי : בתו"א כג, א מפורש בזה (ומבואר בארוכה בתו"ח שם) שכ"א
 מד' פני המרכבה כלול מג' אבות. ובהכ"ת כ"א כ"א כ"א כ"א כ"א כ"א כ"א כ"א כ"א כ"א
 כלול מג' אבות. ותיבת "אבות" נמחק בהעברת קולמוס (כנראה בכתיב הצ"צ). וראה
 ג"כ ביאוריהו"ל להצ"צ כרך א' ע' תנא ואילך.

למה תתענו ה' : ישעי' סג, יז. וראה אוה"ת שה"ש ע' סג.

ורך הוי' . . . האהבה דאברהם כוי : ראה תו"א ויצא כד, א : מדרכך מדת אברהם
 שנאמר עליו הלוך ונסוע הנגבה. ובתו"ח שם : פ"י דרכיך . . . דאברהם אוהבי הנ"ל
 שנאמר בו כי ידעתיו אשר יצוה את בניו ושמרו דרך הוי'.

עמוד טו.

ברחמין הרבים : נוסח התפילה בברכות ק"ש.

בינא ליבא : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

מבין דבר מתוך דבר : חגיגה יד, א. רש"י תשא לא, ג. ובכ"מ.

ממקור הרחמים . . . אבינו אב הרחמן : ראה תניא פמ"ה. לקו"ת נשא כג, א. ובכ"מ.
 כי לא עם בינות : ישעי' כו, יא.

שכל מי שאין בו דיעה אסור לרחם עליו : ברכות לג, א. וש"נ.

שהדעת והרחמים ענין אחד הם : ראה לק"א להה"מ ס"י קצג (הוצאת קה"ת). ובאו"ת
 שם קטו, ד.

מראה לובן שהוא מראה העצמיות : ראה לקו"ת אחרי כה, ג. עטרת ראש שער יוהכ"פ פ"ה. ובכ"מ.
אפריון כו' : שה"ש ג, ט.
והחליף את משכורתי : בראשית לא, ז.

עמוד פז.

י"ד תקונים . . . עלמין כו' : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
שיאיר אור החסד בכלי הגבורה : ראה זח"א פו, א ובמק"מ שם (בשם האריו"ל).
וראה רמ"ז לוח"ג כו, ב — הובא בלקו"ת ואתחנן יב, ה, שה"ש ל, ג.
ואם כה יאמר עקודים : בראשית לא, ח.
שעקודים נקודים וברודים דאצ"י : ראה אוה"ת בשלח ע' שצד. ובכ"מ.
כי ראיתי את אשר לבן עושה לך : ראה בראשית לא, יב.
וישכם אברהם בבוקר : בראשית יט, כז. כא, יד. כב, ג.
בח"י נשיקין אתדבקות רוחא ברוחא : ראה זח"א קכד, ב. תניא פמ"ה. ובכ"מ.
בני בנים הרי הן כבנים : יבמות סב, ב. ובכ"מ.
את הוא בח"י ספל : ראה ב"ק מא, ב וש"ג. סוכה ו, א. וראה לקו"ת ואתחנן ב, ג.
ז, ד. ובכ"מ.
ונברכו בך כל משפחות האדמה : בראשית יב, ג. כה, יד.
ויברך אותם אלקים : בראשית א, כח.

עמוד יז.

שנעוץ תב"ס : ס' יצירה א, ז.
וילך וישב לבן למקומו : בראשית לב, א.
חמרא וחיי : לכללות המאמר ראה להלן ד"ה קול ה' וד"ה כפירים. תו"א מג"א קכד,
א. ספה"מ תקס"ז ע' קפא. ובכ"מ.
חמרא וחיי לפוס רבנן : שבת סז, ב.
שפועל יציאת ההעלם : ראה לקו"ת שלח מא, ב. סוכות עט, ג. שה"ש כה, ב. ובכ"מ.
אלקים . . . מט"ט וסנדל : ראה בארוכה באוה"ת שה"ש ע' רכד ואילך.
הי"ן המשמח אלקים : שופטים ט, יג : תירושי המשמח אלקים ואנשים. וראה
ברכות לה, א. ובהנסמן באוה"ת וישב כרך ה' התקב, א.
קול ה' יחולל אילות : תהלים כט, ט.
אילנה זו רחמה צר : ראה עירובין נד, ב. וראה תהלים יהל אור ע' קיב.
מענין הידוע ע"פ מן המיצר קראתי : תהלים קיח, ה. וראה זח"ב ס, א. נתבאר
בארוכה בספה"מ אעת"ר ד"ה מן המיצר ובכ"מ.
בעבודה שבלב זו תפלה : תענית ב, א.
גדולים בגינת מצדקיים : ראה ברכות לו, ב. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א
בסה"מ תש"ט ע' 183. לקוטי שיחות חיד" ע' 361.

עמוד יח.

שיתרון האור . . . מתוך החושך דוקא : ראה קהלת ב, יג. וראה תניא פכ"ו. ובכ"מ.
הרחב פיך : תהלים פא, יא.
בד"ת הוא דכתיב : ברכות ג, א.
שהתו' קדמה אלפייס שנה : ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. ויק"ר פי"ט א.
תנזומא וישב ד. זח"ב מט, א. קסא, א. זח"ג קכת, א. קנט, א.
רחב פי על כו' : שמו"א ב, א.
ה' מרחוק נראה : ראה ירמ"י לא, ב.
ואל אישך תשוקתך : בראשית ג, טז.

כי צמצום הכלי בא מחמת מיעוט האור : ראה בארוכה ד"ה ואל מי תדמינו תרס"ה.
 צדקת כהררי אל : תהלים לו, ז.
 כאינו טורין עילאין : זח"ג צא, א. וראה אוה"ת ואתחנן ע' סו.
 כפירים : נדפס בשינויים באוה"ת דרושים לר"ה ע' את"ב. וראה תהלים יהל אור ע' תב.

כפירים רשו ורעבו : תהלים לא, יד.
 אחרי ה' ילכו : הרשע יא, י.
 פני ארי אל הימין כו' : יחזקאל א, י.
 וקרא זא"ז ואמר קדוש : ישעי' ו, ג.

עמוד יט.

הודו על ארץ כו' : תהלים קמה, יג.
 הקב"ה שואג כארי : ברכות ג, א.
 נותן לבהמה לחמה : תהלים קמו, ט. וראה אוה"ת ויחי כרך ו' תתשלו, ב.
 בהמה רבה דרביעא על אלף טורין : ראה זח"א יח, ב.
 יוצר משרתים ואשר משרתיו : נוסח התפלה בברכות ק"ש. וראה טוא"ח סי' נ"ט.
 מו' מלכין קדמאין : ראה תו"א ט, ג. ובכ"מ.
 לפני מלך מלך : בראשית לו, א. ועוד.
 הכפירים שואגים לטרף : תהלים קד, כא. וראה ספה"מ תקס"ב ע' קסא. ובכ"מ.

עמוד כ.

נקדישך כו' : בתפילת שמו"ע.
 ג' משמורות הקב"ה שואג כארי : ברכות ג, א.
 טרף נתן ליריאו : תהלים קיא, ה.
 תתן אמת ליעקב : מיכה ז, ב.
 הארץ הדום רגלי : ישעי' סו, א.
 קרוב ה' כו' : תהלים קמה, יח.
 דאינו דומה ארי נוהם מתוך קופה של תבן : ברכות לב, א.
 צמאה נפשי כו' : תהלים מב, ג. וראה לקו"ת במדבר ב, ג. ה, ג. אוה"ת מטות ע' ארעא. ובכ"מ.

מ"ת בוכין אנו בעינן למהוי קדס מלכא : תקו"ז ת"י ה. תוסי הרא"ש בראשית בתחלתו. וראה לקו"ת במדבר ג, ג. ובכ"מ.
 היחה לי דמעתי : תהלים מד, ד.
 א"י מקום . . . כבוד ה' ממקומו : תפילת מוסף דשבת. (וראה יחזקאל ג, יב). בהבא להלן — ראה בארוכה אוה"ת נ"ך ע' ת ואילך וש"נ. דרמ"צ קעה, א. ובכ"מ.
 יועש דוד שם פ"י שעטה שם הוי" : שמו"א ח, יג. וראה זח"ג קיג, ב.
 ויפגע במקום : בראשית כח, יא.
 דבחי' ויק דאצ"י נקי מקום : ראה אוה"ת נ"ך ע' תה וש"נ.
 הנה מקום אתי : שמות לג, כא.
 ברוך המקום : נוסח ההגדה.
 כי הוא יתי מקומו ש"ע : ב"ר פס"ה, ט. זח"ג רמב, א. ובכ"מ.

עמוד כא.

טוב ה' לכל : תהלים קמה, ט.
 זכר רב טובך : שם קמה, ז.
 ב' מיני טוב : ראה אוה"ת וראה כרך ז' ע' ב'תקסג.
 עין לא ראתה : ישעי' סד, ג.

ורב טוב לבית : ישעי' סג, ז.
 כל . . . בחי' יסוד דעי' : ראה זח"א קכב, א. תוי"א קי, א.
 מכל חיי העוה"ב : אבות פ"ד מ"ו.
 שוש תשיש : נוסח ברכות חתנים. בהבא להלן ראה ג"כ תוי"א ה, ב. מו, ד. סידור
 דרושי חתונה. ספה"מ תקס"ח בדרושי ברכות חתנים. ובכ"מ.
 ומשוש חתן על כלה : ראה ישעי' סב, ה.
 אי"ח עט"ב : משלי יב, ד.
 שהאיש מזריע תחילה . . . וכמשל השפופרת : ראה לקו"ת ר"פ תוריע ובהערות
 וציונים מכ"ק אדמו"ר שליט"א שם. אוה"ת שם. לקו"ש ח"יב ע' 70.
 יין המשמח אלקים : ראה שופטים ט, יג. וראה ברכות לה, א. אוה"ת וישב כרך ה'
 תתקב, א. אוה"ת שה"ש ע' רכד.
 כי שמש ומגן הוי' אלקים : תהלים פד, יב. וראה שער היחוד והאמונה פ"ד ואילך.
 תוי"א ד, ד. להלן ד"ה נכנס יין.
 יינה של תורה : ראה ע"ו לה, א. זח"ג לט, א. אוה"ת שה"ש שם.
 שכר מצוה מצוה : אבות פ"ד מ"ב. וראה בהנסמן בלקו"ש ח"ג ע' 786, ח"ו ע' 53.
 נכנס יין : לכללות המאמר ראה לקו"ת שלח מב, א. שה"ש מב, א. אוה"ת ויחי כרך
 ה' תהרו ב, ג"ך ע' תס.

נכנס יין יצא סוד : עירובין סה, א. זח"ג לט, א. ובכ"מ.
 רביעית ההין . . . וחצי ההין לפר : במדבר כה, יד.
 שאין הדינים נמתקים אלא בשרשם : ראה פע"ח שער כונת השופר. תניא פל"א.
 לעולם ירגיז אדם : ברכות ה, א. וראה תניא פכ"ט ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
 לקו"ת שלח מא, א.

עמוד כב.

כי שמש ומגן ה' אלקים : תהלים פד, יב. וראה שער היחוד והאמונה פ"ד ואילך.
 תוי"א ד, ד. ובכ"מ.
 מפני שג' אלו כבש ואיל ופר : ראה ג"כ לקו"ת אמור לה, א. ובכ"מ.
 מפני שהדין והגבורות : כ"ה בהכתי"י, ואוצ"ל מפני שהמתקת הדין.
 היין יותר מן המדה . . . ויפול הנופל : ראה אוה"ת הנסמן לעיל ריש המאמר. וראה
 יומא ע"ו, ב. ב"ר פכ"ו. במדב"ר פ"י. ובכ"מ. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ
 תש"ח ע' 125.

יין המשמח אלקים : ראה בהנסמן לעיל סד"ה חמרא וחי.
 שירו לאלקים : תהלים סה, ה, לג.
 ואין אומרים שירה אלא על היין : ברכות לה, א. ובכ"מ.
 מטבע היין להוציא את ההעלם : ראה ג"כ לקו"ת שלח מא, ב. סוכות עט, ג. שה"ש
 כה, ב. ובכ"מ.
 אין כוונת הצמצום אמיתי מצד עצמו : ראה ספה"מ תרנ"ט ד"ה החלצו פי"ח ואילך.
 ספה"מ ה'תשי"א ע' 7. ובכ"מ.
 מטבע הטוב להטיב : ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בדי"ה אתה אחד לאדמו"ר
 האמצעי ע' 4.
 ואין קץ להתפשטותו : ראה לקו"ת פקודי ז, ב. ובכ"מ.

עמוד כג.

בן המלך והזונה הנז' בוהר : ח"ב קסג, א. וראה תניא פ"ט, פכ"ט, ובליקוט פירושים
 ומ"מ שם. מאמרי אדה"ו "אתהלך לאוניא" ע' קנה. וראה אוה"ת שה"ש ע' רכה.
 לסוסי : המאמר נדפס בשינויים בלקו"ת שה"ש יא, ב. תורה אור — לעמבערג

(שנת „תורה“) כט, ג. הגהות הצ״צ ע״ז באוה״ת שה״ש ע״י קלח וע״י קלט. וראה להלן ד״ה להבין בתוסי׳ ביאור ענין לסוסתי. ספה״מ עת״ר ע״י ריט.
 לסוסתי ברכבי פרעה : שה״ש א, ט.

המרכבה הראשונה סוסי׳ שחורים : כ״ה בהכתי״י. וראה זכר״י ו, ט : במרכבה הראשונה סוסי׳ אדמים ובמרכבה השנית סוסי׳ שחורים. ואוצ״ל כאן : המרכבה הראשונה כ״ו סוסי׳ שחורים.

ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם : יחזקאל א, כו.
 רמ״ח אברים דמלכא : ת״ז ת״י ל״י. וראה תניא פ״ד ובליקוט פירושים ומ״מ שם.
 זה שמי : שמות ג, טו.

שמי עם י״ה בנימ״ט שטי״ה : זח״א כד, א. ת״ז בתחלתו. וראה בארוכה לקו״ת פקודי ג, ב.

אלה המצות אשר יעשה אותם האדם : ראה ויקרא יח, ה.
 והחיות נושאות ומנושאות : בחי תרומה כה, י בשם פד״ר. וראה פד״ר ספ״ד. שמו״ר ספכ״ג.
 כענין ארון נושאיו נשא : ראה סוטה לח, ב. במדב״ר פ״ד, כא. זח״ב רמב, א.

עמוד כד.

מל׳ דאצ״י הנק׳ כטא הוי׳ : ראה מאו״א מערכת כ״ף אות כב.
 גלו לאדום שכינה עמהם : ספרי מסעי לה, לד. וראה לקוטי שיחות ח״ז ע״י 210, ח״א ע״י 50. תניא פ״ז ובליקוט פירושים ומ״מ שם.

והארץ הדום רגלי : ישע״י טו, א.
 נפשי אויתך בליה : ישע״י כו, ט. וראה זח״ב קסג, ב. זח״ג רלח, ב. ת״ז ת״י ה׳ (כ, ב).
 סידור רע״ג, ג. שערי אורה כט, א. ועוד.

הנפש אלקית הנק׳ אדם : זח״א כ, ב. וראה תניא פכ״ט ובליקוט פירושים ומ״מ שם.
 כי לא אדם הוא להנחם : שמו״א טו, כט.

אזמה עליון : ראה ישע״י יד, יד. וראה סי׳ עשרה מאמרות מאמר אם כל חי, ח״ב פל״ג. שלי״ה חלק תושב״כ וישב סוף הדרוש צאן יוסף. ובכ״מ.
 לאו דאית לך צדק ידעא : ת״ז בהקדמה ד״ה פתח אליהו.

ה׳ איש מלחמה : שמות טו, ג. ובהבא להלן ראה ג״כ אוה״ת בשלח ע״י תקלט. אוה״ת תצא ע״י תקצט.
 לאהבה את הוי׳ : לשון הכתוב דברים יא, יג. ועוד.

חפץ חסד : לשון הכתוב מיכה ז, יח.
 רעייתי פרנסתי : ראה שהש״ר ע״פ לסוסתי. זח״ג לו, ב. ובכ״מ.
 עד מהרה ירוץ דברו : תהלים קמו, טו.

אותיות שנמשלו לסוסי׳ כידוע : ראה ת״ז בהקדמה (ג, ב. ה, א). שם ת״י ה׳ (כ, ב).
 שם ת״י מז (פר, ב). וראה תו״א בשלח טב, ג. סג, ד. ובכ״מ.

עמוד כה.

להבין : ראה ג״כ ביאורי הזהר להצ״צ כרך ב׳ ע״י תתקצא. אוה״ת נ״ך כרך ב׳ ע״י איצו.
 ששת ימים תעשה מלאכה : שמות לה, ב. ויקרא כג, ג. ובהבא להלן ראה ג״כ ספה״מ תקס״ב ע״י קו.

האיש דרכו לכבוש : יבמות טה, ב.
 סוס מוכן מלחמה ולה׳ הישועה : ראה משלי כא, לא.
 לא בגבורת הסוס יחפץ : תהלים קמו, ט.
 וישכב יש כ״ב כו׳ : זח״א קנו, ב.
 הנה ה׳ רוכב על עב קל : ישע״י יט, א.
 ששת ימים תעבוד : שמות כ, ט. ועוד.

עמוד כו.

שבת הוא נקודה האמצעית : ראה לקוטי שיחות ח"ה ע' 345 ובהנסמן שם.
 עולת שבת : במדבר כה, יד.
 כל מה שהטוס רץ ומציל יהי קדש לה' : ראה פסחים ג, א.
 דאתפריעו כל נהורין : זח"א רי, א. ובכ"מ.
 אור א"ס מלגאו כתר א עלאה מלבר : ת"ז סוף תי' כב.

עמוד כז.

ולא ידע : ראה בארוכה ד"ה ולא ידע באוה"ת ברכה כרך ה' ע' ב'קסג.
 ולא ידע איש את קבורתו : דברים לד, ה.
 לך הוי' הגדולה והגבורה : דה"א כט, יא.
 דאחיד בשמיא וארעא : זח"א לא, א. וראה בהנסמן בניצוצי זהר לוי"ח קג, ב.
 כי אמרתי עולם : תהלים פט, ג.

עמוד כט.

זה השער לה' : שם קיח, כ.
 שאו שערים ראשיכם : שם כד, ז, ט.
 שבח"ב תרין רעין : זח"ב גו, א. ועוד.

עמוד ל.

אל עליון גומל חסדים טובים וקונה הכל : תפילת שמו"ע. ובהבא להלן ראה ג"כ
 סידור רנה, א. אוה"ת שמות כרך ז' ע' ב'תקלא.
 בזהר פ' אמור : קב, ב.

עמוד לא.

שיסוד אימא מסתיים בחוה דז"א : ע"ח שער הכללים פ"י. ובכ"מ.
 במשה איש האלקים : ראה תהלים צ, א.
 ותחסרהו מעט מאלקים : תהלים ת, ו.
 מ"ט שע"ב נמסרו לו חוץ מאחד : ר"ה כא, ב. וראה לקו"ת במדבר יב, א. אוה"ת
 ויקרא כרך ג' ע' תתעג. לקוטי שיחות ח"ד ע' 451.
 גדולים צדיקים במיתתן : חולין ז, ב.
 נקודא בהיכלא : ראה זח"א ו, א. ת"ז תי' ה, וראה אגה"ק ס"ה.
 חכמה כח מ"ה : זח"ג כה, א. לה, א. הקדמת ת"ז בתחילתה. ובכ"מ. וראה תניא
 פ"ח ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
 הנקרא אין : ראה בהנסמן בסי קיצורים והערות לתניא ע' ק. וראה אור תורה להה"מ
 י, א (הוצאת קה"ת) ובהוספות להערות וציונים שם. ספיה"מ תקס"ב ע' שט. ובכ"מ.

עמוד לב.

להבין : לכללות המאמר ראה מאמרי ד"ה לסוסתי לעיל ולהלן בהוספות.
 לחמי לאשי ריח ניחוחי : במדבר כה, ב. וראה לקוטי שיחות ח"ב ע' 18 ובהנסמן שם.
 אכלתי יערי עם דבשי : שה"ש ה, א.
 יערי עם דבשי כו' זו ק"ש ותפלה : זח"ג רכו, א. וראה ג"כ אוה"ת פנחס ע' איעב

ואילך.

יהי רקיע : בראשית א, ו.

יהי אור : בראשית א, ג.

אמר אליהו אנת חכים : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 כולם בחכמה עשית : תהלים קד, כד. וראה תניא פ"ב בהגה"ה.

עמוד לג.

מי מדד בשעלו מים : ישע'י מ, יב.
 נקי' מדות ע'ש המדידה : ראה ג'כ תר"א שמות נג, ב. אוה"ת וירא צג, ב. המשך
 תרס"ו ע' רפה. ובכ"מ.
 כי אמרתי עולם חסד יבנה : תהלים פט, ג.
 רמ"ח מיע רמ"ח אברין דמלכא : ת"ז תי' ל. וראה תניא פ"ד ובליקוט פירושים ומ"מ
 שם.

בתפלה שבמקום קרבן : ברכות כו, ב. וראה שערי"ז שם.
 את ה' האמרת היום : דברים כו, יז.
 חזין מימין בגיה משמאל : זח"ג קנג, ב. פרדס ש"ו פ"א.
 ואשים דברי בפ"ן : ישע'י נא, טז.
 הקב"ה יושב ושונה כנגדו : תדא"ר רפ"ח. יל"ש איכה רמו תתלד.
 בעדן עין לא דאתה : ראה ישע'י סד, ג. סנהדרין צט, א.
 דביו"ד נברא העוה"ב : מנחות כט, ב. ירוש' חגיגה פ"ב ה"א. זח"א ד, א. ובכ"מ.
 וראה אגה"ק ס"ה.

עמוד לד.

ויצא כברק : זכרי' ט, יד.
 תחת אשר לא עבדת בשמחה : דברים כה, מז. וראה תניא פכ"ו ובליקוט פירושים ומ"מ
 שם. לקו"ת תזריע יח, ג. ובכ"מ.
 קנה חכמה וקנה בינה : ראה משלי ד, ה.
 ושמו אצל המזבח : ויקרא ו, ג.

עמוד לה.

כמ"ש למעלה : ראה ד"ה לסוסתי השני.
 הודו לה' : חלק מהמאמר נדפס בתוספת הגהות באוה"ת ג"ך כרך ב' ע' א'. ולכללות
 המאמר ראה אוה"ת קרח ע' תשה. יהל אור ע' שצו ואילך. שיחת ש"פ וראא ה"תשכ"ב סי"ד.
 הודו לה' כי טוב : תהלים קיח, א.
 אין טוב אלא תורה : אבות פ"ו מ"ג. ברכות ה, א. ובכ"מ.
 כי אמרתי עולם חסד יבנה : תהלים פט, ג.
 ואברהם זקן בא בימים : בראשית כד, א.
 ימים . . . לבושים . . . כמ"ש בזוהר בכמה דוכתי : זח"א קכט, א. רכז, א. וראה
 בקונטרסים — חורף תשל"ח ע' 69 ובהנסמן שם.
 כמ"ש בפע"ח : ראה זח"ב רי, א. רכט, ב. אגה"ק סכ"ט.
 כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא : דברים ה, כד. בהבא להלן ראה לקו"ת אחרי כה, ב.
 שלח מה, ב. נציבים מה, א.

עמוד לו.

לית מחי' ת"ב : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 ישת חושך סתרו : תהלים יח, יב.
 כשמעכט את הקול מתוך החושך : דברים ה, ח.
 בראשית ברא אלקים : בראשית א, א.
 מדה"ד דשם אלקים : ראה ב"ר רפ"ד. זח"ג סה, א. ספרי ואתחנן פס"י כז. ובכ"מ.
 בראשית שהוא מאמר הראשון דהתהוות החכמה : ראה תו"ח ר"פ בראשית.
 ויאמר אלקים יהי אור : בראשית א, ג.
 תדשא הארץ : שם א, יא.
 שכשעלה ברצונו הפשוט : ע"ח ש"א ענף ב. ובכ"מ.

והיינו חפץ חסד : מיכה ז, יח. וראה לעיל ד"ה לסוסתי האי.
 רק מחי אחת : זח"ב כ, א. וראה בארוכה אמ"ב שער הק"ש פ"י. ובכ"מ.
 בסקירה אחת צופה ומביט : ר"ה יח, א וראה בחדא"ג מהרש"א שם.
 וחסד ה' מעולם עד עולם : תהלים קג, יז.
 עומה אור כשלמה : תהלים קד, ב.
 במד"ר פ' בראשית : ראה בארוכה אוה"ת תצוה ע' א' תרלו. ובתהלים יהל אור הנסמך
 לעיל (ע' שצו). ומש"כ בזה בספה"ע"כ כרך ב' ע' תשה.
 ברוך אברם לאל עליון : בראשית יד, יט.

עמוד לו.

עד שלא נאצל ונברא כו' שהיה הוא ושמו בלבד : פדר"א פ"ג. וראה בארוכה ספה"מ
 באתי לגני ע' ר (וראה ג"כ שם ע' כד).
 כמ"ש בזוהר כל נהורין . . . אוכס הוא : ראה ת"ז ת"ע קרוב לסופו.

עמוד לח.

כענין הסנה שראה משה : ראה אוה"ת שמות ע' סו, ואילך.
 נחלי אש מעל המזבח : ויקרא טו, יב.
 אינו דומה שונה פקרו מאה פעמים : חגיגה ט, ב. וראה תניא פט"ו ובליקוט פירושים
 ומ"מ שם.
 ימים יוצרו : תהלים קלט, טו.

עמוד לב.

ונשמרת מכל דבר רע : דברים כג, י.
 מכל דבור רע : ראה כתובות מו, א. ירושלמי תרומות פ"א ה"ד.
 כי יחיי בך איש : דברים כג, יא.
 שברית המעורר תלוי בברית הלשון : ראה כש"ס סי' שיח (הוצאת קה"ת) ובהערות
 וציונים שם.

ודברת בס' : דברים ו, ז.
 ולא בדברים בטלים : ראה מדרש תהלים (באבער) לט, ד. יומא יט, ב.
 שת"ת כנגד כולם : פאה פ"א מ"א.
 מה שתלמיד ותיק עתיד לחוש : ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד ועוד.
 וראה בהנסמן בארוכה בלקוטי שיחות ח"ד ע' 1088 וחז"ו ע' 207. ליקוט ח"י אלול תשמ"מ.
 שלהבת י"ה : שה"ש ח, ו.
 רוחא דלעאן באורייתא : ראה זח"א מז, א. ועוד.
 דבר ה' זו הלכה : שבת קלח, ב.
 ואשים דברי בפיך : ישע"י נא, טז.

עמוד מ.

ואין טוב אלא תורה : אבות פ"ו מ"ג. ברכות ה, א. ובכ"מ.
 ותורה אור : משלי ו, כג.
 אנו אומרים ואנחנו נברך : תהלים קטו, יח. גוסס התפילה בסוף תהלה לדוד.
 בי"ה צור עולמים : ישע"י כו, ד.
 עוה"ז ועוה"ב : ראה מנחות כט, ב. ובכ"מ.
 דאורייתא כו' : ראה זח"ב קכא, א.
 החכי בחי' עש"י : ראה תניא פ"ב בהגה"ה. ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
 זה השער לה' : תהלים קיח, כ.
 פתחו לי שערי צדק : שם קיח, יט.

עמוד מא.

דפתח בחכמה: פ"ח ש' העמידה פי"ט. וראה בארוכה אוה"ת ואתחנן ע' שעט.
 אתה קדוש . . . אתה חונן: תפילת שמו"ע.
 ללמוד כדי לקנטר: ראה תוס' פסחים ג, ב.
 שמאו כל השמנים: מס' סופרים. שבת כא, ב.
 כי אמרתי: תהלים פט, ג.
 בהעלותך את הנרות: במדבר ת, ב. וראה לקו"ת שם.
 איהו וגרמוהי חד: ת"ז בהקדמה — לפני ד"ה קום יחזקאל.
 בבחי' סגולתא: ראה לעיל ד"ה נאו לחייך. לקו"ת שה"ש יב, ד. אוה"ת פנחס ע'
 א'קסט.

עמוד מב.

ובריבוי הכלים יתרבה האור: ראה בארוכה ד"ה והוא עומד עליהם תרע"ג.
 רמ"ח מ"ע . . . רמ"ח אברין דמלכא: ראה ת"ז תי' ל'. תניא פי"ד ובליקוט פירושים
 ומ"מ ש.
 בוצינא דקרדוניתא . . . קו המדה: ראה זח"א טו, א. ת"ז תי' ה'. תו"א לט, א. ובכ"מ.
 ישת חשך סתרו: תהלים יח, יב.
 כשמעכס את הקול מתוך החושך: דברים ה, כ.
 דאיהו וגרמוהי חד: ת"ז בהקדמה — לפני ד"ה קום יחזקאל.

עמוד מג.

סומך ה' לכל הנופלים: תהלים קמה, יד.
 בשם ההימ או באלשיך: ראה בכ"ז ביהל אור הנסמן לעיל בתחילת המאמר (ע' שצו
 ואילך).
 ענה דודי ואמר לי: שה"ש ב, י.
 מה צבי ישן בעיני א': שהש"ר פ"ח, טו. זח"ב יד, א. וראה תנחומא (בובר) תולדות ה.
 מה צבי כשהוא בורח: ראה זח"ב שם.
 ישראל עלה במחשבה: ב"ר בתחלתו.

עמוד מד.

כך עלה במחשבה לפני: מנחת כט, ב. זח"ג כו, ב. וראה תנחומא ואתחנן פיס' ו'.
 במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים: ב"ר פ"ח, ז. רות רבה רפ"ב.
 יו"ד ספ"י תקינת לון: ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 הוא המדע והוא הידוע: ראה תניא פ"ב ובליקוט פירושים ומ"מ ש.
 ישת חושך סתרו: תהלים יח, יב.
 הנסתרות לה' אלקינו: דברים כט, כח.
 אהוי"ר שבלב ומוח נקי נסתרות: ראה תניא פי"ט ובליקוט פירושים ומ"מ ש.
 אס תבקשנה ככסף: משלי ב, ג.

עמוד מה.

כמ"ש בל"א: פמ"ב.
 היס ראה ויננס: תהלים קיד, ג. וראה לקו"ת צו טז, ב.
 עיר פרא אדם יולד: איוב יא, יב.
 מחסד דרועא ימינא כו': ראה ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 אותותינו לא ראינו: תהלים עד, ט.
 וכמ"ש במ"א: ראה תו"א צא, א. ק, א. ובהנסמן בלקוטי שיחות ח"ו ע' 373. ובכ"מ,
 צבי הוא ויק דאצ"י: ראה ג"כ לקוטי לוי יצחק על זוהר בראשית ע' טו,

עמוד מו.

הנה עין ה' אל יריאיו : תהלים לג, יח.
 י' כתרין דמטאבותא : ראה תניא פ"ו ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
 וכמ"ש במ"א : ראה תניא פ"ה ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
 עונותיכם מבדילים : ראה ישעי' נט, ב.
 מן המיצר קראתי י"ה : תהלים קיח, ה.
 ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים : זח"ג ז, ב. ובכ"מ.
 פרנסה כולל ב' דברים מזונות ומלבושים כידוע בגמרא : ראה כתובות נו, א. ועוד.

עמוד מז.

ותשב רוחו אליו : שמ"א ל, יב.
 את קרבני לחמי : במדבר כח, ב. וראה לקוטי שיחות ח"ב ע' 18 ובהנסמן שם.
 לחם אלתך : ויקרא כא, ח.
 גופא תקינת לון : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 חכמת אדם תאיר פניו : קהלת ה, א.
 המבוארים במ"א : ראה בארוכה דרמ"צ קעו, א. אוה"ת שה"ש ע' תקצח ובכ"מ.
 ישראל אשר בך אתפאר : ישעי' מט, ג.
 וישעשועי את בני אדם : משלי ה, לא.
 אין מלך בלא עס : בחיי וישב לה, ל ועוד. ובכ"מ. וראה שעהיחודה"א פ"ז.
 שוט תשים עליך מלך : דברים יו, ט.
 מלכותך מלכות כל עולמים : תהלים קמה, יב.

עמוד מח.

ומרדכי יצא מלפני המלך : אסתר ח, טו.
 נמלך בנשמתן של צדיקים : ב"ר פ"ה, ז. רות רבה רפ"ב.
 ישראל עלה במחשבה : ב"ר בתחילתו.
 עלה ברצונו כו' שנזכר בכמה מקומות בספרי הקבלה : ע"ת ש"א ענף ב. ובכ"מ.
 ובוחר כד סליק ברעותי' : זח"א פו, ב ואילך.
 קורא הדורות מראש : ישעי' מא, ד.
 צופה ומביט עד סוף כל הדורות : גוסס ברכת זכרונות.

עמוד מט.

שתוק כך עלה במחשבה לפני : מנחות כט, ב. זח"ג כז, ב.
 גן נעול : המאמר נדפס בשינויים באוה"ת שה"ש ע' תנ. שם ע' תנט — קיצורים.
 וראה ג"כ דרך חיים שער התפילה פמ"ט ואילך. המשך מצה זו תר"ם פ"א ואילך.
 אוה"ת שם ע' תלה ואילך. פלח הרמון שה"ש קלג, ב.
 גן נעול אחותי כלה : שה"ש ד, יב.
 בינה יתירה ניתנה באשה : גדה מה, ב.

עמוד נ.

דבור . . . יראה . . . תושבע"פ נקי אשה : ראה אוה"ת שם.
 כמ"ש אשה יראת ה' : משלי לא, ל. וראה זח"א ככב, א. ח"ב רלט, ב.
 בקול הדבור . . . מעורר כוונת הלב : ראה טואו"ח סי' סא. של"ה הובא בבאה"ט
 או"ח סי' תרמ"ג. וראה אוה"ת וראו ע' קעו. ובכ"מ.
 בזאת יבוא אהרן אל הקודש : ויקרא טו, ג.
 החכי כח מ"ה : זח"ג כח, א. לה, א. הקדמת ת"ז בתחלתה. ובכ"מ. וראה תניא פ"ג
 ופ"ח ובליקוט פירושים ומ"מ שם.

מה פשפשת : זח"א א, ב.
 בחי' דכר : ראה תניא פמ"ג.
 זה אלי ואנוהו : שמות טו, ב.
 שטיה ל"ת הם בי"ה : זח"א כו, א ועוד. ת"ז בתחילתו. וראה בארוכה לקר"ת פקודי

ג, ב.

עמוד נא.

מצות דרבנן . . . כענין שטיה ל"ת : ראה לקוטי שיחות ח"ה ע' 224 ובהנסמן שם.
 מצות נט"י שמבואר במ"א : ראה ספה"מ תקס"ב ע' קד. מאה שערים ע מד, ב.
 ובמקומות שנשמנו בהערה שם. וראה ספר הליקוטים — דא"ח „צ"צ" בערכו. ד"ה המזבח עץ תרע"ח. ועוד.

לאכל לחם לפני אלקים : ראה שמות יח, יב.

לחם לבב אנוש יסעד : תהלים קד, טו.

כי תשב ללחום את מושל : משלי כג, א.

אז ירדו : שופטים ה, יא.

לחם שערים : שם ה, ח.

מחסד . . . דרועא ימינא : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

כי ששת ימים עשה ה' : שמות כ, יא, לא, יח.

אברהם יצא ממנו ישמעאל : פסחים נו, א. ויק"ר פל"ו, ה. ספרי ואתחנן ו, ד. ועוד.

וראה תו"ח ר"פ תולדות. לקר"ת ואתחנן ה, א. שם שה"ש ט, ד.
 דיונקים הציונים מטופרהא : ראה זח"ג ס, ב. זח"ב רח, ב ובמק"מ שם.

עמוד נב.

אם רחץ ה' את צואת בנות ציון : ישעי' ה, ד.

רחצו הזכר : שם א, טו.

ערבים עלי ד"ס : ראה ע"ז לה, א. ובהנסמן בלקוטי שיחות ח"יא ע' 87.

שנועץ תחביס : ס"י א, ז. וראה תו"א א, ב. ובכ"מ.

עמוד נג.

ועשתה את צפרניה : דברים כא, יב.

אלביש שמים קדרות : ישעי' ג, ג.

לא זז מחבבה : שמו"ר פנ"ב, ד. זח"ג רסב, א.

ברתא דמלכא : זח"ג כט, ב. ובכ"מ.

תמתי תאומתי : שהש"ר פ"ה, ב.

גל נעול : קטע זה עד סיום המאמר נדפס גם באוה"ת שה"ש ע' תמו.

טריוקו גלי : ברכות כה, א. זח"ב רכ, ב.

באתי לגני : שה"ש ה, ו.

אל תאמר זהו גן זהו עדן : ברכות לד, ב.

ויטע ה' אלקים גן בעדן : בראשית ב, כ.

עמוד נד.

עין לא ראתה : ישעי' סד, ג.

ונהר יוצא מעדן : בראשית ב, י.

ועץ החיים בתוך הגן : שם ב' ט.

לגדולתו אין חקר : תהלים קמה, ג.

גל עיני ואביטה : שם קיט, יח.

ותושבעיפ מל' קריגן לה : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

עמוד נה.

אורייתא סתים וגליא : זח"ג עג, ב. ועוד.
כי יד על כס י"ה : שמות יו, טו.

עמוד נו.

המלי שנקי אשה : ראה בארוכה אוה"ת דברים כרך ה' ע' איתתקפט.
כל הנחלים הולכים אל הים : קהלת א, ז. וראה זח"א רלה, א. אוה"ת נ"ך ע' א'קב.
והחרים תרליא לט, א.

עמוד נז.

להבין : בהבא להלן ראה ג"כ אוה"ת שה"ש ע תס.
בע"ח . . . דבנין מלי מהגבורות : שער ל"ד.
דאזויפת מאנהא : ראה זח"א ב, א.
ומצפון זבה יאתה : ראה איוב לו, כב.
כי הדם הוא הנפש : דברים יב, כג. וראה תניא פ"א ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
וראה להלן ד"ה קימו וקבלו.

עמוד נח.

בארץ לא זרועה : ירמ"י ב, ב.
שאבא יסד ברתא : זח"ג רמח, א. רנו, ב. רנח, א. ת"ז תי' כא (סא, ב).
איש מזריע תחילה יולדת נקבה : נדה לא, א. וש"נ.
היינו מבח"י גבוי דאימא שהרי האודם ממנו בשר וגידים כו' : כ"ה ג"כ להלן בהביאור
הג' על ד"ה לא הביט און ובביאורה"ז שופטים קכב, א ובכ"מ בדא"ת. אבל בגמרא
נדה לא, א : אביו מזריע הלוברן שממנו עצמות וגידים וצפרנים וכיו אמו מזרעת
אודם שממנו עור ובשר ודם ושערות כו'. (ואולי כאן קאי בגידי הדם דשרשם ממוח
הבינה, אבל בגמרא קאי בגידי הרוח חיים וההרגשה דשרשם ממוח החכמה והדעת —
ראה ספה"מ תש"ח ע' 23 ובכ"מ).
ויבן ה' אלקים את הצלע : בראשית ב, כב.
בעטרה שעטרה לו אמו : שה"ש ג, יא.
עיני העדה הוא בבח"י חכ"י : ראה אגה"ק סי"ד ובכ"מ.

עמוד נט.

מהר : מאמר זה נכלל בד"ה יביאו לבוש מלכות אשר בשערי אורה (פרק צבי"צו)
ושם בהרחב הביאור. וראה תו"א מג"א ד"ה יביאו לבוש מלכות וד"ה ויקח המן.
מהר קח את הלבוש : אסתר ו, י.
את השמים ואת הארץ : בראשית א, א. ירמ"י כג, כד.
דהיינו שם אה"ו : ראה זח"א רנא, א (עה"פ בבראשית א, א. וראה אמ"ב פתח השער
פ"ו עדי"ז עה"פ בירמ"י כג, כד).
נוטה שמים כיריעה : תהלים קה, ב.

עמוד פ.

קץ שם לחושך : איוב כה, ג. וראה תניא פל"ג.
זכו אחינסנה : סנהדרין צח, א. וראה ג"כ בארוכה ד"ה אל תצר לאדמו"ר האמצעי
(כפ"ח תשל"ח).
בלע המות לנצח : ישע"י כה, ח.
כי הנה אויבך ה' יאבדו : ראה תהלים צב, י.
ראשית גויים עמלק : במדבר כה, כ.

מראי מקומות וציזנים

רצנ

חוצפא אפי' כלפי שמיא : סנהדרין קח, א.
מלכותא בלא תנא : שם.
חול גבול לים : ירמי' ה, כב.

עמוד פא.

קימו : מאמר זה נכלל ברי"ה וקבל היהודים אשר בשערי אורה (פרק כאיכח) ושם בהרחב הביאור.
קימו וקבלו היהודים : אסתר ט, כג.
קימו מה שכבר קבלו : שבת פח, א. ובכ"מ.
המקיים את התורה : אבות פ"ד מ"ט. ובכ"מ.
קיים זה מה שכתוב בזה : ב"ק יז, א. סוטה יג, ב. ובכ"מ.
דרמי"ח פקודין . . . אברים דמלכא : ת"ז תי' ל'. וראה תניא פ"ד ובליקוט פירושים ומ"מ שם.

הקב"ה קורא ושונה כנגדו : תד"ר רפי"ח. יל"ש איכה רמז תתרלד.
הדם הוא הנפש : דברים יב, כג. וראה תניא פ"א ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
שזה ביה"ה וזה בויה"ה : ראה זח"א כד, א ועוד. ת"ז בתחילתו. ובארוכה לקו"ת פקודי ג, ב. וראה ג"כ תניא פכ"ו.
בדברי הצומות וזעקתם : אסתר ט, לב.
תשו"ע ביוהכ"פ כנ"ל : ראה ד"ה חייב אינש הגדפס בסידור רפא, א (בסופו). מאמר זה הגדפס בסידור נמצא בהביכער דמאמרי תקס"ד לפני מאמר זה.
מכאן מודעא רבה לאורייתא : שבת פח, א.

עמוד פב.

אכלו רעים לעילא : זח"ג ד, א. וראה פרדס ש"ח פי"ד.
ישראל מפרנסין כו' : זח"ג ז, ב. ובכ"מ.
חוב"ב תרין ריעין כו' : זח"ב נו, א. ועוד.
חייב אינש לבסומי : מגילה ו, ב. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ תש"ח ע' 107.
לבסומי כו' כנ"ל : ראה הגסמן לעיל ע' סא על תיבות : תשו"ע ביוהכ"פ כנ"ל.
שכפה עליהם הר כגיגית : שבת פח, א.
ליהודים : המאמר נכלל ברי"ה וקבל היהודים אשר בשערי אורה (פרק לבי"מא) ושם בהרחב הביאור. ביאור כ"ק אדמו"ר שליט"א על מאמר זה — גרסא להלן בהוספות. מאמר זה נאמר ג"כ ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתועדות ש"פ זכור תשט"ז עם הוספות. ליהודים היתה אורה : אסתר ה, טז.
אורה בלשון נקבה : ראה ג"כ בהגסמן בספר הערכים כרך ד' ערך אורה.
בי' מוריגות באתעדל"ע : ראה עדי"ן בתו"א צח, ד.

עמוד פג.

שנעוץ תחב"ט וסוב"ת : ס"י א, ז. תו"א א, ב. ובכ"מ.
אי"ח עטיב : משלי יב, ד.
נקבה תסובב גבר : ירמי' לא, כב.
בינה יתירה ניתנה באשה : גדה מה, ב.
קיימו מה שקבלו בסיני : שבת פח, א. וש"ג.
כפה עליהם הר כגיגית : שם.
לא כאברהם שקראו הר : ראה פסחים פח, א. וראה ספר הערכים כרך א' ע' שכט ואילך.
שפרחה נשמתם על כל דבור : שבת פח, ב. זח"ב פד, ב.

ישראל עלה במח' : ב"ר בתחילתו.

במי נמלך בנשמתן של צדיקים : ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, ג.

ותורה אור : משלי ו, כג. וראה תענית ז, ב. מגילה טו, ב.

דלשון תורה הוא ההוראה : ראה זח"ג נג, ב. גוי"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק. וראה לקוטי שיחות ח"ט ע' 462.

דאאלפן חכ' אאלפן בינה : ראה איוב לג, לב. שבת קד, א.

שהתו' קדמה אלפיים שנה לעולם : ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. ויק"ר

פיי"ט, א. תנחומא וישב ד. זח"ב מט, א. קסא, א. זח"ג קכח, א. קנט, א.

אדם ביקר בל יליו' : תהלים מט, יג. בהבא להלן ראה ג"כ אוה"ת ויצא קצה, א ובהנסמן שם.

יקר בעיני ה' המותה לחסידיו : תהלים קטז, טו.

עמוד סד.

בבן עזאי הציץ . . . יקר בעיני ה' : חגיגה יד, ב.

ש"י עולמות . . . להנחיל לצדיקים : סוף עוקצין.

להנחיל אוהבי יש : משלי ח, כא.

ולא יכנף עוד : ישע"י ל, כ. וראה תניא פל"ו.

אין מוסרין : לכללות המאמר ראה ג"כ ספה"מ תקס"ח ע' קסב ואילך. אוה"ת אמור כך ג' ע' תתמד.

אין מוסרין רזי תורה : ראה חגיגה יג, א.

בחכמה . . . ראשית הגילוי : ראה ע"ח שער דרושי אבי"ע פ"א. שער היהוד והאמונה פ"ח ואילך. ובכ"מ.

כי אתה אבינו : ישע"י סג, טו.

ודברי אשר שמתו בפיו : שם נט, כא. וראה תו"א יתרו סו, ב. לקו"ת שה"ש מד, ב. ובכ"מ.

עמוד טה.

כי אתך אני : ישע"י מג, ה. ירמ"י טו, כ.

ראו : המאמר נדפס בשינויים באוה"ת ויקהל ע' ב'קפג וע' ב'רג. וראה תו"ת תרומה תמג, א. ולכללות המאמר ראה ג"כ תו"א פה, ד. דרמ"צ פו, ב ואילך. פלח הרמון שמות שכה, א. קיצורים למאמר זה נדפס באוה"ת ויקהל כך ז' ע' ביתג. הגהות נדפס ג"כ שם ע' ב'תתב (הגהות שם במקביל להנדפס כאן : שטה ואיק, ע' סה שו"ה עשה, שטה ב' לבבות, שו"ה קאי, שטה כאו"א שו"ה והוא. שטה אחרונה, ע' סו שו"ה ונקי, שטה היחוד, שו"ה וזהו).

ראו קרא ה' : שמות לה, ל.

ויעש בצלאל : שם לו, א.

בצל אל היית : ראה ג"כ זח"ב קנב, א. פלח הרמון הנסמן לעיל בריש המאמר (שמות שכה, א).

ועשו לי מקדש : שמות כה, ח.

בתוכס לשון רבים : ראה ר"ח שער האהבה פ"ו. של"ה שער האותיות אות לי ועור. לקו"ת ר"פ גשא ובכ"מ.

וידעת היום והשבות אל לבבך : דברים ד, לט.

ליחודו ית' כמ"ש הרמב"ם : ספה"מ מצוה ב'. ריש הלי יסוה"ת. וראה דרמ"צ מד, ב. שמש ומגן הוי' אלקים : תהלים פד, יב. וראה שעה"תוה"א פ"ד ואילך.

עמוד סו.

אור של תולדה : ראה תו"א לך לך יב, ב. ביאוה"ז יז, א. ובכ"מ.

בראשית ברא אלקים : בראשית א, א.
 עד שלא נברא העולם ה' הוא ושמנו בלבד : פדר"א פ"ג. וראה ספה"מ באתי לגני ע' ר
 (ושם ע' כד).

כיהודא ועוד כו' : קידושין ה, א.
 זקמ' כחשכה כאורה : ראה תהלים קלט, יב. וראה תניא פכ"א.
 ויאמר אלקים יהי אור : בראשית א, ג.
 וייצר ה' אלקים את האדם : שם ב, ז.
 אלה תולדות השמים : שם ב, ד.
 בצלמינו : שם א, כו.
 לבבתי אחותי כלה : שה"ש ד, ט.
 אש שלמעלה שהי' יורד ע"ג המזבח : יומא כא, ב. ובכ"מ.
 אר"י זאכיל קורבנין : זח"א ה, ב. זח"ב רעה, א. זח"ג יו, א.
 שהתפילה במקום קרבו : ברכות כו, ב. וראה שערי"ו שם.

עמוד פז.

ניחוח לשון חזת דרגא : ראה תו"א כה, ד. לקו"ת תצא לה, ג. שם דרושים
 לשמ"ע צב, ד. סידור לג, ג.
 לבי ובשרי ירננו : תהלים פה, ג.
 כמ"ש בזוהר קשורא דכולא : זח"ב ריט, ב.
 שמן וקסורת ישמח לב : משלי כז, ט. וראה כתיי ר"פ תצוה, אוה"ת נ"ך ע' תרכת.
 מיכאל מקריב נשמות ע"ג המזבח : תוס' מנחות קי, א. בשם המדרש. וראה אוה"ת
 ויקהל ע' ביקצט וש"ג. וראה זח"א פ, א. ז"ח לך כה, ב.
 שישראל עלה במחשבה : ב"ר בתחילתו.
 ויחד לבבינו : ברכות ק"ש.
 וערכו בני אהרון עצים : ראה ויקרא א, ז.
 דמצוה להביא מן ההדיוט : עירובין סג, א. זח"ג רנה, א.
 שאהרן הוא שושבינא דמטרוניתא : זח"א רסו, ב. ובכ"מ. וראה אוה"ת תצוה ע'
 א'תרנו. ובכ"מ.
 ואני תפילה : תהלים קט, ד.
 מלכות שנק' אני : פע"ח בתחילתו. וראה זח"ג מט, ב. אוה"ת במדבר (הוספות)
 ע' א'תנא.

ואני בתוך הגולה : יתוקאל א, א.
 כשגלו לאדום שכינה עמהם : ספרי מסעי לה, לד. וראה לקוטי שיחות ח"ז ע' 210,
 ח"א ע' 50. ליקוט פירושים ומ"מ לתניא פי"ו.
 שוכן אתם בתוך טומאתם : ראה ויקרא טו, טו.

עמוד פח.

ומבואר בזוהר דתכלת הוא כנגד מדת מלכות : ראה זח"ג לג, א. ובכ"מ. וראה
 בהנסמן תהלין.
 דתכלת דומה לים וים לרקיע : ראה חולין פט, א. ירושלמי ברכות פ"א ה"ב. מדרש
 תהלים צ, יח. זח"א קבא, א. זח"ג קעה, א. שם שא, א. וראה ביאור"ו להצ"צ ע' תו.
 שום תשים עליך מלך : דברים יו, ט.
 מ"ש בזוהר אשא תכלא כו' : ראה זח"א נא, א. ובכ"מ.
 והחיות רצוא : יתוקאל א, יד.
 וכתונת בד קודש : ויקרא טו, ד. וראה לקו"ת אחרי כה, ב.
 בגדי לבן דכה"ג ביהו"כ"פ : ראה בארוכה לקו"ת אחרי שם. עטרת ראש שער
 יוה"כ"פ פ"ה. אוה"ת דרושים לסוכות ע' א'תשיו.

עמוד סס.

מצפון זהב יאתה : איוב לו, כב.
 על שולחן המלך תמיד הוא אוכל : שמו"ב ט, יג.
 ומבואר בזהר שהוא שולחן העליון : ראה זח"ב קנג, א. קנו, ב.
 כי הדם הוא הנפש : דברים יב, כג. וראה תניא פ"א ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
 נר מצוה ותורה אור : משלי ו, כג.
 בהעלותך את הנרות : במדבר ח, ב.
 ושמן על ראשך אל יחסר : קהלת ט, ת.
 כמ"ש בסש"ב פל"ד : הגדה זו אינה ברורה אם היא בכי"ק הצ"צ.
 בסש"ב פל"ד : בתניא הוא בפליה (ועד"ו צריך תיקון באוה"ת נ"ך ע' תעו שמציין :
 וע' זח"ג פ' בלק קפ"ז א' ע"פ החכם עיניו בראשו ובפ"י הרמ"ז שם, ובסש"ב פל"ד ור"פ
 נ"א ופרק נ"ב וס"פ נ"ג. ולכא"ו צ"ל : פל"ה).
 אנכי מי שאנכי : ראה לקו"ת פינחס פ, ב. זח"ג רנו, ב.
 לית מחשבת תפיסא ב"י : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

עמוד ע.

זמן ועת לכל חפץ : קהלת ג, א.
 ג' מדריגות הכללים בסדר התפילה : ראה תו"א ויחי מה, א. ובכ"מ.
 לבי ובשרי ירננו אל : תהלים פד, ג.
 כי חלק ה' עמו : דברים לב, ט.

עמוד עא.

כי לי בני ישראל עבדים : ויקרא כה, נה.
 כי אין מיתוק הגבורות . . . אלא בשרשם : פע"ת כונת השופר. וראה תניא פל"א.
 שכר מצוה מצוה : אבות פ"ד מ"ב. וראה תניא פל"ז וסל"ט.
 ה' צלץ : תהלים קכא, ה.
 חפץ חסד : ל' הכתוב מיכה ז, יח.
 שש וארנמן לבושה : משלי לא, כב.

עמוד עב.

כמ"ש בלק"א דמשכר המצוות נעשה לבושים : ראה פל"ט. אגה"ק סכ"ט.
 נודע בשערים בעלה : משלי לא, כג.
 דאינון תרעין עילאין דבינה : ראה זח"א קג, ב. אוה"ת שופטים ע' תתכג, א ואילך.
 להבין שורש : אות א' נדפס בשינויים קלים ותוספת הגהות באוה"ת ויקהל
 ע' ב'קצח. וראה בהנסמן לעיל בריש המאמר.
 מו' מלכין קדמאין דלפני מלוך מלך : ראה תו"א ט, ג. ובכ"מ.
 אר"י דאכיל קרבנין : זח"א ו, ב. זח"ב רעח, א. זח"ג יז, א.
 קשורא דכולא כמ"ש בזהר : ראה ח"ב ר"ט, ב.
 ישראל עלה במחשבה : ב"ר בתחלתו.
 פ"ב דחגיגה : יב, ב. וראה אוה"ת ויקהל ע' ב'קצט.

עמוד עג.

יבוא כל בשר להשתחוות לפני ה' : ישעי' סו, כג.
 לאשתאבא בגופא דמלכא : זח"א ר"ו, א.
 שמן וקטורת ישמח לב : משלי כה, ט.
 ונתנו בני אהרון אש : ראה ויקרא א, ז.
 שמצוה להביא מן ההדיוס : עירובין סג, א. זח"ג רנה, א.

הצדיקים הנקראים בני אהרון : ראה ע"ז י, ב. ובתורת לוי יצחק ע' רכב.
 לבבתי אחותי כלה : שה"ש ד, ט.
 דכל המשמיע קולו : ראה ברכות כד, ב. זח"א רי, א. זח"ג רל, ב.
 טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת : משלי כז, ה.

עמוד עד.

אנכי מי שאנכי : ראה לקו"ת פינחס פ, ב. זח"ג רנז, ב.
 נעוץ תחלתן בסופן : ס"י א, ז. וראה תר"א א, ב. ובכ"מ.
 ע"פ עד הגל הזה : בראשית לא, נא. וראה סידור דש, ג.

עמוד עה.

עננא דאהרן דאזיל עם כולהו יומין : זח"ג קג, ב.
 ונק' בזוהר בוקר דיוסף : ראה זח"ג רד, א. ביאור"ז שם.
 הבוקר אור : בראשית מד, ג.
 כמ"ש בזוהר ע"פ טוב וחסד : ח"ב קסח, ב. וראה אוה"ת נ"ך ע' קג.
 עת לכל חפץ תחת השמים : ראה קהלת ג, א.
 וידעת היום והשבות אל לבבך : דברים ד, לט.

עמוד עז.

ותכלת הוא מדת מלי כמבואר בזוהר : ראה ח"ג לג, א. ובכ"מ.
 שש זארגמן לבושה : משלי לא, כב.

עמוד עז.

הלוכב ב' מלבושים כא' קשה לשכחה כמ"ש בכתהאריו"ל : פע"ח שער התפילה פ"ב.
 וראה אוה"ת בראשית כרך ז' ע' תתרלט, ב. אוה"ת דרושים לסוכות א'תשיט.
 הני מאני דרבנן דבלו : ברכות ו, א.
 אני ה' וכבודי לאחור לא אתן : ראה ישעי' מב, ת.
 מ"ש בע"ח דבריאה רובו טוב ומיעוטו רע : שער הקליפות פ"ג. ובכ"מ. וראה
 בהנסמן בהערות וציונים בסו"ס קונטרס ומעין (לע' 74).
 כמבואר בלק"א בשם כתהאריו"ל : תניא פ"ה. וראה ליקוט פירושים ומ"מ שם.

עמוד עה.

להבין מארז"ל : המאמר נדפס בשינויים באוה"ת ויקהל ע' ביקלג. (ושם בהרחב
 הביאור). קיצורים לד"ה זה נדפס באוה"ת ויקהל כרך ז' ע' ביתת.
 למה נסמכה פי' שבת : מכילתא ורש"י שמות לה, ב.
 מדברים הדברים אלה הדברים : שבת ע, א. וראה אוה"ת ויקהל ע' ב'פה.
 תנא סדורא דפת נקט : שבת עה, ב.
 שעל דמות הכסא דמות כמראה אדם : ראה יחזקאל א, כו.
 כתפארת אדם לשבת בית : ישעי' מד, יג.
 נעשה אדם בצלמנו כדמותנו : בראשית א, כו.
 בצלמנו הוא בחי' יחו"ע : ראה בארוכה באוה"ת מטות ע' ארנט ואילך.
 וביום השביעי שבת לה' אלקיך : ראה שמות כ, י.
 שעה"ב אין בו אכילה ושתי' : ברכות יו, א.

עמוד עט.

נוטה שמים כיריעה : תהלים קד, ב.

היכל ק"ק שנק' חדר המטות: ראה מלי"ב יא, ב ובפירשיי שם. וראה אוה"ת ויקהל שם (ע' ב'קלד). אוה"ת שה"ש ע' שעה. ובכ"מ.
 כנזכר בוזהר שהם ד' תיקונין דתפילה: ח"ב קלג, א.
 המלאכים שנק' עצי שטים עומדים: זח"ב קלט, א. קסט, א. קע, א.
 וימינו תחבקני: שה"ש ב, ה, ת, ג.
 ומתחת זרועות עולם: דברים לג, כו.
 כאשר ישא: דברים א, לא.
 לריח ניחוח אשה לה': שמות כט, מא. ועוד.
 סליקו דקרבינין עד אי"ס: זח"ג כו, ב.

עמוד פ.

ולעיל יהי יום שכולו שבת: משנה סוף מס' תמיד. וראה קונטרס הוספה ליהל אור (ברוקלין תשס"ו) ע' 6.
 ואכלתם אכול: יואל ב, כו.
 אוכלא דאיפרת: ביצה ב, א.

עמוד פא.

שהמשכן הוא האהל: ראה במדב"ר פ"ב ע"ס מה טובו אוהליך יעקב.
 ולהבין שרשן: אות א' וחלק מאות ב' נדפס בשינויים באוה"ת ויקהל ע' ב'קמא.
 אין מלאכת המשכן דוחה שבת: יבמות ה, א. מכילתא ד"ם ויקהל.

עמוד פב.

ותחן טרף לביתה: משלי לא, טו.
 כי בו שבת מכל מלאכתו: בראשית ב, ג.
 וכדאיתא במדרש שבשבת לא עמל ולא יגע: ראה ב"ר ספ"י. (וראה מדרש תלפיות סי' ס"ג).

כולט בחכמה עשית: תהלים קד, כד.
 בראשית . . . נמי מאמר הוא: ר"ה לב, א.
 בחכמה דוקא אתברירו: ראה זח"ב רנד, ב. ע"ח שייח פ"ה ועוד. מבו"ש ש"ה
 ח"א פ"ב. אגה"ק סכ"ח. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספ"מ תש"ח ע' 206.
 ונהר יוצא מעדן: בראשית ב, י.

עמוד פד.

נוטה שמים כיריעה: תהלים קד, ב.
 ועברתי בכל ארץ מצרים: ראה שמות יב, יב.
 אני ולא מלאך: נוסח ההגדה (מהספרי). וראה זח"א קיו, א. לקו"ת צו יב, ג.
 ובכ"מ. וראה ג"כ שמור"ר פל"ב, ת. תניא פמ"ו.
 וכמו הלבושים של האדם: ראה ג"כ לקו"ת ברכה צח, ב. ובכ"מ.

עמוד פו.

ואכלתם אכול: יואל ב, כו.
 שאו"ה נודרים . . . נדוניד: מנחות עג, ב. חולין יג, ב. וראה אוה"ת מסות ע' אישכא ואילך.
 חלק אלוה ממעל: ראה תניא פ"ב ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
 שרש ענין המלח: המאמר נדפס בשינויים בלקו"ת ויקרא ג, ד. ביאור — נדפס שם
 ד, ב. קיצור — נדפס שם נ, ג. וראה אוה"ת ויקרא ע' רכו ואילך. ספ"מ תש"ט ע' 188 ואילך.

מראי מקומות וציורים

רצמ

לא תשבית מלח : ויקרא ב, יג.
דבחקי אתברירו : זח"ב רנז, ב. ע"ח שי"ח פ"ה ועור. מבו"ש ש"ה ח"א פ"ב. אגה"ק
סכ"ח. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ תשי"ח ע' 206.
בכח מ"ה שבחכמה : ראה זח"ג כח, א. לז, א. הקדמת ת"ז בתחלתה. ובכ"מ. וראה
תניא פ"ח ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
כגבינה תקפ"אנו : איוב י, י.

עמוד פז.

הטעמים בחכמה : ראה ע"ח שער אבי"ע רפ"א. אוה"ת ראה כרך ה' ע' ב"מח. ובכ"מ.
בוצינא דקרדוניתא : ראה זח"א טו, א. ית, ב. ובכ"מ.
תולה ארץ על בלימה : איוב כו, ז.
המתיקות הגבורות . . . מבחי" מקור הגבורות : ראה פע"ח שער כונת השופר. תניא
פל"א. ובכ"מ.
כהמס דונג : תהלים סח, ג.

עמוד פח.

שלי שלי : אבות פ"ה מ"י.
שאין לך עשב : ראה ב"ר פ"י, ו. זח"א רנא, א. זח"ב קצא, ב. זח"ג פו, א.
מו"ג ח"ב פ"י. אגה"ק ס"כ.
שהמלח מגין כעין היסורים : ברכות ה, א. וראה בארוכה אוה"ת ויקרא ע' רכו.
ששת : נדפס בשינויים בסידור רפד, ב. אוה"ת ראה ע' תשכח בתוספת הגהות.
ששת ימים תאכל מצות : דברים טו, ח.
מה שביעי רשות : פסחים קכ, א.
בוורה דמצה נקי מיכלא דמהימנותא : ראה דרמ"צ כב, ב שמציון לוח"א קנו.
וראה ג"כ זח"ב מא, א.
ורעה אמונה : תהלים לו, ג.
שישראל מאמינים בני מאמינים : שבת צו, א.
שהיו בחי" מרכבה : ב"ר פמ"ו, ו. פב, ו.
מה יכה ירושתנו : תפילת השחר.
האבות שנקי רועים : ראה סוכה נב, ב.
רועה ישראל : תהלים פ, ב.
בתוסי' כח ואור וחיות : ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א — נדפס בהערות וציורים
לסידור ית, ג.

עמוד פט.

אנכי הי' אלקיך : שמות כ, ב.
דבר הי' שמים נעשו : תהלים לג, ו.
יהי אור יהי רקיע : בראשית א, ג, ו.
וידוע דבחי" אותיות הדיבור העליון : ראה ג"כ תניא פ"ב ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
דבר מלך שלטון : קהלת ח, ז.
הודו על ארץ : תהלים קמה, יג.
מלכותך מלכות : שם קמה, יג.
לגדולתו אין חקר : ראה שם קמה, ג.
וכמ"ש בס"י המליך אות הי' א' כו' : פ"ה מ"ב.

עמוד צ.

מכאן ואילך צא וחשוב עד אין שיעור : שם פ"ד מ"ב.

עלמין דאתכטיין הוא מאותיו המחשבה : ראה שער היחוד והאמונה פי"א. ובכ"מ.
 קרו ליי אלקא דאלקייא : מנחות קי, א. וראה תניא פכ"ד. אוה"ת גי' ע' תשסח
 (דרוש דתער השכירה). ובהבא להלן ראה גי'כ שער האמונה פכ"ב. דרמ"צ כג, א. ובכ"מ.
 חסידי אוה"ע : ראה תוספתא סנהדרין יג. רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ה. ובכ"מ.
 מי לא ירא'ן מלך הגוים : ירמ"י י, ז.
 הללו את ה' כל גוים : תהלים קיז, א.
 אתה הראית לדעת : דברים ה, לה.
 וידעת היום : דברים ד, לט. וראה לעיל ד"ה ראו קרא.
 כי ה' הוא האלקים דכולא חד כמ"ש בזוהר : ח"א יב, א. ח"ב קסא, ב.
 דלית מחשבה תפיסא ביי : ראה תיז' בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 וכתיי החקר אלוה תמצא : איוב יא, ז.
 והאמין בהוי' : בראשית טו, ו.

עמוד צ"א.

הנותן סלע לצדקה בשביל שיחיי בני : פסחים ה, א. וש"נ.
 וכולא קמי' כלא ממש חשיבא : ראה זח"א יא, ב.
 חלק אלוה ממעל : ראה תניא פ"ב ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
 ונק' נר ה' : ראה משלי כ, כו.
 כי חלק ה' עמו : דברים לב, ט.
 כמים : המאמר והביאורים נדפסו בשינויים באוה"ת בשלח ע' תעג. תוספת קיצורים
 והגהות מהצ"צ נדפסו להלן בהוספות. וראה גי'כ אוה"ת גי' ע' תרלד.
 כמים הפנים לפנים : משלי כו, יט.
 הפך ים ליבשה : תהלים סו, ו.

עמוד צ"ב.

זה היום כו' נגילה ונשמחה בו : תהלים קיח, כד.
 דכניי נקי' ציון כידוע : ראה אוה"ת ע' לו. קונטרס מאמרים (מכ"ק אדמו"ר
 שליט"א) ע' קמח. וש"נ.
 כי אות היא : שמות לא, יג.
 הציבי לך ציונים : ירמ"י לא, כא.
 ובנה אצלו ציון : יחזקאל לט, טו.
 דורשי רשומות : ב"ק פב, א. ובכ"מ.
 שכר מצוה מצוה : אבות ס"ד מ"ב. וראה תניא פל"ג, פל"ט.
 ולא יכנף עוד מוריך : ישעי' לו, כ.
 ברמיח תיבין דק"ש הוא רומח : זח"ג רבע, א. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א
 בספה"מ תשי"ד ע' 83.
 כל מה שיהי' הטוט רץ : ראה פסחים ג, א.
 ויעשה הקב"ה מחול לצדיקים : סוף תענית.
 הנה אלקינו זה קוינו לו : ישעי' כה, ט.

עמוד צ"ג.

באשר הוא שם : בראשית כא, יז.
 הפולגות שבגמרא אם מצות בטילות לע"ל : נדה סא, ב. ובהבא להלן — ראה
 לקוטי שיחות שופטים תשל"ח הע' 45 וש"נ.

עמוד צ"ד.

ופני אדם לארבעתן : ראה יחזקאל א, י. והערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהמשך
 מים רבים תרל"ו ע' גא.

כמיש בזוהר זכלל כולהו : ח"א יט, א.
ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם : יחזקאל א, כה. וראה תו"א עג, א.
דאנכי ולא יהי' לך בדבור אחד : מכילתא יתרו כ, ח. וראה מכות כד, א.

עמוד צה.

שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך : שמות כג, יו. ועוד.
כורך שבא לראות : חגיגה ב, א ואילך.
והחיות רצו"ש : יחזקאל א, יד.
ואיהו המייחד לון ומקשר לון : ראה ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
להבין : ראה בהנסמן לעיל בריש המאמר.

עמוד צו.

יקוו המים : בראשית א, ט.
יהי רקיע : שם א, ו.
וכמיש בזוהר האי' עלמא תתאה לקבל עלמא עילאה כאבן טבא : ראה ח"ב קפד, ב.
דכשעלה ברצונו הפשוט : ע"ח ש"א ענף ב. ובכ"מ.
כשתגיעו לאבני שיש סהור : זח"א כו, ב. חגיגה יד, ב. וראה ג"כ אוה"ת ואתחנן
ע' ריב.
אבנים שחקו מים : איוב יד, יט.

עמוד צז.

יצאו מים חיים מירושלים : זכרי' יד, ח. וראה ביאוריה"ז לאדה"א"מ צ, ד ואילך.
להבין : ראה הנסמן לעיל בריש המאמר.
ענין הי"ס הגנוזות במאצילן : בהבא להלן ראה בארוכה המשך מים רבים תרל"ו
פס"ד ואילך. דרמ"צ ע' קפב, ב. ובכ"מ. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ
תשי"ח ע' 243.

עמוד צח.

ויאצל מן הרוח : בהעלותך יא, כה. וראה תו"א ג, א.
ישת חושך סתרו : תהלים ית, יב.
שלהבת הקשורה בגחלת . . . כמיש בס"י : פ"א מ"ז.

עמוד צט.

דכגאולה אריכתא דמ"א : ברכות ט, ב.

עמוד ק.

כמיש ואני תפלה : תהלים קט, ד. וראה פע"ח בתחילתו. זח"ג מט, ב. אוה"ת
במדבר (הוספות) ע' א'תנא.
כמיש אם יגאלך טוב : רות ג, יג.
שהי' אש שלמעלה אוכלת אותם : יומא כא, ב. ובכ"מ.
דמיקאל כהנא דבא מקריב נשמות עליו : תוסי' מנחות קי, א בשם המדרש. וראה
אוה"ת ויקהל ע' ב'קצט וש"ג. וראה זח"א פ, א. ז"ח לך כד, ב.
לאשתאבא בגופא דמלכא הנזכר בזוהר : ח"א ריו, ו.
אש תמיד תוקד : ויקרא ו, ו.
ואל אישך תשוקתך : בראשית ג, טו.
והיו לבשר אחד : שם ב, כד.

עמוד קא.

ונקי בלשון רבותינו ז"ל שיעור קומה של יוצר בראשית: מובא בכ"מ בדא"ח בשם פרקי היבלות. ראה לקו"ת שלח נ, ג. אוה"ת וארא ע' קצו. וראה שוח"ט משלי י, ג. ע"ח שמ"ב פ"ב ושמ"ד פ"ז.

ענין ס"ו ווי"ן: ראה תו"א ויחי קה, ב. לקו"ת אמור לר, א. תצא מא, ב. אוה"ת בראשית כט, ב. וראה ג"כ להלן ד"ה ראו קרא ס"ו.

דאמת ויציב: נוסח ברכות ק"ש.

ס"ו דיינו: נוסח ההגדה. לפי נוסחא שלנו אינם אלא י"ד, אבל כ"ה במ"ח ובכ"מ, וראה הביאור בזה בארוכה בהגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים — מכ"ק אדמו"ר שליט"א. (וראה תו"א לקו"ת ואוה"ת הג"ל).

יסוד . . . ונקי בשם כל כידוע בוה"ק: ח"א קכב, א. וראה אוה"ת חיי"ש כרך

ד' תשעה, א.

והטעם שנקי כל: ראה בארוכה אוה"ת דברים ע' איתקמא.

כי כל בשמים ובארץ: דה"א כט, יא. וראה תו"א תצוה פא, ב.

נקי רוב כל: ראה בארוכה אוה"ת וארא ע' ביתקפג.

דביו"ד נברא: מנחות כט, ב. ירושלמי הגיגה פ"ב הא. זח"א ד, א. ובכ"מ. וראה

אגה"ק ס"ה.

תחת אשר לא עבדת: דברים כח, מז.

לה"ע הילולא דרשב"י: לכללות המאמר ראה ד"ה לה"ע הילולא דרשב"י תרג"ד.

כפה"מ תרס"ו ע' תפז ואילך. ספה"מ תש"ז ד"ה לריח שמניך ס"ה. אוה"ת ויחי ע' תנט.

שיחת ש"פ בהר היתשי"ט ס"ט. וראה אוה"ת ג"ך כרך ב' ע' תתקנד.

נקי בלשון הילולא: בסוף אדר"ה. וראה שו"ת דברי נחמ"י או"ח סי' ל"ד אות ד'

(ושם: וכבר נאמר ע"ז דרוש מפי קדוש ה' מוחזז רבינו ז"ל בטעם שביום הסתלקות

דרשב"י הוא הילולא ובשאר צדיקים יום תענית).

נקבע תענית . . . בז' באדר: טווא"ח סי' תק"פ.

ונתתי לך מהלכים: זכר"י ג, ז. וראה תו"א ס"פ וישב. אוה"ת שם כרך ה', אוה"ת

בהעלותך ע' תו.

דקרטולי החיות: חגיגה יג, א. וראה תניא ספ"ג ובליקוט פירושים ומ"מ שם.

עמוד קב.

נודע בשערים בעלה באינון שעורין עילאין: זח"א קג, ב.

הלוך ונטוע כו': בראשית יב, ט.

וכמ"ש בזוהר . . . ולאשתאבא בגופא דמלכא: ח"א ריו, ב.

חי ה' אשר עמדתי לפניו: מל"ב ה, טו. ועוד.

דכל נשמתא הוה קיימא בדיקנאה: ראה זח"ג קד, ב. שם כט, ב. וראה הערת

כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ תש"ח ע' 182, קונטרס מאמרים מכ"ק אדמו"ר שליט"א ע' מד.

עמוד קג.

בהתהלךך תנחה אותך: משלי ו, כב.

נקי המצוות תר"ץ עמודי אור: ראה אגה"ק סכ"ט. פרדס ש"ח פ"ג. וראה ג"כ קונטרס

מאמרים מכ"ק אדמו"ר שליט"א ע' סו.

שהן תרי"ג אורחין דגולגנא: ראה זח"ג קכט, א. ובביאור האריו"ל שם. מ"ח מס'

א"א ספ"ד. לקו"ת ראה כה, א.

ונחך ה' תמיד: ישע"י נח, יא.

ונעוץ תחלתך בסופך וסוב"ת: ס"י א, ז. וראה תו"א א, ב.

וכענין מאמר שמואל אכתי לוי מאבראי: ראה ברכות יח, ב.

עמוד קד.

האי עלמא דאזלינן מיני: עירובין נד, א, וראה ע"י שם. לקטע זה מהמאמר ראה אוה"ת תצא ע' תתריג.
להבין בתוס' ביאור: ראה בהנסמן לעיל בתחילת המאמר.
ובכל מאדך זה יצה"ר: ב"ר ט, ט. זח"א יד, א. יט, ב. וראה תו"א סט, ד. ובכ"מ.

עמוד קה.

ומתחת זרועות עולם: דברים לג, כו.
עושה פלא: יחזקאל טו, יא. תהלים סז, טו.
כי גאה גאה: שמות טו, א.
ה' מלך גיאות לבש: תהלים צג, א.
שכתוב בתיקונים התשובה היא בכתר: ראה זח"ג קכג, ב. וראה לקו"ת ש"ש סה, ב ואילך. שה"ש לה, ג.

עמוד קו.

להבין . . . מאן פני האדון: המאמר הובא (בתוס' הערות כו') באוה"ת ויחי שנט, א. וראה אוה"ת ויקרא כרך ג' ע' תתיא.
למען אחי ורעי: תהלים קכב, ת.
והנה יש להבין ג"כ: ראה ג"כ לקו"ש ח"ג ע' 1014.
שאמר רשב"י . . . סימנא בעלמא: זח"א רכה, א. הובא ונתבאר במאמרי ד"ה ציון במשפט.

נפש כי תחטא: ויקרא ד, ב. ה, כא.
שבמעשה דודו נסתלקה ממנו שכינה: סנהדרין קו, א. וראה יומא כב, ב. ובכ"מ.
לפי שאין רע כו': ראה ב"ר גא, ג.
ע"ד שאמר משה ונתתי עשב: דברים יא, טו. וראה לקו"ת בחוקתי ג, א. ובארוכה לקוטי שיחות ח"ד ע' 1087.
שהמלאך . . . נקי לפעמים בשם ה': ראה אגה"ק סכ"ה. ובארוכה באוה"ת הנסמן לעיל ריש המאמר (ויחי שנט, א). דרמ"צ ע' כו. ובכ"מ.
בשרש התפילה: גופס בשינויים בדרמ"צ ריש שרש מצות התפילה.
פלוגתא בין הפוסקים אם יש שורש לתפילה מן התורה: ראה ספה"צ להרמב"ם מצוה ה' ובהשגות הרמב"ן ונו"כ שם. רמב"ם ריש הלי תפילה (ובפס"ד להצ"צ שם).
הינוך מצוה תל"ג. מג"א וש"ע אדה"ו סי ק"ו סק"ב. וראה אוצה"ג ברכות ח"א סי קכו. הערות וציונים מכ"ק אדמו"ר שליט"א ללקו"ת בלק ע, ג (נדפס בסו"ס לקו"ת). לקוטי שיחות ח"ד ע' 223. וראה להלן בד"ה לא הביט און ובהביאור על ד"ה אני ישנה (ובדרושים אלו בלקו"ת). תו"א חיי"ש טו, ב. ובכ"מ.
הסמ"ק: מצוה י"ב.
והרשב"ץ: סי זהר הרקיע אות יב.

עמוד קז.

אם בחוקתי: המאמר והביאור גופס בשינויים בלקו"ת בחוקתי מה, א. אוה"ת שם כרך ג' ע' תתקכא.
אם בחוקתי תלכו: ויקרא כו, ג.
אין אם אלא לשון תחנונים: ע"ז ה, א. וראה תו"כ עה"פ.
לו עמי שומע לי: תהלים פא, יד.
חוקה שחוקתי לך: קדושין לט, א. וראה ויק"ר פלי"ה, ד.

עמוד קח.

דאורייתא מח"ע נפקת: זח"ב קכא, א.

מראי מקומות וציורים

אפריון עשה כו': שה"ש ג, ט.
 חכים ולא בחכי ידיעא כלל: ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 ונבלות חכמה שלמעלה תורה: ב"ר יו, ז.
 והמכתב מכתב אלקים הוא: שמות לב, טו.
 תלת קשרין ישראל ואורייתא כו': זח"ג עג, א. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א
 בספה"מ ת"ש ע' 61.
 ונתתי לך מהלכים: זכרי' ג, ז.
 שרפים עומדים: ישעי' ה, ב.
 כולם עומדים: ברכות ק"ש.
 בדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ו.
 וידוע שכל צירופי אותיות היו"ד מאמרות: ראה שער היחוד והאמונה פ"א ואילך.

עמוד קט.

ומשם יפרד: בראשית ב, י.
 נש"י עלו במחשבה: ב"ר בתחילתו.
 השמע לאונך מה שאתה מוציא מפיך: ברכות יג, א.
 נהר שיוצא מעדן: ע"פ הפסוק בראשית ב, י.
 האבות היו המרכבה לבחי' מדות עליונות דאצי' כידוע: ראה ב"ר פמ"ו, ו. ועוד.
 וראה תו"א יתרו עא, ב. עב, ב.

עמוד קי.

בעה"ט ישבו אבותיכם: יהושע כד, ב.
 ופי' בוזהר מעבר לנהר דבינה עילאה: ראה ח"ג צט, א.
 יכולים לחזור ולהגביה... עד אותו המקום... ולא יותר כו' כידוע: ראה
 ספה"מ תשי"ז ע' 280. ובכ"מ.
 היוצר יחד לבס: תהלים לג, טו.
 צופה ומביט בסקירה אחת: ראה ר"ה ית, א. ובחדא"ג מהרש"א שם.
 שביו"ד נברא עוה"ב: מנחות כט, ב. ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א. זח"א ד, א. ובכ"מ.
 וראה אגה"ק ס"ה.
 הודו על ארץ ושמים: תהלים קמה, יג.
 עין ה' אל יריאיו: תהלים לג, יח.
 תפלות אבות תקנוס: ברכות כו, ב. וראה שערי"ן שם.
 דמדת יעקב שנקי נחלה בלי מצרים: שבת קיח, א.
 הכל ירוממוך סלה: ברכות ק"ש דשבת.

עמוד קיא.

מדת יעקב מבריוח מן הקצה כו': ראה זח"א א, ב. זח"ב קעה, ב. ועוד. וראה אוה"ת
 ויחי שצה, א.
 דאנכי מי שאנכי: ראה לקו"ת פנחס פ, ב. זח"ג רגו, ב.
 קדושים תהיו יכול כמוני וכו': ויק"ר פכ"ד, ט. וראה אוה"ת ויקרא ע' קה ואילך.
 כרועה עדרו ירעה: ישעי' מ, יא.
 ז' רועים: סוכה גב, ב.
 יעקב... צער גידול בניס: שבת פט, ב.
 הלוך ילך ובכה: תהלים קכו, ו.
 הלוך ונסוע כו' ופי' בוזהר מדרגה לדרגה: בראשית יב, ט. זח"א פד, א. וראה
 תו"א יתרו סו, ד. ובכ"מ.

עמוד קיב.

והחיות רצוא ושוב : יחזקאל א, יד.
 תחת אשר לא עבדת : דברים כה, מז. וראה תניא פכ"ו ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
 לקו"ת תזריע יח, ג. ובכ"מ.
 עבדו את ה' בשמחה : תהלים ק, ב.
 ישמח ישראל בעושיו : תהלים קמט, ב.
 שנק' ארצות הוי' : ראה תו"א וישב ל, ד.
 רמיח מ"ע רמיח אברים דמלכא : ת"ז תי' ל'. וראה תניא פ"ד ובליקוט פירושים ומ"מ שם.

חסד . . . דורעא ימינא : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 אואסביה הנק' סדכ"ס : ת"ז בהקדמה שם.
 מצות צריכות כוונה . . . א"צ כוונה : ברכות יג, א. ר"ה כה, א. ובכ"מ.
 והתהלכתי בתוככם : ויקרא כו, יב.

עמוד קיג.

אביסה אורחותיך : תהלים קיט, טו.
 ונקי תרי"ג אורחיך דגולגולתא כו' : ראה זח"ג קכט, א ובביאור האריז"ל שם. מ"ח
 מס' א"א ספ"ד. לקו"ת ראה כד, א.
 ויין מלכות רב כיד המלך : אסתר א, ו.
 שנכנס יין יצא סוד : עירובין סה, א. ובכ"מ.
 אליך ה' נפשי אשא : תהלים כה, א.
 והשקות בכלי זהב : אסתר שם.
 ועשיתם אותם אתם קרי : ראה זח"ג קיג, א. לקו"ת בחוקותי מה, ג. וראה ויק"ר פליה, ז.

עמוד קיד.

חכים ולא בחכ' ידיעא : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 כי לא אדם הוא להנחם : שמו"א טו, כט.
 וצויתי את ברכתי בשנה הששית : ראה ויקרא כה, כא.
 להבי' : ראה הנסמן לעיל בריש המאמר.

עמוד קטו.

בינה נקי ספר עילאה בוורה : ראה ח"ב קלו, ב.
 ונהר יוצא מעדן : בראשית ב, י.
 שנחלקו המקובלים : ראה בארוכה אוה"ת יתרו ע' תתלד ואילך, אוה"ת וישב כרך ו' ע' תתתפת. ובכ"מ.
 כשראה משה שסורקים את בשרו דרע"ק : מנחות כט, ב.

עמוד קטז.

בריש הורמנותא דמלכא גליף גליפו : זח"א טו, א.

עמוד קיז.

אנכי ולא יהי' לך בדבור א' נאמרו : ראה מכות כד, א. ובכ"מ.
 זכות אבות לא תמו : ראה שבת נה, א.
 אברהם יצא ממנו ישמעאל : פסחים נו, א. ויק"ר פל"ו, ה. ספרי ואתחנן ו, ד.
 ועוד. וראה לקו"ת ואתחנן ה, א. תו"ח ר"פ תולדות ובכ"מ.
 ישכיל עבדי ירוס ונשא וגבה מאד : ישעי' נב, יג.

עמוד קיח.

כי לא יזח ממנו נזח : ראה שמו"ב יד, יד. וראה תניא פליט. הלי ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג.

והתקדשתם כו' יכול כמוני : ויק"ר פכ"ד, ט. וראה אוה"ת ויקרא ע' קה ואילך. אתם דוקא קרוים אדם : ב"מ קיד, ב. וראה שערי"ז שם. בני בכורי : שמות ד, כב. ויין מלכות רב : אסתר א, ו.

עמוד קיט.

רמ"ח מ"ע רמ"ח אברין דמלכא : ת"ז ת"י ל'. וראה תניא פ"ד ובליקוט פירושים ומ"מ שם.

אם לא בריתי יומם ולילה : ירמ"י לג, כה. היין . . . משומר משימ"ב : ראה ברכות לד, ב. זח"א קלה, ב. קצב, א.

עמוד קכ.

וכרועה עדרו ירעה : ישעי' מ, יא. וידעת היוט והשבות אל לבבך : דברים ד, לט. כמיש בזוהר ע"פ ויהי ערב ויהי בוקר : ח"א מו, א. וראה שם ח"ב מו, א. בענין ההשתל"ב ב"ס דאצ"י באורות וכלים : ראה לקו"ת שה"ש כט, ד ואילך. ובכ"מ. לית מחתב"כ . . . אנת חכים : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו. דאין לך עשב שאין לו מזל המכה : ב"ר פ"י, ו. וראה זח"א רנא, א. זח"ב קעא, ב. זח"ג טו, א. מו"נ ח"ב פ"י. אגה"ק ס"ב. אדה"ר כשלא ה"י לו עדיין גוף גשמי : ראה ספה"מ תשי"א ע' 208 ואילך. ובכ"מ.

עמוד קכא.

אור זרוע לצדיק : תהלים צו, יא. וראה אוה"ת משפטים ע' אירסג. והחכמה מאין תמצא : איוב כת, יב. ח"ך אוכל יטעם : איוב יב, יא. נפשנו זכתה : תהלים לג, כ. ויובן זה יותר בבחי' אור של הנפש : ראה ספה"מ תרנ"ט ד"ה לולב וערבה. יהי אור : בראשית א, ג. ישת חושך סתרו : תהלים יח, יב. ברישא חשוכא : שבת עז, ב. ב"ד"ה להבין ענין מצות פרה אדומה : ראה אוה"ת חוקת ע' תשפג. שם כרך ה' ע' א'תריס.

עמוד קכב.

פני ארי' אל הימין : יחזקאל א, י. וע"ז נאמר אנת חכים : בהבא להלך ראה ד"ה אפס בלחך תרצ"ד פליב. ובכ"מ. כשלהבת הקשורה בגחלת כמיש בט"י : פ"א מ"ז. ולכך נקראים ע"ס בלי מה : שם ס"א מ"ב.

עמוד קכג.

כמאמר אין נותנים לאדם פרנסה אלא בשביל אשתו : הובא בכ"מ בדא"ח (ראה לקו"ת ברכה ק, ב. מאה שערים לב, א. ועוד). וראה ב"מ נט, א. זח"ג נב, א. ת"ז ת"י ס"ן (ל, ב). שם ת"י ע' (קכו, ב). אלקים אל דמי לך : תהלים פג, ב.

ומבואר בזהר הפ"י דאלקים שבמל' הוא הקורא: ח"ב קמ, א. וראה הערת כ"ק ארמו"ר שליט"א בהערות וציונים לקונטרס ומעין מבית ה' לע' 73.
 למען יזמר כבוד: תהלים ל', יג.
 שהוא ל"ב נתיבות חכ': ראה ס"י בתחילתו, תו"א ל', ב. ובכ"מ.
 מים תחתונים בוכים: ת"ז תי' ה. תוסי' הרא"ש בראשית בתחילתו.
 יש להקדים ענין שבירת הכלים: בהבא להלן ראה ג"כ סידור סו, ב ואילך.
 אוה"ת משפטים ע' א'שו. ספה"מ קונטרסים ח"א קצו, ב. ובכ"מ.
 איהו וגרמוהי חד: ת"ז בהקדמה לפני ד"ה קום יחזקאל.

עמוד קבד.

אתה פוררת בעוזן ים: תהלים עד, יג. וראה סידור סא, ז.
 אל אלקים הוי' דיבר: תהלים ג, א.
 כי חפץ חסד הוא: לשון הפסוק מיכה ז, יח.
 אל הוי' ויאר לנו: תהלים קיח, כו.
 ישכיל עבדי: ישעי' נב, יג.
 כמ"ש בפע"ח . . . ובמא"א: ראה ג"כ ספה"מ תש"ד ע' 210 ובהוסמן שם.

עמוד קבה.

והר סיני: ראה אוה"ת נח עא, א.
 והר סיני עשן כולו: שמות יט, יח.
 ומשה נגש אל הערפל: שם כ, כא.
 הנה ענין עש"ן: בהבא להלן ראה ג"כ אוה"ת יתרו ע' תתכה ואילך. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי ז, ג.
 מבואר בס' הקבלה שהוא עולם שנה ונפש: פ"י הראב"ד לסי"י. וראה אוה"ת יתרו ע' תתטו, תתכג. לקוטי שיחות חיי"ג ע' 151.

עמוד קבו.

למהוי אחד באחד: ראה זח"ב קלה, א.
 קרב אתה ושמע: דברים ה, כד.
 העוה"ב שאין בו לא אכילה ושת"י: ברכות יז, א.
 יזונו מאורות עליונים: ראה לקו"ת צו טו, ג. שם דרושים לש"ש סו, א. — וראה בארוכה בענין זיכרן הגופים דלעת"ל בדי"ה וככה תרל"ז פצ"א. ד"ה לכל תכלה תרנ"ט. ובכ"מ.
 מלאכים למעלה הנק' קרביים ואצטומכא: ראה בארוכה יהל אור ע' שפב ואילך. ובכ"מ.
 במשה שעמד בהר . . . במזון העליון: ראה שמור"ר פמ"ז ה, ז. לקו"ת דרושים לש"ש סו, א. הדיעות בזה בארוכה בלקוטי שיחות ח"ד ע' 1037.
 בואו ונחזיק טובה לאבותינו: ראה ב"ב כה, א. ובכ"מ.
 ששרש החיצוניות גבוהות מהפנימיות: ראה דרמ"צ פה, א. ובכ"מ.
 שכל הגבוה יותר: ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ תש"ח ע' 195.
 ישת חושך סתרו: תהלים יח, יב.
 של נעלי'ך: שמות ג, ה.
 תשש כחו כנקבה: זח"ג קנו, א. רש"י בהעלותך יא, טו, ואתחנן ה, כד.
 כמראה הקשת בענן: ראה יחזקאל א, כח. ובהבא להלן ראה ג"כ אוה"ת בראשית כא, ב. ובכ"מ.

עמוד קכז.

מן המיצר קראתי י"ה : תהלים קיח, ה.
 כשראה מעשה המרכבה : ראה יחזקאל פרק א.
 ויהי קול השופר הולך וחזק מאד : שמות יט, יט.
 כברק חצו : ראה זכרי' ט, יד.
 להבין שרש : חלק מביאור זה גופס (בתוספת הגהות) בד"ה את קשתי באוה"ת
 נח כרך ג' תרמח, ב.
 המראה אשר בקסת : ראה יחזקאל א, כח.
 את קשתי נתתי בענן וראיתיה לזכור ברית עולם : בראשית ט, יג.

עמוד קכח.

ונתתי עשב בשדך לבהמתך : דברים יא, טו.
 מצמיח חציר לבהמה : תהלים קד, יד.
 דהיא בהמה רבה . . . דרביעא על אלף טורין : ראה זח"א יח, ב.
 פני אר"י אל הימין : יחזקאל א, י.
 כמראה אבן ספיר דמות כסא : יחזקאל א, כו.
 דיט ב' מיני מלאכים : ראה ג"כ אוה"ת חנוכה כרך ה' ע' תתקכא. אוה"ת ויחי
 כרך ו' תתשלז, ב.
 יוצר משרתים ואשר משרתיו : גוסת ברכות ק"ש. וראה טווא"ח סי' גט.
 כשגזם עושה מצוה נברא מלאך אחד : ראה ז"ח אחרי מז, א, רות ע"ה ג' זח"ג
 שו, ב. אבות פ"ד מ"א (וראה מפרשי המשנה שם).
 מלך לשדה נעבד : קהלת ה, ת.
 מחר חדש ושלשת תרד מאד : ראה שמו"א כ, יח"ט.
 העושה מצוה א' קונה לו פרקליט א' : אבות פ"ד מ"א.
 ועשב לעבודת האדם : תהלים שם.
 אני המשנה המדברת בפ"ן : מגיד משרים להביי בכ"מ.

עמוד קכט.

כי לא על הלחם : דברים ה, ג.
 בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות : ראה לקו"ת מטות פא, ב. ולהלן ד"ה זה.
 אשת חיל : ראה משלי יב, ד. וראה לקו"ת שה"ש טו, ג. אוה"ת וירא צד, ב.
 דברישא חסוכא והדר נהורא : שבת עז, ב.
 דאנכי מי שאנכי : ראה לקו"ת פינחס פ, ב. וראה זח"ג רנז, ב.
 מסיבת ריבוי האור ומיעוט הכלי : ראה מבו"ש ש"ב ח"ג פ"ז. תו"א ט, ג. תו"ח
 בראשית ט, א ואילך. ובכ"מ.

עמוד קל.

וימלז . . . וימת : ראה בראשית לו, לב ואילך.
 שאין מיתוק הדין אלא בשרשו : ראה פע"ח שער כונת השופר. תניא פלי"א.
 כל מצות מעשיות נקראים בשם מצות המלך : ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א
 בספה"מ הש"ת ע' 48.
 בזהר ובתיקונים ע"פ כי נר מצוה : ראה זח"א כז, א. רסו, ב. תקינז ת"י י
 (כה, ב).
 שום תשים עליך מלך : דברים יז, ט.
 בזאת יבא אהרן : ויקרא טז, ג.
 שנוד ואביהו : ראה ג"כ ספה"מ א"תהלך לאזני"א ע' לג. אוה"ת אחרי ע' תקלח
 ואילך. ד"ה אחרי תרמ"ט. ובכ"מ.

הנה שמוע מזבח טוב: שמו"א טו, כב.
גלגלתא דא"א . . . מקור המצות תרי"ג ארחין כידוע: ראה ח"י"נ קכט, א ובביאור
האריו"ל שם. מ"ח מס' א"א ספ"ד. לקו"ת ראה כא, ד. ובכ"מ.

עמוד קלא.

דשמש ומגן ה' אלקים: ראה תהלים פה, יב.
ואד יעלה מן הארץ: בראשית ב, ו.
מעלה נשיאים: תהלים קלה, ז.
והי' בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת: בראשית ט, יד.
בגמי ובזוהר מעלת בניהו בן יהוידע: ברכות יח, ב. וזח"א ו, ב.
שירד והכה את הארי: ראה שמו"ב כג, כ. דה"א יא, כב.
אדכרו ל"י יומא דתלגא דזרענא פולין: זח"ב צו, ב. קט, א.

עמוד קלב.

ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים: זכרי' יד, ח. וראה ביאורי הוהר צ, ד.
מן המיצר קראתי: תהלים קיח, ה.
ונוצר חסד שהוא אותיות צנור: ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בתשובות
וביאורים סי' ט"ו.
ויהי קול השופר הולך וחזק מאד: שמות יט, יט.

עמוד קלג.

ונוגה לאש ומן האש יוצא ברק: יחזקאל א, יג.
יוצא כברק חצו: זכרי' ט, יד.
ראו את הנשמע ושמעו את הנראה: מכילתא יתרו כ, טו.
לעשות הישר בעיני: ראה מל"א יא, לג.
פקודי ה' ישרים: תהלים יט, ט.

עמוד קלד.

הנך יפה: המאמר ג' דפס בשינויים בלקו"ת שה"ש יג, ג. אוה"ת שה"ש ע' קע.
ולכללות המאמר ראה ג"כ אוה"ת אחרי ע' רצט. אוה"ת שלח ע' תקפג. סידור ד"ה
ועשו להם ציצית ג, ג (ומ"ש שם ד, א: "וכפי שני הפירושים דרעייתי הג"ל",
כוחנו למאמר זה — שנאמר בשנת תקס"ד לפני מאמר ועשו להם ציצית).
הנך יפה דעייתי: שה"ש א, טו.
רועה ישראל: תהלים ט, ב.
ה' רועי: שם כג, א.
ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים: זח"ג ו, ב. ובכ"מ.
ורעי אשר כנפשי: ראה דברים יג, ז.
דישראל עלו במחשבה: ב"ר בתחילתו. ובכ"מ.
לחמי: במדבר כח, ב. וראה לקוטי שיחות ח"י"ב ע' 18 ובהנסמן שם.
ריח ניחוח לשון נחות דגא: ראה תו"א כה, ד. לקו"ת תצא לה, ג. שם דרושים
לשמ"ע צב, ד. סידור לג, ג.
בני בכורי: שמות ד, כב.
וברא כרעא דאבוה: רש"י כתובות צב, א ד"ה כבע"ת. תוס' יבמות ג, א ד"ה מקמי.
יונת אלם רפ"ב. וראה עירובין ע, ב.
בבחי' עקביים דכנ"י: ראה תניא פ"ב ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
דבמחי' אחת נאצלו: ראה זח"ב כ, א. בהבא להלן ראה בארוכה אמ"ב שער
הק"ש פ"י.

עמוד קלה.

צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת : ראה ר"ה יח, א. ועי' בתדא"ג מהרש"א שם.
 ושית אלפי שנין דהוי' עלמא : ר"ה לא, א. ע"ז ט, א.
 והסתרתי פני רגע ממך : ישעי' נה, ח.
 ברגע קטן עזבתיך : שם נה, ז.
 נמלך בנשמתן של צדיקים : ב"ר פ"ח, ז. רות רבה רפ"ב.
 יפה את רעייתי כתרצה : שה"ש ו, ד.
 אליו ולא למדותיו : פרדס שער ל"ב פ"ב בשם הספרי.
 מי לי בשמים : תהלים עג, כה.
 ונקי רעותא דלבא : ראה בארוכה תשובות וביאורים מכ"ק אדמו"ר שליט"א סי' כ
 (נדפס בקובץ ליובאוויטש חוברת טו).
 אלמלא תרגומי דהאי קרא : ראה מגילה ג, א. מו"ק כת, ב. וראה בארוכה אוה"ת נ"ך
 כרך ב' ע' תתקד.
 הנה ידוע ענין היופי : בהבא להלן ראה ג"כ אוה"ת שה"ש ע' תריג.

עמוד קלו.

דהנה אהבה דאברהם כו' הוא בחי' לבן : בהבא להלן ראה ת"ז תי' סט (סד"ה ותוסף ללדת). ובארוכה תניא פמ"ד, פ"ג. תוי"א פג, ג. תוי"ח שמות תקנ, ב ואילך.
 לקו"ש ח"א ע' 27 ואילך. ובכ"מ.
 נכסוף נכספתי : ראה בראשית לא, ל.
 לאהבה את ה' כי הוא חיין : ראה דברים ל, כ.
 וייראו מגשת אליו : שמות לד, ל.
 אומרים ביראה קדוש : מנוסח ברכות ק"ש.
 שמאל דוחה . . . ימין . . . מקרבת : סוטה מז, א. זחי"ג קעו, ב.
 הלזן ונסוע : בראשית יב, ט.
 אשר פדה את אברהם : ישעי' כט, ב. וראה תניא פל"ב ובהערות ותיקונים מכ"ק
 אדמו"ר שליט"א שם.
 הלזן ילך ובכה : תהלים ככו, ו.
 בבכי יבואו : ירמ' לא, ט.
 יעקב בריח התיכון : זחי"א א, ב. זחי"ב קעה, ב. ועוד. וראה אוה"ת ויחי שצה, א.
 תפלה אבות תקנוס : ראה ברכות כו, ב, ובהנסמן בשערי"ז שם.
 יאר ה' פניו אליך : במדבר ו, כה.
 ישראל אשר בך אתפאר : ישעי' מט, ג.
 וימינו תחבקני : שה"ש ב, ו. ת, ג. וראה תוי"א ר"פ תולדות ובכ"מ.
 במדה שאדם מודד בה מודדין לו : מגילה יב, ב. סוטה ת, ב. זחי"ג צד, ב. ובכ"מ.
 אדם מקדש א"ע מעט : ראה יומא לט, א. תניא פכ"ז ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
 ב' פעמים אור שבתיבת ואהבת : שער הכוונות כונת ק"ש. פע"ח שער הק"ש
 פכ"ג. ועוד. וראה תוי"א לג, ג.

עמוד קלז.

יובן עד"מ יונה הגשמי' : ראה בארוכה במאמרי ד"ה יונתי באוה"ת שה"ש ע' שיב ואילך.
 אחת היא יונתי תמתי : שה"ש ו, ט.
 לאסתכלא ביקרא דמלכא : ראה זחי"ב רמו, ב.
 הסבי עיניך מנגדי : שה"ש ו, ה.

דמוקדין ל"י בשלהוביתא דרחימותא : זח"ג פד, א.
 לכבודי בראתי : ראה ישעי' מג, ז.
 בגין דישתמודעון ל"י : זח"ב מב, ב.
 עיניו כיונים : שה"ש ה, יב.
 כי עין בעין נראה אתה ה' : ראה במדבר יד, יד.
 הנה עין ה' אל יריאיו : תהלים לג, יח.
 רצון יריאיו יעשה : שם קמה, יט.
 רוצה ה' את יריאיו המייחלים לחסדו : שם קמו, יא.

עמוד קלח.

נשבע ה' בנפשו : ראה ישעי' יד, כד. עמוס ו, ח. ועוד.
 רגליה יורדות מות : משלי ה, ה. וראה לקו"ת שה"ש נא, ב. אוה"ת גי"ך ע' תקסד
 ואילך. ובכ"מ.
 אלקים באו גוים בנחלתך : תהלים עט, א.
 ערו ערו : שם קלו, ח.
 רחצתי את רגלי : שה"ש ה, ג.
 לא יהי' חיות ממזון וממאכל כלל בימיו : וטשיח : ראה ברכות יז, א. לקו"ת צו
 ט; ג. שם דרושי שבת תשובה טו, א.
 לחם לא אכל : שמות לד, כח. וראה שמו"ר פמ"ז, ה, ז. לקו"ת דרושי שבת תשובה
 שם. לקו"ת שיתות ח"ד ע' 1037.
 רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף : תהלים קז, ה.

עמוד קלט.

להבין : נדפס בשינויים באוה"ת שה"ש ע' קעג.
 דיש ג' חללים דגלגלא : ראה זח"ג רסב, א. אוה"ת שמות כרך ד' ע' ביתצא. ספה"מ
 תשי"ד ע' 163.
 שהשמיעה . . . אינה מתפשטת למטה כ"כ : בהבא להלן ראה ג"כ להלן ד"ה להבין
 שרש ענין רא"י ושמיעה. תו"א ר"פ משפטים. שער האמונה לאדמהאמצ"צ פנ"ט. אוה"ת
 וירא קד, א. אוה"ת ואתחנן ע' סב. ספה"מ תשי"ט ע' 60. ובכ"מ.
 דבר כי שומע עבדך : שמו"א ג, ט ואילך.
 דיסוד אבא ארוך : ע"ת שער הכללים פ"י.
 חז"י כח מה : זח"ג לד, א. הקדמת ת"ז בתחלתה. וראה תניא פ"ג ופי"ח ובליקוט
 מירושים ומ"מ שם.
 איידי דסריד למיבלע לא פליט : מובא בכ"מ בדא"ח (ראה תו"א כח, א. קט, ג.
 ד"ה בששהיק תרע"ג. ובכ"מ). וראה חולין קח, ב.

עמוד קמ.

שהחכי בחי' אין : ראה בהנסמן בס' קיצורים והערות לתניא ע' ק. וראה אור
 תורה להי"מ י, א (הוצאת קה"ת) ובהוספות להערות וציונים שם. ספה"מ תקס"ב
 ע' שט. ובכ"מ.
 ואין אוא"ס ב"ה שורה אלא על דבר שהוא בבחי' ביטול : ראה סוטה ה, א. תניא
 פ"ו ובליקוט מירושים ומ"מ שם.
 ושמתם את השבת כי קדש היא לכס : שמות לא, יד.

עמוד קמא.

כנ"י יש בה ראש ומחין . . . ראשי אלפי ישראל כו' : ראה תניא פ"ב ובליקוט
 מירושים ומ"מ שם.

דבא יסד ברטא : זח"א רמת, א. רגו, ב. רגה, א. ת"ז תכ"א.
 דאזיפת מאנהא לברתא : ראה זח"א ב, א.
 מאן דמתרגם לי האי מתניתא : ראה עירובין כו, ב. ב"מ מא, א.
 הרצון אותיות צנור ואותיות נוצר : ראה לקו"ת להאר"ז"ל פי תולדות ופי תשא.
 פע"ח שאר המליחות פ"ח. מקדש מלך לזח"ב קנו, א. זהר הרקיע לזח"א גא.
 וראה בערוכה בתשובות וביאורים מכ"ק אדמו"ר שליט"א ע' 65.
 ראה רואים (כ, טו). וראה לקוטי שיחות ח"ו ע' 120.
 לכך ה"י הכהן מכ"ו בחשאי : זח"ג קעז, ב. וראה שם לט, א. פח, ב. וראה ספה"מ
 באתי לגני ע' לו, ובהנסמן שם.
 דחכי בחי' שמן : ראה מאו"א אות ש, סמ"ח. ובכ"מ.

עמוד קמב.

וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' : במדבר טו, לט.
 והתכלת שהיא המל' : ראה זח"ג לג, א. ובכ"מ.
 מ"ש בכהאר"ז"ל שנתן האר"ז"ל . . . מבראה של מרים : הובא בשם הגדולים
 ערך מהר"שו.
 הנה ישכיל עבדי : ישעי' נב, יג.

עמוד קמג.

זעין ה' אל יריאיו : תהלים לג, יח.
 פקח עיניך וראה : דניאל ט, יח.
 אכלו ריעים כו' הוא או"א : ראה זח"ג ד, א.
 באתי לגני אכלתי יערי : ראה שה"ש ה, א.
 ויקח מאבני המקום : בראשית כח, יא.
 בל"ב נתיבות חכמה : ראה ס"י בתחילתו. ובכ"מ.
 בחז"י אתברירו : ראה זח"ב רגו, ב. ע"ח שייח פ"ה ועוד. מבו"ש ש"ה ח"א פ"ב.
 אגה"ק סכ"ח. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ תשי"ח ע' 206.
 עוה"ב אין בו אכילה ושתייה : ברכות יז, א.

עמוד קמד.

וכענין מיתת נשיקא במשה וגי הזקנים שבאדרא : ראה מו"ק כח, א. ובכ"מ. זח"ג
 קמ, א.
 ויבולע המות : ראה ישעי' כה, ח. וראה זח"א נד, א. ובכ"מ.
 כי כאשר : ג' בפס' בשינויים בלקו"ת בשה"ש מה, ד. אוה"ת בראשית כרך ו'
 תתרה, א. לכללות המאמר ראה ג"כ תו"א ר"פ בראשית ד"ה השמים כסאי וביאורו.
 אוה"ת שם. לקו"ת דרושים לר"ה סא, ב. וראה אוה"ת ג"ך ע' קעא.
 כי כאשר השמים החדשים : ישעי' סו, כב.
 השמים כסאי : ישעי' סו, א.
 ויקח ה"א את האדם : בראשית ב, טו.
 לעבודה רמ"ח מ"ע ולשמרה שס"ה ל"ת : ראה זח"א כו, א. זח"ב קסה, ב. ובכ"מ.
 דישאל עלה במחשבה : ב"ר בתחילתו. ובכ"מ.
 כי עמך מקור חיים : תהלים לו, י.
 מל' דאצ"י שנקי' שכונה : דאה תניא פני"ב. קונטרס מאמרים מכ"ק אדמו"ר שליט"א
 ע' ג. ובכ"מ.

מאיגרא רמה כו' : תגיגה ה, ב. וראה אוה"ת ג"ך כרך ב' ע' א'עב.
 אין ירידה זו אלא לצורך עלי' : ראה ג"כ לקו"ת פנחס עז, ג. ובכ"מ.

עמוד קמה.

והענין יובן עפ"י הקדמה: בהבא להלן ראה ג"כ תו"א לט, ג. לקו"ת תצא לט, א. ובארוכה בספה"מ תקס"ב ע' קטז ואילך.
 בעית שגדולים מצדיקים גמורים: ראה ברכות לד, ב. והערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ תש"ט ע' 183. לקוטי שיחות חי"ד ע' 361.
 אם אין חכמה אין יראה: אבות פ"ג מ"ז.
 נודע בשערים בעלה: משלי לא, כג.
 ויצעקו אל ה' בצר להם: תהלים קז, ה, כח.
 מן המיצר קראתי: תהלים קיח, ה.
 בזהר דמשכין ל"י בחילא יתיר: ח"א קכט, ב. וראה אגה"ת פ"ח.
 מארי דחושבנא: ראה זח"ג קעח, א. ובכ"מ.
 צעק לבס להי: ראה איכה ב, יח.
 דכל ימיו בתשובה: ראה שבת קנג, א.
 משכא דחויא כו': תקו"ז תי' כ"א. וראה תניא פליא ועוד. ובס' ליקוטי הגהות לתניא שם.

ניתנה התפילה קודם הלימוד: ראה ברכות סד, א.
 שהתפילה היא בחי' תשו"ע: ראה אגה"ת פ"י. ובכ"מ.
 לך ה' הגדולה: דה"א כט, יא.
 דאורייתא מח"ע נפקת: זח"ב קכא, א.
 כתר... דאינו נמנה בכלל הי"ט: ראה בארוכה תו"א צא, ג. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ תש"ח ע' 242.

עמוד קמו.

ממעמקים קראתיך: תהלים קל, א.
 מי לי בשמים: תהלים עג, כה.
 שמים וארץ הם בחי' טוב ומלא כידוע: ראה לקו"ת נשא כא, ג. ובכ"מ.
 ואהבת לשון אבה: ראה ג"כ תו"א לט, ג. לקו"ת נשא כו, ב. ספר החקירה להצ"צ צב"י א.
 לאו דאית לך צדק ידיעא: ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 חסד דרועא ימינא כו': ת"ז שם.
 מלך במשפט יעמיד ארץ: משלי כט, ד.
 שמים תכין אמונתך בהם: תהלים פט, ג.
 שמים אש ומים: חגיגה יב, א. ב"ר פ"ד, ז. ובכ"מ.

עמוד קמז.

כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.
 בעשרה לבושים נתלבש הקב"ה: מארז"ל — הובא בס' חרדים פ"ו בשם פדר"א, ובפי' רוממות אל (להר"מ אלשיך) לתהלים ס"י ק"ד בשם הספיקתא. (ואינו נמצא בפדר"א ובפסיקתא שלפנינו). וראה אוה"ת ג"ך כרך ב' ע' תתקעא שמציין למכילתא וליל"ש ישע"י, וראה ג"כ ת"ז תי' כ"ב (סה, א) ובהקדמה לת"ז (ג, ב).
 מים תחתונים בוכים כו': ת"ז תי' ה'. תוסי' הרא"ש בראשית בתחלתו.
 מדת יעקב נחלה בלי מצרים: שבת קיח, א.
 ואשא אתכם על כנפי נשרים: שמות יט, ד. וראה אוה"ת יתרו ע' תתד. אוה"ת האוינו ע' איתרסד. ובכ"מ.
 שמאלו תחת לראשי: שה"ש ב, ה.
 יצר כו' ואשה שמאל דוחה: סוטה מו, א. זח"ג קעז, ב.
 אף ידי יסדה ארץ: ישע"י מח, ג.

יד כהה : ראה מנחות לו, א. זחיג רסט, א.
 וירא העם וינועו : שמות כ, ית.
 ויראו מנשת אליו : שמות לה, ל.
 שום תשים עליו מלך : דברים י, טו.
 ידוע דיש ב' מיני אתעדלע : ראה גיכ לעיל ד"ה לסוסתי הב' ובכ"מ.

עמוד קמח.

אור זרוע לצדיק : תהלים צו, א. וראה תר"א בשלח סא, א.
 אשריכם זורעי על כל מים : ישעי לב, כ. וראה אוה"ת גיך כרך ב' ע' תשצא.
 אפי' אתה מתמלא עברה כאשר עוברה : ברכות כט, ב.
 תולדותיהם של צדיקים מעיט : פס"ו ורש"י ר"פ גת. ב"ר פ"ל, ו.
 היוחל ארץ : ישעי סו, ח.
 ויעש דוד שם : שמו"ב ח, יג.
 זה ה' קוינו לו : ישעי כה, ט. וראה ביאוה"ז כרך א' ע' א.
 הנה ישיכיל עבדי : ישעי נב, יג.

עמוד קמט.

מי שטרח בעיט : עין ג, א.
 למחר לקבל שכרם : עירובין כב, א.
 להבין : נדפס בשינויים בלקו"ת שה"ש ג, ב. אוה"ת בראשית ב, ב. אוה"ת בראשית
 כרך ג' תע"א, א. וראה בהנמנן לעיל בריש המאמר.
 כמ"ש בעי"ח : שער העקודים פ"ה.
 איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון : ת"ז בהקדמה לפני ד"ה קום יחזקאל.

עמוד קנ.

ואנכי עפר ואפר . . . וכמ"ש במ"א באריכות : בראשית יח, יו. וראה אגה"ק סס"ו.
 ספח"מ קונטרסים ח"ב ע' שגד. ובכ"מ.

עמוד קנא.

כמ"ש וראית את אחורי : שמות לג, כג. וראה שעה"ח פ"ה. אגה"ק סייט וס"כ.
 לקוטי שיחות ח"ו ע' 251 ואילך.
 תשו"ע . . . בבינה . . . בכתר כמ"ש בתיקונים : ראה זחיג קנג, ב. ובכ"מ.

עמוד קנב.

מיד כפירים יחידתי : תהלים לה, יו. וראה שם כב, כא.
 מי אנוכי כו' : ראה שמו"א יח, ית. שמו"ב ז, ית. וראה לקו"ת שם (שה"ש נא, ב).
 אוה"ת שם (בראשית תפ, ב).
 ויראו מנשת אליו : שמות לה, ל.
 אף ידי : ישעי מח, יג.
 יד כהה : ראה מנחות לו, א. זחיג רסט, א.
 כמ"ש בסי' הבהיר : ראה פיסקא כה, ומ"ש עין בפרדס סוף שער יד.
 נטה ימינו וברא שמים : ראה פור"א פ"ח. זחיג ל, א. זחיג כ, א. לו, א. פה, ב.
 שמאלו תחת לראשי : שה"ש ב, ו.
 אין מלך בלא עט : בחי וישב לה, ל ועוד. ובכ"מ. וראה שער היתוד והאמונה פ"ז.
 דינא דמלכותא דינא : גיטין י, ב. זחיג רכו, א. ובכ"מ.
 כבוד מלכותך . . . ידברו : תהלים קמה, יא.

שהמלך... בטבעה להיות עולה ומסתלק: ראה ג"כ לקוית שלח מד, ג ואילך.
 ביאורו לאדמו"ר האמצעי ז, א. אוה"ת חנוכה ע' שכא, ב. ובכ"מ.
 אשא תכלא דאכיל ושצי: זח"א נא, א.
 כמי"ש בזוהר: ראה זח"ג לה, א.
 למען יזרח כבוד: תהלים ל, יג. וראה קונטרס ומעין מבית ה' ע' 73 ובהערות
 וציונים שם.

וכמי"ש בע"ח: ראה אוה"ת בהעלותך ע' שכד וש"ג.
 יצר תיגון ואשה כו': סוטה מז, א. זח"ג קעו, ב.

עמוד קנג.

ממעמקים קראתיך: תהלים קל, א.
 ועקר הגייע הוא לעיל שנק' עוה"ב: ראה בארוכה דרמ"צ יד, ב. ובכ"מ.
 שעלה ברצונו הפשוט: ע"ח ש"א ענף ב. ובכ"מ.
 נמלך בנשמתו של צדיקים: ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, ג.
 בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית: תחומא (באבער) ר"ס בראשית פ"סקא ג'
 וה' לק"ט שם. רש"י זרמב"ן שם. וראה ב"ר שם ויקר' פ"ליו ד.
 יפה שעה אחת בתשובה ומעשים: אבות פ"ד מ"ז.
 ישכיל עבדי כו': ישעי' נב, יב.

עמוד קנד.

יעננו ביום קראנו: תהלים כ, י.
 מן המיצר קראתי: תהלים קיח, ה.

עמוד קנה.

אני ישנה: נדפס בשניונים באוה"ת שה"ש ע' תצו. שם ע' תקכד. — קסע מהמאמר
 בשניונים. וראה מלח הרמון שה"ש, סח, ב.
 אני ישנה ולבי עד: שה"ש ה, ב.
 אני ישנה בגלותא: זח"ג צה, א. ובהבא להלן. ראה ג"כ ספה"מ היש"ת ע' 5 ואילך.
 אותותינו לא ראינו: תהלים עה, ט.
 אנ' ה' לא שניתו: מלאכי ג, ג.
 ויקץ כישן ה': תהלים עח, טה.
 אני הוא מדת מל' דאצילות: ר"א פ"ע"ח בתחילתו. ובכ"מ. וראה זח"ג מט, ב.
 אוה"ת במדבר (הוספות) ע' איתנא.
 וכי יש שנה לפני המקום: ראה מדרש תהלים, קכא, ד. וירושלמי מע"ש פ"ה ה"ה.
 הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל: תהלים קכא, ד.
 כי עמך מקור חיים: תהלים לו, י.
 שביוד נברא עוה"ב: מנחות כט, ב. וירושלמי תגיגה פ"ב ה"א. זח"א ד, א. ובכ"מ.
 וראה אגה"ק ס"ה.

עמוד קנו.

דלית גבינו דמכסין על עינין: זח"ג קכט, ב.
 גם חשך לא יחשיך וזילה. כיום יאיר: תהלים קלט, יב.
 אם כיוון לבו יצא: ברכות יג, א. ובכ"מ.
 איחוי אלכסנדריא: מו"ק כו, ב. וראה אוה"ת שה"ש ע' תפא, תפא, תקטו.
 קורע ואינו מאחז: ראה מו"ק כב, ב. ואילך.
 אל דעות ה': שמו"א ב, ג.

חנוך ה' תופר מנעלים: מדרש תלפיות ע' תנו (מספר עשרה מאמרות). וראה ג"כ עמה"מ שער קרית ארבע סצ"ד (קיג, ד).
 להנחיל אוהבי יש: משלי ה, כא.
 והי' מדי שבת כו' להסתחוות: ראה ישעי' סו, כג.
 רמיה אברים דמלכא: ראה ת"ז ת"ז ל. תניא פ"ד ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
 בן פורת יוסף: בראשית מט, כב.
 אותיות תופר: ראה ג"כ אוה"ת ויחי כרך ו' תתשמח, צ.
 רעייתי פ"י פרנסתי: ראה שהשיר ע"פ לסוסתי ברכבי פרעה (א, ט).
 ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים: ראה זחיג ז, ב. ובכ"מ.

עמוד קנז.

אנת חכים ולא בחכי ידיעא: ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 דאיהו וגרמוהי חד בהון: ת"ז בהקדמה — לפני ד"ה קום יחוקאל.
 ת"ת שכנגד כולם: פאה פ"א מ"א.
 וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה: קדושין מ, ב. ובכ"מ.
 וענין יונתי: בהבא להלן ראה ג"כ אוה"ת שה"ש ע' שיג ובכ"מ. וראה לעיל ד"ה הנך יפה.
 לאסתכלא ביקרא דמלכא: ראה זחיג רמז, ב.
 מה רבו מעשיך ה': תהלים קד, כד. וראה תוי"א גו, ב. ספה"מ תשי"ד ע' 177.
 ספה"מ תשי"א ע' 139.
 מה גדלו מעשיך ה': תהלים צב, ו.
 מ"ש בזהר . . . דמוקדין ל"י בשלהובי דרחימותא: ח"ג סד, א.
 עיניך יונים: שה"ש א, טו.
 כשם שבא לראות: חגיגה ב, א ואילך.

עמוד קנח.

מי לי בשמים ועמך לא חפצתי: תהלים עג, כה.
 שנוץ סוב"ת: ס"ז פ"א מ"ז. וראה תוי"א א, ב. ובכ"מ.
 כאשר יהי' האופן בתוך האופן: ראה יחוקאל א, טז.
 שראשי נמלא טל: בהבא להלן ראה ג"כ לקו"ת האוינו עג, ב. שה"ש לה, ד.
 אוה"ת תולדות קנט, ב ואילך, וישלח רלו, א ואילך. ובכ"מ. וראה פלח הרמון ט, א.
 שאמרו לאלי . . . הטל לא פטיק לעלמין: ראה תענית ג, א.
 אהי' כסל לישראל יפרח כשושנה: הושע יד, ו.
 הטל דנטיף מעתיקא: ראה זחיג קלה, ב.
 חכים ולא בחכי ידיעא: ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 קורא הדורות מראש: ישעי' מא, ד.
 מטלא דנמשך מבחי' רעדכ"ר: ראה זחיג קלה, ב. קכט, א.
 מוריד הטל: נוסח תפילת שמו"ע.
 קווצותיו תלתלים: שה"ש ה, יא.
 קווצי דשערי: ראה זחיג קכח, ב. ובכ"מ.

עמוד קנט.

להבין שרשי: נדפס בשינויים באוה"ת שה"ש ע' תקה.
 דבזמן הגלות . . . כדמיון השינה: ראה ג"כ תוי"א וארא גו, א. ובכ"מ.
 והימים ימי בכורי ענבים: שלח יג, כ.
 כמ"ש בזהר: ח"ג קנח, ב (ראה אוה"ת שה"ש ע' תקה הנסמן לעיל).
 לא ראינו: תהלים עד, ט.

דלא כטענת איוב : ראה ב"ב סז, א.
 ודלא כאחר שח"ו שתי רשויות : ראה חגיגה טו, א.
 אני ה' לא שנית : מלאכי ג, ו.
 וכבודי לאחר לא אתן : ישעי' מב, ת. מה, יא.
 לא ינוס ולא יישן שומר ישראל : תהלים קכא, ד.
 ואמרו בזוהר ישראל דלעילא : ח"ג קכט, ב.

עמוד קפא

אתקריאו בתיקונא דא חסד דרועא ימינא : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו. וראה
 אוה"ת וירא כרך ד' תשמא. א ואילך.
 דרישא לא אתתקן : זח"ג רפה, א.
 עין ה' אל יראיו : תהלים לג, יח.
 נם חשך לא יחשיך : שם קלט, יב.
 סלא דבדולחא : ראה זח"ג קכת, ב. ובכ"מ.
 אה"י כטל לישראל : הושע יד, ו.

עמוד קפא

כמו שאמרו לאל"י דטל לא מיעצר : ראה תענית ג, א.
 דשמשא הוא בח"י יסוד : ראה ג"כ אוה"ת בראשית כ, א. ובכ"מ.

עמוד קפב

צדיק חי עלמין : ראה זח"ב קלת, א ועוד. סידור קצא, א ואילך.
 צדיק כתמר : תהלים צב, יג.
 כמ"ש במ"א ע"פ עיניך יונים : ראה לעיל ד"ה הנך יפה.

עמוד קפג

הסבי עיניך מנדי : שה"ש ו, ה.
 ואמרו בזוהר דמוקד"ן ל"י בשלהוב"י דרחימותא : ח"ג פד, א.
 שנעוץ טוב"ית : ס"י פ"א מ"ז. וראה תו"א א, ב. ובכ"מ.
 ויעקב נקי איש תם . . . דינא רפ"א : ראה זח"ג קסג, א ואילך. קפ, ב.
 מברית מן הקצה לקצה : ראה זח"א א, ב. זח"ב קעה, ב. ועוד. וראה אוה"ת ויחי
 א.
 ונקי שלימותא דכולא בזוהר : ח"א רנו, א. ח"ב קעה, ב. ח"ג רצג, א.
 הפושעים בי : ישעי' סו, כד.
 ואמרו בזוהר בי ממש : ח"ב פה, ב.
 אם צדקת מה תתן לו : איוב לה, ז.

עמוד קפד

אז י'סיר : המאמר (עם תוספת הגהות וקיצורים) נדפס באוה"ת חקת כרך ה' ע'
 א'תרמא ואילך. בשינויים באוה"ת חקת ע' תתמד. וראה אוה"ת ויצא ר, ב. אוה"ת
 שלח כרך ה' ע' א'תרז. ובכ"מ.
 אז י'סיר ישראל : במדבר כא, יז.
 באר מים חיים ונוזלים מן לבנון : שה"ש ד, טו.
 בראשית ברא : בראשית א, א.
 שבביל ישראל סנקי ראשית ובשביל התורה סנקי ראשית : תנחומא (באבער) ר"ס
 בראשית פ"סקא ג' וה'. לקיט שם. רשיי ורמב"ן שם. וראה ב"ר שם. ויקיר סל"ו, ד.

כדי להיות לו דירה בתחתונים : ראה תנחומא נשא טו. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו.
 וראה תניא פל"ו. לקו"ת קדושים כט, ד. ובכ"מ.
 הוודו על ארץ : תהלים קמח, יג.
 ישתבח שמוך לעד מלכנו : תפילת פסוד"ו.
 נהנין מזיו : ראה ברכות יז, א. ובכ"מ.
 להנחיל אוהבי יש : משלי ח, כא. וראה סוף עוקצין.
 עשר ספירות בלי מה : ס"י פ"א מ"ב ואילך.
 מונה מספר לכוכבים : תהלים קמו, ד.
 המוציא במספר צבאם : ישעי' מ, כו.
 היש מספר לגודויו : איוב כה, ג.
 עלמות אין מספר : שה"ש ו, ה. וראה זח"א קנט, א. זח"ב רכו, ב. המשך באתי לגני
 ה'תשיי ס"יב ובהנסמן שם.

עמוד קפח.

שרמיח פקודין הן רמיח אברין דמלכא : ראה ת"ז תי' ל. תניא פ"ד ובליקוט
 פירושים ומ"מ שם.
 דהקב"ה מניח תפילין : ראה ברכות ו, א. שמור"ר פ"ל, ט. וראה לקוטי שיחות
 ח"א ע' 322, ח"ד ע' 424.
 והוא בחיי צלם הנפש : ראה ע"ח שער כ"ו פ"א. לקו"ת תצא לו, ד. אוה"ת דרושים
 לסוכות ע' א'תשכט. יהל אור ע' קמט ואילך. ובכ"מ.
 אך בצלם יתהלך : תהלים לט, ז.
 ת"ת כנגד כולם : פאה פ"א מ"א. ובכ"מ.
 גדול תלמוד שמביא לידי מעשה : קידושין מ, ב.
 הקורא בתורה הוא קורא בשמותיו של הקב"ה : ראה רמב"ן עה"ת בהקדמה. יונת
 אלם פכ"ט. ועד"ז זח"ב פז, א. ובכ"מ.
 ששים המה מלכות : שה"ש ו, ח.
 פ"י ששים מסכתות : שהש"ר שם. ובכ"מ.
 ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך : ישעי' נד, יג. סוף ברכות.
 אלו ת"ח שעוסקים בבנינו של עולם : שבת קיד, א.
 ת"ח הם מרבים שלום בעולם : ראה סוף ברכות. ובכ"מ.
 א"ס הנקרא שלימותא דכולא : עבוה"ק ח"א רפ"ח. ובכ"מ.
 עושה שלום במרומיו : איוב כה, ב.
 פני אר"י להימין : ראה יחזקאל א, י. וראה זח"ג קנד, ד. ריו, א.
 אני ראשון ואני אחרון : ישעי' מד, ו.

עמוד קפו.

קודש ישראל לה' ראשית תבואתו : ירמי' ב, ג.
 דלתת קשרין מתקשראין כחדא : זח"ג עג, א. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א
 בספ"ה ת"ש ע' 61.
 שישראל עלו במחשבה : ב"ר בתחילתו. ובכ"מ.
 לית מחשבה תפיסא ב"י : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 ואורייתא מח"ע בלבד נפקת : זח"ב קכא, א.
 שזהו פ"י רעיתי : ראה ג"כ לעיל ד"ה הנך יפה.
 כלה שארי ולבבי : תהלים עג, כו.
 מי לי בשמים ועמך לא חפצתי : תהלים עג, כה.
 לאשתאבא בגופא דמלכא : זח"א ריו, א.
 מן המיצר קראתי : תהלים קיה, ה.

ממארי דחושבנא : ראה זח"ג קצח, א. ובכ"מ.
 ז' פרות הרעות העולות אחריהם : ראה בראשית מא, ג.
 משכא דחוי' : ת"ז תרי כא. וראה תניא פל"א ועוד. ובס' לקוטי הגהות לתניא שם.
 אשר שלט האדם באדם לרע לו : קהלת ת, ט. וראה אוה"ת ג"ך ע' א'קכט
 ובהנמ"ן שם.

עמוד קפז.

נוקבא דתהומא רבא : ראה זח"ג קכב, א.
 דבמקום שבע"ת עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד : ראה ברכות לה, ב.
 והערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספ"מ תש"ט ע' 183. לקוטי שיחות ח"יד ע' 361.
 ב"ט ההוא יצאו מים חיים מירושלים : זכרי' יד, ח. וראה ביאוה"ז לאדמו"ר
 האמצעי צ, ד.

באר חפרוה שרים : במדבר כא, יח.
 אם כמסמונים תחפשנה אז תבין יראת ה' : ראה משלי ב, ד, ה.
 ג' דברים שהעולם עומד : אבות פ"א מ"ב. ובכ"מ.
 הפילה במקום קרבן : ברכות כו, ב. וראה שער"ז שם.
 בבחי' רעותא דלבא הנ ל לשון אבה : ראה ספר הערכים — חב"ד כרך א' ע' רסד
 וע' תרט.

אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף : איוב לה, יד.
 כלה שארי : תהלים עג, כו.
 ודברת בט' : דברים ו, ז. וראה ברכות כא, א.
 האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו : ראה יבמות קט, ב.
 וצדקה שנקרא בחי' מעשה : ראה אגה"ק ס"ה. ובכ"מ.
 תען לשוני אמרתך : תהלים קיט, קעב. וראה תו"א יתרו סז, ב. לקו"ת שה"ש
 מד, ב. ובכ"מ.
 דבר ה' זו הלכה : שבת קלח, ב.
 ודברי אשר שמתו בפיך : ישעי' נט, כא.

עמוד קפח.

והוא עונה אחריהם : ראה סוכה לת, א.
 שבכל הלכה שהוא לומד . . . כאלו מקבלה מהר סיני : ראה ברכות כב, א. ובכ"מ.
 והודעתם לבניך : דברים ד, ט.
 ואשים דברי בפיך : ישעי' נא, טז.
 שפרחה נשמתן על כל דבור בזמן מית' : שבת פח, ב.
 אם לא בריתי יומם ולילה : ירמ' לג, כה.
 המוציא לך מים מצור החלמיש : דברים ת, טו.
 ההופכי הצור אגם מים : תהלים קיד, ת.
 צור לבבי : תהלים עג, כו.
 ובילקוט אמרו"ל : פי' חוקת רמז תשסג בסופו.
 דאורייתא כו' : ראה זח"ב קכא, א.
 ודברתם אל הסלע ונתן מימיו : במדבר כ, ח.
 ואמרו במדרש שלמדו עליו הלכה אחת : יל"ש חוקת רמז תשסג בסופו. ובכ"מ.

עמוד קפח.

אין קורין אבות אלא לשלשה : ברכות טז, ב. ובהבא להלן ראה ג"כ לעיל ד"ה
 וישכם לבן. תו"א וראה נה, א. ספ"מ תקס"ב ע' קנג. תו"ח שמות תסז, ב. לקוטי
 שיחות ח"יד ע' 1068.

ובבן יש בחי' עצמות אבותיו: ראה תניא פ"ב ובלקוט פירושים ומ"מ שם.
 ברא כרעא דאבוה: רש"י כתובות צב, א ד"ה כבע"ה. תוסי' יבמות ג, א ד"ה מקמי.
 יונת אלם רפ"ב. וראה עירובין ע, ב.
 כאו"א מ"שאל יכול לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי: ראה תדא"ר פכ"ה.
 והאבות סימן לבנים: ראה ב"ר ס"מ, ו. רמב"ן בראשית יב, ו.
 בארות דאברהם סתמום שלשתים עפר: ראה בראשית כו, טו. ובהבא להלן ראה
 בארוכה לקו"ת ואתחנן ה, א.
 כמ"ש בלק"א: פי"ח ופי"ט.
 דאברהם אוהבי: ראה ישעי' מא, ת. ב"ר פמ"א, ת.
 קליפת פלשתים: ראה ג"כ תו"א בשלח טא, ג. אוה"ת בשלח ע' שסז ואילך.
 מבוי המפולש: ראה שבת ק"ו, א. ועוד.
 אלקי אבי אברהם ופחד יצחק ה' לי: בראשית לא, מב.

עמוד קע.

וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק: שמות כ, יח.
 שום תשים עליך מלך: דברים יו, ט.
 לאכללא שמאלא בימינא: ראה זח"ג קעו, א. לקו"ת מסות פו, ב. ובכ"מ.
 ויקרא להם שמות כשמות שקרא להם אביו: בראשית כו, יח.
 אותיות החקיקה . . . ומבואר במ"א ההפרש ביניהם: ראה בארוכה לעיל ד"ה
 אם בחוקותי.

חרות על הלוחות: שמות לב, טז.
 בס"י בסופר וסיפור: בתחילתו. וראה הגסמן בספה"מ תש"ח ע' 273.
 להבין שרשי: ראה ג"כ אוה"ת חקת ע' תתמח.
 היינו בחי' הצלם דגפה"ב: ראה ע"ח שער כ"ו פ"א. לקו"ת תצא לו, ד. אוה"ת
 דרושים לסוכות ע' א"תשכט. יהל אור ע' קמט ואילך. ובכ"מ.
 הוא בחי' החשמ"ל: ראה בארוכה תו"א ח"י"ש טז, ט. ובמאמר הצי"צ הגדפס
 בהוספות לתו"א (קמ, ג).
 כצל ימינו עלי ארץ: דה"א כט, טו.

עמוד קעא.

ולא ירדה לעוה"ז רק לברר לבושי נוגה כמ"ש בלק"א: פל"ו. וראה ע"ח שער
 כ"ו פ"א.
 והנשמה הוא מבחי' התקון: ראה ג"כ תו"א נח ט, א ואילך, מקץ מא, ב. ובכ"מ.
 דסיבת השבירה ה"י שם מפני ריבוי האור ומיעוט הכלי: ראה מבוי"ש ש"ב ח"ג
 פ"ו. תו"א שם. תוי"ח בראשית ט, א ואילך. ובכ"מ.
 וכמ"ש בזוהר שהוא נהר דנביעו לא פסיק לעלמין: ראה ח"ג לד, א.
 כנהר אשר לא יכזב: ראה ישעי' נח, יא.
 אך מעין ובור כו': ויקרא יא, לו.
 דבחי' ד' יוד"ן שבתכמה הוא ענין מ"ס טאה: ראה בארוכה אוה"ת מסות ע' אירפה,
 דברים ע' יח ואילך. ובכ"מ.
 ישקו כל חייתו שדי: תהלים קד, יא.
 וכמ"ש בזוהר ע"פ והנה שלשה עדרי צאן: ח"א קנא, ב.
 כי בחכמה . . . אתברירו: ראה זח"ב רנד, ב. ע"ח שייח פ"ה ועוד. מבוי"ש ש"ה
 ח"א פ"ב. אגה"ק סכ"ח. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ תש"ח ע' 206.
 אברהם יצא ממנו ישמעאל: פסחים נו, א. ויק"ר פל"ו, ה. ספרי ואתחנן ו, ד. ועוד.
 וראה תו"ח ר"פ תולדות.

עמוד קעב.

שמאלו תחת לראשי: **שה"ש ב, ו.**
 כמ"ש בבוהר ע"פ אש תמיד תוקד: **ראה ח"ג לה, א.**
 למען יזמרו כבוד: **תהלים ל, יג.** וראה קונטרס ומעין מבית ה' ע' 73 ובהערות וציונים שם.

אלקים אל דמי לך: **תהלים פג, ב.**
 שנק' בשם בנין: **ראה ג"כ אוה"ת עקב ע' תרו.**
 והוכן בחסד כטא: **ישעי טו, ה.**
 דאבא יסד ברתא: **זח"ג רמח, א.** רנו, ב. רנח, א. ת"ז ת"י כא (סא, ב).
 דחח"ן מימין: **זח"ג קנג, ב.** פרדס ש"ו פ"א.
 יקו המים: **בראשית א, ט.** וראה **זח"א יח, א.** ספה"מ תקס"ח ע' תסא.
 שאין האשה כורחת ברית אלא למי שעשאה נלי: **סנהדרין קב, ב.** וראה אוה"ת ג"ך כרך ב' ע' תתטו. ובכ"מ.
 אף ידי יסדה ארץ כוי: **ישעי מח, יג.**
 וכמבואר בלקו"ת שזהו ר"ת חושך: **לקו"ת להאריז"ל עה"פ.**

עמוד קעג.

לא בים היא לא במי שמרחיב דעתו עליה: **ראה עירובין נה, א.**
 התלמיד שיושב לפני רבו ושפתותיו נוטפות מור: **ראה פסחים קיו, א.**
 דרבה ישיב באימתא: **פסחים שם.**
 כי בועליך עושייך: **ישעי נד, ה.**
 המוציא לך מים מצור החלמיש: **דברים ה, טו.**
 ההופכי הצור אגם מים: **תהלים קיד, ח.**
 ודברתם אל הסלע: **במדבר כ, ת.**
 נעוץ סופן בתחילתן: **ס"ו פ"א מ"ז.** וראה **תו"א א, ב.** ובכ"מ.
 תען לשוני אמרתך: **תהלים קיט, קעב.**
 מבחי' פנימיות הכתר: **ראה לקו"ת אמור לה, א.**
 דאנכי מי שאנכי: **ראה לקו"ת פינחס פ, ב.** וראה **זח"ג רנו, ב.**
 בן עוזי שסבבו אש: **ראה ויקיר פט"ו, ד.**
 אני המשנה המדברת בפ"ך: **מגיד מישרים להב"י בכ"מ.**
 מחוקק זה משה: **ראה ב"ב טו, א.**
 חלקת מחוקק ספון: **דברים לג, כא.**

עמוד קעד.

ויבן ה' אלקים את הצלע: **בראשית ב, כב.**
 אכלו רעים: **שה"ש ה, א.**
 ועליהם נאמר חפרוה שרים כמ"ש בבוהר: **ח"ג קג, א.**
 מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשי': **פסחים סח, ב.**
 אורייתא מחכמה נפקת: **זח"ב קכא, א.**
 חכים ולא בחכמה ידיעא: **ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.**
 ונוזלים הן בי מזלות: **ראה ג"כ זח"ב קלד, א.**
 לא הביט: **המאמר נדפס בשינויים בלקו"ת בלק ע, ג.** אוה"ת בלק ע' תתקצו.
 תיספת קיצורים והגהות וביאור באוה"ת שם ע' אייג ואילך.
 לא הביט און ביעקב: **במדבר כג, כא.**
 שמע אלי יעקב עבדי: **ראה ישעי מד, א.**
 בני בכורי ישראל: **שמות ד, כב.**
 בחי' בן ובחי' עבד: **ראה תניא פמ"א. ובכ"מ.**

ועבדתם את ה' אלוקים: שמות כג, כה.
 לעבדו: ראה דברים יא, יג. ועוד.
 עורות עבדין: שבת מט, ב. ובכ"מ.

עמוד קעה.

כולא קמי' כלא חשיב: ראה זח"א יא, ב.
 אני ה' לא שנית: מלאכי ג, ה.
 אני ראשון: ישעי' מד, ה.
 דנתאה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים: תנחומא נשא סז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר
 פ"ג, ו. וראה תניא פל"ו ועוד. לקו"ת קדושים כט, ד. ובכ"מ.
 עולמות ע"ש בחי' ההעלם וההסתר: ראה ספה"מ ה'ש"ת ע' 160. אוה"ת חקת ע'
 תתפד. ובכ"מ.
 ז' תיקוני' דשכינתא שנו' בזוהר: ח"ב קלג, א. וראה שם מד, א.
 ויניחהו בגי'ע לעבדה ולשמרה: בראשית ב, טו. וראה זח"א כו, א. זח"ב קסה, ב.
 ובכ"מ.

הודו על ארץ כו': תהלים קמת, יג.
 כי עמך מקור חיים: שם לו, י.
 שכר מצוה מצוה: אבות פ"ד מ"ב. וראה תניא פל"ו ועוד.
 יעקב יו"ד עקב: פרדס שער ערכי הכנויים. ובכ"מ. בענין חילוק השמות יעקב
 וישראל ראה ג"כ לקוטי שיחות ח"י ע' 195 וש"נ.
 ה'יוד העליון שבבחי' חכמה עילאה: ראה זח"ג רצ, ב. ובכ"מ.
 מצות צריכות כונה: ברכות יג, א. ובכ"מ. וראה שם טו, א.
 דתפילה דרבנן הוא כידוע: ראה לעיל ד"ה בשרש התפילה.

עמוד קעו.

רמ"ח פקודין כו': ראה ת"ז תי' ל'. תניא פ"ד ובלקוט פירושים ומ"מ שם.
 חוט השדרא דהיינו ח"י ברכאן דצלוחא: ראה ברכות כה, ב. זח"ג רנה, ב.
 כורע בברוך כו' וזוקף בשם: ברכות יב, א.
 נפתולי אלוקים: בראשית ל, ח. וראה תו"א תרומה עט, ד. ובכ"מ.
 ואני תפילה לאל חיי: ראה תהלים מב, ט. (וראה שם קט, ד).
 תי"ת כנגד כולם: פאה פ"א מ"א.

עמוד קעז.

כי לית ברכתא שריא באתר ריקניא: זח"ב פז, ב.
 לעולם יסדר ארץ שבחו ש"מ ואח"כ יתפלל: ע"ז ז, ב. ברכות לב, א. זח"א
 קסט, א. ובכ"מ.
 כמיש בזוהר שנקראים עצי שטים עומדים: ח"ב קסט, א. קע, א. וראה שמו"ר
 פכ"ה, ב.
 ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה: זכרי' ג, ז. וראה אוה"ת בראשית תתקיג,
 א. ובכ"מ.
 דישראל עלה במחשבה: ב"ר בתחילתו. ובכ"מ.
 שאין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש: ברכות ל, ב. וראה אור תורה להה"מ
 יט, ד; קח, ג (הוצאת קה"ת). ובכ"מ.
 שכינה אומרת קלני מדאשי: סנהדרין מו, א.
 כובד ראש כפשוטו שהו"ע הכנעה: ראה רש"י ברכות שם.
 דהקב"ה מניח תפילין: ראה ברכות ו, א. שמו"ר פ"ל, ט. ובכ"מ. וראה לקו"ש
 ח"א ע' 322, ח"ד ע' 424.

מראי מקומות וציונים

שכנ

והיינו שנוי בוהר יו"ד איהו נקודה דלית חיור בגווי' : ראה ת"ז בהקדמה (י, א).
נקי' החכמה א' : ראה בהגמון בס' קיצורים והערות לתניא ע' ק. וראה אור תורה
להה"מ י, א (הוצאת קה"ת) ובהוספות להערות וציונים שם. ספה"מ תקס"ב ע' שט. ובכ"מ.
ישת חושך סתרו : תהלים יח, יב.

עמוד קעה.

מה פשפשת : ראה זח"א א, ב.
אפי' אור צח אוכס הוא קדם עה"ע : ת"ז תי' ע'.
מי לי בשמים ועמך לא חפצתי : תהלים עג, כה.
קוש ישראל לה' : ירמ' ב, ג.
והייתם קדושים לאלקים : במדבר טו, מ.
ואיש און מחשבותיו : ישעי' נה, ז.
שהוא בחי' חכ' דקליפה : ראה ג"כ אוה"ת יתרו ע' תשכב ואילך.
ששת ימים תעבוד : שמות כ, ט. ועוד.
אז תתענג על ה' : ישעי' נח, יד.
ישראל שיר אל : ת"ז בהקדמה (ג, א). שם תי' י' (כה, א).

עמוד קעט.

שעת צלותא שעת קרבא : הובא בלקו"ת תצא לד, ג בשם הזוהר. וראה זח"ג רמג.
א. זח"א רמ, ב.
אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי : בראשית מת, כב.
בצלותי ובבעותי : תרגום אונקלוס שם. וראה ב"ב ככג, א.
קול מעורר כוננת הלב : ראה טואו"ח סי' ס"א. של"ה הובא בבאה"ט סי' תרמ"ג.
וראה אוה"ת וראו ע' קעו.
דברים בסלים הנקי' אמורי : ראה תו"א קב, ג. ובכ"מ.
כאלו קדוש שרוי בנותך מעיו : תענית יא, ב.
סמוך לפלטיין שלך לא נצחת : ראה ספרי עקב פיסי טו. ירוש' חלה פ"ב ה"א.
אסור לאכול קודם התפילה : ברכות י, ב. ובכ"מ. וראה בארוכה דרך חיים ע' 178
ואילך. ובכ"מ.
שעדין אין הנשמה באפו : ראה שם יד, א.
לא תאכל הנפש עם הבשר : דברים יב, כג. וראה ברכות י, ב הגמון לעיל.
שבת אותיות חשב : ראה יפ"ת לב"ר ספכ"ב. אגה"ת פ"י. צוואת הריב"ש אות יח.
וראה לקוטי שיחות ח"ד ע' 473.
שמלך אלקים על גוים : ראה תהלים מז, ט.
ישמח ישראל בעושיו : תהלים קמט, ב.
כי שרית עם אלקים : בראשית לב, כט.
דשמש ומגן ה' אלקים : תהלים פד, יב. וראה שער היחוד והאמונה ס"ד ואילך.
וקראת לשבת עונג : ישעי' נח, יג.
אז תתענג על ה' : שם נח, יד.
בפי' תרועת יש ב' פירושים : ראה אוה"ת בלק ע' תתקצ.

עמוד קפ.

תרועס בשבט ברזל : תהלים כ, ט.
מלך במשפט יעמיד ארץ : משלי כט, ד.
דינא דמלכותא דינא : גיטין י, ב. זח"ג רכו, א. ובכ"מ.
שארין מלך בלא עם : בחי' וישב לח, ל ועוד. ובכ"מ. וראה שער היחוד והאמונה פ"ו.
באור פני מלך חיים : משלי טז, טו.

האי נקי מלכא תתאה . . . והבי נקי בחיי מלכא עילאה : זח"א רלס, א. וראה ביאורי הוהר להצ"צ ע' רלח ואילך.
דעל הכסא דמות כמראה אדם : יחזקאל א, כו.
פור התפוררה ארץ : ישע"י כד, יט.
אתה פוררת בעוון ים : תהלים עד, יג.
כל דיניו מתעברין מיניו : זח"ב קלה, ב. וראה בארוכה דרמ"צ פט, ב ואילך.
להבין שרשי : גופס בשינויים בלקו"ת בלק עב, ג.
ויהי לי שור וחמור : בראשית לב, ו.

עמוד קפא.

מטריחים את יוצרם : ראה פרש"י נח ז, ד.
חקל תפוחין כוי : ראה זח"ב פח, א. וראה ביאורי הוהר להצ"צ ע' רפח.
דא סעודתא דעתיקא כוי : זח"ב שם. וראה סידור קעג, א. שם קצט, ג. ובכ"מ.
יחוד הוי' אהי' . . . יחוד הוי' אלקים : ראה פע"ח שער י"ט פ"ד.
ישראל ישר אל : ראה הושע יב, ה. רמ"ז ר"פ שמיני.
מי שטרח בע"ש : ע"ז ג, א. ובכ"מ.

עמוד קפב.

ש'אין מיתוק הדין אלא בשרשו : ראה פע"ח שער כונת השופר. תניא פליא.
ולחבין בתוסי ביאור : לכללות הבא להלן — ראה ג"כ אוה"ת בלק כרך ה' ע' א'תרע.
בבטן עקב את אחיו : הושע יב, ד.
את בכורתי וברכתי : ראה בראשית כז, לו.
כי שרית עם אלקים : בראשית לב, כט.
ידוע דרבקא ויעקב . . . ערמה דנחש הקדמוני : ראה לקוטי שיחות ח"א ע' 55 ובהנמ"ן שם.

בא אחין במרמה : בראשית כו, לה.
יעקב . . . מבחיי התיקון כידוע : לקו"ת להאריז"ל ס"פ וישלח. ובכ"מ.
דרכה של תורה פת במלח תאכל : אבות פ"ו מ"ד. ובכ"מ.

עמוד קפג.

אחיו אנכי ברמאות : מגילה יג, ב. וש"נ.
בחי' אתברירו : ראה זח"ב רנד, ב. ע"ח ש"ח פ"ה ועוד. מבו"ש ש"ה ח"א פ"ב.
אנה"ק סכ"ח. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בססה"מ תשי"ח ע' 206.
דלבו הארמי אובד אבי : ראה דברים כו, ה.
הפרד נא מעלי : בראשית יג, ט.
ויגע בכף יריכו : שם לב, כו.
ויבן ה' אלקים את הצלע : שם ב, כב.
ואמרו בזוהר דא"א שנקי הוי' בנאו בנין המלי : ראה ח"א כח, א.
שהיי תחלה דו פרצופים : ראה ברכות סא, א. זח"ב נה, א. ובכ"מ.
ואמרו בזוהר באתרה שקיע רחמי : ח"ג קמב, ב.

עמוד קפד.

מט"נ באחז : ראה ב"ח טווא"ח סי' ס"א. פע"ח שער הק"ש פ"ב.
בחי' עיבור תלת גו תלת : ראה סי' מאמרי אדה"ו "אתהלך לאוניא" ע' קעו. אוה"ת
ואתחנן ע' שלה. ובכ"מ.
מקופל ראשו בין ברכיו : ראה נדה ל, ב.

מן האודם נעשה בשר וגידים : ראה נדה לא, א. וראה בהנסמן לעיל בהביאור על ד"ה גן נעול.

יוד דחכ' : ראה זח"ג רצ, ב. ובכ"מ.
 חח"ן מימין : זח"ג קנג, ב. פרדס ש"ו פ"א.

עמוד קפה.

בצלותא דמנחה שאז התגלות רעדכ"ר : זח"ב פח, ב. זח"ג קכט, א.
 יאר ה' פניו : במדבר ו, כה.
 שלבש יעקב בגדי עשו החמודות : ראה בראשית כו, טו.
 ועשו בא מצידו : ראה שם כו, לו.
 ויעקבי פעמים : ראה שם כו, לו.
 כמ"ש באד"ר : קכט, א.

זאין לן עשב : ראה ב"ר פ"י, ו. זח"א רנא, א. זח"ב קעא, ב. זח"ג פו, א. מר"ג ח"ב פ"א. אנה"ק ס"כ.

עמוד קפו.

כמ"ש במ"א ע"פ ונשב בגיא : ראה ספה"מ תקס"ב ע' פח. ספה"מ אההלך לאזניא ע' רנח.
 צא תאמר לו : ישע"י ל, כב.
 לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים : ראה זח"ב רלו, א. מגילה ו, א. רש"י תולדות כה, כג.

עמוד קפז.

וידבר משה : נדפס בשנינויים בלקו"ת מטות פא, א. וראה אוה"ת מטות ע' ארנה ואילך. שם כרך ה' ע' איתרפב.
 וידבר משה אל ראשי המטות : במדבר ל, ב.
 עד שידור בדבר הנדור : נדרים יג, א.
 נדרים טייג לפרישות : אבות פ"ג מי"ג.
 דפרישות מביאה לדי קדושה : ע"ז כ, ב.
 ראשית חכי יראת ה' : תהלים קיא, י.
 סוף דבר הכל נשמע : קהלת יב, יג.
 קדושים תהיו ופירש"י מובדלים תהיו : קדושים יט, ב. פירש"י ורמב"ן שם. תניא סמ"י.

מלכותך מכ"ע : תהלים קמה, יג.
 אין מלך בלא עט : בחיי וישב לה, ל ועוד. ובכ"מ. וראה שער היחוד והאמונה פ"ו. אני ראשון ואני אחרון : ישע"י מד, ו.
 ה"י הוא ושמו בלבד : פד"רא פ"ג. וראה ספה"מ באתי לגני ע' ר. שם ע' כד.
 אני ה' לא שנית : מלאכי ג, ו. וראה תניא פ"כ ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
 שית אלפי שנין דהוי עלמא : ר"ה לא, א. ובכ"מ.
 שכינה מלשון שוכן ומתלבש : ראה ג"כ תניא פמ"א.
 שיבא כל בשר להשתחוו : ראה ישע"י סו, כג.
 סדכ"ס : ראה ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו. ובכ"מ.
 ישת חושך סתרו : תהלים ית, יב.
 זלית מחתיב : ת"ז בהקדמה שם.
 יפה שעה א' בתשו' ומעש"ס בעוה"ז מכל חיי העוה"ב : אבות פ"ד מי"ז.
 לכו לחמו בלחמי : משלי ט, ה.

עמוד קפח.

במזונא דחכמתא דאורייתא : ראה תניא פ"ה (ט, ב. י א) ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
 דכ"י נקי רעיתי פ"י פרנסתי : ראה שהש"ר עה"פ לסוסתי ברכבי פרעה (א, ט).
 זח"ג ז, ב. ובכ"מ.
 כי לא על הלחם לבדו יחיי האדם : דברים ה, ג. בהבא להלן ראה ג"כ ת"א ט, ד.
 סה, ד. עב, ב, ובכ"מ.
 תוצא הארץ : בראשית א, כד.
 תדשא הארץ : שם א, יא.
 נעשה אדם : שם א, כו.
 אחור וקדם צרתני : תהלים קלט, ה.
 אחור למעיב : ויק"ר יד, א. וראה ברכות סא, א, ב"ר ה, א.
 שאפ"י יתוש קדמך : ויק"ר שם. וראה ג"כ סנהדרין לה, א.
 מוצא מים : ראה מלכ"מ ב, כא. ישעי נח, יא. ועוד.
 ועל הכסא דמות כמראה אדם : יחזקאל א, כו.
 ברוח פיו יתי מהוה כל צבאם : ראה תהלים לג, ו.
 חסד דרועא ימינא : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

עמוד קפט.

כתפארת אדם לשבת בית : ישעי מד, יג.
 עיני ה' : תהלים לד, טו.
 אזני ה' : במדבר יא, א.
 כי לא אדם הוא להנחם : שמו"א טו, כט.
 אדמה לעליון : ישעי יד, יד. וראה סי' עשרה מאמרות מאמר אם כל חי, ח"ב
 פל"ג. של"ה. חלק תושב"כ וישב סוף הדרוש צאן יוסף. ובכ"מ.
 שלא נערוך אליו קדושתו : פינ"ט יגדל.
 דאית רצון ואית רצון : ראה ג"כ ת"א ויקהל פו, ד. דרמ"צ פה, א. ובכ"מ.
 שבמצות ת"ת העיקר הוא בדבור דוקא : ראה שו"ע אדה"ז הלי ת"ת פ"ב הי"ב. ושי"נ.
 והרהור לא עביד מידי : זח"ג קה, א.
 מ"ה בני' אדם : ראה מאו"א א, קסו. ובכ"מ.
 דעקימת שפתיו הוי מעשה : ב"מ צ, ב. ובכ"מ.
 ועשייתם אותם כאלו עשאוני : זח"ג קיג, א. וראה ויק"ר פליה, ז.

עמוד קצ.

מי לי בשמים ועמך לא חפצתי : תהלים עג, כה.
 משה שהוא בחיי' דעת העליון : זח"ב רכא, א. תניא פמ"ב. ת"א משפטים עה, ב.
 ובכ"מ. וראה כש"ט סי' שע (הוצאת קה"ח) ובהוספות להערות וציונים שם.
 ידבר עמים תחתנו : תהלים מז, ד.
 כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה בזה : ספרי ר"פ מטות (פי"ט קנ"ג).
 נעשה אדם בצלמנו כדמותנו : בראשית א, כו.
 זה אלי : שמות טו, ב.
 והיו הדברים האלה ודברת בס : דברים ו, ו"ז.
 ואשים דברי בפיך : ישעי גא, טו.
 משה ה"י פרוש מן האשה : שבת פו, א.

עמוד קצא.

והייתם קדושים לאלקיכם : במדבר טו, מ.
 אזלעו"ז עשה האלקים : קהלת ז, יד.

ונכרתה הנפש ההיא מלפני : ויקרא כב, ג.
 פ"י חטא הוא לשון חטרון : ראה מלכ"מ א, כא ובפירש"י שם.
 לחמי לאשי : במדבר כח, ב. וראה לקוטי שיחות ח"יב ע' 18 ובהנמך שם.
 נודר בחיי המלך : זח"ג רנה, א.
 קדש עצמך במותר לך : יבמות כ, א. וראה תניא פ' ז, כו, ל, ובליקוט פירושים
 ומ"מ שם.
 גדול תלמוד שמביא לידי מעשה : קדושין מ, ב. ובכ"מ.
 להבין שרשי : נדפס בשינויים בלקו"ת מסות פב, ג.

עמוד קצב.

יודעים את רבונם ומתכוונים למרוד בו : ראה ת"כ בחקתי כו, יד. רש"י נח
 י, ט. ובכ"מ.
 שמשותחים בטיבובס : ראה תניא פמ"ב בהגה"ה.
 ומשם ירד : בראשית ב, י.
 לי יאורי : יחזקאל כט, ג.
 זאיהו וגרמוחי חד בהון : ת"ז בהקדמה — לפני ד"ה קום יחזקאל.
 זאיהו ידוע המשל : ראה ג"כ לקו"ת שה"ש ט, ג ואילך. תו"ח בראשית יט, ב.
 ובכ"מ.

עמוד קצג.

כמו שאמר שר של נהר לר' פנחס בן יאיר : ראה חולין ז, א.
 ורוח אלקים מרחפת : בראשית א, ב.
 וימלך וימת : ראה בראשית לו, לב ואילך.
 החכי כח מ"ה : זח"ג כח, א. לר, א. הקדמת ת"ז בתחלתה. ובכ"מ. וראה תניא
 פ"ו ופי"ח ובליקוט פירושים ומ"מ שם.
 ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד : בראשית לו, לט.
 כולו סג יחדיו : תהלים נג, ד.
 שהטעמים דחכי במלח : ראה ע"ח שער אבי"ע רפ"א. לעיל ד"ה ענין המלח,
 ובהנמך שם.
 לא תשבית מלח : ויקרא ב, יג.
 שהוא בבחי' פה דא"ק : בהבא להלן ראה ג"כ דרמ"צ סו, ב ואילך.
 רמיח פקודין רמיח אברים דאדם העליון : ראה ת"ז תי' ל. תניא פ"ד ובליקוט
 פירושים ומ"מ שם.

עמוד קצד.

שג' מיני אדם הם : ראה מאו"א א, לב. ובכ"מ.
 היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם : ראה עירובין כב, א.
 תשובה ומעשים . . . שיפים יותר מכל חיי העוה"ב : אבות פ"ד מ"ז.
 פני אר"י אל הימין : יחזקאל א, י.
 בשם אלקיננו נדגול : ראה תהלים כ, ו.
 משה שהוא בחי' יסוד אבא : לקו"ת להאריז"ל ע"פ כי מן המים משיתיהו. ובכ"מ.
 לקוטי שיחות ח"ו ע' 247.
 ונוצר . . . שהוא אותיות רצון : לקו"ת להאריז"ל פ' תולדות ופי' תשא. ובכ"מ.
 וראה תשובות וביאורים מכ"ק אדמו"ר שליט"א סי' טו.

עמוד קצה.

בחכי יבנה בית : משלי כד, ג.

ודברי אשר שמתי : ישעי' נט, כא.
 קרבן שמפרישו בפה דוקא : ראה אגרות לוי יצחק ע' שא ובהערות כ"ק אדמו"ר
 שליט"א שם. שם ע' דש.
 הקרבן . . . הוא גבוה הרבה מאד מנפש האדם : ראה ג"ב אגה"ק סכ"ח. שער
 ההשובה ח"א מג, ב.

עמוד קצו.

אמנם מה שיש כח זה לאדם : ראה ג"כ ע"ח ש"ה פ"א. ש"י פ"ג. ש"מ פ"ד. לקו"ח
 ויקרא מו, ג. ובכ"מ.
 שבח"י אתברירו : ראה זח"ב רנו, ב. ע"ח שי"ח פ"ה ועוד. מבוי"ש ש"ה ח"א
 פ"ב. אגה"ק סכ"ח. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ תשי"ח ע' 206.
 פנימיות שבעליון נעשה מקיף לתחתון : ראה ע"ח שער פו"ח. קו"א ד"ה להבין
 מ"ש בפע"ח (קנו, א) לקו"ח שלח מא, ד.
 ואתחנן : נדפס בשינויים בלקו"ח ואתחנן ב, א. אוה"ת שם ע' מה. וראה שעה"ת
 (לאדמו"ר האמצעי) ח"ב ד"ה להבין ההפרש שבין תפילה לתורה.
 ואתחנן אל ה' בעת ההיא : דברים ג, כג.
 עד שלא נבה"ע ה' הוא ושמו בלבד : פדר"א פ"ג. וראה ספה"מ באתי לגני ע' ר.
 שם ע' כד.
 בגין דישתמודעון ל' : זח"ב מב, ב.
 לאהפכא חשולין : ראה זח"א ד, א. ובכ"מ.
 נר ה' נשמת אדם : משלי כ, כו.

עמוד קצז.

זרע ברוך ה' : ישעי' סא, ט.
 והייתם ברכה בקרב הארץ : ראה ישעי' יט, כד.
 ברוך ה' מן העולם ועד העולם : ראה תהלים קו, מח.
 המברך והמרכיב : ראה כלאיים רפ"ז.
 זלית מחי תפיסא ב"י : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 זבראשית בשביל ישראל : תנחומא (באבער) ר"פ בראשית פיס' ג' והי. לק"ט שם.
 רש"י ורמב"ן שם. וראה ב"ר שם. ויק"ר פל"ו, ד.

עמוד קצח.

שכלול מנרין חיי : ראה ב"ר פי"ד, ט. ובכ"מ.
 כמה מחשבתיך למחשבתיך אית : ראה ת"ז ת"י סט (קטו, א).
 בתי גוזאי ובתי בראי : חגיגה ה, ב.
 בדבר ה' שמים נעשו : תהלים לג, ו.
 כי לא מחשבותי מחשבותיכם : ישעי' נח, ח. וראה תניא פכ"א.
 היש מספר לגדודיו : איוב כה, ג.
 מה מאד עמקו מחשבותיך : ראה תהלים צב, ו.
 אראלים צעקו חוצה : ראה ישעי' לג, ו.
 והחכי מאין תמצא : איוב כה, יב.
 ואהבת את ה' אלקיך : דברים ו, ה.
 את הספל : ב"ק מא, ב. ובכ"מ.

עמוד קצט.

אהבה מלשון אבה : ראה ג"כ תו"א לט, ג. לקו"ח נשא כו, ב. ספר החקירה להצ"צ
 צב, א.

עת לאהוב : קהלת ג, ח.
 עת לעשות לה' : תהלים קיט, קכו.
 לא תתורו אחרי לבבכם : במדבר טו, לט.
 של נעלך מעל רגליך : שמות ג, ה.
 ת"ת שכנגד כולם : פאה פ"א מ"א.

עמוד ר.

ויצעקו אל ה' : תהלים קז, ו, כח.
 מארי דחושבנא : ראה זח"ג קעת, א. ובכ"מ.
 רוח איתי רוח ואמשך רוח : זח"ב קסב, ב. וראה אוה"ת בראשית רפז, א.
 הקורא בתורה . . . קורא בשמותיו של הקב"ה : ראה רמב"ן עה"ת בהקדמה. יונת
 אלם פכ"ט. זח"ב פז, א. ובכ"מ.
 והיו הדברים האלה אשר אנכי : דברים ו, ו.
 אנכי מי שאנכי : ראה לקו"ת פינחס פ, ב. וראה זח"ג רנז, ב.
 דבר ה' זו הלכה : שבת קלת, ב.
 ודברי אשר שמתי : ישעי' נט, כא.
 קרוב ה' לכל קוראיו : תהלים קמה, יח.
 ואין אמת אלא תורה : ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. ת"ז ת"י נ"ו. ובכ"מ.
 אין העולם מתקיים אלא בהבל של תינוקות : ראה שבת קיט, ב. זח"א א, א. ובכ"מ.
 כי לא אדם הוא להנחם : שמו"א טו, כט.
 בת קול המכרזת בכ"י : ראה אבות פ"ו מ"ב. ברכות ג, א. רות רבה ו, ובכ"מ.

עמוד רא.

הברכות של המצות עובר לעשייתן דוקא : פסחים ז, ב. ובכ"מ.
 דעיני ה' אלקיך בה : ראה דברים יא, יב.
 ואתם תהיו לי ארץ חפץ : ראה מלאכי ג, יב.
 לאסתכלא ביקרא דמלכא הנזי' בזוהר : ראה ח"ב רמז, ב.
 עיניך יונים : שה"ש א, טו. ד, א.
 הנה עין ה' אל יריאיו : תהלים לג, יח.
 עין בעין נראה אתה ה' : במדבר יד, יר.

עמוד רב.

אם צדקת מה תתן לו : איוב לה, ז.
 אשר התחננתי לפני ה' : ראה מל"א ט, ג.
 ה' אל רחום וחנון : שמות לד, ו.
 חנון ורחום ה' : תהלים קיא, ד. ועוד.
 דלאו דאית ל"י צדק ידיעא : ת"ז ד"ה פתח אליהו.
 תורה צוה לנו משה : דברים לג, ד.
 משה קבל תורה מסיני : אבות פ"א מ"א.
 אנכי עומד בין ה' : דברים ה, ה.
 שהי' בחי' ממוצע : ראה ג"כ תו"א יתרו סז, ד.

עמוד רג.

להבין שרשי : נדפס בשינויים בלקו"ת ואתחנן ג, ב. אוה"ת ואתחנן ע' נח.
 האריז"ל . . . שלא ה' יכול לכתוב בשמונים שנה : ראה פע"ח שער קשעהמ"ט
 פ"א. בכתי' שני כאן הלשון : סי' שנה. ובכ"מ בדא"ח הלשון „סי' או פי' שנה" (ראה
 לקו"ת צו י"י, ב. ובכ"מ). ונתבאר בהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ תשי"א ע'
 .

133 (וראה ספר הערכים — חב"ד מערכת אותיות ע' תקר). ובאוה"ת ויקהל ע' ב'קכו הלשון „ס' או ע' שנה". ולהעיר עוד שבכ"מ הלשון „מה שצריך לומר בדבור" (ראה פע"ח שם. לקו"ת ואה"ת וספה"מ תשי"א הג"ל. לקו"ת אמור לט, ג. דרמ"צ קעו, א. ספה"מ תרנ"ט ע' קכג. ובכ"מ), ובהמאמר כאן הלשון „שלא הי יכול לכתוב" (וראה שער האמונה קג, א).

בעין השכל דבלבא אתחזו כולא : זח"ב קסז, ב.
וירא ראשית לו : דברים לג, כא.

עמוד רד.

איש אשר רוח בו : במדבר כז, יח.

עמוד רה.

שהיתה שכינה מדברת מתוך גרונו על משה : ראה זח"ג רלב, א. שם ז, א.
רסה, א. שמור"ר פ"ג, טו. ויק"ר פ"ב, ג. מכילתא שמות יח, יט.
לא יגורך רע : תהלים ה, ה. וראה בארוכה לקו"ת במדבר ג, ג.
ואין עצבות לפני המקום : חגיגה ה, ב.
מי זה בא מאדום : ישעי' סג, א.
אראלים צעקו חוצה : ישעי' לג, ז.
במסתרים תבכה נפשי : ירמ"י יג, יז.
מבואר בזה שדרש הינוקא בזה : ח"ב קנה, ב. וראה מפרשי הזוהר שם.
אלפין עיינין : ראה ברכות לב, א.
אותיות את שקבען בפה כמ"ש בס"י : ראה פ"ד מ"א.

עמוד רז.

להבין שרש ענין רא"י ושמיעה : נדפס בשינויים באוה"ת ואתחנן ע' סב.
אינו דומה שמיעה לרא"י : מכילתא יתרו יט, ט.
דכל שהוא גבוה ביותר : ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ תשי"ח ע' 195.
עפר אשר יהי בקרקע המשכן : ראה במדבר ה, יז.
מקימי מעפר דל : תהלים קיג, ז.

עמוד רז.

שתיקנו אנכנה"ג בשכמל"ו כמו שאמר יעקב : פסחים נו, א.
אתה הראת לדעת : דברים ז, לה.
דמשה מלגאו ויעקב מלבר : ת"ז ת"י יג. וראה לקו"ת פינחס עח, ג.

עמוד רח.

איזהו חכם הרואה את הנולד : תמיד לב, א. וראה תניא פמ"ג.
כי הנה ההרים : נדפס בשינויים בלקו"ת תצא מ, א.
כי הנה ההרים ימושו : ראה ישעי' נד, י.
שמעו הרים את ריב ה' : מיכה ו, ב.
ההרים הגבוהים תחת כל השמים : בראשית ז, ט.
לא כאברהם שקראו הר : פסחים פח, א.
הלוך ונסוע : בראשית יב, ט.
מי יעלה בהר ה' : תהלים כד, ג.
אין קורין אבות אלא לשלשה : ברכות סו, ב.
באברהם אוהבי : ראה ישעי' מא, ח. ב"ר פמ"א, ח.
שמאלו תחת לראשי : שה"ש ח, ג.

מפני מה לא נאמר נרין באשרי : ברכות ד, ב.
 סומך ה' לכל הנופלים : תהלים קמה, יד.

עמוד רט.

ותבך ותפול לפני רגליו : אסתר ה, ג.
 פב"פ דבר ה' עמס : דברים ה, ד.
 כי פנו אלי עורף ולא פנים : ירמי ב, כו.

עמוד רי.

זוקף כפופים : תהלים קמו, ה.
 השיבנו ה' אליך ונשובה : איכה ה, כא.
 אני ה' לא שניתני : מלאכי ג, ו.
 דלאו דאית לך צדק ידיעא : ת"ו בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

עמוד ריא.

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא : ת"ו בהקדמה שם.
 כי כל בשמים ובארץ : דה"א כט, יא.
 ותרגומו דאחיד בשמיא וארעא : ראה זח"א לא, א. וראה בהנסמן בניצוצי זהר
 לז"ח קג, ב.
 המשפילי לראות בשמים : תהלים קיג, ה.
 כולט בחכי עשית : תהלים קד, כד. וראה תניא פ"ב בהג"ה.
 אלה המצות אשר יעשה אותם האדם : ראה ויקרא יח, ה.
 בזמן שישראל עושים רצושי' : ראה ברכות ילה, ב. סוכה כט, א. ובכ"מ.
 הנה מקום אתי : שמות לג, כא.

עמוד ריב.

בפרס חח"ן מימין : ש"ו פ"א ועוד. וראה זח"ג קנג, ב.
 א"ת יד"ן אלא יודי"ד : ת"ו בהקדמה (ו, ב).
 רעייתי כלומר פרנסתי : שהש"ר ע"פ לסוסתי ברכבי פרעה. (א, ט). זח"ג
 לג, ב. ובכ"מ.
 שמפרנסים לאביהם שבשמים : זח"ג ו, ב. ובכ"מ.
 וירח ה' את ריח הניחוח : בראשית ה, כא.
 בעת רצון עניתך : ישעי מט, ח.
 כמ"ש בזהר ע"פ ובניהו בן איש חי : ראה ח"א ו, א. קסד, א. רו, ב.
 עמוד א' וצדיק שמו : ראה חגיגה יב, ב.

עמוד ריג.

מצות צריכות כונה : ברכות יג, א. ובכ"מ.
 א"ו ישראל נגאלים אלא בתשובה : ראה סנהדרין צו, ב.
 קול דודי הנה זה בא : שה"ש ב, ה.
 אברהם יצא ממנו ישמעאל : פסחים נו, א. ויק"ר פל"ה, ה. ספרי ואתחנן ו, ד.
 זעור. וראה תרי"ח ר"פ תולדות.
 דאת זה לעו"ז עשה האלקים : קהלת ו, יד.
 ישנו עם אחד מפורד ומפורד : אסתר ג, ה.
 גלו לאדום שכנה עמחם : ספרי מטעי לה, לד. וראה לקוטי שיהותי ת"ו ע' 210,
 ח"א ע' 50. ליקוט פירושים ומ"מ לתניא פ"ו.

עמוד ריד.

ואגודתו על ארץ יסדה : עמוס ט, ו.
 אם יהי נדחך בקצה השמים : דברים ל, ד.
 בחילא יתיר : זח"א קכט, ב.
 ברחמים גדולים אקבצך : ישעי נד, ז.

עמוד רטו.

צדיק ה' בכל דרכיו : תהלים קמה, יו.
 אור א"ס מלגאו כתרדא עילאה מלבר : ת"ז סוף תי כב.
 יחזיק במעוזי יעשה שלום לי : ראה ישעי כו, ה.

עמוד רטז.

כי בעלייך עושייך : ישעי נד, ה.
 כי עין בעין נראה אתה : במדבר יד, יד.
 עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש : ראה ב"ב עה, ב.
 להבין שרשי הדברים : גדפס בשינויים בלקו"ת תצא מא, ב.

עמוד ריב.

כנשר : המאמר גדפס בשינויים בלקו"ת האזינו עז, ג.
 כנשר יעיר קנו : דברים לב, יא.
 ישראל עלה במחשבה : ב"ר בתחילתו. ובכ"מ.
 ואני בתוך הגולה : יחזקאל א, א.
 פנים בפנים דיבר ה' עמכם : דברים ה, ד.
 ומשם יפרד והי' לדי ראשים : בראשית ב, י.
 דגל מחנה ראובן תימנה : במדבר ב, י.
 מחנה מיכאל דלסטר זרום כמ"ש בוהור : ראה ח"ג קית, ב.

עמוד רכ.

היו רואים את הנשמע ושומעים את הנראה : מכילתא יתרו כ, טו.
 דפני ארי' להימין : יחזקאל א, י.
 כי מלאכיו יצוה לך : תהלים צא, י.
 והנה סולם מוצב ארצה : בראשית כח, יב.
 בק"ש שמוסורים . . . נפשט באחד : ראה ב"ח ארי"ח סי' ס"א. פע"ח שער
 הק"ש סי"ב.
 אתה נפחת בי : גוסח ברכות השחר.
 לאשתאבא בגופא דמלכא : זח"א ריו, ב.
 אכלתי יערי : שה"ש ה, א.
 דרשו ה' בהמצאו אלו עשיית : ר"ה, יח, א.
 ישוב אל ה' וירחמהו : ישעי נה, ז.
 ויניחהו בגי'ע לעבדה ולשמרה : בראשית ב, טו.
 האור כי טוב : בראשית א, ד.
 טוב לגנוז : ראה בהגסמן בספר הערכים — חכ"ד כרך ג' ע' תקכא, ובנצו"ז לת"ן
 פא, א. וראה לקו"ת דרושים לשמע"צ פח, ד. שה"ש ד, ד.

עמוד רכא.

שמור זו משנה : תוי"כ אמור ט, ב. (הובא ברש"י ויקרא כד, לא. דברים ד, ו). ובכ"מ.

על מה אבדה הארץ : ירמי ט, יא.
 על כל דבר פשע : שמות כב, ח
 מחול לנו מלכנו כי פשענו : נוסח תפילת שמו"ע.
 בנים גדלתי ורוממתי : ישעי א, ב.
 ממעמקים : תהלים קל, א.
 חיל בלע ויקיאנו. מבטנו : איוב כ, טו.
 פירות הנושרים : ביצה ב, ב. ובכ"מ.
 דרך הנשר בשמים : משלי ל, יט.
 נוגע ואינו נוגע : ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א.
 כל עצמותי תאמרנה : תהלים לה, י.

עמוד רכב.

ואשא אתכם על כנפי נשרים : שמות יט, ד.
 דרמ"ח מ"ע הן בחי' רמ"ח אברים דמלכא : ראה ת"ז חי' ל.
 אם צדקת מה חתן לו : איוב לה, ז.
 אם רבו פשעיך : שם לה, ו.
 נושא עון ועובר על פשע : מיכה ז, יח.
 אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך : ישעי מג, כה.
 אנכי מי שאנכי : ראה לקו"ת פינחס פ, ב. וראה זח"ג רגז, ב.
 מי אל כמדך נושא עון : מיכה ז, יח.
 לאו זאת לך צדק ידיעא : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 במקום שבג"ע עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד : ברכות לד, ב. וראה
 הערת כ"ק אדמ"ר שליט"א בספה"מ תש"ט ע' 183. לקוטי שיחות ח"ד ע' 361.
 שהי' הוא יתי' ושמו בלבד : פדר"א פ"ג. וראה ספה"מ באתי לגני ע' רי. ושם
 ע' כד.

עמוד רכג.

לפני ה' תטהרו : ויקרא טז, ל.
 ה' ה' אל רחום וחנון : שמות לד, ו.
 כמ"ש בזוה"ק אתר אית במדברא : ראה ח"א רכה, א. ובכ"מ.
 מי זאת עולה מן המדבר : שה"ש ג, ו.
 גלו לאדום שכינה עמהם : ספרי מסעי לה, לד. וראה לקוטי שיחות ח"ז ע' 210.
 ח"א ע' 50. ליקוט פירושים ומ"מ לתניא פ"ז.
 מאמר ז"ל ע"פ מדבר מתנה : ראה שהש"ר עה"פ מי זאת עולה (ח, ה). וצ"ב.
 והארץ היתה תוהו ובוהו : בראשית א, ב.
 ישת חושך סתרו : תהלים יח, יב.
 לא ראה עמל בישראל : במדבר כג, כא.
 דהתורה ניתנה בכלל ופרט : ראה חגיגה י, א. ובכ"מ.
 ואין בכלל כו' : תו"כ ר"פ ויקרא (ברייאת דר"י).
 להבין שרשי : ראה אוה"ת שה"ש ע' סב. ואוה"ת האוניו ע' איתרפה.
 דבריח התיכון דיעקב מבריח מן הקצה לקצה : ראה זח"א א, ב. זח"ב קעה, ב.
 ועוד. וראה אוה"ת ויחי שצה, א.

עמוד רכד.

דיעקב יו"ד עקב : פרס שער ערכי הכינוים. ובכ"מ.
 דרך הנשר בשמים : משלי ל, יט.

שמים לרום וארץ לעומק : משלי כה, ג.
 בס"י שיש עומק טוב דקדושה האלקי : פ"א מ"ה.
 ממעמקים קראתיך : תהלים קל, א.
 חיל בלע ויקיאנו : איוב כ, טו.
 אם יהי נדחך בקצה השמים : דברים ל, ד.

עמוד רכה.

ישראל שעלה במחשבה : ב"ר בתחילתו. ובכ"מ.
 לאשתאבא בגופא דמלכא : זח"א ר"ה, א.
 אכלתי יערי : שה"ש ה, א.
 מרחוק ה' נראה לי : ירמ"י לא, ב.
 חזלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו : ישעי' ב, כב.
 כל מצוה הבאה בעבירה אינה מצוה : סוכה ל, א. ובכ"מ.

עמוד רכו.

תקעו בחודש שופר : תהלים פא, ד.
 ונקי נהורא אוכמא בזה"ק : ראה זח"ב ע"ה, ב. ת"ז ת"י כא (נא, א). ת"י ע (קכו, ב).
 ובכ"מ. וראה אוה"ת האזינו ע' א'תרעג.
 א"ח עש"ב : משלי יב, ד.
 ונקבה תסובב גבר : ירמ"י לא, כא.
 ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים : זכרי' יד, ח. וראה ביאורי הוהר לאדמו"ר
 האמצעי צ"ד ואילך.
 וה"י אור הלבנה : ישעי' ל, כו.
 מי זאת עולה מן המדבר : שה"ש ח, ה.

עמוד רכז.

אל ה' : מאמר זה נמצא בכמה כת"י בשינויים, ויצויין להלן השינויים העיקריים
 שבשאר הנוסחאות.
 אל ה' ויאר לנו : תהלים קיח, כז.
 ואיתא בגמרא אמר רבי פינחס כל המענג את החג באכילה : ראה סוכה מה, ב
 (ושם אינו בשם ר' פינחס וצ"ב). בכת"י אחר : ואיתא כל המענג. ובכמה כת"י :
 ואיתא בגמרא אמר ר"פ כל המענג.
 כל המענג : בכמה כת"י : כל המנהיג.
 חכמים שנקראו רואים : בכמה כת"י : כמאמר אנכי הרואה.
 בראשית בשביל התורה שנק' ראשית : ראה תנחומא (באבער) ר"פ בראשית פי ג'
 וה'. לק"ט שם. רש"י ורמב"ן שם. וראה ב"ר שם. ויקר' פל"ה, ד.
 אם לא בריתי יומם ולילה : ירמ"י לג, כה.
 השמים כסאי והארץ הדום רגלי : ישעי' סו, א.
 עשר קדושות הן : כלים פ"א מ"ה.
 ועשו לי מקדש ושכנתי : שמות כה, ח.
 ונועדתי שם : ראה שמות כה, כב.
 א"כ מפני מה הוא עשר קדושות ולמעלה מן : בכת"י אחר : עשר קדושות זו
 למעלה מן והלא אין מעלת הקדושה רק במקום אשר יבחר להשראת השכינה בק"ק.
 אני ה' לא שנית : מלאכי ג, ה.
 לקבל עליהם עומ"ש העליונים : בכמה כת"י : עומ"ש כמו העליונים.
 ואתה מחיי את כולם : נחמ"י ט, ו.
 הן יראת ה' לחיים : ראה משלי יט, כג.

ותחילת הבריאה . . . ותחילת האדם : בשאר הכתי"י ותכלית.
 ויאמר אלקים נעשה אדם : בראשית א, כו.
 ועוף השמים : בכמה כתי"י ועוף השמים יוליך את הקול. וראה קהלת י, כ.
 וקאי תיבת ורדו על תיבת אלקים הנאמר למעלה : בכמה כתי"י : וזהו שאדם ממשיך
 ומוריד אלקי בכל העולמות וקאי ירדו על תיבת אלקים הגוי למעלה.

עמוד רכת.

לעבוד האדמה : ראה בראשית ב, ה.
 ונגלה כבוד ה' ביום ההוא : בשאר הכתי"י : ונגלה כבוד ה' וראו כו' ונא' ביום
 ההוא יהי ה' אחר כו'. ראה ישעי' מ, ה. זכרי' יד, ט.
 אור זרוע לצדיק : תהלים צו, יא.
 רמ"ח מצות נקי אברים דמלכא : ראה ת"ז תי' ל'. ובכ"מ.
 שהנשמה נקי נר : ראה משלי כ, כו.
 כי אתה תאיר נרי : תהלים ית, כט.
 וכשעושה מצוה אז להאור : בכתי"י אחר : או יש להאור.
 הוא עומד בחיל טומאה : בכמה כתי"י : בחו"ל שהיא טמאה. ובכמה כתי"י : כי
 קודם עשייתה היא בחי' טמאה.
 ולא נתבשל עד שיבא משיח : בכמה כתי"י : עד זמן הגאולה כמאמר כי בשל קציר.
 וידעו כולם מקטנים ועד גדולים : בכמה כתי"י : מקטנם ועד גדולם. ראה ירמ' לא, לג.
 וראו כל בשר : ישעי' מ, ה.
 מי שטרח בע"ש יאכל בשבת : ע"ז ג, א. ובכ"מ.
 והנה טליון נקי פרישא דמלכא : בשאר הכתי"י : פרישו דמלכא. וראה זח"ב צו, ב.
 ונקי' סוכת שלם : בשאר הכתי"י : סוכת שלום.
 ותפילין הוא קדושה חמורה : בכמה כתי"י : ואחי"כ תפילין.
 שבתפילין אסור היסח הדעת : ראה מנחות לו, ב. או"ח ר"ס כ"ח.
 שבתפילין הם מדעת עליון : בכמה כתי"י : והענין שהתפילין הם בבחי' דעת עליון.
 ויודע דעת עליון : במדבר כד, טו.
 ויהי' אלקותו ית' כל הארץ : בכמה כתי"י : אלקותו ית' מלא.
 דכל ברכה בלא שם ומלכות אינה ברכה : ברכות מ, ב. ובכ"מ.
 אשר קדשנו במצותיו כי ע"י עשיית המצוה . . . מעילא לתתא : בכמה כתי"י : פי'
 ע"י עשיית המצוה הוא געשה קדוש שקודם ה' כמו חו"ל ועכשיו הוא קדוש.

עמוד רכב.

לא הביט און ביעקב : במדבר כג, כא.
 יסמח ה' במעשיו : תהלים קד, לא.
 והתעוררות זו השמחה . . . ממילא הוא בלי גבול : בכמה כתי"י : והתעוררות זו
 השמחה הוא בלי גבול כי שמחת התורה הוא למעלה מן התורה עצמה.
 וזה אל ה' : בשאר הכתי"י : וזהו אל ה'.
 חסד אל כל היום : תהלים נב, ג.
 המצות שנקראים עבותות האהבה ואיתא : בכמה כתי"י : עבותות האהבה וגעשה
 עד קרנות המזבח דאיתא.
 כ"ז שבהמ"ק ה"י קיים ה"י מזבח מכפר : ברכות נה, א. ובכ"מ.
 אף בדגת הים כו' כנ"ל : בכמה כתי"י : וזהו ג"כ וירדו בדגת הים ובעוף השמים
 כפשוטו שיכול לירד אלקות אף בדגמי הים ובעוף שהוא אוכל.
 וזהו כל המעונג : בכמה כתי"י : וזהו כל המנהיג.
 ה' לי בעוזרי : ג'דפס בשינויים בלקו"ת דרושים לשמ"ע פה, ב.
 ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי : תהלים קיח, ז.

הבא לטהר מסייעין אותו : שבת קד, א. ובכ"מ.
למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים : מל"א ת, ט.

עמוד רל.

וזהו פי' אחר : סמ"ק הובא בכ"י או"ח סס"א.
אני ה' לא שנית : מלאכי ג, ו.
שהי' הוא ושמו בלבד : פדר"א פ"ג. וראה ספה"מ באתי לגני ע' ר. שם ע' כד.
ואהבת : דברים ו, ה.
את הספל : ב"ק מא, ב. ובכ"מ.
כמ"ש בלק"א : פל"ז.
רני עקרה לא ילדה : ישעי' נה, א.
כי חלה גם ילדה ציון את בניה : שם טו, ח.
הקב"ה נק' חתן . . . וכנ"י נק' כלה : דב"ר ס"פ ואתחנן, שהש"ר ע"פ מה יפו
(ד, י). ובכ"מ.
והוא כחתן יוצא מחופתו : תהלים יט, ו.
ברוך ה' מן העולם ועד העולם : ראה שם קו, מת.
חתן ל' חות דרגא : ראה יבמות סג, א.
מרחוק ה' נראה : ירמי' לא, ב.

דודיק

עמוד רלא.

כל האזרח בישראל ישבו בסוכות : ויקרא כג, מב.
זהרכיב חגר בטומא : סנהדרין צא, ב.
כהמס דונג מפני אש : תהלים סח, ג.
כמו הרה תקריב : ישעי' כו, יו.
ויודע בהם אנשי סוכות : שופטים ח, טו.
עוונותיכם מבידילים : ראה ישעי' גט, ב.
הודו לאלקי האלקים : תהלים קלו, ב.
בכסא ליום חגיגו : שם פא, ד.

עמוד רלב.

ישמח ה' במעשיו : שם קד, לא.
תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה : ראה דברים כח, מז.
וירא את האור כי טוב : ראה בראשית א, ד.
טוב לגנוז : ראה בהנסמן בספר הערכים — חב"ד כרך ג' ע' תקכא, ובנצו"ז לת"ז
פא, א. וראה לקו"ת שמע"צ פה, ד. שה"ש ד, ז.
רמ"ח מ"ע שנק' רמ"ח אברין דמלכא : ראה ת"ז ת"י ל.
דאיהו וגרמוהי חד : ת"ז בהקדמה לפני ד"ה קום יחזקאל.
דרועא ימינא : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
ת"ת שכנגד כולם : פאה פ"א מ"א. ובכ"מ.
סדכ"ס : ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו. ובכ"מ.

עמוד רלג.

טהרו של מזבח : ראה זבחים לה, א. ובכ"מ.
כעצם השמים לטוהר : שמות כד, י.
טהור גברא : ראה ברכות ב, ב.
לפני ה' תטהרו : ויקרא טו, ל.
לפני מלך מלך לבנ"י : בראשית לו, לא. דה"א א, מג.

מראי מקומות וציונים

שלז

שבעת גדולים מצ"ג: ראה ברכות לד, ב. והערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ תש"ט ע' 183. לקוטי שיחות חי"ד ע' 361.
תשובה קדמה לעולם: ראה פסחים נד, א.
מ"ת בקולות וברקים: ראה שמות יט, טז.
דמשיח יבא לאתבא צדיקיא בתיובתא: הובא בכ"מ בדא"ח בשם הוזהר. וראה זח"ג קנ"ג, ב.
אם עושיין תשובה ננאלין: סנהדרין צו, ב.
מלך השמיני שנק' הדר: ראה בראשית לו, לט.
ביום השמיני עצרת תהי' לכם: במדבר כט, לה.

עמוד רלד.

הדר באילנו משנה לשנה: סוכה לה, א.
הדר הוא לכל חסידיו: תהלים קמט, ט.
להבין שרשי: נדפס בשינויים באוה"ת דרושים לשמ"ע ע' איתכב.
עונתיכם מבדילים: ראה ישע"י נט, ב.

עמוד רלה.

עבדו את ה' בשמחה: תהלים ק, ב.
תחת אשר לא עבדת בשמחה: ראה דברים כח, מז.
הודו לאלקי האלקים: תהלים קלו, ב.
דפי' קוב"ה ושכינתי': בהבא להלן ראה המשך וככה תרל"ז פכ"ו. ד"ה באתי לגני תשי"א ס"א (בקונטרס מאמרים ע' ג).
באורא זוטא שאמר על אבא דצ"י שנק' אתה: ראה זח"ג רצ, א.
כי אתה אבינו: ישע"י סג, טז.
הבינה . . . שנק' הוא: ראה זח"ג קע"א, א. קע"ה, ב ומפרשי הוזהר שם.

עמוד רלו.

ואתה מחי': נהמ"י ט, ו.
שהי' הוא ושמו בלבד: פדר"א פ"ג. וראה ספה"מ באתי לגני ע' ר וע' כד.
עושי רצונו: תהלים קג, כא.
מצות צריכות כונה: ברכות יג, א. ובכ"מ.

עמוד רלז.

ובאבוד דשעים: משלי יא, י.
טוב לחסות: נדפס בשינויים בלקו"ת דרושים לשמ"ע צ, ד (קטע המבאר הפסוק: כל גוים סכבוני כו', אינו נמצא בלקו"ת שם). וראה אוה"ת נ"ך ע' תקט.
טוב לחסות בהי' מבטוח באדם: תהלים קי"ה, ח.

עמוד רלח.

בצלם אלקים עשה: בראשית ט, ו.
עת אשר שלט האדם באדם: קהלת ח, ט.

עמוד רלט.

האבות שהיו מרכבה: ב"ר פמ"ז ו, ועוד.
אברהם אוהבי: ישע"י מא, ח. וראה ב"ר פמ"א, ח.
קרבת אלקי' לי טוב: תהלים עג, כח.

ה' צלך על יד ימינך : שם קכא, ה.
 ישת חושך סתרו : תהלים יח, יב.
 וכמיש למעלה : ראה ד"ה ה' לי בעוזרי.
 זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם : ראה בראשית ה, ב.
 ופניהם לא יחפרו : ראה תהלים לד, ו.
 כי גחלים אתה זוותה על ראשו : משלי כה, כב.
 קומה ה' ויפוצו אויביו : במדבר י, לה.
 החסד דרועא ימינא : ראה ת"ז. בהקדמה ד"ה פתח אליהו. ובכ"מ.
 שלש פעמים בשנה : שמות כג, יז. ועוד.
 ועשתה את צפרניה : דברים כ, יב.
 החיצונים בטופרהא דנוק' : ראה זח"ג ס, ב. זח"ב רח, ב ובמק"מ שם.

עמוד רמ.

דסביב רשעים יתהלכו : תהלים יב, ט.
 כל גוים : ראה לעיל סד"ה טוב לחסות.
 כל גוים טבבוני : תהלים קית, י.
 כלבים יטובבו עיר : ראה תהלים נט, ז. טו.
 ועשתה את צפרניה : דברים כ, יב.
 וכמיש בזוה"ק דאחידין בטופרהא : ראה ת"ג ס, ב. ח"ב רח, ב ובמק"מ שם.
 טוב לחסות בה' : תהלים קית, ת.

עמוד רמא.

ואני אראה : המאמר נדפס כשינויים בלקו"ת דרושים לשמ"ע צא, ג (שם מתחיל :
 להבין ענין יו"ט שני של גליות).
 ואני אראה בשונאי : תהלים קית, ז.
 כי שמע ה' כי שנואה אנכי : בראשית כט, לג.
 פני אר"י אל הימין : יחזקאל א, י.
 יראה כל זכורך : שמות כג, יז. ועוד.
 וכשם שבא לראות : חגיגה ב, א ואילך.
 כי זכר חסדו : ראה תהלים צח, ג. וראה תניא פמ"ג.
 הכל חייבים בראי' : חגיגה ב, א.
 כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי את אבותיכם : הושע ט, י.

עמוד רמב.

עיניך יונים : שה"ש א, טו.
 קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים : שה"ש ב, ח.
 לאסתכלא ביקרא דמלכא : ראה זח"ב רמו, ב.
 פתחו לי כמחט סדקית : ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ ה'תש"ג ע' 198.
 כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם : משלי כז, יט.
 שגלו לאדום שכניה עמהם : ספרי מסעי לה, לד. וראה לקוטי שיחות ח"ז
 ע' 210, ח"א ע' 50. ליקוט פירושים ומ"מ לתניא פי"ז.
 פתחו לי כחודה של מחט : ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספה"מ ה'תש"ג
 הני"ל.

כשבת המלך . . . בחצר נינת ביתן המלך : אסתר א, ב—י.
 כשושנה בין החוחים כן רעייתי : שה"ש ב, ב.

עמוד רמג.

מי יעלה בהר ה': תהלים כד, ג.

עמוד רמד.

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה: שה"ש ח, ז.

חולת אהבה: שה"ש ב, ה.

אותו האיש שהעלה טינא בלבו: סנהדרין עה, א.

צמאה לך נפשי כוי בארץ ציה ועיף בלי מים: תהלים סג, ב.

בן כפר שרואה את המלך: ראה חגיגה יג, ב.

רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה: שה"ש ח, ו.

דמוקדין לוי בשלהוביתא דרחימותא: זח"ג פד, א.

עמוד רמה.

כן בקדש חזיתין: תהלים סג, ג.

שבעי"ת גדולים מצדיקים: ברכות לד, ב. וראה הערת כ"ק אדמור"ר שליט"א בספה"מ

תש"ס ע' 183. לקוטי שיחות חיי"ד ע' 361.

דמשיח אתא לאתבא צדיקיא בתויבתא: הובא בכ"מ בדא"ח בשם הזוהר. וראה

זח"ג קנג, ב.

להבין שרשי: נמצא בשינויים באוה"ת לך לך כרך ד' תרעה, א.

וכבודי לאחר לא אתן: ישע"י מב, ה, מה, יא.

בתי בראי כמיש בגמרא ובזוהר: חגיגה ה, ב. זח"א רמת, ב. ובכ"מ.

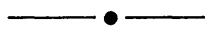
ז' רועים: סוכה נב, ב.

כמבואר בזוהר ובתיקונים דבתר חלונא דבי כנישתא: ראה זח"ג קיד, ב. ת"ז

ת"י ו' (כב, א).

ויאהב את רחל: ראה בראשית כט, יח, ל.

בזוהר מכאן דב"נ סנוי עריין דאימא: זח"א קנד, ב.

רשימה קצרה ע"ד הכת"י דמאמרי שנת תקס"ד

(א) בוך מס' 1146.

הצ"צ מציין כ"פ לביכל זה, ומכנהו בתוארים שונים: „ביכל פערטיל תקס"ד של כבוד דו"ח"י; „ביכל אוסרי לגפן תקס"ד"י; „ביכל תקס"ד"י; „ביכל פערטיל"י.

כולו בכת"י מעתיק. ובכמה מקומות תיקן הצ"צ — בגוף כתי"ק — וכן הוסיף הערות הגהות.

הבוך כולל הנחות אדמו"ר האמצעי¹ ממאמרי אדה"ז משנת תקס"ד ומהשנים שלפניה.

וזה תיאורו: בתחלתו, מפתח הדרושים — בכתיבה מאוחרת יותר מכל הבוך — ובראש דף המפתח נרשם: תקס"ב—תקס"ד.

דפים א—מ כולל לד מאמרים², שלע"ע אינו ברור עדיין שנת אמירתם³.

דפים מא—מג נשארו חלקים, ונוספו שם הגהות בגוכתי"ק הצ"צ, ועוד.

דפים מד—רצו כולל המאמרים⁴ דשנת תקס"ד.

היסוד לקביעה זו שמאמרים אלו (עיקרו של הבוך — מד"ה אוסרי לגפן עד הסיום) הם משנת תקס"ד, הוא:

(א) עפ"י המובא לעיל מאוה"ת שקורא לביכל זה „ביכל אוסרי לגפן תקס"ד".

(ב) בהקדם: מד"ה אוסרי לגפן מופיעים רוב המאמרים לפי סדר זמן אמירתם בשנה (וכמפורט בשאר כתי"י וכו' כדלהלן ברשימת המאמרים דשנת תקס"ד) שמזה נראה שמאמרים אלו הם משנה אחת.

ולפי"ז מכיון (1) שהצ"צ בכ"מ קורא לביכל זה „ביכל תקס"ד"י (2) על כו"כ ממאמרים אלו מפורש במקומות שונים (כמפורט להלן ברשימת המאמרים)

(1) אוה"ת יתרו ע' תשסו. תשא ע' איתתעו. וראה ביאורי הזהר כרך ב' ע' תתקצא.

(2) אוה"ת יתרו ע' תשלד וע' תשנט.

(3) אוה"ת בראשית מט, א.

(4) אוה"ת ויקהל כרך ז' ע' ביתב, ובכ"מ.

(5) ראה לעיל בהציטוט מאוה"ת יתרו ע' תשסו. ועד"ז הוא בעוד כ"מ שמביא מביכל

זה וכותב „ממו"ח ז"ל" (ראה אוה"ת בראשית כרך ג' תקיא, ב. שם תרנא, ב. אוה"ת נ"ך ע' עט. שם ע' קיז).

(6) המאמר הראשון הוא: להבין שרש ההפרש בין תורה למצות.

(7) רק על אחדים מהם ידוע שהם משנת תקס"ב ומתקופת לאוני.

(8) המאמר הראשון בהמשך זה הוא: אוסרי לגפן עירה — ש"פ ויחי.

שמב רשימה קצרה ע"ד הכת"י דמאמרי שנת תקס"ד

שהם משנת תקס"ד, 3) על דף המפתח שבהביכל גרשם תקס"ב—תקס"ד
וכ"ה בכ"מ

— מכל זה יש להניח אשר מאמרים אלו הם משנת תקס"ד.

חלק ממאמרים אלו נדפסו — כלשונם — בסידור עם דא"ה, אחדים מהם
נדפסו — כלשונם — בלקו"ת ובתו"ת, וחלק מהם נדפסו בשינויים בתו"א
לקו"ת ואוה"ת, וחלק מהם נדפסו כאן לראשונה.

גדלו: 13 X 21 ס"מ. רצו דף. בתחלתו נוסף מפתח הדרושים — 5 דף.

* * *

(ב) בוך באברויסק 78.

כת"י מעתיק, ואין בו התקונים וההגהות מהצ"צ שבהכת"י הנ"ל.

המאמר הראשון הוא ד"ה אוסרי לגפן עירה, ואחרי זה כל המשך
המאמרים מתקס"ד כמו בבוך 1146.

גדלו: 13 X 21 ס"מ. קכד דף. דפים קרקיט; קכא-קכג — חלקים.
בתחלתו מפתח חלקי של הדרושים.

* * *

(ג) בוך 1239. נודע בשם "בוך להבין ההפרש — תקס"ג.

כת"י מעתיק, העתיק הדרושים מבוך 1146. התקונים וההגהות מכ"ק
אדמו"ר הצ"צ נכנסו בפנים.

לא העתיק המאמרים שנדפסו בסידור, ועוד.

גדלו: 19 X 23 ס"מ. קנג דף. בתחלתו נוסף מפתח הדרושים.

* * *

רוב המאמרים נדפסו ע"פ בוך 1146, כיון שיש עליהם תיקונים
והגהות בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר הצ"צ — ובהשוואה לבוך באב' 78 = כת"י ב'.

9) ראה המשך חייב אדם לברך תרלי"ח ע' נו. ספיה"מ עת"ר ע' קפט. ועוד.

10) רובם מהגהות אהרות.

11) ראה בפרטיות להלן ברשימת המאמרים דשנת תקס"ד.

12) כותב ביכל זה לא העתיק מהכת"י הנ"ל, כי נמצאים בו חוספת תיבות
ושורות (במקום שבהכת"י הנ"ל זילג המעתיק), כן נמצאים בו התאריכים של אמירת
הדרושים — שאינו נמצא בהכת"י הנ"ל, כן לא נמצאים בו התקונים וההגהות מהצ"צ.
(ולאיון בהכת"י הנ"ל אין שום חוספת תיבות וכדומה (מלבד הגהות הצ"צ) מה שלא
נמצא בכת"י זה).

רשימת המאמרים רשנת תקס"ד

— ומ"מ הכת"י —

פ' תולדות	הרחיבי מקום אהלך ¹
חתונה	לסוסתי ברכבי פרעה ²
חתונה הנ"ל	נאוו לחייך בתורים ³
חתונה הנ"ל	להבין שרשי הדברים ⁴
ש"פ ויצא	אם לא תדעי לך ⁵
	וישכם לבן בבוקר ⁶

1) בוך 581 (קפא, ב) ורשום: פ' תולדות. 633 (קסא, א) ורשום: תקס"ד. נדפס לעיל ע' א (בשני הכת"י רבו טעויות המצטיק ונדפס ע"פ השוואה דשני הכת"י).

2) בוך 1146 (נב, א), 1239 (לה, א). באב' 78 (ה, ב). נמצא בשינויים (נוסח שונה גם מהלקו"ת דלהלן) בבוך 385 (רלו, א) וחסר התחלה. (ועל המאמר שלאחריו רשום שם: גם זה נדרש בעת החתונה הנ"ל). מאמר זה בשינויים ובהרחב הביאור נמצא בבוך הפים בודדים — גוכתי"ק אדהמ"צ (1194 קלג, א) ובראש המאמר רשום בגוכתי"ק: חתונת ר' מענדיל, משנת . . . (התאריך קרוע).

על מאמר זה וכמה מאמרים שלאחריו רשום בכמה כת"י שהם דרושי חתונה (וכמפורסם להלן ברשימה דכל מאמר). ועל כמה מהם רשום בכ"מ שנאמרו על חתונת אדמו"ר הצ"צ, כולהלן: (א) כנ"ל מגוכתי"ק אדהמ"צ: חתונת ר' מענדיל. (ב) בוך 385 על ד"ה נאוו לחייך — צווארך בהרוזים (להלן ברשימה): תורה של אדמו"ר שיחי שדרש בעת החתונה של נכדו ש"י שנת התקס"ד לפ"ק לאדרי. (ג) בוך 127 על ד"ה ענין רב שמואל ב"ר יצחק (להלן ברשימה): על חתונת נכדו הוא אדמו"ר ש"י תקס"ד. (ד) בוך 501 על ד"ה הנ"ל: על חתונת נכדו האדמו"ר מ"מ נ"ע זיע"א תקס"ד לפ"ק. וראה ג"כ להלן ברשימה על ד"ה שמת תשמת. אך צ"ע מרשימת כ"ק אדמו"ר שליט"א (נדפס בסו"ס דרמ"צ ובכ"מ) שחתונת אדמו"ר הצ"צ היתה בשנת תקס"ג.

נוכר בבוך גוכתי"ק הצ"צ (1136 דמו, ב בחלק שנמחק): דלסוסתי תקס"ד. נדפס לעיל ע' ג. בשינויים בלקו"ת שה"ש יא, ד. המאמר מגוכתי"ק אדהמ"צ נדפס לעיל ע' רמט. *הנהיגו ליט"א ק' - ק"ל ג"כ*

3) בוך 1146 (נה, ב), 1239 (מל, א). באב' 78 (ו, א). נמצא בשינויים (נוסח שונה גם מהלקו"ת ואוה"ת דלהלן) בבוך 385 (רלו, א) ורשום: גם זה נדרש בעת החתונה הנ"ל (שם מופיע קטע ד"ה צווארך בהרוזים כמאמר בפ"ע (בוף רס, ב. אך בשאר הכת"י הוא המשך מאמר זה) ורשום: תורה של אדמו"ר שיחי שדרש בעת החתונה של נכדו שיחי שנת ה'תקס"ד לפ"ק לאדרי).

נדפס לעיל ע' ה. בשינויים בלקו"ת שה"ש יב, ד. אוה"ת שה"ש ע' קלט. *לעיה (אמר) פ' 414 ז"ל*

4) בוך 1146 (גו, ב), 1239 (מב, א). באב' 78 (ח, א). נדפס באוה"ת שה"ש ע' קמה.

5) בוך 1146 (נו, ב), 1239 (מג, א). באב' 78 (ח, ב). 864 (קמו, ב). נמצא בשינויים (נוסח שונה גם מהתו"א דלהלן) בבוך ירושלים 8⁴⁰⁸⁸ (996 קמו, ב).

נדפס לעיל ע' יא. בשינויים בתו"א ויצא כג. ב. *פ' 414 ז"ל*

6) בוך 1146 (נט, א), 1239 (מד, ב). באב' 78 (ט, א). 1092 (נה, א). נמצא בשינויים ובסגנון קצר (נוסח שונה גם מהתו"א דלהלן) בבוך ירושלים 8⁴⁰⁸⁸ (996 קמו, א).

שוש תשיש ותגל העקרה¹

שמח תשמח רעים האהובים²

חמרא והיי לפום רבנן³

קול ה' יחולל אילות⁴

ענין רב שמואל בר רב יצחק⁵ חתונה הנ"ל

כפירים רשו ורעבו⁶ חתונה הנ"ל

נכנס יין יצא סוד⁷ פ' וישלח

לסוסתי ברכבי פרעה⁸ חתונה הנ"ל

זוכר בבון גוכתייק הציצ 1039 (רח, א) : ש"פ ויצא תקס"ד וישכם לבן.

נדפס לעיל ע' יד. בשינויים בתו"א ויצא כג. ד.

(7) בוך 1146 (סא, א). באב' 78 (י, א). 1092 (נה, ב).

נדפס בסידור קלו, ב.

(8) בוך 1146 (סב, ב). באב' 78 (יא, א). באב' 20 (סא, א). בוך ירושלים 8°1166

(954) (כא, א). 1092 (נו, א). בבוך 754 (רכ, א) נמצא מאמר ד"ה שמח תשמח מאדהמ"צ

(אוני מיוסד על מאמר זה) ונרשם עליו בכתיבה מאוחרת : חתונת מו"ה מנחם.

נדפס בסידור קלו, א.

(9) בוך 1146 (סג, א). 1239 (מו, א). באב' 78 (יא, ב). באב' 94 (פא, ב). בוך

ירושלים 8°1166 (954) (כא, א). 1007 (רפ, א). 1092 (נו, א).

נדפס לעיל ע' יו.

(10) בוך 1146 (סג, ב). 1239 (מו, א). באב' 78 (יא, ב). באב' 20 (סא, א). בוך

ירושלים 8°1166 (954) (כא, ב). 1092 (נו, ב).

זוכר באוה"ת ויקהל ע' ברכו : קול ה' יחולל אילות . . . עמ"ש בזה רבינו ז"ל

חורף תקס"ד.

נדפס לעיל ע' יו.

(11) בוך 1146 (סד, א). באב' 78 (יא, ב). 499 (יא, א). 1092 (נו, ב). נמצא בשינויים

בבוך 127 קפא, א. ורשום : מאדמו"ר הוקן שאמר על חתונת נכדו הוא אדמו"ר שי

תקס"ד. 207 (קב, ב). 385 (רלח, א) ורשום תורה של חתונה הנ"ל.

נדפס בסידור קבה, א.

(12) בוך 1146 (סה, ב). 1239 (מו, א). באב' 78 (יב, ב). באב' 20 (סג, א). 258

(צב, ב). 499 (יא, ב). בוך ירושלים 8°1166 (954) (כו, א). 1092 (נט, א). נמצא בשינויים

בבוך 385 (רסא, א) ושם הדי"ה הנה במרכבת יחוקאל) ורשום : גם זה נדרש בעת החתונה

הנ"ל תקס"ד.

זוכר בבון 744 (שפת, א) ובבוך ירושלים 8°2314 (פח, א) : בתורה דכפירים רשו

וכו' חתונה חורף תקס"ד.

נדפס לעיל ע' ית.

(13) בוך 1146 (טו, ב). 1239 (מח, ב). באב' 78 (יג, ב). באב' 20 (סא, ב). 499

(יב, ב). בוך ירושלים 8°1166 (954) (כב, א). 1092 (ס, א).

זוכר באוה"ת ויחי כרך ה' ע' תתרו, ב : בד"ה נכנס יין יצא סוד פ' וישלח תקס"ד.

נדפס לעיל ע' כא.

(14) בוך 1146 (סח, ב). 1239 (מט, א). באב' 78 (יד, א). באב' 20 (סב, א). 499

(יג, א). בוך ירושלים 8°1166 (954) (כג, א). 1092 (ס, ב).

זוכר באוה"ת הוספות למג"א ע' ד : לסוסתי דתקס"ד.

נדפס לעיל ע' כג. בשינויים בלקו"ת שה"ש יא, ב.

	להבין שרשי הדברים "
	עם לבן גרתי "
פ' וישלח	ולא ידע איש את קבורתו "
	להבין בתוס' ביאור ענין לסוסתי "
שבת חנוכה	הודו לה' כי טוב כל"ח "
	להבין שרש הדברים "
ש"פ ויחי	אוסרי לגפן עירה "
	להבין שרשי הדברים "
ש"פ וארא ר"ח שבט	היה מדי חודש בחודשו "
	להבין שרשי הדברים "

- 15) בוך 1146 (סט, א), 1239 (ג, א), באב' 78 (יד, ב), באב' 20 (סה, א), 499 (יג, ב), בוך ירושלים 8¹¹⁶⁶ (954 כד, א), 1092 (סא, א), גופס לעיל ע' כה.
- 16) בוך 1146 (ע, ב), 1239 (נא, א), באב' 78 (טו, א), קטע הובא באוה"ת ג"ך ע' עז ורשום: פ' וישלח תקס"ד. בס' קיצורים והערות לתניא בוד"ה בס"ב (ע' מט) מובא קטע ממאמר זה ורשום: בוד"ה עם לבן גרתי דתקס"ה. ובהערות וציונים מכ"ק אדמו"ר שליט"א שם (ע' קנא) שככת"י אחר הנוסח: דתקס"ב. ע"כ. ובבוך ירושלים 8³³⁷⁵ (963 קיא, א) נמצא מאמר זה עם המלות הציצ, ובמפתחות שם רשום: עם לבן גרתי דתקס"ה. וכן נזכר בספה"מ פרי"ת ע' רצ: בוד"ה עם לבן גרתי דתקס"ה. ואולי נאמר עוה"פ בשנת תקס"ה. גופס (בתוספת הגהות) באוה"ת וישלח ע' רכו.
- 17) בוך 1146 (עג, א), 1239 (טו, א), באב' 78 (טז, א), 499 (טו, ב), בבוך גוכתי"ק הציצ (1014 שלא, ב) נמצא הגהות על מאמר זה. נזכר בבוך גוכתי"ק הציצ (1136 רמו, ב) בחלק שנמחק: עיין מ"ש בביאור דלטוסחי תקס"ד ע"פ ולא ידע איש כו'. המאמר וההגהות גופס לעיל ע' כו.
- 18) בוך 1146 (עדה, א), 1239 (נה, א), באב' 78 (יז, א), 499 (יד, ב), גופס לעיל ע' לב.
- 19) בוך 1146 (עו, ב), 1239 (נו, א), באב' 78 (יח, ב), נזכר באוה"ת תרומה ע' אישסט: ד"ה הודו לה' כי טוב דרוש שבת חנוכה תקס"ד. וכן נזכר באוה"ת צו ע' טו. אוה"ת קרח ע' תשח. יהל אור ע' שצח. גופס לעיל ע' לה. קטע התחלה מהמאמר גופס בתוספת הגהות באוה"ת ג"ך כרך ב' ע' א'.
- 20) בוך 1146 (פו, ב), 1239 (ס, ב), באב' 78 (כ, א), גופס לעיל ע' מב.
- 21) בוך 1146 (מד, א), 1239 (ל, א), באב' 78 (א, א) ורשום: ש"פ ויחי. גופס בתו"ח ויחי צה, א.
- 22) בוך 1146 (מה, ב), 1239 (לו, ב), באב' 78 (ג, ב), גופס בתו"ח ויחי צו, א.
- 23) בוך 1146 (פא, ב), באב' 78 (כ, ב) ורשום: ש"פ וארא. נמצא בשינויים בבוך 1064 (ב, ב) ורשום: שבת ר"ח שבט תקס"ד. גופס בסידור ר"י, א.
- 24) בוך 1146 (פה, ב), באב' 78 (כג, א),

ש"פ בשלח	וירא ישראל את היד הגדולה ²⁵
ליל שבת משפטים, שקלאב	להבין שרשי הדברים ²⁶
ש"פ תרומה, שקלאב	ענה דודי ואמר לי ²⁷
פורים	להבין שרשי הדברים ²⁸
	גן נעול אחותי כלה ²⁹
	להבין שרשי הדברים ³⁰
	חייב אינש לבסומי ³¹
	מהר קח את הלבוש ³²
	קימו וקבלו ³³

נדפס בסידור ריב, ב.

- 25) בוך 1146 (פט, א), 1239 (סא, ב), באב' 78 (כד, ב) ורשום: ש"פ בשלח.
 1052 (נג, א) עם תקונים בגוכתי"ק הצי"צ ורשום כנ"ל. 412 (מ, ב).
 נזכר באוה"ת ראה ע' תרפו: מהדרוש וירא ישראל את היד הגדולה בפ' בשלח תקס"ד. וכן נזכר באוה"ת בראשית כרך ג' ע' תתא. אוה"ת צו כרך ג' ע' תתא. המשך חייב אדם לברך תרלי"ח ע' כב. בוך גוכתי"ק הצי"צ 741 (צה, א בחלק שנמחק). בוך גוכתי"ק הצי"צ 852 (ע, א בחלק שנמחק). לון גוכתי"ק הצי"צ 1135 (א, ג).
 נדפס בתוספת הגהות באוה"ת בשלח ע' תלב.
 26) בוך 1146 (צג, א), 1239 (סה, א), באב' 78 (כו, א), 1052 (נה, ב) עם תקונים בגוכתי"ק הצי"צ.

נדפס באוה"ת בשלח ע' תמר.

- 27) בוך ירושלים 8³⁵²² (976 נו, ב) ורשום: ל"ש משפטים תקס"ד בשקלאב, בסיומו רשום: הועתק מגוף כתי"ק. 1079 (רנב, א). נמצא בשינויים ובסגנון קצר בבוך 581 (קמב, א).
 נדפס לעיל ע' מג (עפ"י השוואה דכת"י ירושלים וכת"י 1079).
 28) בוך 1079 (רנה, ב) וחטר סיום. נמצא בשינויים ובסגנון קצר בבוך שבי"ד ר' משה שי רוזנפלד — צילום מס' 866 (כה, ב) ורשום: מבן הרב שי על תורה ענה דודי דשקלאב.

נדפס לעיל ע' מה. הביאור "מבן הרב" נדפס לעיל ע' ער.

- 29) בוך 1146 (צה, ב), 1239 (סט, ב), באב' 78 (כת, ב) ורשום: ש"פ תרומה, שקלאב. נדפס לעיל ע' מט. קטע מהמאמר נדפס באוה"ת שה"ש ע' תמו. נדפס בשינויים באוה"ת שה"ש ע' תנ.

- 30) בוך 1146 (קג, א), 1239 (עג, א), באב' 78 (ל, א).
 נדפס לעיל ע' נו.

- 31) בוך 1146 (קד, ב), באב' 78 (לא, א) ורשום: בעזיה"ש פורים. 480 (סה, א).
 581 (קפה, א) ורשום: פורים תקס"ד. 931 (כה, ב), 1034 (פס, ב), 1064 (יד, א) ורשום: פורים תקס"ד. נמצא בשינויים (נוסח התוי"א דלהלן) בבוך 385 (רנו, ב) ורשום: פורים של שנת תקס"ג, ואולי הוא טעות המעתיק. בשינויים (נוסח שונה גם מהתוי"א דלהלן) בבוך 387 (מד, ב).

נזכר באוה"ת הוספות למג"א ע' א: בכי יד על כס שבפורים תקס"ד.

נדפס בסידור רפא, א. בשינויים בתוי"א צה, א.

- 32) בוך 1146 (קי, א), 1239 (עד, ב), באב' 78 (לג, א).
 נדפס לעיל ע' נט.

- 33) בוך 1146 (קיא, א), 1239 (עה, ב), באב' 78 (לג, ב).
 נדפס לעיל ע' סא.

	ליהודים היתה אורה"
ליל ש"פ ויקהל	מי כמוך בעל גבורות"
ליל שבת הנ"ל	אין מוסרין רוני תורה"
ש"פ ויקהל	ראו קרא ה' בשם בצלאל"
	להבין שרשי הדברים"
יום שבת פ' החודש, באבינאוויטש	להבין מארז"ל למה נסמכה פ' שבת"
ליל ד' פ' ויקרא	ולהבין שרשן של כל הדברים הנ"ל"
לפ' ויקרא	שרש ענין המלח"
יום שביעי של פסח	ששת ימים תאכל מצות"
	להבין שרשי הדברים"
ליל אסרו חג	להבין בתוספת ביאור"

- 34) בוך 1146 (קיב, א). 1239 (עו, א). באב' 78 (לה, א).
 נזכר באוה"ת הוספות למג"א ע' נא: ליהודים היתה אורה פורים תקס"ד.
 נדפס לעיל ע' סב.
- 35) בוך 1146 (קטו, א). באב' 78 (לה, ב). ורשום: ליל שבת פ' ויקהל.
 נדפס בסידור פה, ג.
- 36) בוך 1146 (קטו, א). 1239 (עו, ב). באב' 78 (לה, ב). ורשום: ליל שבת הנ"ל.
 נדפס לעיל ע' סד.
- 37) בוך 1146 (קב, א). באב' 78 (לה, ב). ורשום: ש"פ ויקהל. 403 (עא, א) וחסר
 קטע סיום. 788 (קט, ב) רק קטע התחלה וחסר סיום.
 נזכר באוה"ת בהעלותך ע' שמש: בענין מגורה עיין בתורה דויקהל תקס"ד.
 נדפס לעיל ע' סה. בשינויים באוה"ת ויקהל ע' ב'קפג וע' ב'דג.
- 38) בוך 1146 (קב, א). באב' 78 (לה, ב).
 נדפס לעיל ע' עב.
- 39) בוך 1030 — כנראה כתי"ק הרה"צ ר"מ בן אדה"ן (רכה, א), עם תיקונים
 בהגהות בגוכתי"ק הצ"צ, ורשום: יום שבת פ' החודש פה באבינאוויטש שנת תקס"ד. נמצא
 בשינויים בבוך 1034 (קט, א).
 נדפס לעיל ע' עח. בשינויים קלים ותוספת הגהות באוה"ת ויקהל ע' ב'קלג.
- 40) בוך 1030 (רכט, ב). ורשום: ליל ד' פ' ויקרא ביאור על התורה דשבת העבר.
 נמצא בשינויים בבוך 1034 (קי, ב).
 נדפס לעיל ע' פא.
- 41) בוך 1146 (רכה, א) ורשום (בכתיבה מאוחרת): לפ' ויקרא. 1239 (קכד, א).
 באב' 78 (עו, ב). בוך ירושלים 8^o3522 (976 מא, ב).
 נדפס לעיל ע' פו. בשינויים בלקו"ת ויקרא ג, ד.
- 42) בוך 1146 (קכג, ב). באב' 78 (לט, א) ורשום: יום שביעי של פסח. נמצא
 בשינויים ובאריכות הביאור בבוך דפים בוודים — גוכתי"ק אדהמ"צ 1194 (ט, א) ורשום
 בגוכתי"ק: חגה"פ בעזרה התקס"ד (המאמר נפסק באמצע העמוד, ויתר העמוד ודפים
 אחרים לאחרי חלקים).
 נדפס בסידור רפו, א. המאמר מגוכתי"ק אדמו"ר האמצעי נדפס לעיל ע' פח.
- 43) בוך 1146 (קלא, ב). באב' 78 (מא, ב).
 נדפס בסידור רפו, ג.
- 44) בוך 1146 (קלא, ב). באב' 78 (מב, ב) ורשום: ליל אסרו חג.
 נדפס בסידור רפו, ב.

ג' 127
 ע' 127

יום שביעי של פסח	כמים הפנים לפנים ⁴⁵
ליל אסרו חג	להבין שרשי הדברים ⁴⁶
ליל אסרו חג	להבין בתוספת ביאור ⁴⁷
	מצה זו ⁴⁸
	ענין ט"ו ווי"ן באמת ויציב ⁴⁹
ל"ג בעומר	להבין ענין הילולא דרשב"י ⁵⁰
	להבין בתוספת ביאור ⁵¹
	להבין מה שאמרו בזוהר כו' מאן פני האדון ⁵²
	בשרש התפלה ⁵³
ש"פ בהר בחקותי	אם בחקותי תלכו ⁵⁴

- 45) בוך 1146 (קלג, א.) 1239 (עו, א.) באב' 78 (מד, א) ורשום יום שביעי של פסח. בוך ירושלים 8°3522 (976 יב, א) ורשום כניל. בבוך גוכית"ק הצ"צ (1058 קיב, א) נמצא קיצורים והגהות.
- ראה אוה"ת יתרו ע' תשלד, תשנט, תשסו. אוה"ת תשא ע' א'תתעז (ויש לברר באוה"ת נ"ך ע' תרלד : אדמיו ז"ל אמר דרוש ארוך על כמים הפנים לפנים בחוה"מ"ם תקס"ה. בהביכלאך שלפנינו ממאמרי תקס"ה אין נמצא דרוש ד"ה זה).
נדפס לעיל ע' צא. בשינויים באוה"ת בשלח ע' תעג. הקיצורים והגהות נדפס לעיל ע' ערב.
- 46) בוך 1146 (קלח, א.) 1239 (עט, א.) באב' (מא, ב.) בוך ירושלים 8°3522 (976 יג, א) ורשום : ליל אסרו חג.
נדפס לעיל ע' צה. בשינויים באוה"ת בשלח ע' תעט.
- 47) בוך 1146 (קלז, ב.) 1239 (עט, ב.) באב' 78 (מב, ב) ורשום : ליל אסרו חג. בוך ירושלים 8°3522 (976 יג, ב.)
נדפס לעיל ע' צו. בשינויים באוה"ת בשלח ע' תפא.
- 48) בוך 1146 (קמב, א.) באב' 78 (מו, א.)
נדפס בסידור שא, א.
- 49) בוך 1146 (קמג, א.) 1239 (פא, ב.) באב' 78 (מו, ב.)
נדפס לעיל ע' קא.
- 50) בוך 1146 (קמג, א.) 1239 (פא, ב.) באב' 78 (מו, ב) ורשום : ל"ג בעומר. בוך ירושלים 8°3522 (976 יד, ב) ורשום כניל.
נוכר באוה"ת תצא ע' התריג : בדרוש ל"ג בעומר תקס"ד.
נדפס לעיל ע' קא.
- 51) בוך 1146 (קמה, א.) 1239 (פג, א.) באב' 78 (מו, א.) בוך ירושלים 8°3522 (976 טו, ב.)
נדפס לעיל ע' קד.
- 52) בוך 1146 (קמו, א.) 1239 (פד, א.) באב' 78 (מו, ב.)
נדפס לעיל ע' קו.
- 53) בוך 1146 (קמו, ב.) 1239 (פד, א.) באב' 78 (מו, ב.)
נדפס לעיל ע' קו. בשינויים קלים בדרימ"צ קטו, א.
- 54) בוך 1146 (קמו, א.) 1239 (פד, ב.) באב' 78 (מו, ב) ורשום : ש"פ בהר בחקותי. בוך ירושלים 8°3522 (976 טו, א) ורשום כניל. נמצא בשינויים (נוסח הלקוית דלהלן) בבוך 633 (צג, ב) ורשום : ש"פ בחוקותי תקס"ד.

להבין שרשי הדברים⁶⁵

להבין מצות אהבה⁶⁶

שאו את ראש⁶⁷

וידעת היום⁶⁸

וספרתם לכם⁶⁹

להבין שרשי הדברים⁶⁹

אסור לאדם שיטעום⁷¹

והר סיני עשן⁷²

ש"פ במדבר

לפני שבועות

חג השבועות

חג השבועות

חג השבועות

נוכר באוה"ת בראשית מא, ב : בתורה בחקותי תלכו תקס"ד.

נדפס לעיל ע' קז. בשינויים בלקו"ת בחקותי מה, א. אוה"ת שם כרך ג' ע' תתקכ"א.

(55) בוך 1146 (קנב, א.) 1239 (פח, א.) באב' 78 (מט, ב.) בוך ירושלים 8°3522

(976 יח, ב.)

נדפס לעיל ע' קיד. בשינויים בלקו"ת בחקותי מה, ד. אוה"ת שם ע' תתקלב.

(56) בוך 1146 (קנו, ב) ורשום : חסר סיום. 1239 (צא, ב) ורשום כנ"ל. באב'

78 (נא, א) ורשום כנ"ל.

נדפס בדומ"צ קצט, א (ושם איתא הסיום : ומכל זה יוכן ענין המצה כו').

(57) בוך 1146 (קנט, א.) 1239 (צג, א.) באב' 78 (נא, ב) ורשום : ש"פ במדבר.

בוך ירושלים 8°3522 (976 כא, א.) 614 (רו, א) ורשום כנ"ל.

נוכר באוה"ת בהעלותך ע' שכד : בד"ה שאו כו' לגולגולתם דתקס"ד. וכן נוכר

באוה"ת שמות כרך ז' ע' ב'תפר. בוך גוכתי"ק הצ"צ — 1136 שג, א.

נדפס באוה"ת במדבר ע' כט.

(58) בוך 1146 (קסב, א.) 1239 (צה, א) באב' 78 (נג, א.) בוך ירושלים 8°3522

(976 כב, ב.)

נוכר באוה"ת משפטים ע' א'רסג : תקס"ד לפני שבועות. וכן נוכר בבוך גוכתי"ק

הצ"צ — 1153 יט, ב. בוך ירושלים 8°2314 צג, א.

נדפס לעיל ע' קכ.

(59) בוך 1146 (קסה, ב.) באב' 78 (נד, א) ורשום : חג השבועות. נמצא בשינויים

נוסח הלקו"ת דלהלן) בבוך 633 (פח, ב) ורשום : בשבועות דשנת תקס"ד.

נוכר בבוך ירושלים 8°2314 קמא, ב : לתורה שבועות תקס"ד וספרתם לכם. וכן

נוכר באוה"ת יתרו כרך ז' ע' ב'תרפג.

נדפס בסידור שו"ג בשינויים בלקו"ת במדבר י, א.

(60) בוך 1146 (קסט, ב.) באב' 78 (נה, ב.)

נדפס בסידור שט, א.

(61) בוך 1146 (קעו, א.) באב' 78 (נו, ב.) בוך ירושלים 8°3522 (976 כד, א.)

631 (מה, א.) נמצא בשינויים בבוך 93 (רפב, א.) 239 (קנא, א.) בשינויים ובסגנון קצר

ובסגנון קצר בבוך 396 (קד, א.) בשינויים בבוך 1213 (מג, א) ורשום : שבועות תקס"ד.

נוכר באוה"ת יתרו כרך ז' ע' ב'תרפג : מאמר אסור לאדם כו' שבועות תקס"ד.

נדפס בלקו"ת בחקותי מט, ב.

(62) בוך 1146 (קעו, א.) 1239 (צו, ב.) באב' 78 (נח, ב.) בוך ירושלים 8°3522

(976 כה, א.) נמצא בשינויים בבוך 93 (רפב, א) וחסר התחלה. 239 (קמט, ב.) בשינויים

ובסגנון קצר בבוך 396 (קד, א.) בשינויים בבוך 1213 (מג, א) ורשום : שבועות תקס"ד.

נוכר באוה"ת שמות כרך ז' ע' ב'תרפג : בה"ס עשן תקס"ד. וכן נוכר בבוך

ירושלים 8°2314 קכה, א.

שבת שאחר החג
ליל ש"פ שלח, לעפלי

יום ש"פ שלח

ש"פ קרח

להבין שרשי הדברים

הנך יפה רעיתי

להבין שרשי הדברים

ועשו להם ציצית

להבין שרשי הדברים

כי כאשר השמים החדשים

להבין שרשי הדברים

באוה"ת נח כרך ג' תרנג, א נזכר : עיין בביאור על פסוק והר סיני עשן דשבועות תקס"ה שם נתי ענין הקשת. וכן נזכר באוה"ת שה"ש ע' תרג. (ובהביכולאך שלפנינו ממאמרי תקס"ה אין נמצא ד"ה כזה).

נדפס לעיל ע' קכה.

63) בוך 1146 (קעז, ב). 1239 (צה, ב). באב' 78 (נט, א) ורשום שבת שאחר החג. בוך ירושלים 8°3522 (976 כה, ב) ורשום כנ"ל.

נדפס לעיל ע' קכו.

64) בוך 1146 (קסב, א) ורשום : ליל ש"ק שלח, לעפלי. 1239 (קב, א) ורשום כנ"ל. באב' 78 (ס, ב) ורשום כנ"ל. בוך ירושלים 8°3522 (976 כה, א) ורשום כנ"ל.

נמצא בשינויים (שונה גם מנוסח הלכות ואוה"ת דלהלן) בבוך 1064 (קמו, א) ורשום : ליל ש"פ שלח תקס"ד בלעפלי.

נזכר באוה"ת וישב כרך ו' תתצ"ה א : התורה ש"פ הנך יפה רעייתי כו' בלעפלי פי שלח תקס"ד. וכן נזכר באוה"ת נח כרך ג' ע' תרו. אוה"ת ויקרא ע' רצט.

נדפס לעיל ע' קלד. בשינויים בלקו"ת שה"ש יג, ג. אוה"ת שה"ש ע' קע.

65) בוך 1146 (קפה, ב). 1239 (קד, ב). באב' 78 (סב, א). בוך ירושלים 8°3522 (976 ל, א).

נזכר באוה"ת ויקרא ע' רצט : עיין בלק"ת שה"ש סד"ה הנך יפה רעייתי . . . ובהביאור שאמר ע"ז פי קרח תקס"ד.

נדפס לעיל ע' קלט. בשינויים באוה"ת שה"ש ע' קעג.

66) בוך 1146 (קסח, א). באב' 78 (סג, ב). בוך ירושלים 8°3522 (976 לב, א) ורשום : ביום שבת. נמצא בשינויים בבוך 1064 (קמו, א) ורשום : ש"פ שלח תקס"ד.

נזכר באוה"ת שלח ע' תקס : בדיה ועשו להם ציצית דתקס"ד שנופס בסידור. וכן נזכר באוה"ת ואחזקן ע' שצט : ועשו להם ציצית בפי שלח תקס"ד. וכן נזכר באוה"ת שלח כרך ה' ע' איתרו. אוה"ת חקת כרך ה' ע' איתרמג.

נדפס בסידור ג, ג.

67) בוך 1146 (קצב, ב). באב' 78 (סב, ב). בוך ירושלים 8°3522 (976 לג, ב) ורשום בסידור ה, א.

68) בוך 1146 (קצה, א). 1239 (קז, ב). באב' 78 (סו, א) ורשום : ש"פ קרח. נמצא בשינויים (שונה גם מנוסח הלכות ואוה"ת דלהלן) בבוך 737 (כב, א) בין מאמרי שנת תקס"ד, וחסר התחלה.

נזכר באוה"ת עקב ע' תקל : ע"פ שמים החדשים וכו' דתקס"ד בקיץ. וכן נזכר בבוך גוכתי"ק ה"צ — 1136 רג, ב.

נדפס לעיל ע' קמו. בשינויים בלקו"ת שה"ש מה, ד. אוה"ת בראשית כרך ו' תרמ, א.

69) בוך 1146 (קצה, ב). 1239 (קי, א). באב' 78 (סו, ב). נדפס לעיל ע' קמט. בשינויים בלקו"ת שה"ש ג, ב. אוה"ת בראשית ב, ב. אוה"ת בראשית כרך ג' תעה, א.

ליל ש"פ חוקת, פאלצק

אני ישנה⁷⁰

יום ש"פ חוקת

להבין שרשי הדברים⁷¹

ש"פ בלק, אולע

או ישיר ישראל⁷²להבין שרשי הדברים⁷³לא הביט און ביעקב⁷⁴להבין שרשי הדברים⁷⁵להבין בתוספת ביאור⁷⁶

70) בוך 1146 (רב, ב), 1239 (קיג, א), באבי 78 (סט, א) ורשום: ליל שבת פאלצק.

בוך ירושלים 8°3522 (976 לה, א).

נוזכר בביאורי הוהר כרך א' ע' תקט: אני ישנה חוקת תקס"ד בפאלעצק. וכן נזכר

באוה"ת וישלח כרך ב' רמו, א. אוה"ת שה"ש ע' תקכח. אוה"ת מביא ע' שו. אוה"ת נ"ך כרך ב' ע' אלד (וראה שם במ"מ בפנים הספר ובסופו ע"ד שניי הנוסחאות). בוך גוכתיק הציצ' — 1065 קכט, ב.

נדפס לעיל ע' קנה. בשינויים באוה"ת שה"ש ע' תצו.

71) בוך 1146 (רה, ב), 1239 (קטו, א), באבי 78 (ע, ב), בוך ירושלים 8°3522

(976 לה, א).

נדפס לעיל ע' קנט. בשינויים באוה"ת שה"ש ע' תקה.

72) בוך 1146 (רט, א), באבי 78 (עא, ב) ורשום: יום שבת פ' חוקת. בוך ירושלים

8°3522 (976 לה, א) ורשום כנ"ל, נמצא בשינויים (נוסח התורה אור — לעמבערג'י

דלהלן) בבוך 361 (קסא, א), 408 (פ, ב), 415 (ע, ב) וחטר סיום. 633 (קמא, ב) ורשום:

את זו דרש אדמו"ר בשבת פ' חוקת שנת תקס"ד. 737 (כג, א) ורשום: את זו דרש

אדמו"ר בק"ק פאליצק בשבת פ' חוקת שנת תקס"ד. בשינויים ובהרחב הביאור בבוך 1211

(קפט, א).

נוזכר באוה"ת ויצא ר, ב: ד"ה או ישיר ישראל כו' עלי באר שדרש בק"ק

פאלעצק חקת תקס"ו. וכן נזכר באוה"ת ויצא כרך ה' תתסו, ב. אוה"ת שמות כרך ז' ע'

ב'תפ. אוה"ת וראו ע' ריו. אוה"ת יתרו כרך ז' ע' ב'תרפג. אוה"ת שלח כרך ה' ע' א'תרו.

אוה"ת חקת כרך ה' ע' א'תרמג. שם ע' א'תרנו. אוה"ת ראה ע' תרפח. הגהות הציצ' בספה"מ

תקס"ו ע' קע. בוך גוכתיק הציצ' 1065 רה, א.

נדפס לעיל ע' קסד. אוה"ת חקת כרך ה' ע' א'תרמא (בתוספת הגהות). בשינויים

באוה"ת חקת ע' תתמד. בשינויים בתורה אור — לעמבערג (שנת "תורה" טו, א.

73) בוך 1146 (ריד, א), באבי 78 (עג, א), בוך ירושלים 8°3522 (976 מ, א).

נמצא בשינויים בבוך 1211 (קצט, א).

נדפס לעיל ע' קע.

74) בוך 1146 (רסז, א), 1239 (קיו, ב), באבי 78 (עד, ב) ורשום: ש"פ בלק,

אולע. נמצא בשינויים (שונה גם מנוסח הלקו"ת דלהלן) בבוך 408 (עו, א), 415 (סט, א).

633 (קמג, א) ורשום: את זו דרש אדמו"ר בשבת פ' בלק שנת שנת תקס"ד. 737 (כה, א)

ורשום: את זו דרש אדמו"ר בפרשה בלק דשנת תקס"ד.

נוזכר באוה"ת תצא ע' חתריג: לא הביט און ביעקב דתקס"ד.

נדפס לעיל ע' קעד. בשינויים בלקו"ת בלק ע, ג. אוה"ת בלק ע' תתקצו.

75) בוך 1146 (רכ, ב), 1239 (קכא, א), באבי 78 (עו, א).

נדפס לעיל ע' קפ. בשינויים בלקו"ת בלק עב, ג.

76) בוך 1146 (רכא, ב), 1239 (קכא, ב), באבי 78 (עו, ב).

נוזכר בבוך גוכתי"ק, הציצ' 1136 של, ב: וע' ביאור לא הביט און תקס"ד.

נדפס לעיל ע' קפב.

	להבין בתוספת ביאור"
	להבין בתוספת ביאור"
פרשת מטות	וידבר משה אל ראשי המטות"
	להבין שרשי הדברים"
שבת נחמו	ואתחנן אל ה' "
	להבין שרשי הדברים"
	ביאור למ"ש בלק"א פ' נ"ב נ"ג בענין
ש"פ עקב	ק"ק דבריאה"
	להבין שרש ענין רא"י ושמי"ע"
ש"פ ראה	אחרי ה"א תלכו"
	להבין שרשי הדברים"
ש"פ כי תצא	כי ההרים ימוש"

- 77) בוך 1146 (רכב, ב). 1239 (קכב, ב). באב' 78 (עז, א).
נדפס לעיל ע' קפד.
- 78) בוך 1146 (רכו, א). 1239 (קכג, ב). באב' 78 (עז, ב).
נדפס לעיל ע' קפה.
- 79) בוך 1146 (רכו, א). 1239 (קכה, א). באב' 78 (עז, א) ורשום: פרשה מטות.
נדפס לעיל ע' קפו. בשינויים בלקו"ת מטות פא, א. אוה"ת מטות ע' רנה.
- 80) בוך 1146 (רכט, ב). 1239 (קכו, ב). באב' 78 (עט, ב).
נוכר באוה"ת דרושים לשמ"ע ע' איתתב: בביאור ע"ם ראשי המטות תקס"ד.
נדפס לעיל ע' קצא. בשינויים בלקו"ת מטות פב, ג.
- 81) בוך 1146 (רלג, א). 1239 (קל, א). באב' 78 (פ, ב) ורשום: שבת נחמו.
נמצא בשינויים (נוסח הלקו"ת דלהלן) בבוך 385 (רנה, א) ורשום: שנת תקס"ד. 633
(קנה, א) ורשום: את זו דרש אדמו"ר בש"פ ואתחנן תקס"ד. 737 (ל, א) ורשום: את זו
דרש אדמו"ר בשבת נחמו תקס"ד.
- נוכר באוה"ת עקב ע' תקלו: בואתחנן דתקס"ד. וכן נוכר באוה"ת דרושים לש"ש
ע' איתקמו. אוה"ת נ"ך כרך ב' ע' תתכה. פסקי דינים להצ"צ תמב, א.
- נדפס לעיל ע' קצו. בשינויים בלקו"ת ואתחנן ב, א. אוה"ת ואתחנן ע' מה.
- 82) בוך 1146 (רלה, א). 1239 (קלג, א). באב' 78 (פב, א).
נדפס לעיל ע' רג. בשינויים בלקו"ת ואתחנן ג, ב. אוה"ת ואתחנן ע' נח.
- 83) בוך 1146 (רמ, א). באב' 78 (פג, א) ורשום: ש"פ עקב. בוך ירושלים 8³549
986 רי, ב).
- נדפס בסידור צו, ג.
- 84) בוך 1146 (רמג, א). 1239 (קלד, א). באב' 78 (פד, ב).
נדפס לעיל ע' רו. בשינויים באוה"ת ואתחנן ע' סב.
- 85) בוך 1146 (רמה, א). באב' 78 (פה, א) ורשום: פ' ראה. נמצא בשינויים בבוך
93 (רפד, א) ורשום: ש"פ ראה תקס"ד.
- נדפס בסידור כג, ג.
- 86) בוך 1146 (רמת, ב). באב' 78 (פו, ב).
נדפס בסידור כג, ג.
- 87) בוך 1146 (רנב, ב). 1239 (קלו, א). באב' 78 (פח, א) ורשום: ש"פ כי תצא.

	להבין שרשי הדברים ⁸⁸
ליל ש"פ כי תבוא	באתי לגני ⁸⁹
	להבין שרשי הדברים ⁹⁰
	אשר ברא ששון ושמחה ⁹¹
ליל שבת שובה	בחכמה יבנה בית ⁹²
האזינו שבת שובה	כנשר יעיר קנו ⁹³
	להבין שרשי הדברים ⁹⁴
	תקעו בחודש שופר ⁹⁵

- נמצא בשינויים (נוסח הלקו"ת דלהלן) בבוך 737 (לג, א) ורשום: ס' תצא תקס"ד. 1034 (קנה, א) ורשום כנ"ל.
- נדפס לעיל ע' רח. בשינויים בלקו"ת תצא מ, א.
- (88) בוך 1146 (רנו, א). 1239 (קלט, ב). באב' 78 (צ, א).
- נדפס לעיל ע' רטו. בשינויים בלקו"ת תצא מא, ב.
- (89) בוך 1146 (רנו, ב) באב' 78 (צ, א) ורשום: ל"ש ס' כי תבוא, שקלאב. בוך ירושלים 8³⁵²² (976 מ, א). נמצא בשינויים (נוסח הלקו"ת דלהלן) בבוך 737 (כו, א) בין מאמרי שנת תקס"ד. 931 (ג, א) ורשום: בשקלאב שבת שקודם ר"ה תקס"ה. נדפס בסידור כו, ג. בשינויים בלקו"ת שה"ש לא, ד. תורה אור — לעמבערג (שנת "תורה" ל, א).
- (90) בוך 1146 (רסא, א). באב' 78 (צא, א).
- נדפס בסידור כח, א. בשינויים בלקו"ת שה"ש לב, ג.
- (91) בוך 1146 (רסה, ב). 78 (צג, א). בוך ירושלים 8³⁵²² (976 מו, א). נזכר באוה"ת תולדות קסא, ב: אשר ברא ששון דתקס"ד לפני ר"ה. נדפס בסידור קלו, ג.
- (92) בוך 1146 (רסו, ב). 1239 (קמ, א). באב' 78 (צד, א) ורשום: ליל שבת שובה. בוך ירושלים 8³⁵²² (976 מו, א) ורשום כנ"ל.
- נדפס בקונטרס בפ"ע — ג. י. תשכ"ב, בתוספת הערות וציונים מכ"ק אדמו"ר שליט"א (ולע"ע צ"ב בהגרשם שם בראש המאמר: „נמצא בביכל כתי מעתיק. התחלת הביכל להבין שרש ההפרש בין תו' למצות (הוא בוך 1146 ובוך 1239 — המו"ל). המאמרים שבו — אולי מאמרי שנת תקס"ג. וראה לעיל בהרשימה קצרה ע"ד הכת"י). נדפס עם ההערות וציונים מכ"ק אדמו"ר שליט"א לעיל ע' ריו.
- (93) בוך 1146 (רסה, א). 1239 (קמ, ב). באב' 78 (צד, א) ורשום: שבת שובה. בוך ירושלים 8³⁵²² (976 מו, ב) ורשום כנ"ל. נמצא בשינויים (נוסח הלקו"ת דלהלן) בבוך 270 (קכט, ב) ורשום: בס"ד ש"ש צ"ד (ובדף קלב, א נמצא הביאור הנדפס באוה"ת האזינו ע' א'תרעה, ורשום: בס"ד נאמר בין יו"כ לסוכות ביאור על תורה הנ"ל). 633 (ר, א) ורשום: את זו דרש אדמו"ר בש"ש דשנת תקס"ה בפ' האזינו. 737 (מא, א) ורשום: את זו דרש אדמו"ר בש"ש דשנת תקס"ה.
- נזכר באוה"ת ע' סב: בתורה ע"פ כנשר יעיר קנו כו' תקס"ה שבת שובה. נדפס לעיל ע' ריט. בשינויים בלקו"ת האזינו עו, ג.
- (94) בוך 1146 (רעא, א). 1239 (קמג, א). באב' 78 (צה, ב). בוך ירושלים 8³⁵²² (976 סט, א).
- נדפס לעיל ע' רכב.
- (95) בוך 1146 (רעג, ב). באב' 78 (צו, א) ורשום: שבת שלפני ר"ה. נמצא בשינויים (נוסח הלקו"ת דלהלן) בבוך 93 (רפט, א) ורשום: משבת שלפני ר"ה תקס"ה.

להבין שרשי הדברים⁹⁸

שבת טובה ישראל⁹⁹

להבין ענין איסור אכילה ביוהכ"פ¹⁰⁰ יום כיפור

להבין ענין צמצום ומקום פנוי¹⁰¹ ליל ב' דסוכות

ושאבתם מים בששון¹⁰² ליל מוצאי שבת חוה"מ סוכות

אל ה' ויאר לנו¹⁰³ שמע"צ תקס"ה

ה' לי בעזרי¹⁰⁴ ליל שמח"ת

109 (קנט, ב.) 262 (נד, א.) 737 (לו, ב) ורשום: את זו דרש אדמו"ר בשבת שקודם ר"ה שנת תקס"ד. 404 (קלו, א.) 408 (ג, ב.) 424 (רכו, ב.) 491 (נד, א.) 864 (נג, א.) 1064 (קמד, ב) ורשום: קודם ר"ה דשנת תקס"ה. 931 (לב, א) ורשום: ש"ש תקס"ה. 1034 (קכד, א) ורשום: תורה של שבת תשובה שנת תקס"ה.

נוכר בבוך גוכתי"ק הצי"צ 1124 סב, א (בחלק שנמחק): בדיה תקעו תקס"ה.

נדפס בסידור רלה, א. בשינויים בלקו"ת נצבים נג, ד.

96 בוך 1146 (רעו, ב.) באב' 78 (צז, ב.)

נדפס בסידור רלה, ג.

97 נזכר באוה"ת דרושים לשי"ש ע' איתקיד: עיין מזה בלקו"ת . . . והדרוש

שובה הגיל דרשו שבת שובה תקס"ה. וכן נזכר באוה"ת משפטים ע' א'פח. וראה

אוה"ת נצבים ע' א'רסב: בביאור דשונה תקס"ה. אוה"ת דרושים ליוהכ"פ ע' א'תרו:

בסוף ביאור ב' דשובה ישראל תקס"ה.

נדפס בלקו"ת דרושים לשי"ש סה, א.

98 בוך 1146 (רעה, ב.) באב' 78 (צח, א) ורשום: יום כיפור.

נדפס בסידור רג, ד.

99 בוך 1146 (רעט, ב) ורשום: סוכות. באב' 78 (צח, ב) ורשום: ליל ב'

דסוכות. בוך ירושלים 8³⁵²² (976 ג, א) ורשום כניל.

נוכר באוה"ת בראשית כרך ג תקיא, ב: בכ"י מו"ח תקס"ה בדיה להבין

ענין צמצום ומקו"פ. וכן נזכר באוה"ת אחרי ע' שיב: ד"ה להבין ענין צמצום ומקו"פ

דרוש אחר יוהכ"פ תקס"ה. וראה אוה"ת דרושים לשי"ש ע' א'תצד: בדיה לה"ע או"א"ס

סוכות תקס"ה.

נדפס (בתוספת הגהות) באוה"ת דרושים לסוכות ע' א'תשכח.

100 בוך 1146 (רפא, ב.) באב' 78 (צט (הב'), א) ורשום: ליל מוצאי שבת

ח"מ סוכות.

נדפס בסידור רסה, א. בשינויים בלקו"ת דרושים לסוכות עט, ד.

101 בוך 239 (קע, ב) ורשום: שמע"צ תקס"ה. נמצא ג"כ (בשינויים קלים)

בבוך 111 (כח, א.) 337 (פט, ב.) 349 (ת, א.) 391 (מו, א.) 929 (קצ, א.) בוך

ירושלים 8⁴⁰⁸⁸ (996 סז, א.)

בבוך גוכתי"ק הצי"צ צילום מס' 861 (ידוע בשם בוך „שמות ויקרא במ"ד" שפט, א)

נמצאים הגהות למאמר זה (נמצאו לאחר עריכת הספר לדפוס, ויודפסו בהזדמנות אחרת בעז"ה).

נדפס לעיל ע' רכו.

102 בוך 1146 (קפה, א) ורשום בכתיבה מאוחרת: שמח"ת. 1239 (קמד, ב.)

באב' 78 (קא, א) ורשום: ליל שמח"ת. נמצא בשינויים (נוסח הלקו"ת דלהלן) בבוך

385 (רמו, א) ורשום: גדרש בש"ע ה'תקס"ה. 737 (מב, א) ורשום: את זו דרש

אדמו"ר בש"ע דשנת תקס"ה. 931 (צא, א) ורשום: ליל ש"ת תקס"ה. בוך ירושלים 8²²

(941 — קרוב לסופו). וראה הוספות להערות וצינונים ללקו"ת הנסמן להלן.

נוכר באוה"ת דרושים לשמ"ע ע' א'תשעז: ביום השמיני מלך הדר כ"כ בתורה

דשמ"ע תקס"ה ע' שעג.

לילה הנ"ל	להבין שרשי הדברים ¹⁰³
שמח"ת שנת תקס"ה	טוב לחסות בה' ¹⁰⁴
שמח"ת שחרית	כל גוים סבבוני ¹⁰⁵
	ואני אראה בשונאי ¹⁰⁶
לילה ש"ק פ' שופטים	להבין שרשי הדברים ¹⁰⁷
	זוהר שופטים ¹⁰⁸
	שופטים ושופטים ¹⁰⁹

נדפס לעיל ע' רכט. בשינויים בלקו"ת דרושים לשמ"ע פה, ב.
 103) בוך 1146 (רפת, א), 1239 (קמז, א), באב' 78 (קב, א), בוך ירושלים
 8°3522 (976 נג, א), נמצא בשינויים בבוך ירושלים 8°22 (941 — קרוב לסופו), וראה
 ביאורי זוהר להצ"צ כרך ב' ע' תתיט.

נדפס לעיל ע' רלד. בשינויים באוה"ת דרושים לשמ"ע ע' איתכב.
 104) בוך 1146 (רצ, א), 1239 (קמז, ב), באב' 78 (קג, א) ורשום: ליל הנ"ל.
 בוך ירושלים 8°3522 (976 נד, א) ורשום כנ"ל. נמצא בשינויים (נוסח הלקו"ת דלהלן)
 בבוך 385 (רמט, א) ורשום: גדרש בשמחת תורה תקס"ה. 737 (מה, א), 931 (פת, א).
 ונכפל בדף צב, א) ורשום: גם זה נאמר ליל ש"ת שנת הנ"ל. בוך ירושלים 8°22
 (941 — קרוב לסופו) ורשום: ש"ת תקס"ה.

נדפס לעיל ע' רלו. בשינויים בלקו"ת דרושים לשמ"ע צ, ד.
 105) בוך 1030 — כנראה הנחות וכתי"ק הרה"צ הר"מ בן אדה"ו (רכג, ב) ורשום:
 שמח"ת שנת תקס"ה.
 נדפס לעיל ע' רמ.

106) בוך 1146 (רצב, א), 1239 (קג, א) באב' 78 (קד, א), בוך ירושלים 8°3522
 (976 נה, א), נמצא בשינויים (נוסח הלקו"ת דלהלן) בבוך 385 (רמה, א) ורשום: גדרש
 בש"ע תקס"ה. 737 (מה, ב), 931 (צג, א) ורשום: תורת ש"ת שחרית. בוך ירושלים 8°22
 (941 — קרוב לסופו) ורשום: תקס"ה. וראה הוספות להערות וציונים ללקו"ת
 הנסמן להלן.

זוכר באוה"ת ואתחנן ע' שצח: ע' דרוש דשמח"ת תקס"ד ע"פ ואני אראה
 בשונאי.

נדפס לעיל ע' רמא. בשינויים בלקו"ת דרושים לשמ"ע צא, ג.
 107) בוך 1146 (רצד, ב), 1239 (קנב, ב), באב' 78 (קה, א).
 נדפס לעיל ע' רמה.
 108) זוכר בבוך גוכתי"ק הצ"צ 1153 טו, א: כנוי בדרוש על רע"מ שופטי
 (תקס"ד) בענין גרמין בנויין על מוחא כו'.
 109) זוכר בקונטרס תורת החסידות סכ"ט.

הערה: לא באו ברשימה זו המאמרים שרשום עליהם בס' מאמרי אדה"ו הנחות
 הר"מ שהם משנת תקס"ד, כי רוב מאמרים אלו הם משנת תקס"ו, וכנראה הוא טעות
 המעתיק שם. כן לא באו ברשימה זו כמה מאמרים שרשום עליהם בבוך מס' 385 שהם
 משנת תקס"ד, כי הם משנת תקס"ג, וכנראה הוא טעות המעתיק.

ספר זה נדפס לזכות

שניאור זלמן בן אסתר
וזוגתו חוה בת שרה ברכה
בנו יצחק מאיר בן חוה
בתו אסתר בת חוה
בנו נתן בן חוה
כלתו חנה רבקה בת רחל דוואשע
חתנו מנחם נחום בן גימל
כלתו צבי' מרים בת שיינא חוה
נכדו מנחם מענדל בן חנה רבקה
נכדתו שרה ברכה בת חנה רבקה
נכדתו אסתר בת חנה רבקה
נכדו אברהם יהושע העשל בן חנה רבקה
נכדו צבי הירש בן חנה רבקה
נכדתו נחמה דינה בת חנה רבקה
נכדו נתן בן חנה רבקה
נכדתו פריידא מלכה בת חנה רבקה
נכדתו רבקה בת אסתר
נכדתו שרה ברכה בת אסתר
נכדתו מלכה בת אסתר
נכדתו חנה בת אסתר
נכדו אברהם יהושע העשל בן אסתר
נכדו יוסף יצחק בן אסתר
נכדו נתן בן אסתר
נכדו שלמה בן אסתר
נכדו אברהם יהושע העשל בן צבי' מרים
נכדתו חנה בת צבי' מרים
נכדו משה מרדכי בן צבי' מרים
נכדתו אסתר בת צבי' מרים
נכדתו דבורה לאה בת צבי' מרים

